

2033

TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI STRATEJİ BELGESİ

Baş Editör
Doç. Dr. Devrim AKGÜNDÜZ
2023

E-ISBN

978-625-7783-71-2

Editör ve Kitap Tasarımı

Devrim Akgündüz

Kapak Tasarımı

İstanbul Aydın Üniversitesi
Görsel Tasarım Birimi Koordinatörlüğü

Adres

Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38
Küçükçekmece / İSTANBUL
Tel: 444 1 428

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz. Kitapta kullanılan görseller Non-commercial use, DMCA lisansı ile pngwing.com adresinden alınarak kullanılmıştır.

©2023, İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

İÇİNDEKİLER

ATATÜRK KÖŞESİ.....	5
SUNUŞ	7
ÖNSÖZ.....	9
EDİTÖR VE YAZARLAR.....	15
CUMHURİYETİN 2. YÜZYILINA GİRERKEN 2033 EĞİTİM VİZYONU.....	19
Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi	22
2033 Eğitim Sistemi Vizyonunun Bileşenleri ve Öne Çıkanlar	24
1-Eğitimde Fırsat Eşitliği:.....	24
2-Toplumsal Cinsiyet Eşitliği:	26
3-Teknolojik Dönüşüm:	28
4-Beceri ve Yetkinlikler:	29
5-Etik Değerler:.....	31
6-Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon:	31
7-İçerik ve Öğretim Programı:.....	33
8-Fiziksel Olanaklar:.....	35
9-İnsan Kaynağı ve Organizasyon:	36
10-Sosyal Olanaklar:.....	42
2023 YILI İLK 100 GÜN ANA HEDEFLERİ.....	45
2023 YILI BAŞARI KRİTERLERİ	48
1. 2023 Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim Başarı Kriterleri.....	49
2. 2023 Eğitim Yönetimi ve Yönetici Yetiştirme Başarı Kriterleri.....	52
3. 2023 Erken Çocukluk Eğitimi Başarı Kriterleri	54
4. 2023 İlkokul Eğitimi Başarı Kriterleri	57
5. 2023 Ortaokul Eğitimi Başarı Kriterleri.....	59
6. 2023 Lise Eğitimi Başarı Kriterleri.....	61
7. 2023 Mesleki Teknik Eğitim Başarı Kriterleri	64
8. 2023 Hayat Boyu Öğrenme Başarı Kriterleri	66
9. 2023 Okul Psikolojik Danışmanlığı Başarı Kriterleri	68
10. 2023 Özel Eğitim Başarı Kriterleri.....	70
11. 2023 Üstün/Özel Yetenekliler Eğitimi Başarı Kriterleri.....	72

12.	2033 Özel Öğretim Kurumları Başarı Kriterleri.....	74
13.	2033 Bilgisayar Eğitimi Başarı Kriterleri.....	77
14.	2033 Eğitim Teknolojileri Başarı Kriterleri	79
15.	2033 STEM Eğitimi Başarı Kriterleri.....	81
16.	2033 Okul Dışı Öğrenme Başarı Kriterleri	83
BÖLÜMLER.....		86
2023-2033 ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE MESLEKİ GELİŞİMİ		88
2023-2033 EĞİTİM YÖNETİMİ VE YÖNETİCİ YETİŞTİRME.....		120
2023-2033 ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ.....		153
2023-2033 İLKOKUL EĞİTİMİ.....		188
2023-2033 ORTAOKUL EĞİTİMİ.....		213
2023-2033 LİSE EĞİTİMİ.....		245
2023-2033 MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM.....		285
2023-2033 HAYAT BOYU EĞİTİM.....		313
2023-2033 OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞI.....		349
2023-2033 ÖZEL EĞİTİM		380
2023-2033 ÜSTÜN/ÖZEL YETENEKLİLER EĞİTİMİ		402
2023-2033 ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI.....		427
2023-2033 BİLGİSAYAR EĞİTİMİ.....		454
2023-2033 EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ		482
2023-2033 STEM EĞİTİMİ.....		505
2023-2033 OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI		526
EK-2033 TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI STRATEJİ BELGESİ ŞABLONU.....		556

ATATÜRK KÖŞESİ

“Hayatta en hakiki mürşit ilimdir. Milli eğitimde süratle yüksek bir seviyeye çıkacak olan bir milletin, hayat mücadelesinde maddi ve manevi bütün kudretlerinin artacağı muhakkaktır. Eğitimidir ki, bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefaletle terk eder.”

“Erkek ve kız çocuklarımızın, aynı şekilde bütün ilim derecelerindeki öğrenim ve eğitimlerinin uygulamalı olması önemlidir. Memleket çocuğu, her öğrenim derecesinde ekonomik hayatta istekli, eser sahibi ve başarılı olacak şekilde donanımlı olmalıdır”

“Cumhuriyet, fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni nesli bu kalite ve yetenekte yetiştirmek sizin elinizdedir. Sizlerin, seçkin görevinizin yerine getirilmesine büyük özveriyle varlığınızı vereceğinize hiç şüphe etmem.”

BU KİTAP, BAŞÖĞRETMENİMİZ ATATÜRK'E ADANMIŞTIR.

SAYGIYLA VE MİNNETLE,

SUNUŞ

Doç. Dr. Mustafa Aydın
İstanbul Aydın Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanı

Eğitim Dünyasının Değerli Üyeleri,

Günümüz dünyasında çok hızlı bir paradigma değişimi yaşanmakta. Eğitimin niteliğini artırmak adına bu hızlı değişime ayak uydurarak, tüm imkânlarımızla çalışıp geleceğe ışık tutmak durumundayız. Hiç şüphesiz bu ışık, gelecek nesillerin daha konforlu, kaliteli, sağlıklı bir yaşam sürmesini sağlayacaktır.

Teknolojinin çok büyük bir süratle şekillendirdiği dünyada çocukları gelecek mesleklere yetkin bir donanımla hazırlayabilmek, çok önemli bir konu olarak karşımızda durmaktadır. Robotların, yapay zekânın, metaverse evreninin egemen olacağı bir dünyada geçmişin eğitim yöntemleri ile yol almamız düşünülemez. Güncel gelişmeleri takip etmek ve onları eğitim sistemimizin bir parçası hâline getirmek zorundayız. Nasıl Finlandiya gibi ülkelerin eğitim sisteminden övgüyle bahsedip onlardan birer parça almaya çalışıyorsak; eğitimi sadece kendi çocuklarımız için değil, bütün dünyanın çocukları için evrensel bir değer hâline getirmeliyiz. Türkiye’de oluşturduğumuz eğitim sistemini tüm dünyada örnek alınan, gıptayla bakılan bir noktaya getirmeli; beyin göçü yerine beyin gücünü kullanan modern Türkiye’imizi inşa etmeliyiz.

İstanbul Aydın Üniversitesi tarafından yayımlanan ve Cumhuriyet’imizin ikinci yüzyılının ilk 10 yıllık eğitimini planlayan bu kitabın ülkemize hayırlı olmasını temenni eder, çalışmanın hazırlanmasında görev alan tüm eğitimcileri yürekten kutlarım. Eğitim adına atılan bu imzanın, Türk eğitim sistemine bir yol gösterici olmasını dilerim.

Prof. Dr. Yadigâr İzmirli

İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü

Değerli Eğitimciler,

İstanbul Aydın Üniversitesi, kurulduğundan bu yana eğitimle ilgili güncel sorunlara çözümler arayan bir üniversite olmuştur. Özellikle eğitim fakültesindeki hocalarımız sayesinde eğitim kurumları ile önemli iş birlikleri oluşturmuş ve öğretmenlere yönelik proje çalışmaları gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda okul öncesinden üniversiteye kadar tüm seviyelerdeki öğrenciler için eğitim etkinlikleri düzenlemiş ve düzenlemeye devam etmektedir. Eğitimle ilgili araştırma ve uygulama merkezlerimiz aktif bir şekilde çalışarak eğitim sisteminin güncel sorunlarına çözümler üretmektedir.

Cumhuriyetimizin 100. yılında, büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği hedeflere ulaşmak için gücümüzün de ötesinde bir motivasyonla çalışıyoruz. Geleceği şekillendirmek ancak eğitimle mümkün olabilir. İstanbul Aydın Üniversitesinin liderliğinde Türkiye'nin saygın üniversiteleri ve eğitim kuruluşlarındaki eğitimciler tarafından hazırlanan ve cumhuriyetimizin ikinci yüzyılının ilk 10 yılının eğitim hedeflerini ortaya koyan bu kitabın, üniversitemiz adına gurur verici bir adım olduğunu belirterek, eğitim sistemimizin daha iyi hale gelmesinde önemli bir atılım olmasını ümit ediyor, emeği geçen tüm eğitimcilere gösterdikleri bu örnek çabadan dolayı teşekkür ediyorum.

ÖNSÖZ

Doç. Dr. Devrim Akgündüz
İstanbul Aydın Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Baş Editör
www.devrimakgunduz.com

Saygıdeğer Eğitimciler,

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girerken, ikinci yüzyılın ilk 10 senesine yönelik eğitimle ilgili hedefler koymak son derece önem teşkil etmektedir. Eğitimle ilgili günlük ya da kısa vadeli kararların alındığı bir eğitim sisteminde ilerlemek artık mümkün değildir.

Bu sebeple, baş editör olarak 2023-2033 yılları arasında eğitim politikalarına yön verecek bir eğitim politikaları vizyon kitabını planlamak, tasarlamak ve eğitimin içinden gelen, eğitime yön verme vizyonuna sahip eğitimcilerle birlikte hazırlayıp yayımlamaktan son derece mutluyum.

Bu eğitim politikaları kitabı, cumhuriyetimizin ikinci yüzyılının başladığı 2023 yılından itibaren ilk 100 gün, ilk 5 yıl ve ikinci 5 yılda yapılacakları ve 10. yıl sonunda nelerin başarılmış olması gerektiğini alanlara göre tasnif edip bir gelecek projeksiyonu sağlamak için oluşturuldu. Türkiye'nin eğitim sistemi ile ilgili pek çok sorun bulunmaktadır. Her soruna bir hedef ortaya konması mümkün değildir. Bu yüzden bu eğitim vizyonu kitabı, öne çıkan sorunların çözümüne odaklanmıştır.

2033 Türkiye Eğitim Politikaları Strateji Belgesinde, başarı, fırsat eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği, beceri ve yetkinlikler ve fırsatlarla ilgili 327 eksiklik ve

yetersizlik tespit edilerek bunlara yönelik toplam 1132 adet hedef ve başarı kriteri oluşturulmuştur.

Kitabın tasarımı baş editör tarafından gerçekleştirildi. Tasarım sonrası yaklaşık 1,5 yıldır yazarlarla üzerinde çalıştığımız bu kitabın öncelikle kapsamını oluşturan 16 başlık belirlendi.

Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim	Eğitim Yönetimi ve Yönetici Yetiştirme	Erken Çocukluk Eğitimi	İlkokul Eğitimi
Ortaokul Eğitimi	Lise Eğitimi	Mesleki Teknik Eğitim	Hayat Boyu Öğrenme
Okul Psikolojik Danışmanlığı	Özel Eğitim	Üstün/Özel Yetenekliler Eğitimi	Özel Öğretim Kurumları
Bilgisayar Eğitimi	Eğitim Teknolojileri	STEM Eğitimi	Okul Dışı Öğrenme

2033 Konu Başlıkları

Bu başlıklar bölüm olarak ele alınmayan başka alanları da içermektedir. Bütün başlıklar bir araya getirilerek editoryal bir şablon oluşturuldu (EK). Bu şablon üç kısımdan oluşmaktadır:

Şablonun birinci bölümünde, alanlara göre mevcut durumun kısaca ortaya konulması ile ilgili alan bölümünün en başına yerleştirildi. İlgili alanlardaki başarı eksiklikleri, fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile ilgili eksiklikler, beceri ve yetkinliklerle ilgili eksikliklerin ele alınacağı ve (en az) en önemli beş tanesinin vurgulanacağı bölümler oluşturuldu. Bunların arkasından da önümüzdeki fırsatların değerlendirilmesi ve (en az) en önemli beş tanesinin yazılacağı bir alan eklendi.

İlgili Alanda Mevcut Durum

Başarı Eksiklikleri

Fırsat ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri

Beceri ve Yetkinlik Eksiklikleri

Fırsatlar

2023 Yılında Değerlendirilen Hususlar

Hususlar değerlendirilirken kaynak gösterimlerinde stil sınırlaması yapılmadı. Bölümleri hazırlayanların, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri dikkate alındı.

Şablonun ikinci bölümü üç kısma ayrıldı. İlk kısımda ilk 100 gün (acil eylem hedefleri), ikinci kısımda 2023-2028 dönemi (ilk 5 yıl) ve üçüncü kısımda da 2028-2033 dönemi (ikinci 5 yıl) ile ilgili ana hedef ve alt hedeflerin bulunduğu alanlar eklendi.

ANA HEDEF-3						
Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.						
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1					✓	
2						
3						
4						
5						

Ana Hedef ve Alt Hedefler Tablosu

Sadece ilk 100 günde bir adet ana hedef ve bunlara bağlı beş alt hedefe yer verilirken, 2023-2028 ve 2028-2033 dönemlerinde en az üçer adet ana hedef ve her ana hedefe bağlı en az beşer alt hedef alanları bulunmaktadır. İhtiyaca göre yeni alanlar da oluşturulmuştur.

Ana hedef ve alt hedefler aşağıda belirtilen eğitim politikası bileşenleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2033 Eğitim Politikası Bileşenleri

şablonun üçüncü bölümü de üç kısımda ele alındı. Birinci kısımda, 2033 yılında ilgili alanda elde edilmiş olacak genel başarı kriterleri; ikinci kısımda, ilgili alanda elde edilmiş olacak fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitliği kriterleri; üçüncü kısımda ise ilgili alanda elde edilmiş olan beceri ve yetkinlik kriterleri yer aldı.

Böylece, 2033'e giderken, eğitimin çeşitli alanlarında sorunlardan çözümlere bir yol haritası kısa, orta ve uzun vadede oluşturulmuş oldu.

Kitap bölümlerinde, bölümlere liderlik edecek bölüm editörleri de görev aldı. Bölüm editörlerinin ilettiği bölümler, baş editör tarafından titizlikle incelendi. Bazı bölümler çoklu yazarlarla yazılırken, bazı bölümler daha az yazarla ya da editöryal olarak yazıldı. Bu kitapta görev alan yazarlar, uzmanlıklarına ve vizyonerliklerine göre seçildi. Yazarların 2033'e giderken yol haritasına yönelik vizyonlarının olması en önemli konulardan bir tanesiydi.

Yazarlar, bu süreçte kendi fikirleri, eğitimdeki sorunlar ve sistemdeki öğretmenlerin fikirlerini göz önünde tutarak bölümleri oluşturdular. Bölümler, en az 3 türlü bir sistemle, editöryal taleplerle, önerilerle, etkin rehberlikle ve baş editör düzenlemeleriyle son halini aldı.

Kitaptaki bölümler, uzmanlıklarına ve fikirlerine güvenilen eğitimciler tarafından kaleme alınmış ve baş editör onayından geçmiştir. Bazı ifadeler yayıncı kuruluşun görüşlerini yansıtmayabilir. Demokrasi tüm fikirlere saygı duymayı gerektirir. Burada önemli olan, geleceğe tutulan bir ışıktır; bir gelecek vizyonudur.

Bütün bölüm editörlerine ve bölümlerde görev alan yazarlarımıza, konunun önemini kavrayarak ideallerime destek oldukları ve verdikleri büyük emek için çok teşekkür ederim.

Bu eğitim vizyonu kitabını sahiplenerek eğitimcilerle ve politika yapıcılarla buluşmasını sağlayan İstanbul Aydın Üniversitesine çok teşekkür ederim.

Eğitim, dinamik bir alandır. Dolayısıyla, her ne kadar bu kitapta 10 yıllık hedefler yer alsa da bu kitap temel omurga korunarak her zaman taslak bir mahiyette olacak ve eğitim hedefleri geliştirilmeye devam edecektir.

Türkiye'nin eğitim sistemine yön vermek isteyen herkes bu vizyon kitabından atıfta bulunarak yararlanabilir.

Türkiye'nin nitelikli eğitimine ışık tutabilir ve katkı sağlayabilirsek ne mutlu bize. Saygılarımla,

İstanbul, 2023

(Kitaptaki mevcut durumlar 2023 Mart ayına kadar olan süreci ortaya koymaktadır. Her türlü katkı için baş editörle temasa geçilebilir.)

KİTAPLA İLGİLİ SAYILAR	
BÖLÜM SAYISI	16
YAZAR SAYISI / EMEĞİ GEÇENLER	49/8
Tespit Edilen Başarı Eksikliği	83
Tespit Edilen Fırsat Eşitsizliği ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	78
Tespit Edilen Beceri ve Yetkinlik Eksikliği	83
Tespit Edilen Fırsat	83
TOPLAM TESPİT SAYISI	327
İlk 100 Gün Toplam Ana Hedef Sayısı	16
İlk 100 Gün Toplam Alt Hedef Sayısı	102
2023-2028 Toplam Ana Hedef Sayısı	56
2023-2028 Toplam Alt Hedef Sayısı	339
2028-2033 Toplam Ana Hedef Sayısı	56
2028-2033 Toplam Alt Hedef Sayısı	271
2033 Toplam Genel Başarı Kriteri Sayısı	110
2033 Toplam Fırsat Eşitsizliği ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Başarı Kriteri Sayısı	84
2033 Toplam Beceri ve Yetkinlik Başarı Kriteri Sayısı	98
TOPLAM HEDEF ve BAŞARI KRİTERİ SAYISI	1132

2033 TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI STRATEJİ BELGESİ

EDİTÖR VE YAZARLAR

> BAŞ EDITÖR

Cumhuriyetin 2. Yüzyılına Girerken 2033 Eğitim Vizyonu

> **Doç. Dr. Devrim Akgündüz**

> YAZARLAR

2023-2033 Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim / Ek-Öğretmenlik Meslek Kanunu

> **Doç. Dr. Devrim Akgündüz**

2023-2033 Eğitim Yönetimi ve Yönetici Yetiştirme

> **Prof. Dr. Şakir Çınkır (Bölüm Editörü)**

> Dr. Beyza Himmetoğlu

2023-2033 Erken Çocukluk Eğitimi

> **Prof. Dr. Belma Tuğrul (Bölüm Editörü)**

> Prof. Dr. Elif Yeşim Üstün

> Doç. Dr. Devrim Akgündüz

> Öğr. Gör. Burçak Ceren Akpınar

> Dr. Öğr. Üyesi Nihan Feyman Gök

(Emeği geçenler: Prof. Dr. Nesrin Işıkoğlu, Prof. Dr. Serap Erdoğan, Öğr. Gör. Dr. Gonca Uludağ; anaokulu müdürleri Dr. Özge Karaevli, Bil. Uzm. Arzu Arslan ve Bil. Uzm. Berna Uysal ve Milli Eğitim Uzm. Aynur Arslan)

2023-2033 İlkokul Eğitimi

> **Prof. Dr. Ali Ersoy (Bölüm Editörü)**

> Doç. Dr. Muhammet Özden

- › Doç. Dr. Turgay Öntaş
- › Dr. Öğr. Üyesi Zuhâl Çeliktürk Sezgin
- › Okul Müdürü, İbrahim Taşdemir
- › Öğretmen, Mehmet Saygılı

2023-2033 Ortaokul Eğitimi

- › **Doç. Dr. Devrim Akgündüz (Bölüm Editörü)**
- › Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Yulet Yılmaz

2023-2033 Lise Eğitimi

- › **Doç. Dr. Devrim Akgündüz**

2023-2033 Mesleki Teknik Eğitim

- › **Okul Müdürü Talha Bektaş (Bölüm Editörü)**
- › Doç. Dr. Devrim Akgündüz
(Emeği geçen: Okul Müdürü Muhammet Erbaş)

2023-2033 Hayat Boyu Öğrenme

- › **Öğretmen, Ayşe Dizman**
- › **Öğretmen, Sibel Şentürk Akgündüz**

2023-2033 Okul Psikolojik Danışmanlığı

- › **Prof. Dr. Ragıp Özyürek (Bölüm Editörü)**
- › Prof. Dr. Yasemin Yavuzer
- › Prof. Dr. Aslı Uz Baş
- › Doç. Dr. Nursel Topkaya
- › Dr. Öğr. Üyesi İdil Eren Kurt
- › Öğr. Gör. Burak Köksal
- › Uzm. Psk. Dan. Tuğba Güler

2023-2033 Özel Eğitim

- › **Prof. Dr. İbrahim H. Diken (Bölüm Editörü)**

- › Prof. Dr. Hasan Gürgür
- › Prof. Dr. Macid A. Melekoğlu
- › Ar. Gör. Tezcan Çavuşoğlu
- › Ar. Gör. Uğur Onur Günden

2023-2033 Üstün/Özel Yetenekliler Eğitimi

- › **Erdal Kiziroğlu (Bölüm Editörü)**
- › Yasemin Kiziroğlu
- › Murat İbiş
- › Yelda Şentürk

2023-2033 Özel Öğretim Kurumları

- › **Fahri Cürebal (Bölüm Editörü)**
- › Bahadır Özkan
- › Elif Pehlevan
- › Fikret Mulhan
- › Şule Yurcu

2023-2033 Bilgisayar Eğitimi

- › **Prof. Dr. M. Yaşar Özden (Bölüm Editörü)**
- › Prof. Dr. Özgen Korkmaz
- › Doç. Dr. Levent Durdu
- › Dr. Neşet Mutlu

2023-2033 Eğitim Teknolojileri

- › **Doç. Dr. Devrim Akgündüz (Bölüm Editörü)**
- › Prof. Dr. Adile Aşkim Kurt
- › Prof. Dr. Sadi Seferoğlu

2023-2033 STEM Eğitimi

- › **Doç. Dr. Devrim Akgündüz**

2023-2033 Okul Dışı Öğrenme

- › **Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Kınık Topalsan (Bölüm Editörü)**
- › Prof. Dr. Pınar Çavaş
- › Doç. Dr. Yasemin Özdem
- › Prof. Dr. Şengül Anagün
- › Öğretmen Zeliş Kurt

Örnek Atıf Stili-1:

Akgündüz, D., & Yulet Yılmaz, T. (2023). 2023-2033 Ortaokul Eğitimi. D. Akgündüz (Ed.), *2033 Türkiye Eğitim Politikaları Strateji Belgesi* içinde (213-244). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi

Örnek Atıf Stili-2:

Diken, İ. H., Gürgür, H., Melekoğlu, M. A., Çavuşoğlu, T., & Günden, U. O. (2023). 2023-2033 Özel Eğitim. D. Akgündüz (Ed.), *2033 Türkiye Eğitim Politikaları Strateji Belgesi* içinde (380-401). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi

Örnek Atıf Stili-3:

Akgündüz, D. (2023). 2023-2033 Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim. D. Akgündüz (Ed.), *2033 Türkiye Eğitim Politikaları Strateji Belgesi* içinde (88-119). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi

Not: Değişen APA kurallarının incelenmesi tavsiye edilir

CUMHURİYETİN 2. YÜZYILINA GİRERKEN

2033 EĞİTİM VİZYONU

Doç. Dr. Devrim Akgündüz
İstanbul Aydın Üniversitesi
Baş Editör

“Kafasının içine eğitim ışığı giren bir halkın yurdunu sömürge olarak elde tutmak zorlaşır.” Fakir Baykurt, Unutulmaz Köy Enstitüleri

Değerli Eğitimciler,

Fakir Baykurt’un ifadelerinde de belirtildiği gibi eğitim ışığı tam bağımsızlık için en önemli unsurlardan birisi hatta en önde gelenidir. Eğitimli bireylerin düşüncelerini hapsedmek, kandırmak, sorgulamasını ve fikir üretmesini engellemek mümkün değildir.

2023 yılında cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına giriyoruz. Koskoca bir asrı geride bıraktık. Ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk, eğitimin öneminin farkında olarak çok önemli atılımlar gerçekleştirdi. O, öğretmenlerin etrafını aydınlatan kişiler olduğunu bilerek öğretmenlerin yetiştirilmesini önceliklendirdi, onlara değer verdi, saygı duydu. Cumhuriyetin ilk yıllarında bir eğitim seferberliği gerçekleştirildi. Cumhuriyetimizin ilk yüzyılında eğitim adına Köy Enstitüleri ile çok iyi bir başlangıç yapmamıza rağmen, daha sonraları eğitimin niteliğinin azaldığını ibretle ve dikkatle izledik. Mevcut eğitim sisteminin oldukça fazla sorunu bulunmaktadır ve bu sorunlara her geçen gün yenileri eklenmektedir. Bunun sebebi, eğitim sisteminin işlevini kaybetmiş olmasıdır. Sorunların içerisinde boğulan eğitim sistemi, geçici çözümlerle kapatılmaya çalışılmaktadır. Nasıl ki güneş balçıkla sıvanamamaktadır, eğitim sistemi de geçici çözümlerle mesafe kat edememektedir.

Bu kitap, eğitimde ve dolayısıyla uluslararası arenada rekabet edebilir bir konuma gelmek, öğrencilerin nitelikli bir eğitim alabilmesi ve gelecekteki hayatlarında başarılı olmalarını sağlamak için 2033 yılına kadar uygulanacak bir eğitim vizyonunu ve strateji belgesini sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu belge, Türkiye'nin eğitim sistemi için bir yol haritası niteliğinde olup, eğitimde kalitenin artırılması, öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesi, öğrenme süreçlerinin daha etkili hale getirilmesi ve öğrencilerin hayat boyu öğrenme kültürüne sahip olmalarını sağlamayı hedeflemektedir.

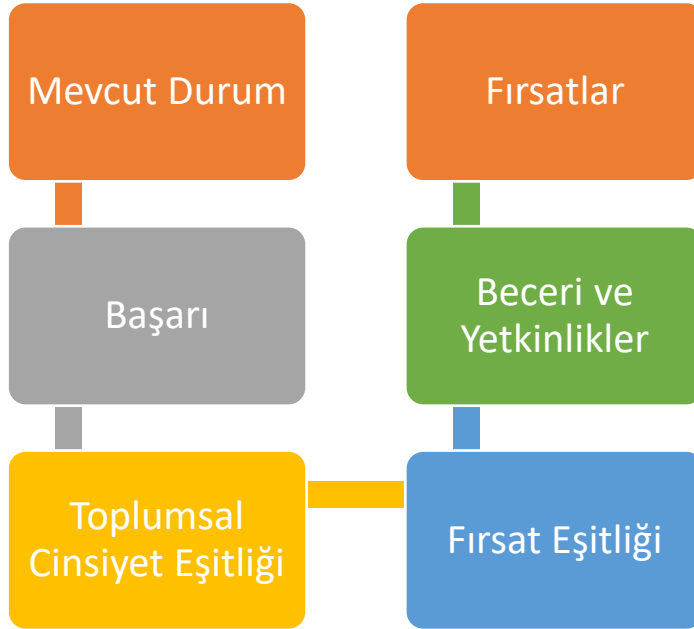
“Söz konusu eğitim olduğunda siyasetçiler ile biz eğitimcilerin ne denli ayrı düştüğüne bir kez daha şahit olarak hayıflandım; onların dar bir bakış açısıyla, teknik bir mesele olarak gördüğü eğitimi, sistemli ve kapsamlı bir dönüşüm yoluyla iyileştirmenin derdindeydik biz.” Pasi Sahlberg, Eğitimde Finlandiya Modeli

Pasi Sahlberg, “Eğitimde Finlandiya Modeli” adlı eserinde, politika üretkenlerin okuldan başlayan bir değişikliği değil, tepeden inme vaatleri ürettiklerini ima etmektedir. Eğitimde hedefler koyulurken yapılan en büyük hatalardan birisi, mevcut alt yapıyı değerlendirmemektir. Özellikle siyasilerin -cek, -cak’lı hedefleri gerçekçi olarak görülmemektedir. Bunun sebepleri, eğitim adına verilen vaatlerin altında yatan sebeplerin açıklanmaması, somut ifadelerle (özellikle oran, rakam, sayı) desteklenmemesi, başarı kriterlerinin konulmaması, önceliklendirmelerin yetersizliği, bu kitapta ele alındığı gibi bir eğitim sisteminin dönüşümünü esas alan unsurlara yer verilmeden hedeflerin ortaya konulmasıdır. Unutulmamalıdır ki mevzubahis bir eğitim sisteminin dolayısıyla ülkenin çocuklarının geleceğidir. Bir eğitim sistemi, sorunlara yama yapılarak değil, devrim niteliğinde değişimlerle dönüşebilir. Eğitimi dönüştürmek ciddiyet, disiplin ve kararlılık ister. Eğitim, günlük politikaların bir parçası haline getirilemez. Bu ciddiyeti ve disiplini cumhuriyetimizin ilk yıllarındaki Köy Enstitüleri projesinde görmekteyiz.

Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi

Başarılı bir eğitim sistemi ortaya koymak için bu kitabın omurgasını da oluşturan bazı unsurların değerlendirilmesi gerekir. Veri temelli bir eğitim sistemi için bunlar zorunluluktur. Mevcut durumun ortaya konması; öğretmen, öğrenci, yönetici, okul sistemi, öğretim programı, fiziksel ve sosyal olanaklar açısından başarı durumunun incelenmesi; toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, fırsat eşitsizlikleri, beceri ve yetkinliklerdeki eksikliklerin çok boyutlu olarak değerlendirilmesi ve önceliklendirilmesi, ilgili alandaki fırsatların ortaya konarak bunlardan nasıl yararlanılabileceği üzerine tartışılması gereklidir.

2023 yılında tespiti yapılan bileşenler

Bu ülkede eğitimle ilgili hiçbir şey yapılmıyor ya da her şey yanlış yapılıyor tezi doğru değildir. Doğru yapılanlar vardır, doğru yapılanların pozitif tarafları bir fırsat olarak

ortaya konulabilmelidir. Yapılmayanlar ve eksik yönler için de çözüm önerileri geliştirilmelidir.

Eğitim sisteminin 10 yıllık hedefleri için bileşenler şunlar olmalıdır:

Eğitim sisteminin ana hedef ve alt hedeflerine katkı yapacak bileşenler

Eğitim sisteminin ana hedef ve alt hedeflerine katkı yapacak bileşenler, aynı zamanda “Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” ile uyumlu olmalıdır. Elbette bunlara ek başka bileşenler de bölümlerde değerlendirilmiştir. Bütün bu

bileşenlerin eğitim sisteminin hedefleri kapsamında değerlendirilmesi ve bu yönde hedefler konulması, ortaya konulan vizyonu gerçekçi bir hale getirmektedir.

2033 yılında gelindiğinde, belirlenen genel başarı kriterleri, toplumsal cinsiyet ve fırsat eşitliği başarı kriterleri ile beceri ve yetkinlik başarı kriterleri ölçülebilirlik ve hesap verilebilirlik açısından önemlidir. Eğitimle ilgili sadece boş vaatler olmamalıdır. Ortaya konan hedefler, başarı kriterlerine göre şeffaf bir şekilde değerlendirilip performans ortaya konulmalı ve performansı ortaya koyan kişi/ler ve kurum/lar denetlenmelidir. Her alanda önceden belirlenmiş kriterlerin değerlendirilmesi, sonradan atılacak adımların da sağlam bir zeminde oluşmasına imkân sağlayacaktır.

2033 Eğitim Sistemi Vizyonunun Bileşenleri ve Öne Çıkanlar

1-Eğitimde Fırsat Eşitliği:

Eğitimde fırsat eşitliği bir eğitim sisteminin en önemli unsurlarından birisidir.

“Eğitimde fırsat eşitliği için herkese her yerde, dünya standartlarında, ücretsiz eğitim.” Salman Khan, Dünya Okulu

Salman Khan, “Dünya Okulu” adlı eserinde fırsat eşitliği için son derece yalın ve etkili bir ifade kullanmıştır. Herkese, her yerde, dünya standartlarında ve ücretsiz eğitim. Bu, eğitim sisteminde özel okulların olmaması anlamına gelmemektedir. Aksine devlet okulları ve özel okulların birbirine yakın standartlarda eğitim verebilir noktaya getirilmesi; herkesin istediği yerde eğitim alma hakkına sahip olmasıdır.

“Finlandiyalılar, 1966 yılında yayınlanan “Eğitimde Fırsat Eşitliği” başlıklı Coleman raporuna büyük önem verdiler; bu rapora göre öğrencilerin akademik başarıları okudukları okulların kalitesinden ziyade okulun toplumsal bileşimi ve öğrencilerin ailevi şartlarıyla ilgiliydi. Finlandiyalı eğitimciler ve siyasetçiler de şu sonuca vardı: Okullar, çocukların eğitimde izleyecekleri yolu ve geleceğe dair beklentilerini etkiliyorsa eğer, o halde çocukların her gün evden okula taşıdıkları

eşitsizliklerle baş edebilecek kapasiteye sahip olmalılar. Tüm okullar, tek tek her öğrencinin sağlığı, beslenmesi ve mutluluğunun yanı sıra, sosyoekonomik koşulların sebep olduğu eğitim eşitsizlikleriyle de sistematik bir şekilde ilgilenmeli."

Pasi Sahlberg, Eğitimde Finlandiya Modeli

Pasi Sahlberg yine "Eğitimde Finlandiya Modeli" isimli eserinde önemli bir noktaya temas etmektedir. Eşitsizlikler sadece okullarla ilgili değildir aynı zamanda ailesel ve toplumsal bir durumdur. Eşitsizliklerden bahsederken ailelerin imkanlarının da değerlendirilmesi, bütüncül bir şekilde eğitimin ve eşitsizliklerin ele alınması gerekiyor. Çocuklar sadece okulda mutlu olmamalı, evinde de mutlu olmalı, yatağa aç girmemelidir. Her yerde her çocuğun önünün açılması ve gelişmesine imkân sağlanması önemlidir. Ayrıca, her çocuğun evinde eğitim amaçlı kullanabileceği teknolojik araçlar, yüksek hızda internet bağlantısı ve kitaplık da fırsat eşitliği bakımından çözülmesi gereken bir meseledir. Sosyal devlet, bu sorunu hızlı bir şekilde çözmelidir. Bütün çocuklar bizindir, bütün çocuklar nitelikli eğitimi ve adil davranılmayı hak etmektedir.

"Her çocuk kapasite bakımından eşit değildir ama her çocuğa eşit fırsat verilir; o andan istifade eder ve edemez ama verilir. Maalesef bugünkü sistemimiz bu fırsatı sağlamıyor...Yetenek muhakkak değerlendirilmesi gereken bir unsurdur, bunun sınıfı ve zemini olmaz. Dağdaki çoban şu bölümü birincilikle kazandı diye ara sıra haberler çıkar. İşte o saf yetenektir ve emin olun sayısı duyduklarınız ve okuduklarınızdan daha fazladır. Ama keşfedilememiş, değerlendirilememiş ve yönlendirilememişlerdir" İlber Ortaylı, İnsan Geleceğini Nasıl Kurar?

İlber Ortaylı'nın güncel kitabı olan "İnsan Geleceğini Nasıl Kurar" isimli eserinde her çocuğun kapasitesinin eşit olmadığını, her çocuğa fırsatların sağlanması gerektiğini fakat bu fırsatın eğitim sistemimiz tarafından sağlanmadığını ifade etmektedir. Üstün/özel yetenekli çocuklarımızın yeterince keşfedilemediğini, sadece kendiliğinden ortaya çıkanların magazinsel olarak öne çıkarıldığını belirtmekte, yönlendirmenin yeterli olmadığını söylemektedir. Zenginliklerimizi yeterince

kullanamıyor, yeteneklerimizi ortaya çıkarmakta yetersiz kalıyoruz. Bu durum, bu yönde atılması gereken büyük adımların olduğunu göstermektedir. Kendiliğinden ortaya çıkan yetenekler kadar eğitim vasıtasıyla ortaya çıkarılacak yetenekler de önemlidir.

Her çocuğa ihtiyaç duyduğu fırsatları şartsız olarak sağlayabilmeliyiz. Her çocuk özeldir ve geleceğimizdir. Her çocuğun yatağa aç girmemesi kadar nitelikli bir eğitim alması da önemlidir. Hiçbir ayırım yapmadan Türkiye'nin her köşesindeki okullarda aynı standarttaki nitelikli eğitimi sunabilmeliyiz. Artık en ücra köşelerdeki okullardan sıvrilip ülkenin önemli makamlarına gelenleri görünce şaşırmayacağımız bir eğitim sistemimiz

olmalıdır. Okullar arası başarı farkları azaltılmalı ve her mahalledeki okul, aynı değere ve nitelikli eğitime sahip olmalıdır. Bunları yaparken, bilimde, sanatta, edebiyatta, sosyal bilimlerde ve diğer alanlarda öne çıkan başarılı çocuklarımıza çok daha yüksek standartta eğitim veren okul imkanları sunabilmeli ve desteklemeliyiz. Mutlu çocuklar yetiştirmeliyiz. Cumhuriyet ve sosyal devlet bunu gerektirir.

2-Toplumsal Cinsiyet Eşitliği:

Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının bir bileşeni de toplumsal cinsiyet eşitliğidir. Birleşmiş Milletler, özellikle kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi, kamu alanları ve özel alanlarda, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılması, çocuk evliliği, erken yaşta zorla evlendirilme ve kadın sünneti gibi bütün zararlı uygulamaların ortadan

kaldırılmasını hedeflemektedir. Bütün bunlar eğitim sistemi çerçevesinde ivedilikle ele alınmalıdır.

Eğitim sistemi, çocukların cinsiyet eşitliği kavramını anlamalarına ve bu konuda farkındalık kazanmalarına yardımcı olmak amacıyla tasarlanmalıdır. Bu amaç doğrultusunda, eğitim sistemi öğrencileri toplumsal cinsiyet rolleri hakkında sorgulamaya teşvik ederek, önyargı ve kalıpları ortadan kaldırmayı amaçlamalıdır. Bu sayede, öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili algıları ve farkındalık düzeyleri gelişebilir.

Eğitim sistemi aynı zamanda, kadınların eğitime erişimini ve okulda kalma oranlarını artırarak cinsiyete dayalı eşitsizlikleri azaltmayı hedeflemelidir. Kadınların ve dışlanmış kişilerin eğitime erişiminin artması, onların sosyal ve ekonomik statülerinin yükselmesine katkı sağlayacaktır. Bu da toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önemli bir adım olarak kabul edilebilir.

Eğitim sistemi ayrıca, öğretmenler ve eğitim yöneticileri için cinsiyet eşitliği konusunda eğitim vererek, okullarda toplumsal cinsiyet eşitliği için farkındalık oluşturulmasına yardımcı olmalıdır.

“Taraflar, yerine göre, tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata, kadın erkek eşitliği, toplumsal klişelerden arındırılmış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde çatışmaların şiddete başvurmadan çözüme kavuşturulması, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişilik bütünlüğüne saygı gibi konuların, öğrencilerin zaman içinde değişen öğrenme kapasitelerine uyarlanmış bir biçimde dahil edilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.” İstanbul Sözleşmesi

“İstanbul Sözleşmesi”, çok yerinde ve özel bir tanım yapmaktadır. Kadın ve erkeklerin eşitliğinin eğitim sisteminin bir parçası olması gerekir. Toplum tarafından biçilen roller ve toplumsal algı, çocukların meslek hayatlarının da olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Özellikle STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarında meslek sahibi olmak isteyen kız çocuklarının azlığı önemli bir negatif

durumdur. Bu, toplumun kız çocuklarına biçtiği rolden kaynaklanmaktadır. Mühendis olmak isteyen bir kız öğrenciye daha az rastlanılmaktadır. Çünkü o çocuğa biçilen rol, onun daha az mesai yapacağı, masa başı ya da sınıf içi bir çalışma yapacağı bir işte çalışmasıdır. Kadının statüsünün yükseltilmesi sadece kâğıt üzerinde olabilecek bir durum değildir. Küçük yaşlardan itibaren hem eğitim sisteminde hem de toplum nezdinde yapılacak çalışmalarla bu algıların değiştirilmesi gerekir. İstanbul sözleşmesinin uygulanması ve eğitim sisteminin bir parçası haline getirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından önem teşkil etmektedir.

3-Teknolojik Dönüşüm:

Bilgisayarların hayatımıza girmesi ile, eğitim teknolojileri de hızla gelişmektedir. Bu doğrultuda, eğitim sisteminin teknolojik gelişmelere uygun hale getirilmesi ve öğrencilerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmesi için gerekli altyapının oluşturulması hedeflenmelidir. Bu alt yapı, çok yüksek hızlarda internet bağlantısı, yüksek hızda işlemci ve belleğe sahip bilgisayar, tablet, giyilebilir araçlar, kalemler, etkileşimli tahtalar vb. unsurların her çocuğa yetebilecek düzeyde tahsis edilmesi ile sağlanabilir. Ayrıca bilgisayar laboratuvarlarını güncellemek ve hiçbir işlem yapılamayan bilgisayarlardan arındırmalıyız. Evde de her çocuğun faydalanabileceği teknolojik araçlar ve interneti de sağlamak zorundayız.

Teknolojik dönüşümde öğrencilerin birer dijital vatandaş olarak, dijital dünya ile uyumlu olarak, bilgiyi kullanma, analiz etme, yorumlama ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Bunun için programlar ve içerikler geliştirilmeli, sertifikalı kurslar düzenlenmelidir. Öğrencilerin özellikle mobil programlama, yazılım geliştirme, sanal ve artırılmış gerçeklik, metaverse ve yapay zekâ alanlarında gelişiminin sağlanması önemlidir. Tüm bunların daha iyi yapılabilmesi öğrencilerin yabancı dil becerilerinin de gelişebilmesiyle sağlanabilir.

Diğer taraftan okullarda teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmek için öğretmenlerin teknolojik formasyonu da önemlidir. Öğretmeni teknolojik öğrenme modelleri ve

yaklaşımları, Web 2.0 araçları, öğrenme yönetim sistemi, teknolojik-pedagojik-alan bilgisi açısından donanımlı hale getirmek gerekiyor. Bunu yaparken var olan insan kaynağı potansiyelini değerlendirmek ve okullardaki öğretmen açığını kapatmak önem teşkil etmektedir. Özellikle bilgisayar (bilişim) öğretmenlerinin daha iyi yetiştirilmesi ve buna yönelik istihdam edilmesi öncelikli olmalıdır.

Teknolojiyi araç olarak kullanmak, eğitimin doğal bir parçası haline getirmek, eğitimin bazı kısımlarını çevrimiçi ortama aktarmak, harmanlanmış eğitim modellerini kullanmak günümüzde önemlidir. Bu sayede zamanı esnek kullanıp başka önemli uygulamalara zaman yaratabiliriz. Teknolojiyi insandan bağımsız bir unsur haline getirmemek gerekiyor.

Diğer bir teknolojik dönüşüm, öğretmenlerin ve öğrencilerin dijital e-portfolyolarının tutularak takip edilmesi ile ilgilidir. Mesleki ve kişisel gelişimler özellikle takip edilmelidir. Öğrencilerin kariyerlerinin yönlendirilmesi yapay zekâ kullanımı ve e-portfolyolar yardımı ile sağlanabilir.

4-Beceri ve Yetkinlikler:

Eğitim sistemi, bireylerin topluma uyum sağlayacak becerileri edinmelerine yardımcı olmak amacıyla tasarlanmalıdır. Eğitim sisteminin hedefi, sadece geleneksel bilgi aktarımının ötesinde, öğrencilerin özgüvenli, sorun çözebilen, yaratıcı, yenilikçi, girişimci bireyler olarak yetişmeleri için gerekli becerileri kazandırmaktır.

İletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, sorgulama, karmaşık problem çözme, yaratıcılık, dijital okuryazarlık, girişimcilik, finans okuryazarlığı, algoritmik beceriler, dijital vatandaşlık ve liderlik gibi çeşitli beceri ve yetkinlikler son derece önemlidir. Bu beceri ve yetkinliklerin gelişmesi, sadece öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda iş ve toplumsal hayatlarında da başarılı olmalarına yardımcı olur.

gelecektir.

5-Etik Değerler:

Okullar sadece öğrencilere akademik beceriler öğretmekle kalmayıp aynı zamanda etik değerleri de öğretmelidir. Etik değerler, dürüstlük, saygı, sorumluluk, adalet ve hoşgörü gibi kavramları içerir. Etik değerler, öğrencilerin öğrenerek kazanabileceği önemli becerilerdir. Okulların öğrencilere etik değerler hakkında eğitim vermesi, öğrencilerin doğru kararlar verme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Bu da öğrencilerin topluma katkı sağlamaları, başarılı birer birey olmaları ve doğru değerleri benimsemeleri için önemlidir.

Etik değerlerin öğretimi, sadece bilgi vermekle gerçekleşmez aynı zamanda öğrencilere, öğretmenler ve diğer personel tarafından örnek davranışlar sergilenmesi de önemlidir. Böylece öğrenciler gerçek hayatta karşılaştıkları sorunlarda doğru kararları verebileceklerini görebilirler. Öğrencilere, toplumsal ve kişisel sorumluluk bilincinin kazandırılması da etik değerlerin öğretimi açısından son derece önemlidir.

Etik değerlerin öğretimi, okulların disiplin yönetimine de yansımaktadır. Okulların öğrencilerin davranışlarına karşı tutarlı ve adil bir yaklaşım sergilemesi, öğrencilerin etik değerleri benimsemelerine yardımcı olacaktır.

Okullarda psikolojik desteğin artırılması, akran zorbalıklarının önlenmesi, okul terklerinin önüne geçilmesi, çocuk işçiliği, çocuk yaşta evlendirilme gibi sorunların çözümü eğitim sistemimizdeki gelişmeler arasında yer almalıdır.

6-Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon:

Endüstri 4.0, Toplum 5.0, Metaverse, yapay zekâ ve STEM eğitimi gibi yeni kavramların eğitim sistemi içerisinde yer alması ve öğrencilerin bu alanlarda yetkinlik kazanmaları hedeflenmelidir. STEM eğitimi, öğrencilerin fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarında yetkinliklerini artırarak, gelecekteki iş dünyasında başarılı olmalarını sağlayacaktır.

Hasan Ali Yücel, İyi Vatandaş İyi İnsan isimli eserinde “Eğitim ve öğretim, insana yalnızca kuru bilgi kazandıran, salt söyleme, anlatma yoluyla birtakım sözleri ezberleten çabalar toplamı olmasın. Okul, yaparak, yaptırarak öğretsin. Öğrenme, elden geldiğince üretimle sonuçlansın.” demektedir. Fakir Baykurt da Köy Enstitülerinin eğitim felsefesine atıfta bulunarak “Öğrenci salt iş yaparak yetişmez. Aynı zamanda bilgi de öğrenir. Ama bilgiyi elden geldiğince iş yaparak öğrenir. Örneğin bahçe yaparak, ekip dikerek geometri öğrenir. Yapı yaparak aritmetik öğrenir. İçme suyu getirerek, elektrik üreterek fizik, kireç yakarak kimya öğrenir.” diyerek, eğitimin uygulamalı, proje tabanlı, üretime dayalı ve bu sayede inovasyona yol açan bir şekilde yapılmasını belirtmektedir. Bu, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın anahtarıdır.

Günümüz dünyasında, sürdürülebilir kalkınma, üretim ve inovasyon alanları giderek daha büyük bir öneme sahip hale gelmektedir. Bu nedenle, eğitim sistemimizin de bu gelişmeleri takip etmesi ve kendini bu doğrultuda geliştirmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda mesleki teknik eğitim büyük bir önem taşımaktadır. Mesleki teknik eğitim kurumlarının öğretim programları sanayi X.0 gelişmeleri ile güncellenmelidir. Mesleki teknik eğitim kurumlarında üretim ve inovasyon önemlidir fakat üretim tarafı istismar edilmemelidir.

Bu bağlamda, okullarda sürdürülebilir kalkınma konularının öncelikli bir hale getirilmesi, öğrencilerin çevre bilinci konusunda farkındalık kazanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakların korunması, ekonomik gelişme ve toplumsal refah sağlama amacı doğrultusunda projelerin hayata geçirilmesini hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda, okullarda geri dönüşüm, çevre temizliği ve benzeri konuların öğrencilere öğretilmesi gerekmektedir.

STEM eğitimi, öğrencilere bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarında beceriler kazandırmayı hedefleyen bir eğitim yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, öğrencilerin problem çözme, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve analitik düşünme gibi becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede öğrenciler, gelecekteki iş hayatlarına daha donanımlı bir şekilde hazırlanabilirler.

Metaverse, günümüzde hızla popülerlik kazanan bir kavramdır ve sanal bir dünya olarak tanımlanabilir. Metaverse, sanal gerçeklik teknolojilerinin kullanıldığı ve

kullanıcıların 3D ortamlarda etkileşimde bulunduğu bir platformdur. Eğitim sistemimizde, metaverse teknolojilerinin kullanılması öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha aktif bir rol oynamalarını sağlayabilir. Metaverse trenine ilk binenler her zaman kazançlı olacaklardır.

Yapay zekâ, insanların yaptığı işleri yapabilen bilgisayar programlarının geliştirilmesiyle ilgilidir. ChatGPT ya da diğer yapay zekaların olumlu etkilerinden ziyade eğitime yapacağı olumsuz etkileri konuşuyoruz. Aslında bu teknolojilerin hayatımızı nasıl kolaylaştırdığını ve etik değerlerden ayrılmadan nasıl kullanmamız gerektiğini sorgulamalıyız. Endüstri 4.0 ise sanayide dijitalleşmenin ön plana çıktığı bir dönemdir. Bu teknolojilerin eğitim sistemimizde özellikle STEM alanlarında ve mesleki teknik eğitimde kullanılması, öğrencilerin gelecekteki iş hayatına daha hazırlıklı bir şekilde girmelerini sağlayabilir. Bu doğrultuda, yapay zekâ ve endüstri 4.0 teknolojileri, eğitim sistemimizde aktif bir şekilde kullanılmalıdır. Çocukları ve gençleri, bu kapsamda geleceğin mesleklerine hazırlamalıyız.

7-İçerik ve Öğretim Programı:

Öğrencilerin sınav odaklı eğitim sisteminden kurtarılması gereklidir. Günümüzde sınav odaklı eğitim sistemi, okullardaki eğitim misyonunun önüne geçmiştir. Okulları güçlendirip, öğretim programlarını uygulamalı bir hale getirmeliyiz. Tüm kademelerdeki sınavları kaldırıp, okullarda verilen notları önemli hale getiren adımları atmalıyız. Öğretim programlarında süreç odaklı uygulamalara mutlaka

uygulamaya dönük etkinliklerin ağırlığının artmasını sağlamalıyız. O zaman değerlendirmelerde kendiliğinden bir yükseliş söz konusu olacaktır.

Okul dışı öğrenmenin önemi de göz önünde bulundurularak, öğrencilerin okul dışındaki etkinliklere katılımları teşvik edilmeli ve bu faaliyetlerin değerlendirilmesi mutlaka yapılmalıdır.

8-Fiziksel Olanaklar:

Eğitim sisteminin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, öğrencilerin eğitiminde büyük bir rol oynamaktadır. Okulların tasarımları, laboratuvarlar, atölyeler, teknolojik altyapı, permakültür, çevre ve iklim koşullarına uygunluk gibi unsurların dikkate alınması, öğrencilerin eğitim kalitesini arttırarak gelecekte başarılı bireyler olmalarına yardımcı olabilir. Bu unsurların uygun bir şekilde tasarlanması, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin eğitim kalitesini arttırmaya yardımcı olabilir.

Okul mimarisi, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmalıdır. Yatay mimari ve geniş alanda yapılanma oldukça önemlidir. Örneğin, dersliklerin doğru ışıklandırması, doğru havalandırması ve yeterli büyüklükte olması

gereklidir. Ayrıca, okulların çevre dostu olması ve yeşil bina sertifikalarına sahip olması önemlidir. Bu sayede, okullar enerji verimliliği ve çevre koruma konularında öğrencilere örnek olabilir.

Laboratuvarlar ve atölyeler, sanat, spor, bilim, teknoloji, tiyatro gibi uygulama yapılabilecek alanlar, yaparak ve yaşayarak uygulanan derslerin başarısı için son derece önemlidir.

Bu nedenle, laboratuvarlar ve atölyeler, güncel, yeterli donanım ve gereçlerle donatılmalı ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmalıdır.

Teknolojik donanım da öğrencilerin eğitimine katkı sağlayabilir. Öğrencilerin bilgisayarları, tabletleri veya akıllı tahtaları kullanarak, yüksek hızda internetin de katkısı ile çevrimiçi ortamları kullanmaları, derslerini takip etmeleri ve araştırmalarını yapmaları mümkündür. Bu nedenle, okulların teknolojik altyapıları güncel olmalı ve öğrencilerin teknolojik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak imkanlar sunulmalıdır.

Permakültür, çevre ve iklim koşullarına uygun okul tasarımları, öğrencilerin doğayla daha fazla temas etmesini sağlayabilir. Örneğin, okul bahçeleri, öğrencilerin doğal ortamlarında zaman geçirmelerine olanak tanır. Bu da öğrencilerin sadece eğitimlerinde değil, aynı zamanda çevre bilinci ve sorumluluğu konularında da gelişmelerine yardımcı olabilir.

9-İnsan Kaynağı ve Organizasyon:

Okulların organizasyonu yeniden yapılmalıdır. Erken çocukluk eğitiminin zorunlu olarak beş yaştan başlaması ve ilerleyen yıllarda daha küçük yaşların da ilave edilmesi, ilkokulların gelişim dönemlerine uygun olarak çocukların 72 aydan önce ilkokula başlamaması ve ilkokulun beş yıla çıkarılması, ortaokul ve liselerin 3 yıl olarak eğitim vermesi sağlanmalıdır (1+5+3+3).

Ortaokul türlerinin tek tip olması; ortaokulun üçüncü yılında sanat, spor, bilim, sosyal bilimler, din eğitimi gibi alan ağırlıklı bölümlere geçilmesi hedeflenebilir. Diğer taraftan lise türlerinin azaltılması; bazı lise türlerinin akademik lise altında toplanarak bölümleştirilmesi (Anadolu, proje, sosyal bilimler, imam-hatip vb.); bazı lise türlerinin de özel yetenek liseleri çatısı altında bölümleştirilmesi (spor, sanat vb.), fen liselerinin STEM liselerine (okullarına) dönüşmesi; yine bazı lise türlerinin mesleki teknik eğitim çatısı altında bölüm olarak yer

alması hedeflenebilir (uzay ve havacılık, yenilenebilir enerji, turizm, yenilikçi tarım, yüksek teknoloji vb.). Mesleki teknik eğitim, öğrencilerin zorla gönderilen bir alandan kurtarılması gerekmektedir. Açık öğretim liselerine (açık lise) sınav odaklı geçişlerin engellenmesi için sınırlamalar getirilmelidir. İş hayatına atılmak isteyenler için hayat boyu öğrenme programları ve açık öğretim liseleri bütünselliğinde programlar geliştirilebilir.

Okullar arası başarı farklılıkları ve eğitimin niteliğinin azaltılması, çocukların sınav telaşından kurtarılmaları, isteyenlerin mahallelerindeki aynı nitelikli eğitimi alabilecekleri okula gitmeleri ve sınavla/kabulle alacak okulların sayısının azaltılması çok önemli devrimlerden birisi olacaktır.

- Öğretmenlik

Eğitimin temeli öğretmendir. Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında, öğretmenliğin statüsünü öncelikli hedef haline getirmemiz gerekmektedir. Bunun için Öğretmenlik Meslek Kanununu acilen güncellemeli ve geniş kapsamlı bir hale getirmeliyiz. Revize edilmiş Öğretmenlik Meslek Kanununda, öğretmenliğin tüm bileşenleri yer almalıdır (Bakınız: Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişimi Bölümü-ek).

Eğitim fakültelerinde nitelikli öğretmenler yetiştirmeliyiz. Bunun için eğitim fakültesi

öğretim programlarının teknolojik, sosyokültürel ve mesleki gelişim kapsamında güncellenmesi gerekmektedir. Ayrıca, eğitim fakültelerinde insan kaynağı gelişim standartlarının oluşturularak her fakültede aynı nitelikte öğretmenler yetiştirilmesi için adımlar atılmalıdır.

Öğretmenlerin özlük hakları mutlaka iyileştirilmelidir. Öğretmenlere ilgili bölümlerde belirtildiği gibi teşvikler verilerek çalışkanlığın fark yaratması sağlanmalıdır. Özel okul-devlet okulu özlük farklılıkları giderilmelidir.

Okullar, öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin başarısıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, öğretmenlerin yeterli eğitim ve destek alması son derece önemlidir. Okullarda öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin e-portfolio ile sürekli olarak takip edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Her öğretmenin kendi gelişimi için destek verilmesi, denetlenmesi ve teşvik edilmesi önemlidir. Eğitim fakülteleri ile okullar arasında eşleştirmeler yapılması, öğretmenlerin ve okulların eğitim fakülteleri ile iş birliği yapması devam ettirilmelidir. Araştıran okullarda araştırmacı öğretmenler ve öğrenciler yetiştirilmesi öncelikli hale getirilmelidir.

Öğretmen atama sistemi değiştirilerek, adaletli ve liyakatli bir sisteme geçilmelidir. Mülakat sistemi kaldırılmalı ve her branşa ihtiyaç dahilinde kontenjan verilmelidir. Atama sisteminde KPSS'nin ağırlığı azaltılmalı, eğitim fakültesi diploma notu, sosyokültürel derslerin notu, teknolojik formasyon notu ve uygulama notu gibi bir dağılıma gidilmelidir.

Ayrıca, okulların yönetimi de eğitim kalitesi için önemli bir faktördür. Okul yöneticilerinin, öğrencilerin başarısını artırmak ve okulun verimliliğini artırmak için liyakat esaslı olarak atanmaları gerekmektedir. Atamalarda toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat edilmelidir. Okul yöneticilerin lisansüstü eğitimleri mutlaka sağlanmalıdır.

Okullar, sadece öğretmenler ve yöneticilerden oluşmamaktadır. Yardımcı personelin de okulun etkinliğinde büyük bir rolü vardır. Okul yönetimi, yardımcı personelin

yeteneklerinin geliştirilmesine ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine önem vermelidir.

- *Millî Eğitim Bakanlığı teşkilat yapısı ile ilgili öncelikler, bürokrasi, özerk yönetim*

Millî Eğitim Bakanlığı, ülkemizde eğitim alanında faaliyet gösteren en önemli kurumlardan biridir. Bu sebeple, MEB'in teşkilat yapısı ve yönetim anlayışı, eğitim kalitesi ve öğrenci başarısı açısından oldukça önemlidir.

Bakanlık bürokrasisi, birçok kamu kurumunda olduğu gibi, MEB'de de belirgin bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bürokrasinin neden olduğu yavaş karar alma süreçleri, işlemlerin uzun sürmesi ve iş yükünün yoğunluğu gibi sorunlar, MEB'in hizmet kalitesini düşürebilmektedir. Bu sebeple, bakanlığın özerk bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi, bakanlık ve taşra teşkilatı bürokrasinin azaltılması ve verimli çalışmanın sağlanması için çeşitli tedbirler alınmalıdır. Bununla ilgili insan kaynağının liyakati mutlaka gözden geçirilmeli ve ilgili adımlar ivedi olarak atılmalıdır.

- *Okul ve öğretmen özerkliği*

Özellikle son yıllarda, okul özerkliği ve öğretmen özerkliği gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Okul özerkliği, okulların kendilerini yönetme, karar alma ve uygulama süreçlerinde daha fazla yetkiye sahip olmaları anlamına gelmektedir. Öğretmen özerkliği ise, öğretmenlerin öğretim programlarında ve öğretim yöntemlerinde daha özgür bir şekilde hareket etmeleri anlamına gelmektedir. Artık, öğretmenlere ve okullara daha fazla özerklik tanınmalı ve tepeden inme uygulamaların sayısı azaltılmalıdır. Bu sayede, eğitim süreçlerinde daha esnek, dinamik ve katılımcı bir anlayışın benimsenmesi amaçlanmaktadır.

- *Türkiye eğitim yıldızları takımı (icra kurulu)*

Türkiye eğitim yıldızları takımı, eğitim alanındaki en iyilerin olduğu bir takımı ifade etmektedir. Eğitim en önemli disiplinlerden birisidir. Dolayısıyla Türkiye'nin eğitimini yönetecek 15 kişiden oluşacak özerk bir eğitim yıldızları takımı kurulmalıdır.

İcra kurulu gibi çalışacak bu takım, 100 kişilik kuruldan gelen tavsiye kararlarını inceleyip değerlendirmeli ve Türkiye'nin eğitimini şekillendirmelidir.

- 100 kişilik eğitim kurulunun oluşturulması

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 100 kişilik bir eğitim kurulu oluşturulması, Türkiye'deki eğitim sistemine önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu kurul, öğretmenler, öğrenciler, veliler, okul yöneticileri, bakanlık yöneticileri, psikolojik danışmanlar, uzmanlar ve medya temsilcilerinden oluşarak, eğitim alanındaki tüm paydaşları kapsamalıdır. Bu sayede, Türkiye'nin eğitim sistemine dair tüm sorunlar ele alınabilir.

Eğitim kurulu, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşlerini, okul yöneticilerinin ve bakanlık yöneticilerinin tecrübelerini, psikolojik danışmanların ve uzmanların uzmanlık alanlarındaki bilgilerini, medya temsilcilerinin ise kamuoyu ile olan iletişimlerini birleştirerek, Türkiye'nin eğitim sisteminin geliştirilmesi için tavsiye niteliğinde kararlar alabilir.

Bu eğitim kurulunun etkin bir şekilde çalışması için belirli bir program ve çalışma yöntemi belirlenmeli ve kurul üyeleri arasında sıkı bir iş birliği ve iletişim sağlanmalıdır. Ayrıca, kurul üyelerinin tüm görüş ve önerilerinin değerlendirilmesi ve alınacak kararlarda herkesin katkısının göz önünde bulundurulması da son derece önemlidir.

Eğitim kurulu, Türkiye'deki eğitim sistemindeki sorunları belirleyerek, Türkiye eğitim yıldızları takımına çözüm önerileri sunabilir ve uygulanabilir eylem planları hazırlayabilir. Bu sayede, Türkiye'nin eğitim sistemi daha iyi hale getirilebilir.

- Bütçe kaynakları, harcama ve yatırımlar

Türkiye'de eğitim sistemi, uzun yıllardır çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır. Bunlar arasında bazıları eğitim bütçesi kaynaklarının yetersizliği ve yatırım eksiklikleri, bütçenin çoğunun personel maaşlarına gitmesi, okullaşmada sorunlar, öğretmen başına öğrenci sayısında fazlalıklar, derslik başına öğrenci sayısındaki fazlalıklar ve öğrenci başına yapılan harcamanın düşük olmasıdır.

Eğitim bütçesi, her yıl artmasına rağmen hala yeterli düzeyde değildir ve ülkemizde eğitim kalitesini yükseltmek için yeterli yatırım yapılamamaktadır. Bütçenin büyük bir kısmı personel maaşlarına gitmektedir ve bu durum, okulların fiziksel yapısının ve teknolojik donanımının yeterince iyileştirilememesine neden olmaktadır.

Okullaşma oranı son yıllarda artmış olsa da hala yetersizdir. Özellikle kırsal kesimlerdeki okullaşma oranları düşüktür ve bu da eğitim fırsatlarından yoksun bırakılan öğrenci sayısının artmasına neden olmaktadır. Köy okulları mutlaka tam olarak eğitim vermelidir. Taşınmalı eğitime son verilmelidir. Öğretmen ihtiyacı ivedi olarak giderilmelidir. Öğrenci sayısı az bile olsa her öğrencinin özel olduğu ve nitelikli eğitimi hak ettiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğretmen başına öğrenci sayısında fazlalıklar ve derslik başına öğrenci sayısındaki fazlalıklar, öğrencilerin kaliteli bir eğitim almasını engelleyen önemli sorunlardır. Bu durum, öğretmenlerin her öğrenciyle yeterince ilgilenememesine ve öğrencilerin derslerdeki başarılarına olumsuz etki etmesine neden olmaktadır. Öğrenci başına yapılan harcamanın OECD ülkeleri ortalamasının neredeyse yarısı kadar olması da eğitim sisteminin önemli bir sorunudur. Bu durum, öğrencilerin kaliteli bir eğitim alması için gerekli olan kaynakların yetersizliğine neden olmaktadır.

Bu sorunların çözümü için; eğitim bütçesinin artırılması, eğitim bütçesindeki yatırım payının artırılması, okullaşma oranının artırılması, öğretmen başına öğrenci sayısının azaltılması, derslik başına öğrenci sayısının düşürülmesi ve öğrenci başına yapılan harcamanın artırılması gibi adımların ivedi olarak atılması gerekmektedir.

- *MEB'in Teknolojik Dönüşümü*

MEB'in hayata geçirdiği pek çok teknolojik uygulama bulunmaktadır. E-Okul, EBA TV gibi uygulamaların fırsat kabul edilip çok daha gelişmiş seviyeye çıkarılması gerekir. Buradaki dijital büyük verinin öğretmen ve öğrencilerin gelişimi için kullanılabilmesi önem teşkil etmektedir. MEB'in çok büyük bir bütçesi bulunmaktadır ve bu bütçe dahilinde çok daha yenilikçi eğitim uygulamaları geliştirebilir.

10-Sosyal Olanaklar:

Okullar sadece öğrencilerin akademik eğitim alması için değil, aynı zamanda onların sosyal becerilerini, yeteneklerini ve ilgi alanlarını geliştirmeleri için de önemli birer kurumdur. Bu sebeple, okullarda sosyal olanakların artırılması, öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerine katkı sağlayacaktır.

Çocuklarımızın sadece notları değil, aynı zamanda sosyokültürel (sanat, edebiyat, tiyatro, müzik) ve sportif başarılarını da önemsemeliyiz. Bu başarıları onların değerlendirmesinde ve okullara yerleşmesinde kullanabilmeliyiz.

Sanat, spor, tiyatro, hobi çalışmaları gibi alanlar, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine, yaratıcılıklarını geliştirmelerine ve sosyal becerilerini pekiştirmelerine yardımcı olmaktadır. Okullar, bu alanlarda öğrencilere olanaklar sağlayarak, onların bu becerilerini ve ilgi alanlarını keşfetmelerine ve geliştirmelerine fırsat tanınmalıdır. Ayrıca, bu tür aktiviteler öğrencilerin streslerini azaltarak, okuldaki öğrenimlerine daha fazla odaklanmalarına da yardımcı olacaktır.

Okullarda düzenlenen sosyal etkinlikler, öğrencilerin birbirleriyle tanışmasına ve iletişim kurmasına olanak sağlar. Bu etkinlikler, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeleri ve toplumsal hayatta aktif rol almalarına katkı sağlar. Aynı zamanda, okul dışı faaliyetlere katılmanın bir yolu olarak bu etkinlikler, öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri için önemli bir fırsat sunar.

Öğrencilerin yetenekleri sadece akademik başarılarla sınırlı değildir. Okullar,

öğrencilerin yeteneklerini keşfetmek ve sertifikalandırmak için çeşitli programlar düzenleyebilir. Örneğin, sanat ve spor yarışmaları, profesyonel eğitimli kurslar, öğrencilerin yeteneklerini sergilemelerine ve diğer öğrencilerle iletişimine

olanak tanır. Bu yarışmalar, öğrencilerin kendilerine güvenlerini arttırarak, özgüvenlerini yükseltir ve motivasyonlarını arttırır.

Bu belge ile Türkiye'nin eğitim sistemi, sadece ulusal standartlara değil, uluslararası standartlara da uygun hale getirilecek ve ülkemizin geleceği için önemli bir adım atılmış olacaktır. Türkiye, daha iyi bir eğitim sistemi sayesinde, çağın gerektirdiği nitelikli insan kaynağına sahip olacak ve dünya ile rekabet edebilir hale gelecektir. Bu hedefe ulaşabilmek için eğitim sistemi içerisinde yer alan tüm paydaşların iş birliğiyle hareket ederek, belirlenen hedeflere odaklanması gerekmektedir.

Kaynaklar

1. Baykurt, F. (2016). Unutulmaz Köy Enstitüleri. Literatür Yayıncılık
2. Sahlberg, P. (2018). Eğitimde Finlandiya Modeli. Metropolis Yayınları
3. Khan, S. (2021). Dünya Okulu. Yapı Kredi Yayınları
4. Ortaylı, İ. (2022). İnsan Geleceğini Nasıl Kurar? Kronik Kitap
5. Akgündüz, D., & Mesutoğlu, C. (2021). STEM education for Industry 4.0 in technical and vocational high schools Investigation of teacher professional development. *Science Education International*, 32(2), 172–181.
6. Akgündüz, D. (Ed). (2019). Fen ve Matematik Eğitiminde Teknolojik Yaklaşımlar. Anı Yayıncılık.
7. MEB, Milli Eğitim İstatistikleri 2021-2022. Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim: 2021-2022.
8. OECD. (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.
9. Akgündüz, D. (Ed). (2019). Okul Öncesinden Üniversiteye Kuram ve Uygulamada STEM Eğitimi. Anı Yayıncılık.
10. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, (2016).
11. Avrupa Konseyi, İstanbul Sözleşmesi, (2011)
12. Yücel, H. A. (2005). İyi Vatandaş İyi İnsan. Türkiye İş Bankası Yayınları
13. Akgunduz, D. (2016). A research about the placement of the top thousand students in STEM fields in Turkey between 2000 and 2014. *Eurasia Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 12(5), 1365–1377. DOI: <https://doi.org/10.12973/eurasia.2016.1518a>
14. Akgunduz, D. & Akinoglu, O. (2017). The impact of blended learning and social media-supported learning on the academic success and motivation of the students in science education. *Education & Science / Eğitim ve Bilim*, 42(191), 69-90. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.6444>
15. Yavuz, M. (2019). Araştıran Okul. Konya: Eğitim Yayınevi

2033 TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI STRATEJİ BELGESİ

2023 YILI İLK 100 GÜN ANA HEDEFLERİ

(İlk 100 gün ana hedefleri, 16 bölümün yazarları tarafından ayrı ayrı belirlenmiş olup bu bölümde toplu olarak verilmiştir. Bölümlerde ilk 100 gün için toplam 16 adet ana hedef ve ana hedeflere bağlı 102 adet alt hedef ortaya konmuştur. Bu bölümde sadece ilk 100 gün ana hedeflerine yer verilmiştir. Tüm hakları yazarlara aittir. Lütfen ilgili bölümden alt hedefleri ile bütüncül olarak inceleyiniz)

İLK 100 GÜN ANA HEDEFLERİ

- 1** *Öğretmen Meslek Kanununun yenilenmesi, öğretmen ihtiyacı ve mesleki gelişim envanterinin ve öğretmen yetiştirme politikasının oluşturulması*
- 2** *Eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir mesleğe dönüşmesini, devlet eğitim politikalarının öncelikli maddelerinden biri haline getirmek*
- 3** *Erken çocukluk eğitiminin çocuk, aile ve toplum açısından kısa ve uzun vadeli önemine dikkat çekmek*
- 4** *Sınıf öğretmenlerinin niteliğini geliştirmeye yönelik eğitim politikaları geliştirmek*
- 5** *Ortaokulları yeniden yapılandırma ve güçlendirme politika ve eylem planının hazırlanması ve yayınlanması*
- 6** *Liselerin yeniden yapılandırılması ve güçlendirilmesi ile ilgili standartların belirlenmesi, bunlara ilişkin eylem planının hazırlanarak yayınlanması*
- 7** *Mesleki ve teknik eğitimde yapısal reformları gerçekleştirebilmek için altyapının oluşturulması*
- 8** *“Herkes için Hayat Boyu Öğrenme” vizyonu ile yeni bir eğitim politikası oluşturmak*
- 9** *MEB okullarında sunulan okul psikolojik danışmanlığı programlarının daha etkili biçimde uygulanması ve değerlendirilmesi için bir eylem planının başlatılması, eğitim fakültelerinde okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili lisans ve lisansüstü programların güncellenmesi*

- 10** *Özel eğitim alanındaki tüm paydaşların resmi bir tabanda buluşarak alandaki sınırlılıkları (ör. başarı eksiklikleri, beceri ve yetkinlik eksiklikleri ve fırsat/cinsiyet eşitsizlikleri) hedef alan ortak dil ve bakış açısını ortaya koydukları bir yol haritası ve iş birliği modelinin geliştirilmesi*
- 11** *Üstün zekâ ve üstün yetenek konusunda belirlenen temel sorun alanlarına yönelik toplumsal farkındalığı artırmak ve yapılacak yasal düzenlemeler konusunda paydaş görüşlerinin alınmasına imkân verecek sistemleri düzenlemek, paydaş görüşleri doğrultusunda yasal ve idari düzenlemeleri yapmak*
- 12** *Örgün eğitimde özel öğretimin payının 10 yılda %8,9'dan, %16 oranına yükseltilmesi için uluslararası referanslarla da uyumlu kalite standartlarını belirlemek ve gelişim odaklı yönetim ve denetim sisteminin stratejik belgesini hazırlamak üzere "Özel Öğretim Reform Kurulu"nun oluşturulması*
- 13** *Bilgisayar (bilimi) eğitiminin 21. yüzyıl becerine sahip bireylerin yetiştirilmesindeki ve toplumun teknolojik dönüşümüne katkısındaki öneme MEB'in vizyon dokümanlarında yer vermesi, bu yönde gerekli ihtiyaç analizi ve planlamaların gerçekleştirilmesi*
- 14** *Eğitimde teknoloji entegrasyonu çerçeve politikalarının oluşturulması*
- 15** *STEM eğitiminin Türkiye Cumhuriyeti tarafından bir devlet politikası olarak uygulanacağını ilan edilmesi*
- 16** *Deney, gözlem ve keşiflere dayalı etkinlik ve uygulamaların öğretim programına dahil edilmesi ve öğretim programlarında uygulamaya ve uygulama sonuçlarının gözlemlenmesine dayalı etkinliklere daha fazla yer verilerek okul dışı öğretim etkinliklerini içeren bir öğretim programı tasarımı yapılması*

2033 TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI STRATEJİ BELGESİ

2033 YILI BAŞARI KRİTERLERİ

(2033 yılı başarı kriterleri, 16 bölümün yazarları tarafından ayrı ayrı belirlenmiş olup genel başarı kriterleri, fırsat eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği başarı kriterleri ile beceri ve yetkinlikler başarı kriterlerinden oluşmaktadır. Bölümlerde 2033 için toplam 110 adet genel başarı kriteri, 84 adet fırsat eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği başarı kriteri, 98 adet beceri ve yetkinlik başarı kriteri olmak üzere 292 başarı kriteri yer almaktadır. Başarı kriterleri bu bölümde toplu olarak verilmiştir. Tüm hakları yazarlara aittir. Lütfen ilgili bölümü bütüncül olarak inceleyiniz)

1. 2033 Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Bütün yönleriyle işleyen bir Öğretmenlik Meslek Kanununun uygulanıyor olması
2	Öğretmenliğin statüsünün toplumdaki algısının olumlu olarak değişmesi ve öğretmenliğin saygın bir meslek haline gelmesi
3	Eğitim fakültelerine %10'dan öğrenci alınması ve eğitim fakültesi giriş şartlarına özel şartlar getirilmiş olması (diksiyon, hitabet, psikolojik durum, başarı vb.)
4	Türkiye'deki bütün öğretmenlerin gelişiminin takip edildiği bir e-portfolyo sisteminin olması ve bütün planlamalarda kullanılması
5	Her eğitim fakültesi ile okulun uzmanlık alanlarına göre mesleki gelişim ve diğer alanlarda iş birliği için eşleştirilmiş olması
6	Bütün öğretmenlerin en az tezli yüksek lisans seviyesinde eğitim düzeyine sahip olması
7	Öğretmenlik uygulamasının 2 tam yıl boyunca yapılıyor olması ve bunun 1 tam yılının tam zamanlı olması
8	Sözleşmeli ve ücretli öğretmenliğin kaldırılmış olması, pedagojik formasyonun olmaması, bunun yerine bütün öğretmenlik atama alanlarının eğitim fakültesinde olması
9	Öğretmenlik stüdyosu ve alana göre çeşitli laboratuvarların ve atölyelerin eğitim fakültelerinde kurulmuş ve materyal üretimi yapıyor olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Bütün eğitim fakültelerinde aynı mesleki standartlarda öğretmen yetiştirilmesi ve bunun akreditasyon kurumları tarafından tescil edilmesi

2	Öğretmenlik mesleki gelişim programlarına katılım için her öğretmene istediği alanda eğitim alma fırsatı verilmesi
3	Bütün öğretmenlere planlı bir atama sistemi ile adil atanma hakkı verilmesi, branş yığılmalarının olmaması, atama bekleyen öğretmenin bulunmaması,
4	Öğretmenlik programlarında cinsiyete dayalı algıların bulunmaması, her programa dengeli bir biçimde öğretmen adayı alınıyor olması
5	Mesleki gelişimini sağlayan öğretmenlere her yıl belirlenmiş oranlarda kıdeme göre ek ödeme yapılıyor ve bunun için yurtiçi ve yurt dışı imkanlarının sağlanıyor olması
6	Her öğretmene 10 yıllık görev karşılığı bir yıl yıpranma hakkı getirilmesi
7	Öğretmenlerin ek ders ücretlerinin aylık olarak 60 saat üzerinden hesaplanması
8	Özel okul-devlet okulu öğretmenleri arasındaki özlük farklılıklarının giderilmiş olması
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Eğitim fakültelerinden mezun olan her öğretmenin en az bir sanat dalını icra ediyor olması
2	Eğitim fakültelerinden mezun olan her öğretmenin teknolojik formasyona sahip olması
3	Eğitim fakültelerinden mezun olan her öğretmenin düzgün konuşan, düzgün giyimli örnek modeller haline gelmesi
4	Eğitim fakültelerinde görev alan tüm akademisyenlerin en az 5 yıllık öğretmenlik yetkinliğine sahip olması ve her akademisyenin bir okulla eşleştirilmiş olması

5	Bütün öğretmenlerin her 10 yılda bir 20 kredilik dersle bilgilerinin ve becerilerinin güncellenmesi
6	Her öğretmen adayına en az 3 farklı güncel konularla ilgili diploma ekinin veriliyor olması
7	Hizmette olan tüm öğretmenlerin sertifikalı teknolojik formasyon sahibi olması
8	Eğitim fakültesinde çevre-iklim, yurttaşlık, felsefe, permakültür, afet, coğrafya, turizm, tarım gibi konuların zorunlu olarak okutuluyor olması
9	Hizmette olan öğretmenler için araştırmacı öğretmen eğitim programlarının geliştiriliyor ve araştırmacı öğretmen olmalarının sağlanıyor olması

2. 2033 Eğitim Yönetimi ve Yönetici Yetiştirme Başarı Kriterleri

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	MEB bünyesinde eğitimin niteliğinin iyileştirilmesi kapsamında eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılmasına yönelik özel bir komisyon oluşturulmuş olması
2	Eğitim yöneticilerinin niteliğini artırmaya katkıda bulunmak üzere bir üst politika metninin hazırlanmış olması
3	Eğitim yöneticiliğinin lisans eğitimi düzeyindeki hizmet öncesi eğitim sürecinden başlanarak göreve seçilme, atanma ve görevde değerlendirilme süreçlerini yapılandıran bir sistemin kurulmuş olması
4	Eğitim yöneticiliği için mesleğe seçilme, atanma ve meslekte değerlendirilme ölçütlerini içeren bir meslek kanununun oluşturulmuş olması
5	Çeşitli ölçütlere göre belirlenen 30 üniversite bünyesinde eğitim yönetimi lisans programının açılmış olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Kadın okul yönetici oranının en az %50'ye ulaşmış olması
2	Kadın öğretmenlerin yöneticiliği tercih etmeme nedenlerinin belirlenmiş ve bunların ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirlerin uygulamaya konulmuş olması
3	Eğitim yöneticiliği alanında lisansüstü eğitim almak isteyen öğretmen ve okul yöneticileri için izin ve maliyet gibi konularda kolaylaştırıcı uygulamaların devreye konulmuş olması
4	Eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim görmek, diploma veya sertifika almak isteyen öğretmenler için esnek ve modüler eğitimlerin yapılandırılmış olması
5	Eğitim yöneticilerinin göreve seçilmesi sürecinde "liyakat" ilkesinin temele alınmasını sağlayacak değerlendirme süreçlerinin işe koşulmuş olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Eğitim yöneticiliğine geçişte müdür pozisyonuna gelecek olan adaylarda en az 2 yıl müdür yardımcılığı yapmış olma şartı aranıyor olması
2	Eğitim yöneticilerinin hizmet öncesi veya hizmet sürecinde aldıkları eğitimler ile eğitim yönetimi formasyonuna sahip olmalarının sağlanıyor olması
3	Eğitim yöneticilerinin görevde değerlendirilmesi için okulun akademik, sosyal, kültürel ve sportif başarılarını içeren okul karnelerinin oluşturuluyor olması
4	Eğitim yöneticilerinin teknolojik yeterliliklerinin ve üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler tasarlanmış ve mevcut eğitim yöneticilerinin tamamının (%100) bu eğitimlere katılımının sağlanıyor olması
5	Eğitim yöneticilerinin kişiler ve kültürler arası uyum yeterliliklerinin belirlenmesi için düzenli aralıklarla öğrenci, veli ve öğretmenler tarafından değerlendirilmelerinin sağlanıyor olması

3. 2033 Erken Çocukluk Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Erken çocukluk eğitim programında yer alan kazanımların disiplinler arası olarak hazırlanmış olması ve erken çocukluk eğitimi standartlarıyla akreditasyonu tamamlanmış farklı erken çocukluk eğitimi programlarının geliştirilmiş olması
2	Erken çocuk eğitimini (3-4-5 yaş) zorunlu eğitim kademesine dahil edilmiş olması
3	Anaokuluna uyum ve hazırlık sürecinin 0-3 yaş bebeklik çağı bakım ve eğitimi ile güçlendirilmiş olması
4	Erken çocukluk eğitim kurumlarında çocukların eğitimiyle eş zamanlı sürdürülebilir Ebeveyn Okullarının yapılanmasının tamamlanmış olması
5	Erken çocukluk eğitimi kurumlarının tamamında okul bahçelerinin çocuk ve oyun dostu fikirlerle tasarlanmış ve çocukların gün içinde iki kez dışarıda olmasının sağlanmış olması
6	Ulusal ve uluslararası düzeyde eğitimci eğitimi programları, değişim programları, farklı üniversite iş birlikleri ile yapılacak proje ortaklıkları vb. ile öğretim üyesi niteliğinin yükseltilmiş olması ve öğretim üyesi atamalarında erken çocukluk eğitimi kurumlarında 3 yıl düzenli olarak faaliyet göstermenin atama kriterleri içine alınmış olması
7	Eğitim Fakültesi olan tüm üniversitelerde uygulama okulu açılmasının zorunlu hale getirilmiş olması
8	Her ilkokulun bünyesinde mutlaka en az bir ana sınıfının açılmış olması, bağımsız ana okullarının sayısının %50 oranında artmış olması
9	Tüm üniversitelerde Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi Araştırma Merkezleri EÇEGAM kurulmuş olması
10	Özel koşullarda görev alacak afet eğitimi konusunda özel eğitilmiş eğitimcilerden oluşacak ÇOHYET'in (Çocuğun Olduğu Her Yerdeyiz Eğitimciler Takımı) yetki ve sorumluluklarıyla yapılanmasının yapılmış olması

11	Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması içinde Erken Çocukluk Eğitimi Eğitim Genel Müdürlüğü'nün kurulmuş ve etkin bir şekilde çalışıyor olması
----	--

FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Erken çocukluk eğitimi kurumları arasındaki niteliksel farklılıkların ortadan kalkmış ve öğrenme ortamının çocukların yüksek yararına olacak şekilde düzenlenmiş olması
2	Öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adaylarının buldukları illerde kalite standartları ile akredite olmuş uygulama anaokulu statüsünde okullara erişiminin sağlanmış olması
3	Özel gereksinimi olan çocukların nitelikli erken çocukluk eğitimine erişim haklarının kazandırılmış olması
4	Erken çocukluk eğitim kurumuna devam eden tüm çocuklara sağlıklı öğünlerden oluşan beslenme desteğinin verilmiş ve sürdürülebilirliğinin sağlanmış olması
5	Ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı programlarıyla çocuklarının gelişimi, eğitimi ve geliştiren bakımı konusunda bilgilенmesinin sağlanmış olması
6	Teneffüs hakkından mahrum olan erken çocukluk eğitimcilerinin özlük haklarının diğer öğrenim kademelerindeki gibi düzenlemiş olması

BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Erken çocukluk eğitimi kurumlarında toplum temelli ve okul dışı öğrenme olanaklarının sunulduğu farklı modellerin uygulanmasına ilişkin yasal düzenlemelerin tamamlanmış ve uygulamaların hayata geçirilmiş olması ve etki araştırmalarının yapılması
2	Erken çocukluk kurumlarının müdür ve öğretmenlerinin belirlenen koşulları taşıması durumunda uzmanlık alanlarında üniversitelerin ilgili bölümlerinde öğretim elemanı olarak ders vermesinin sağlanmış olması
3	Erken çocukluk öğretmenlerinin yılda en az üç kez mesleki gelişim programına katılımının sağlanıyor ve en az bir alanda (müzik, drama, sanat, spor, masal anlatıcılığı, STEM, Satranç vb.) uzmanlaşması için mesleki eğitim kurslarında sertifika almasının teşvik edilmiş olması

4	Erken çocukluk öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme, etkili öğrenme yöntemleri, teknoloji, sınıf yönetimi, özel eğitim, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi konularda sürekli eğitim programlarıyla desteklenerek gelişimlerinin sağlanıyor olması
5	Erken çocukluk öğretmenlerinin akademik ve uygulama kitapları (çocuklara, ebeveynlere ve meslektaşlarına yönelik) yazma, çizim ve dijital içerik oluşturma becerilerini destekleyecek fırsatlar sağlanması
6	Erken çocukluk öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarında (müze, kütüphane, doğa) öğrenme süreçlerini yönetme becerilerinin geliştirilmiş olması
7	Öğretmenlerin her dönem başında kariyer planlamalarını yapıyor olması ve yıl içinde bu planlarının yerine getirme durumlarını, hazırlayacakları kişisel gelişim portfolyosu ya da öğretmenlik yeterlikleri belgeleri ile görünür kılacakları öz değerlendirme sisteminin geliştirilmiş olması
8	Erken çocukluk öğretmenlerinin %100'ünün lisansüstü eğitim almış olması

4. 2033 İlkokul Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Taşınmalı eğitim ve ücretli öğretmenlik uygulamasının tamamen sonlandırılmış olması
2	İlkokulların tamamının teknolojik altyapısının güçlendirilmiş olması
3	PISA okuma ve matematik başarısında ilk 25 ülke arasında yer alınması
4	Yeni inşa edilen ilkokul binalarının tamamının yatay mimari kullanılarak çocuk dostu olarak tasarlanıyor olması
5	İlkokul eğitiminin süresini 5 yıla ve ilkokula başlama yaşınının 72 aya çıkarılmış olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Kadın sınıf öğretmenlerinin yönetim süreçlerindeki toplam katılım oranının %40'a çıkarılmış olması
2	Devlet ilkokullarında öğrencilerin tamamına ücretsiz yiyecek ve içecek hizmeti sunuluyor olması
3	İlkokullarda teknolojik üretim kültürünün temellerini oluşturmak için yılda en az bir defa okulda teknoloji fuarları düzenleniyor olması
4	Kent merkezleri dahil tüm sınıflardaki öğrenci sayısının en fazla 25 olmasının sağlanmış olması
5	Okul çağındaki mülteci ve sığınmacı öğrencilerin tamamının okula devam ediyor olması

BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Sınıf öğretmenlerinin yılda en az iki mesleki gelişim programına katılımının sağlanıyor ve sertifikalandırılıyor olması
2	Öğretmenlerin en az %30'unun araştırma becerilerinin gelişmesini sağlayacak eğitim yaşantıları edinmeleri sağlanmış ve sertifikalandırılmış olması
3	İlkokul öğrencilerinde 21. yüzyıl becerilerinin (eleştirel düşünme, analitik düşünme, yaratıcı düşünme, iş birliği, takım çalışması, iletişim, girişimcilik vb.) gelişmesinin takip ediliyor olması
4	Öğrencilere sürdürülebilirlik becerilerinin (doğal afetler bilinci, küresel çevre sorunları farkındalığı, demokrasi ve barış bilinci, cinsiyet eşitliği, kültürel farklılıklara saygı, açlık ve yoksullukla mücadele bilinci vb.) kazandırılmış olması
5	Beceri temelli öğretim uygulamalarına ilkökul programlarının tamamında yer veriliyor olması

5. 2033 Ortaokul Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Ortaokulların tümünün en az 5 farklı alanda laboratuvara/atölyeye ve açık ya da kapalı en az bir spor salonuna sahip olması
2	Ortaokulların 2030'lardaki Sanayi X.0 alanındaki gelişmelere uygun, zenginleştirilmiş ve işleyen bir öğretim programına sahip olması
3	Okulların modern, permakültür felsefesine uygun çevre dostu; tüm spor, sanat, bilim ve teknoloji atölyelerini kapsayacak ve yatay bir mimaride olacak şekilde tasarlanıyor ve inşa ediliyor olması
4	Ortaokuldaki haftalık derslerin %50'sinin harmanlanmış eğitimle gerçekleştirilmesi
5	Bütün ortaokul öğrencilerine mezuniyetleri sırasında dijital portfolyo verilmesi
6	Ortaokulların 3. yılında alan ağırlıklı ve yönlendirmeli bir eğitime geçilmiş olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Bütün ortaokulların aynı standartta eğitim veren kurumlar haline getirilmiş olması, okullar arası başarı farklılıklarının sınırlı hale gelmesi
2	Öğrencilerin ve öğretmenlerin tamamının belirlenmiş limitler çerçevesinde ücretsiz yiyecek ve içecek imkanlarından faydalanan olması
3	Bütün ortaokulların 3 yıllık eğitim kurumu haline getirilmiş, farklı ortaokul türlerinin kaldırılmış ve ders ağırlıklı sınıflara dönüştürülmüş ve ortaokulların gün boyu eğitim yapılan kurumlar haline getirilmiş olması
4	Bütün öğrencilere verilecek okul içi ve okul dışı spor, sanat, tiyatro, bilim, teknoloji, sertifikalı eğitimlerin ücretsiz olması

5	Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, fırsat eşitsizliği ve özel gereksinimli çocuklar çerçevesinde okul terkleri ve çocuk işçiliğinin önleniyor olması
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Bütün öğrencilerin en az 3 farklı alanda sertifikalı eğitime katılması ve sertifika sahibi olarak mezun olması (STEM, girişimcilik, tiyatro, finans okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, her türlü yazılım, tasarım odaklı düşünme, felsefe, eleştirel düşünme vb.)
2	Ortaokul mezunu olan öğrencilerin en az bir yabancı dilde A2 düzeyinde yetkinliğe sahip ve bu kapsamda tüm yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin güncellenmiş olması, konuşma kulüplerinin aktif kullanılıyor olması
3	Ortaokullardaki öğrencilerin %10'unun tasarım/patent/üretim odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet özgün proje üretmiş olması
4	Bütün ortaokul öğrencilerinin en az bir spor ve iki sanat dalında okul dışı eğitime katılmış olması ve sertifika alması
5	Liselere geçiş sınavının kaldırılmış olması. Bütün öğrencilerin beceri ve yetkinliklerinin belirlenerek, not ortalamaları, yabancı dil seviyesi, projeleri, patent-tasarım tabanlı çalışmaları, spor ve sanattaki başarıları bütüncül olarak değerlendirilerek etkin rehberlikle liselere doğrudan geçişin sağlanıyor olması

6. 2033 Lise Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Liselerin 3 yıllık kurumlar olarak eğitimlerini sürdürüyor olmaları
2	Lise türlerinin sayısının dörde indirilmesi (Mesleki teknik eğitim liseleri, özel yetenek liseleri, STEM okulları ve akademik liseler) ve diğer tüm lise türlerinin bu kategorilerdeki liselerin bölümleri olarak eğitim veriyor olması
3	Açık öğretim liselerinin sadece sigortalı bir işte çalışan, sağlık ve engel sorunu olan, akranlarından büyük olan ve lise erişimine imkânı olmayan bölgelerde ikamet edenler için hizmet veriyor olması
4	Tüm yeni açılan liselerin yönetmelikle belirlenmiş standartlarda geniş alanda, kapalı ve açık spor salonlarına, 3 farklı sanat atölyelerine, en az 5 adet bilimsel ve teknolojik laboratuvara sahip, hibrit/teknolojik kütüphaneli olması, yatay mimariye sahip olması ve engelsiz bir şekilde yapılması, permakültür felsefesinin ve iklim tabanlı farklılaştırmaların liselerde uygulanması, binaların yeşil enerji sertifikasına sahip olması
5	Bütün eski liselerin açık ya da kapalı en az bir spor salonuna, 3 farklı sanat atölyesine, 5 farklı bilimsel ve teknolojik laboratuvara sahip olması, mevcut fiziki yapı kullanılmadığı takdirde çevresel imkanlarla bu imkanların sağlanması
6	Liselerdeki haftalık derslerin %50'sinin harmanlanmış eğitimle gerçekleştirilmesi, bunu uygulayabilecek teknolojik imkanların sağlanmış olması, kalan zamanın sanat, spor, bilim, teknoloji içerikleri için kullanılması
7	Bütün lise öğrencilerine mezuniyetleri sırasında dijital portfolyo verilmesi ve doğrulanabilir olarak eğitim hayatında kullanılabilmesi
8	STEM okulları hariç, liselerin son iki yılında alan ağırlıklı bir eğitime geçmesi (sosyal bilimler, din eğitimi, sanat eğitimi, bilim eğitimi vb.), STEM okullarının tamamen alan ağırlıklı (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) olarak yapılması
9	Türkiye'nin en az 8 bölgesinde STEM ARGE merkezleri kurulmuş ve yetenekli öğrencilerle patent/marka odaklı bilim ve teknoloji geliştiriliyor olması
10	STEM okulları ile akademik lise türlerinin araştıran okul hüviyetine sahip olarak, bilimsel araştırma ve sorgulama tabanlı eğitim yapıyor olmaları

11	PISA sınavlarında fen bilimleri, matematik ve okuma becerilerinde OECD ülkeleri ortalamasının en az 10 puan üzerinde puana sahip olma
----	---

FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	STEM Okulları gibi bazı özel nitelikteki liseler hariç, bütün liselerin önceden belirlenmiş aynı standartta eğitim veren kurumlar haline getirilmiş olması ve okullardaki sınav odaklılığa son verilmesi
2	Öğrencilerin tamamının ücretsiz yiyecek ve içecek imkânlarından faydalanan olması
3	Bütün liselerde gün boyu eğitim yapılması ve ikili eğitiminin tamamen ortadan kaldırılmış olması, sınıf başına öğrenci sayısının 20 ile sınırlandırılmış olması
4	Bütün okulların hibrit kütüphaneye ve görevlilerine sahip olması, öğrencilerin evde kitaplık sahibi olması için kitap teşvik programı başlatılması ve kitap okuma alışkanlıklarının artırılmış olması
5	Madde bağımlılığı, şiddet ve akran zorbalığı konularında eğitim programlarının uygulanıyor ve okul psikolojik danışmanlığı ile rehberlik yapılıyor olması
6	Okullarda gelecek kaygısı ve sosyal duygusal memnuniyetsizlik yaşayan öğrencilerin etkin destekle eğitimlerinin devam ettiriliyor olması
7	Öğrencilerin tamamına yapılan her türlü kimlik baskısının ortadan kaldırılmış olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Liselerde endüstri gelişmelerine uygun zenginleştirilmiş, uygulamanın ön planda olduğu, proje çalışmalarının desteklendiği ve çapraz bağlantılara sahip disiplinler arası konu tabanlı işlenen bir öğretim programına sahip olması
2	Bütün öğrencilerin en az 3 farklı alanda sertifikalı eğitime katılması ve sertifika sahibi olarak mezun olması (STEM eğitimi, girişimcilik, tiyatro, felsefe, drama, bilimsel proje, her türlü yazılım vb.)
3	Lise mezunu olan öğrencilerin en az bir yabancı dilde B1-ikinci yabancı dilde A2 düzeyinde yetkinliğe sahip olması, bu kapsamda tüm yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişmelerinin tamamlanması ve geçerli bir sınavla sertifikalandırılmış olması

4	Liselerdeki öğrencilerin %10'unun tasarım/patent/üretim/girişimcilik odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet proje üretmiş olması. STEM okullarında tüm öğrencilerin %100'ünün 3 yılda 3 bilimsel ve teknolojik proje hazırlamış olması
5	Bütün lise öğrencilerinin, kulüpleri etkin kullanılarak profesyonel kişilerce ve kurumlarca düzenlenen en az bir spor ve sanat dalında okul dışı eğitime katılması ve sertifika alması
6	Lise öğrencilerinden yönetmeliklerle belirlenmiş yüksek başarı sahibi olanların ilan edilmiş Türkiye'nin en iyi üniversitelerine not ortalaması, sertifikalar, başarılar, sanatsal aktiviteler, spor aktiviteleri, özel yetenekler ve beceriler vb. kullanılarak kabul ile yerleşmeleri, değerlendirmelerin kayıt altına alınması.
7	Liselerde öğrencilerinden sosyal, bilimsel ve teknolojik olarak bitirme projesinin alınması, STEM okullarında ise bir adet bilimsel projenin tamamlanmış olması ve bilimsel konferanslarda sunulması
8	STEM okullarında görev yapan öğretmenlerin doktora düzeyinde eğitim almış olması, diğer lise türlerinde ise zorunlu tezli yüksek lisans yapmış olması, siyasi kadrolaşmanın ortadan kaldırılmış olması
9	STEM ve akademik liselerdeki öğretmenlerin araştırmacı öğretmen olma yetkinliğine sahip olması ve araştırmacı öğrenciler yetkinliğine sahip öğrenciler yetiştiriyor olması
10	Tüm lise öğrencilerinin eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim kurma, iş birliği yapma, karmaşık problem çözme, finans okuryazarlığı, sosyal ve duygusal öğrenme kapsamında becerilerinin geliştirilmesi için özel programlar uygulanıyor olması, ders entegrasyonlarının yapılmış olması
11	Tüm lise öğrencilerinin kendi kendine öğrenme ve bireysel kendi hızında öğrenme kapasitelerinin geliştirilmiş olması
12	Liselerdeki öğrencilerden başarılı olanların üniversitelerdeki ilgi duyduğu ve kariyer alanı olarak seçmek istediği alanlardan kredili ders almalarının sağlanıyor olması
13	Özellikle STEM ve akademik lise öğrencilerinin yapay zekâ ve mobil programlama ile yapay zekâ destekli oyun ve uygulama geliştirebiliyor olmaları

7. 2033 Mesleki Teknik Eğitim Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Mesleki ve teknik eğitim okullarının öğrencilerin %40'ünün birinci tercihi haline gelmiş olması
2	Öğrencilerin kendi alanlarında üniversiteye yerleşme oranlarının %50'ye çıkmış olması
3	MTE okullarından mezun 15 – 29 yaş aralığındaki işsizlik oranının %10'un altına düşmüş olması
4	MTE mezunu olan öğrencilerin %5'inin kendi işletmelerini açmış olması
5	Etkili bir şekilde işleyen Mesleki Eğitim Enstitüsü, Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri, MYK, il ve ilçe İstihdam Kurullarının bulunması
6	Bütünleşik ve Sanayi X.0 uyumlu hazırlanan öğretim programlarının uluslararası akreditasyonun sağlanmış olması
7	Sanayi kuruluşları ve öğrenciler arasında yeni girişim (start-up) geliştirme programlarının geliştiriliyor olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Özel eğitim öğrencileri için özel MTE programlarının uygulanıyor olması kapsayıcılığının artması ve daha erişilebilir hale gelmesi
2	Ekonomik dezavantajlı öğrencilerin tüm masraflarının devlet tarafından karşılanarak ilgi duyduğu programlara gidebilmesi için karşılıksız burs verilmesi
3	Bir MTE programının devamı niteliğinde olan bir yükseköğretim programına yerleşmede MTE mezunlarına öncelik veriliyor olması

4	Yükseköğretim programının, MTE okullarında öğretilen alan derslerindeki ön öğrenmeleri dikkate alacak şekilde güncellenmesi ve muafiyet sisteminin getirilmesi
5	Erasmus+ benzeri bir mekanizma ile AB dışında gelişmiş sanayi ülkelerinde staj imkanlarının sağlanması
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Bütün MTE öğretmenlerin alan bilgilerinin Sanayi X.0 kapsamında sertifikalı olarak güncellenmiş olması
2	Sanayide çalışan personelin becerilerinin geliştirilmesi için MTE okullarında düzenlenen hizmet içi eğitimlere katılıyor ve sertifikalandırılıyor olması
3	Tüm alan öğretim programlarının güncel sanayi X.0, yapay zekâ, makine öğrenimi, sanal, artırılmış, genişletilmiş gerçeklik ve metaverse çerçevesinde temel mühendislik becerilerini kapsayacak şekilde yenilenmiş olması
4	Öğrencilere bütünlük STEM eğitimi verilerek eleştirel düşünme, karmaşık problem çözme, iş birliği, takım çalışması gibi becerilerinin geliştirilmiş, STEM ile ilgili alanlardaki mesleklere yönlendirilmiş olması
5	Uluslararası Beceri Yarışmalarında (EuroSkills ve WorldSkills gibi) ülkemizin tüm alanlarda katılım sağlaması ve üst düzey başarılar alması

8. 2033 Hayat Boyu Öğrenme Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Hayat boyu öğrenme programlarının Avrupa standartları çerçevesinde güncellenmiş olması
2	Hayat boyu öğrenme programlarının meslek standartları çerçevesinde akredite edilmiş olması
3	Hayat boyu öğrenme kurumlarında Mesleki Girişim İzleme sisteminin hayata geçirilmiş olması ve mezunların takip ediliyor olması
4	Hayat boyu öğrenme kurumlarında uzaktan eğitim portalının hayata geçirilmiş, esnek eğitim modellerinin geliştirilmiş, bu doğrultuda çevrimiçi eğitim, uzaktan eğitim ve hibrit eğitim gibi modellerin yaygınlaştırılmış olması
5	Hayat Boyu Öğrenme kurumlarının marka, model, tasarım ve patent tescil alma başarısının artması, HBÖ ve iş dünyası arasında destek olacak birim oluşturulması
6	Bireylerin istihdamını, mesleki becerilerini arttıracak, destek eğitim programlarının hazırlanmış ve uygulanabilir olması
7	Coğrafi işaretler ve kültürel mirası yaşatacak kaynaklar oluşturulmuş, yaygınlaştırma çalışmalarının yapılıyor olması
8	Özel eğitim ve dezavantajlı bireylere yönelik kurs programlarının güncellenmiş olması ve tüm illerde halk eğitim merkezleri bünyesinde bunlara yönelik kursların açılmış olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Kadınların iş yaşamında daha fazla yer alması için girişimcilik, teknoloji ve liderlik gibi alanlarda kadınlara özel hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmiş ve uygulanıyor olması
2	Dezavantajlı kişilere yönelik eğitimlerle işletmelerde istihdam oranının %100 artmış olması

3	İstihdama yönelik mesleki eğitimlerden sonra kadınların istihdam oranının %100 artmış olması
4	Dezavantajlı gruplar ve engelli bireylerin, özel ihtiyaçlarına uygun programlardan yararlanabilecekleri şekilde destekleniyor olması
5	Özel eğitim alanında özelleşmiş hayat boyu eğitim kurumlarının her ilde en az 1 adet açılmış olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Hayat boyu öğrenme kurumlarında görev alan tüm öğretmen ve usta öğreticilerin 500 saatlik mesleki gelişim eğitimlerinin tamamlanmış olması
2	Sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barışçıl ve şiddetten uzak kültür, küresel vatandaşlık, kültürün kalkınmaya yönelik geliştirilmesi gibi bilgi ve becerilerin geliştirilmesine öncelik veriliyor olması
3	Bireyselleştirilmiş hayat boyu öğreniminin yapıyor olması ve kişinin bireysel hayat boyu portfolyosunun oluşturulmuş olması
4	Temel eğitimden sonra, her yurttaşın kişisel gelişimine yönelik en az 3 alanda mecburi eğitime katılmış olması
5	Öğrenme materyallerinin ve teknolojinin kullanımı yaygınlaştırılarak dijital okuryazarlığı, finans okuryazarlığı, eleştirel düşünme gibi alanlarda tüm yaş gruplarına eğitim verilmiş olması

9. 2033 Okul Psikolojik Danışmanlığı Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	PDR programlarının yarısından fazlasının PDR-EPDAB tarafından akredite edilmiş olması
2	PDR-EPDAB'ın 2022 yılında uygulamalı derslerle ilgili hazırlamış olduğu standartlara yönelik yapılan araştırmaların %100 oranında artırılması
3	Okul psikolojik danışmanlığı alanında en az 5 farklı üniversitede lisansüstü düzeyde eğitimlerin verilmesi ve mezun sayılarının artırılması
4	Velilerin okul psikolojik danışmanları tarafından yapılan çalışmalarını fark etmeleri ile kanıtların belirlenmesi, rehberlik servislerindeki olanaklardan ve genelde okuldaki hizmetlerinden dolayı okul psikolojik danışmanlarının mesleki tükenmişliklerinin düştüğünün ve mesleki doyularının yükseldiğinin kanıtlanması, kapsamlı gelişimsel okul psikolojik danışmanlığı modelini uygulayan okul sayısında artış olması
5	Okullardaki psikolojik danışman/öğrenci oranının 1/250 oranına yaklaşması, okul psikolojik danışmanlığı derneği tarafından devlet okullarındaki okul psikolojik danışmanlarının akreditasyonuna başlanması
6	PDR-EPDAB 2022 ulusal standartlarını uygulayan programlardan mezun olan psikolojik danışmanlar ile bu standartları uygulamayan programlardan mezun olan psikolojik danışmanlar arasındaki yeterlik farklılıklarını tespit etmeye dönük kanıtların elde edilmesi amacıyla yapılan araştırmaların %100 oranında artması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon süreç ve müdahalelerinde yetkin olması ve bunun sertifika ile tescil edilmesi
2	PDR anabilim dallarının en az %75'inde, uygulamalı derslerdeki öğrenci/süpervizör oranının ve gerek bireysel gerekse grupla psikolojik danışma oda sayısının standart hale getirilmesi
3	PDR anabilim dallarının en az %75'inde, üç ya da daha fazla uzmanlık alanını temsil edecek şekilde görevli öğretim üyesi sayısının en az altıya ulaşması

4	Lisans ve lisansüstü düzeyde dezavantajlı gruplar, toplumsal cinsiyet eşitliği, psikoeğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gibi konularda zorunlu/seçmeli en az üç dersin yer alması
5	Kültüre duyarlı bir anlayışla dezavantajlı grupların güçlendirilmesine ve desteklenmesine yönelik psikoeğitim programlarının en az iki bakanlığa ait kurumda uygulanır hale gelmesi
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Okul öncesinden 12. sınıfa değin öğrencilerin yaşam becerilerini kazanmış olması (tespitinin yapılması)
2	PDR lisans eğitimi süresince anabilim dalı politikası olarak problem çözme, araştırma, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve psikolojik yardım becerilerinin öğretim üyeleri tarafından uygulamalı ve teorik dersler aracılığıyla geliştirilmesi
3	Psikolojik danışman adaylarının liderlik ve iş birliği becerilerinin desteklenmesi için gerekli eğitim yaşantılarının sağlanması ve izlenmesi
4	Okul psikolojik danışmanlarının ulusal standartlara uygun mesleki yeterliliklere sahip olması
5	Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini hesap verebilirlik, kültüre duyarlılık, sosyal adalet ve hak savunuculuğu perspektifinden yürütebilmeleri için gerekli eğitim yaşantılarının sağlanması ve izlenmesi

10. 2033 Özel Eğitim Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Ulusal ölçekte işler, kapsamlı ve etkililiği sınanmış bir erken müdahale sisteminin oluşturulmuş olması
2	Özel gereksinimli bireylere ilişkin güncel ve sürekli veri (istatistiksel veri gibi) toplanması ve hizmet sunma sürecinde paydaşların erişimine açık hale getirilmesi
3	Ulusal çapta uluslararası standartlara uygun müdahaleyi kapsayan tarama ve tanılama sistemlerinin sistematik olarak uygulanıyor olması
4	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunma sürecine söz sahibi olan tüm paydaşların iş birliği içinde çalışmalarını sağlayacak resmi bir model geliştirilip işler hale getirilmiş olması
5	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan tüm uzmanların hizmet öncesi ve hizmet içi süreçte sürekli, veriye dayalı ve etkili bir biçimde bilgi ve beceri kazanacakları fırsatların oluşturulmuş olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşamın tüm alanlarındaki erişilebilirlik sorunlarının ortadan kaldırılmış olması ya da en aza indirilmesi
2	Özel gereksinimli bireylerin iş ve toplumsal yaşama ayrımcılığa maruz kalmadan katılımlarının sağlanmış olması
3	Özel gereksinimli bireyler ve özel gereksinimlilik haline ilişkin toplumsal farkındalığın ve bilincin maksimum düzeyde artırılmış olması
4	Eğitim, iş ve toplumsal yaşamda özel gereksinimli bireylerin teknolojik araç kullanımlara erişim ve kullanımlarının yaygınlaşmış olması
5	Özel gereksinimli bireylerin kademeler arası geçişlerde (sınavlar gibi) gereksinimlerine dayalı uyarlamaların rutin ve etkili biçimde sunuluyor olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan paydaşların hizmet sunma sürecinde özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerine cevap verecek uyarlama yapma ve müdahale geliştiriyor olmaları
2	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunma sürecinde tüm paydaşlar arasında iş birliği ve koordinasyona dayalı bir müdahale sürecinin işletiliyor olması
3	Özel gereksinimli bireylere sunulan tüm hizmetlerde ailelerin etkin bir şekilde katılımlarının sağlanıyor olması
4	Özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetlerin düzenli olarak takip edilmesi ve sunulan müdahalelerin etkililiklerinin incelenmesi gibi alanlarda değerlendirme süreçlerinin sistematik olarak işletiliyor olması
5	Özel gereksinimli bireylerle çalışan paydaşların mesleki okuryazarlık düzeylerinin ve teknoloji kullanımlarının yükselmiş olması

11. 2033 Üstün/Özel Yetenekliler Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin tamamının tanılama sürecinin okul öncesi süreçte başlatılıyor olması
2	Yapılan planlama ve demografik durum ve ihtiyaç analizleri çerçevesinde üstün yetenekliler için açılan okullardaki okullaşmanın %100'e ulaşması
3	Üstün yetenekli potansiyel sergileyen ve öne çıkan öğrencilerin üniversitelerin bünyesinde açılan ilköğretim okullarının erken çocukluk dönemi eğitim seviyelerine yönlendiriliyor olması
4	Harika çocuklar yasası ve bağlı tüm yönetmelik ve yönergeler çerçevesinde devlet desteği alan tüm öğrencilerin ilerlemelerinin izleniyor ve uluslararası alanda gereksinim duydukları ek desteklerin kendilerine sunuluyor olması
5	Üstün yetenekli/zekalıların en iyi olduğu alanlarda desteklenmesi/çalışabilmesine olanak sağlayan kurumsal iş birliklerinin oluşturulmuş olması
6	Araştırma merkezlerinde ve üniversitelerde üstün yetenekli bireylerin eğitim almaları ve çalışmalarına yönelik yasal ve idari düzenlemelerin yapılmış olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Erken çocukluk dönemindeki öğrencilerin var olan potansiyellerinin izlenmesi ve bunların sonuçlarına göre diğer tanılama araçları ile ilköğretim düzeyindeki eğitimlerinin hızı, içeriği ve programının belirlenmiş olması
2	Üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin öğrenme hızlarına uygun şekilde, eğitim kademeleri arasında geçişe imkân veren programlar tamamlanmış olup programların sürekli güncelleniyor olması
3	Ekonomik dezavantajlı üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin tüm ücretlerinin devlet tarafından karşılanıyor olması
4	Öğrencilerin ve ailelerinin üniversite bünyesinde açılacak okullarda yerleştirilmesini destekleyecek ulaşım, konaklama-yurt-kira desteği sağlanıyor olması

5	Üstün yeteneklilerin eğitimi için Türkiye genelinde öğrenci nüfus dağılımı ve üniversite imkanları dikkate alınarak tüm öğrencilere hizmet verecek kapasitede eğitim kurumları/okulların açılmış ve tam zamanlı eğitim veriyor olması
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Öğrenci temelli bir yaklaşımla üst sınıf ve kademelerden ders almaya da imkân veren bir yapının sürekliliğinin garanti altına alınmış olması
2	Bilgi, beceri ve yeteneğini ortaya koyabilen bireylerin tanımlanmış formal süreçlerle üniversitelerde lisans-yüksek lisans eğitimlerine ve doğrudan araştırma alanlarındaki kurumlara geçiş yapabiliyor olması
3	Üstün yeteneklilerin üniversite eğitimlerine ilişkin süreçlerin ve liyakate dayalı iş yaşamına geçiş ve yerleştirme süreçlerinin tanımlanmış olması
4	Üstün zekalıların/yeteneklilerin eğitiminde görev alan tüm öğretmenlerin, izleme değerlendirme raporları çerçevesinde düzenli olarak kendileri için belirlenen konularda (zorunlu) eğitimleri alıyor olmaları
5	Üniversiteler bünyesinde açılan okullarda öğrenim gören her seviyedeki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin okula kayıt anından başlayarak izlenmesine yönelik bir sistemin kuruluş ve bu sistemde üretilen bilgilerle öğrencilerin yönlendirmelerinin sağlanıyor olması

12. 2033 Özel Öğretim Kurumları Başarı Kriterleri

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Örgün eğitimde özel öğretimin payının en az %16'ya yükseltilmiş olması
2	Özel öğretimde kız öğrencilerin aleyhine olan, özel öğretimden yararlanma oranındaki %12'lik dezavantajın, her yıl %1 azalarak en az %2'ye kadar düşürülmüş olması
3	Özel öğretim kurumlarında kontenjanlarda %75-90 doluluğa ulaşıldığında, ücretsiz okutulan öğrenci sayısının kontenjanın %5- 10 oranlarına yükseltilmiş olması
4	Özel öğretim kurumlarının gelişmesini sağlayacak, başta finans olmak üzere, yönetim, denetim, işletme, sektör temsilcisi örgütlerin işleyişini içeren, güvence ve destekleyici, uygulanan ve bağlayıcı yasa ve prosedürlerin yerleşmiş olması
5	Özel öğretim kurumlarının destek ve tedarik hizmeti olan ulaşım, yemek, kitap, kırtasiye, ders araç gereçleri ve teknoloji ihtiyaçlarını AB standartlarında sertifikalı şirketlerden tedarik edilebilme olanağının olması
6	Özel öğretimde MEB, YÖK, sektör örgütleri desteğinde ademi merkezîyetçi yönetim ve müfredat odaklı yapıdan uzaklaşarak birey ve öğretmen merkezli, okul odaklı nitelikli insan kaynağı gelişim sistemlerinin kurulmuş olması
7	Millî Eğitim Temel Kanunu, Okul Kademe Yönetmeliklerinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarından olan ve Anayasamızın da 2. Maddesinin de somutlaşan ulusal kimliği içselleştirmiş, iyi vatandaşlar olabilen bireyler yetiştiren eksiksiz bir eğitim sisteminin işler olması ve özel öğretim kurumlarının ise en başarılı örnekleri olması.
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Ülkemizde örgün eğitim öğrencilerinin %16'nın özel öğretim kurumlarında, başta yabancı dil olmak üzere, nitelikli eğitim ve ortamlarından yararlanabilmesi
2	Özel öğretim kurumlarında başta %3 ücretsiz okutulacaklar kontenjanı olmak üzere, ücretsiz ve burslu okutulacak öğrencilerin saptanmasında, eşitsizliğin en fazla olduğu orta öğretim kademesi öncelikli olmak üzere, kız öğrencilere pozitif ayrımcılık sağlayan prosedür düzenlemelerinin uygulamaya geçmiş olması

3	Okul öncesinden başlanarak tüm kademelerde, cinsiyet eşitsizliği, geleneksel kadına bakış, kadının toplumsal statüsünü ikinci planda kabul eden, müfredat içeriklerinin tamamen ayıklanmış olması
4	Eğitim öğretim akademik ve idari kadrolarda, cinsiyet eşitsizliği ve kadının toplumsal statüsü hakkında yüksek bir bilinç ve duyarlılık davranışının kazanılmış, aksi tutumlara karşı yaptırım içeren mevzuatların uygulanıyor olması
5	Okulun profesyonel akademik ve idari kadrosu dışında kalan diğer tüm bileşenlerde, okul yönetiminin resmi sorumluluğunda (aile, tedarikçiler, çevre kısaca eğitim eko sistemini etkileyen çevreler) cinsiyet eşitsizliği ve kadının statüsüne yönelik planı ve programlı sistematik bilinçlendirme çalışmalarının uygulanıyor olması
6	Özel öğretim kurum yerleşkelerinin, yakından uzağa doğru çevresinin, sosyal-ekonomik ve kültürel gelişmesine katkı sağlayan, yerel kalkınmayı destekleyen, sanat ve meslek kurslarını da içeren, sosyal sorumluluk ve diğer proje çalışmalarının yapılıyor olması

BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Matematiksel yetkinlik ve fen teknoloji temel yetkinliklerinde PISA ve TIMSS sınavı ölçmelerine göre en az OECD ortalamalarında başarıya ulaşılmış olması
2	Mevzuat ve yönetim sistem yapısında iyileşme, sınav odaklılıktan uzaklaşarak beceri ve kazanım odaklı eğitime geçişte anlamlı bir değişim: Öğrenme becerilerini edinme, eleştirel düşünme, sorgulama, problem çözme, analiz sentez yordama yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
3	Girişimcilik/girişkenlik, karar alma, inisiyatif kullanma, yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
4	Ana ve yabancı dillerde iletişim becerilerinden yazılı ve sözlü ifade ile etkileşimi, yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
5	Hayal gücü, tasarım, inovasyon, yaratıcılık, kültürel farkındalık, estetik, kendini ifade, yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
6	Yönetici ve öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerinin, yeniden kurmacılık felsefesini temel alan, felsefe, program, planlama, uygulama, izleme ve denetim süreçleri hakkında hizmet içi eğitimden geçmiş ve yeterlilik eksikliğinin sertifikayla belgelenecek giderilmiş olması

7	MEB ve YÖK iş birliği ile öğretmen ve yöneticilere hibrit bir modelle lisans üstü ÜCRETSİZ meslek içinde eğitim sağlanıyor olması
8	Orta öğretim öğrencilerinin, toplumsal fayda sağlayacak sosyal sorumluluk projelerinde hizmete katılım ve girişimcilik becerilerinin daha yüksek oranlara yükselmiş olması

13. 2033 Bilgisayar Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Bilgisayar Öğretmenliği bölümlerinin kurulmuş ve öğretim programı çalışmalarının %100 tamamlanmış olması
2	Her düzeydeki bilgisayar (bilimi) eğitimine dönük öğretim programları, ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının %100 tamamlanmış olması
3	Bilgisayar (bilimi) eğitimine dönük laboratuvar, internet ve diğer alt yapı çalışmalarının tüm kademelerde %100 tamamlanmış olması
4	TÜBİTAK proje çağrıları, paydaş toplantıları ve akademik toplantılar aracılığıyla Bilgisayar (bilimi) eğitimine dönük toplumsal farkındalığın oluşturulması
5	Bilgisayar (bilimi) eğitimine dönük oluşturulan 2033 Vizyon Planının paydaşlar tarafından sahiplenilmiş olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Engelli bireylerin ve diğer dezavantajlı grupların bilgisayar laboratuvarlarına, okullarda sağlanan diğer kaynaklara ve ücretsiz internet erişimine engelsiz erişebiliyor olması
2	Kız öğrencilerin bilgisayar (bilimi) alanına olan ilgisinin %100 oranında artırılarak yönlendirilmesi adına gerekli toplumsal dönüşümün sağlanmış olması
3	Ekonomik dezavantajlı, engelli, üstün ve özel yeteneklilerin Bilgisayar (bilimi) eğitimine erişimlerinin sağlanıyor olması
2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Öğrencilerin 21. yüzyıl beceri düzeylerinin uluslararası sınav ortalamalarının üstünde bir düzeye çıkarılmış olması
2	Dijital okuryazarlıkların ve etik sorumlulukların OECD ortalamalarının üstüne çıkartılış olması

3	Öğrencilerin bilgisayarları üretim aracı olarak kullanabiliyor olması
4	İş birliği, iletişim, yaşam ve kariyer becerilerinin, dijital vatandaş yetkinliklerinin OECD ortalamalarının üstüne çıkartılmış olması
5	Dijital toplum ve teknolojik dönüşümün başlamış ve takip ediliyor olması

14. 2033 Eğitim Teknolojileri Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Her okulda Öğretim Teknolojileri Destek Ofislerinin ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin aktif olarak görev yapıyor olması
2	Her okulda, eğitime entegre edilmiş şekilde bir adet “taşınabilir/giyilebilir teknolojiler, sanal ve artırılmış gerçeklik ve sanal evrenle ilgili” laboratuvarların kurulması
3	Bütün sınıflarda aktif olarak kullanılacak şekilde etkileşimli tahtaların kurulmuş olması
4	Her okulda 5G-6G internet bağlantısının sağlanması
5	Eğitim Bilişim Ağının eş zamanlı (senkron) ders olanağı sunan, standartlara uygun dijital materyal havuzuna ve sanal sınıf sistemine sahip bir yapıda kesintisiz çalışması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Her öğrencinin evde ve okulda kullanılmak üzere bilgisayar ya da tablet sahibi olması, aylık 100 GB internet kotasına sahip olması
2	Acil durumlarda öğrencilerin dijital teknolojilere ve internete erişime sahip olması
3	Her öğrenciye EBA dışında anlaşmalı Web 2.0/Web 3.0/Web 4.0 gibi uygulamalara/platformlara temel düzeyde erişim hakkı sağlanması
4	Her öğrenciye dijital yeterlik becerilerinin kazandırılmış olması
5	Öğretmen yetiştirme programlarında dijital teknoloji entegrasyonunun sağlanmış olması

BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Eğitim fakóltesinden mezun olan öğretmenlerin teknolojik formasyon sahibi olmaları ve bunun diploma ekinde verilmesi
2	En az 10.000 mentor öğretmenin yetiştirilmesi ve sertifikalandırılması
3	En az 150.000 öğretmenin eğitimde teknoloji entegrasyonu konusunda eğitim almış olması ve sertifikalandırılması
4	Tüm öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin dijital okuryazarlık eğitimlerinin tamamlanmış olması ve sertifikalandırılması
5	Yeni dijital eğitim teknolojileri standartlarının ve yeterliklerinin belirlenmiş olması

15. 2033 STEM Eğitimi Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	70.000 STEM öğretmenin tam donanımlı olarak profesyonel mesleki gelişim programı ile yetiştirilmiş olması
2	Okul öncesinden lise sonuna kadar işleyen birbirine entegre bir STEM eğitimi öğretim programının etkin bir şekilde uygulanması
3	Eğitim fakültelerinden mezun olan ilgili alanlardaki tüm öğretmenlerin STEM eğitimi konusunda yetkin olması ve bunun diploma eki ile tescil edilmesi
4	STEM alanlarına yönelik öğrenci ilgisinin %100 oranında artması
5	STEM eğitime yönelik otorite, sivil toplum, okullar ve üniversitelerde ilgili departmanların oluşturulması ve etkin çalışması
6	Türkiye’de üst düzey öğrencilere yönelik hizmet eden lise ve ortaokul düzeyinde STEM okullarının açılmış olması
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmesi ile ilgili toplumsal ve sosyal bariyerlerin ortadan kaldırılması
2	Üniversitelerde STEM alanlarında okuyan öğrencilerin cinsiyet açısından birbirine yakın oranlarda (~%50) olması
3	STEM dışı STEM alanlarında yer alan meslekler arasındaki cinsiyetçi algıların ortadan kaldırılmış olması, bu konuda toplumsal ve aile içi rehberlik programlarının uygulanması
4	Ekonomik dezavantajlı, engelli, üstün ve özel yeteneklilerin STEM eğitimi ile ilgili eğitim programlarına ve diğer imkanlara ulaşmada eşit fırsatlara sahip olması

5	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmeleri ile ilgili projelere yönelik devlet politikasının olması ve bu konuda yapılacak projelere verilecek desteklerin 2023 yılına göre %300 oranında artması
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Öğrencilerin yaşam becerileri ile ilgili yetkinliklerinin sertifika ile yeterli hale gelmesi
2	Okullarda yapılacak STEM uygulamaları ile eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerinin bir okul politikası olarak desteklenmesi, öğretmenler tarafından teşvik edilmesi
3	Okullarda beceri ve yetkinliklerin geliştirileceği, uygulamaların yapılacağı STEM laboratuvarlarının kurulması ve etkin olarak kullanılması (Her okulda bir STEM laboratuvarı)
4	Okul öncesinden itibaren öğrencilerin STEM kariyer algıları, beceri ve yetkinliklerinin elektronik olarak takip ediliyor olması
5	Öğrencilerin üretim ve girişimcilik becerilerinin desteklenmesi için okullarda ve bölgelerde fuarların düzenlenmesi, üretilenlerin patent ve faydalı model ile kayıt altına alınması

16. 2033 Okul Dışı Öğrenme Başarı Kriterleri

GENEL BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Okul dışı ortam tasarımlarının ülkemiz genelinde tüm okullarda uygulanıyor olması
2	Müfredat içinde her tema ve konunun içeriğine uygun olarak okul dışı uygulamaların entegre edilmesi veya okul dışı öğretim etkinliklerini içeren bir öğretim programı tasarımı yapılmış olması
3	Müfredat içinde her tema ve konunun içeriğine uygun olarak okul dışı uygulamaların teknoloji ile bağının kurularak entegre edilmiş olması
4	Okul dışı ortamlarının tasarlanması ve her okulun kendi sürdürülebilirliğine katkı sağlıyor olacak şekilde eğitim öğretim sürecine devam etmesi
5	Okullarda Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) becerileri okul dışı öğrenme ortamlarında eğitim-öğretimi güçlendirmek üzere öğretim programlarına bütünleştirilmesi
6	Türkiye’de bulunan bilim merkezleri, müze, sanat galerisi gibi okul dışı öğrenme ortamlarının dijital ikizlerinin oluşturulması
7	Okullar, müzeler, sanat galerileri, bilim merkezleri ve benzer tüm okul dışı öğrenme ortamlarının iş birliği yaparak, bilimsel etkinliklerin okul içine taşınması. Bilimsel etkinliklerin yapılabileceği okullara yakın 10.000 yerel uygulama parkının kurulması
8	Okul bahçelerinin tasarımı ile özellikle sürdürülebilir doğa ve üretim konusunda çocukların/öğrencilerin sürece dâhil olmaları, Türkiye genelinde minimum 10.000 yeşil ve yaşayan okul kampüs uygulamasının hayata geçirilmesi
FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Özel eğitim ihtiyacı olan dezavantajlı grupta bulunan öğrencilere yönelik okul dışı etkinliklerinin dizayn edilmesi ve en az %50 oranında bu öğrencilerin bu etkinliklerden faydalanmış olması
2	Okul dışı öğrenme ortamlarında verilen eğitimin her yerde aynı olanaklarla (mekân yeterliliği, ulaşım, maddi kaygılar gibi) ve aynı etkililikte verilmesi

3	Türkiye genelinde bulunan tüm okulların altyapılarının güçlendirilmesi ve öğrencilerin 21. YY. becerilerini geliştirecek öğrenme senaryolarını çıkaracak nitelikte donatılması
4	Türkiye genelinde yer alan okul dışı öğrenme ortamlarının çeşitliliğinin ve sayısının artırılması (Kütüphaneler, çocuk parkları, botanik bahçeleri, bilim merkezleri vb.)
BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ	
1	Yenilikçi ve teşvik edici öğrenme alanlarının tasarlanması; fiziksel, bilişsel ve duyuşsal olmak üzere her düzeyde geliştirilen etkinliklerle öğrencilerin motive edici bir eğitim sürecine dahil edilmesi
2	Türkiye genelinde görev alan tüm öğretmenlerin dijital okuryazarlık konusunda yetkinliklerinin artırılması ve yeni öğrenilen dijital araçların tema ve konulara göre doğru ilişkilendirilmesinin yapılacak geleceğin öğrenme senaryolarının öğrencilerle uygulanabilecek seviyeye gelmesi
3	100.000 öğretmenin ders konuları kapsamında ihtiyaç duydukları okul dışı öğrenme ortamlarını metaverse dünyasında tasarlayabilecek seviyeye gelmeleri
4	Sanal ekonomi ile adlandırılacak 10 farklı üniversite ders içeriğinin geliştirilmesi ve metaverse dünyasına farklı yenilikler katacak 100.000 girişimci öğrenci ve öğretmenin bu alandaki eğitimlerinin tamamlanması
5	Okul dışı öğrenme ortamlarında, Türkiye genelinde eğitim gören tüm çocukların hem keşif hem teknolojik becerilerinin gelişmesi hem de birden fazla beceriyi aynı anda yapabilme yetilerinin gelişmesine yönelik BİT kullanabilmelerinin sağlanması

2033
TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI
STRATEJİ BELGESİ

BÖLÜMLER

> BÖLÜMLER:

1. Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişimi
2. Eğitim Yönetimi ve Yönetici Yetiştirme
3. Erken Çocukluk Eğitimi
4. İlkokul Eğitimi
5. Ortaokul Eğitimi
6. Lise Eğitimi
7. Mesleki Teknik Eğitim
8. Hayat Boyu Öğrenme
9. Okul Psikolojik Danışmanlığı
10. Özel Eğitim
11. Üstün/Özel Yetenekliler Eğitimi
12. Özel Öğretim Kurumları
13. Bilgisayar Eğitimi
14. Eğitim Teknolojileri
15. STEM Eğitimi
16. Okul Dışı Öğrenme

2023-2033 ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE MESLEKİ GELİŞİMİ

DOÇ. DR. DEVRİM AKGÜNDÜZ

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
devrimakgunduz@aydin.edu.tr

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE’DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE ÖĞRETMEN MESLEKİ GELİŞİMİ

MEVCUT DURUM

Öğretmen yetiştirme

Mimarlık cansız varlıklara biçim verme, baytarlık hastalıklı hayvanları tedavi etme, doktorluk hastalıklı insanları iyileştirme, öğretmenlik ise sağlıklı insanları geliştirme ve yetiştirme mesleğidir. Grigory Petrov, İdealist Öğretmen

Öğretmenlik kutsal bir meslek değil, profesyonel bir meslektir. Grigory Petrov’un İdealist Öğretmen isimli kitabındaki gibi insanları geliştirmek ve yetiştirmek için yapılır. Bunun mesleki ilkelerle profesyonelce yapılması gerekir. Bu bilinçle öğretmen yetiştirmemiz gerekir.

Öğretmen yetiştirme cumhuriyet öncesi döneme kadar gitmektedir. 1848 yılında kurulan Darülmüallimîn’le başlayan süreç, bugün eğitim fakülteleri ile devam etmektedir. Bu konuda başka ülkelere liderlik edecek kadar tecrübeliyiz. Bu yüzden bu bölümde başkalarından ziyade içimizden çıkan hazineler daha çok vurgulanacak ve örnek alınacaktır.

Çünkü Doğan Cüceloğlu ve İrfan Erdoğan’ın “Öğretmen Olmak” adlı eserinde belirtildiği gibi, “koşulların yetersiz olduğu zamanlarda bile, belirli bir çerçeveye göre hareket edildiği için Millet Mektepleri, Köy Enstitüleri, Öğretmen Okulları gibi başarılı, tarihe mal olmuş eğitim kurumları ortaya çıkabilmiştir.”

Cumhuriyetle beraber çok kapsamlı bir öğretmen yetiştirme programı olan Köy Enstitüleri projesi başlatılmasına rağmen, Cumhuriyetin ilk 100 yılını tamamlarken, öğretmenliğin öneminin cumhuriyetin ilk yıllarındaki gibi olmadığı çok açıktır. Özellikle öğretmenliğin statüsü ve saygınlığı o yıllarda çok yüksekken zamanla bunda bir azalma söz konusu olmuştur. Öğretmenliğin statüsünün yükseltilmesi gerekmektedir. Pasi Sahlberg Eğitimde Finlandiya Modeli” isimli eserinde öğretmenlikle ilgili şu satırlara yer vermektedir: “Sadece Finlandiya’da değil, eğitim konusunda yüksek performans sergileyen diğer tüm ülkelerde öğretmenlik, dünyanın pek çok ülkesine kıyasla son derece muteber bir meslek statüsünde.”

Lord Kinross Atatürk isimli eserinde *“Ülkeye en gerekli olan insanlar, öğretmenlerdi. Gazi, bu yüzden yurt içinde yaptığı gezilerde öğretmen yetiştirme ve eğitime konusuna karşı özel bir ilgi gösterirdi.”* diyerek Atatürk’ün öğretmenlere verdiği değeri ve önemi vurgulamıştır.

İki defa ziyaret ettiğim New York City, Columbia University, Teachers College (Öğretmenler Koleji) girişinde ünlü eğitim filozofu John Dewey’in 1897’de söylediği *“Eğitimin sosyal ilerleme ve reformların temel yöntemi olduğuna inanıyorum”* sözü yer almaktadır. Çok önemli bir sözdür. Eğitim, diğer alanları da etkiler. John Dewey Cumhuriyet’in henüz başlarında ülkeye davet edilmiş ve iki ayrı rapor düzenlemiştir. Raporlarda öğretmen yetiştirme işine önem verilmesi gerektiğini bildirmiştir. Köy Enstitülerinin mimarlarından olan İsmail Hakkı Tonguç da bu yönde çalışmıştır.

Köy Enstitüleri ve alınacak dersler

Köy Enstitüleri hatırlanacak olursa o kurumlardan yetişen öğretmenlerin çok yetkin ve becerili bir şekilde yetiştirildikleri ve bir alev gibi etrafındakilerini aydınlattıkları görülebilir. Saygının ön planda olduğu Köy Enstitülerinde, iyi yetiştirilmenin yanı sıra davranışlar, giyim tarzları, konuşma tarzları, halkla olan iletişimleri ve köyün gelişimine sundukları katkıya çok önem verilmekteydi. Köy Enstitüleri, örnek bir öğretmen yetiştirme yaklaşımına sahipti.

“Köy Enstitüleri, öğrencilere sadece kuru bilgi vermek yerine, bilgiyi yaşama dair faaliyetlerle birleştirerek öğretme” prensibine dayanıyordu. Fakir Baykurt'un "Tonguç'un eğitim bilimi" konusundan bahsettiği “Unutulmaz Köy Enstitüleri”nde eserinde belirttiği gibi “Öğrenci salt iş yaparak yetişmez. Aynı zamanda bilgi de öğrenir. Ama bilgiyi elden geldiğince iş yaparak öğrenir. Örneğin bahçe yaparak, ekip dikerek geometri öğrenir. Yapı yaparak aritmetik öğrenir. İçme suyu getirerek, elektrik üreterek fizik, kireç yakarak kimya öğrenir.” Bütün bunlar oldukça önemli unsurlardır.

Kemal İnal ise Köy Enstitüleri eserinde şu şekilde bilgiler vermektedir: *“Dikiş dikmekten elektrik santrali kurmaya, bataklık kurutmaktan hayvancılık yapmaya, yol ve kaldırımları onarmaktan su kanalları inşa etmeye, teknik işlerin üstesinden gelmekten Batılı klasikleri okuyup sahnede tiyatro oyunu olarak sergilemeye değin pek çok işi yapabilecek donanım ve yetenekte çok yönlü bir insan modelini ortaya koyan Köy Enstitülerinin dünyada bir örneği daha yoktur.”*

Hasan Ali Yücel'in "İyi Vatandaş İyi İnsan" adlı eserinde belirttiği gibi, Köy Enstitüleri öğrencilere bilgiyi hayatın içinde öğretiyor ve öğrenmenin sadece kuru bilgi kazanmak olmadığını vurguluyordu. Hasan Ali Yücel *“Eğitim ve öğretim, insana yalnızca kuru bilgi kazandıran, salt söyleme, anlatma yoluyla birtakım sözleri ezberleten çabalar toplamı olmasın. Okul, yaparak, yaptırarak öğretsin. Öğrenme, elden geldiğince üretimle sonuçlansın.”* diyordu. Üreterek öğrenme prensibini uyguluyorlardı Köy Enstitülerinde. Üreten öğretmen, üreten öğrenciler yetiştirirdi. Bu bir hayat felsefesi idi, bir kültürdü. Tanımlamalar, bütünlük bir öğretmeni ifade etmektedir. Yeri geldiğinde bir mühendis gibi üreten, sanat icra eden, tarım ve hayvancılıkla uğraşıp köylüye destek olan, köy halkı ile bütünlük olmuş, becerili ve yetkin bir öğretmen.

Köy Enstitüleri çok kısa bir zamanda çok büyük işler başardı. En azından Türk öğretmen yetiştirme sisteminde orijinal bir iz bıraktı, ışık oldu, ilham verdi. Fakir Baykurt'un dediği gibi *“Köy Enstitüleri yeniden kurulamasa bile, onların ilkeleri, Türkiye'nin bütün okullarına uygulanmalıdır. Ancak bu yolla ele güne el açmaktan, borçlu olmaktan kurtulabiliriz, sayın dinleyiciler.”*

Öğretmen yetiştirmede güncel politika

Köy Enstitüleri sonrasında değişik isimlerdeki kurumlarda bir süre daha nitelikli öğretmen yetiştirme devam etmiş fakat sonrasında öğretmen yetiştirmede ciddi zayıflıklar görülmeye başlamıştır. Yetişen öğretmenlerin kalitesi düşmeye başlamış, yetiştirilen öğretmen sayısı gittikçe artmış ve çeşitlenmiştir. Günümüzde öğretmenler eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. Eğitim fakülteleri dışında da formasyon eğitimi ile bazı branşlarda da öğretmen atanmaya devam etmektedir. Eğitim fakülteleri dışında öğretmen yetiştirilmesi uygun bir politika değildir.

Genel olarak, eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme sisteminde yapısal hataların mevcut olduğu görülmektedir. Köy Enstitülerindeki gibi bir misyon kesinlikle bulunmamakla beraber uygulamaların, yaparak yaşayarak öğrenme modellerinin süresinin azaltıldığı, teorik bilgilerin artırıldığı, daha çok sınav odaklı ezberci bir öğretmen yetiştirmenin olduğu söylenebilir. Eğitim fakültelerindeki derslerin içerisinde sosyokültürel derslerin neredeyse hiç olmaması mezunların kültürel ve sanatsal becerilerle donatılması yönünde bir eksikliklerdir. Öğretmenlik uygulamasına yeterli süre ayrılmamakta ve bu sadece bir ders olarak görülmektedir. Halbuki, mezunların yeterli ve gerçek bir uygulama deneyimine sahip olmaları önemlidir. Diğer taraftan, öğretmen yetiştiren akademisyenlerin yetkinlikleri de

tartışılmalıdır. Kendisi öğretmen yetiştiren fakat öğretmenliği yeterli oranda okullarda çalışarak deneyimlememiş, sadece mezun olan bir öğretmen kadar deneyimlemiş, deyim yerindeyse tebeşir tozu yutmamış, sınıfın kokusunu ve psikolojisini yeterince anlamamış, öğretmen yetiştiren akademisyenlerimizin öğretmenlere kazandırabilecekleri oldukça sınırlıdır. Kendisi sınıf yönetimini deneyimlememiş bir akademisyenin öğretmen adaylarına sınıf yönetimi dersi vermesi ve sunacak bir deneyimi olmadığı için öğretmen adaylarına yol göstermesi mümkün değildir. Eğer öğretmenlik teorik bir meslek olsaydı (pedagoji önemli olmasaydı) bu yeterli olurdu ancak öğretmenlik çok bileşenli bir meslek olup pek çok etken öğretmenliği etkileyebilmektedir.

İhtiyaçlara ve çağın koşullarına göre gelişen, öğretmenliğin statüsünü yükselten bir öğretmen yetiştirme politikası eksikliği bulunmaktadır. Plansız bir şekilde öğretmen yetiştirilmesi ve atanması, Türkiye’de öğretmen işsizliğini her geçen gün yükseltmektedir. Pek çok öğretmen atanmayı beklemektedir. Bazı branşlarda ihtiyaç giderilebilirken diğer bazı branşlarda ciddi öğretmen fazlalığı oluşmaktadır. Bazı branşlar, her atama döneminde atanmakta, çoğu yönetici olarak görevlendirildiği için aynı branş/lardan yine yüksek sayıda öğretmen atanması yapılmaktadır. Bu da diğer branşların daha az kontenjan almalarına sebep olmakta ve fırsat eşitliği adına haksız bir durum yaratmaktadır. Öğretmen atamaları siyaseten değil, ihtiyaca ve okullarda yönümüzün ne olması gerektiğine göre yapılması gerekir. Örneğin, Endüstri 4.0, toplum 5.0, metaverse, yapay zekâ denilen kavramların çağında olduğumuz halde okullarda daha çok görev alması gereken bilişim (bilgisayar bilimi) teknolojileri öğretmenleri, okullardaki ders dağılımları ve bazı branşlardaki politik atamalardan dolayı atanmamaktadır. Gelecek bilimle ve teknoloji ile şekillenirken; bilim ve teknoloji, az süreli fen ve az sayıda derslere sıkıştırılmaktadır.

Doğan Cüceloğlu, “Öğretmenim Bir Bakar mısın?” isimli kitabında “...Ulusal Güvenlik düzeyinde, alarm seviyesinde öğretmen yetiştirme politikası ivedilikle ele alınmalıdır. Hiç kimse ama hiç kimse, tesadüfen öğretmen olmamalıdır!” diyerek konunun önemine dikkat çekmiştir. Öğretmenlik, hiçbir şey olamazsam öğretmen olayım düşüncelerinden kurtulmalıdır. Öğretmenlik, başka mesleklerin yedek mesleği değildir, olmamalıdır. Türkiye’de gerçekçi ve ayağı yere sağlam basan bir öğretmen yetiştirme politikası ve Öğretmenlik Meslek Kanunu olmalıdır.

Öğretmenlik Meslek Kanunu

2022 yılında çıkarılan Öğretmenlik Meslek Kanunu sürekli dillendirilen ve öğretmenler tarafından beklenen bir kanun olmasına rağmen asıl beklenen, öğretmenliğin statüsünün artırılması ve saygın bir meslek haline getirilmesiydi. 3 Şubat 2022 tarihinde kanun koyucu tarafından yasalaşan 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu, daha çok, öğretmenlere uzman ya da başöğretmenlik getirmek için çıkarılmış izlenimi vermektedir. Öğretmenlik Meslek Kanunu öğretmen yetiştirmeyi, mesleki gelişimi, etik ilkeleri, atama sistemini, mesleğin ilkelerini içermekten uzaktır. Dolayısıyla bu kanun, öğretmenlerin ihtiyacını hiçbir surette karşılamamaktadır.

Öğretmenlerin ihtiyacını karşılayacak, bütüncül, kapsayıcı; öğretmenliğin tanımını, etik ilkeleri, yetiştirilmesini, atanmasını, kariyer basamaklarını, profesyonel mesleki gelişimini, ücretli ve sözleşmeli öğretmenliğin kaldırılmasını sağlayacak, öğretmenlere gelişimi destekleyici hakların getirildiği maddi ihtiyaçlarından çok mesleğin statüsünü yükseltmeyi hedefleyen bir meslek kanununa ihtiyacı bulunmaktadır. Yeni dönemde, ilk ele alınacak konulardan birisi bu olmalıdır. Profesyonel bir meslek, profesyonelliği içeren bir kanun ile icra edilmelidir.

Öğretmenlerin mesleki gelişimi

Hem eğitim fakültelerinde okuyan öğretmen adaylarının ek gelişimleri hem de hizmette olan öğretmenlerin mesleki gelişimleri önemli bir konudur. Mesleki gelişimler için bireysellik ilkesi bugüne kadar önem teşkil etmemiştir ancak önemli bir husustur. Eskiden öğretmenler salona toplanıp eğitim alırken, şimdi benzeri Zoom gibi toplantı yönetim araçlarında bir araya getirilip yapılmaktadır. Benzer şeyler yapılarak farklı sonuçlar alınması mümkün değildir. Öğretmenlerin mesleki gelişimi için kişiye özgü planlamalar yapılması gerekirken teknolojik görünen ama çağ dışı olan sözde eğitim faaliyetleri yapılmaya devam etmektedir. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin dijital portfolyo ile veri temelli olarak takip edilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlere kendilerini geliştirmeleri, proje yapmaları, yayın üretmeleri, çeşitli bilimsel ve sanatsal faaliyetlere katılmaları kapsamında hedefler ortaya konulmamıştır. Her 5-10 yılda öğretmenlerin yaptığı çalışmalar denetlenmemektedir. Çalışan öğretmenle, sadece mesai dolduran öğretmen arasındaki maaş eşitliği önemli bir sorundur. Bunların hepsi belirlenmiş standartlara ve kriterlere göre yapılması gerekirken herhangi bir adım atılmamıştır. Öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi için her yıl belirlenen miktarlarda teşvikler bulunmamaktadır. Tazminat ödemeleri yeterli değildir. Öğretmenlere yurt dışı gelişim imkanları verilmemekte ve öğretmenler yabancı dil, bilim, sanat vb. alanlarda kendilerini geliştirmesi konusunda yalnız bırakılmaktadır. Bunların verilmesi ile sistemde mesleğini layıkıyla yapan öğretmenlere sahip olunabilir.

Kaynaklar

1. Akgündüz, D. (03.10.2022). 7354 sayı ve 3/02/2022 tarihli Öğretmenlik Meslek Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifi.
https://www.academia.edu/88108447/Akg%C3%BCnd%C3%BCz_D_03_10_2022_7354_say%C4%B1_ve_3_02_2022_tarihli_%C3%96%C4%9Fretmenlik_Meslek_Kanununda_de%C4%9Fi%C5%9Fiklik_yap%C4%B1mas%C4%B1na_ili%C5%9Fkin_kanun_teklifi
2. Baykurt, F. (2016). Unutulmaz Köy Enstitüleri. Literatür Yayıncılık
3. İnal, K. (2020). Köy Enstitüleri. Töz Yayınları
4. Yücel, H. A. (2005). İyi Vatandaş İyi İnsan. Türkiye İş Bankası Yayınları

5. Cüceloğlu, D. & Erdoğan, İ. (2013). Öğretmen Olmak. Final Kültür Sanat Yayınları
6. Kinross, L. (2018). Atatürk. Altın Kitaplar
7. Cüceloğlu, D. (2018). Öğretmenim Bir Bakar mısın? Final Kültür Sanat Yayınları
8. Eleştirel Pedagoji. (2011). Eleştirel Pedagoji Dergisi, Sayı 16.
9. Petrov, G. (2017). İdealist Öğretmen. Koridor Yayıncılık
10. Sahlberg, P. (2018). Eğitimde Finlandiya Modeli. Metropolis Yayınları

Kaynaklar, bütün bölümleri kapsamaktadır.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Öğretmen yetiştirme politikasının olup olmadığı tartışmalıdır. Çünkü, öğretmen yetiştirme alanında yapılanlar farklılık gösterebilmektedir. Eğitim fakültelerinden yetiştirilen öğretmenlerin aynı standartta mezun olmaları esas olmalıdır. Diğer taraftan öğretmenliğin statüsü ile ilgili ciddi endişeler bulunmaktadır. Bunu aşmaya yönelik olarak kanun koyucu tarafından her ne kadar Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılsa da bu endişeleri gidermek mümkün olmamıştır.

“Siyasetçilerin genel olarak eğitimcilerle güvenmemesi, halkın da öğretmene güvenmemesine yol açıyor; bunun sonucunda öğretmenler de öğrencilerine güvenmiyor. Bu güvensizlik kısır döngüsü, bugün eğitimi esir almış durumda. Tecrübeler gösteriyor ki insanlara ve kurumlara güven duyulmasını sağlamanın yolu, onlara daha fazla sorumluluk ve hareket alanı sağlayan sahici ve samimi adımlar atmaktan geçiyor.” Pasi Sahlberg, Eğitimde Finlandiya Modeli

Sahlberg’in belirttiği gibi, aynı sorun Türkiye’de de mevcuttur. Çıkarılan Öğretmenlik Meslek Kanunu öğretmenlere sorulmadan (güvenilmeden) çıkarılmıştır. Önce siyasetin öğretmene bakış açısını maaştan diğer alanlara yöneltmesini sağlamalıyız. O zaman nitelikli adımla atılmasını sağlayabiliriz.

Şu anda gelecek 10 yıla ait öğretmenlik programları planlanamamaktadır. Öğretmen yetiştirmede eğitim fakülteleri ve MEB arasındaki koordinasyonsuzluk da buna sebep olmaktadır. Bu da bazı branşların gereğinden fazla öğretmen mezun etmesine yol açmaktadır. Pedagojik formasyon konusu, öğretmen yetiştirme ve atamada önemli bir başarısızlıktır. Bütün öğretmenlik programlarının eğitim fakültelerinde yer alması gerekir. Başka fakültelerde daha düşük puanlarla yerleşen kişilerin öğretmen olması hakkaniyete aykırıdır. Hizmette olan öğretmenlerin mesleki gelişimleri konusunda ciddi, tutarlı, verimli ve etkili bir mesleki gelişim programı halen ortaya konulamamıştır. Bireysel anlamda öğretmenlerin ne açıdan geliştirilmeleri gerektiğini ortaya koyan bir envanter yokluğu olduğu düşünülmektedir.

Eğer öğretmen yetiştirmede başarılı olmak istiyorsak “Öğretmen adaylarını en parlak notlara sahip gençler arasından seçmektense, bir ömür öğretmenlik yapmayı tutkuyla

arzulayan gençlerin en iyi yanlarını ortaya çıkaracak bir öğretmen eğitimi tasarlamak daha doğru” diyen Pasi Sahlberg’in bakış açısına sahip olmalıyız. Tıpkı Cüceloğlu’nun da belirttiği gibi hiçbir öğretmen tesadüfen öğretmen olmamalıdır.

Öğretmenlerin çalışma şekilleri ile ilgili farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, sözleşmeli, ücretli, kadrolu. Böyle bir ayırımın olmaması gerekir. Diğer taraftan özel okul öğretmenleri ile devlet okulu öğretmenleri arasında da maaş farklılıkları görülmektedir. Öğretmenlere ödenen maaşların eşit işe eşit ücret kapsamında değerlendirilmesi ve farklılıkların giderilmesi gerekir.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Öğretmen yetiştirme politikasının güncelliğinin yitirilmesi, öğretmenliğin statüsünün gittikçe azalması ve yetersiz bir Öğretmenlik Meslek Kanunu olması
2	Planlı istihdama dayalı öğretmen programlarının oluşturulamaması ve pedagojik formasyonla öğretmen yetiştirme sorunu
3	Öğretmen yetiştirmede Millî Eğitim Bakanlığı ve Eğitim Fakülteleri arasındaki iş birliği ve koordinasyon eksikliklerinin bulunması
4	Öğretmenlerin mesleki gelişim envanterinin bulunmaması
5	Öğretmenlerin mesleki gelişiminde kişiye özgü planlamaların yapılmaması
6	Öğretmenlerin farklı çalışma şekillerine sahip olması ve özel okul öğretmenleri ile devlet okulları arasında maaş farklılıkları olması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Fırsat eşitsizliği ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği her alanda olduğu gibi öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişim alanlarında da görülebilmektedir. Öğretmenlik branşları daha çok kadınların bir mesleği gibi algılanabilmektedir. Diğer taraftan bazı öğretmenlik programları da kadın ya da erkeklerin yaptığı veya yapmak isteyeceği alanlar olarak görülebilmektedir. Bunların yanı sıra fırsat eşitsizliği bağlamında her öğretmenlik alanı yeterli fırsatı bulamamaktadır. Siyaset unsurları ile plansız istihdam politikalarının sebep olduğu bu durumda bazı branşlara daha çok devlet okullarında istihdam alanı açılmaktadır. Bazı branşlardan tercih edilen okul, ilçe, il ve merkez teşkilatı yöneticileri, yönetici pozisyona geçtiklerinde kadrolarını boşaltmakta ve günün siyasi konjonktüründe bu kadrolar yine aynı branş öğretmenleri ile doldurulmaktadır. Yönetim kadrolarının bu şekilde oluşturulması hem bilimsel anlamda ciddi bir hatadır hem de fırsat eşitliğine aykırıdır. Bütün branşların planlı bir şekilde yetiştirilmesinin yanı sıra atama şansı bulabilmesi gerekir. Her öğretmen maksadını aşan ve başka amaçlar taşıyan mülakatlar yüzünden, yüksek puan olsa bile atanamazken, düşük puan alanlar ise yüksek mülakat puanları ile hakkaniyete aykırı olarak bu adayların önüne geçirilmektedir. KPSS denilen sınavın seçme görevi sorgulanırken, mülakatla haksızlık daha da perçinlenmektedir.

Başka bir sorun, eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin sınav notlarını ya da mezuniyet notlarına kimse değer vermemektedir. Onların kişisel gelişimleri ve mesleki gelişimleri ile sosyokültürel gelişimleri dikkate alınmamaktadır. Eğer KPSS ile öğretmen atanıyorsa, o zaman eğitim fakültesinde öğretmen adaylarına sınavlarda geçti/kaldı notu vermek daha doğru bir yaklaşım olur. Fakat asıl doğru yaklaşım, KPSS puanının etkisinin azaltılması, diploma notu ile öğretmen adayının teknolojik formasyonu, sosyokültürel gelişimi için verilen notların önemini artırmak olmalıdır. Aynı standartta eğitim alan öğretmen adaylarının eğitim fakültesindeki her yaptığı önemli hale gelmelidir.

Bütün eğitim fakülteleri aynı standartlarda eğitim vermemektedir. Buna sebep olarak bazı üniversitelerdeki kadroların iyi akademisyenler tarafından tercih edilmesi, özellikle daha kırsal kesimdeki fakültelerin daha az tercih edilmesi, çeşitli fiziksel ve sosyal olanakların azlığı, öğretmen adaylarının az ilgi göstermesi sayılabilir. Her eğitim fakültesi aynı standartta eğitim verebilmelidir. Bunun akreditasyonu sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin mesleki gelişimleri için planlı, sistematik ve bireysellik ilkesinin gözetildiği bir uygulama eksikliği bulunmaktadır. Her öğretmen istediği ya da ihtiyaç duyduğu mesleki gelişim faaliyetine katılamamakta ya da katılmakta güçlük çekmektedir. Bunun planlı bir şekilde yapılması şarttır. Mesleki gelişimi, öğretmenler açısından gerekli bir hedef haline getirmeliyiz.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Öğretmenlik branşlarında cinsiyetçi algıların bulunması
2	Öğretmenlik atama branşlarında oluşturulan adaletsiz branş dağılımları ve atamalardaki yanlışlıklar
3	Her öğretmen adayına ya da öğretmene yeterli mesleki gelişim fırsatlarının sağlanamaması
4	Her eğitim fakültesinde aynı standartta öğretmen yetiştirilememesi
5	Her eğitim fakültesine sağlanan imkanların aynı olmayışı, aynı uygulama imkanlarının olmaması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Uygulama eksiklikleri

Öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinden tam bir yetkinlikle mezun olmaları için çok daha iyi kurgulanmış, yeterli süre ayrılmış, iyi planlanmış bir uygulamaya ihtiyacı bulunmaktadır. Şu anda yapılan uygulamalar, kısa süreli ve etkisizdir. Öğretim üyelerinin uygulamaları denetlemesi ve rehberlik yapılması gerekirken, birçok öğretmen adayının bir ya da iki kez bir dersliğine izlenmesi sık yaşanan bir durumdur. Diğer taraftan tecrübeli öğretim üyeleri tarafından yapılması gereken uygulama izleme ve rehberlik faaliyetleri,

birçok durumda araştırma görevlileri tarafından da yapılabilmektedir. Bu, deneyim kazanması gereken öğretmen adayı için istenen bir durum değildir çünkü rehberlik, uzmanlık gerektirir. Uygulama sürelerinin tam zamanlı olarak okullarda yapılmasına yönelik politikalar oluşturulmalıdır.

“Köy Enstitülerinde kişilik gelişimi büyük amaçtır. Bunun için Enstitülerin sorumluluk verme, yetki kullandırma, tartışma, eleştirme, eleştiriye katlanma olgunluğu kazandırma gibi uygulamaları vardır.” Fakir Baykurt, Unutulmaz Köy Enstitüleri

Sorunlardan birisi, öğretmen adaylarının kişilik gelişimini sağlayabilecek bir tasarıma sahip değiliz. Fakir Baykurt öğretmen adaylarının bugün 21. Yüzyıl becerileri olarak da adlandırılan becerilerin kazandırılması gerektiğini belirtiyor. Sığ bir açıdan bakan, eleştirel düşünemeyen, sorgulamayan, eleştiriye ya da öğrencinin sözlerine tahammül edemeyen, böyle durumlarda ne yapacağını bilemeyen öğretmenler yetiştirmemeliyiz.

Teknolojik gelişim

Teknolojinin hızla geliştiği bir dönemde, Z kuşağının eğitiminin teknoloji ile ilişkisi oldukça fazladır. Öğretmenlerin pedagojik alan bilgilerinin geliştirilmesi yeterli değildir. Bunun yanında ciddi sürelerde ve kredilerde belirlenecek teknoloji tabanlı derslere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu da öğretmenlerin teknolojik formasyonla mezun olmaları demektir. Fakat eğitim fakültelerinde bununla ilgili ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Pandemi, kar, sel, deprem gibi durumlarda uzaktan eğitim imkanları sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle pandemi döneminde uzaktan eğitime geçilirken, öğretmenlerin bununla ilgili yetkinlik ve bilgi eksiklikleri olduğu gözlenmiştir. Bu da uzaktan eğitimi, yüz yüze eğitimin uzaktan bir kopyası haline getirmektedir. Hem öğretmen adaylarının teknolojik formasyonla bu alandaki açığı kapatmaları hem de hizmetteki öğretmenlerin mesleki gelişimle eksik olan teknolojik formasyonu edinmeleri elzemdir. Bu sayede hem sınıflarda hem de çevrimiçi ortamda Z kuşağına teknoloji ile hitap etmek ve öğrenmelerini kolaylaştırma mümkün olabilir.

Sosyokültürel gelişim

“Köy enstitülerinden önce köy türkülerinin bu derece sevildiği yoktu. ... Köy enstitüleriyle birlikte radyoda, “Yurttan Sesler” başladı. Köy türkülerinin öğrenilmesi, söylenmesi hevesi arttı... Hava koşulları ne olursa olsun her gün en az bir saat özgür okuma yapılıyor. Temizliğe, toplu eğlenceye, tiyatro ve müzik çalışmalarına, halk oyunlarına, türkülerine önem veriliyor.” Fakir Baykurt, Unutulmaz Köy Enstitüleri

Eğitim fakültelerindeki en büyük eksikliklerden birisi, öğretmen adaylarının sosyokültürel çalışmalarından yoksun kalmalarıdır. İstisnai durumlar olsa da çoğunlukla bu, büyük bir

eksiklidir. Fakir Baykurt'un aktardığı gibi Köy Enstitülerinde her öğretmenin sanat, spor, bilim, tiyatro, müzik gibi alanlarda kendini geliştirmesi için eğitim fakülteleri yeniden organize edilmelidir. Her öğretmenin bir müzik aleti çalması ya da tiyatro gruplarında yer alması, bir sanat dalında çalışması, halk oyunu oynaması, seramikle uğraşması, dans etmesi, spor alanlarından birisi ile ders kredisi alarak çalışması sağlanmalıdır. Öğretmenlerin çok yönlü kişiler olması için gereklidir.

Diğer taraftan öğretmenlerin diksiyonlarına da önem verilmelidir. Öğretmenlikte sesin doğru kullanımı, konuşma tarzı ve hitap etme önemlidir. Bu yöndeki eksiklikler, öğretmeni rol model olarak gören öğrenciler için kötü bir izlenimi getirebilir. Bunlara ek olarak, öğretmenlerin giyim ve kuşamları da öğrenciler tarafından rol model olarak alınmaktadır. Dolayısıyla bu yönlerin de desteklenmesi gereklidir.

Akademisyen yeterlikleri

Öğretmenleri yetiştiren akademisyenler de öğretmenlere rol model olacak kadar öğretmen olmalıdır. Eğitim fakültelerindeki birçok öğretim üyesi, öğretmenliği deneyimlemeden öğretmen yetiştirmektedir. Kendisi öğretmenliği sadece öğretmen uygulaması kapsamında deneyimleyebilmiş bir akademisyen olunması düşünülemez. Üstelik yeterli deneyimi olmayan akademisyenlerimiz henüz araştırma görevlisi iken görevlendirilerek öğretmenlere yol göstermeye çalışmaktadır. Bütün bunlar bir an önce düzeltilmesi gereken unsurlardır. Akademisyenler eğitim fakültelerinde görev almadan önce en az 3 yıllık bir süre öğretmenlik yapmalıdır. Kadro verilirken bu durum şart olarak koşulmalıdır.

Okullarda araştırmacı öğretmen eksikliklerinin bulunması

Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine katılması çok nadir görölen bir durumdur. Okullarda araştırmacı öğretmenlere ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırmacı öğrenciler, araştırmacı öğretmenler ile yetiştirilebilir.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Öğretmen adaylarının konuşma ve diksiyon becerilerinin eksikliği
2	Teknolojik pedagojik alan bilgisinin yetersiz bir şekilde elde edilmesi ya da yeterli sürenin ayrılmaması
3	Öğretmen adaylarının uygulamaları için ayrılan sürenin yetersizliği ve deneyimin ders şeklinde ele alınması
4	Sosyoköltürel alanda gelişim eksiklikleri (Örneğin, bir sanat dalının icra edilememesi)
5	Öğretmen yetiştiren akademisyenlerin deneyim eksiklikleri
6	Okullarda araştırmacı öğretmen eksikliklerinin bulunması

FIRSATLAR

Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişim alanlarında her ne kadar eksiklikler görölse de cumhuriyet tarihinde elde edilen deneyim, Köy Enstitülerinin örneğ çalışmaları, akademisyenlerin deneyimleri önemli bir gelişim fırsattır.

Diğer taraftan teknolojik imkanların her fakölteye, her öğretmen adayına ve her öğretmene sağlayabileceği katkılar bulunmaktadır. Bu katkının iyi değerlendirilmesi gerekir. Ülke çapında öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik gelişmeye açık çevrimiçi sistemlerin bulunması önemlidir.

En önemli girişimlerden birisi 2022 yılında çok sığ bir şekilde olsa da çıkarılmış olan bir Öğretmenlik Meslek Kanunudur. Bu kanunun olması, yenilenmesi için bir fırsattır. Bu fırsatların her birinin değerlendirilerek öğretmen yetiştirmenin modern, gelişmeye her daim açık, sistematik, planlı bir istihdama dayalı bir şekilde yenilenmesi sağlanabilir. Mesleki gelişimlerin de buna katkı yapması ile öğretmenliğin statüsünün yükseltilmesi ve başarılı, örneğ öğretmenler yetiştirilmesi mümkün olabilir. Öğretmenler, bir ülkenin en önemli unsurlarıdır. Yetiştirilmeleri ve desteklenmeleri öncelikli olarak ele alınmalıdır.

En önemli 5 fırsat

- 1 Eğitim fakültelerinin yaygın bir şekilde üniversitelerde yer alması ve öğretmen yetiştirmede elde edilen deneyimler
- 2 Eğitim fakültelerinde çok deneyimli, öğretmenlik deneyimi olan örnek akademisyenlerin bulunması
- 3 Teknolojik formasyon açısından gelişimlerin hızla sağlanabilir oluşu
- 4 Ülke çapında öğretmenlerin mesleki gelişimi için başlatılmış bir çevrimiçi sistemin bulunması
- 5 Eksik de olsa çıkarılmış ve yenilenebilecek bir öğretmenlik meslek kanununun olması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişim açısından ilk 100 gün, politikaların belirlenmesi ve hazırlık açısından büyük önem taşımaktadır. Buna verilen önemin güçlü bir şekilde ortaya konması, öğretmenliğin statüsü açısından da gereklidir. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme politikalarının yenilenmesi adına Öğretmenlik Meslek Kanununun ele alınması, şeffaf istihdama dayalı bir öğretmen yetiştirme kurgusunun yapılması, farkındalık faaliyetleri, çalıştaylar ile raporların yayınlanması bu dönemde ele alınabilir.

Diğer taraftan öğretmenlerin mesleki gelişimleri için kapsamlı bir envanter çalışması, yazılımla birlikte değerlendirilerek gerçekleştirilmelidir. Bireysellik ilkesinin esas alındığı, mesleki gelişim kategorilerinin belirlendiği, mesleki gelişimle ilgili yol haritasının çizildiği, kredilerinin ortaya konduğu, hep ihmal edilmiş olan eğitim fakülteleri ile okulların mesleki gelişim kapsamında uzmanlıklara göre eşlendiği bir ilk 100 gün, öğretmenlik için güçlü bir giriş anlamına gelecektir.

Bu kapsamda, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik kaldırılarak, uzmanlık sadece lisansüstü ile verilmesi yönünde adımlar atılabilir.

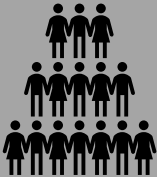

ANA HEDEF

Öğretmen Meslek Kanununun yenilenmesi, öğretmen ihtiyacı ve mesleki gelişim envanterinin ve öğretmen yetiştirme politikasının oluşturulması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı		Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretmenlik Meslek Kanununun (ekteki gibi) yenilenmesi					✓
2	Öğretmen Yetiştirme ve Atama Konseyinin kurulması					✓
3	Norm kadro sisteminin gözden geçirilerek şeffaf bir öğretmen ihtiyacı envanterinin oluşturularak kamuoyu ile paylaşılması				✓	
4	Öğretmen yetiştirme politikası için komisyonların oluşturulması		✓			
5	Öğretmen yetiştirme politikası komisyon raporlarının kamuya açıklanması		✓			
6	Öğretmen yetiştirme politikasının otorite tarafından ilan edilmesi					✓
7	Uzman öğretmenlik ve başöğretmenliğin yeni Öğretmenlik Meslek Kanunu ile kaldırılması ve uzmanlaşmanın sadece akademik kariyer ile gerçekleştirilmesi; bilim uzmanı öğretmenlik ve doktor öğretmenlik kariyer basamaklarının getirilmesi					✓
8	Mesleki gelişim envanteri yazılımının geliştirilmesi			✓		
9	Her öğretmenin kişisel mesleki gelişim ihtiyacının değerlendirilmesi			✓		
10	Mesleki gelişimin kategorileri ve alt bileşenlerinin belirlenmesi		✓			
11	Mesleki gelişimin kategorileri ve alt bileşenlerinin her birinin kredilerinin belirlenmesi		✓			
12	Eğitim fakülteleri ile okulların mesleki gelişim kapsamında eşleştirilmesinin sağlanması				✓	
13	Özel okul-devlet okulu öğretmenleri arasındaki özlük farklılıklarının giderilmesi					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	
Belediyeler	
Valilikler	✓
TÜBİTAK	
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	
Medya	
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

İlk 5 yıllık dönem, öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimlerin saplanması adına önemli bir dönemdir. Bu dönemde eğitim fakültelerinin öğretim programlarının güncellenmesi, sosyokültürel becerileri artırılması, teknolojik formasyonla öğretimin zenginleştirilmesi, yan dal olanaklarının fırsat eşitliği kapsamında geliştirilmesi, öğretmen adaylarının becerilerinin güncel uygulamalarla geliştirilmesi ele alınmalıdır.

Ayrıca bu dönemde atama sisteminin tamamen değiştirilmesi, haksızlıkların giderilmesi, mülakat sisteminin kaldırılması, eğitim fakültelerine girişin biraz daha zorlaştırılması, sözleşmeli ve ücretli öğretmenliğin kaldırılarak, pedagojik formasyon faaliyetlerine son verilmesi öğretmen yetiştirme adına önemli bir gelişme olacaktır. Akademisyenlerin atanması ve gelişimleri de diğer bir önemli husustur. Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin mesleki ve akademik gelişim kapsamında takip edilmesi bu dönemde önemle gerçekleştirilmelidir. Bireyselliğe vurgu yapılmış mesleki gelişim faaliyetlerinin yapılması, yazılımların ve e-portfolio sisteminin oluşturulması, mesleki gelişimle ilgili kredi sisteminin oluşturularak bu faaliyetlere katılanlara daha yüksek maaş ödenmesi sağlanabilir.

ANA HEDEF-1

Eğitim fakültesi öğretim programlarının teknolojik, sosyokültürel ve mesleki gelişim kapsamında güncellenmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

25

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedeflere Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim fakültesi programlarında zorunlu yan dal sisteminin getirilmesi ve disiplinler arası bütünleştirici bağlantıların oluşturulması			✓		
2	Eğitim fakültesi programlarında zorunlu olarak sosyokültürel derslerin konulması, her öğretmen adayının en az bir sanat dalı icra ederek mezun olmasının sağlanması				✓	
3	Öğretmen adaylarına sürekli eğitim kapsamında güncel konularla ilgili en az 2 seçmeli sertifikalı diploma eki programının açılması			✓		
4	Eğitim fakültelerinde teknolojik formasyon içeren dersler konularak, öğretmen adaylarının mezun olurken sınıf içi ve çevrimiçi ortamlarda teknolojiyi etkin bir şekilde kullanacak yetkinliğe getirilmesi					✓
5	Öğretmen adaylarına diksiyon, konuşma, hitap etme, argümantasyon gibi konularda mesleki gelişim içeren derslerin verilmesi					✓
6	Eğitim fakültesinde çevre-iklim, yurttaşlık, felsefe, permakültür, afet, coğrafya, turizm, tarım gibi konuların zorunlu olarak okutulması				✓	

ANA HEDEF-2

Eğitim fakültelerinde insan kaynağı gelişim standartlarının oluşturulması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	25		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı	

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim fakültesinde doktor öğretim üyesi atamalarında en az 3 yıllık resmî belgeli öğretmenlik yapmış olma şartı getirilmesi ya da 3 yıl içerisinde bunun sağlanması, bu süre içerisinde eğitim bilimleri derslerinin ilgili kişilere verilmemesi				✓	
2	Eğitim fakültelerine girişte %20'ye girme şartı getirilmesi					✓
3	Öğretmen adaylarının uygulama eğitimlerinin iki yıla çıkarılması, bir yılının diğer derslerle birlikte normal ders olarak, diğer bir yılının tamamen okullarda 15 saat olarak uygulanması					✓
4	Eğitim fakültelerinin süresinin 5 yıla çıkarılarak, bütün öğretmen adaylarının eğitim fakültesinden zorunlu olarak tezsiz yüksek lisansla, seçmeli olarak da tezli yüksek lisansla mezun olmalarının sağlanması				✓	
5	Öğretmen adaylarına mezun olurken tüm elektronik çalışmalarını içeren bir portfolyo dosyası verilmesi (Buna ilişkin yönetmelik hazırlanması)			✓		
6	Kalite standartları ve akreditasyonunun sağlanması					✓
7	Akademisyen başına düşen öğretmen adayı sayısının azaltılması				✓	

ANA HEDEF-3

Öğretmen atama sisteminin değiştirilmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	25		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Sözleşmeli ve ücretli öğretmenliğin kaldırılması, (atanmamış) ihtiyaç fazlası öğretmenler için özlük hakları yeni başlayan öğretmenlere denk olmak üzere yardımcı öğretmenlik sisteminin getirilmesi				✓	
2	Öğretmenlerin, atama alanı eğitim fakültesinde olmayan branşlar hariç eğitim fakültesi mezunlarından atanması; atama alanı olmayanların atanabilmesi için eğitim bilimlerinde en az tezsiz yüksek lisans yapma şartı getirilmesi			✓		
3	KPSS sınavının puan ağırlığının 1/3 oranına düşürülmesi ve tek sınav olarak yapılması, Mülakat sisteminin tamamen kaldırılması					✓
4	Öğretmenlerin KPSS Öğretmenlik puanı %35, Mezuniyet notu %25, Öğretmenlik Uygulama notu %20 ve Teknolojik Formasyon notu %10, Sosyo-Kültürel notu %10 oranında kullanılarak oluşturulan atama puanı ile atanmasının sağlanması					✓
5	Öğretmen atamalarında lisansüstü eğitim yapmış olanlara, yan dal ve çift anadal yapmış olanlara artırımlı puan verilmesi		✓			

ANA HEDEF-4

Hizmette insan kaynağı gelişim standartlarının oluşturulması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	25	
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı ✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı ✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretmenlerin kişiye özel 5 yıllık mesleki gelişim hedeflerinin belirlenmesi					✓
2	Sivil Toplum Kuruluşları ile iş birliği protokolleri imzalanarak STK uzmanlık alanında mesleki gelişim programlarının düzenlenmesi			✓		
3	Eğitim fakülteleri ile iş birliği protokolleri imzalanarak, her fakültenin öne çıkan uzmanlık alanlarında mesleki gelişim programlarının düzenlenmesi			✓		
4	Öğretmenlere yönelik özel lisansüstü programlarının genel ve özel alanlarda ihtiyaca yönelik olarak açılması		✓			
5	Eğitim öğretim tazminatının, bilim uzmanı öğretmenlere %30 ilave, doktor öğretmenlere %60 ilave şeklinde düzenleme yapılması					✓
6	Mesleki gelişim için senkron eğitim gerçekleştirme portalının yazılımının yapılarak hayata geçirilmesi				✓	
7	Mesleki gelişim için özel bir öğrenme yönetim sistemi yazılımının kişisel envanterleri ve ilerlemeleri de gösterecek şekilde hayata geçirilmesi				✓	
8	Bütün öğretmenlerin 5 yıllık süre içerisinde mesleki gelişim programlarında 10 kredilik eğitim almalarının sağlanması					✓
9	Mesleki gelişimini sürdüren öğretmenlere her yıl Öğretmenlik Meslek Kanununda belirtilen oranlarda ek ödeme verilmesi ve meslekte kıdeme göre maaş farklılıklarının sağlanması					✓
10	Öğretmenlere mesleki gelişim kapsamında 1/10 maaş tutarında bir yıllık kitap çeki verilmesi		✓			
11	Öğretmenlerin zorunlu ders yüklerinin aylık 60 saat olarak belirlenmesi ve ek ders ücretlerinin aylık 60 saat üzerinden hesaplanması			✓		
12	Öğretmenlere yaptıkları görev için her 10 yıla bir yıl yıpranma hakkı verilmesi			✓		
13	Öğretmenlere öğretim programı ve öğretim yöntemlerinde uygulama özerkliği sağlanması					✓

14

Öğretmenlerin araştırımcı öğretmen kimliği kazanması için eğitim programlarının hazırlanması ve araştırımcı öğretmenlerin yetiştirilmesi

✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Eleştirel Düşünme	✓			✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓		✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓		✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓			✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓		✓
Yaratıcılık	✓			✓
İletişim Kurma	✓			✓
İş birliği Yapma	✓			✓
Problem Çözme	✓			✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓		✓
İnternet Okuryazarlığı	✓			✓
Medya Okuryazarlığı	✓			✓
Girişimcilik	✓			✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓			✓

HEDEF SORUMLULUKLARI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
MEB Merkez T.			✓	✓
Valilikler				✓

İl Milli Eğitim M.			✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.				✓
Okullar		✓	✓	✓
Okul Yöneticileri				✓
Öğretmenler			✓	✓
Öğrenciler				
Veliler				
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Üniversiteler	✓	✓	✓	✓
STK'lar	✓			
Siyasi Partiler			✓	✓
Sendikalar				✓
Belediyeler				✓
Valilikler				✓
TÜBİTAK		✓		✓
Avrupa Birliği				
Diğer Bakanlıklar				
Medya	✓		✓	
Diğer ...				

2028-2033 HEDEFLERİ

İlk 5 yıllık dönemde ele alınan konular ikinci 5 yıllık dönemde daha da ileri düzey ele alınmalıdır. Güncel bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında öğretim programlarının güncellenmeye devam etmesi doğası gereğidir. Bu dönemde eğitim fakültelerine giriş sistemi tamamen değiştirilmelidir. Öğretmenliğin niteliğinin artırılması açısından öğretmen olmanın zorlaştırılması ve ek şartlar getirilmesi gereklidir. Kimse tesadüfen öğretmen olmamalıdır. Bunun için standartların oluşturulması, öğretmenlik programları öncesi çeşitli kriterlerin karşılanması gereklidir. Öğretmenlikte yetenek önemlidir. Öğretmenlik programlarını bitirirken öğretmenlerin bitirme projesi vermeleri sağlanmalıdır.

İnsan kaynağı gelişimi çerçevesinde öğretmen yetiştiren akademisyenlerin de zorlu süreçlere tabi olması önemlidir. Daha fazla öğretmenlik deneyimi olan akademisyenlerin sistemde olması gereklidir. Bunun için öğretim üyesi olma özel şartları getirilmelidir.

Eğitim fakültelerinde uygulama programının yenilenmesi ve fiziksel imkanların geliştirilmesi mutlaka gereklidir. Eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adayları uygulamalı eğitim almalı ve eğitim fakülteleri yeterli laboratuvar ve atölyelere sahip olmalıdır. Öğretmenlik uygulaması giderek daha kapsamlı hale getirilmelidir.

Öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile ilgili güncel eğitim programlarının oluşturulması ve hakların düzenlenmesi önemli bir ana hedefdir. Mesleki gelişim açısından öğretmenlerin kredili derslerle desteklenmesi, bütün öğretmenlerin en az tezli yüksek lisans seviyesine getirilmesi için çalışmalar hızlandırılmalıdır.

ANA HEDEF-1

Eğitim fakültelerine giriş ve mezun olma sisteminin değiştirilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	25		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim fakültelerine girişte ilk %10'da olma şartı getirilmesi				✓	
2	Eğitim fakültelerine girişte özel yetenek değerlendirmesi yapılması (diksiyon, konuşma, özel ilgi, lise not ortalaması vb.)				✓	
3	Eğitim fakültelerinde girişte psikolojik değerlendirme yapılması				✓	
4	Eğitim fakültesinden mezun olurken verilen diplomalarda uygulama notu, sosyokültürel not, teknolojik formasyon notu ve genel başarı notunun yazılması					✓
5	Her öğretmen adayının bir adet lisans bitirme projesi hazırlama uygulamasına geçilmesi			✓		

ANA HEDEF-2

Eğitim fakültelerinde insan kaynağı gelişim standartlarının yenilenmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	25		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Çift ana dalın zorunlu olarak uygulanması				✓	
2	İlk defa doktor öğretim üyesi görevine atanacaklar için en az 5 yıllık resmi öğretmenlik yapmış olma şartı getirilmesi				✓	
3	Öğretmen adaylarına tezli yüksek lisans yaparak mezun olma şartı getirilmesi			✓		
4	Öğretmen adaylarına sürekli eğitim kapsamında güncel konularla ilgili en az 5 seçmeli sertifikalı diploma eki programının açılması (Sanat, Eğitim, Yabancı Dil, Bilgisayar vb.)				✓	
5	Bütün eğitim fakültesi öğrencilerinin B1 seviyesinde yabancı dilde konuşma pratiğine sahip olması			✓		

ANA HEDEF-3

Eğitim fakültelerinde uygulama programının yenilenmesi ve fiziksel imkanların geliştirilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	25			
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓	
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

1	Her eğitim fakültesinde öğretmenlik stüdyosu kurulması ve öğretmen adaylarının bu stüdyoda öğrencilere hazırlık eğitimleri gerçekleştirilmesi				✓	
2	Her eğitim fakültesinde disiplinlerarası eğitim laboratuvarlarının kurulması ve öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra kullanabileceği materyalleri üretmesi (STEM, Future Classroom, Matematik, Sanat, Bilgisayar Lab, 3D Lab vb.)					✓
3	Her öğretmen adayının (son yıl tam zamanlı olmak üzere) 2 yıl öğretmenlik uygulamasına katılması					✓
4	Her eğitim fakültesinin bulutta dijital materyal deposu ve ders notu alanının oluşturulması		✓			
5	Her eğitim fakültesinin permakültür kapsamında doğa ve çevre ilişkisinin güçlendirilmesi			✓		

ANA HEDEF-4

Öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile ilgili güncel eğitim programları ve hakların düzenlenmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	25					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

1	Her öğretmene 10 yılda bir kez 5 maaş tutarında yurt dışı mesleki gelişim kapsamında fon verilmesi			✓	
2	Bütün öğretmenlerin 5 yıllık dönemde üniversitelerde ek 10 kredilik mesleki gelişim faaliyetine katılmalarının sağlanması				✓
3	Bütün öğretmenlerin güncel dijital teknolojiler kapsamında sertifikalı mesleki gelişim programlarına katılmalarının ya da üniversitelerden kredili ders almalarının sağlanması			✓	
4	Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin takip edildiği e-portfolio sisteminin alt yapısının kurulması			✓	
5	Bütün öğretmenlerin tezli yüksek lisans sahibi olması için gerekli planlamaların ve iş birliklerinin yapılması			✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri		✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	✓	✓
Yaratıcılık		✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓	✓
Problem Çözme		✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı		✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı		✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı		✓	✓	✓
Girişimcilik		✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı		✓	✓	✓

	HEDEF SORUMLULUKLARI			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
MEB Merkez T.			✓	✓
Valilikler			✓	✓
İl Milli Eğitim M.			✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.			✓	✓
Okullar			✓	✓
Okul Yöneticileri			✓	✓
Öğretmenler			✓	✓
Öğrenciler	✓			
Veliler				
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Üniversiteler	✓	✓	✓	✓
STK'lar		✓		
Siyasi Partiler				✓
Sendikalar				✓
Belediyeler		✓	✓	
Valilikler		✓	✓	✓
TÜBİTAK			✓	✓
Avrupa Birliği		✓	✓	✓
Diğer Bakanlıklar			✓	
Medya				
Diğer ...				

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bütün yönleriyle işleyen bir Öğretmenlik Meslek Kanununun uygulanıyor olması
2	Öğretmenliğin statüsünün toplumdaki algısının olumlu olarak değişmesi ve öğretmenliğin saygın bir meslek haline gelmesi
3	Eğitim fakültelerine %10'dan öğrenci alınması ve eğitim fakültesi giriş şartlarına özel şartlar getirilmiş olması (diksiyon, hitabet, psikolojik durum, başarı vb.)
4	Türkiye'deki bütün öğretmenlerin gelişiminin takip edildiği bir e-portfolyo sisteminin olması ve bütün planlamalarda kullanılması
5	Her eğitim fakültesi ile okulun uzmanlık alanlarına göre mesleki gelişim ve diğer alanlarda iş birliği için eşleştirilmiş olması
6	Bütün öğretmenlerin en az tezli yüksek lisans seviyesinde eğitim düzeyine sahip olması
7	Öğretmenlik uygulamasının 2 tam yıl boyunca yapılıyor olması ve bunun 1 tam yılının tam zamanlı olması
8	Sözleşmeli ve ücretli öğretmenliğin kaldırılmış olması, pedagojik formasyonun olmaması, bunun yerine bütün öğretmenlik atama alanlarının eğitim fakültesinde olması
9	Öğretmenlik stüdyosu ve alana göre çeşitli laboratuvarların ve atölyelerin eğitim fakültelerinde kurulmuş ve materyal üretimi yapıyor olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bütün eğitim fakültelerinde aynı mesleki standartlarda öğretmen yetiştirilmesi ve bunun akreditasyon kurumları tarafından tescil edilmesi
2	Öğretmenlik mesleki gelişim programlarına katılım için her öğretmene istediği alanda eğitim alma fırsatı verilmesi
3	Bütün öğretmenlere planlı bir atama sistemi ile adil atanma hakkı verilmesi, branş yığılmalarının olmaması, atama bekleyen öğretmenin bulunmaması,

4	Öğretmenlik programlarında cinsiyete dayalı algıların bulunmaması, her programa dengeli bir biçimde öğretmen adayı alınıyor olması
5	Mesleki gelişimini sağlayan öğretmenlere her yıl belirlenmiş oranlarda kıdeme göre ek ödeme yapılıyor ve bunun için yurtiçi ve yurt dışı imkanlarının sağlanıyor olması
6	Her öğretmene 10 yıllık görev karşılığı bir yıl yıpranma hakkı getirilmesi
7	Öğretmenlerin ek ders ücretlerinin aylık olarak 60 saat üzerinden hesaplanması
8	Özel okul-devlet okulu öğretmenleri arasındaki özlük farklılıklarının giderilmiş olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Eğitim fakültelerinden mezun olan her öğretmenin en az bir sanat dalını icra ediyor olması
2	Eğitim fakültelerinden mezun olan her öğretmenin teknolojik formasyona sahip olması
3	Eğitim fakültelerinden mezun olan her öğretmenin düzgün konuşan, düzgün giyimli örnek modeller haline gelmesi
4	Eğitim fakültelerinde görev alan tüm akademisyenlerin en az 5 yıllık öğretmenlik yetkinliğine sahip olması ve her akademisyenin bir okulla eşleştirilmiş olması
5	Bütün öğretmenlerin her 10 yılda bir 20 kredilik dersle bilgilerinin ve becerilerinin güncellenmesi
6	Her öğretmen adayına en az 3 farklı güncel konularla ilgili diploma ekinin veriliyor olması
7	Hizmette olan tüm öğretmenlerin sertifikalı teknolojik formasyon sahibi olması
8	Eğitim fakültesinde çevre-iklim, yurttaşlık, felsefe, permakültür, afet, coğrafya, turizm, tarım gibi konuların zorunlu olarak okutuluyor olması
9	Hizmette olan öğretmenler için araştırmacı öğretmen eğitim programlarının geliştiriliyor ve araştırmacı öğretmen olmalarının sağlanıyor olması

2023-2033 EĞİTİM YÖNETİMİ VE YÖNETİCİ YETİŞTİRME

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Prof. Dr. Şakir Çinkır (Bölüm Editörü)

- Ankara Üniversitesi
- scinkir@ankara.edu.tr

Dr. Beyza Himmetoğlu

- Araştırmacı
- beyzahimmetoglu@gmail.com

BİR BAKIŞTA: EĞİTİM YÖNETİMİ VE YÖNETİCİ YETİŞTİRME

MEVCUT DURUM

Yönetimin kökenleri, insanın sınırlı gücünü aşan ihtiyaçlarını gidermek üzere bir arada yaşamaya başladığı dönemlerde ortaya çıkan örgütlere kadar uzanmaktadır. Bireysel güçlerini aşan ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelen birden fazla bireyin güç birliğine gitmesi ile oluşan örgütler, tarihsel süreç içerisinde çeşitlenmiş ve toplumsal yaşamın her alanına yayılmıştır. Örgütlerin amaçlarına ulaşması sürecinde amaçlar ile eldeki kaynaklar ve süreçleri eşgüdümleyen mekanizmalara duyulan ihtiyaç ise yönetim olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Griffin, 2021; Hersey ve Blanchard, 1996). Toplumsal yaşamın eski çağlardan bu yana en önemli ve yaygın örgütlerinden birini, eğitim örgütleri oluşturmaktadır. Eğitim örgütlerinin zamanla formal bir yapı kazanması ve eğitimin temel bir insan hakkı olarak tanınmaya başlanması, eğitim örgütlerinin amaçlarına ulaşmasını; bireysel, toplumsal ve küresel ölçekte kritik etkileri olan bir gereklilik haline getirmiştir. Bu gereklilik ise eğitim kurumlarının yönetimi ile ilgilenen eğitim yönetimi disiplinine, yönetim alan yazınında merkezi ve kendine özgü bir pozisyon kazandırmıştır.

Eğitim yönetimi bir yandan eğitim örgütlerinin kendine özgü yönleri çerçevesinde yenilikçi bir bakış açısı ile yapılandırılan bir disiplin olarak görülürken diğer yandan eğitim yönetiminin bilimleşme sürecinde, yönetim teorilerinin, eğitim örgütlerinin bu kendine özgü yönleri çerçevesinde uyarlanması etkili olmuştur (Moura ve Bispo, 2021). Eğitim örgütlerinin, sosyal sistemler olarak ele alınması, sahip oldukları özelliklerin de bu çerçevede şekillenmesine yol açmaktadır. Bu kapsamda eğitim örgütlerini niteleyen temel özelliklerden birini, girdi, süreç ve çıktılarının tamamında insanın odakta yer alması oluşturmaktadır (Hoy ve Miskel, 2008). Eğitim örgütlerinde hem işleyen hem de işlenen öğenin insan olması, elde edilen çıktılarının değerini artırdığı gibi sürecin hassasiyetini de çok yüksek düzeylere çıkarmaktadır. Bu durum da eğitim yönetiminin stratejik önemini gözler önüne sermektedir.

Eğitim yöneticiliği, sürdürülebilir politikalarla, temellerini öğretmenlik mesleğinden alan ancak öğretmenlik mesleğinden ayrı bir bina olarak inşa edilmelidir.

Eğitim yönetiminin bilimleşme sürecinin temellerini, eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir meslek haline gelmesine katkıda bulunan gelişmelere dayandırmak olanaklıdır. Bu kapsamda 1990'lü yıllardan itibaren eğitim örgütlerine yönetici yetiştirmek üzere Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan ve zamanla başta İngiltere olmak üzere Avrupa ülkelerine yayılan okul yöneticisi yetiştirme programlarının etkileri söz konusudur.

(Oplatka, 2009). Daha çok genel yönetim literatürüne dayanan bu eğitim programlarının ötesinde eğitim yönetiminin bağımsız bir bilim dalı olarak ele alınması ise 1950'lerden sonra ortaya çıkan kuram hareketiyle özdeşleşmektedir. Kuram hareketinde temel amaç, eğitim yönetiminin kendine özgü özelliklerini dikkate alan ve evrensel ilkeler ile şekillenmiş bir eğitim yönetimi kuramı geliştirmektir (English, 2006). Ancak eğitim yönetimini pozitivist bakış açısı ile ele alan bu hareket, 1970'li yıllardan itibaren eğitim yönetimi araştırmalarının, okulların bağlamsal özelliklerinden kopuk olması ve uygulamayı yansıtmaması açısından eleştirilere maruz kalmıştır (English, 2002; Greenfield, 1986). Bu eleştiriler ekseninde süregelen çalışmalar ise kuram ve uygulamanın bütünleştirilerek okul yönetimine yansiyacak bir eğitim yönetimi disiplini önceliklendirmektedir. Her ne kadar gerek kuramsal gerek uygulama odaklı çalışmalar her geçen gün çarpan etkisiyle artmakta ve çeşitlenmekteyse de eğitim yönetiminin bir bilim olup olmadığı sorgulanmaya devam etmektedir (Hoy ve Miskel, 2008).

Eğitim yönetiminin bir bilim dalı olarak gelişmesi sürecinde üniversiteler ve diğer bilimsel kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalar ivme kazanırken bir yandan da bu çalışmaların uygulama ile olan bağınyı güçlendirmek ve böylece eğitim örgütlerinde etkililik ve başarının artmasına katkı sunmak amacı üzerinde de önemle durulmaktadır. Bu amaç, eğitim yönetiminin aynı zamanda profesyonel bir meslek olarak gelişmesi çerçevesinde ele alınmakta ve eğitim sistemi içerisinde eğitim yöneticilerinin seçilmesi, yetiştirilmesi, görevlendirilmesi ve değerlendirilmesi gibi süreçleri ön plana almaktadır. Bu kapsamda Türkiye'de yaşanan gelişmelere tarihsel bir perspektifle bakıldığında eğitim yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesi eksenindeki tartışma ve gelişmelerin hem üniversiteler hem de Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki uygulamalarla şekillenmekte olduğu görülmektedir. Ancak bu süreci doğrusal bir gelişme süreci olarak nitelemek güç görünmektedir. Nitekim 1928 yılında Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlı olarak Pedagoji Bölümünün açılması ile başlayan süreç eğitim örgütlerinde müfettiş ve yönetici olarak görev yapmak üzere başarılı öğretmenlerin yetiştirilmesi fikri çerçevesinde uzun yıllar devam etmiştir. 1953 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün (TODAİE) açılması ve 1962 yılında, Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesinin (MEHTAP) kurulması da bu yıllarda nitelikli eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, göreve getirilmesi ve eğitim yöneticiliğinin profesyonel yönünün güçlenmesine katkıda bulunan süreçler arasında yer almıştır (Karataş, 2022; Recepoğlu ve Kılınç, 2014). Benzer şekilde 1980'li yıllardan sonra üniversitelerin eğitim fakülteleri bünyelerinde kurulan eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi bölümleri de nitelikli eğitim müfettişleri ve yöneticilerinin yetişmesine hizmet ettiği gibi eğitim yöneticiliğinin meslekleşmesi süreci kapsamında yer alan gelişmelerden biri olmuştur. Ancak 1997 yılında bu bölümlerdeki lisans programlarının kapatılması; o tarihten itibaren sadece yüksek lisans ve doktora programlarındaki eğitimlerin devam etmesi ile birlikte yine TODAİE'nin kapatılması ve okul yöneticilerinin seçilmesi ve atanması gibi süreçlerde "eğitim yönetimi" kapsamında alınan eğitimlerin etkisinin azaltılması/ortadan kaldırılması gibi uygulamaların, eğitim yönetiminin bilimselleşmesi ve eğitim yöneticiliğinin profesyonelleşmesi sürecinde bir "geriye gidiş" olarak değerlendirilmesi olanaklıdır.

Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren nitelikli eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve okul yöneticiliğın profesyonel bir meslek olarak gelişmesi için yürütölen süreçler ilk yıllarda eğitim kurumları yöneticiliğinde, yöneticilik eğitimi almayı gerekli veya değerli kılariken bu anlayış zaman içinde yerini yalnızca öğretmenlik yapacak niteliklere sahip olan kişilerin okul yöneticisi olmak için gerekli şartları taşıdığı anlayışına bırakmıştır. Buna ek olarak özellikle 1990’lı yıllardan itibaren neredeyse her yıl değişikliğe uğrayan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değıştirmelerine İlişkin Yönetmelik” de sürecin istikrarlı bir şekilde sürdürölmesi ve eğitim yöneticiliğinin işleyen bir sisteme dönüşmesini engelleyici faktörler arasında yer almıştır. Son olarak Türkiye’de 5 Şubat 2021 tarihinde yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Atama Yönetmeliğı” yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğı diğerlerinden en önemli farkı ise daha önce 19. Milli Eğitim Şurasında sözü edilen “Eğitim Yönetimi Sertifikası” şartını geçerli kılmış olmasıdır (MEB, 2014; Resmî Gazete, 2021). Ancak bu şartın nasıl uygulanacağı, bu yönetmeliğın de yakın zamanda değişikliğe uğrayıp uğramayacağı ve niteliğe nasıl bir katkısının olacağı bilinmemekte ve bu konudaki soru işaretleri geçerliliğini korumaya devam etmektedir. Oysa bir ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin gelişmişliğinin en önemli belirleyicilerinden biridir. Bu nedenle eğitim sisteminin nitelikli olması, öncelikli politika hedeflerinden biri olarak görölmelidir. Bunu başarmanın yolu ise eğitim yöneticiliğini; sürdürülebilir politikalarla, temellerini öğretmenlik mesleğinden alan ancak öğretmenlik mesleğinden ayrı bir bina olarak inşa etmekten geçmektedir. Türkiye’de okul yöneticilerinin yetiştirilmesi süreci hiçbir zaman sistematik ve planlı bir çalışma çerçevesinde yürütölmemiştir. Ancak bu süreç zaman içinde çeşitli uygulamalarla şekillenmiştir. Bu uygulamalardan bazıları aşağıda kısaca verilmiştir:

- **1980**-Millî Eğitim Bakanlığı, "Okul Yöneticiliğı Sertifika Programı"nı başlatmıştır. Bu programda okul yöneticilerine yönetim, eğitim yönetimi, örgütsel davranış ve liderlik gibi konularında eğitimler verilmiştir.
- **1990'lar**-Okul yöneticisi yetiştirmek için yüksek lisans programları başlatılmıştır. Bu programlar, eğitim yönetimi, liderlik, stratejik planlama, örgütsel davranış ve diğer konularda okul yöneticilerinin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmeyi hedeflemiştir.
- **2000'ler**-Millî Eğitim Bakanlığı’nın okul müdürlerinin yetiştirilmesi ile ilgili ilk ciddi girişimi 1999 yılında yürürlüğe giren ve seçme sınavında başarılı olan adayların hizmet içi eğitim yoluyla yetiştirilmesini öngören süreç olmuştur (Çınkır, 2002). Bu süreç, okul müdürlerine yönelik eğitim, danışmanlık ve mentörlük hizmetleri sunarak; onların liderlik, yönetim, stratejik planlama, iletişim, eğitim teknolojileri ve diğer konularda kendilerini geliştirmelerini hedeflemiştir. Ancak bu program da diğer programlar gibi kısa sürede uygulamadan kaldırılmıştır.
- **2013**- Millî Eğitim Bakanlığı, okul yöneticilerinin seçimi ve görevlendirilmesine ilişkin "Okul Yöneticileri Yönetmeliğı"ni yayınlamıştır. Bu yönetmelik, okul yöneticisi olmak isteyen adayların karşılaması gereken ölçütleri belirlemektedir.

- **2018 ve sonrası-** Millî Eğitim Bakanlığı, okul yöneticilerinin eğitimleri sürecinde çevrimiçi öğrenme platformlarını kullanmaya başlamıştır. Bu platformlar, okul yöneticilerine her zaman ve her yerden erişilebilir eğitim imkanları sunmaktadır. 2019-2022 yılları arasında ÖSYM tarafından uygulanan okul yöneticisi seçme sınavı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmiş ve ÖSYM tarafından yürütülmüştür. Bu sayede, okul yöneticisi seçiminde kaliteli bir seçim yapılması hedeflenmektedir.

Türkiye’de geçmişten bu yana okul yöneticilerinin atanması süreciyle ilgili yapılan düzenlemelere yukarıda yer verilmiştir. Bunun yanı sıra dünyada okul yöneticileri için sistematik ve planlı mesleki yetiştirme programları uygulayan bazı ülkelerden örnekler aşağıda yer almaktadır.

İngiltere

İngiltere’de okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kurslarının program içerikleri, Ulusal Standartlar ve Mesleki Nitelikler (National Standards and Professional Qualifications) adlı belgede tanımlanmaktadır. Bu belge, İngiltere’deki okul liderleri için belirlenmiş olan standartları ve bunların nasıl sağlanacağını ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. İngiltere’de okul müdürleri için mesleki gelişim kurslarının program içerikleri; liderlik, eğitim yönetimi, insan kaynakları yönetimi, finans yönetimi, öğrenci disiplini, öğretmen performansı değerlendirme, öğretim kalitesi, eğitim politikaları ve eğitim teknolojileri konularını kapsamaktadır. Bunların yanı sıra öğrenci psikolojisi, iletişim becerileri, problem çözme, öğretmenlerin profesyonel gelişimi ve bireysel öğrenme farklılıkları gibi konular da programa dahil edilebilmektedir (National Professional Qualification for Headship). Ayrıca, mesleki gelişim kursları, okul liderlerinin kendi kişisel ve profesyonel gelişimlerine odaklanmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle kurslar, liderlik stiline geliştirilmesi, etkili takım çalışması, yönetim becerilerinin geliştirilmesi, zorlu durumlarla başa çıkma ve karar verme becerilerinin geliştirilmesi gibi konulara da yer verebilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri’nde okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kurslarının program içerikleri; okul liderliği, öğrenci başarısı, öğretmen performansı değerlendirme, disiplin yönetimi, bütçe yönetimi, eğitim teknolojileri ve bireysel öğrenme farklılıkları gibi konuları kapsamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde okul müdürleri için mesleki gelişim kursları, Ulusal Okul Liderliği Standardı (National School Leadership Standard) adlı bir çerçeve doğrultusunda tasarlanmaktadır. Bu standart; liderlik becerileri, öğrenci başarısı, öğretmen performansı değerlendirme, disiplin yönetimi, bütçe yönetimi, eğitim teknolojileri ve bireysel öğrenme farklılıkları gibi konuların yanı sıra iletişim, etik, liderlik vizyonu, değişim yönetimi, takım çalışması ve problem çözme becerilerinin de kapsamasını öngörmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde okul müdürleri için mesleki gelişim kursları, ulusal düzeyde ve eyalet düzeyinde düzenlenmektedir. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Georgia eyaletinin bir girişimi olan Okul Liderliği Akademisi (Governor's School Leadership Academy-GSLA), araştırma bazlı uygulamalarla okul müdürlerini, okul müdür yardımcılarını ve öğretmen liderliği destekleyen çalışmalar yürütmekte ve hem eyalet hem de ülke düzeyinde uygulanabilir model programlar sunmaktadır.

Kanada

Kanada'da okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kursları; liderlik, okul yönetimi, eğitim politikaları, insan kaynakları yönetimi, bütçe yönetimi, öğrenci disiplini, öğretmen performansı değerlendirme, bireysel öğrenme farklılıkları ve eğitim teknolojileri gibi konuları kapsamaktadır. Kanada'da okul müdürleri için mesleki gelişim kursları, Kanada Eğitimciler Federasyonu (Canadian Teachers' Federation), Kanada Okul Yöneticileri Enstitüsü (Canadian Association of Principals) ve yerel eğitim bölgesi yöneticileri tarafından düzenlenmekte ve bu kurslarda öğrencilerin farklı öğrenme stillerine ve öğrenme farklılıklarına uygun eğitim verilmesi konularına özel bir önem verilmektedir. Bu nedenle kurslar, bireysel öğrenme farklılıkları, öğrenci merkezli öğrenme, sosyal adalet, çeşitlilik ve uyum, öğrenci davranışları ve psikolojik danışmanlık gibi konulara da yer vermektedir.

Avustralya

Avustralya'da okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kurslarının program içerikleri, yönetim, liderlik, insan kaynakları yönetimi, bütçe yönetimi, öğrenci başarısı, öğretmen performansı değerlendirme, öğrenci disiplini, eğitim teknolojileri ve bireysel öğrenme farklılıkları gibi konuları kapsamaktadır. Avustralya'da okul müdürleri için mesleki gelişim kursları, ulusal düzeyde ve eyalet düzeyinde düzenlenmektedir. Mesleki gelişim programları, Ulusal Standartlar (National Standards) adlı belge doğrultusunda tasarlanmaktadır. Bu belge, okul müdürlerinin liderlik becerileri, öğrenci başarısı, öğretmen performansı değerlendirme, öğrenci disiplini, bütçe yönetimi, insan kaynakları yönetimi, bireysel öğrenme farklılıkları ve eğitim teknolojileri gibi konuları kapsamaktadır. Avustralya'da okul müdürleri için mesleki gelişim kursları ayrıca okul yönetimi, iletişim becerileri, problem çözme, stratejik planlama, değişim yönetimi, takım çalışması, veri analizi ve eğitim politikaları konularına da yer vermektedir.

Finlandiya

Finlandiya'da okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kurslarının program içerikleri; liderlik, okul yönetimi, öğretmenlerin profesyonel gelişimi, öğrenci başarısı, bireysel öğrenme farklılıkları, eğitim teknolojileri ve eğitim politikaları gibi konuları kapsamaktadır. Finlandiya'da okul müdürleri için mesleki gelişim kursları,

ulusal düzeyde ve yerel düzeyde düzenlenmektedir. Eğitim bakanlığı, üniversiteler, eğitim araştırma enstitüleri ve yerel eğitim bölgesi yöneticileri, okul müdürleri için mesleki gelişim programları düzenlemekte ve bu kurslarda bireysel öğrenme farklılıkları ve öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarına özel bir önem verilmektedir. Bu nedenle kurslar; bireysel öğrenme farklılıkları, öğrenci merkezli öğrenme, öğretmenlerin profesyonel gelişimi, öğrenci başarısı, eğitim teknolojileri ve eğitim politikaları gibi konulara da yer vermektedir.

Fransa

Fransa'da okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kurslarının program içerikleri; liderlik, okul yönetimi, bütçe yönetimi, insan kaynakları yönetimi, öğrenci disiplini, öğretmen performansı değerlendirme, bireysel öğrenme farklılıkları, eğitim teknolojileri ve eğitim politikaları gibi konuları kapsamaktadır. Fransa'da okul müdürleri için mesleki gelişim kursları, Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmekte ve bu kurslarda öğretmenlerin profesyonel gelişimi ve öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları konularına özel bir önem verilmektedir. Bu nedenle kurslarda; öğretmenlerin profesyonel gelişimi, bireysel öğrenme farklılıkları ve öğrenci merkezli öğrenme gibi konulara da yer verilmektedir.

Hollanda

Hollanda'da okul müdürleri için düzenlenen mesleki gelişim kurslarının program içerikleri; liderlik, okul yönetimi, öğretmenlerin profesyonel gelişimi, öğrenci başarısı, eğitim politikaları, öğrenci disiplini, öğretmen performansı değerlendirme, eğitim teknolojileri, çeşitlilik ve uyum gibi konuları kapsamaktadır. Hollanda'da okul müdürleri için mesleki gelişim kursları, ülke genelinde düzenlenmektedir ve bu kurslarda öğrenci merkezli öğrenme ve bireysel öğrenme farklılıkları konularına özel bir önem verilmektedir. Bu nedenle kurslar; öğrenci merkezli öğrenme, bireysel öğrenme farklılıkları, çeşitlilik ve uyum gibi konulara da yer vermektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, Türkiye'de okul yöneticilerinin seçilmesi, yetiştirilmesi ve atanması konusu ciddi bir sorun olarak güncelliğini korumaktadır. Bu sürecin eğitim sisteminin niteliğini artıracak bir yapıya kavuşturulması için okul müdürlüğü, öğretmenlik mesleğine ek bir görev olmaktan çıkarılmalıdır. Bu amaçla ilk olarak okul müdürlerinin en az %30'unun, okul müdürlüğü idari hizmetler sınıfına alınması önemli görülmektedir. İdari hizmetler sınıfına girmek isteyen okul müdürlerinin tamamı için ise eğitim yönetimi alanında "tezli yüksek lisans" yapmış olma şartı getirilmelidir.

Türkiye'de, okulları etkili yönetmek, öğrenci başarılarını arttırmak için başta öğretmenler ve okul müdürleri olmak üzere tüm eğitim yöneticilerinin yönetim alanında yetiştirilmeleri, yönetim bilgi, beceri ve yetkinliklerine sahip olmaları bir zorunluluk haline gelmiştir. Okul müdürlerinin mesleki bilgi, beceri ve yetkinliklerini arttırmak için yönetici yetiştirme

programlarının hazırlanmasına, bunu yaparken de gerekli altyapı çalışmalarının tamamlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla aşağıda verilen konularda çalışmalar yapılması gerekmektedir (Çınkır, 2002):

1. Okul müdürleri için mutlaka ulusal düzeyde “okul yöneticiliği standartları” belirlenmelidir.
2. Okul müdürlerinin eğitim gereksinimlerini saptayacak ölçme ve değerlendirme merkezleri oluşturulmalıdır.
3. Okul müdürleri için verilecek eğitim programlarını hayata geçirmek için ülke genelinde (düzenli bir şekilde dağıtılmış) hizmet içi eğitim merkezleri kurulmalıdır.
4. Eğitim gereksinimlerini saptayacak yönetim bilgi ve becerilerine sahip uzman eğitimciler yetiştirilmelidir.
5. MEB’in bu programların hazırlanması ve uygulanması aşamalarında eğitim fakülteleri ile iş birliği yapması sağlanmalıdır.
6. Türkiye’deki üniversitelerin eğitim bilimleri enstitülerinde “Eğitim Yönetimi” lisansüstü eğitim programlarının içerikleri güncellenerek standart hale getirilmeli ve mevcut okul müdürleri ile müdür olmak isteyenlerin bu programlarda lisansüstü eğitim almaları teşvik edilmelidir.
7. Lisansüstü düzeydeki eğitim yönetimi programlarının içeriğinin gerçekçi ve günün gereksinimlerine yanıt verecek nitelikte olması sağlanmalıdır.
8. Yönetici yetiştirme programları; toplumun, öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin, okul ve çevresinin ve bir örgüt olarak okulun da gereksinimleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.

Kaynaklar ve Önerilen Okumalar

1. English, F. W. (2002). The point of scientificity, the fall of the epistemological dominos, and the end of the field of educational administration. *Studies in Philosophy and Education*, 21(2), 109-136.
2. English, F.W. (2008). *The art of educational leadership: Balancing performance and accountability*. California: Sage Publications.
3. Greenfield, T.B. (1986). The decline and fall of science in educational administration. *Interchange*, 17(2), 57-80.
4. Hersey, P., Blanchard, K. H., Johnson, D. E. (1996). *Management of organisational behaviour*. Prentice-Hall International.
5. Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). *Educational administration: Theory, research, and practice* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
6. Karataş, İ. H. (2022), Türkiye’de okul yöneticiliğinin açmazları. *Okul Yönetimi*,1(1), 9-18.

7. MEB. (2014). 19. Millî Eğitim Şûrası. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/10095332_19_sura.pdf adresinden erişildi.
8. Moura, E. O. D., Bispo, M. D. (2021). Understanding the practice of school management through the perspective of sociomateriality. *Organizações & Sociedade*, 28, 135-163.
9. Oplatka, I. (2009). The field of educational administration: A historical overview of scholarly attempts to recognize epistemological identities, meanings and boundaries from the 1960s onwards. *Journal of Educational Administration*, 47(1), 8-35.
10. Recepoğlu, E. ve Kılınc, A. Ç. (2014). Türkiye’de okul yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesi, mevcut sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2).
11. Resmî Gazete. (2021). Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Atama Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/02/20210205-1.htm> adresinden erişildi.
12. Çinkır, Ş. (2002). İngiltere’de okul müdürlerinin yetiştirilmesi: Okul Müdürleri İçin Ulusal Mesleki Standartlar (NPQH) Programı. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.
13. MEB. (2017). Okul yöneticiliği sertifika programı. https://euygulama.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_05/26143524_OKUL_YONETICILIGI_SERTIFIKA_PROGRAMI.pdf adresinden erişildi.
14. ÖSYM. (2022). Millî Eğitim Bakanlığı eğitim kurumlarına yönetici seçme sınavı. <https://www.osym.gov.tr/TR,22576/2022-meb-ekys-kilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html> adresinden erişilmiştir.
15. Resmî Gazete. (2018). Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180621-8.htm> adresinden erişildi.
16. Department for Education, UK. (2020). Guidance: Headteachers’ standards 2020. <https://www.gov.uk/government/publications/national-standards-of-excellence-for-headteachers/headteachers-standards-2020#:~:text=Headteachers%20uphold%20public%20trust%20in,appropriate%20to%20their%20professional%20position> adresinden erişildi.
17. Department for Education, UK. (2021). National professional qualifications framework. <https://www.gov.uk/guidance/national-professional-qualifications-framework> adresinden erişildi.
18. UCL. (2023). NPQH: National Professional Qualification for Headship. <https://www.ucl.ac.uk/ioe/departments-and-centres/centres/ucl-centre-educational-leadership/national-professional-qualifications/npqh-national-professional-qualification-headship> adresinden erişildi.

19. CCSO. (2023). Professional standards for educational leaders. <https://ccsso.org/resource-library/professional-standards-educational-leaders> adresinden erişildi.
20. GOSA. (2023). Government's School Leadership Academy. <https://gosa.georgia.gov/governors-school-leadership-academy> adresinden erişildi.
21. U.S. Department of Education. (2017). School leadership program. <https://www2.ed.gov/programs/leadership/index.html> adresinden erişildi.
22. NAEL. (2023). National Academy for Educational Leadership Wales. <https://www.schoolleadershipacademy.org/> adresinden erişildi.
23. CDN. (2023). Canadian Association of Principals. <https://cdnprincipals.com/> adresinden erişildi.
24. CTF. (2023). Canadian Teachers' Federation. <https://www.ctf-fce.ca/> adresinden erişildi.
25. AITSL. (2014). Australian professional standard for principals and the leadership profiles https://www.aitsl.edu.au/docs/default-source/national-policy-framework/australian-professional-standard-for-principals-and-the-leadership-profiles.pdf?sfvrsn=c07eff3c_24 adresinden erişildi.
26. Department of Education Victoria. (2007). The developmental learning framework for school leaders. <https://www.education.vic.gov.au/Documents/school/principals/profdev/developmentallearn.pdf> adresinden erişildi.
27. OECD. (2007). School leadership for systematic improvement in Finland: A case study report for the OECD activity improving school leadership. <https://www.oecd.org/education/school/39928629.pdf> adresinden erişildi.
28. EURYDICE. (2022). Management and other education staff. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/france/management-and-other-education-staff> adresinden erişildi.
29. UNESCO. (2019). School governance and leadership in France: An interview with two school principals. <https://www.iiep.unesco.org/en/school-governance-and-leadership-france-interview-two-school-principals-5033> adresinden erişildi.
30. SRVO. (2021). National standards for school leadership. <https://www.schoolleidersregistervo.nl/actueel/activiteiten/2021/4/29/internationaal-masterclass-beroepsstandaard> adresinden erişildi.
31. OECD. (2016). Reviews of national policies for education: Netherlands 2016. https://www.oecd-ilibrary.org/education/netherlands-2016_9789264257658-en adresinden erişildi.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Türkiye’de eğitim süreçlerinin başarısında kritik bir role sahip olan eğitim yöneticileri ile ilgili başarı eksikliklerinin başında, “maarifte esas olan öğretmenliktir” anlayışı ile eğitim kurumları yöneticilerinin yönetsel olarak sahip olmaları gereken beceriler ile eğitim ve deneyimlerin göz ardı edilmesi gelmektedir. Bunun yanı sıra sık sık değişen yönetici atama ve görevlendirme yönetmelikleri de tutarlı bir sistemin inşasına engel olarak başarıya ket vurmaktadır. Ayrıca eğitim yöneticilerinin atandıktan sonra hizmet içi gelişim ve öğrenme süreçleri ile ilgili sınırlılıklar da mevcuttur. Her ne kadar eğitim kurumları yöneticilerinin seçilmesi ve görevlendirilmesi sürecine ilişkin 2021 yılında yayımlanmış olan yönetmelikte okul müdürleri için daha önce eğitim kurumlarında yönetici olarak görev yapmış olma şartı aranmaktaysa da bu süre hem sınırlı kalmakta hem de yapılandırılmamış olduğu dikkat çekmektedir. Oysa okul yöneticilerinin bilgi ve becerilerini geliştirmeye devam edebilmeleri için kariyerleri boyunca destek ve mentörlüğe ihtiyaçları vardır. Uygun destek ve mentörlüğün olmadığı durumlarda okul yöneticilerinin gelişim yönünde gösterdikleri bireysel çabalar eksik kalabileceği gibi bu durum başarının önünde engel de oluşturabilir.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Sistematik bir yönetici eğitimi sürecinin olmaması
2	Yönetici atamalarında güvenilirliği kanıtlanmış ve uzun vadeli yöntemler kullanılmaması
3	Eğitim yöneticilerinin hizmet öncesi eğitimine yeterli düzeyde önem atfedilmemesi
4	Eğitim yöneticilerinin göreve gelmeden önce ve görev süreçlerinde aldıkları teorik eğitimler ve uygulama eğitimlerinin sınırlı olması
5	Eğitim yöneticilerinin kariyer gelişimi süreçlerinde yeterli destek ve mentörlüğü alamamaları

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Eşitlik, bir toplumdaki bireylerin ırk, dil, din veya cinsiyetlerinden bağımsız bir biçimde eşit haklara sahip olması şeklinde tanımlanmaktadır (Avrupa Konseyi, 2020). Bu kapsamda fırsat eşitliği ise bu bireylerin her birine, belli bir sonuca ulaşma sürecinde eşit fırsatların sunulması şeklinde ifade edilebilir. Türkiye’de eğitim yöneticiliği özelinde fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında yaşanan en önemli sorunlardan biri, kadın yönetici sayısının azlığı ile ilişkilidir. Örneğin; Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullardaki öğretmen sayısı incelendiğinde örneğin 2019-2020 eğitim öğretim yılı resmi istatistiklerine göre kadın öğretmen sayısının 460.116, erkek öğretmen sayısının ise 700.177 olduğu görülmektedir (MEB, 2020). Oysa yine 2019 yılında MEB’den alınan bir veriye göre okul müdürlerinin (eğitim kurumu yöneticisi) yalnızca 2.904’ü kadındır (TBMM, 2019). Bu durum, kadınların toplumsal olarak

yüklendikleri roller ve ev içi sorumluluklar nedeniyle ek yük getirmesi öngörülen yöneticilik görevinden uzak durmaları ile açıklanabilmektedir. Cinsiyet bağlamında öğretmenlerin yöneticilik pozisyonlarına erişiminde gözlenen eşitsizliğin yanı sıra fırsat ve cinsiyet eşitsizliği bağlamında gözlenen dezavantajlar şu şekilde özetlenebilir:

Sınırlı Erişim: Eğitim yönetimi ve yönetici eğitimi programlarına erişim, özellikle düşük sosyoekonomik geçmişe sahip bireyler veya uzak bölgelerde yaşayanlar için sınırlı olabilir.

Yüksek Maliyet: Eğitim programları pahalı olabilir, bu da ücretleri ödeyemeyen veya katılmak için işten izin alamayan bireylerin erişimini sınırlayabilir.

Bilinçsiz Önyargı: Bireylerin eğitim programları için seçilme şeklini etkileyen bilinçsiz önyargılar olabilir, bu da belirli etnik veya kültürel geçmişlerden gelen kadınların veya bireylerin göz ardı edilmesine neden olabilir.

Destek Eksikliği: İşverenlerin yeterli desteği olmadan, eğitim yönetimi ve yönetim eğitim programlarını tamamlayan bireyler, mesleki gelişim için uygun istihdam veya fırsatlar bulmakta zorlanabilirler.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Bazı durumlarda, eğitim yönetimi alanında cinsiyete dayalı ayrımcılık hala mevcut olabilir, bu da kadınların sahip olduğu fırsatları sınırlayabilir ve kariyerlerinde ilerlemelerini engelleyebilir.

Liyakatin Sorgulanması: Eğitim yöneticilerinin seçilmesi ve atanması sürecinde özellikle sözlü sınavların eşitlik ve tarafsızlık ilkesine zarar vermesi muhtemeldir.

Bunların yanı sıra Türkiye’de okul müdürü maaşlarının, OECD ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça düşük kalması ve kıdem ile eğitim kademesinin bu noktada önemli bir avantaj sağlamaması da bu kapsamda dikkat çeken dezavantajlar arasında yer almaktadır (OECD, 2022). Ayrıca dezavantajlı bölgelerde deneyimli okul müdürlerinin görev yapmasını destekleyecek mekanizmaların bulunmaması da bu bölgelerdeki öğrencilerin nitelikli eğitime erişim hakkı noktasında bir dezavantaj olarak değerlendirilmektedir. Genel olarak, eğitim yönetimi ve yönetici eğitimi programları mesleki gelişim için önemli fırsatlar sağlayabilir ve cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yardımcı olabilirken, farklı geçmişlerden gelen bireylerin erişimini ve fırsatlarını sınırlayabilecek potansiyel engelleri ve önyargıları ele almak önemlidir.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Kadın okul yönetici sayısının az olması
2	Kadınların okul yöneticiliği pozisyona gelmesini destekleyici mekanizmalar bulunmaması
3	Eğitim yönetimi programlarına erişimin coğrafi ve sosyoekonomik koşullar nedeniyle sınırlanması

4	Eğitim yöneticilerinin seçilmesi ve atanması sürecinde sözlü sınavların liyakat bağlamında soru işaretlerine yol açması
5	Dezavantajlı bölgelerde görev yapan okul yöneticilerini destekleyici mekanizmaların bulunmaması

Kaynaklar

1. TBMM. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 99074258-610-E.185 sayılı resmî yazısı. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-21364sgc.pdf> adresinden erişildi.
2. MEB. (2020). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf adresinden erişildi.
3. OECD. (2022). Education at a glance. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3197152b-en.pdf?expires=1677825430&id=id&accname=guest&checksum=863B2A266190D3B5A24C9DAFE60E1472> adresinden erişildi.

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Eğitim yöneticilerinin seçilmesi ve görevlendirilmesinde başvuran adayların; özellikle 2021 yılı öncesinde eğitim yöneticiliği bağlamında herhangi bir eğitim almış olmalarına yönelik bir şart aranmadığı gibi sık sık değişen yönetmeliklerde yalnızca sözlü veya yazılı sınavdan alınan puanlarla bireylere okul yönetme yetkisi verilmiştir. Bu durum eğitim yöneticilerinin genel düzeyde yönetim ve liderlik becerileri ile ilgili soru işaretlerine neden olmakla birlikte eğitim kurumlarının kendine özgü yönleri dikkate alındığında “insan yetiştirme” sorumluluğunu ne kadar etkili bir biçimde yerine getirecekleri konusunda da herhangi bir ipucu sunmamaktadır. Nitekim Türkiye’de okul yöneticilerinin yazılı sınavlarda ölçülen mevzuat bilgisi ile atanan ve süreçte mevzuatı harfiyen uygulamanın dışına çıkıp esneklik, uyum ve yenilikçilik gibi 21. yüzyıl yöneticilerinden beklenen becerileri sergilemek noktasında sınırlı kaldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra eğitim kurumları yetiştirdikleri öğrencilerin 21. yüzyılın gerektirdiği iş ve yaşam becerilerini kazanmalarından da sorumludur. Bu sorumluluk ise okul yöneticilerinin geleneksel olarak kendilerinden beklenen beceri ve yetkinliklere ek olarak bu becerilere de sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Ancak okul yöneticileri ne hizmet öncesinde ne de hizmet içinde bu konularda düzenli ve sistematik olarak sürdürülen ve belgelerinden eğitimler almamakta; bunlarla ilgili nesnel bir değerlendirmeye tabi tutulmamaktadır. Bu çerçevede eğitim yöneticilerinin daha çok seçme ve görevlendirme sürecinden kaynaklanan beceri ve yetkinlik eksiklikleri şöyle özetlenebilir:

Liderlik Becerileri: Etkili liderlik, eğitim yöneticileri için kritik öneme sahiptir. Liderlik becerilerinin gelişimini vurgulayan eğitim olmadan, bu pozisyonlardaki bireyler

ekiplerini motive etme ve ilham verme veya kuruluşlarına fayda sağlayan stratejik kararlar alma yeteneğinden yoksun olabilirler.

İletişim Becerileri: Güçlü iletişim becerileri, öğrenciler, ebeveynler, öğretmenler ve politika yapıcılar dahil olmak üzere çeşitli paydaşlara bilgi ve fikir iletebilmeleri gereken eğitim yöneticileri için oldukça gereklidir. İletişim becerilerinde yeterli eğitim olmadan bireyler etkili ilişkiler kurmak veya kendilerini açık ve ikna edici bir şekilde ifade etmek için mücadele edebilirler.

Veri Analizi Becerilerinin Eksikliği: Okul yöneticilerinin eğilimleri belirlemek, performansı değerlendirmek ve bilinçli kararlar almak için verileri etkili bir şekilde analiz edebilmeleri gerekir. Veri analizi eğitimi olmadan, karar verme süreçlerini bilgilendirmek veya programlarının etkinliğini ölçmek için verileri kullanmakta zorlanabilirler.

Teknolojik Yetkinlik: Günümüz dijital çağında, eğitim yöneticilerinin okul operasyonlarını yönetmek, paydaşlarla iletişim kurmak ve talimat vermek için bir dizi teknolojiyi kullanırken rahat olmaları gerekir. Teknolojik yeterlilik eğitimi olmadan, bireyler modern eğitimin taleplerine ayak uydurmakta zorlanabilirler.

Finansal Yönetim Becerileri: Eğitim yöneticileri bütçeleri yönetebilmeli, kaynakları etkili bir şekilde paylaşırabilen ve sağlam finansal kararlar verebilmelidir. Finansal yönetim eğitimi olmadan, bireyler öncelikleri dengelemek ve sınırlı kaynaklardan en iyi şekilde yararlanmak konusunda zorluklar yaşayabilirler.

Stratejik Planlama Becerileri: Eğitim yöneticileri, örgütsel hedefler ve önceliklerle uyumlu stratejik planlar geliştirebilmeli ve uygulayabilmelidir. Stratejik planlama eğitimi olmadan, bireyler tutarlı ve etkili planlar geliştirmek veya değişen koşullara uyum sağlamak noktasında eksik kalabilirler.

Kültürel Yetkinlik: Eğitim yöneticileri, farklı kültürel geçmişlere sahip bireylerle etkili bir şekilde çalışabilmelidir. Kültürel yetkinlik eğitimi olmadan, bireyler farklı bakış açılarını anlamak, bunlara saygı duymak veya tüm paydaşlar için kapsayıcı ve misafirperver bir ortam yaratmakta zorluk yaşayabilirler.

Genel olarak, eğitim yönetimi programları, bireyleri bu zorlu ve ödüllendirici rollerde başarıya hazırlamak için bu beceri ve yetkinlik eksikliklerini ele almayı amaçlamalıdır.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Eğitim yöneticilerinin liderlik ve iletişim becerilerinin yetersiz olması
2	Eğitim yöneticilerinin rasyonel karar verme sürecinde faydalanabilecekleri veri analizi becerilerinin gelişmemiş olması
3	Eğitim yöneticilerinin, okulları 21. yüzyılın gerektirdiği eğitim ortamlarına dönüştürebilecek teknik becerilerinin sınırlı olması

4	Eğitim yöneticilerinin finansal yönetim ve stratejik planlama becerilerinin gelişmemiş olması
5	Eğitim yöneticilerinin kültürel yetkinliklerinin sınırlı olması

FIRSATLAR

Millî Eğitim Bakanlığı sahip olduğu insan gücü ile ülkenin en kalabalık kurumlarından biridir. Bu durum süreçte yönetsel zorluklar yaşanmasına neden olabileceği gibi çok güçlü bir eğitim sisteminin inşası için de kullanılabilir. 2021-2022 MEB resmî istatistiklerine göre okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde resmi ve özel okullarda toplam 1 milyon 139 bin 673 ğretmen görev yapmaktadır. Bu ğretmenlerin 975 bin 698'i resmî okullarda, 163 bin 975'i özel okullarda görev yapmaktadır. Ayrıca ğretmenlerin 455 bin 294' erkek, 684 bin 379'u kadınlardan oluşmaktadır (MEB, 2022a). Bu veriler, eğitim sisteminin yetişmiş insan gücü bağlamında sahip olduğu gücü ortaya koyarken aynı zamanda pedagojik bilgi birikimine sahip eğitim yöneticilerine dair potansiyeli de gözler önüne sermektedir. Ayrıca 2022 yılında yapılan uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik sınavları da sistemdeki yüksek lisans ve doktora mezunu ğretmen sayıları hakkında ipucu sunmuştur. Buna göre ğretmenlik Kariyer Basamakları Mesleki Gelişim alışmaları ve Eğitim Programına başvuran 614.390 öğretmenden 94.863' yüksek lisans, 257'si ise doktora derecesine sahip oldukları için yapılacak sınavdan muaf olmuşlardır (MEB, 2022b). Bu çerçevede öğretmenler arasında özellikle yüksek lisans mezunlarının önemli bir beşerî sermaye oluşturduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra uzaktan eğitimle sürdürülen tezsiz yüksek lisans programlarının yaygınlaşması da ilgili öğretmenleri eğitim yönetimi alanındaki yetkinliklerini geliştirmek sürecinde teşvik edici bir rol oynamaktadır. Bu eğitimlerin kişilere sağlayacağı fırsatlar aşağıda özetlenmiştir.

Mesleki Gelişim: Eğitim yönetimi ve yönetici eğitimi, bireylere yeni beceriler geliştirme, en iyi uygulamaları öğrenme ve alanlarındaki en son gelişmelerle güncel kalma fırsatları sağlayabilir.

Kariyer Gelişimi: Eğitim yönetimi programlarını tamamlayan bireyler, kariyerlerinde ilerlemek, liderlik rollerini üstlenmek ve kazanç potansiyellerini artırmak için daha iyi konumlandırılmış olabilirler.

Artırılmış iş Performansı: Bireylere etkili eğitim yöneticileri olmaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlayan eğitim programları öğrenciler için iş performansını ve sonuçlarını iyileştirmeye yardımcı olabilir.

Ağ oluşturma: Eğitim yönetimi programları, bireylerin eğitim sistemi boyunca akranları ve meslektaşları ile bağlantı kurmaları, profesyonel ilişkiler kurmaları ve kariyerlerine fayda sağlayabilecek ağları desteklemeleri için fırsatlar sağlayabilir.

Çeşitlilik: Farklı kökenden gelen bireylere açık olan eğitim yönetimi programları, eğitim sistemi içindeki çeşitliliği artırmaya yardımcı olabilir ve alana yeni bakış açıları ve fikirler getirebilir.

Esneklik: Eğitim programları; esnek yapılanma, çevrimiçi öğrenme seçenekleri ve bireylerin diğer sorumlulukları yönetirken eğitim almalarını kolaylaştıran olanaklar sunabilir.

Uzmanlık: Bazı eğitim yönetimi programları, okul finansmanı, müfredat geliştirme veya özel eğitim gibi alanlarda uzmanlaşmış eğitim sunarak bireylere belirli ilgi alanlarında uzmanlıklarını geliştirme fırsatı sunar.

Genel olarak, eğitim yönetimi ve yönetici eğitimi, bireylere becerilerini geliştirmek, kariyerlerini ilerletmek ve eğitim sistemi üzerinde olumlu bir etki yaratmak için bir dizi fırsat sağlayabilir. Bu eğitimlerin yanı sıra Türk eğitim sisteminin ve yönetim geleneğinin sahip olduğu birikim sayesinde eğitim yönetimi ve yöneticiliğin, etkili ve nitelikli okullara ulaşma konusunda önemli fırsatlar sunacağı düşünülmektedir. Son olarak okul yöneticileri arasında oluşturulacak ağlar ve mentörlük sistemi ile mesleki gelişim, okul temelli gelişim ve profesyonel öğrenme topluluklarının gelişimi bağlamında da çeşitli fırsatlar ortaya çıkması olasıdır.

En önemli 5 fırsat

1	Türk eğitim sisteminin çok geniş bir yetişmiş insan gücü potansiyeline sahip olması
2	Eğitim yönetimi alanında verilecek eğitimler ile yöneticilere mesleki gelişim ve kariyer gelişimi olanaklarının sunulması
3	Lisansüstü düzeyde eğitim almış öğretmenlerin uzmanlık gücünden yararlanılması
4	Eğitim yönetimi programlarının çeşitliliği sağlayacak ve mesleki ağları geliştirecek şekilde tasarlanması
5	Esnek yöneticilik eğitimleri ile performansın artırılması

Kaynaklar

1. MEB. (2022a). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2021/2022. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_organ_egitim_2021_2022.pdf adresinden erişildi.
2. MEB. (2022b). Bakan Özer, 94 bin öğretmenin Kariyer Basamakları Yazılı Sınavı'ndan muaf olduğunu açıkladı. <http://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-94-bin-ogretmenin-kariyer-basamaklari-yazili-sinavindan-muaf-oldugunu-acikladi/haber/28077/tr> adresinden erişildi.

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Eğitim kurumları, bireyin kendisi kadar içinde bulunduğu toplum ve dünyanın ortak iyiliğine katkıda bulunan ve geleceğini şekillendiren kurumlardır. Eğitim kurumlarının nasıl yönetildiği ise birey, toplum ve dünyayı doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen pek çok çıktının şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar okul yöneticiliğinin/liderliğinin; öğrenme (Harris vd., 2018), motivasyon, iş birliği (Blumberg ve Greenfield, 1980; Wiseman, 2004), okul başarısı ve performans (Fullan, 2007; Harris, Jones ve Adams, 2016; Leithwood, Harris ve Hopkins, 2008) gibi eğitim süreçlerinden arzu edilen pek çok sonuçla ilişkili olduğunu göstermektedir. Alan yazında yer alan bu bulgular ise eğitim yöneticilerinin yönetici olarak sahip oldukları yeterlilikler, bu yeterliliklerin sürdürülebilirliği ve eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir meslek olarak tanımlanmasının önemine işaret etmektedir. Bu kapsamda atılması gereken önemli adımlardan biri, eğitim yöneticiliğinin; eğitim yönetimi alanında eğitim almış ve bunun yanı sıra öğretmenlik formasyonuna sahip kişilerce yürütülen bir meslek haline gelmesine yardımcı olacak eğitim politikaları geliştirmektir. Böylece eğitim yöneticilerinin niteliği artarken eğitim sisteminin etkililiği ve okulların başarısı da artacaktır. Eğitim sisteminin hedeflediği çıktılara ulaşması ise toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi ve böylece toplumsal kalkınmaya aracılık edeceği için eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması yalnızca eğitim politikalarının değil, toplumsal kalkınma hedeflerinin de temel taşlarından birini oluşturmalıdır.

Kaynaklar

1. Blumberg, A. & Greenfield, W. (1980). *The effective principal: Perspectives on school leadership*. Boston: Allyn & Bacon.
2. Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). New York: Teachers College Press.
3. Harris, A., Jones, M. (2018). Leading schools as learning organizations. *School Leadership & Management*, 38(4), 351-354.
4. Harris, A., Jones, M., & Adams, D. (2016). Qualified to lead? A comparative, contextual and cultural view of educational policy borrowing. *Educational Research*, 58(2), 166-178.
5. Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2008). Seven strong claims about successful school leadership. *School leadership and management*, 28(1), 27-42.

6. Wiseman, A.W. (2004), Management of semi-public organizations in complex environments. *Public Administration and Management*, 9(2) 166-81.

ANA HEDEF

Eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir mesleğe dönüşmesini, devlet eğitim politikalarının öncelikli maddelerinden biri haline getirmek

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)

100

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	MEB bünyesinde eğitimin niteliğinin iyileştirilmesi kapsamında eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılmasına özel bir komisyon oluşturulması				✓	
2	Başarılı eğitim sistemlerinin özelliklerinin incelenerek Türk eğitim sisteminin özellikleri ile karşılaştırıldığı bir inceleme çalışma yapılması				✓	
3	Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve atanması sürecini düzenleyen kapsamlı bir politika belgesinin hazırlanması					✓
4	Hazırlanan politika belgesine ilişkin paydaş konumundaki kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum kuruluşlarından görüş alınması				✓	
5	Politika belgesindeki hedeflere ulaşılması için kaynak tahsisi gerçekleştirilmesi ve eylem planları hazırlanması					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez Örgütü	✓
Valilikler	
İl Millî Eğitim Müdürlüğü	✓
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	
Öğrenciler	
Veliler	

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Eğitim yönetimi ve yönetici yetiştirme süreçleri kapsamında hazırlanan bu politika belgesinin ilk 100 günlük acil eylem planında, eğitim yöneticilerinin niteliğini geliştirmek temel vizyonu ile yola çıkılmaktadır. Bu vizyona ulaşma sürecinde yapılma gerekenler ilk 5 yıllık ve 10 yıllık süreç içinde kısa ve uzun vadeli planlara bölünerek sürecin sistematikliği sağlanmaya çalışılmaktadır. Üst politika belgelerinde yer alan bu politikaların hayata geçirilmesinde sistematik bir sürecin işe koşulması ve zaman-eylem uyumunun gözetilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra eğitim politikaları oluşturulurken Türk eğitim sisteminin mevcut durumu ve bu durumun söz konusu politikalara evrilmesi sürecinde dikkate alınması gereken fırsat ve tehditler iyi analiz edilmeli; hatta bunlar kısa vadeli politikalardaki dönüşüm hedeflerine konu edilmelidir. Bu kapsamda 2023-2028 hedeflerinde ortak nokta mevcut yapının özelliklerini dikkate alan bir seçme ve atama yönetmeliğinin geliştirilmesi, sistemdeki mevcut eğitim yöneticilerinin dönüşümüne hizmet edecek önlemler alınması ve eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir meslek haline gelmesi yönünde uluslararası meslek standartlarının dikkate alınmasıdır.

ANA HEDEF-1

Eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir meslek haline gelmesini sağlayacak eğitim altyapısının oluşturulması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, retim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve ğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Personel, deneyim, kaynak ve erişilebilirlik kriterlerine bağlı olarak seçilen 20 üniversitenin eğitim fakülteleri bünyesinde uzman eğitim yöneticileri yetiştirmek üzere eğitim yönetimi lisans programlarının açılması				✓	
2	Eğitim yönetimi lisans programlarına yönelik olarak ilk 2 yılının meslek öncesi öğretmenlik eğitimi programlarıyla entegre bir şekilde pedagojik formasyona öncelik verecek bir öğretim programı oluşturulması				✓	
3	Eğitim yönetimi lisans programlarının yanı sıra üniversitelerdeki eğitim yönetimi bölümleri kapsamında alternatif diploma ve sertifika programları oluşturulması				✓	
4	Üniversitelerin eğitim yönetimi alanında personel ve altyapı olanaklarına yatırım yapılması				✓	
5	Eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim alan okul müdürlerinin önderliğinde mesleki gelişim ağları oluşturulması					✓

ANA HEDEF-2

Eğitim yöneticilerinin seçimi ve atanmasına ilişkin koşullarda nitelik, eşitlik ve kapsayıcılığın ön plana alınması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30			
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓	
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓	

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim yöneticisi yetiştirmek üzere eğitim fakültelerine bağlı lisans programları açılması				✓	
2	Mevcut eğitim yöneticilerine eğitim yönetimi sertifikası kazandırılması				✓	
3	Lisansüstü düzeyde eğitim yönetimi programlarına devam etmek isteyen öğretmen ve okul yöneticileri için kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması				✓	
4	Eğitim yöneticilerinin aldıkları liderlik eğitimlerinin sürekli hale getirilmesi					✓
5	Kadın öğretmenlerin yöneticiliği tercih etmeme nedenlerinin bilimsel yollarla belirlenerek bu konulara ilişkin tedbirler alınması				✓	

ANA HEDEF-3

Eğitim yöneticiliğinin niteliğini iyileştirmek üzere mesleğe hazırlık ve meslek içi gelişim süreçlerinin yapılandırılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim yöneticiliğine seçim sürecinde çok boyutlu bir değerlendirme sürecinin işe koşulması					✓
2	Eğitim yöneticiliğine seçilenlerin 1 yıl süreyle aday yönetici olarak bir mentor desteğiyle görevde yetiştirilmesi				✓	
3	Okul müdürlüğü veya daha üst yönetim kademelerine atanacak olanlar için en az 2 yıl müdür yardımcılığı yapmış olma şartı aranması				✓	
4	Eğitim yöneticilerinin 5 yılda bir okul başarısı, performans ve paydaşlarla ilişkiler bağlamında değerlendirilmesi				✓	
5	Eğitim yöneticileri için paydaş iş birlikleri ile yapılandırılmış profesyonel öğrenme toplulukları/mesleki gelişim ağları oluşturulması					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık		✓	
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı			

	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez Örgütü	✓	✓	✓
Valilikler			
İl Millî Eğitim Müdürlüğü	✓		
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü	✓		
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler		✓	✓
Öğrenciler			✓
Veliler			✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		
Siyasi Partiler	✓	✓	
Sendikalar	✓		✓
Belediyeler			✓
Valilikler			
TÜBİTAK	✓	✓	✓
Avrupa Birliği			
Diğer Bakanlıklar			
Medya			
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması temel motivasyonu ile hazırlanan bu politika belgesinde ilk 5 yıllık süreçte Türk eğitim sisteminin mevcut yapısının dnstrlmesini sağlayacak hedefler belirlenmiş ve eylem planı olarak görülebilecek alt hedefler ortaya konmuştur. Uzun soluklu yapısal bir dönüşümün kısa vadeli hedefleri belirlendikten sonra yapılması gereken ise bu kısa vadeli planların oluşturduğu sağlam temeller üzerine inşa edilen varış noktaları belirlenmesidir. Bir bakıma uzun vadeli politika hedefleri olarak görülebilecek bu varış noktalarındaki ortak özellikler ise yenilikçi bir bakış açısı ortaya koymak ve bütünsel bir dönüşüm sağlamaktır. Eğitim yöneticiliği denildiğinde akla gelen en kalabalık insan kaynağını oluşturan okul yöneticilerinin hepsini bir anda sistem dışına çıkarmak mümkün olmadığı gibi bunların yerine gelebilecek profesyonel meslek sahiplerinin yetişmesi de bir günde olacak bir iş değildir. Nitekim amaç da zaten sistem içindeki yöneticileri elemekten ziyade onların potansiyellerini geliştirmek ve uzun vadede eğitim yöneticiliğini, temelini öğretmenlikten alan ancak öğretmenlikten ayrı olarak gelişen bir meslek haline getirmektir. Bunun için de öncelikle eğitim yönetiminin bilimleşme sürecinin desteklenmesi ve bu sürecin nitelikli eğitim yönetimi uygulamaları ile bütünleştirilmesi, eğitim yöneticiliğinin profesyonel bir meslek haline gelmesini sağlayacak tedbirlerin alınması ve tüm eğitim yöneticilerinin kavramsal, teknik ve insan ilişkileri becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

ANA HEDEF-1

Eğitim yönetiminin bağımsız bir bilim olarak gelişmesinin desteklenerek sürecin nitelikli eğitim yönetimi uygulamaları ile bütünleştirilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, retim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve ğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Personel, deneyim, kaynak ve erişilebilirlik kriterlerine bağlı olarak seçilen 30 üniversitenin eğitim fakülteleri bünyesinde uzman eğitim yöneticileri yetiştirmek üzere eğitim yönetimi lisans programlarının açılması					✓
2	Üniversitelerin eğitim yönetimi alanında personel ve altyapı olanaklarına yatırım yapılması				✓	
3	Üniversiteler ile MEB arasında eğitim yöneticilerinin sürekli mesleki gelişiminin sağlanması için protokoller imzalanması				✓	
4	Eğitim yönetimi alanında yurt dışındaki örnekleri inceleme ve mesleki gelişim modelleri sunma amacı taşıyan lisansüstü tezler ve projeler için bağımsız bir burs fonu oluşturulması				✓	
5	Eğitim yönetimi alanında doktorasını tamamlayan akademisyenlerin oluşturulacak proje okullarına yönetici olarak atanması				✓	

ANA HEDEF-2

Eğitim yöneticiliğini uluslararası alanda bir meslek olarak tanımlamaya katkıda bulunmak üzere gerekli olan ölçütlerin sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim yöneticiliği için mesleğe seçilme, atanma ve meslekte değerlendirilme ölçütlerini içeren bir meslek kanunu oluşturulması					✓
2	Eğitim yöneticiliğinin meslekte değerlendirme ölçütlerine göre süreklilik arz eden bir meslek haline getirilmesi				✓	
3	Eğitim yöneticiliği için meslek örgütü oluşturulması				✓	
4	Eğitim yöneticiliğinde deneyim, kıdem ve başarı ölçütlerini dikkate alan bir kariyer sistemi oluşturulması				✓	
5	Eğitim yöneticilerinin özlük hakları ve etik davranış standartlarının tanımlanması.				✓	

ANA HEDEF-3

Eğitim yöneticilerinin kavramsal, teknik ve insani becerilerinin 21. Yüzyılın iş ve yaşam becerileri çerçevesinde geliştirilmesi

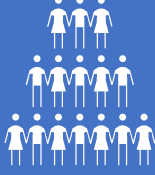

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi	

		1	2	3	4	5
1	Eğitim yöneticilerinin eleştirel düşünme, yaratıcılık ve problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi					✓
2	Eğitim yöneticilerinin kültürler arası uyum becerilerinin geliştirilmesi					✓
3	Eğitim yöneticilerinin teknolojiyi kullanma ve ğretim ortamlarına uyarlama becerilerinin geliştirilmesi					✓
4	Eğitim yöneticilerine i ve dış evre öğelerini doğru bir şekilde analiz ederek değişimlere esnek bir şekilde uyum sağlama becerileri kazandırılması				✓	
5	Eğitim yöneticilerinin yerel bağlam ile küresel bağlamı bütünleştirme becerilerine önem verilmesi				✓	

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme			✓
Sosyal ve Duygusal ğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve retim Becerileri			✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri			✓
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık			
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem zme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı			✓
İnternet Okuryazarlığı			✓
Medya Okuryazarlığı			✓
Girişimcilik		✓	
Teknoloji Okuryazarlığı			✓

	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez Örgütü	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Millî Eğitim Müdürlüğü		✓	✓
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü		✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler		✓	✓
Öğrenciler			✓
Veliler			✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar		✓	✓
Siyasi Partiler			
Sendikalar		✓	✓
Belediyeler		✓	
Valilikler			
TÜBİTAK	✓		
Avrupa Birliği	✓		
Diğer Bakanlıklar		✓	
Medya			
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	MEB bünyesinde eğitimin niteliğinin iyileştirilmesi kapsamında eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılmasına yönelik özel bir komisyon oluşturulmuş olması
2	Eğitim yöneticilerinin niteliğini artırmaya katkıda bulunmak üzere bir üst politika metninin hazırlanmış olması
3	Eğitim yöneticiliğinin lisans eğitimi düzeyindeki hizmet öncesi eğitim sürecinden başlanarak göreve seçilme, atanma ve görevde değerlendirilme süreçlerini yapılandıran bir sistemin kurulmuş olması
4	Eğitim yöneticiliği için mesleğe seçilme, atanma ve meslekte değerlendirilme ölçütlerini içeren bir meslek kanununun oluşturulmuş olması
5	Çeşitli ölçütlere göre belirlenen 30 üniversite bünyesinde eğitim yönetimi lisans programının açılmış olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Kadın okul yönetici oranının en az %50'ye ulaşmış olması
2	Kadın öğretmenlerin yöneticiliği tercih etmeme nedenlerinin belirlenmiş ve bunların ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirlerin uygulamaya konulmuş olması
3	Eğitim yöneticiliği alanında lisansüstü eğitim almak isteyen öğretmen ve okul yöneticileri için izin ve maliyet gibi konularda kolaylaştırıcı uygulamaların devreye konulmuş olması
4	Eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim görmek, diploma veya sertifika almak isteyen öğretmenler için esnek ve modüler eğitimlerin yapılandırılmış olması
5	Eğitim yöneticilerinin göreve seçilmesi sürecinde "liyakat" ilkesinin temele alınmasını sağlayacak değerlendirme süreçlerinin işe koşulmuş olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Eğitim yöneticiliğine geçişte müdür pozisyonuna gelecek olan adaylarda en az 2 yıl müdür yardımcılığı yapmış olma şartı aranıyor olması
2	Eğitim yöneticilerinin hizmet öncesi veya hizmet sürecinde aldıkları eğitimler ile eğitim yönetimi formasyonuna sahip olmalarının sağlanıyor olması
3	Eğitim yöneticilerinin görevde değerlendirilmesi için okulun akademik, sosyal, kültürel ve sportif başarılarını içeren okul karnelerinin oluşturuluyor olması
4	Eğitim yöneticilerinin teknolojik yeterliliklerinin ve üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler tasarlanmış ve mevcut eğitim yöneticilerinin tamamının (%100) bu eğitimlere katılımının sağlanıyor olması
5	Eğitim yöneticilerinin kişiler ve kültürler arası uyum yeterliliklerinin belirlenmesi için düzenli aralıklarla öğrenci, veli ve öğretmenler tarafından değerlendirilmelerinin sağlanıyor olması

2023-2033
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Prof. Dr. Belma Tuğrul (Bölüm Editörü)

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- belmatugrul@aydin.edu.tr

Prof. Dr. Elif Yeşim Üstün

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- elifustun@aydin.edu.tr

Doç. Dr. Devrim Akgündüz

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- devrimakgunduz@aydin.edu.tr

Öğr. Gör. Burçak Ceren Akpınar

- İstanbul Topkapı Üniversitesi
- burcakcerenakpinar@topkapi.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Nihan Feyman Gök

- Çankırı Karatekin Üniversitesi
- nfeyman@karatekin.edu.tr

Emeği Geçenler:

Prof. Dr. Nesrin Işıkoğlu, Prof. Dr. Serap Erdoğan, Öğr. Gör. Dr. Gonca Uludağ; anaokulu müdürleri Dr. Özge Karaevli, Bil. Uzm. Arzu Arslan ve Bil. Uzm. Berna Uysal ve Milli Eğitim Uzm. Aynur Arslan

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

Türkiye’de erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin yaygınlaştırılması, erişimin arttırılması ile birlikte kalite standartları ile ilgili iyileştirmelerin yapılması Millî Eğitim Bakanlığı’nın öncülüğünde üniversiteler, ilgili sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler iş birliği ile sürdürmektedir. Türkiye’de öğrencilerin bitirdiği yaş temel alınarak; okul öncesi teorik yaş 3-5 (3 yaşın 1-9 ayları arası), ilkokulda teorik yaş 6-9, ortaokulda teorik yaş 10-13, ortaöğretimde teorik yaş 14-17, yükseköğretimde teorik yaş 18-22 olarak kabul edilmiştir (MEB, Milli Eğitim İstatistikleri 2021-2022.)

Okullaşma

Millî Eğitim Bakanlığının temel amacı zorunlu ilkokul çağından önce her çocuğun en az bir yıl okul öncesi eğitim almış olmasını sağlamaktır. On Birinci Kalkınma Planı, 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, MEB Stratejik Planı, 2023 Eğitim Vizyonu belgelerinde

Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin yaygınlaşması için Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili, farklı paydaşlar tarafından çeşitli projeler yürütülmektedir. Çocukların yüksek yararına yönelik hedefler doğrultusundaki bu çalışmaların yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik kapsayıcı, çok paydaşlı, güncel, eğitim politikalarına gereksinim vardır.

okul öncesi eğitimde 5 yaşta %100 okullaşmaya ulaşma ve erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin yaygınlaştırılması hedefleri yer almaktadır. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda yer alan “Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi kapsamında 3.000 yeni anaokulu yapılacaktır.” faaliyetleri doğrultusunda 2021-2022 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitime ciddi yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 2021 yılı Eylül ayından bu yana gerekli donatım ve tadilatları yapılarak 6.004 yeni anaokulu kapasitesi oluşturulmuş, böylece okul öncesi eğitim fiziki kapasitesi belirgin düzeyde artırılmıştır.

Üst politika metinlerinde okul öncesi eğitime yönelik hedeflere yer verilmesi, yeni anaokulları yapımı, yeni ana sınıfları açılması, öğretmen atamaları ve farkındalık çalışmaları neticesinde 2002-2022 yılları arasında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuk sayısı %500 oranında artmıştır. Resmî verilere göre 2021-2022 eğitim öğretim yılında 5 yaşta brüt okullaşma oranı %92,17’ye ulaşmıştır. Erken

çocukluk eğitiminin yaygınlaşması için yapılan çalışmalar her ne kadar önemliyse de erişimin arttırılmasıyla birlikte kalitenin de arttırılması da çok önemli ve önceliklendirilmesi gereken bir konudur. Bu bağlamda erken çocukluk eğitimindeki nicel artışların kalite gözetilerek sağlanması konusundaki çalışmalar da önem arz etmektedir. Hali hazırda Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği ile yürütülmekte olan Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi kapsamında çalışmalar sürdürülmektedir.

Nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerlerinde okul öncesi eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle, bir yerleşim yerinde ana sınıfı açılması için gerekli olan çocuk sayısının 10'dan beşe düşürülmüştür. Böylece nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerlerinde 20.000 çocuk okul öncesi eğitimle buluşmuştur.

Dezavantajlı bölgeler için alternatif çözüm projeleri

Uzak ve seyrek nüfuslu yerleşim yerlerinde ana sınıfı açılmaması durumunda alternatif erişim modellerden “Gezici Öğretmen Sınıfı” modeli ile bir öğretmenin birden fazla yerleşim yerine giderek oradaki çocukları uygun bir alanda toplayıp eğitim vermesi; “Taşıma Merkezi Ana Sınıfı” modeli ile ise bir çocuk en fazla 20-25 km taşınacak şekilde uzak köyden başlanıp taşıma merkezi seçilen yere kadar çocukların rehber personel eşliğinde taşınarak eğitim alması sağlanmıştır. Yürütülen pilot uygulamalar ile 2018-2019 eğitim öğretim yılında yapılan ilk pilot uygulamada gezici öğretmen modelinde 23 ilçede 37 öğretmen 148 köye giderek 680 çocuğa ulaşmış; taşıma merkezi ana sınıfı modelinde 10 ilçede 29 yerleşim yerinde 367 çocuk eğitim almıştır. 2021-2022 eğitim öğretim yılında ise 16 il 29 ilçe 141 eğitim merkezinde gezi öğretmen sınıfı, 32 il 82 ilçe 161 eğitim merkezinde taşıma merkezi ana sınıfı modeli uygulaması yapılmıştır. 2022-2023 eğitim öğretim yılında söz konusu uygulamalara devam edilmiştir.

Şartları elverişsiz hanelerde yaşayan ve okul öncesi eğitime erişimi olmayan çocukları ev ortamında desteklemek amacıyla içinde 52 farklı materyal bulunan “Benim Oyun Sandığım Seti” hazırlanmıştır. Ayrıca söz konusu setin okul öncesi öğretmeni ve okul müdürü aracılığıyla çocuğa ve aileye teslim edildiği her ay düzenli ev ziyaretleri ile çocuğun gelişimin izlenip desteklendiği, aileye rehberlik edildiği bir ev temelli erişim modeli geliştirilmiştir. 2021-2022 eğitim öğretim yılında 9476 sandık çocukların evine ulaştırılmış ve düzenli ev ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. 2022-2023 eğitim öğretim yılında 14.000 “Benim Oyun Sandığım Seti” çocuklara ulaştırılmıştır.

Covid-19 salgını nedeniyle okula erişimi mümkün olmayan çocukların, eğitim haklarını korumak, öğrenme gereksinimlerini karşılamak amacıyla ‘çocuğun olduğu her yerdeyiz’ sloganı ile Dünyanın En Büyük Duvarsız Anaokulu olarak tanımlanan TRT EBA Anaokulu kurgulanmış ve yayın hayatına dahil edilmiştir. Covid-19 salgını nedeniyle *okula gidemeyen online eğitim için internet erişimi olmayan elverişsiz koşullarda yaşayan* çocuklar için daha kapsayıcı ve kolay erişilebilir kaynaklarla «evde öğrenme» üzerine acil modeller

geliştirilmiştir. 12 Ekim 2020 tarihinde yayın hayatına başlayan TRT EBA Anaokulunda 21 öğretmen, 4 anaokulu müdürü, 2 akademik danışman görev almıştır. 492 bölüm, 21 farklı tema ile 33 hafta 25.092 dakika süren içerikler, halen tekrar programlarıyla hafta içi ve hafta sonu gösterime devam etmektedir.

Erken çocukluk eğitiminde özellikle sosyoekonomik olarak dezavantajlı hanelerde yaşayan çocukların ailelerine düşen maliyetin azaltılması için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve MEB arasında 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında sosyal yardımlardan yararlanan hanelerde bulunan ve resmî okul öncesi eğitim kurumlarından eğitim alan Türk vatandaşı çocukların eğitim süreçlerinde desteklenmesine yönelik bir protokol imzalanmıştır. Protokol kapsamında söz konusu çocukların bulunduğu okula beslenme, temizlik hizmetleri ve eğitim programının uygulanmasına yönelik eğitim materyalleri için nakdi destek sağlanmakta olup programdan yaklaşık 300.000 çocuk faydalanmaktadır.

Beslenme desteği

2022-2023 eğitim öğretim yılı birinci döneminde ise ülke genelinde 60.000 çocuğa bir öğünlük beslenme desteği sunulması için tüm çalışmalar tamamlanarak okul müdürlüklerine gerekli ödenekler gönderilmiş, böylece okul öncesi eğitimde bir öğünlük ücretsiz beslenme hizmeti verilmiştir. 2022-2023 eğitim öğretim yılı ilk döneminde ise resmî kurumlardaki tüm okul öncesi çağı çocuklara bir öğünlük ücretsiz beslenme desteği verilmektedir.

Çocuk ve ebeveyn destek sistemi

MEB e-Yaygın sistemine eklenen Çocuk Destek Eğitim Programı ve Ebeveyn Destek Eğitimi Programı ile çocuk ve aileyi aynı anda eğitim sürecine dâhil eden ilk resmi müdahale programı hayata geçirilmiştir. Çocuk Destek Eğitim Programı ve Ebeveyn Destek Eğitimi Programı ile 3-6 yaş aralığında çocukları olan ebeveynlerin çocukları ile olan etkileşimlerinin artırılması, çocukların bütünsel gelişimlerinin desteklenmesi ve ebeveyn-çocuk gelişiminin bütüncül olarak desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu program ile çeşitli nedenlerle (nüfusun yoğun olduğu için mevcut fiziki kapasite yetersizliği, yoksul hanelerden gelen çocuklar, okul olmayan yerleşim yerleri vb.) okul öncesi eğitime erişemeyen, öncelikle 5 yaş olmak üzere 3-4-5 yaşlarındaki çocukların okul öncesi eğitimden faydalanması, okullarda eğitim öğretim saatleri dışında boş kalan dersliklerin etkin şekilde kullanılabilmesi, ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri (bilişsel, sosyal duygusal, fiziksel, dil ve öz bakım) hakkında bilgi sahibi olması hedeflenmiştir.

Halk eğitim merkezleri ile iş birliği

Özellikle şartları elverişsiz yerleşim yerlerindeki çocukların çocuk kulüplerinden daha etkin faydalanmasını sağlamak amacıyla halk eğitim merkezleri tarafından ücretsiz olarak sunulan

halk eğitim modülleri okul öncesi çocuklarına uygun hale getirilmiştir. Böylece okul öncesi çağına uygun toplam 32 yeni halk eğitim modülü programı hazırlanmıştır. Hazırlanan modüller ile şartları elverişsiz yerleşim yerlerindeki okul öncesi eğitim kurumlarındaki tüm çocuklar çocuk kulüpleri uygulamasından ücretsiz faydalanmaktadır.

Okuma için materyal desteği

Erken çocukluk döneminden başlayarak çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak, onların kelime hazinesini artırmak, dinleme ve konuşma yeteneklerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından erken çocukluk dönemindeki çocuklara eğitim materyallerinin geliştirilmesi için “365 Gün Öykü” çalışması yapılmıştır. Proje kapsamında 53 yeni resimli çocuk kitabı geliştirilmiş olup daha önce MEB tarafından geliştirilen öykü kitaplarıyla birlikte çeşitli edebi türlerde yaklaşık 100 resimli çocuk kitabının 2022-2023 eğitim öğretim yılı sonuna kadar tüm resmi okul öncesi dersliklerine ulaştırılması ve dağıtım çalışmaları devam etmektedir.

Yaz eğitimi uygulaması

Bir sonraki yıl ilkokula başlayacak olan çocuklar başta olmak üzere ders yılı içerisinde okula gidemeyen çocuklar için her yıl temmuz ve ağustos aylarında esnek zamanlı bir uygulama olan yaz eğitimi uygulaması yapılmaktadır. 2021-2022 eğitim öğretim yılında yaz eğitimi uygulaması yapan okullara donatım/kırtasiye/materyal ve servis desteği verilmiş, böylece 2021-2022 eğitim öğretim yılında 80.000 çocuğun yaz eğitimine devam etmesi sağlanmıştır.

Okul bazlı bütçe uygulamaları

Okul Bazlı Bütçe Uygulama sisteminin daha işlevsel hale getirilmesi, Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okulların ihtiyaç ve taleplerinin yerinde ve zamanında karşılanması, kaynakların ihtiyaç bazında daha etkin ve verimli kullanımının sağlanması, tasarruf tedbirlerinin uygulanabilmesi ve okul yöneticilerinin yetki ve sorumluluklarının artırılması amacıyla Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne belirlenen harcama kalemlerindeki ödenekler ilk defa okul öncesi eğitim kurumlarına doğrudan gönderilmiştir.

Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin yaygınlaşması için MEB tarafından birçok proje/kampanya başlatılmıştır ve tüm çocukların ücretsiz ve kapsayıcı bir erken çocukluk eğitimine erişebilmesi için son yıllarda önemli adımlar atılmıştır ancak bu hedef doğrultusunda halen kapsayıcı ve bütüncül (TEDMEM, 2022), çocukların iyi olma haline katkı sağlayacak ve sürdürülebilir (MEB, Milli Eğitim İstatistikleri 2020-2021; ERG, 2022) bir erken çocukluk eğitim politikasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda yeterli sayıda ve nitelikli mesleki eğitim almış öğretmenlerin yetiştirilmesi ve tüm bunlar için alt yapı çalışmalarının planlanması ve hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Kaynaklar

1. MEB, Milli Eğitim İstatistikleri 2020-2021. Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim: 2020-2021. Ankara. İnternet Erişimi Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf
2. MEB, Milli Eğitim İstatistikleri 2021-2022. Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim: 2021-2022. Ankara. İnternet Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf
3. TEDMEM. (2022). Bir Bakışta Eğitim: Türkiye Üzerine Değerlendirme ve Öneriler. İnternet erişim adresi: <https://tedmem.org/download/bir-bakista-egitim-2022?wpdmdl=4048&refresh=63f562af17c171677025967>
4. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeliği&mevzuatTertip=5>
5. MEB-Yaz Eğitimi Uygulaması: <https://www.meb.gov.tr/anaokuluna-gidemeyen-cocuklara-yaz-aylarinda-egitim-imkni/haber/18615/tr>
6. MEB- Okul Bazlı Bütçe Uygulamaları: <https://www.mebduyurular.net/okul-bazli-butce-harcama-islemleri>
7. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: <https://www.aile.gov.tr/media/130402/tu-rkiye-de-kadin-ocak-2023.docx>
8. MEB- Ebeveyn Çocuk Destek Eğitim programı Uygulama Kılavuzu: https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_10/03155755_ebeveyn-destek-klavuz.pdf
9. MEB-EÇE'de Beslenme Desteği: <https://www.meb.gov.tr/okul-oncesinde-haftada-5-gun-ucretsiz-yemek-uygulamasi-6-subatta-basliyor/haber/28908/tr>
10. MEB-2020 Yılı Birim Faaliyet Raporu: https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/11122055_2020_YYIY_Birim_Faaliyet_Raporu.pdf
11. MEB- 10 Bin Okul Projesi: <https://www.meb.gov.tr/meb-temel-egitimde-10-bin-okul-projesi-baslatti/haber/25536/tr>
12. MEB-3 Bin 971 Anasınıfı: <https://www.meb.gov.tr/mebden-3-bin-971-yeni-ana-sinifi/haber/24693/tr>
13. Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/05/20220514-2.htm>
14. ERG (2022). Eğitim İzleme Raporu. İnternet erişim adresi: <https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2022/12/EIR2022.pdf>
15. MEB (2013). Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Kamu Kuruluşları ve İşveren Kuruluşları İçin Toplum Temelli Erken Çocukluk Hizmetleri Sunumu Kılavuzu. Ankara. ISBN: 978-92-806-4685-6

16. MEB (2019). Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu. İnternet erişim adresi: https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf
17. Akpınar, B. C., & Akgündüz, D. (2022). The Effect of STEM Applications in Preschool on Students Career Goals and Perceptions of Engineering. *International Journal of Early Childhood*, 54(3), 361–381
18. Akgündüz, D., & Akpınar, B. C. (2018). Okul öncesi eğitiminde fen eğitimi temelinde gerçekleştirilen STEM uygulamalarının öğrenci öğretmen ve veli Açısından değerlendirilmesi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 32(1), 1–26
19. Akgündüz, D. ve Akpınar, B. C. (2018). Okul öncesi eğitiminde STEM eğitimi uygulamaları. Devrim Akgündüz (Ed.) Okul öncesinden üniversiteye STEM Eğitimi (s.135-167) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Bireyin gelişiminin en hızlı gerçekleştiği, bu sebeple bir insanın hayatındaki en kritik evrelerden biri olan erken çocukluk döneminde, çocukların kaliteli bir eğitime erişmesi, bununla birlikte sağlanan eğitimin niteliğinin ve başarısının değerlendirilmesi ve bu doğrultuda stratejiler geliştirilmesi önem arz etmektedir. Erken çocukluk eğitimi sadece çocuğu değil aynı zamanda aileyi ve uzun vadede toplumu da etkileyen en temel seviyedir. Bu bağlamda geliştirilecek olan stratejiler, erken çocukluk eğitiminde ailenin ve toplumun katılımını destekleyici yönde olmalıdır.

Eğitim teknolojisi ve disiplinler arası yaklaşımlarda yetersizlikler

Günümüzde eğitim teknolojilerindeki gelişmeler (aktif ve katılımcı eğitim yöntemlerindeki gelişmeler) süreçte değişimi beraberinde getirmiştir. Dijitalleşmenin önem kazandığı ve bilgi çağını yaşadığımız günümüzde, öğretim metotlarında eğitim teknolojilerinden faydalanılması, eğitim fakültelerinde bu teknolojiye hâkim ve teknolojiden en iyi şekilde yararlanma becerisine sahip öğretmen adaylarının yetiştirilmesi, bu öğretmen adaylarının geleneksel standart metotlar yerine alan yetkinliği kazanarak öğrendikleri teorik bilgileri, pratik ile bütünleştirerek, yaratıcı etkinlik planlar hazırlamaları başarı kriterleri arasında yer almaktadır.

Farklı yeterlikte öğretmen adayları yetiştirme sorunu

Öğretmen adaylarının üniversite eğitimlerini tamamladıklarında, erken çocukluk eğitimi ile ilgili alan uzmanlığı gerektiren temel mesleki bilgi yetkinlikleri açısından donanımlı olması, kişisel gelişim becerilerinin, genel kültür ilgi ve yeterliklerinin önemi büyüktür. Farklı üniversitelerde farklı bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarla mezun olan öğretmen adaylarının sahada yaratacağı çeşitlilik, çocukların eğitim haklarını desteleyecek düzeyde olması

durumunda elbette ki çok değerlidir, ancak aksi durumdaki yetersizliklerin ortaya çıkardığı sorunları da kontrol edebilecek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Özellikle öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin öğretim elemanı ve öğretim programı olarak nitelik ve nicelik açısından akredite edilmesine gereksinim vardır.

Aday öğretmenlerin kıdemli rol modellerle çalışmama eğilimi ve hazır planları kullanma eğilimi

Aday öğretmenler mezun olduklarında mutlaka deneyimli öğretmenlerin sahadaki tecrübelerinden yararlanmalıdır. Bu sayede alanda çocukların yüksek yararına olacak nitelikli uygulamalarda artış sağlanabilecek, öğretmenden öğretmene öğrenme deneyimleri ile hizmet içi mesleki gelişme de doğal bir süreç içinde sağlanabilecektir. Aday öğretmenlerin plan hazırlama, yazma, sınıf yönetimi, öğrenme yöntemleri, aile eğitimi ve katılımı konusunda birbirlerinin tecrübelerinden olumlu yönde etkilenebilecekleri, motive edici etkileşimlere gereksinimleri vardır. Mevcut uygulamalarda mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin tükenmiş öğretmenlerle etkileşiminden çok etkilendiklerine ve henüz ilk yıllarında olmalarına rağmen umutsuzluk hissi ve düşüncesine yönelebildiklerine ait geri bildirimler alınmaktadır.

Erken çocukluk öğretmenlerinin aile ve toplum katılımı eksikliği

Aile katılımını gerçekleştirmeden kaliteli ve sürdürülebilir bir erken çocukluk eğitiminden söz edilemez. Bu sebeple erken çocukluk öğretmenlerinin aile ve toplum katılımının sahada nasıl/hangi uygulamalarla sağlanabileceği konusunda bilgi ve deneyim kazanması gerekmektedir.

Erken çocukluk eğitiminin teşkilat şemasındaki yeri

Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması içinde erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin yürütülmesi Temel Eğitim Genel Müdürlüğü altında yer alan Erken Çocukluk Eğitimi Daire Başkanlığı ile sürdürülmektedir. Erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin teşkilat şeması içinde genel müdürlük yapılanması içinde olması gerekmektedir.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

- 1** Ülke genelinde erken çocukluk eğitimi veren eğitim fakültelerinin yeterli ve yetkin öğretim üyesi sınırlılıkları nedeniyle lisans eğitim programlarından çok farklı yeterlik ve kalitede öğretmen adaylarının yetiştiriliyor olması
- 2** Aday öğretmenlerin mezuniyetlerini takip eden süreçlerini kıdemli rol model bir öğretmenle geçirmeden, herhangi bir danışmanlık almadan doğrudan sahada

	öğretmen olarak atanmaları ve öğretmenlerin kendi uygulama planlarını yapmak yerine, başkaları tarafından hazırlanan standart planları kullanmaya ilgi göstermesi
3	Erken çocukluk öğretmenlerinin aile eğitimi, aile ve toplum katılımının önemi ve uygulama örnekleri konusunda bilgi ve deneyim eksikliğinin olması
4	Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması içinde erken çocukluk eğitiminin Temel Eğitim Genel Müdürlüğü altında Erken Çocukluk Eğitimi Daire Başkanlığı olarak yer alması
5	Erken çocukluk eğitiminin yaygınlaşması sürecindeki nicel düzeydeki erişim çalışmalarının niteliğinin artırılması yani kalite gözetilerek yapılması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri

Erken çocukluk döneminde çocuk yetiştirme tutum ve alışkanlıkları bağlamındaki kız ve erkek çocuklarından beklentiler düzeyinde geleneksel eğilimler günümüz toplumunda etkilerini gösterse de bu tutumun çocukların erken çocukluk eğitimine erişiminde cinsiyete dayalı bir ayrım olduğunu göstermemektedir.

Erken çocukluk eğitiminin zorunlu olmaması

Erken çocukluk dönemi bireyin hayatındaki tüm evreleri etkileyen kritik bir dönemdir. Bu dönemde kazanılan beceriler, edinilen bilgiler ve alışkanlıklar kişinin gelecek yıllarının şekillenmesinde anahtar role sahip olmaktadır. Bu sebeple her çocuğun erken çocukluk eğitiminden yararlanabilmesi önem arz etmektedir.

0-3 yaş döneminin sistem dışında kalması

Zorunlu eğitimin erken çocukluk dönemini kapsamaması ve 6 yaşında başlaması, kritik öneme sahip ve çocukların gelişimlerinin en hızlı olduğu 0-3 yaş döneminin eğitim sistemi dışında kalmasına ve bu durumda toplumun önemli kesiminin eğitiminin eğitime erişiminin güç hale gelmesine neden olmaktadır.

Özel gereksinimli çocukların erken çocukluk eğitimi

Tipik özellikler gösteren çocukların erken çocukluk eğitimine odaklanılmakla birlikte, özel gereksinimli çocukların erken çocukluk eğitimine de yoğunlaşılmalıdır. Mevcut özel gereksinimli çocuklar için erken çocukluk eğitim kurumlarının sayılarının artırılması ve bu kurumlara erişimin artırılması, bireyselleştirilmiş programların, öğretmen yetiştirme vb. olanakların modern ve çağımıza uygun koşullarda yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Öğretmen adaylarının uygulama eksiklikleri

Erken çocukluk eğitimi öğretmen adaylarının daha fazla sahada vakit geçirmesi, çocuklarla birebir iletişimde bulunması, gözlem yapması gerekmektedir. Bu sayede adaylık süreci bitip, sınıfa girdiğinde daha özgüvenli, uygulamalarda başarılı ve uyum sürecine kolay uyum sağlayabilen öğretmenler yetişebilecektir.

Farklı nitelikteki erken çocukluk eğitim kurumlarındaki eşitsizlik

Durum olanaklar ve idari yönetim açısından ele alındığında ise, ilgili konularda standartların henüz oluşturulmamış olması nedeniyle, fırsat eşitsizliğinin ortaya çıktığı görülmektedir. Buna ek olarak; okulların farklı fiziksel koşullara ve uygulamalara sahip olması ile öğretim elemanlarına sağlanan hakların değişkenlik göstermesi de eğitimde eşitliğin sağlanmasına engel oluşturmaktadır.

Hem ulusal hem de uluslararası bilgilerle koruma altında olan ve temel bir hak olan eğitimin, eşitlik koşulları dahilinde yürütülmesi devletin sorumluluğundadır. Bu nedenle farklı uygulama ve koşullar, standartlar dahilinde düzenlenerek fiziksel mekân, öğretmenlerin statüleri ve özlük hakları, koşullar ve özel gereksinimli bireyler için düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Erken çocukluk eğitiminin zorunlu eğitim kapsamında olmaması nedeniyle çağ nüfusunun tamamının eğitime erişim hakkının olmaması
2	Büyüme ve gelişme sürecinin en kritik önemine sahip 0-3 yaş bebeklik dönemi çocuklarının eğitiminin sistem dışında kalması
3	Her okulda özel gereksinimi olan çocuklar için hizmet alabileceği alan yaratılamaması ve uzman personelin bulundurulamaması ve erken çocukluk öğretmenlerinden bazılarının kapsayıcı eğitim konusunda istekli ve bilinçli olmaması; tipik özellikler gösteren çocukların ailelerinden bazılarının özel gereksinim gösteren çocukların, kendi çocuklarıyla aynı sınıfta eğitim almasına karşı direnç göstermesi
4	Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamaları dersi için staj yapabilecekleri rol model alabilecekleri nitelikte erken çocukluk eğitimi kurumlarına (anaokulu, anasınıfı, kreş) erişim konusunda ülke genelindeki olanakların eşit olmaması
5	Mevcut erken çocukluk eğitimi kurumlarının nitelikleri açısından birbirinden çok farklı özellikler göstermesi neticesinde nicel artıştaki bu gelişmenin nitel (kalite standartları) açısından paralellik göstermemesi

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Teknoloji ve güncel yaklaşımlardaki uygulama ve eğitim programı eksiklikleri

Çağımızın en önemli gereksinimlerinden biri; birçok alanda yeni yöntemlerin ve gelişimlerin takip edilmesi ve uygulanması olduğu gibi eğitim alanındaki güncel gelişmelerin takip edilmesi, uygulanması ve (gerekirse) uyarlanmasıdır. Bu yeniliklerin takip edilmesi, geleceğe yön verecek bir neslin yetiştirilmesi için önem arz etmektedir. Öyle ki tüm dünyada bu gelişmelerin başında çocukların 21. Yüzyıl becerilerinin geliştirilmesinde önemli role sahip olan; öğretim teknolojilerinin eğitimin etkin bir parçası haline getirebilme, STEM, kodlama vb. uygulamalar/beceriler ve bu alanlarda materyal üretebilme yer almaktadır.

Eğitim programında bütünleştirilmiş bir eğitim kurgulanmasına rağmen STEM gibi özel eğitim yaklaşımları tam anlamıyla uygulanamamaktadır. Bunun nedeni ise öğretmenlerin bu konudaki alan gereksinimlerinden kaynaklanmaktadır.

Öğretmenlerin çeşitli becerileri edindirme yetkinliğinin eksik olması

Öğretmenin yetkinliği eğitimin niteliği için önem arz eder. Öğretmenin bilgi teknolojilerini kullanabilme becerisi, eğitim metodolojisi, kodlama ve STEM gibi farklı alternatifleri eğitime dâhil ederek, çocuklara yönelik içerik hazırlayabilme yetkinliği kazanması, eğitimin niteliğini doğrudan etkiler.

Okullarda pedagojik yetkinliği olmayan kişilere etkinlik/uygulama sorumluluğu verilmesi

Erken çocukluk dönemi birçok açıdan kritik bir dönem olmakla birlikte bireyin geleceğini etkileyen en temel eğitim evresidir. Doğal olarak tüm eğitim seviyelerinde olduğu gibi erken çocukluk eğitim kurumlarında da alanında eğitim almış, yetkin kişilerin görev ve sorumluluk alması, çocukların sağlıklı gelişim gösterebilmesi için önem arz eder. Müzik, drama, dans, sanat, hareket gibi alanlarda pedagojik yetkinliği sınırlı ya da hiç yetkin olmayan öğretmenlere sorumluluk verilmesi erken çocukluk eğitim hizmetlerinin niteliğini olumsuz etkilemektedir.

Materyal eksiklikleri

Somutlaştırma erken çocukluk dönemindeki çocukların olayı/durumu/kavramları daha kolay algılayabilmesini sağlar. Erken çocukluk döneminde somutlaştırmanın en çok uygulanması ise materyal kullanımı olarak gerçekleşmektedir. Bu materyallerin çağın yetiştirmek istediği insan modeline uygun olması beklenmektedir. Bu bağlamda daha fazla açık uçlu/dönüştürülebilir/sürdürülebilir/esnek materyallere ihtiyaç vardır.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Erken çocukluk öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarda yeni öğretim yaklaşımlarını kullanmada yetersiz kalması
2	Erken çocukluk öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini sınıflarda yeterince ve verimli şekilde kullanamaması/ Erken çocukluk eğitiminde STEM, algoritmik düşünme, kodlama ve oyun tabanlı vb. disiplinler arası güncel uygulamaların eksik kalması
3	Bir grup öğretmenin müzik, drama, dans, sanat, hareket gibi alanlarda yetersizliği nedeniyle kurumların kurs, etüt gibi dersler için sınıf öğretmenleri dışında pedagojik yetkinliği sınırlı ya da hiç yetkin olmayan eğitimcilerin çocukların eğitimine dahil olması
4	Öğretmenlerin çocukları tanıma (duygu, düşünce, dil, fiziksel sağlık alanlarında) gelişimlerini değerlendirme süreçlerinde yeni yaklaşımları ve yöntemleri kullanma sınırlılığı
5	Öğretmenlerin çocuk dostu oyun temelli öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, sınıf yönetimi ve problem durumlarının çözümünde etkili liderlik becerilerinde bilgi ve deneyim eksikliği
6	Erken çocukluk eğitiminde güncel ve 21. Yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik materyal eksikliği
7	Erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin 0-3 yaş çocuklarının gelişimini destekleyecek materyal, öğrenme ortamı ve eğitsel yöntemler açısından yetersizliği
8	Yeni nesil çocukların öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasında aktif, esnek, yaratıcı ve farklı öğrenme modellerini uygulama becerilerinin eksikliği

FIRSATLAR

Domino etkisi: Erken çocukluk yaşlarındaki çocukların öğrenme potansiyeli

Çocukların bu dönemde meraklı ve öğrenmeye açık olması, kendilerine yönelik yapılacak doğru hamlelerin başarıya ulaşmasında etkili olacaktır. Çocuklar bu dönemde olumlu davranışlar edindikçe, olumlu davranışları gösterme olasılıkları artacak ve bu davranışlar kalıcı hale gelecektir.

Esnek modelli okul öncesi eğitim kurumlarının açılması, farklı ve iyi örneklerin görünürlüğünün artırılması

Yasal düzenlemeler yapılarak esnek modelli (yaz okulları, ebeveyn destek programları, mobil okullar vb.) okul öncesi eğitim kurumlarının açılması ve konuya ilişkin farkındalığın artırılması gerekmektedir. Böylece kurumlar, şartlar ve fiziksel mekanlar da bir standart dahilinde yürütülecektir.

Aile ve toplum katılımı

Erken çocukluk dönemi eğitiminde her ne kadar eksiklikler ile eğitimde niteliği ve başarıyı sağlamak için yapılması gereken iyileştirmeye açık yönler olsa da bu olumsuzluklar, fırsatlar doğru değerlendirilerek aşılabılır. Bu amaca yönelik olarak, fırsatlardan yararlanarak olumsuzlukları gideren ve süreci iyileştiren stratejiler uygulanmalıdır. Bu fırsat ve stratejiler ise, ancak eğitim ortamındaki tüm faktörlere hitap edebildiği ölçüde uygulanabilir ve verimli olacaktır. Bu nedenle uygulanacak stratejilerin aileyi de kapsar nitelikte olması gerekir. Aile ve toplum katılımı, çocuğun eğitimini ve gelişimini bir bütün olarak ele almayı kolaylaştıran ve okuldaki gelişimlerin evde pekişmesini sağlayarak süreklilik arz etmesini kolaylaştıran önemli bir unsurdur.

Erken çocukluk öğretmenlerinin özellikleri

Bu fırsatların başında öğretmenlerin yaşam boyu öğrenmeye istekli, yeniliğe ve gelişime açık olmaları gelmektedir. Hizmet içi, hizmet öncesi, öğretmen yetiştirme programları kapsamında eksik bulunan beceriler desteklenebilir. Bu eksik olan beceri ve yetkinlik alanlarında gerçekleştirilmiş bilimsel çalışmalar, girişimler mevcuttur. Bu çalışmalar ve girişimler yol gösterici olarak değerlendirilebilir. Öğretmenlerimizin öğretmenlik becerilerinin yanı sıra kişisel gelişim beceri ve yetkinliklerini, mesleki deneyimlerine entegre edebilmeleri de önemli olacaktır.

Erken çocukluk eğitimi öğretmenlerinin desteklenmesi

Erken çocukluk eğitimi öğretmenlerinin yeniliğe ve öğrenmeye açık olması için desteklenmelidir. Böylece öğretmen, toplum, aile gibi farklı alanlardaki fırsatlar doğru değerlendirilip eksiklikleri giderecek şekilde yapılandırılarak erken çocukluk dönemi eğitiminin daha başarılı bir şekilde yürütülmesi için stratejiler oluşturulabilir.

En önemli 5 fırsat

- 1** Erken çocukluk eğitiminin önemini her geçen gün fark edilir olması ve Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği kapsamında her okul kademesinde (ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite) esnek modellenen okul öncesi eğitim kurumlarının açılabilmesi
- 2** Çocuk gelişimi ve eğitimi süreçlerinin etkililiği boyutunda erken çocukluk yaşlarındaki çocukların öğrenmeye ilgisinin, merakının en üst düzeyde olduğu, davranışların kalıcı olmasını sağlayan yaşamın en önemli dönemi olması (Domino Etkisi)
- 3** Erken çocukluk eğitiminin, ailelerin çocuklarının gelişimi ve eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi, sürece aktif olarak dahil edilmesi yani aile okul etkileşiminin en üst seviyede olduğu yaş döneminin kapsamı

4

Erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin genel olarak oyun dostu, yeniliğe, öğrenmeye açık olması

5

Erken çocukluk eğitimi öğretmenlerinin çeşitli hizmet içi eğitim, ulusal, uluslararası projelere katılma, lisans eğitim alma konusunda girişimlerinin desteklenmesi

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Erken çocukluk eğitimini büyük parçalı bir yap-boz olarak düşünülürse, bu parçalar çocuk, aile ve toplumdaki oluşacaktır. Çocuğun iyi olma halinin en yüksek oranda sağlanabilmesi, bu üç parçanın iş birliği ve uyum halinde olması ile mümkündür. Hem kısa hem uzun vadede çocuk, aile ve toplum açısından erken çocukluk eğitiminin önemini ortaya konulması için gerçekleştirilecek olan ilk adım; çocukların gelişimi, eğitimi ile ilgilenen tüm profesyonellerin, iş birliği yapılabilecek tüm kurum ve kuruluşların, ailelerin ve erken çocukluk eğitimcilerinin bir araya gelip (yüz yüze veya çevrimiçi) paylaşımında bulunabilecekleri toplantıların düzenlenmesi gerekmektedir.

Erken çocukluk döneminde nitelikli bir eğitim sunmak, çocukların başarı düzeylerini artırarak süreci en verimli şekilde değerlendirmelerini sağlamak için tüm paydaşlardan görüş alınmalı, sistemdeki mevcut sorunlar irdelenmeli ve çözüm önerileri geliştirilmelidir. Bu amaçla alanda çalışan profesyonellerle ve ilgili kurum ve kuruluşlarla bir araya gelinerek görüş alınmalıdır. Yapılan toplantılarla mevcut durum irdelenerek analiz yapılmalı ve yapılması gerekenler belirlenerek acil durum politika belgesi hazırlanmalıdır. Ayrıca farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin erken çocukluk dönemi eğitim tecrübelerini ve görüşlerini öğrenmek de konunun tüm açıklığıyla ortaya konulması, deneyim paylaşımı yapılması ve sürecin içindeki aktörlerden güvenilir veri elde ederek gelecekte yapılacak çalışmalara zemin sağlaması yönleri nedeniyle önem arz etmektedir.

Bu çalışmalar esnasında hedef kitlelerine doğru bilginin aktarılmasında deneyim de önemli rol oynayacaktır. Deneyim paylaşımı metodu, uygulanacak stratejilerin hedef ulaşmasında aracı rol üstlenecektir. Buna göre hem profesyoneller hem de aileler tarafından durum ele alınmalı ve görüşlere yer verilmelidir. Nitekim çocukları erken çocukluk eğitimi almış ve bu nedenle olumlu gelişme göstermiş olan aileler, gördükleri gelişim ve bunun çocuğa ve eğitimine etkilerine yönelik olarak aileleri bilgilendirebilir ve böylece nesnel olarak bilgi edinmelerini sağlayabilir. Öğretimin diğer bir parçası olan alan profesyonelleri de benzer şekilde düzenlenecek eğitimlerle öğretmenlerle bir araya gelerek; öğretim metodu, iletişim, oyun, teknoloji kullanımı gibi alanlarda edindikleri tecrübeleri paylaşabilirler.

ANA HEDEF

Erken çocukluk eğitiminin çocuk, aile ve toplum açısından kısa ve uzun vadeli önemine dikkat çekmek

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)

100

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	0-6 yaş grubundaki çocukların gelişimi, eğitimi ve geliştiren bakımı ile ilgilenen tüm profesyonellerin bir araya geldiği çalıştayda mevcut durumu ve gereksinimleri tartışarak acil durum politika belgesini hazırlamak					✓
2	İlgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçerek erken çocukluk eğitiminin önemi konusunda eş zamanlı çevirim içi ve yüz yüze toplantılar düzenlemek				✓	
3	Daha önceki yıllarda, çocukları erken çocukluk eğitimi almış ve bu eğitimin çocuklarının gelişimindeki olumlu yöndeki değişimlerini anlatacak ailelerin referanslarını görünür kılacak yerelde toplantılar düzenlemek			✓		
4	Erken çocukluk eğitimi eğitimcilerini öğretmenlik tecrübeleri ile iyi örnek olarak tanımladıkları deneyimlerini paylaşmak üzere bir araya getirecek paylaşım toplantıları düzenlemek				✓	
5	Temel eğitim, orta öğretim ve üniversite seviyesindeki öğrencilerin erken çocukluk eğitimi tecrübelerini ve etkilerini tespit etmeye yönelik ülke genelinde bir araştırma projesi protokollerini yapmak					✓

6	Hali hazırda uygulanmakta olan özel gereksinim ve koşullarda olan çocuklar ve aileleri için geliştirilmiş olan erken çocukluk eğitim modelleri hakkında ailelerin ve öğretmenlerin bilgilendirilmesini sağlamak (Benim Oyun Sandığım, Hastane okulları ve oyun odaları, Cezaevi Anaokulları, Gezici Öğretmen, Mobil Anaokulu, TRT EBA Anaokulu, Oyuncak Kütüphaneleri vb.)								✓
7	Erken çocukluk eğitim kurumlarında çocukların eğitimiyle eş zamanlı sürdürülebilir Ebeveyn Okullarının yapılmasını sağlamak								✓
8	Eğitim fakültelerinin öğretim üyesi nitelik ve nicelik sorunlarının çözülmesine yönelik tedbirlerin alınmasını sağlamak								✓
9	Ülke genelinde okula erişimle ilgili olağanüstü koşullar ortaya çıktığında (doğal afetler, salgın hastalıklar, savaş vb.), çocukların eğitim haklarını koruyan alternatif eğitim modellerini geliştirmek								✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	
Girişimcilik	
Teknoloji Okuryazarlığı	

	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

2023-2028 yılları arasında gerçekleştirilmesi gereken ilk hedef okul öncesi tanımlamasının daha kapsayıcı ve dünya literatürü ile bütünlük gösteren *erken çocukluk eğitimi* olarak kullanılmasını yasal düzenlemelerle sağlamak ve yaygınlaşmasına liderlik etmektir. Türkiye’de okul öncesi eğitim kavramı daha sık kullanılmakta iken uluslararası literatürde erken çocukluk eğitimi kavramı vurgulanmaktadır. Erken çocukluk eğitimi kavramı, farklı ülkelerde farklı yaş aralıklarını kapsamakla birlikte, Türkiye’de okul öncesi eğitimi kavramı ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Dünya literatürü ile bütünlük sağlanabilmesi adına ilk olarak; ilgili kurum, kuruluş ve üniversiteler ile iş birliği yapılmalı, okul öncesi terminolojisinin yetersizlikleri çalışmalarla ortaya konulmalıdır.

Çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenmesi için çok önemli bir yere sahip olan oyun, aynı zamanda erken çocukluk eğitimi programının da önemli bir parçasıdır. Öyle ki halihazırda kullanılmakta olan okul öncesi eğitim programı da oyun temellidir. Ancak oyun temelli uygulamalar daha da ön planda tutulmalı ve oyunla öğrenme odağında uygulamaların niteliği artırılmalıdır. Oyun dostu okul, oyun dostu öğretmen, çocuk dostu çevre, çocuk dostu eğitsel materyaller tasarlanmalı, bu tasarımlar 21. Yüzyıl becerileri ve oyun pedagojisi kapsamında ele alınmalıdır.

Son zamanlarda dünya ve ülke genelinde yaşadığımız olağanüstü durumlar, birçok eğitim seviyesini etkilediği gibi erken çocukluk eğitimini de etkilemiştir. Durumu en iyi şekilde idare edebilecek geçici çözümler bulunsa da ülke genelinde olağanüstü durum ile karşı karşıya kalındığında çocukların haklarını koruyan, o anki koşullara uygun eğitim materyalleri içeren, öğretmenlerin önceden duruma hazırlıklı olduğu ve kolayca uyum sağlayabilmelerini sağlayacak alternatif eğitim modellerinin geliştirilmesi, bu olumsuz dönemde eğitimin sürekliliğinin kesintiye uğramaması açısından önem arz etmektedir.

ANA HEDEF-1

Erken çocukluk döneminde yapısal reformlar yapmak

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul öncesi terminolojisinin mevcut sistem içindeki yetersizliklerini belirlemek, okul öncesi kavramından daha kapsayıcı ve dünya literatürü ile bütünlük gösteren erken çocukluk eğitimi terminolojisinin kullanımını yasal düzenlemelerle sağlamak ve yaygınlaşmasına liderlik etmek					✓
2	Erken çocukluk eğitiminin 0- 6 yaşlar arasındaki çocukları kapsayan boyutları ile ilgili ilkeleri ve standartları geliştirmek ve çocuklar için çalışan farklı bakanlıkları çocuğun yüksek yararını hedefleyen ortak mevzuat çalışmalarına yönlendirmek					✓
3	Erken çocuk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kademesine dahil etmek				✓	
4	0-6 yaşlarındaki erken çocukluk dönemindeki çocukların gelişim ve öğrenme gereksinimlerine uygun bütünsel, esnek ve gelişimsel eğitim programlarını geliştirmek				✓	
5	Eğitim fakültelerinin lisans ve lisansüstü programlarında bebeklik dönemi gelişimi ve bakımı ile ilgili program ve uygulama derslerinin konulması için gerekli iş birliklerini başlatmak			✓		
6	Her ilköğretim okulu bünyesinde mutlaka en az bir ana sınıfı açılmasını sağlamak			✓		
7	Üniversitelerde öğretim üyesi atamalarında erken çocukluk eğitimi kurumlarında 3 yıl düzenli olarak faaliyet göstermenin atama kriterleri içine alınmasını sağlamak			✓		
8	Koşulları elverişsiz yerlerde yaşayan çocuklar başta olmak üzere erken çocukluk eğitimi kurumuna devam eden çocuklara kahvaltı ve öğle yemeği desteğinin verilmesini ve bu uygulamanın sürdürülebilirliğini sağlamak			✓		
9	Özel gereksinimi olan çocukların erken çocukluk eğitimine erişim haklarını kazandırmak					✓
10	Teneffüs kullanmayan erken çocukluk öğretmenlerinin özlük haklarının diğer öğrenim kademelerindeki gibi düzenlenmesini sağlayarak öğretmenlerin motivasyonunu artırmak			✓		

11	Öğretmenlerin her dönem başında kariyer planlamalarını yapmalarını ve yıl içinde bu planlarını yerine getirme durumlarını, hazırlayacakları kişisel gelişim portfolyosu ya da öğretmen yeterlikleri belgeleri ile görünür kılacakları öz değerlendirme sistemini geliştirmek						✓
12	Bağımsız anaokullarının sayısını %25 oranında artırmak						✓
13	Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması içinde Erken Çocukluk Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün yer alması için yasal düzenlemeler yapmak						✓

ANA HEDEF-2

Erken çocukluk eğitim programının oyun temelli uygulamalarının niteliğini arttırmak

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓		
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Oyun dostu okul özellikleri, ilke ve standartları ile öğretmen yeterliklerini belirlemek ve öğretmenlerin oyun dostu uygulama becerilerini geliştirmek üzere uygulamalı eğitimler düzenlemek					✓
2	Çocukların ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda çocuk dostu çevre ve eğitsel materyaller tasarlamak				✓	
3	Oyun dostu ebeveyn yetkinliklerini belirlemek ve aileleri bu doğrultuda bilinçlendirmek				✓	

4	21.yüzyıl yetkinlikleri ile oyun pedagojini bütünleştiren eğitim programları ile aileleri, öğretmenleri sürekli eğitime dahil etmek				✓
5	Erken çocukluk eğitimi kurumlarının tamamında okul bahçelerini çocuk ve oyun dostu fikirlerle tasarlamak ve çocukların gün içinde iki kez açık havada oyun fırsatlarından yararlanmasını sağlamak				✓

ANA HEDEF-3

Ülke genelinde okula erişimle ilgili olağanüstü koşullar ortaya çıktığında (doğal afetler, salgın hastalıklar, savaş vb.), çocukların eğitim haklarını koruyan alternatif eğitim modellerini geliştirmek

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	15					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Kriz zamanlarında çocukların eğitim haklarının korunmasına yönelik disiplinler arası geniş katımlı çalıştaylar düzenlemek					✓
2	Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle psikososyal destek becerilerini geliştirmek				✓	
3	Öğretmenlerin bu özel koşullarda kullanabilecekleri özel öğretim yöntemleri becerilerini geliştirmek				✓	

4	Bu özel koşullarda çocukların öğrenme gereksinimlerini ve eğitim haklarını koruyan çevrimiçi ve/veya somut eğitim materyallerini tasarlamak									✓
5	Bu özel durumlarda ailelerin bilgi, tutum ve davranışlarını olumlu yönde destekleyecek eğitim programları geliştirmek ve ailelerin bu programlara erişimini sağlamak									

ANA HEDEF-4

Erken çocukluk eğitiminde güncel yaklaşımların kullanımını ve niteliğini artırmak

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	25				
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓	
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Erken çocukluk eğitiminde farklı yaklaşımların; STEM, orman okulu, doğa temelli okul, ekolojik okul, oyun dostu okul, müzik, sanat, hareket ve spor, felsefe, sosyal duygusal öğrenme, medya okuryazarlığı üzerine çalıştaylar düzenlemek					✓
2	Pilot okullar seçilerek erken çocukluk eğitim kurumlarında farklı eğitim yaklaşım ve modellerini (STEM, Montessori, Doğa temelli vb.) eğitimi uygulamak ve sonuçları değerlendirmek			✓		
3	Erken çocukluk eğitimi standartlarıyla akreditasyonu tamamlanmış farklı erken çocukluk eğitimi programlarını geliştirmek				✓	

4	Erken çocukluk öğretmenlerinin en az bir alanda (müzik, drama, sanat, spor, masal anlatıcılığı, STEM, Satranç vb.) uzmanlaşması için mesleki eğitim kurslarında sertifika almasını teşvik etmek				✓		
5	Erken çocukluk öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme, etkili öğrenme yöntemleri, teknoloji, sınıf yönetimi, özel eğitim, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi konularda sürekli eğitim programlarıyla desteklenerek gelişimlerini sağlamak						✓
6	Erken çocukluk öğretmenlerinin akademik ve uygulama kitapları (çocuklara, ebeveynlere ve meslektaşlarına yönelik) yazma, çizim ve dijital içerik oluşturma becerilerini destekleyecek fırsatlar sağlamak				✓		
7	Erken çocukluk öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarında (müze, kütüphane, doğa) öğrenme süreçlerini yönetme becerilerini geliştirmek				✓		
8	Erken çocukluk eğitimi kurumlarında sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve 21. Yüzyıl becerileri doğrultusunda eğitim ortamlarının düzenlenmesine olanak yaratma				✓		

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme		✓		
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık				✓
Tasarım ve Üretim Becerileri		✓		✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓			✓
Matematik Okuryazarlığı				
Yaratıcılık				✓
İletişim Kurma		✓	✓	
İş birliği Yapma	✓	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓	
Bilgi Okuryazarlığı			✓	
İnternet Okuryazarlığı				
Medya Okuryazarlığı				

Girişimcilik	✓			✓
Teknoloji Okuryazarlığı				
	HEDEF SORUMLULUKLARI			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
MEB Merkez T.	✓	✓	✓	✓
Valilikler				
İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓		
Okul Yöneticileri	✓	✓		
Öğretmenler	✓	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓	✓		
Veliler		✓	✓	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Üniversiteler	✓		✓	✓
STK'lar			✓	
Siyasi Partiler				
Sendikalar				
Belediyeler		✓		
Valilikler				
TÜBİTAK		✓		✓
Avrupa Birliği				✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓	✓
Medya				
Diğer ...				

2028-2033 HEDEFLERİ

Yaşana ve yaşamakta olduğumuz toplumsal krizler göstermektedir ki özellikle çocuklara ve ailelerine toplumsal krizlere karşı toplumsal farkındalık kazandırılmalıdır. Bu bağlamda iklim değişikliği, kuraklık, seller, depremler vb. durumlarda, çocuklarda sosyal ve duygusal esnekliği-dayanıklılığı artırmak hedeflenmektedir. Bu sebeple olası bir toplumsal kriz yaşandığında, sosyal-duygusal öğrenme standartları önceden belirlenmiş olmalı ve bu standartlara erişim izlenebilir olmalıdır.

Aileler de bu sürecin bir parçası olarak düşünülmesi ve toplumsal krizler hakkında aileler de bilinçlendirilmelidir. Bu sayede uzun vadede toplumsal krizleri sosyal-duygusal dayanıklılık açısından çocukların ve ailelerinin en az zararla atlatabilmesi hedeflenmektedir. Böylesi bir acil durum ile karşılaşıldığında çocukların yardımına yetişecek olan, afet eğitimi konusunda özel eğitim almış eğitimciler yapılmalıdır ve bu olağanüstü durumlarda görev ve sorumluluk almalıdır.

Toplum temelli esnek erken çocukluk eğitimi hakkında toplumda genel bir bilinçlendirme girişiminde bulunulmalıdır. Bu girişim için bu alanda çalışan bilim insanları çalıştaylar düzenlemeli, örnek eğitim modelleri geliştirmeli ve geliştirilen bu modeller sahada uygulanmalıdır. Uygulama aşaması yaygınlaştırılmalı ve değerlendirme süreçleri gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda uluslararası modeller mercek altına alınmalı ve hem bilim uzmanlarından hem de erken çocukluk eğitimi öğretmenlerinden oluşan bir araştırma grubu oluşturulmalıdır.

21. Yüzyıl becerilerinden; iş birliği, iletişim, eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerini kapsayan alternatif eğitim programları geliştirilmelidir. Bu becerilere yönelik standartlar geliştirilmeli, bu standartlara erişim takip edilmeli, öğretmen eğitimleri ve meslek içi eğitimler düzenlenmeli, öğretmenler için mesleki geziler planlanmalı, okul dışı öğrenme kaynakları oluşturulmalıdır.

ANA HEDEF-1

Olası toplumsal krizlere karşı sosyal duygusal öğrenme kaynaklarını geliştirmek

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

25

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	İklim değişikliği, gıda krizi, kuraklık, orman yangınları, deprem, seller ve salgınlara karşı erken yaşlardan itibaren toplumsal farkındalığı geliştirmek ve sosyal, duygusal esnekliği dayanıklılığı arttırmak					✓
2	Olası toplumsal krizlere karşı erken çocukluk yıllarından itibaren çocukların dayanıklılığını ve esenliğine yönelik öğrenme hedefleri belirlemek				✓	
3	Olası toplumsal krizlere karşı aileleri bilinçlendirmek ve güçlendirmek			✓		
4	Olası toplumsal krizlere karşı sosyal-duygusal öğrenme standartları belirlemek ve olası toplumsal krizlere karşı belirlenen sosyal-duygusal öğrenme standartlara erişimi izlemek				✓	
5	Böylesi özel koşullarda görev alacak afet eğitimi konusunda özel eğitimli eğitimcilerden oluşacak ekiplerin yetki ve sorumluluklarıyla yapılanmasını yapmak (Ör. ÇOHYET olarak kısaltılabilecek Çocuğun Olduğu Her Yerdeyiz Eğitimciler Takımı)			✓		
 ANA HEDEF-2						
Erken çocukluk eğitimi insan kaynağını ve yapısal reformları geliştirmek						
2028-2033 Hedef Katkısı (%)	50					

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Tüm üniversitelerde Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi Araştırma Merkezleri EÇEGAM kurulmasını sağlamak ve yaygınlaştırmak				✓	
2	Anaokuluna uyum ve hazırlık sürecini 0-3 yaş bebeklik çağı bakım ve eğitimi ile güçlendirmek				✓	
3	Erken çocuk eğitiminde 5 yaşın yanı sıra 3 ve 4-5 yaşların da zorunlu eğitim kademesine dahil edilmesi için ön çalışmaların tamamlanması					✓
4	Eğitim Fakültesi olan tüm üniversitelerde uygulama okulu açılmasını zorunlu hale getirmek			✓		
5	Erken çocukluk öğretmenlerinin %100'ünün lisansüstü eğitim almasını sağlamak			✓		
6	Erken çocukluk kurumlarının müdür ve öğretmenlerinin belirlenen koşulları taşıması durumunda uzmanlık alanlarında üniversitelerin ilgili bölümlerinde öğretim elemanı olarak ders vermesini sağlamak ve bu uygulamanın yaygınlaşmasını sağlamak				✓	
7	Erken çocukluk öğretmenlerinin yılda en az üç kez mesleki gelişim programına katılımını sağlamak			✓		
8	Öğretmenlerin bir eğitim- öğretim yılı içinde aynı il ve farklı illerdeki okulları incelemek, deneyimlerini paylaşmak üzere mesleki geziler yapmasını sağlamak			✓		
9	Bağımsız anaokulları sayısını %50 artırmak				✓	

ANA HEDEF-3

Toplum temelli esnek erken çocukluk eğitimi, iş birliği, iletişim, eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerileri ile destekleyerek alternatif eğitim programları geliştirmek

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

25

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	İş birliği, iletişim, eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerine yönelik standartlar geliştirmek, standartlara erişimi izlemek, okul dışı öğrenme kaynaklarıyla desteklemek ve öğretmen eğitimleri yapmak				✓	
2	Erken çocukluk eğitimi kurumlarında yapılan iyi örneklerin yetkin okul müdürleri ve öğretmenleri tarafından meslektaşlarına ve öğretmen adaylarına aktarılmasına olanak yaratmak			✓		
3	Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği her eğitim- öğretim döneminin başındaki ve sonundaki seminer sürecinde öğretmenlerin iş birliği, iletişim, eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerinin gelişimine yönelik hizmet içi eğitim almalarını sağlamak			✓		
4	Erken çocukluk alanında çalışan bilim insanlarını toplum temelli esnek erken çocukluk eğitiminin önemi konusunda bilgilendirmek ve beyin fırtınası yapıp yeni fikirler üretmek için çalıştaylar düzenlemek			✓		

5	Aileleri ve genel olarak toplumu toplum temelli esnek erken çocukluk eğitiminin önemi konusunda bilgilendirerek bilinçlendirmek				✓
6	Toplum temelli esnek erken çocukluk eğitimi örnek modelleri geliştirmek, toplum temelli esnek erken çocukluk eğitim modellerinin sahada uygulamalarını yaygınlaştırmak, uygulama örneklerinin etki araştırmalarını ve revizyonlarını yapmak				✓
7	Çocukların 21. Yüzyıl becerini ve toplum temelli esnek erken çocukluk eğitimi destekler nitelikte tasarlanmış okullara ve sınıflara sahip olunması				✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme		✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓		✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			
Tasarım ve Üretim Becerileri			✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık	✓		✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı		✓	
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			✓
Teknoloji Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	
Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓

İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar			✓
Okul Yöneticileri		✓	✓
Öğretmenler		✓	✓
Öğrenciler			✓
Veliler			✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		✓
Siyasi Partiler	✓		
Sendikalar	✓		
Belediyeler	✓		✓
Valilikler		✓	✓
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği			
Diğer Bakanlıklar	✓		✓
Medya			
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Erken çocukluk eğitim programında yer alan kazanımların disiplinler arası olarak hazırlanmış olması ve erken çocukluk eğitimi standartlarıyla akreditasyonu tamamlanmış farklı erken çocukluk eğitimi programlarının geliştirilmiş olması
2	Erken çocuk eğitimini (3-4-5 yaş) zorunlu eğitim kademesine dahil edilmiş olması
3	Anaokuluna uyum ve hazırlık sürecinin 0-3 yaş bebeklik çağı bakım ve eğitimi ile güçlendirilmiş olması
4	Erken çocukluk eğitim kurumlarında çocukların eğitimiyle eş zamanlı sürdürülebilir Ebeveyn Okullarının yapılanmasının tamamlanmış olması
5	Erken çocukluk eğitimi kurumlarının tamamında okul bahçelerinin çocuk ve oyun dostu fikirlerle tasarlanmış ve çocukların gün içinde iki kez dışarıda olmasının sağlanmış olması
6	Ulusal ve uluslararası düzeyde eğitimci eğitimi programları, değişim programları, farklı üniversite iş birlikleri ile yapılacak proje ortaklıkları vb. ile öğretim üyesi niteliğinin yükseltilmiş olması ve öğretim üyesi atamalarında erken çocukluk eğitimi kurumlarında 3 yıl düzenli olarak faaliyet göstermenin atama kriterleri içine alınmış olması
7	Eğitim Fakültesi olan tüm üniversitelerde uygulama okulu açılmasının zorunlu hale getirilmiş olması
8	Her ilkokulun bünyesinde mutlaka en az bir ana sınıfının açılmış olması, bağımsız ana okullarının sayısının %50 oranında artmış olması
9	Tüm üniversitelerde Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi Araştırma Merkezleri EÇEGAM kurulmuş olması
10	Özel koşullarda görev alacak afet eğitimi konusunda özel eğitilmiş eğitimcilerden oluşacak ÇOHYET'in (Çocuğun Olduğu Her Yerdeyiz Eğitimciler Takımı) yetki ve sorumluluklarıyla yapılanmasının yapılmış olması
11	Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması içinde Erken Çocukluk Eğitimi Eğitim Genel Müdürlüğü'nün kurulmuş ve etkin bir şekilde çalışıyor olması

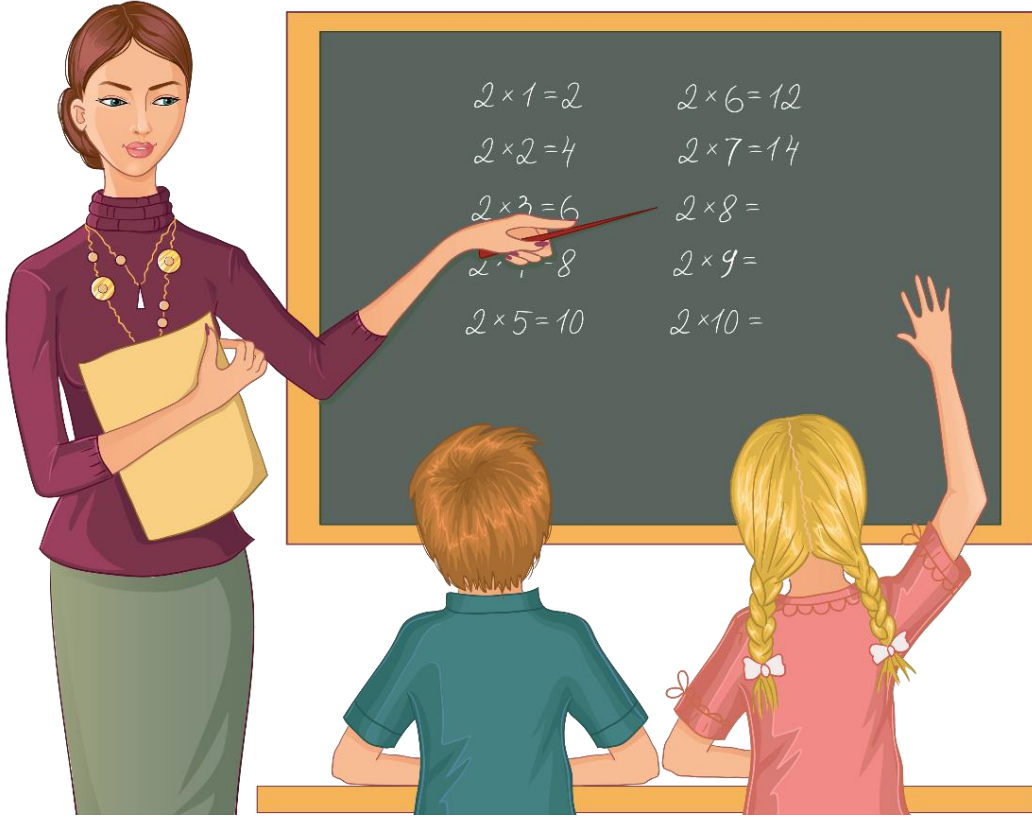
2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Erken çocukluk eğitimi kurumları arasındaki niteliksel farklılıkların ortadan kalkmış ve öğrenme ortamının çocukların yüksek yararına olacak şekilde düzenlenmiş olması
2	Öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adaylarının buldukları illerde kalite standartları ile akredite olmuş uygulama anaokulu statüsünde okullara erişiminin sağlanmış olması
3	Özel gereksinimi olan çocukların nitelikli erken çocukluk eğitimine erişim haklarının kazandırılmış olması
4	Erken çocukluk eğitim kurumuna devam eden tüm çocuklara sağlıklı öğünlerden oluşan beslenme desteğinin verilmiş ve sürdürülebilirliğinin sağlanmış olması
5	Ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı programlarıyla çocuklarının gelişimi, eğitimi ve geliştiren bakımı konusunda bilgilenmesinin sağlanmış olması
6	Teneffüs hakkından mahrum olan erken çocukluk eğitimcilerinin özlük haklarının diğer öğrenim kademelerindeki gibi düzenlemiş olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Erken çocukluk eğitimi kurumlarında toplum temelli ve okul dışı öğrenme olanaklarının sunulduğu farklı modellerin uygulanmasına ilişkin yasal düzenlemelerin tamamlanmış ve uygulamaların hayata geçirilmiş olması ve etki araştırmalarının yapılması
2	Erken çocukluk kurumlarının müdür ve öğretmenlerinin belirlenen koşulları taşıması durumunda uzmanlık alanlarında üniversitelerin ilgili bölümlerinde öğretim elemanı olarak ders vermesinin sağlanmış olması
3	Erken çocukluk öğretmenlerinin yılda en az üç kez mesleki gelişim programına katılımının sağlanıyor ve en az bir alanda (müzik, drama, sanat, spor, masal anlatıcılığı, STEM, Satranç vb.) uzmanlaşması için mesleki eğitim kurslarında sertifika almasının teşvik edilmiş olması
4	Erken çocukluk öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme, etkili öğrenme yöntemleri, teknoloji, sınıf yönetimi, özel eğitim, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi konularda sürekli eğitim programlarıyla desteklenerek gelişimlerinin sağlanıyor olması

5	Erken çocukluk öğretmenlerinin akademik ve uygulama kitapları (çocuklara, ebeveynlere ve meslektaşlarına yönelik) yazma, çizim ve dijital içerik oluşturma becerilerini destekleyecek fırsatlar sağlanması
6	Erken çocukluk öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarında (müze, kütüphane, doğa) öğrenme süreçlerini yönetme becerilerinin geliştirilmiş olması
7	Öğretmenlerin her dönem başında kariyer planlamalarını yapıyor olması ve yıl içinde bu planlarının yerine getirme durumlarını, hazırlayacakları kişisel gelişim portfolyosu ya da öğretmenlik yeterlikleri belgeleri ile görünür kılacakları öz değerlendirme sisteminin geliştirilmiş olması
8	Erken çocukluk öğretmenlerinin %100'ünün lisansüstü eğitim almış olması

2023-2033 İLKOKUL EĞİTİMİ

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Prof. Dr. Ali Ersoy (Bölüm Editörü)

- Anadolu Üniversitesi
- alersoy@anadolu.edu.tr

Doç. Dr. Muhammet Özden

- Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
- muhammet.ozden@dpu.edu.tr

Doç. Dr. Turgay Öntaş

- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- tontas@nku.edu.tr

Doç. Dr. Zuhale Çeliktürk Sezgin

- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
- zuhalcelikturk@mehmetakif.edu.tr

Okul Müdürü, İbrahim Taşdemir

- Eskişehir Gelişim Okulları
- ibrahim.tasdemir@gelisimkoleji.k12.tr

Öğretmen, Mehmet Saygılı

- Milli Eğitim Bakanlığı
- mehmet_dpu@hotmail.com

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE İLKOKUL EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

Türkiye'de ilkokul eğitimi 6-10 yaş grubundaki çocukları kapsamaktadır. Eğitim-öğretim yılının başlayacağı Eylül ayı itibari ile 69 ayını dolduran çocukların ilkokul birinci sınıfa kaydı yapılmaktadır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında uygulamaya koyulan 4+4+4 zorunlu eğitim sistemi ile Türkiye'de zorunlu eğitim sekiz yıldan on iki yıla çıkarılmıştır. Bu sistemde ilkokul eğitimi için yapılan en dikkat çekici değişikliklerden biri ilkokul eğitimin süresinin 5 yıldan 4 yıla indirilmesi olmuştur. Türkiye'de ilkokul için okullaşma oranı 2020-2021 eğitim-öğretim yılı verilerine göre görece yüksektir (Brüt: %96,62; Net: %93,23). Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibari ile 5 yaş için %56,89 olarak hesaplanmıştır. Verilerden de anlaşıldığı üzere Türkiye'de birçok çocuk ilkokulla birlikte eğitim yaşamına başlamaktadır. İlkokul kademesi, öğrenci ve öğretmen sayısı bakımından en yoğun kademelerden biridir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibari ile ilkokuldaki toplam öğrenci sayısı 5.328.391'dir. Bu öğrencilerin, 2.583.041'i kız, 2.745.350'i ise erkektir. İlkokullardaki toplam öğretmen sayısı 306.937'dir. Öğretmenlerin 273.652'i devlet ilkokullarında, 33.285'i özel ilkokullarda görev yapmaktadır. İlkokuldaki öğretmenlerin çoğunluğu kadın öğretmenlerden oluşturmaktadır. İlkokullardaki okul, şube ve derslik sayılarına bakıldığında; 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibari ile 22.527 resmi, 2.049 özel olmak üzere 24.576 ilkokul bulunmaktadır. Bu okullarda toplam 244.084 şube, 264.740 derslik mevcuttur (MEB, 2021).

Bununla birlikte ilkokul eğitiminde kimi sorunlar süregelmektedir. Bunlar arasında köy okullarının kapatılarak taşınmalı eğitime geçilmesi, ücretli öğretmenlik uygulaması, eğitimde erişim ve fırsat eşitsizlikleri önündeki engellerin aşılamaması, ilkokula öğrencilerin yetersiz hazır bulunuşlukla başlaması, okuduğunu anlama ve matematik başarısının yetersiz olması,

İlkokulda eğitim süresi dört yıldır ve okullaşma oranı 93,23'tür. Okuma ve matematik becerileri eksik kazandırılmaktadır. Sınıf öğretmenliği daha çok kadınların yaptığı bir meslektir.

sürdürülebilir bilgi ve becerilerin kazandırılmaması, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin sağlanamaması, okulların teknolojik ve fiziksel alt yapı yetersizliklerinin olması, kadın sınıf öğretmenlerinin yönetim ve karar alma süreçlerinde yeterince yer almaması ön plana çıkan sorunlardır.

Kaynaklar

1. MEB (2021). Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim: 2020-2021. Ankara. İnternet Erişimi Adresi:

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Türkiye’de okulöncesi eğitim döneminde okullaşma oranının düşük olması [3-5 Yaş okullaşma oranı brüt: %29,94; net: 28,35, (MEB, 2021)] ve ailelerin sosyo-ekonomik koşullarına bağlı nedenlerden dolayı, çocuklar ilkokula yetersiz hazır bulunuşlukla başlamaktadır. Bu yetersizlikler çocukların bilişsel, bedensel, dilsel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarında gözlenmektedir.

İlkokulda eğitime erişim ve fırsat eşitsizliğinden kaynaklanan başarı eksiklikleri bulunmaktadır. Bu eksiklikler ailelerin sosyo-kültürel farklılıkları, yoksulluk, göçler, sığınmacı ve mülteci öğrenci olmaktan kaynaklanan erişim ve fırsat eşitsizliklerdir. Bu durum en belirgin olarak ilkokulda gözlemlenmektedir.

Öğretmen, okul ve eğitim-öğretim uygulamalarının verimsizliği ilkokuldaki başarı eksikliklerinin bir diğer nedenidir. Sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitim ve mesleki gelişim süreçlerinin önünde engeller bulunmaktadır. Sınıf öğretmenleri tam gün mesai yaptıkları için lisansüstü eğitime ve kendi mesleki yeterliklerini geliştirmeye yönelik fırsatlara erişememektedir. Okul kaynaklı sorunlar (kalabalık sınıflar, okulunun fiziksel yapısı, araç-gereç ve materyal eksikliği vb.) başarısızlığa zemin hazırlamaktadır. Eğitim-öğretim uygulamaları kapsamındaki başarı eksiklerinin temelini bilişsel gelişime odaklı eğitim anlayışı oluşturmaktadır. Öğrencilerin bilişsel gelişimleri kadar duyuşsal ve sosyal gelişimlerinin göz ardı edilmesi başarı eksikliğinin nedenlerinden bir diğeridir.

İlkokulda; okuma, yazma ve matematik gibi temel becerilerin kazanılması beklenmektedir. Bu beceriler ilkokul döneminde asgari düzeyde edinilmektedir. Ulusal ve uluslararası sınavlarda okuma, anlama ve matematik becerilerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durumun en önemli nedeni temel dil ve matematik becerilerinin ilkokulda yeterli düzeyde öğrencilere kazandırılmamasıdır.

İlkokulda sürdürülebilirlik bilgi ve becerilerinin kazandırılmaması en önemli başarı eksikliği alanlarından biridir. Bu bağlamda küresel çevre sorunları, barış ve demokrasi eğitimi, dünya vatandaşlığı eğitimi, doğal çevreye ve çevre sorunlarına yönelik bilinç ve farkındalık, açlık ve yoksullukla mücadele bilinci, sağlıklı yaşam ve gıda tüketimi bilinci, barış ve adalet farkındalığı, insan ve hayvan haklarına saygı kültürü ve eşitsizliklerin azaltılması konularında öğrencilere gerekli bilgi, beceri ve değer ilkokul basamağında kazandırılmadığı söylenebilir.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	İlkokula geçişte hazır bulunuşluğun yetersiz olması
2	İlkokulda kaliteli eğitime erişim ve fırsat eşitliğinde engellerin olması
3	Öğretmen, okul ve eğitim-öğretim uygulamalarının verimsiz olması
4	Öğrencilerin okuma ve matematik başarılarının yetersiz olması
5	Sürdürülebilirlik bilgi ve becerilerinin kazandırılmaması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Fırsat eşitliği, öğrencilerin sahip oldukları sosyoekonomik olanaklardan bağımsız olarak nitelikli eğitime erişebilmesi durumunu ifade etmektedir. Eğitimde ailelerin sosyal ve kültürel sermayeleri ile ekonomik koşullarından bağımsız olarak kamu hizmetlerinin dengeli sunulması önemlidir. Özellikle ilkokul eğitiminde fiziksel alt yapı yeterliğinin ve okulda sunulan olanakların farklılıklar göstermesi gibi durumlar eğitimde fırsat eşitsizliğini görünür kılan göstergeler arasında sayılabilir.

Derslik başına düşen öğrenci sayısı kimi kent merkezlerinde diğer bölgelere göre daha fazladır. Türkiye’de derslik başına düşen öğrenci sayısı yaklaşık 26, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise ortalama 13’tür (ERG, 2019). Ancak büyükşehir merkezlerinde derslik başına düşen öğrenci sayısı bu sayıdan fazla olabilmektedir.

Okulların kütüphane, laboratuvar, gösteri ve spor salonu gibi fiziksel mekanlara sahip olmaması çocukların çok yönlü olarak gelişmelerinin önündeki en önemli fırsat eşitsizliklerinden biridir. Bu durum çocukların sanat, estetik, spor ve kültürel yönlerden bir bütün olarak gelişmelerini engelleyen bir eşitsizlik alanı olarak ortaya çıkmaktadır.

Taşınmalı eğitim, nüfuzu az ve dağınık olan köy ve benzeri küçük yerleşim birimlerindeki öğrenciler için eğitime erişim olanağı sağlayan alternatif bir yöntem olarak görülse de sürecin yürütülmesinde hizmetlerin sınırlı ve verimsiz olması yeni fırsat ve toplumsal eşitsizlik sorunlarını doğurmaktadır. Özellikle öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanamaması, küçük yaşta çocukların ebeveynlerinden uzak kalması, kimi zaman okula erişmek için uzun yolculuklar yapılması, taşıma servis hizmetlerinin uzman olmayan kişiler tarafından verilmesi vb. sorunlar fırsat eşitsizliğinin önemli bileşenlerini oluşturmaktadır.

Farklı nedenlerden dolayı ilkokullarda ders saat ücretli öğretmen (ücretli öğretmen) istihdam edilmektedir. Sözü edilen uygulama hem öğrencilerin nitelikli eğitime erişememesi hem de aynı işi yapan öğretmenlere adaletsiz ücret ödenmesi bakımından toplumsal eşitsizlik oluşturmaktadır. Türk Eğitim Sen (2022), ücretli öğretmen sayısının 85 binden fazla olduğunu ve bu öğretmenlerin yaklaşık 35 bininin eğitim fakültesi mezunu olduğunu belirtmektedir. Bu yönüyle ücretli öğretmenlik eğitimin niteliğini olumsuz etkilemekte ve öğrencilerin çoğu zaman öğretmenlik bilgi ve becerilerinden yoksun öğreticilerden eğitim

alma sorununu ortaya çıkarmaktadır. İkinci olarak ücretli öğretmenler tıpkı kadrolu öğretmenler gibi öğretim etkinliklerini planlama ve uygulama, öğrenci başarısını değerlendirme, veli toplantısı yapma vb. sorumlulukları yerine getirmesine karşın ücret ve diğer konularda yasal haklardan yararlanamamaktadırlar.

Eğitimde fırsat eşitsizliği kapsamında öğrencilerin sosyoekonomik durumlarındaki farklılıklar okul ortamına bir eşitsizlik olarak yansımaktadır. Giderek artan yoksulluk nedeniyle okullarda, öğrencilerin evlerinde yeterli olarak beslenmesinden ve kimi durumlarda okula aç geliyor olmasından kaynaklanan eşitsizlikler gözlenmektedir. Açlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılamayan ilkökul öğrencileri birçok konuda fırsat eşitsizliği yaşayabilmektedir. Kamu tarafından karşılanan yardımcı kaynaklar ve ders kitapları gibi okullarda kahvaltı ve yemek hizmetlerinin verilmemesi önemli bir eşitsizlik alanıdır.

Günümüzde ilkökullarda 306.937 öğretmen görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerin 196.777'sini kadın öğretmenler oluşturmaktadır (MEB, 2021). Ancak yönetim ve karar alma süreçlerinde kadın öğretmenlerin sayısı oldukça azdır. İlkokul basamağı, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmeye başladığı önemli bir gelişim sürecine denk gelmektedir. Bu nedenle öğrencilerin kadınların sadece sınıf içi öğrenme etkinliklerinden sorumlu olduğuna yönelik algı geliştirmeleri, yönetim ve karar alma süreçlerini ise eril süreçler olarak algılaması toplumsal cinsiyet eşitsizliği bakımından bir sorun alanı olarak görülebilir.

Kaynaklar:

ERG (2019). Bir Bakışta Eğitim 2019'a Göre Türkiye'de Eğitimin Durumu. İnternet Erişim Adresi: https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/Bilgi-Notu_-Bir-Bak%C4%B1%C5%9Fta-E%C4%9Fitim-2019-G%C3%B6re-T%C3%BCrkiye%E2%80%99de-E%C4%9Fitimin-Durumu.pdf

MEB (2021). Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim: 2020-2021. Ankara. İnternet Erişimi Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_organ_egitim_2020_2021.pdf

Türk Eğitim Sen (2022). Ücretli öğretmen sayısı zirve yaptı. İnternet Erişim Adresi: <https://www.tes.org.tr/ucretli-ogretmen-sayisi-zirve-yapti/>

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Kent merkezlerindeki okullarda derslik başına düşen öğrenci sayısının fazla olması, okulların yetersiz fiziksel altyapıya ve eksik eğitsel donatıya sahip olması
2	Taşımali eğitim uygulaması
3	Ücretli sınıf öğretmenliği uygulaması
4	Eğitim süreçlerine yoksulluğun sonuçlarının yansması
5	Karar alma ve yönetim süreçlerinde erkeklerin çoğunlukta olması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Öğretmenlerin araştırma okuryazarlığı becerileri geliştirilmelidir. Araştırmacı öğretmenlik, öğretmenlerin kendi öğretim faaliyetlerinin etkililiği hakkında sistematik kanıtlar aradıkları amaçlı bir sorgulama sürecidir. Bu beceriye sahip öğretmenler daha iyi öğretme-öğrenme ortamları ve fırsatları yaratabilmek için hem mesleklerinin hem de sınıflarının gerçeklerini sorgularlar. Araştırmacı öğretmenler uygulamalarını ve öğretim etkinliklerini gerçekleştirdikleri bağlamı sistematik olarak araştırarak mesleki gelişimlerini artırabilirler. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi süreçlerde araştırma yapma bilgi ve becerilerini geliştirecek sürdürülebilir yapı ve politikaların uygulamaya konulmaması bir eksiklik olarak ele alınabilir.

Uygulanmakta olan öğretim programlarında beceri ve değer öğrenme alanları göz ardı edilmektedir. Öğrencilere bilişsel beceriler kadar bilişsel olmayan becerileri kazandırmak da önemlidir. Öte yandan 21. yüzyıl becerileri olarak anılan problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve öz-yönetim gibi sadece bilişsel yönü olmayan becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı eğitim paydaşlarının en önemli ve güncel tartışma konularından biridir. Çünkü bu becerilerin okul yıllarında kazanılması, ülkelerin gelecekteki rekabet piyasasındaki yeri için de belirleyici olduğundan özellikle gelişmekte olan ülkelerin bu duruma daha fazla önem vermesi gerekmektedir. MEB tarafından 2005, 2013 ve 2018 yıllarında yapılan program geliştirme çalışmalarında içerik bilgisinin yanı sıra beceri, duyuş ve değer öğrenme alanlarının gelişimine de odaklanılmıştır. Benzer şekilde, 2023 Eğitimde Vizyon Belgesi'nde de öğrencinin bütüncül olarak geliştirilmesi amacı için öğrencilerin bilişsel yeterliklerinin yanı sıra sosyal, kültürel, duyuşsal, ahlaki, etik, ekonomik alanda yeterliklerinin geliştirilmesi vurgusu yapılmaktadır.

Öğretmenler öğretimde yeni yaklaşımları (örneğin, STEM eğitimi, sosyobilimsel konuların öğretimi, karakter ve değerler eğitimi, çok kültürlü eğitim, sanat ve spor eğitimi vb.) kullanmak istediklerinde içerik bilgileri sınırlı kalabilmektedir. Bu durum onların beceri ve yetkinlik eksiklikleri yaşamalarına neden olabilir. Yine öğretmenlerin yeni yaklaşımları öğretimle bütünleştirmenin zor olduğunu düşündükleri, öğrencilere rehberlik etmede ve öğrenci performansını değerlendirmede sorunlar yaşadıkları bilinmektedir.

21. yüzyıl becerileri öğrencilere bütüncül olarak kazandırılmamaktadır. Avrupa Birliği, Türkiye Yeterlikler Çerçevesi ve Öğretim Programlarında yer alan yeterlik ve yetkinlikler doğrultusunda öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, girişimcilik, sorumluluk alma, dijital vatandaşlık vb. pek çok beceri ve değer kazandırılmasına yönelik bir görüş birliği bulunmaktadır. Bununla birlikte sözü edilen becerilerin öğrencilere kazandırılmaması önemli sorun alanlarından biri olarak kabul edilebilir.

Öğretmenlerin teknoloji entegrasyonunda beceri ve yetkinlik eksiklikleri bulunmaktadır. Öğretmenlerin yüz yüze ve çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenmenin etkililiğini ve verimliliğini artıracak teknolojik pedagojik alan bilgilerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Öte yandan ilkökul düzeyindeki çocukların somut gelişim döneminde oldukları göz önüne

alındığında yüz yüze ve çevrimiçi öğrenenlerin farklı derslerdeki kavramları, olguları, bilimsel gerçekleri, deneyleri ve akıl yürütmeleri somut olarak deneyimleyecekleri teknoloji destekli öğrenme ortamları oluşturmak bir zorunluluktur. Çünkü öğretmenlerin en temel görevlerinin öğrencilere rehberlik etmek ve onların öğrenmelerini destekleyecek etkileşimli öğrenme ortamlarını oluşturmak olduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerin sözcük dağarcıklarının gelişimi desteklenmelidir. Sözcük dağarcığı ile dört temel dil becerisi arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Sözcük dağarcığı yetersizliği ile anlama-anlatma arasında bir ilişki vardır. Bu nedenle dilin etkili, doğru ve anlaşılır olarak kullanılması için sözcük dağarcığını geliştirmek gerekmektedir. İlkokulun erken sınıflarından başlayarak öğrencilerin sözcük dağarcıklarının geliştirilmesine yönelik etkinlikler düzenlenmelidir.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Öğretmenlerin sistematik araştırma yapma becerilerinde yetersizlikler olması
2	Öğretimde yeni yaklaşım ve değerlendirme tekniklerinin kullanımına yönelik bilgi ve becerilerde yetersizlikler olması
3	21. yüzyıl becerilerinin bütüncül kazandırılmaması
4	Öğretmenlerin teknoloji entegrasyonunda beceri ve yetkinlik eksikliklerinin bulunması
5	Öğrencilerin sözcük dağarcıklarının yetersiz olması

FIRSATLAR

Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu genç öğretmenlerden oluşmaktadır. Türkiye'deki öğretmenlerin yaş ortalaması 36'dır ve öğretmenlerin %60'ı 40 yaşın altındadır. Öğretim kadrosunun çoğunlukla genç öğretmenlerden oluşması öğrenme sürecinin daha dinamik, verimli olmasına ve öğrenci-öğretmen iletişiminin daha sağlıklı olmasına katkı sağlayabilir. Öte yandan öğretmen yaşının homojen bir dağılım göstermesi öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemeye yönelik hizmet içi eğitimler hakkında da politika yapıcılara fikir verebilir.

Türkiye'de eğitim alanındaki önemli girişimlerden biri Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi'dir. Proje bilişim teknolojileri araçlarının derslerde etkin kullanımını içermektedir. Bu amaçla okullarda etkileşimli tahta ve internet kullanımının sağlanması, her öğretmen ve öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi, dijital öğretime uyumlu e-çeriklerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. FATİH Projesi'nin önemli bileşenlerinden birisi Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Projesi'dir. EBA, öğrenme sürecinde dijital içeriklerin kullanımı desteklemeye öncelik vermektedir. Ayrıca yeni açılan Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) da öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı verecek içeriklerin oluşturulması için bir fırsattır.

Sınıf öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim fırsatları yaygın ve niteliklidir. Türkiye’de sınıf öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim 1990’lı yılların sonlarından başlamış ve günümüze kadar olan süreçte nitelik olarak gelişme göstermiştir. Lisansüstü eğitim programlarından özellikle yüksek lisans eğitimleri uzaktan öğretim yoluyla da yürütülmektedir. Bu programlar, sınıf öğretmenlerinin ve üniversitelerde görev yapan araştırmacıların 21. yüzyıl becerilerini yetiştirmekte olan çağ bireylerine kazandırmak üzere onların mesleki yeterliklerini geliştirmeye ve bilimsel araştırma yapma becerilerini kazandırmaya çalışmaktadır. Yüksek lisans programlarında özellikle görev başındaki daha fazla sayıdaki sınıf öğretmenin katılımının sağlanmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

İlkokulda okullaşma oranı görece yüksektir. Türkiye’de ilkokul basamağında net okullaşma oranı %93,23’tür. Bu oran her ne kadar %98’lik OECD ortalamasının altında olsa da Türkiye’nin kendi koşulları içinde yüksek olarak değerlendirilebilir. Öte yandan görece yüksek okullaşma oranı eğitimde niteliği geliştirmeye yönelik başka alanlara odaklanılmasını sağlayacaktır.

En önemli 5 fırsat

1	Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun genç öğretmenlerden oluşması
2	Okullarda teknolojinin verimli ve etkili kullanılmasına yönelik girişimlerin olması
3	Sınıf öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim fırsatlarının sunulması
4	Türk eğitim sisteminin farklı uygulama deneyimlerine sahip olması
5	İlkokulda okullaşma oranının görece yüksek olması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Öğretmenler, eğitim yaşantıları ve kendi öğretim uygulamaları sonucunda genel bir öğretim anlayışı oluşturmaktadırlar. Ancak bununla birlikte verdikleri öğretim hizmetinin niteliği üzerine sorgulama yapmamakta; yapsa bile öğretim etkinliklerinde geliştirmeleri ya da değiştirmeleri gereken yönleri her zaman fark edememektedirler. Araştırmacı öğretmenlik, öğretmenlerin kendi öğretim uygulamaları üzerine sistematik bir sorgulama yapmasını içermektedir. Bu kapsamda içeriğin öğretmen tarafından planlanmasını ve uygulanmasını, uygulamanın kaydedilmesini ve uygulama kaydının öncelikle bizzat kendisi ve diğer öğretmenlerle birlikte analiz edilip değerlendirilmesini içermektedir. Sürecin sonunda öğretmenlerin kendi öğretim uygulamalarının niteliği ve verimliliği konusunda alan uzmanlarının ve meslektaşlarının görüşlerine dayalı olarak öğretim etkinliklerine yansıtma yapması umulmaktadır. Öğretmenlerin eğitim ve öğretimine ilişkin bilgilerini uygulamalarını sağlamak ve anlayışlarını geliştirmek üzere öğretmenlerin sınıf ya da okuldaki sorun durumlarını belirlemeleri, ilgili sorunları çözmeye yönelik araştırma tasarımı oluşturmaları, öğrenme ekosistemindeki diğer paydaşlarla (öğrenciler, diğer öğretmenler, veliler, okul yöneticileri vb.) iş birliği yapmaları, verileri nasıl toplayacakları ve çözümleyeceklerine yönelik stratejiler geliştirmeleri beklenebilir. Bu süreçte her bir öğretmene üniversitelerde ya da kendi görev yapmakta oldukları kurumlardaki daha deneyimli araştırmacıların rehberlik etmesi onların mesleki gelişim süreçlerinin verimliliğini artıracaktır.

ANA HEDEF

Sınıf öğretmenlerinin niteliğini geliştirmeye yönelik eğitim politikaları geliştirmek

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)

100

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Hizmet öncesi öğretmen eğitiminin niteliğini geliştirmek üzere paydaşlarla yapılacak iş birliklerini belirlemek					✓
2	Sınıf öğretmenlerinin araştırma yeterliklerini geliştirecek mesleki gelişim programları planlamak					✓
3	Sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitim yapmalarını kolaylaştıracak yasal düzenlemeleri uygulamaya geçirmek					✓
4	Sınıf öğretmenlerine öğretimde yeni yaklaşımları kullanma yeterlikleri kazandıracak mesleki gelişim programları planlamak				✓	
5	Okul temelli mesleki gelişim programları hazırlamak					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef-1
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓

Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef-1
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef-1
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓

2023-2028 HEDEFLERİ

Öğrencilerin okuma ve matematik başarılarının geliştirilmesi ilkokulun önemli eğitsel hedeflerden biridir. Okuma başarısı yalnızca Türkçe derslerini ilgilendirmemektedir. Okuma, okuduğunu anlama ve akıcı okuma öğrencilerin matematik başarılarını da etkilemektedir. Okuma ve matematik başarılarının uluslararası eğitim araştırmaları sonuçlarında üst sıralara çıkabilmesi için öğrencilerin bu iki alandaki başarılarının artırılmasını destekleyecek uygulamalara gereksinim duyulmaktadır.

İlkokulun yapı, yönetim ve organizasyonu gözden geçirilmelidir. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 4+4+4 olarak bilinen 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmiştir. 2012'den günümüze geçen süreçte ilkokulun süresinin yeniden 5 yıla çıkarılması gerektiği gözlemlenmiştir. Yine ilkokula başlama yaşının 69 aydan öğrencilerin okul olgunluğunu gösterecekleri 72 ay olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir. Böylece okula erken başlayan ve yeterli okul olgunluğu göstermeyen öğrenciler uyum sorunlarını aşabilecektir.

Ücretli sınıf öğretmenliği uygulaması ilkokulda eğitimin niteliği etkileyen etmenlerden en önemlilerinden biridir. Öğretmenlik bilgi ve becerileri konusunda yetersiz ve deneyimsiz öğretmenlerin çocukların nitelikli ilkokul eğitimine erişmelerinde fırsat eşitsizliğine de neden olmaktadır. Bu nedenle ücretli sınıf öğretmenliği uygulamasına son verilmelidir.

İlkokullar için okul binaları yeniden tasarlanmalıdır. Gelecekte yapılması planlanan okulların eğitim mimarisi düşünülerek inşa edilmesi ve mevcut okulların bütçe olanakları uygun olduğunda yenilenmesi gerekmektedir. Dikey mimari yerine yatay mimarinin ve sosyal donatıların olduğu okul binaları çocuk dostu olacak biçimde tasarlanmalıdır.

İlkokulda eğitime erişim ve fırsat eşitsizliklerinin giderilmesine dönük politika ve uygulamalar geliştirilmelidir. MEB örgün eğitim istatistiklerine göre ilkokula erişim %93 civarındadır. Söz konusu oranın %100'e çıkarılması için eylem planları hazırlanmalıdır. Özellikle dezavantajlı grupların okullaşma ve fırsat eşitsizliklerini giderecek ekonomik, sosyal ve kültürel politikalar uygulamaya konulmalıdır.

Türkiye'de bulunan sığınmacı ve göçmen statüsündeki ilkokul öğrencilerinin sosyal ve kültürel yaşama uyumunu kolaylaştıracak ve hızlandıracak kapsayıcı eğitim politikaları yaşama geçirilmelidir. Okullar arası başarı ve imkân farklarının da giderilebilmesi için eğitim finansman süreçleri dezavantajlı gruplar lehine yapılandırılmalıdır. Özellikle eğitime ayrılan bütçenin zorunlu giderlerin üstüne çıkacak ve yatırım yapılabilecek düzeylere çıkarılması imkân ve fırsat eşitliğine yapılacak önemli katkılardan biri olmalıdır.

ANA HEDEF-1

Öğrencilerin okuma ve matematik becerilerini geliştirmek

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	40		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğrencilerin okullarda ve dijital ortamlarda okuma becerilerini geliştirecek fırsat ve olanakları oluşturmak					✓
2	Öğrencilerin okullarda ve dijital ortamlarda sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek fırsat ve olanakları tasarlamak				✓	
3	Öğrencilerin okullarda matematik becerilerini geliştirecek matematik atölyeleri kurmak					✓
4	Sığınmacı ve mülteci öğrencilerin Türkçeyi etkili öğrenmelerini sağlayacak eylemleri yaşama geçirmek					✓
5	Okullar arasındaki eğitsel imkân ve fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldıracak yasal ve finansal düzenlemeleri yaşama geçirmek				✓	

ANA HEDEF-2

İlkokulun yapı, yönetim ve organizasyonunun gözden geçirmek

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	İlkokula başlama yaşını 72 ay olarak belirlemek				✓	
2	İlkokul eğitiminin süresini 5 yıla çıkarmak				✓	
3	Taşınmalı eğitim ve ücretli sınıf öğretmenliği uygulamalarını sonlandırmak				✓	
4	Öğrencilere ücretsiz kahvaltı ve öğle yemeği vermek					✓
5	İlkokul binalarını yatay mimariyle çocuk dostu olarak tasarlamak				✓	

ANA HEDEF-3

İlkokulda eğitime erişim ve fırsat eşitsizliklerinin nedenlerini ortadan kaldırmak

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓

Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Kent merkezi ve kırsal bölgedeki okullar arasında eşitsizlikleri gidermek					✓
2	İlkokul çağındaki sığınmacı ve mülteci çocukların akademik yeterliklerini geliştirmek					✓
3	İlkokulda özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar için nitelikli eğitim sağlamak					✓
4	Kent merkezlerinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısını en fazla 25 olarak sınırlandırmak				✓	
5	Okullar ve öğrenciler arasındaki dijital bölünmeyi ortadan kaldırmak					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓		
Sosyal ve Duygusal Öğrenme		✓	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓		✓
Yaratıcılık			
İletişim Kurma	✓		✓
İş birliği Yapma			✓
Problem Çözme	✓		
Bilgi Okuryazarlığı	✓		✓

İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı	✓		
Girişimcilik			✓
Teknoloji Okuryazarlığı			✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		✓
İl Milli Eğitim M.	✓		✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓		✓
Okullar	✓		
Okul Yöneticileri			
Öğretmenler	✓		
Öğrenciler	✓		
Veliler			
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓		✓
STK'lar			✓
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar		✓	
Belediyeler			✓
Valilikler		✓	✓
TÜBİTAK	✓		
Avrupa Birliği			✓
Diğer Bakanlıklar		✓	
Medya			✓
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

İlkokul eğitimi sürdürülebilirlik ilkesi kapsamında gözden geçirilmelidir. Bunun için öğrencilere sürdürülebilir yaşam tarzı, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve demokrasi kültürü, açlık ve yoksullukla mücadele bilinci, güvenli ve sağlıklı gıda bilinci, dünya vatandaşlığı, kültürel farklılıklara saygı konularında bilgi ve beceri kazandırılması önemlidir. İlkokul eğitiminin amaçları ile tutarlı olacak biçimde sözü edilen sürdürülebilirlik göstergelerine yönelik beceri ve farkındalık geliştirilmesi beklenmektedir. Bununla birlikte sürdürülebilirlik için eğitim düşüncesinin zorlukları da bulunmaktadır. Öncelikle sürdürülebilirliğin öğretim programlarına nasıl dahil edileceği, öğretmenlerin bu konuların öğretimi için yeterliklerinin geliştirilmesi, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin belirsizliği gibi sorun alanları bulunmaktadır.

İlkokul eğitimi dijital ortam ve materyaller ile desteklenmelidir. Sınıf öğretmenlerinin eğitsel amaçlı geliştirilen dijital materyallerden yararlanabilmelerinin ve bu materyalleri geliştirme yeterliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sınıf öğretmenlerinin öğretme-öğrenme sürecinde dijital materyalleri kullanmamaları onların teknolojik pedagojik yeterliklerinden, teknolojiye yönelik tutumlarından, dijital içerik eksikliğinden, dijital içerik geliştirememelerinden veya mevcut materyallerin nitelikli olmamasından kaynaklanabilir. Bu nedenle öğretmenlerin yüz yüze ve çevrimiçi öğrenme ortamlarında dijital teknolojileri tasarlama, geliştirme ve kullanmaya yönelik beceriler edinmeleri sağlanmalıdır. Öte yandan öğrencilerin ekonomik kalkınma ve uluslararası rekabet süreçlerinde üretim kültürüne katkı sağlamak üzere bilgisayar gibi düşünme, yapay zekâ ve kodlama becerilerini temel düzeyde edinmesi de önemlidir.

İlkokul öğretim programları beceri temelli öğrenme yaşantılarını destekleyecek biçimde yapılandırılmalıdır. Eğitimin ana ögesi insandır ve insan bir bütündür. İnsanın bütünlüğü onun ruhen, bedenen ve aklen geliştirilmesini gerekli kılar. Eğitimde bilişsel öğrenmelerin önemi yadsınamaz. Ancak asıl ve en büyük öncelik bilişsel alan öğrenmelerine verilmemelidir. Çünkü sadece bilişsel kazanımların öğretilmesi insanın eksik yetiştirilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle öğretimle birlikte eğitim hedefi de gözetilmelidir. Bu amaçla bilim, sanat, estetik, spor ve ahlak alanlarında insanın gereksinimleri karşılayama dönük okul dışı öğrenme ortamlarını da kapsayan çok yönlü eğitim yaşantıları tasarlanmalıdır.

ANA HEDEF-1

İlkokulda sürdürülebilirlik becerilerini kazandırmak

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Doğal afetler ve çevre sorunlarına ilişkin anlayış geliştirmek					✓
2	Barış-demokrasi bilinci ve dünya vatandaşlığı yeterlikleri kazandırmak					✓
3	Cinsiyet eşitliğine ve kültürel farklılıklara saygı kazandırmak				✓	
4	Öğrencilere açıklık ve yoksullukla mücadele bilinci kazandırmak					✓
5	Öğrencilere sağlıklı yaşam ve gıda tüketimi bilgi ve becerileri kazandırmak					✓

ANA HEDEF-2

İlkokul eğitimini dijital öğrenme ortam ve materyalleri ile desteklemek

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30		
-----------------------------	----	--	--

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Dijital öğrenme ortamlarında kullanılacak etkileşimli öğrenme materyalleri geliştirmek					✓
2	Öğretmenlerin yüz yüze ve çevrim içi öğrenme ortamlarında teknoloji kullanma yeterliklerini sertifikalandırmak					✓
3	Öğrenci başarısını değerlendirmede dijital teknolojiler (e-portfolio, mobil uygulamalar vb.) kullanmak				✓	
4	Öğrencilerin bağımsız öğrenenler olarak dijital öğrenme ortamlarındaki yeterliklerinin geliştirmek					✓
5	Okulların dijital öğrenme ortamlarının nitelik ve çeşitliliğini (sanal sınıflar, çoklu ortam sınıfları/merkezleri, hyflex öğrenme ortamları) güçlendirmek				✓	

ANA HEDEF-3

Beceri temelli öğrenme yaşantıları kazandırmak

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓

Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğrencilerin bilim, sanat, spor ve estetik alanlarında öğrenmeler gerçekleştirecekleri beceri temelli disiplinler arası öğretim programları geliştirmek					✓
2	Okullarda beceri temelli öğretim uygulamalarını destekleyecek öğrenme ortamlarını (sanat atölyesi, işlik, uygulama bahçesi, çok amaçlı spor salonu, bilim merkezi vb.) tasarlamak ve inşa etmek				✓	
3	Öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini (eleştirel düşünme, analitik düşünme, yaratıcı düşünme, iş birliği, takım çalışması, girişimcilik vb.) kazandıracak öğrenme yaşantıları sağlamak				✓	
4	Beceri temelli öğretimi değerlendirme kullanılacak ölçme araçları geliştirmek				✓	
5	Sınıf öğretmenlerine beceri temelli öğretim yeterlikleri kazandıracak mesleki gelişim hizmeti sağlamak					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓		✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve Üretim Becerileri		✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı			✓
Yaratıcılık		✓	✓
İletişim Kurma		✓	✓

İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı		✓	✓
İnternet Okuryazarlığı		✓	✓
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Girişimcilik			✓
Teknoloji Okuryazarlığı		✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler			
İl Milli Eğitim M.		✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.		✓	✓
Okullar		✓	✓
Okul Yöneticileri		✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	✓
Veliler		✓	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		✓
Siyasi Partiler			
Sendikalar			✓
Belediyeler	✓		✓
Valilikler			
TÜBİTAK	✓	✓	
Avrupa Birliği	✓	✓	

Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya	✓		✓
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Taşınmalı eğitim ve ücretli öğretmenlik uygulamasının tamamen sonlandırılmış olması
2	İlkokulların tamamının teknolojik altyapısının güçlendirilmiş olması
3	PISA okuma ve matematik başarısında ilk 25 ülke arasında yer alınması
4	Yeni inşa edilen ilkokul binalarının tamamının yatay mimari kullanılarak çocuk dostu olarak tasarlanıyor olması
5	İlkokul eğitiminin süresini 5 yıla ve ilkokula başlama yaşının 72 aya çıkarılmış olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Kadın sınıf öğretmenlerinin yönetim süreçlerindeki toplam katılım oranının %40'a çıkarılmış olması
2	Devlet ilkokullarında öğrencilerin tamamına ücretsiz yiyecek ve içecek hizmeti sunuluyor olması
3	İlkokullarda teknolojik üretim kültürünün temellerini oluşturmak için yılda en az bir defa okulda teknoloji fuarları düzenleniyor olması
4	Kent merkezleri dahil tüm sınıflardaki öğrenci sayısının en fazla 25 olmasının sağlanmış olması
5	Okul çağındaki mülteci ve sığınmacı öğrencilerin tamamının okula devam ediyor olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Sınıf öğretmenlerinin yılda en az iki mesleki gelişim programına katılımının sağlanıyor ve sertifikalandırılıyor olması
2	Öğretmenlerin en az %30'unun araştırma becerilerinin gelişmesini sağlayacak eğitim yaşantıları edinmeleri sağlanmış ve sertifikalandırılmış olması
3	İlkokul öğrencilerinde 21. yüzyıl becerilerinin (eleştirel düşünme, analitik düşünme, yaratıcı düşünme, iş birliği, takım çalışması, iletişim, girişimcilik vb.) gelişmesinin takip ediliyor olması
4	Öğrencilere sürdürülebilirlik becerilerinin (doğal afetler bilinci, küresel çevre sorunları farkındalığı, demokrasi ve barış bilinci, cinsiyet eşitliği, kültürel farklılıklara saygı, açlık ve yoksullukla mücadele bilinci vb.) kazandırılmış olması
5	Beceri temelli öğretim uygulamalarına ilkokul programlarının tamamında yer veriliyor olması

2023-2033 ORTAOKUL EĞİTİMİ

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Doç. Dr. Devrim Akgündüz (Bölüm Editörü)

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- devrimakgunduz@aydin.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Yulet Yılmaz

- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- tugbayuletyilmaz@yyu.edu.tr

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE’DE ORTAOKUL EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

Türkiye’de bugüne kadar milli eğitimin işleyişine yönelik pek çok çalışma yapılmasına ve çeşitli eğitim politikaları benimsenmesine rağmen son yıllarda eğitim çıktılarının istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Ülkelerin eğitimde verimliliği arttırmak ve eğitim politikalarının öğrenci başarısı üzerindeki etkisini analiz etmek için eğitim çıktılarının uluslararası karşılaştırmalarının dikkate alındığı bilinmektedir. Bu anlamda Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından yayımlanan “Education at a Glance” raporları, OECD tarafından yürütülen PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Projesi) ve Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu (IEA International Association for the Evaluation of Educational Assessment) tarafından yürütülen TIMMS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması) sınav sonuçları karşılaştırmalı veriler sunmaktadır. Bu sonuçlar dikkate alındığında Türkiye’de öğrencilerin ortaokullarda aldıkları eğitimin; iletişim kurma, problem çözme, eleştirel düşünme, analiz etme, muhakeme yapma gibi üst düzey becerileri geliştirmede eksiklikleri olduğu söylenebilir. Oysaki bu beceriler, Türkiye’de yapılan program yenileme çalışmaları ile birlikte mevcut ilköğretim programlarında zaten vurgulanmaktadır. Buna rağmen öğrencilerin bu becerilerde eksikliklerinin olması, programın uygulama boyutunda ve işleyişinde problemler olduğunu göstermektedir. Programda, öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde ihtiyaç duyacakları yetkinliklerden biri olan *Dijital Yetkinlik* için öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini güvenli ve eleştirel şekilde kullanılması belirtilmekte ancak özellikle devlet ortaokullarında teknolojik alt yapının yetersiz olduğu, eğitimde teknoloji entegrasyonunun istenen düzeyde olmadığı görülmektedir. Programda *Bilimde Yetkinlik* vurgulanmakta ancak devlet ortaokullarında fen ve teknoloji laboratuvarlarının içinde bulunulan çağın teknolojisine

Her çocuk özeldir ve her çocuk, geleceği tasarlayacağı; bilim, sanat ve spor imkanlarından yararlandığı, gözlerinden umut yansıtacağı, sınav kaygısı olmayan, nitelikli bir eğitimi almalıdır.

uygun olmadığı, yeterli malzemelerin olmadığı, öğretmenlerin laboratuvar kullanma alışkanlıklarının sınırlı olduğu hatta birçok ortaokulda böyle bir laboratuvarın olmadığı, laboratuvar olsa bile kullanılmadığı ya da çok az kullanıldığı görülmektedir. Programda *Yabancı Dillerde İletişim* vurgulanmakta ancak yabancı dil ders saatlerinin devlet ortaokullarında özel okullara kıyasla az olduğu, yabancı dil öğretmeni başına düşen öğrenci sayısının fazla olduğu, okulların dil laboratuvarları bakımından eksik olduğu görülmektedir. Ortaokul yabancı dil

müfredatının, resmi ders kitaplarının ve öğretim yöntemlerinin İngilizce öğrenmede başarılı olmadığı görülmektedir.

OECD Education at a Glance raporlarında Türkiye’de ortalama sınıf mevcudunun, OECD ortalamasının üstünde olduğu, bununla birlikte Türkiye’de devlet okulları ve özel okulların sınıf mevcutları arasındaki farkın OECD ortalamasına kıyasla çok daha fazla olduğu görülmekte, bu durum da devlet okulu ve özel okul arasındaki uçurumu açmaktadır. OECD 2022 raporuna göre Türkiye, tüm eğitim kademelerinde öğrenci başına en düşük harcama yapan OECD ülkeleri arasında yer almaktadır. Ortaokul kademesinde öğrenci başına yapılan eğitim harcamaları OECD ortalamasının neredeyse üçte biridir. Bununla birlikte Türkiye 2019-2020 yılları arasında öğrenci başına yapılan harcamaların en çok düştüğü OECD ülkelerinden biri olmuştur. Ayrıca rapor öğrenci başına yapılan harcamaların kişi başına düşen GSYH’ye oranının Türkiye’de OECD ortalamasının altında olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda Türkiye’de ortaokul kademesinde öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısının OECD ortalamasının üzerinde olduğu, bu sayının özel okullarda devlet okullarına göre daha düşük olduğu görülmektedir (OECD, 2021; 2022).

Ayrıca, 4+4+4 eğitim sistemi ile birlikte okulların ikili öğretim düzeninden çıkamaması, eğitim ortamlarında (okul binası, derslik) fiziki yetersizlik olduğu, sistemin uygulanmasında ortaokullarda kalabalık sınıf ortamlarının sıkıntı yarattığı, 5. sınıf öğrencilerinin fiziksel ve zihinsel anlamda ortaokul öğrencisi olmaya hazır olmadıkları görülmektedir.

Tüm bunların yanı sıra aynı şehirde bulunan özel ve devlet ortaokulları arasında hatta devlet okullarının kendi aralarında bile ciddi farklılıklar olmakla birlikte PISA raporları Türkiye’de bölgesel eşitsizlikleri de gözler önüne sermekte, okullaşma oranları açısından ciddi farklılıklar bulunduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

1. OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.
2. OECD (2021), Education at a Glance 2021: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.
3. PISA (2018), PISA 2018 Results, Combined Executive Summaries, OECD Publishing, Paris.
4. TIMSS (2019), International Results in Mathematics and Science, TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Okullardaki fiziki ekipman ve materyal eksikliklerinin bulunması

Fiziki ve donatım yeterliliğinin öğrenci başarısını olumlu etkilediği, öğretmen ve öğrenci motivasyonunu ve aidiyet duygusunu arttırdığı göz önünde bulundurulduğunda, okullardaki fiziki ekipman ve materyal eksikliklerinin bulunması başarının önündeki engellerden biri olarak kabul edilmektedir. Okulların fiziki şartlarının eğitim öğretime, çağın gereksinimlerine uygun ve donanımının yeterli, eksiksiz ve ihtiyaçlara göre dönüştürülebilir olması, eğitimin

istenen nitelikte yapılabilmesinin ön koşullarından biridir. Bu anlamda kütüphane, spor ve toplantı salonu, laboratuvar, oyun-tiyatro salonu, müzik odaları, yemekhane, iş atölyeleri, hobi bahçeleri gibi çeşitli mekânların maalesef devlet ortaokullarının birçoğunda olmadığı görülmektedir. Ortaokullarda engelli öğrenciler için gerekli yapısal donanımların olmadığı, okul bahçelerinin donatılarının pedagojik açıdan yetersiz ve bakımsız olduğu görülmektedir. Türkiye’de okul bahçelerinin çoğunlukla beton zeminden oluştuğu, toprak alanların çok kısıtlı olduğu ve bu alanların çoğunlukla öğrenci kullanımına kapatıldığı, pek çok okul bahçesinin tatil zamanlarında otopark olarak kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte ortaokullarda öğretmenler odalarında yeterli sayıda bilgisayar, yazıcı, fotokopi makinelerinin olmadığı, sınıflarda etkileşimli tahtaların eksik olduğu, internet bağlantı ve hızlarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Okullar arası ciddi başarı farklılıklarının olması

Öğrencilerin sadece bir kesiminin değil tamamının nitelikli bir eğitime ulaşabilmesi en temel eğitim hakkı olmasına rağmen Türkiye’de farklı türdeki ortaokullar arasındaki kalite farkı öğrenciler arasında eşitsizliğe yol açmaktadır. Nitekim Türkiye’de ortaokul eğitiminde okullar arası başarı farklılıkları önemli bir yer teşkil etmekte; başarı, ülke içinde homojen bir dağılım göstermemekte; bölgeler arasında, şehirler arasında, aynı şehirlerin farklı ilçeleri arasında hatta aynı ilçedeki okullar arasında bile ciddi anlamda başarı farklılıkları bulunmakta; okulun bulunduğu konum ve öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına göre kümelenmeler başarı farkına neden olmaktadır. Devlet ortaokullarının kendi aralarındaki başarı farklılıklarına ek olarak, Türkiye’de özel okul/kolej ve devlet okulları arasında da ciddi anlamda eşitsizlikler söz konusudur. Ayrıca OECD Education at a Glance raporu Türkiye’de toplam eğitim harcamalarının çok önemli bir kısmının özel kuruluşlar ve haneler tarafından gerçekleştirildiğini ve bu oranın OECD ortalamasının neredeyse üç katı olduğunu göstermektedir (OECD, 2021; 2022).

Çevrimiçi ortamlardan faydalanma konusunda yetersizlik ve ilgisizliklerin bulunması

Dijital teknolojilerin eğitim sistemi içinde kullanılması ile birlikte internet teknolojileri tabanlı sanal ve dijital eğitimi anlamının ve buna uyum sağlamanın içinde bulunduğumuz bilgi çağına ayak uydurma, öğretimin kalitesini artırma, öğrenciyi pasif öğrenme ortamlarından kurtararak öğrenciye kendi kendine öğrenme yeteneği kazandırma gibi pek çok önemli etkisi olmasına rağmen çevrimiçi ortamlardan faydalanma konusunda eksiklikler vardır. Özellikle Covid-19 pandemisi ile birlikte yaygınlık kazanan çevrimiçi eğitim konusundaki yetersizlikler, pandemi döneminde uzaktan eğitime erişim konusunda sıkıntı yaşayan öğrenciler ile çeşitli olanakları olan öğrenciler arasındaki uçurumu açmış, giderilemeyen öğrenme kayıplarına neden olmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerin bu sisteme ve teknolojiye adaptasyonu, bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili bilgi ve becerileri konusunda sıkıntılar mevcuttur.

4 yıllık ortaokul süresinin öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olmaması

2012 yılında zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmış ve eğitimin 4+4+4 şeklinde uygulanmaya başlanması ile birlikte 5. sınıflar da ortaokul kapsamına alınmıştır. Ancak yeni sistemde ilkokula başlama yaşının da 72 aydan 66 aya kadar çekilmesi ile birlikte 5. sınıfa gelen öğrencilerin pek çok problem yaşadıkları görülmektedir. Bu öğrencilerin fizyolojik ve bilişsel açıdan ilkokul kapsamında olması gerekirken, kalabalık okullarda öz yeterlik algıları zedelenmektedir. Pilot uygulama çalışmaları yapılmadan ortaya konan geçiş ile birlikte norm fazlası öğretmenlerin ortaya çıkması, ortaokullardaki sınıf sayılarının göz önünde bulundurulmamasından kaynaklı sınıf mevcutlarının artması, seçmeli derslerin programlara yerleştirilememesi gibi pek çok sorun baş göstermiştir. Bu geçişin sonucu olarak açıkta kalan yaklaşık 50 bin sınıf öğretmeni, mezuniyetleri sınıf öğretmenliği olmasına karşın Türkçe, matematik, müzik öğretmenliği gibi alanlara geçiş yapmış ve ortaokullarda branş öğretmeni olarak görev yapmışlardır. Öğretmenlerin mezun oldukları alanda istihdam edilmeleri yerine daha az yeterli oldukları alanlara atanmaları verilen eğitimin niteliğini düşürmektedir.

Tanımlı olmasına rağmen öğretmen kaynaklı olarak öğrenci merkezli öğretim programının uygulanmaması

Ülkemizde 2005-2006 eğitim-öğretim yılında eğitim programlarında yapılan değişiklik ile birlikte, davranışçı yaklaşım temel alınarak hazırlanan eğitim programları yerini yapılandırmacı yaklaşıma bırakmış, programa göre öğretmenlerin de geleneksel yaklaşımda bilgiyi aktaran otorite konumundan öğrencilerin yeni bilgiye ulaşabileceği öğrenme ortamlarını oluşturma ve öğrencilerin bilgiyi yapılandırma süreçlerine yardımcı olan rehber konumuna geçmeleri beklenmiştir. Bu anlamda öğretmenlerin, öğrencilerin analiz, sentez, ilişkilendirme, muhakeme gibi üst düzey düşünme becerilerini kazanmalarına yönelik etkinlikler planlamaları gerekmektedir. Ancak programının 2005 yılından itibaren uygulamaya konulmasının ardından Eğitim Fakültelerinin de hem teorik hem de uygulama anlamında bu yaklaşım temelinde ders verdikleri düşünüldüğünde özellikle kıdemi fazla olan öğretmenlerin bu yaklaşım ile eğitim fakültelerinde ders almamaları ve kendilerine bu konuda hizmet içi eğitim verilmeden geçiş yapılması, okullardaki teknolojik alt yapı ve sınıflardaki araç-gereç eksikliği gibi nedenlerden ötürü öğretmenler sınıflarında hala geleneksel öğretim yöntemleri ile ders yapmaktadırlar. Ayrıca yapılandırmacı öğrenmenin gereği olarak öğretmenlerin süreç odaklı değerlendirmeler yapmaları gerekmesine rağmen sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğretmenlerin bu yöntemlerin çok fazla zaman aldığını düşündükleri ve geleneksel değerlendirme yöntemlerinden vazgeç(e)medikleri görülmektedir.

Kaynaklar:

Akgunduz, D. & Akinoglu, O. (2017). The impact of blended learning and social media-supported learning on the academic success and motivation of the students in science education. *Education & Science / Eğitim ve Bilim*, 42(191), 69-90. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.6444>

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Okullardaki fiziki ekipman ve materyal eksikliklerinin bulunması
2	Okullar arası ciddi başarı farklılıklarının olması
3	Çevrimiçi ortamlardan faydalanma konusunda yetersizlikler ve ilgisizliklerin bulunması
4	4 yıllık ortaokul süresinin öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olmaması
5	Tanımlı olmasına rağmen öğretmen kaynaklı olarak öğrenci merkezli öğretim programının uygulanmaması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Ekonomik dezavantajlı çocukların eğitim ihtiyaçlarının bulunması

Fırsat eşitliği sosyoekonomik ve kültürel arka plan gibi etkenlerden bağımsız olarak tüm öğrencilerin yeteneklerini geliştirmede eşit şansa sahip olmasıdır. Eğitimde fırsat eşitliği, toplumsal açıdan önemli etkileri bulunan bir olgu olmakla birlikte, fırsat eşitliğinin en belirgin şekli başarı olanaklarındaki eşitlik (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2020). Türkiye’de hem bölgeler arasında hem de kırsal ve kentsel yerleşim alanları arasında sosyoekonomik farklılıklar çok belirgindir. Bu farklılıklar çocukların eğitime erişimlerini, akademik başarılarını, çocuğun yetiştirilme şeklini etkilemektedir. Çocukların evde yeterli eğitim kaynaklarının olmaması, bazı çocukların kendilerine ait bir çalışma odalarının olmaması, maddi geliri kısıtlı ancak çok çocuklu aile yapısına sahip olunması, okula ulaşım gibi imkânsızlıklar söz konusudur. Örneğin, üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kendilerine ait bir kitaplığı bulunmakta ancak alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların evlerinde kütüphanelerinin ve kitaplarının bulunmadığı görülmektedir.

Liselere geçiş sınavına hazırlanan öğrenciler arasında dershaneye gidebilecek, özel ders alabilecek, her çeşit soru bankasına erişebilecek durumda olanlar, bunlardan yoksun olanlara göre daha avantajlıdır. Sosyoekonomik olarak dezavantajlı olan çocukların eğitime erişim ve devamlılığının farklı gelir grupları arasındaki farkı kapatmada önemli bir etkisi olduğu düşünüldüğünde fırsat eşitsizliğinin bu farkı kapatmaya engel olduğu söylenebilir.

Eğitimde cinsiyet eşitsizliği

2022 yılında gerçekleştirilen BM 77. Eğitimin Dönüştürülmesi Zirvesi’nde dünyada 118,5 milyon kız çocuğunun okula gitmediği ve kadınların dünya genelinde temel okuryazarlık becerilerinden yoksun olan 771 milyon yetişkinin üçte ikisini temsil ettiği belirtilmiştir (BM Transforming Education Summit, 2022). Türkiye’de de bazı bölgelerde ve kırsal yerleşim yerlerinde kız çocuklarının eğitim hakları ellerinden alınmaktadır. Kız çocukları, ataerkil

gelenekler, evde bakım ve ev işleri yapma, çocuk yaşta evlendirilme, kız çocuklarının eğitime yatırım yapmanın gereksiz olduğu düşüncesi, yoksulluk gibi nedenlerden dolayı çoğunlukla sadece ilköğretim eğitimlerini tamamlamaktadırlar.

Özel eğitim dezavantajı olanlar ile kaynaştırma öğrencilerinin normal eğitim alan öğrencilerin yanında yetersiz eğitim almaları

Eğitimde fırsat eşitliği konusunda en dezavantajlı gruplardan biri de özel gereksinimli çocuklardır. Bu öğrencilerin tanılama sürecinde yaşadığı sorunlar, eğitim ortamlarına yerleştirme kararları, okul ortamının fiziki olarak erişilebilir olmaması özel gereksinimli çocuklar için en temel sorunların bazılarıdır. Rampaların, engelli asansörlerinin, engelli tuvaletlerinin olmamasının yanı sıra bu çocukların profesyonel bir destekle ve öğretmen eşliğinde eğitimlerini sürdürmeleri gerekirken bu eğitimden de mahrum kaldıkları görülmektedir. Bu çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlanması ve uygulanması gerekirken, öğretmenlerin sadece kâğıt üzerinde program hazırlamaları, mevzuatta bir sınıfta en fazla iki kaynaştırma öğrenci olması gerektiği belirtilmesine karşın ikiden fazla sayıda öğrenci olması ve öğretmenlerin bu çocuklarla ilgilenememesi, çocukların ve ailelerinin psikolojik baskıya maruz kalmaları, ailelerin çocukların yetiştirilmesi için gerekli olan psiko-sosyal desteği alamamaları gibi durumlar eğitimde eşitsizliğe neden olan en temel sorunlar arasındadır.

Öğretim yılı içerisinde çocukların tarımda ya da iş yerlerinde işçi olarak çalıştırılması

Türkiye’de çocuk işçiliği ile birlikte pandemi-afet gibi olağanüstü durumlarda eğitime erişemeyen çocuklar söz konusudur. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSİG) 2022'de yayınladığı rapora göre Türkiye'de en az 2 milyon çocuk işçi bulunmakta ve çocuk işçilerin sayısı yaz aylarında 5 milyona yaklaşmaktadır. Bu çocuk işçilerin çıraklık yaptığı, simit-su satıcılığı gibi işportacılık yaptığı, özellikle nisan ayının ortalarından ekim ayının sonuna kadar farklı illerde mevsimlik işçi olarak çalıştırıldığı ve bu nedenle eğitime erişemedikleri bilinmektedir. Ayrıca bu çocukların iş kazalarına kurban gittiği de bilinmektedir. Covid-19 süreci de çocuk işçiliği ve okul terklerinin artmasına neden olmuştur. Bunun dışında depresyon, sel gibi afetlerden etkilenen bölgelerde eğitimlerin aksaması, bu olağanüstü durumlar için bir eğitim planının olmaması, bu çocuklar şehir ve okul değiştirse bile bu okullarda afet kaynaklı streslerini azaltacak sosyal ve duygusal destek alamamaları eşitsizlik yaratmaktadır.

Meslek algısının cinsiyet ekseninde ele alınması

Türkiye’de kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitime yansıdığı ve meslek algısının da cinsiyet ekseninde ele alındığı görülmektedir. Kız çocuklarının STEM alanlarına ilgisi olsa bile STEM alanları mühendislik ve bilim insanı olmak ile özdeşleştirilmekte ve bu alanların erkekler için daha uygun olduğu, kız çocuklarının STEM

alanlarına uygun olmadığı şeklinde olumsuz önyargılar bulunmaktadır. Ortaokullar ve liselerin STEM kimliği oluşturması açısından en önemli dönemlerden biri olduğu düşünüldüğünde bu dönemde çeşitli faktörler yüzünden (aile, öğretmen, akran, eğitim politikası vb.) kız çocukları matematik ve fen bilimleri alanlarında kendilerini olduklarından daha başarısız değerlendirmekte ve bu düşük öz-değerlendirme de kadınların meslek seçimlerine yansımaktadır.

Kaynaklar

BM Transforming Education Summit, (2022). <https://www.un.org/en/transforming-education-summit>.

ERG. (2020). Eğitim Reformu Girişimi, Eğitim Ortamları Eğitim İzleme Raporu, Eğitim Gözlemevi.

ERG. (2021). Eğitim Reformu Girişimi, Eğitim Ortamları Eğitim İzleme Raporu, Eğitim Gözlemevi.

İSİG. (2022). <https://www.isigmeclisi.org/>

Akgündüz, D., Ertepinar, H. (Eds.) (2015). *STEM eğitimi Türkiye raporu: Günün modası mı yoksa gereksinim mi? [A report on STEM Education in Turkey: A provisional agenda or a necessity?]* [White Paper]. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi

Akgündüz, D. (Ed.) (2019). *Okul öncesinden üniversiteye kuram ve uygulamada STEM eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık. (2. baskı)

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Ekonomik dezavantajlı çocukların eğitim ihtiyaçlarının bulunması
2	Cinsiyet eşitsizliğinin yüksek derecede olması
3	Özel eğitim dezavantajı olanlar ile kaynaştırma öğrencilerinin normal eğitim alan öğrencilerin yanında yetersiz eğitim almaları
4	Afet durumlarında yaşanan eğitime erişimdeki sorunlar
5	Öğretim yılı içerisinde çocukların tarımda ya da iş yerlerinde işçi olarak çalıştırılması
6	Öğrencilerin ve özellikle kızların STEM alanlarına yönlendirilmesinde eksikliklerin bulunması, meslek algısının cinsiyet ekseninde ele alınması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Eleştirel düşünme, iletişim, yaratıcılık, problem çözme, bilgi ve teknoloji becerileri gibi 21. yüzyıl becerilerinin hem öğretmenler hem de öğrencilerde eksik olması

Yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği, bilgi ve teknoloji becerilerinin 21. yüzyılda akademik, üretken ve çağa uyum sağlayacak bireylerin yetiştirilmesi için gerekli olan beceri ve yetkinliklerdir. Bu becerilerin öğrencilerde geliştirilebilmesi için öncelikle öğretmenlerin bu becerilere sahip olmaları ve sınıflarında bu becerileri geliştirecek uygulamalar yapmaları gerekmektedir. Ancak öğretmenlerin bu becerilerini test etme ve geliştirmeye yönelik

çalışmalar yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte 2018 yılında hazırlanan ilköğretim programında vurgulanmasına karşın, 21. yüzyıl becerilerine kazanımlarda çok az yer verildiği, buna bağlı olarak da hazırlanan ortaokul kitaplarındaki etkinliklerin bu becerilerin hepsini kapsamada yetersiz kaldığı, özellikle BİT okuryazarlığına dair becerilerin ihmal edildiği görülmektedir. Ders kitaplarının ve MEB tarafından dağıtılan yardımcı kaynakların ölçme ve değerlendirme alanlarında, geleneksel çoktan seçmeli türde maddeler olduğu, öğrencilerin bu becerilerini geliştirecek proje çalışmaları olmadığı görülmektedir. Ayrıca çoktan seçmeli LGS sınavının bu becerileri ölçmede ne derece etkili olduğu da tartışma konusudur.

Okullarda beceri, yetkinlik, Maker, STEM, kodlama temelli eğitim yapılamaması

Fen ve matematik gibi temel bilimlerin, mühendislik ve teknolojinin sağladığı uygulama olanaklarıyla entegre edilerek öğretilmesini içeren bir eğitim yaklaşımı olan STEM eğitimi ve öğrencilerin hayal gücü ve yaratıcı düşüncelerinin yardımıyla, öğretmenin rehberliğinde, özgün ürünler ortaya çıkarılması amacıyla kullanılan maker atölyeleri, robotik ve kodlama atölyeleri 21. yüzyıl becerilerinin kazanılması açısından büyük önem teşkil etmektedir. Ancak devlet ortaokullarında laboratuvar ya da materyal eksikliği olması, öğretmenlerin bu alanlarda yeterli eğitim almaması, bu alanlar için öğretim programı olmaması, okul yöneticilerinin bu alanlara gereken ilgiyi göstermemesi gibi olumsuzluklar söz konusudur. Bununla birlikte bu alanlarda eğitim veren özel okullar olmasına karşın bazı özel okullarda da verilen eğitim oyundan öteye geçmemektedir.

Öğrencilerin ilgi, beceri ve yeteneklerine uygun yönlendirmelerin yapılmaması

Eğitimin niteliğini arttırmak için öğrencilerin ilgi, beceri ve yeteneklerinin belirlenmesi ve bu alanlara yönlendirilmesi, yeteneklerine göre yetiştirilmesi gerektiği dünya örnekleri ile kanıtlanmış olsa da Türkiye’de sınav odaklı eğitim sistemi ile tek tip eğitim verilmektedir. Bu sistem öğrencilerin iyi olduğu anlarda gelişimini desteklemek yerine öğrencileri ezberciliğe yönlendirmekte, bu sınavların sonuçlarına göre ortaokul öğrencileri başarılı ve başarısız olarak ayrılmakta, başarısız olarak adlandırılan ve niteliksiz liselere giden öğrenciler ortaya çıkarılmayan yetenekleri ile birlikte küskünlüğe itilmektedir.

Öğrencilere yabancı dil öğretme konusunda ciddi yetersizliklerin olması

Education First adlı dil okulunun 2022 yılında dünya genelinde 111 ülke arasında yaptığı İngilizce Yeterlilik Göstergesi listesinde, İngilizce konuşma becerisinde Türkiye’nin düşük yeterlilik düzeyinde yer aldığı, Avrupa ve çevresi bölgelerde yer alan ülkeler arasında Azerbaycan ve Türkiye’nin en düşük yeterlilikte olduğu görülmektedir (EF, 2022). Türkiye’de bir öğrenci 12 yıllık ilk, orta ve lise eğitimi boyunca yaklaşık 1.296 saat İngilizce dersi görmekte ancak İngilizce öğrenmemektedir. Bu durum öğrencilere yabancı dil öğretme

konusunda Türkiye'deki eğitim sisteminin eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Ortaokullarda öğretmen merkezli, dilbilgisi odaklı ve alıştırmaya dayalı öğretimler yapılmakta, dilbilgisi kurallarını ezberleyen ancak iletişimsel olarak yetersiz ve öğrendiklerini gerçek yaşam ortamlarına aktaramayan öğrenciler mezun edilmektedir. Ortaokullarda yapılan sınavların da dilbilgisi kuralları ekseninde cümle tamamlama, boşluk doldurma, eşleştirme şeklinde olduğu; okuma, dinleme, yazma bölümlerinin olmadığı görülmektedir.

Eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin güncel bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilgili bilgilerinin zayıf olması, bunun eğitim ve yönetim zafiyeti oluşturması

Eğitimde teknoloji entegrasyonu konusunda okul yöneticilerine ve öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerin yetersiz kaldığı, verilen eğitimlerin içeriğinin de güncel bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak güncellenmediği görülmektedir. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yakın zamanda verilen uzman ve başöğretmenlik eğitimlerinin teknoloji okuryazarlığı, uzaktan eğitim yönetimi, teknoloji tabanlı ders içeriği oluşturma, dijital dönüşüm, uzaktan eğitimde yönetim süreci gibi güncel konulardan uzak olduğu görülmüştür.

Kaynak:

EF (2022). English Proficiency Index. <https://www.ef.com.tr/epi/>.

Gulcan, S. & Akgunduz, D. (2018). The impact of integrated STEM education on academic achievement, reflective thinking ability towards problem solving and permanence in learning in science education. *Cypriot Journal of Educational Sciences (CJES)*, 13(1), 94-107. DOI: <https://doi.org/10.18844/cjes.v13i1.3322>

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Eleştirel düşünme, iletişim yaratıcılık, problem çözme bilgi ve teknoloji becerileri, gibi 21. Yüzyıl becerilerinin hem öğretmenler hem de öğrencilerde eksik olması
2	Okullarda maker, STEM, kodlama, robotik gibi tasarım temelli eğitim yapılamaması
3	Öğrencilerin ilgi, beceri ve yeteneklerine uygun kariyer ve meslek yönlendirmelerinin yapılmaması
4	Öğrencilere yabancı dil öğretme konusunda ciddi yetersizliklerin olması
5	Eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin güncel bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilgili bilgilerinin zayıf olması, bunun eğitim ve yönetim zafiyeti oluşturması

FIRSATLAR

Son yıllarda okullardaki fiziki imkânların geliştiriliyor olması

Son yıllarda özellikle çeşitli sivil toplum kuruluşları, dernekler tarafından Millî Eğitim Bakanlığı ortaklığında yürütülen çeşitli projeler ile ya da TÜBİTAK projeleri ile ortaokullarda,

laboratuvarların, kütüphanelerin sayısında artış olmuştur. Benzer şekilde okul bahçelerinde oyun alanlarının tasarlanmasına ve alana uygulanmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca pek çok okulda olmamakla birlikte bazı ortaokullarda spor salonlarının yapılmış olması umut vericidir. 2022-2023 eğitim öğretim döneminde temizlik, kırtasiye, küçük onarımlar ve okulların donatım eksiklerinin giderilmesi için il-ilçe milli eğitimleri yerine okullara MEB tarafından ilk kez doğrudan bütçe gönderilmesi okulun kendi ihtiyaçlarını karşılaması açısından iyi bir gelişmedir.

Teknolojik gelişmelerin ışığında yapılan yenilikler

FATİH projesi kapsamında 2012 yılından beri okullara akıllı tahtalar gönderilmektedir. 2012-2022 yılları arasında yurt çapında, 27.198 okulda 522.691 dersliğe etkileşimli tahtanın kurulumu tamamlanmıştır. Bununla birlikte yeterli olmamasına karşın ağ altyapı kurulumu çalışmaları ile 19.842 okulun ağ altyapı kurulumu tamamlanmış ve okullara ağ altyapı kurulumu çalışmaları devam etmektedir (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/etahta.html>).

Ayrıca MEB'e bağlı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) okul öncesinden 12. sınıfa kadar tüm sınıf seviyeleri için müfredatla uyumlu ders içerikleri sunmak için çalışmalar yürütmekte; ders kitapları, etkileşimli kitaplar, uygulamalar, testler, videolu veya etkileşimli anlatımlar, infografikler gibi çok sayıda ve farklı türde içerik geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri için Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) kurulmuş, öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla mesleki çalışmalarını tamamlayabilmelerine imkân tanınmıştır.

Bilime ve teknolojiye ilgi duyan öğrencilerin giderek artması

Teknoloji ile iç içe yaşayan yeni neslin bilgiye ulaşmada, problemlerinin çözümünde teknolojiyi aktif kullandıkları, sosyal medya araçları ile bilgi üretebildikleri bilinmektedir. Öğrenmede etkileşimli ortamlardan yararlandıkları, teknolojik gelişmeleri bildikleri ve yakından takip ettikleri, yeniliğe açık oldukları, gelişmelere hızlı bir şekilde adapte oldukları, bilim ve teknoloji projelerinde yer almaya meraklı oldukları bilinmektedir. Son yıllarda ortaokul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin e-Twinning projelerine katılımlarının yüksek olduğu bilinmektedir. Bu projelerde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir konuda Avrupa'daki okullarla kısa ve uzun vadeli ortaklıklar yaptıkları, iş birliği içinde bir proje ürettikleri, bir öğrenme topluluğunun parçası oldukları bilinmektedir.

Son yıllarda ulusal ve uluslararası öğrencilere yönelik festival, bilim ve teknoloji etkinliklerinin artması

Son yıllarda TÜBİTAK ve MEB destekleriyle kurulan bilim merkezlerinin, 21. yüzyıl becerilerini ön plana çıkaran STEM etkinlikleri, robotik ve kodlama etkinlikleri, planetaryumlar ve teknoloji ile mühendisliği birleştiren uygulamalara yer verilen bilim

şenliklerinin, bilim festivallerinin, bilim atölyelerinin TEKNOFEST destekli yarışmaların sayısı artmaktadır. Bu etkinlikler hem öğrencilere yeni şeyler öğretmekte, araştırma, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmekte hem de eğlenceli vakit geçirmelerini, bilime karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktadır. Örneğin, TEKNOFEST Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali; teknoloji yarışmalarının, hava araçları sergilerinin, hava gösterilerinin, teknoloji firmalarının tanıtım yaptığı fuarların, bilim söyleşilerinin, girişim zirvesinin ve birçok sosyal etkinliğin yer aldığı büyük bir organizasyon yapmaktadır.

Milli Eğitim Müdürlükleri AR-GE birimleri tarafından yürütülen projelere katılımın artması

Milli Eğitim Müdürlükleri Ar-Ge birimi bünyesinde devam eden AB Programı Erasmus+, eğitim, öğretim, gençlik ve spor, vatandaşları kişisel ve mesleki gelişimlerinde destekleyen bir programdır. İlk ve ortaöğretim öğrencilerinin, okul liderlerinin, öğretmenler ve okul çalışanlarının Erasmus+ programına son yıllarda başvuruların arttığı görülmektedir. Bu programın sunduğu öğretmen ve öğrenci hareketliliği sayesinde öğrencilerin dil öğrenme, farklı kültürler tanıma, girişimciliğin gelişmesi, kişisel ve sosyal gelişimlerinde kendilerini ifade edebilme, özgüven kazanma, yenilikçi ve yaratıcı ürünler ortaya koyma fırsatları elde ettikleri bilinmektedir.

En önemli 5 fırsat

1	Son yıllarda okullardaki fiziki imkânların geliştiriliyor olması
2	Teknolojik gelişmelerin ışığında okullarda yapılan yeniliklerin olması
3	Bilime ve teknolojiye ilgi duyan öğrencilerin giderek artması
4	Son yıllarda ulusal ve uluslararası öğrencilere yönelik festival, bilim ve teknoloji etkinliklerinin artması
5	Milli Eğitim Müdürlükleri AR-GE birimleri ve okullar tarafından yürütülen projelere katılımın artması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

2023-2033 hedefleri içinde öncelikli hedef, ortaokulları yeniden yapılandırma ve güçlendirme politika ve eylem planının hazırlanması ve yayınlanması olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda ilk 100 gün öncelikle yeniden yapılandırma ile ilgili bir ortaokullar çalıştayını gerçekleştirilmesi, bu çalışmaya katılımında eşitlik ve saydamlık ilkelerine önem verilmesi, tüm paydaşların temsil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu çalıştayda var olan aksaklıklarının bütünüyle giderilmesi için sistemin bütüncül değerlendirilmesi yapılmalı, görüşler tarafsız biçimde raporlanmalı, kararlar oy çokluğu ile alınmalı, süreç sonunda oluşturulan eylem planı tüm katılımcılar ile paylaşılmalı ve bu bir politika belgesine dönüştürülmelidir. Dezavantajlı bölgeler başta olmak üzere tüm ortaokullarda fiziki kapasite, eğitim materyalleri, laboratuvar, spor salonları, kütüphane, yemekhane, dijital içerikler gibi okulların fiziksel imkânlarına ve kapsamına ilişkin kalite güvence sistemi standartlarına ait bir raporun hazırlanması ve yayınlanması gerekmektedir. Bu raporda ortaokullarda bulunması gereken eğitim materyalleri standartları oluşturulmalı ve bu standartlar temelinde sistematik izleme çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin devamsızlık ve okul terklerine ilişkin ayrıştırılmış verilere dayalı kapsamlı izleme çalışmaları yapılmalıdır. Bununla birlikte ortaokullarda görev alan öğretmenlerin öğrencilerin performanslarını değerlendirirken çoklu değerlendirme yapmalarına olanak tanıyan belirli ölçütler ve standartlarla oluşturulmuş, bu ölçütlerin hangi performans alanına yönelik değerlendirmede kullanılması gerektiği ile ilgili kapsamlı bilgilerin yer aldığı envanterlerin oluşturulması gerekmektedir.

ANA HEDEF

Ortaokulları yeniden yapılandırma ve güçlendirme politika ve eylem planının hazırlanması ve yayınlanması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)

100

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ortaokulları yeniden yapılandırma ve güçlendirme ile ilgili tüm paydaşların temsil edildiği bir ortaokullar çalıştayını gerçekleştirilmesi				✓	
2	Ortaokullarla ilgili elde edilen verilerin değerlendirilerek bir politika belgesine dönüştürülmesi					✓
3	Ortaokullarla ilgili bir eylem planının duyurulması					✓
4	Ortaokulların fiziksel imkanlarına ve kapsamına ilişkin kalite güvence sistemi standartlarına ait bir raporun hazırlanarak yayınlanması			✓		
5	Ortaokullarda görev alan öğretmenlerin çoklu değerlendirmelerine ilişkin envanterlerin oluşturulması				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓
Yaratıcılık	✓

İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓
Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓

TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓

2023-2028 HEDEFLERİ

2023-2028 dönemi ilk 5 yıllık dönemi ifade etmektedir. Dolayısıyla ilk 100 günde atılması gereken acil adımlar sonrası, alt yapının oluşturulması açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Bu dönemde ortaokulların yeniden 3 yıl olarak eğitim veriyor olması öğrencilerin gelişimsel dönemi açısından önemli bir adım olarak nitelenebilir. Fiziksel ve zihinsel anlamda ortaokul öğrencisi olmaya hazır olmayan 5. sınıfların ilkokul kapsamına alınması ile birlikte ortaokulların bir bütünlük teşkil edeceği düşünülmektedir.

Ortaokullara laboratuvarlar, iş atölyeleri, maker atölyeleri, robotik-kodlama atölyeleri, yabancı dil atölyeleri, toplantı, spor salonları, oyun ve tiyatro salonları, müzik odaları, kütüphane, yemekhane, kantin, hobi bahçeleri eklenmeli; okul bahçeleri pedagojik açıdan yeniden gözden geçirilmelidir. Teknolojik alt yapı sorunları çözülmeli, deneysel gereçlerden spor malzemelerine kadar donatım yeterlilikleri sağlanmalıdır. Bu eksikliklerin özellikle devlet okullarında olduğu, özel okulların bu donatım yeterliliklerine sahip olduğu düşünüldüğünde fırsat eşitliği gereği fiziki şartların iyi ve eksiksiz olması, donanım ve donatım malzeme eksikliğinin olmaması gerekmektedir.

Okula yiyecek getiremeyen ve kantinden alışveriş yapamayan çocukların okulda geçirdiği uzun ders saatleri dikkate alındığında çocukların sağlıklı gelişimleri için tüm devlet okullarında bütün öğrencilere en az bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek ve içecek verilmelidir.

Bilgi çağının gereklerine uygun olacak şekilde yüz-yüze ve çevrimiçi eğitimin birlikte kullanıldığı harmanlanmış öğrenme modellerinin kullanımı, zengin dijital uyarıcıların eğitim ortamına dâhil edilmesinin sağlanması, öğrencilerin bağımsız öğrenen olabilmelerinin önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir.

Ortaokulların öğretim programlarının güncel konular dikkate alınarak güncellenmesi ve zenginleştirilmesi, özellikle finansal okuryazarlık, fen ve matematik okuryazarlığı becerileri eklenmesi, yabancı dil becerilerinin gelişimi için konuşma odaklı öğretim programı yapılması, üretim/patent/tasarım/beceri/STEM odaklı derslerin konulması üst düzey becerilerin bütün derslerin öğretim programında yer alması ve önceliklendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca ortaokullarda sosyal bilgiler öğretim programının çevre eğitimi, yurttaşlık bilgisi, afet bilinci ve farkındalık bilgilerini içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Sosyoekonomik olarak dezavantajlı çocuklar ve kız çocuklarına eşitlikçi ve nitelikli eğitim hakkı sunulmalı, çocuk işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği gibi nedenlerle yaşanan devamsızlık ve okul terki sorunlarına çözüm sunulmalı, öğrencinin bir sanat dalı ile uğraşması ve sertifikasına sahip olması için imkânlar sunulmalıdır. Her çocuğun evde ders ve test kitapları dışında da bir kütüphanesinin olmasının sağlanması, sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelere çocuk kitaplıklarının oluşturulması için destek verilmesi gerekmektedir. 21. yüzyıl

becerilerini kazandırmak üzere ihtiyaç duyulan alanlarda öğretmenlere yönelik modüler sertifikalı eğitimler düzenlenerek mesleki yeterlilikleri geliştirilmeli ve güncellenmeli, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyen kurum ve kuruluşlarca verilen eğitimlerin akreditasyonu sağlanmalıdır.

Bu dönemde öğrenenlerin tek bir alandaki yeterliliğini değil, farklı alanlardaki yeterliliklerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir süreç odaklı alternatif değerlendirme tekniklerinin uygulanması gerekmektedir. Portfolyolar, projeler, yapılandırıcı grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, rubrikler, öğrenci günlükleri, akran değerlendirmesi, grup değerlendirmesi gibi öğrencileri sadece notla değerlendirmenin amaçlanmadığı, öğrenenlerin bireysel farklılıklarının dikkate alındığı, süreç içerisindeki ilerlemelerini ve eksikliklerini ortaya çıkaran değerlendirmeler yapılmalıdır.

 ANA HEDEF-1						
Ortaokulların yapısının yeniden düzenlenmesi						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ortaokulların ilköğretim sonrası 3 yıllık eğitim kurumu olarak düzenlenmesi, farklı ortaokul türlerinin kaldırılması, farklılıkların ders ağırlıklı sınıflara dönüştürülmesi ve ikili eğitimin sona erdirilmesi				✓	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ortaokullarda uygulamalı ve proje odaklı öğretim programlarının geliştirilmesi, disiplinlerarası çapraz bağlantıların kurulması				✓	
2	Ortaokullarda ileri düzey öğrenciler için üretim/patent/tasarım/beceri/STEM odaklı derslerin konulması				✓	
3	Sorgulama, argümantasyon, eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim kurma, iş birliği yapma, yargıya ulaşma, sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin gelişiminin bütün derslerin öğretim programında yer alması ve önceliklendirilmesi					✓
4	Konuşma odaklı yabancı dil eğitim programlarına geçilmesi ve bu kapsamda protokollerin yapılması			✓		
5	Ortaokuldaki derslerin %20'sinin harmanlanmış eğitimle yapılması ve böylece spor, sanat, tasarım, oyun, kodlama vb. derslerine zaman ayrılması			✓		
6	Ortaokullarda sosyal bilgiler öğretim programının çevre eğitimi, permakültür, felsefe, yurttaşlık bilgisi, afet bilinci güncel bilgilerini içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi				✓	
7	Öğrenci, öğretmen, bilim insanı iş birliği ile proje çalışmalarının gerçekleştirilmesi, bunun için çağrı açılması, kaynak ve bütçe ayrılması			✓		
8	Süreç odaklı alternatif değerlendirme tekniklerinin uygulanması ve sonuç odaklı değerlendirmelerin kaldırılması					✓

ANA HEDEF-3

Ortaokullarda öğretmen, öğrenci ve yönetici kişisel ve mesleki gelişim programlarının ve uygulamalarının başlatılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Her öğrencinin bir sanat ve spor dalı ile uğraşması ve sertifikasına sahip olması için imkânlar sunulması (Tiyatro, resim, dans, basketbol vb.)					✓
2	Ortaokullardaki kulüplerin işlevinin artırılarak kurumlarla iş birliği yapılması ve okul dışı çalışmaların etkin hale getirilmesi			✓		
3	Her evde bir çocuk kütüphanesinin olması, her ortaokulda teknolojik-hibrit kütüphanelerin oluşturulması				✓	
4	Ortaokullarda görev alan öğretmenlere güncel programlarla ilgili modüler ve her biri 40 saatlik sertifikalı eğitimler düzenlenmesi					✓
5	Ortaokullardaki öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyen kurum ve kuruluşlarca verilen eğitimlerin akreditasyonunun sağlanması				✓	
6	Öğrencilere mezuniyetleri sırasında doğrulanabilir dijital portfolyo verilmesi					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Yaratıcılık	✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓

İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Girişimcilik	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	✓
Veliler	✓	✓	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler	✓	✓	
Sendikalar	✓	✓	
Belediyeler	✓	✓	
Valilikler	✓	✓	✓
TÜBİTAK		✓	

Avrupa Birliği		✓	
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	
Medya	✓	✓	✓
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Türk eğitim sistemi sınavlı modeller üzerine kuruludur. Liselere geçiş sınavı okulları nitelikli ve niteliksiz kategorilerine ayırmakta, nitelikli okul sayısının az öğrenci sayısının fazla olması sebebiyle de her geçen gün sorular daha da zorlaştırılmakta, öğrenciler dershanelere ve özel kurslara mahkûm edilmektedir. İkinci 5 yıllık dönemi kapsayan 2028-2033 döneminde liselere geçiş sınavı kaldırılarak ezberci ve sınav odaklı eğitime son verilmesi gerekmektedir. Bunun yerine liselere geçiş için sınavların zorunlu olmaktan çıkarılarak liselere doğrudan geçişin sağlanması, liselerin niteliklerinin artırılması, bazı özel durumlu liselere giriş yapmak isteyen öğrenciler için sınavların isteğe bağlı olarak okul tarafından yapılması en uygun çözüm yöntemidir.

Bunun yanı sıra öğrencilerin fen okuryazarlığı, vatandaşlık bilgisi, BİT okuryazarlığı ve matematik okuryazarlığı, medya okuryazarlığı vb. geliştirilmeli, ortaokulların son yılında open inquiry (açık sorgulama) uygulamaları ile alan ağırlıklı, beceri-yetkinlik ve ilgi odaklı alanlarda eğitim yapılması gerekmektedir. Teknolojinin eğitime entegrasyonunun sağlanması için iyi örnekler ve uygulamaların paylaşıldığı öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalı ve çevrim içi içerikler göz önünde bulundurularak çeşitlendirilmeli ve iyileştirilmeler yapılmalıdır.

Ayrıca öğrencilerin bilim ve teknolojiye olan ilgisini çekmek, farklı deneyimler yaşamalarını sağlamak amacı ile yerel bilim ve doğa merkezleri kurulmalıdır. Ortaokul mezunu olan öğrencilerin en az bir yabancı dilde A2 düzeyinde yetkinliğe sahip olması, %10'unun tasarım/patent/üretim odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet özgün proje üretmiş olması, en az bir spor dalında okul dışı eğitime katılması ve sertifika alması sağlanmalıdır. Ayrıca ortaokullarda sanat ve kültür eğitiminin zorunlu genel eğitim içine yerleştirilmesi, bu eğitimleri destekleyecek organizasyonlar, festival, yarışma, okul-sanatçı buluşması etkinlikleri yapılmalıdır. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyen kurum ve kuruluşlarca verilen eğitimlerin akreditasyonu sağlanmalı, salgın hastalıklar ve afetler gibi yüz yüze eğitime engel olacak hâllerde eğitim öğretimin aksamaması için tedbirler alınmalıdır.

Dikey (gökyüzüne doğru olan) yapılanmaların deprem gibi durumlarda daha fazla risk taşıdığı ve daha az kullanışlı olduğu bilinmektedir. Daha büyük arazilere ihtiyaç duyulsa da okulların yapısının yatay mimari yöntemi kullanılarak, zemine sıfır girişi olan, iki katı geçmeyen, eğitim ile ilgili değişimlere cevap verebilecek esneklikte olan, çocukların farklı öğrenme özelliklerine uygun mekânsal çeşitlilik sağlayan, permakültür felsefesine uygun geniş alanlarda inşa edilmeye başlanması gerekmektedir.

ANA HEDEF-1

Liselere geçiş sınavının kaldırılması, ezberci ve sınav odaklı eğitime son verilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedeflere Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ortaokuldaki derslerin %30-50 arasında harmanlanmış eğitimle gerçekleştirilmesi ve böylece spor, sanat, tasarım, oyun, kodlama vb. derslerine ilave zaman ayrılması				✓	
2	Ortaokulların son sınıfında öğrencilerin ilgi, yetenek ve alanlarının etkin rehberlik ile ve testlerle belirlenmesi, öğrencilerin elde edilen skorlarla alan ağırlıklı bir eğitim alması, bunun liselere geçişte sınırlayıcı olarak kullanılması					✓
3	Liselere geçiş sınavının kaldırılması. Bütün öğrencilerin beceri ve yetkinlikleri belirlenerek, not ortalamaları, sertifikaları, bilimsel ve sanatsal aktiviteleri, yabancı dil seviyeleri de dikkate alınarak etkin rehberlikle liselere doğrudan geçişin sağlanması					✓
4	Ortaokulların son yılında open inquiry (açık sorgulama) uygulamaları ile alan beceri-yetkinlik ve ilgi odaklı alanlarda eğitim yapılması			✓		
5	Bazı özel nitelikteki liseler haricinde, liseler arası başarı farklılıklarının azaltılarak ve liselerin niteliklerinin artırılarak öğrencilerin istedikleri liseye gitmelerinin kolaylaştırılması					✓

6	Ortaokuldaki öğrencilere STEM, girişimcilik, tasarım, patent vb. bilim ve teknoloji ağırlıklı sertifika programlarının ücretsiz bir şekilde düzenlenmesi ve diploma eki olarak verilmesi					✓
7	Ortaokullardaki öğrencilerin %10'unun tasarım/patent/üretim odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet özgün proje üretmiş olması				✓	

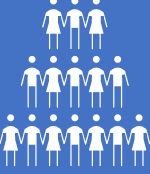
ANA HEDEF-2

Yeni bir ortaokul yapısının ve mimarisinin oluşturulması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı		✓		
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Mükemmeliyet merkezlerinin niteliğinin artırılması			✓		
2	Genişletilmiş gerçeklik ve metaverse tabanlı sanal laboratuvar uygulamalarının geliştirilmesi ve uygulanmaya başlanması				✓	
3	Teknolojinin eğitime entegrasyonunun sağlanması için dijital öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanması ve çevrim içi içeriklerin çeşitlendirilmesi				✓	
4	Salgın hastalıklar ve afetler gibi yüz yüze eğitime engel olacak hâllerde, eğitim öğretimin aksamaması için B planı kapsamında dijital altyapı ve alternatif erişim imkânlarını artıracak standartların belirlenmesi					✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Yaratıcılık	✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Girişimcilik	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	✓

Veliler	✓	✓	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler	✓	✓	✓
Sendikalar	✓	✓	✓
Belediyeler	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
TÜBİTAK	✓	✓	✓
Avrupa Birliği	✓	✓	✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya	✓	✓	✓
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Ortaokulların tümünün en az 5 farklı alanda laboratuvara/atölyeye ve açık ya da kapalı en az bir spor salonuna sahip olması
2	Ortaokulların 2030'lardaki Sanayi X.0 alanındaki gelişmelere uygun, zenginleştirilmiş ve işleyen bir öğretim programına sahip olması
3	Okulların modern, permakültür felsefesine uygun çevre dostu; tüm spor, sanat, bilim ve teknoloji atölyelerini kapsayacak ve yatay bir mimaride olacak şekilde tasarlanıyor ve inşa ediliyor olması
4	Ortaokuldaki haftalık derslerin %50'sinin harmanlanmış eğitimle gerçekleştirilmesi
5	Bütün ortaokul öğrencilerine mezuniyetleri sırasında dijital portfolyo verilmesi
6	Ortaokulların 3. yılında alan ağırlıklı ve yönlendirmeli bir eğitime geçilmiş olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bütün ortaokulların aynı standartta eğitim veren kurumlar haline getirilmiş olması, okullar arası başarı farklılıklarının sınırlı hale gelmesi
2	Öğrencilerin ve öğretmenlerin tamamının belirlenmiş limitler çerçevesinde ücretsiz yiyecek ve içecek imkanlarından faydalanıyor olması
3	Bütün ortaokulların 3 yıllık eğitim kurumu haline getirilmiş, farklı ortaokul türlerinin kaldırılmış ve ders ağırlıklı sınıflara dönüştürülmüş ve ortaokulların gün boyu eğitim yapılan kurumlar haline getirilmiş olması
4	Bütün öğrencilere verilecek okul içi ve okul dışı spor, sanat, tiyatro, bilim, teknoloji, sertifikalı eğitimlerin ücretsiz olması
5	Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, fırsat eşitsizliği ve özel gereksinimli çocuklar çerçevesinde okul terkleri ve çocuk işçiliğinin önleniyor olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bütün öğrencilerin en az 3 farklı alanda sertifikalı eğitime katılması ve sertifika sahibi olarak mezun olması (STEM, girişimcilik, tiyatro, finans okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, her türlü yazılım, tasarım odaklı düşünme, felsefe, eleştirel düşünme vb.)
2	Ortaokul mezunu olan öğrencilerin en az bir yabancı dilde A2 düzeyinde yetkinliğe sahip ve bu kapsamda tüm yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin güncellenmiş olması, konuşma kulüplerinin aktif kullanılıyor olması
3	Ortaokullardaki öğrencilerin %10'unun tasarım/patent/üretim odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet özgün proje üretmiş olması
4	Bütün ortaokul öğrencilerinin en az bir spor ve iki sanat dalında okul dışı eğitime katılmış olması ve sertifika alması
5	Liselere geçiş sınavının kaldırılmış olması. Bütün öğrencilerin beceri ve yetkinliklerinin belirlenerek, not ortalamaları, yabancı dil seviyesi, projeleri, patent-tasarım tabanlı çalışmaları, spor ve sanattaki başarıları bütüncül olarak değerlendirilerek etkin rehberlikle liselere doğrudan geçişin sağlanıyor olması

2023-2033 LİSE EĞİTİMİ

DOÇ. DR. DEVRİM AKGÜNDÜZ
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
devrimakgunduz@aydin.edu.tr

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE LİSE EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

(Bu bölüm, mesleki teknik eğitim dışındaki lise eğitimini kapsamaktadır)

Türkiye'de lise eğitimi 2012 yılından bu yana 4 yıl olarak ve zorunlu olarak yapılmaktadır. Fakat 4 yıllık lise eğitiminin özellikle son yılında, ciddi bir sorun olan sınav odaklı eğitimden kaynaklı olarak öğrencilerin okuldan kopuk bir öğrenim hayatı bulunmaktadır. Liselerin 4 yıl olması, gereksiz fazladan bir yıl anlamına geliyor denilebilir. Sınav odaklı eğitim, okulların anlamını yitirmesine ve sınava hazırlanmak için fırsat eşitsizliklerine neden olan yollara başvurulmasına neden olmaktadır. Öğrencilerin sınav odaklı eğitimden kurtarılması en önemli konulardan birisidir, olmalıdır.

Ortaokulda iki farklı okul türü (genel ortaokul ve imam-hatip ortaokulu) ile, lisede ise çok daha farklı okul türleriyle karşılaşmak mümkündür. Okul türlerinin farklılığı lise eğitiminin niteliğini artıran bir unsur değildir. Bunun değerlendirilip azaltılması hedeflenmelidir. Türkiye'nin farklı okul türlerinden ziyade nitelikli, öğrenci odaklı bir lise eğitimine ihtiyacı vardır. Farklı lise türleri aynı kategorilerde bir araya bölüm olarak getirilebilir ve kaynak tasarrufu sağlanabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 2022-2023 istatistiklerine göre, Türkiye'de 3325 orta dereceli okulda 2.029.815 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu okullarda 69.360 derslikte 133.828 öğretmenin görev yaptığı belirtilmektedir. Okulların fiziki imkanları incelendiğinde, 4517 laboratuvarın olduğu, 1151 spor salonu, 2679 kütüphane, 474 Z kütüphane, 1001 pansiyon ve 185.758 pansiyon kapasitesi bulunduğu görülmektedir.

Bütün bunlar değerlendirildiğinde, okul başına 1,3 laboratuvar, 0,3 spor salonu, 0,70 kütüphane, 0,15 Z kütüphane düşmekte olduğu görülecektir. Bu durum, liselerin fiziki imkanlarının son derece yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler laboratuvar imkanlarından yeterince yararlanamamakta, spor yapamamakta, kütüphanede de genellikle çalışmamaktadır.

Nitelikli lise eğitimi için sınav odaklı uygulamaları kaldırmalı, uygulamalı ve konu tabanlı eğitimi önceliklendirmeliyiz!

Güncel gelişmeleri içeren beceri ve yetkinlik odaklı bir gençlik, nitelikli bir lise eğitimi ile mümkün olabilir!

Derslik başına öğrenci sayısı hesaplandığında 29,26 olduğu tespit edilmiştir. Bir derslikte neredeyse 30 öğrencinin nitelikli bir lise eğitimi alması mümkün görünmemektedir. Diğer taraftan, öğretmen başına yaklaşık 15 öğrenci

düşerken, okul başına öğretmen sayısının yaklaşık 40 olduğu görülecektir.

Anadolu liseleri ile ilgili durum şu şekilde belirtilmektedir: “Anadolu liselerinde bir şubeye alınacak öğrenci sayısının 34 olması esastır. Sınavlı Anadolu liselerinde bu sayı 30’dur. Ancak Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğindeki hükümler uyarınca öğrenci kayıt alanındaki öğrenci sayısının yoğunluğu ve zorunlu hâllerde okulun fiziki şartları da dikkate alınarak bu sayı 40’a kadar artırılabilir, sınavlı Anadolu liselerinde ise öğrenci sayısı 34’e kadar artırılabilir.” Bu durum, derslik başına öğrenci sayısının ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir. Üstelik bu sayının artırılabilmesi de önemli bir vizyon eksikliğidir. Gelecek vizyonu derslik başına öğrenci sayısının azaltılmasını gerektirir.

Sınav odaklı eğitim sisteminden dolayı ortaöğretim kurumlarının özellikle son sınıflarında sınava hazırlık maksadıyla okul terkleri sık olarak görülmektedir. Açık liseye geçmiş öğrenci sayısı %30’ları bulmaktadır. Açık öğretim lisesi sınav odaklı sistemden dolayı istismar edilmektedir. Bu durum oldukça endişe vericidir.

Üniversiteye geçiş sınavlarına giren öğrenci sayısı 3,5 milyon kişiye kadar çıkmaktadır. Bunun büyük bir kısmı da artık mezunlardan oluşmaktadır. Bu durum, ortaöğretim sisteminden üniversiteye geçişte büyük bir sorun olduğunu göstermektedir. Sürdürülebilir değildir.

Kaynaklar (Diğer alanlarda yararlanılan kaynakları da kapsamaktadır)

1. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2022-2023 istatistikleri
2. OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.
3. ÖSYM (2022). 2022-YKS Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler.
<https://www.osym.gov.tr/TR,23867/2022-yks-sinav-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html>
4. Akgunduz, D. (2016). A research about the placement of the top thousand students in STEM fields in Turkey between 2000 and 2014. *Eurasia Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 12(5), 1365–1377. DOI: <https://doi.org/10.12973/eurasia.2016.1518a>
5. Akgunduz, D. & Akinoglu, O. (2017). The impact of blended learning and social media-supported learning on the academic success and motivation of the students in science education. *Education & Science / Egitim ve Bilim*, 42(191), 69-90. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.6444>
6. Akgündüz, D., Ertepinar, H. (Eds.) (2015). *STEM eğitimi Türkiye raporu: Günün modası mı yoksa gereksinim mi? [A report on STEM Education in Turkey: A provisional agenda or a necessity?]* [White Paper]. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi
7. Akgunduz, D. & Akinoğlu, O. (2016). The effect of blended learning and social media-supported learning on the students’ attitude and self-directed learning skills in science education. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, 15(2), 106–115
8. Millî Eğitim Bakanlığı (2022), 2021-2022 istatistikleri
9. Yavuz, M. (Ed.) (2019). Araştıran Okul. Konya: Eğitim Yayınevi

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Lise öğrenim süresinin ve lise türlerinin fazlalığı, zorunluluk, açık liseler ve yarattığı olumsuzluklar ve kaynak eksiklikleri

Lise türlerinin fazlalığı, liselerin çok farklı alanlara odaklanarak kaynak kullanımında yetersizliklere sebep olabilmektedir. Halbuki daha az lise türü kapsamında, farklılıklara ilişkin bölümlerin kurulması, liselerde bütünselliği getirecek ve daha az kaynak kullanımını sağlayacaktır. Diğer taraftan liselerin süresinin 2012 sonrası 4 yıl olması da bir başarısızlık olarak belirtilebilir. Tam olarak hangi amaçla yapıldığı belli olmayan 4 yıllık lise eğitimi, daha nitelikli bir eğitimi sağlayamamıştır. Aksine son sınıflarda sınav odaklı eğitimden kaynaklı olarak açık lise geçişlerine yol açmakta, lisede verilen eğitimi değersiz bir hale getirmektedir.

Finlandiya gibi ülkelerde zorunlu eğitim 9 yıldan oluşmaktadır. Türkiye’de ise zorunlu eğitim 12 yıldır. İlkokul öncesi dönem zorunlu değildir. Lisenin zorunlu olmasının getirdiği bazı sorunlar bulunmaktadır. Özellikle meslek sahibi olmak isteyen ve hayata atılmak isteyen kişilere 4 yıl daha liseye devam etme zorunluluğu getirilmektedir. Bu da lisedeki akademik başarı eksikliklerini ve diğer belirtilen sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durumda açık lise de alternatif olabilmektedir. Liselerin zorunlu olup olmaması değerlendirilip lise eğitimine devam etmeyenlere hayat boyu mesleki beceri kursları ile hayata atılma fırsatı verilebilir. Böylece akademik ve mesleki beceri eğitimi almak isteyenler lise eğitiminden faydalanabilir. Fakat bunun da özellikle kızlar açısından olumsuz durumlar oluşturması olasıdır. Kız çocuklarının eğitim almasını istemeyen aileler de bulunmaktadır. Mevcut durumda açık lise alternatifi ile farklı yerlerde kurs alan kız öğrenciler bulunmaktadır. Bütün bunların bütüncül bir şekilde ele alınması gerekir.

Açık öğretim liselerinden, sigortalı bir işte çalışanların, lise eğitimine ulaşamayanların, ciddi hastalıklara ve engelli olma durumuna sahip olanların, yaşı büyük olduğu için akranları ile ders yapamayacak olanların vb. yararlanması gerekirken dershaneye gitmek ve sınavlara hazırlanmak için kullananların yüksek bir sayıya ulaşması endişe edici bir durumdur. Sınav odaklı sistemin yarattığı tahribat çok büyüktür ve hızlı bir çözüme ihtiyaç duyulmaktadır.

ÖSYM ve PISA sınavlarında fen, matematik ve okuma becerilerindeki başarı düşüklükleri

OECD PISA değerlendirme sınavı ülkelerin 15 yaş gruplarına uygulanmaktadır. Türkiye’de 15 yaş genellikle lise seviyesindeki öğrencilere karşılık gelmektedir. Türkiye’den sınava katılan 15 yaş grubu öğrencilerinin fen, matematik ve okuma becerileri puanları OECD ülkeleri ortalamasının altında kalmaya devam etmektedir. Bu konuda sıralamaların ya da puanların bir önemi bulunmamaktadır. Türk öğrencilerin puanlarının OECD ülkeleri puan ortalamalarının altında seyretmesi liselerin 4 yıla çıkarılmasının anlamlı bir gelişme yaşatmadığını ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan üniversite sınavlarında elde edilen doğru cevap ortalamaları da lise eğitiminde ve özellikle sayısal alanlarda ciddi bir başarı eksikliği olduğunu göstermektedir.

2022-TYT’de doğru cevap sayısı ortalamaları; Türkçe (40 soru) testinde 17,7, sosyal bilimler (20 soru) testinde 7,9, temel matematik (40 soru) testinde 6,9 ve fen bilimleri (20 soru) testinde 3,2’dir. AYT matematik (40 soru) testinin ortalaması 7,2, AYT fen bilimleri testinin ortalamaları; fizik (14 soru) alt testinde 2, kimya (13 soru) alt testinde 1,5 ve biyoloji (13 soru) alt testinde 2 olmuştur. Mevcut lise yapısı öğrencilere özellikle fen bilimleri ve matematik öğretememektedir. Sözel alanlar da pek iç açıcı değildir. Birçok öğrenci kitap okuma alışkanlığına sahip değildir. Öğrencilerin büyük bir kısmı okuduğunu anlayamamaktadır. Okuduğunu anlayamamak aynı zamanda fen bilimleri, matematik ve sosyal bilimlerde de dezavantaj yaratmaktadır. Bu durum sadece liseden kaynaklanmamakta, ilkokuldan başlayan bir süreçle gerçekleşmektedir.

Üniversiteye geçiş için yapılan sınav odaklı ezberci eğitim, konuların bütünlük ele alınmaması ve ders sayısındaki fazlalıklar

Liselere genel olarak bakıldığında, mesleki teknik eğitim okulları gibi okullar dışındaki liselerde uygulama odaklı eğitim yapılmamakta, teorik geleneksel eğitim ve ezberci anlayış benimsenmekte, öğrenciler sınav odaklı sistemde liselerdeki eğitime odaklanamamaktadır. Öğrencilerin sınav odaklı eğitimden kurtarılması ve uygulamalar sayesinde proje ve üretim tabanlı bir eğitim almaları gerekirken, uygulama yapılacak alanlar yine sınav odaklı sistemin bir parçası olarak kullanılabilir. Sınav odaklı eğitim, öğrencileri dersane sistemine mecburi olarak yönlendirmektedir. Bu durum aynı zamanda okulda yapılan eğitime bir baskı unsuru oluşturmakta, ders veren öğretmenler de bu sistemin içine itilmektedir. Dersane sistemi ekonomik açıdan güçlü olanların sınavlara daha iyi hazırlanmasını sağlarken, maddi gücü zayıf olan ailelerin çocuklarının dezavantajlı olmasına neden olmaktadır.

Liselerdeki ders çeşitliliği oldukça fazladır. Türk eğitim sisteminin genel kronik bir sorunu olarak her konuya ders açma eğilimi görülmektedir. Halbuki konular ayrı derslerde değil disiplinler arası konu tabanlı olarak bütüncül bir şekilde ele alınabilir. Fen bilimlerinde yer alan bir konu, matematik dersinden başka bir konu ile ele alınabilir. Bunların yanında tarih ya da coğrafya gibi bir dersin konusu da aynı eksenle bütüncül olarak kullanılabilir. Böylece bir kaynak (insan, zaman, derslik vb.) tasarrufu sağlanacağı gibi aynı zamanda bütüncül ele alınabilecek konuların daha iyi bir akademik başarı getirebilecektir.

Madde bağımlılığı, şiddet ve akran zorbalığı gibi sorunlar

Liselerde akran zorbalığı ve madde bağımlılığı, gençlerin baş etmek zorunda kaldığı önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunların yaygınlığı, okulların öğrencilere sağladığı güvenli ve destekleyici ortamın ne kadar önemli olduğunu daha da vurgulamaktadır.

Akran zorbalığı ve şiddet, bir öğrencinin diğer öğrenciler tarafından fiziksel ya da duygusal olarak istismar edilmesi durumunda ortaya çıkar. Bu davranışlar, bir öğrencinin özgüvenini ve özsaygısını azaltabilir, okul performansını etkileyebilir ve hatta depresyon ve anksiyete gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir. Liselerde akran zorbalığıyla mücadele etmek için

okullar, öğrencilere empati, saygı ve iş birliği gibi sosyal becerileri öğretmeli ve öğrencilere zorbalığın zararlarını anlatan programlar geliştirilmelidir.

Madde bağımlılığı ise bir kişinin sigara, alkol, uyuşturucu gibi maddeleri kullanımı nedeniyle fiziksel veya duygusal olarak bağımlı hale gelmesidir. Bu tür bağımlılıklar, özellikle ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinin gelişimleri ve sağlıkları için çok tehlikelidir ve kalıcı hasarlara yol açabilir. Liselerde madde bağımlılığıyla mücadele etmek için okullar, öğrencilere madde kullanımının zararları hakkında bilgi vermeli, öğretmenler rol model olarak dikkatli olmalı, yetkili merciler ve üniversiteler ile engelleme konusunda iş birliği yapılmalı, sağlığa zararları ile ilgili programlar geliştirilmelidir.

Okullarda mimari, fiziki, teknik ve çevresel yetersizlikler

Türkiye’de okulların mimari yapısı ile ilgili sorunlar bulunmaktadır. Genellikle kullanılan mimari yapı öğrenci dostu bir yapıda olmayıp dar alanlara, küçük beton bahçelere, çevre dostu olmayan yapılara, fiziki donanım ve materyal eksikliklerine sahiptir. MEB’in istatistiklerine göre liselerde genel olarak okul başına 1,3 laboratuvar, 0,3 spor salonu, 0,70 kütüphane bulunduğu görülmektedir.

Liselerde fiziki donanım eksiklikleri, atölye ve laboratuvarların azlığı ya da kullanılmaması, sanat ve spor alanlarındaki eksiklikler, engelli öğrencilerin karşılaştığı fiziki zorluklar, teknolojik donanım ve öğretmenlerin kullanımına tahsis edilmiş sınıf ekipmanlarının eksikliği eğitim sistemi için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Liselerin atölye ve laboratuvar eksikliği, öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmesinde önemli bir rol oynayan uygulamalı öğrenme deneyimlerini azaltmaktadır. Sanat ve spor alanlarındaki eksiklikler ise öğrencilerin yaratıcılıklarında ve fiziki gelişimlerinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Okulların ve öğretmenlerin sınav odaklı olarak bu ortamları kullanma isteksizlikleri de değerlendirilmelidir.

Okul bahçelerinin kullanışsızlığı, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmelerinde ve dışarıda zaman geçirmelerinde engel teşkil etmektedir. Engelli öğrencilerin karşılaştığı fiziki zorluklar ise eğitim hakkına eşit erişimlerini engellemekte ve ayrımcılığa sebep olmaktadır.

Okul kütüphanelerinin de tam olarak öğrenci ve öğretmenlerin ihtiyacını karşıladığı söylenemez. Toplama ya da ilgisiz kitaplarla doldurulmaya çalışılan, internet ve bilgisayarları çağ dışı kalmış, kütüphane görevlisi olmayan kütüphanelerin okulların ihtiyacını karşılayamayacağı açıktır. Bazı okullarda kütüphaneler sadece sınıflardan oluşabilmektedir. Gelişmiş okullarda kütüphanelere büyük ortamlar ayrılmakta, kütüphane görevlisi atanmakta, çağdaş bilgisayarlar ve yüksek hızda internet hızına sahip olmakta, öğrencilerin ve öğretmenlerin yararlanabileceği doğrudan lise eğitimine yönelik kaynaklar bulunmaktadır.

Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının artırılması önemlidir. Evde de öğrencilerin okuyabilecekleri kitaplara sahip küçük kitaplıklar bulunmalıdır. PISA sınavları

değerlendirmelerine göre evinde kitaplık bulunan öğrencilerin sınav puanları daha yüksektir. Bunun için ekonomik güce de sahip olunması gerektiğinin altının çizilmesi gerekir.

Gelecek kaygısı, sosyal ve duygusal memnuniyet eksiklikleri

Lisede öğrencilerin gelecekle ilgili kaygıları büyük bir önem teşkil etmektedir. Bu endişeler, akademik başarı, kariyer seçimleri, üniversite sınavı, iş bulma ve maddi güvence gibi konuları içermektedir. Lisedeki öğrencilerin bu kaygıları ile başa çıkabilmeleri ve olumlu bir gelecek için hazırlanabilmeleri için okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri büyük önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, öğrencilerin okuldaki sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanamama sorunları da bulunmaktadır. Bu eksiklikler, öğrencilerin arkadaş çevresi, aidiyet hissi, benlik saygısı, stres yönetimi ve duygusal memnuniyet gibi konulardaki ihtiyaçlarını kapsamaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanamaması durumunda, öğrencilerin okula ve derslere olan motivasyonunun düşmesi ve akademik başarılarının olumsuz yönde etkilenmesi mümkün olabilmektedir. Hatta bu memnuniyetsizlikler, okul terklerine de yol açabilmektedir.

Okullarda öğrencilerin bu ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi, çeşitli programların geliştirilmesi, etkin rehberlik ve destek mutlaka gereklidir.

Öğretmenlerin ve yöneticilerin bazı okul türlerinde siyasi kadrolaşma ile atanması

Okullarda sendika tabanlı siyasal bir yönetici ve öğretmen kadrolaşması yaşadığı açıktır. Tüm okullarda yönetici kadroları neredeyse tamamıyla sendika (siyasi) yolu ile atanmaktadır. İlgili sendika üyesi olunmadığı takdirde yönetici olarak atanmak zordur. Özellikle proje okulu olarak adlandırılan okullarda ise liyakatin kenara atılarak ehil olmayan kadroların atanması önceliklendirilmektedir. Bütün bunlar okulların başarısına etki etmektedir. Liyakat her durumda önemli olmalıdır. Öğretmenler ve yöneticiler siyasi kadrolaşma içerisinde yer almamalıdır. Öğrencilerin nitelikli eğitimi için başarılı, lisansüstü eğitim almış, proje yapan, araştıran, güncel yaklaşımları takip eden kişiler ilgili yerlere atanmalıdır.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Lise öğrenim süresinin ve lise türlerinin fazlalığı, zorunluluk, açık liseler ve yarattığı olumsuzluklar ve kaynak eksiklikleri
2	ÖSYM ve PISA sınavlarında fen, matematik ve okuma becerilerindeki düşüklükler
3	Liselerdeki ezberci, sınav odaklı ve uygulamasız yapılan eğitimin yetersizlikleri
4	Madde bağımlılığı, şiddet ve akran zorbalığı gibi sorunların bulunması

5	Okullarda mimari, fiziki, teknik yetersizliklerin bulunması, çevre ve öğrenci dostu olmaması
6	Gelecek kaygısı, sosyal ve duygusal memnuniyet eksiklikleri
7	Öğretmenlerin ve yöneticilerin bazı okul türlerinde siyasi kadrolaşma ile atanması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Okul terkleri ve açık liseye geçişler, merdiven altı eğitim(sizlik)

Ekonomik dezavantajlar, öğrencilerin henüz çocuk yaşta hayata atılmasına ve işletmelerde vasıfsız ve sigortasız işçi olarak çalışmalarına, daha farklı bir anlamda sömürülmelerine neden olmaktadır. Diğer taraftan COVID-19 ve afetler gibi dönemlerde okulun anlamı zayıflamakta ve bunlar da okul terklerine sebep olmaktadır. Okul terklerinin bir başka sebebi ise başarısızlık kısmında da ele alınan akran zorbalığı, şiddet, madde kullanımı gibi sebeplerdir. Duygusal memnuniyetsizlikler de önemli bir terk sebebidir. Bunların kökeninin araştırılması ve çözüme kavuşturulması gereklidir.

Diğer taraftan lise öğrencilerinin neredeyse %30'u açık liseye geçerek sınavlara hazırlanmaktadır. Bir nevi bu da okul terki sayılabilir. Açık liselerin eğitim imkanlarından çeşitli sebeplerle yararlanamayan öğrenciler için olması gerekirken, keyfi sebeplerle açık liselere kayıt yaptırılarak eğitim sisteminin sınav odaklılığına katkı yapılmaktadır. Açık liselere kayıt yapabilecek kişilerin sebepleri sınırlandırılmalıdır. Başka bir açıdan bakılacak olursa açık liseler, pek çok ailenin, kuruluşun hatta tarikatın farklı sebeplerle istismar alanı haline getirilmiştir. Çalışma koşulundan kaynaklı olarak açık liseye giden bir kişi anlaşılabilirken çocuğunu tarikat yuvasına vererek örgün eğitimden uzaklaştırmak anlaşılabilir bir neden değildir. Bu soruna mutlak surette çözüm bulunmalıdır. Bu durum, merdiven altı eğitim(sizlik) sebebidir.

Ekonomik dezavantajlı öğrencilerin nitelikli eğitime ve imkanlara erişememesi

Ekonomik dezavantaj, tüm eğitim seviyelerinde fırsat eşitliği adına önemli bir sorun olarak görülmektedir. Özellikle evde eğitim materyaline sahip olmadan teknolojik araç imkanlarına (bilgisayar, internet, tablet vb.) sahip olma, beslenmeden kitap temin etme ve okumaya, okul dışı spor ve sanat aktivitelerinden yararlanmaya kadar önemli fırsat eşitsizlikleri bulunmaktadır. Bu da akademik başarıyı düşüren unsurlardan birisidir.

Üniversiteye geçiş sınavına hazırlanan öğrenciler arasında dershaneye gidebilecek, özel ders alabilecek, her çeşit soru bankasına erişebilecek durumda olanlar, bunlardan yoksun olanlara göre daha avantajlıdırlar. Sınav odaklı eğitim bunu körüklemektedir. Halbuki okullarda verilecek nitelikli eğitim bu sorunların çoğunu ortadan kaldırabilir.

Okullar arasındaki eşitsizliklerden dolayı nitelikli eğitime erişim sorunu

Öğrencilerin sadece bir kesiminin değil tamamının nitelikli bir eğitime ulaşabilmesi en temel eğitim hakkı olmasına rağmen Türkiye’de farklı türdeki liseler arasındaki kalite farkı öğrenciler arasında eşitsizliğe yol açmaktadır. Fen liseleri ve sosyal bilimler liseleri diğer liselere göre nispeten daha nitelikli bir eğitimi sağlayabilmektedir. Anadolu liselerinin bazıları iyi bir eğitim verebilirken bir kısmı da oldukça vasat eğitim sağlayabilmektedir. Aralarında oluşan bu farklılıklardan dolayı her öğrenci nitelikli eğitim fırsatından faydalanamamaktadır. Bazı kırsal kesimlerde de liselerin ilçelerde olmasından dolayı ulaşım ve konaklama kaynaklı olarak erişim sorunu yaşanmaktadır. Liseler arası farkların yukarı yönlü azaltılması gerekmektedir.

Kız öğrencilerin ve kendini LGBTİ+ olarak tanımlayan bireylerin lise eğitiminde karşılaştığı sorunlar

Liselerde kız öğrencilerin bir takım cinsiyetçi sorunlar yaşadığı görülmektedir. Bunlar, elbiselerinden kendilerine yönelik cinsiyetçi söylemlere kadar geniş bir yelpazede görülebilmektedir. Bazı ailelerin özellikle kızların lise eğitimini istemedikleri ancak zorunlu eğitimden dolayı açık liseye kayıt yaptırdıkları görülmektedir. Liselerde kendini LGBTİ+ olarak tanımlayan bireylerin akran zorbalığı, dışlanma ve şiddete maruz kaldığı da bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyetçi algıların oluştuğu durumlardan birisi de kariyer yönlendirmesidir. Kızların ve erkeklerin kariyer alanları toplumda çoğunlukla belirlenmiş durumdadır. Erkeklerin mühendislik gibi alanlara yönelmesi teşvik edilirken kızların öğretmenlik alanlarına yöneltilmeye çalışıldığı açıktır. Özellikle STEM alanlarına yönlendirmede cinsiyetçi bir algı yüksektir. Akgündüz’ün (2016) üniversite sınavında sayısal alanlarda top 1000 kişinin yerleştirme alanlarını incelediği bir araştırmada kızların ortalama %20 oranında STEM’le ilgili (fen bilimleri, matematik ve istatistik, bilgisayar ve teknoloji, mühendislik) alanlara yöneldiği, erkeklerde ise bu oranın %80’leri bulunduğu görülmektedir. Unutulmamalıdır ki STEM alanlarında erkek-kadın maaş ve özlük hakları farkı diğer alanlara göre daha azdır.

Sınıf mevcutlarının fazlalığından kaynaklı sorunlar

Liselerde derslik başına öğrenci sayısı hesaplandığında 29,26 olduğu ve bu durumun nitelikli bir lise eğitimi alınması için çeşitli olumsuzluklara sebep olduğunu göstermektedir. Bunlar Türkiye ortalaması olup, yönetmelikte 34 kişiye kadar izin verilebileceği de belirtilmektedir. Dersliklerin de geniş olmadığı durumlarda sıkışık bir ortamda ders yapılmaktadır. Nitelikli eğitimin unsurlarından birisinin fırsat eşitliği olduğu unutulmamalıdır. Sınavlara hazırlık yapılan özel öğretim kurslarında (dershaneler) daha iyi bir öğretim için sınıflar 8 kişiye kadar oluşturulmakta hatta daha az kişi olması tercih edilmektedir. Dolayısıyla her öğrencinin lise eğitiminden yararlanması için sınıf mevcutlarının azaltılması gerekmektedir. Özellikle

uygulama yapılırken, laboratuvar ve atölyeler kullanılırken, daha az sayıda kişi ile çalışmak daha başarılı ve fırsat eşitliğine dayalı bir eğitim yapılmasını sağlayabilir.

Okul ve alan seçiminde aile baskısının etkili olması

Ortaokuldan liseye geçişlerin öğrencilerin gelecek beklentileri ve ilgisine göre yapılması gerekirken buna ailelerin karar vermesi az rastlanılan bir durum değildir. Çocukları adına karar veren aileler çocukların gelecek beklentilerini değil kendi durumlarını önceliklendirmektedir. Bu olumsuz durum, öğrencilerin lisede alan seçiminde ve üniversitedeki kariyer alanının seçilmesinde de devam edebilmektedir. Öğrencilerin gelecek beklentileri çok iyi değerlendirilmeli ve öğrencilerin hayallerine ket vurulmamalıdır.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Liselerde okul terklerinin ve açık liseye geçişlerin artmış olması
2	Ekonomik dezavantajlı öğrencilerin nitelikli eğitime ve imkanlara erişememesi
3	Okullar arasındaki eşitsizliklerden dolayı nitelikli eğitime erişim sorunu
4	Kız öğrencilerin ve kendini LGBTİ+ olarak tanımlayan bireylerin lise eğitiminde karşılaştığı sorunların artması
5	Sınıf mevcutlarının fazlalığından kaynaklı sorunlar
6	Okul ve alan seçiminde aile baskısının etkili olması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Her kademedeki beceri ve yetkinlik odaklı bir lise eğitiminin uygulanması gerekir. Fakat bu kapsamda önemli eksiklikler bulunmaktadır.

Başta teknolojik formasyon olmak üzere öğretmenlerin mesleki becerilerinin güncelliğini kaybetmesi

Bu, sık karşılaşılan bir durumdur. Teknolojinin hızla ilerlemesi ve alan bilgisinin güncellenmesine karşın çoğu öğretmenin eski bilgilerle eğitime devam ettikleri görülmektedir. Özellikle teknolojik formasyon çok önemlidir. Öğretmenlerin mutlaka gelişen bilimsel ve teknolojik bilgi ile güncellenmesi gerekir. Öğretmenlerin güncellenmesi için çeşitli modüler programlar hazırlanabilir. Özellikle Web 2.0 araçları ve öğretimin zenginleştirilmesi, ders yönetim araçları, teknolojik değerlendirme araçları ve teknolojik pedagojik araçların mesleki gelişimde ele alınması elzemdir.

Öğrencilerde eleştirel düşünme, yaratıcılık, karmaşık problem çözme, iletişim kurma, iş birliği yapma, girişimcilik vb. becerilerinde eksiklikler

Tüm seviyelerde olduğu gibi lise seviyesinde de Türk eğitim sisteminin kronik sorunlarından birisi, beceri ve yetkinlik odaklı olmamasıdır. Daha iyi bir gelecek için öğrencilerin becerilerinin geliştirilmesi gerekir. Öğrencilerin olaylara eleştirel bakması, sorgulaması, birbiri ile etkileşime girmesi ve birlikte çalışması, tüketici değil üretici olması dünya ile entegrasyon ve daha iyi bir yaşam için mutlaka gereklidir. Bunun öğretim programının içeriğinin güncellenmesi ve öğretmenlerin bu kapsamdaki eğitimleri ile aşılması mümkündür.

Öğrencilerin öğrenme ile ilgili kendi kendine öğrenme, bireysel kendi hızında öğrenme vb. becerilerindeki yetersizlikler

Her öğrencinin bilişsel kapasitesi aynı değildir. Bazı öğrenciler yüksek bilişsel kapasiteleri ile daha fazla bilgiyi işleyebilmekte ve daha fazlasını beklemektedir. Bazı öğrenciler ise daha düşük bilgi işleme kapasiteleri ile bazı durumlarda diğer öğrencilerden geride kalmaktadır. Bu farklılıktaki bireylerin aynı sınıfta olmaları ve aynı tip eğitimi almaları, farklılaştırmanın yapılmaması bütün öğrenci grupları için dezavantaj teşkil etmektedir. Bu durum, çeşitli uygulamalarla ortadan kaldırılabilir. Özellikle fırsat eşitliği gözetilerek, bireyselleştirilmiş eğitim yapılarak, farklılaştırmadan yararlanılarak, teknoloji ve çevrimiçi eğitim uygulamaları kullanılarak her öğrencinin bireysel kendi hızında ilerlemesi mümkün olabilir. Bir diğer husus ise kendi kendine öğrenme sorumluluğunu almaktır. Sınav odaklı eğitim sistemi nedeniyle öğrenciler bilgiyi hazır olarak almakta ve beklemektedir. Bu yüzden, öğretmen kendilerine herhangi bir bilgi sunmadığında bocalamakta ve öğrenememektedir. Dolayısıyla her öğrencinin kendi kendine öğrenme sorumluluğunu alabilmesi için çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Okullarda beceri, yetkinlik, tasarım-üretim, STEM, kodlama temelli eğitim yapılamaması

Okullarda sınav odaklılık, özellikle STEM eğitimi, tasarım-üretim tabanlı çalışma, kodlama vb. temelli eğitim yapılmasını engellemektedir. Bütün bunların yapılabilmesi için hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin bu yöndeki bilgilerinin artırılması gerekir. Okulların buna uygun bir tasarıma sahip olması, uygulamaları önceliklendirmesi mutlaka gereklidir. STEM eğitimi sayesinde birçok becerinin geliştiği unutulmamalıdır. Geleceği tasarlamak için mühendislik tabanlı tasarım çalışmalarına yer verilmelidir.

Öğrencilere yabancı dil öğretme konusunda ciddi yetersizliklerin olması

Yabancı dil eğitimi öğrencileri en çok etkileyen sorunlardan birisidir. Kitaplardan yabancı dil öğretilmesi ön planda olduğu sürece yabancı dili konuşma ve kullanabilme mümkün değildir. Lise seviyesinde dünya ile entegrasyon için iki yabancı dil eğitiminin gerçekleşmesi, bunun konuşma tabanlı olması gerekir. Dünyaca ünlü Cambly gibi konuşma tabanlı uygulamalarla pek çok kişi yabancı dil bilgisini hızla ilerletebilmektedir. Bunun örnek alınması gerekir.

Konuşma pratiği çok önemlidir ve liselerde konuşma kulüplerinin oluşturulması ve etkin bir şekilde çalışması gerekir. Diğer taraftan yabancı dil öğretimi yapan öğretmenlerin de akıcı bir şekilde ilgili yabancı dili konuşabilmesi ve öğrencileri konuşturabilmesi önemlidir.

Öğrencilerin ilgi, beceri ve yeteneklerine uygun yönlendirmelerin yapılmaması

Ortaokuldan gelen bir süreç içerisinde öğrencilerin ilgi duydukları ve başarabilecekleri bir alana yönlendirilmesi gerekmektedir. Ancak birçok öğrencinin ilgi duymadığı alanlarda eğitim aldığı, bunun kendi isteği dışında aile ve öğretmen yönlendirmelerinden kaynaklandığı görülmektedir. Her öğrenci ilgi duyduğu alana yönlendirilebilmeli, orada eğitim alabilmelidir. Yönlendirmelerin bilimsel bir şekilde yapılması da gerekir. Öğrencinin başarılı olabileceği alanın seçilebilmesi için etkin rehberlik çalışmaları yapılmalıdır. Zorlama ve baskılarla meslek seçiminin ileride sorunlar çıkaracağı unutulmamalıdır.

Okul dışından gelen yetkin olmayan kişi ve kurumlara protokollerle eğitim yaptırılması

Son zamanlarda okullarda pedagoji bilgisine ve yetkinliğe sahip olmayan kişi ve kurumların lise öğrencileri ile buluşturularak eğitim adı altında eğitimle ilgisi olmayan çalışmaların yapıldığı, ideolojik yönlendirmelerin gerçekleştiği belirtilmektedir. Okullara ancak müzik, spor, tiyatro, drama, bilim, sanat gibi alanlarda beceri ve yetkin geliştirebilecek ve profesyonel eğitim verebilecek, pedagojik yetkinlikleri olan kişilerin uygulama yapmak üzere görevlendirilmesi, kuruluşlarla bu minvalde protokoller yapılması, ideolojik yönlendirmelerin yapılmasına izin verilmemesi gerekir.

Araştıran okul ortamının sağlanamaması ve araştırmacı öğretmenlik becerilerinin eksikliği

Okullar sadece bilgi verilen ortamlardan sıyrılıp öğrencilerin ve öğretmenlerin araştırma yaptığı ortamlar haline gelmesi gerekir. Proje ve sorgulama tabanlı uygulamaların gerçekleştirilmesi, bilimsel araştırma çalışmalarının teşvik edilmesi ve okulların araştıran okul hüviyetine sahip olması önemlidir. Diğer taraftan, bunun gerçekleşebilmesi için öğretmenlerin de araştırmacı öğretmen yetkinliğine sahip olması gerekir. Bunun için eğitim programları geliştirip uygulanarak öğretmenlerin araştırmacı öğretmen olmaları sağlanmalıdır.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

- 1** Başta teknolojik formasyon olmak üzere öğretmenlerin mesleki becerilerinin güncelliğini kaybetmesi
- 2** Öğrencilerde eleştirel düşünme, yaratıcılık, karmaşık problem çözme, iletişim kurma, iş birliği yapma, girişimcilik vb. becerilerinde eksiklikler

3	Öğrencilerin öğrenme ile ilgili kendi kendine öğrenme, bireysel kendi hızında öğrenme vb. becerilerindeki yetersizlikler
4	Okullarda beceri, yetkinlik, tasarım-üretim, STEM, kodlama temelli eğitim yapılamaması
5	Öğrencilere yabancı dil öğretme konusunda ciddi yetersizliklerin olması
6	Öğrencilerin ilgi, beceri ve yeteneklerine uygun yönlendirmelerin yapılmaması
7	Okul dışından gelen yetkin olmayan kişi ve kurumlara protokollerle eğitim yaptırılması
8	Araştırmacı öğretmenlik becerilerinin eksikliği

FIRSATLAR

Son yıllarda yeni okullardaki fiziki imkânların geliştiriliyor olması

Son yıllarda okulların fiziki mekanlarında olumlu değişimler olduğu görülmektedir. Özellikle yeni yapılan liselerde mimari yapı, laboratuvarlar, spor ve sanat sınıfları, atölyeler gibi fiziki mekanların standart bir şekilde olmasa da yapıldığı görülmektedir. Ancak bunların yapılması kullanıldığı anlamına gelmemektedir. Bunun bir fırsat olarak görülerek kullanılması ve mimari yapının geliştirilmesi hedeflenmelidir.

Okulların teknolojik imkanlarının artırılması için projeler geliştirilmesi

MEB'in 2012 yılından bu yana gerçekleştirdiği FATİH projesi, okullarda teknolojik donanım imkanlarının artırılması için oldukça önemli bir adımdır. Fakat teknolojik donanımın artırılması teknoloji dönüşüm için yeterli değildir. Teknolojik dönüşüm için öğretmenlerin teknolojik formasyonlarının sağlanması gerekir. Yine de ilk adım olarak okullara etkileşimli tahta, yüksek hızda internet, bilgisayar gibi teknolojik donanım unsurlarının sağlanması önemli bir fırsattır. Bunun geliştirilerek devam ettirilmesi gerekir.

Fen liseleri ve sosyal bilimleri liselerinde verilen daha nitelikli eğitimler

Şu anda ayrı kategorilerde yer alan fen liseleri ve sosyal bilimler liselerinde diğer lise türlerine göre anlamlı düzeyde daha nitelikli bir eğitim verilmektedir. Bunun baş sebeplerinden birisi öğrenci kalitesi olmakla beraber görev yapan öğretmenlerin de bu farkı sağladığı düşünülmektedir. Bu okullara daha iyi imkanların da sağlandığı açıktır. Unutulmaması gereken şey, bunun tüm liselere yaygınlaştırılması ve fırsat eşitliği sağlanmasıdır.

Meslek seçimi ile ilgili rehberlik deneyiminin bulunması

Öğrencilerin mesleki yönlendirmeleri, ilgi duydukları ve başarılı olacakları bir alanda eğitim görmeleri önemlidir. Liselerde meslek seçimi ile ilgili birikmiş bir rehberlik deneyimi bulunmaktadır. Ancak bu rehberlik deneyiminin daha bilimsel bir zeminde gerçekleştirilmesi gerektiği de unutulmamalıdır.

Akran zorbalığı, madde bağımlılığı ve şiddetle ilgili çalışmaların önem düzeyinin artması

Liselerdeki en büyük sorunlardan bazıları akran zorbalığı, şiddet ve madde bağımlılığıdır. Son zamanlarda liselerde buna yönelik eğitim ve farkındalık programları gerçekleştirilmekte, yetkili mercilerle iş birliği yapılmaktadır. Bunlarla ilgili hedef koyulurken bu bir fırsat olarak değerlendirilebilir.

En önemli 5 fırsat

1	Son yıllarda yeni okullardaki fiziki imkânların geliştiriliyor olması
2	Okulların teknolojik imkanlarının artırılması için projeler geliştirilmesi
3	Fen liseleri ve sosyal bilimleri liselerinde verilen daha nitelikli eğitimler
4	Meslek seçimi ile ilgili rehberlik deneyiminin bulunması
5	Akran zorbalığı, madde bağımlılığı ve şiddetle ilgili çalışmaların önem düzeyinin artması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Liseler, gençlerin eğitim aldığı ve geleceğe hazırlandığı önemli bir aşamadır. Bu nedenle, liselerin yapılandırılması ve güçlendirilmesi, ülkenin geleceği için son derece önemlidir. Bu amaçla, ilk 100 günde liseleri yeniden yapılandırma ve güçlendirme politika ve eylem planının hazırlanması ve yayınlanması gerekmektedir.

Bu politika belgesinin hazırlanmasında, liselerle ilgili elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve liseleri yeniden yapılandırmak için gerekli olan tüm kesimlerin temsil edildiği bir lise çalışmayı gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu sayede, liselerin güçlendirilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi ve politika belgesinin daha kapsayıcı ve etkili olması sağlanabilir.

Liselerle ilgili hazırlanan politika belgesinin yanı sıra, bir eylem planının da duyurulması gerekmektedir. Bu eylem planı, liselerin yeniden yapılandırılması için atılacak adımları ve bu adımların uygulanmasının nasıl sağlanacağını belirlemelidir. Bu sayede, politika belgesinde belirlenen hedeflere ulaşmak için gerekli olan eylemlerin planlı ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

Liselerin yeniden yapılandırılması sadece eğitim kalitesini artırmakla sınırlı değildir, aynı zamanda liselerin fiziksel imkanlarının da iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, liselerin fiziksel imkanlarına ve kapsamına ilişkin standartlara ait bir raporun hazırlanarak yayınlanması gerekmektedir. Bu sayede, liselerin fiziksel imkanlarına ilişkin eksikliklerin belirlenmesi ve bu eksikliklerin giderilmesi için atılacak adımların belirlenmesi mümkün olacaktır.

Son olarak, liselerde görev alan öğretmenlerin çoklu değerlendirmelerine ilişkin envanterlerin oluşturulması gerekmektedir. Bu envanterler, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini ve eğitim kalitesini artırmak için neler yapabileceklerini belirlemelerine yardımcı olacak ve bu sayede liselerin kalitesinin artırılması için önemli bir adım atılmış olacaktır.

ANA HEDEF

Liselerin yeniden yapılandırılması ve güçlendirilmesi ile ilgili standartların belirlenmesi, bunlara ilişkin eylem planının hazırlanarak yayınlanması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)

100

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Liseleri yeniden yapılandırma ile ilgili tüm kesimlerin temsil edildiği bir lise çalışmayı gerçekleştirilmesi				✓	
2	Liselerle ilgili elde edilen verilerin değerlendirilerek bir politika belgesine dönüştürülmesi					✓
3	Liselerle ilgili bir eylem planının duyurulması					✓
4	Liselerin fiziksel imkanlarına ve kapsamına ilişkin standartlara ait bir raporun hazırlanarak yayınlanması			✓		
5	Liselerde görev alan öğretmenlerin çoklu değerlendirmelerine ilişkin envanterlerin oluşturulması				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI	
	Ana Hedef	
Eleştirel Düşünme		✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme		
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık		
Tasarım ve Üretim Becerileri		
Yaşam ve Kariyer Becerileri		
Matematik Okuryazarlığı		
Yaratıcılık		
İletişim Kurma		✓
İş birliği Yapma		✓
Problem Çözme		
Bilgi Okuryazarlığı		✓
İnternet Okuryazarlığı		
Medya Okuryazarlığı		
Girişimcilik		
Teknoloji Okuryazarlığı		
	HEDEF SORUMLULUKLARI	
	Ana Hedef	
MEB Merkez T.		✓
Valilikler		✓
İl Milli Eğitim M.		✓
İlçe Milli Eğitim M.		✓
Okullar		✓
Okul Yöneticileri		✓
Öğretmenler		✓

Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Liseler, gençlerin hayatlarındaki kritik dönüm noktalarından biridir. Bu nedenle, liselerin yapısı ve niteliği, gençlerin geleceğine yönelik kararlarına ve hayatlarına etki eder. 2023-2028 (ilk 5 yıl) lise eğitimi için niteliğin artması adına en önemli dönemdir. Liselerin ortaokul sonrası 3 yıllık eğitim kurumu olarak düzenlenmesi hedeflenmektedir. Bu dönemin en önemli hedefi ise liselerin yapısının yeniden düzenlenerek lise türlerini azaltmak olacaktır. Liselerin, mesleki teknik okullar, özel yetenek okulları, STEM okulları ve akademik liseler olarak 4 kategoriye ayrılması ve diğer lise türlerinin bu kategorilerde bölüm olarak yer alması hedeflenmektedir. Liseler arasında eşitsizliklerin giderilmesi ve birbirine yakın hale getirilmesi, her çocuğun denk imkanlara sahip olması, öğrencilerin geleceği açısından önemlidir.

Dijital eğitim veren açık öğretim liseleri önemli bir istismar konusu haline gelmiştir. Özellikle lise son sınıflarda öğrencilerin açık liselere geçerek dershanelere (özel öğretim kursları) devam etmesiyle yaklaşık %30 kadar öğrenci yüz yüze eğitime katılmamaktadır. Açık öğretim liselerinin sadece sigortalı bir işte çalışan, sağlık ve engel sorunu olan, akrabalarından büyük olan ve lise erişimine imkânı olmayan bölgelerde ikamet edenler için hizmet vermesi, dershaneye devam etme maksadıyla diğer liselerden ayrılanların kaydolmasının engellenmesi önemlidir. Çalışmak isteyen ve aynı zamanda lise okumak isteyen kişilerin hayat boyu öğretim kurumları ile iş birliği yapılarak meslek edindirilmesi sağlanabilir. Böylece, açık öğretim liselerinin üstlendiği misyon daha etkili bir şekilde kurgulanabilecektir.

Liselerde sınav odaklı eğitim sisteminden kaynaklı olarak şu anda teorik eğitim ağırlıklı bir eğitim verilmektedir. Uygulama ise geri plana bırakılmakta ve uygulama alanları etkin kullanılmamaktadır. Liselerdeki laboratuvar ve atölyelerin güçlendirilmesi (Fen, sanat, teknoloji, STEM, matematik, maker, future classroom, metaverse, XR vb.), öğrencilerin bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun bir şekilde eğitim almalarını sağlayacak ve mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca, yeni spor ve sanat alanları oluşturmak ve var olanları modernize etmek, öğrencilerin bedensel ve sanatsal gelişimlerine katkıda bulunacak ve öğrencilerin farklı ilgi alanlarına sahip olmalarına olanak tanıyacaktır.

Tüm öğrencilere ve öğretmenlere ücretsiz öğle yemeği ve su verilmesi fırsat eşitliği ve sosyal devlet adına önemli bir adım olacaktır.

Çevrimiçi ve yüz yüze eğitim ortamlarının her ikisinin güçlü taraflarını kullanan harmanlanmış eğitim ve dijital içeriklere uygun fiziki ve çevrimiçi ortamların oluşturulması, öğrencilerin çağdaş eğitim teknolojileriyle daha iyi bir şekilde daha iyi öğrenmeleri, zamanın ve mekânların esnek bir şekilde kullanılması, bireysel kendi hızında öğrenme için önemlidir. Ayrıca derslerin ilk beş yıllık dönemde %20'sinin çevrim içi ortama alınması ile yüz yüze ortamda daha fazla proje, sanat, spor ve oyun tabanlı öğrenme için zaman ayrılmasını sağlayabilir.

Üniversiteler ve mesleki eğitim kurumlarıyla iş birliği çalışmaları için eşleştirmelerin yapılması, öğrencilerin projelerinin bu eğitim kurumları iş birliği ile gerçekleştirilmesi bilimsel ve teknolojik eğitim, sosyal ve kültürel etkileşim adına yarar sağlayabilir. Özellikle proje çalışmalarında öğrencilere yol gösterici olabilir ve projelerinin gelişimini sağlayabilir.

Okulların mimari yapısının modern, depreme dayanıklı, bilim, spor ve sanat atölyelerini kapsayan bir şekilde olabilmesi için bir standartlar kitabının oluşturulması mutlaka gereklidir. Bu, 2028-2033 arasında liselerin mimari yapısının değiştirilmesi için de bir adım olacaktır.

Kurulacak yeni liselerde dijital/hibrit okul kütüphanelerin oluşturulması ve kütüphane görevlilerinin atanması gereklidir. Bu, ihmal edilen bir konudur. Öğrencilerin bilgi okuryazarı olması açısından önemlidir. Ayrıca okuma becerilerinin geliştirilmesini de sağlayacaktır.

Liselerde ikili eğitime son vererek sınıf mevcutlarının ilk beş yıllık dönemde 25'e indirilmesi fırsat eşitliği açısından önemlidir. Ayrıca liseler arasındaki başarı farklılıklarının giderilmesi için eylem planının başlatılması da gerekmektedir. Liseler arası başarı farklılıklarını gidermek oldukça zorlu bir konudur ve kısa sürede çözülmesi mümkün değildir. Standartların belirlenmesi ve bazı özel nitelikli liseler dışında öğrencilerin adresine en yakın okula gitmesi sağlanmalıdır.

Liselerde uygulamalı ve proje odaklı öğretim programlarının geliştirilmesi, disiplinler arası çapraz bağlantıların olduğu konu tabanlı bir öğretim programının uygulanmasına geçilmelidir. Böylece bir konunun farklı disiplinlerle bütüncül olarak işlenmesi sağlanacaktır. Bu durum, konunun bütün yönleriyle öğrenilmesine katkı sağlayacaktır.

Bilişsel kapasitesi yüksek öğrenciler için daha gelişmiş uygulamaların yapılması için bir fırsat yaratılmalıdır. Liselerde ileri düzey öğrenciler için üretim /patent/ tasarım/ beceri/ STEM/ girişimcilik odaklı derslerin konulması onların gelişmesi, tasarlaması ve üretmesi için gereklidir.

Sorgulama, argümantasyon, eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim kurma, iş birliği yapma, yargıya ulaşma, sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin gelişiminin bütün derslerin öğretim programında yer alması ve önceliklendirilmesi beceri ve yetkinlik odaklı bir eğitim için önemlidir. Düşünen, sorgulayan, eleştirel bakan, yaratıcı, birbiri ile etkileşim kuran ve birlikte çalışabilen, birbirini anlayabilen kişiler yetiştirmeliyiz.

Liseden mezun olan öğrencilerin yabancı dil konuşma becerileri oldukça sınırlıdır. Bu yüzden konuşma odaklı yabancı dil eğitim programlarına geçilmesi ve bu kapsamda protokollerin yapılması gerekmektedir. Her öğrencinin en az B1 düzeyinde yabancı dil seviyesine ulaşması ve bunun sertifikalandırılması için eylem ortaya konması gerekir.

PISA sınavlarında fen bilimleri, matematik ve okuma becerilerinde OECD ülkeleri ortalamasının çok altında bir seviyede bulunduğumuz ortadadır. Bunun için ilk beş yıllık dönemde OECD ülkeleri ortalamasının yakalanması önemli bir hedef olacaktır.

Evde kitaplığı bulunan öğrencilerin PISA değerlendirme sınavlarında daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. Okuduğunu anlamak önemlidir ve öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesi gerekir. Ayrıca fırsat eşitliği de gözetilerek evde kitaplık sahibi olmalarının sağlanması, bunun için bir teşvik programının geliştirilmesi hedeflenmelidir.

Türkiye’de gençlerin sadece sınavlarla ölçüldüğü bir eğitim sistemine sahibiz. Bu sistemde, öğrenciler sadece akademik başarıya odaklanarak, sanat, spor ve diğer alanlarda yeteneklerini keşfetme fırsatı bulamamaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin sadece akademik başarıya değil, kişisel gelişimlerine de önem veren bir eğitim sistemi oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda, liselerde öğrencilere bir sanat ve spor dalı ile uğraşma imkânı sunulması oldukça önemlidir. Tiyatro, resim, dans, basketbol gibi aktiviteler, öğrencilerin sadece zihinsel olarak değil, aynı zamanda fiziksel olarak da gelişmelerine katkı sağlar. Bu aktiviteler aynı zamanda öğrencilerin disiplinli olmalarını, takım çalışmasına uyum sağlamalarını ve kendilerini ifade etmelerini sağlar.

Liselerdeki kulüplerin işlevlerinin artırılması da bu noktada önemli bir rol oynayacaktır. Okul dışı öğrenme kurumlarıyla iş birliği yaparak öğrencilerin müzeleri, akvaryumları, bilim ve sanat merkezlerini ziyaret ederek öğrenmelerini sağlamak, öğrencilerin sadece sınıf ortamında değil, aynı zamanda gerçek hayatta da öğrenmelerini sağlayacaktır.

Liselerde görev alan öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlamak güncel programlarla ilgili modüler ve sertifikalı eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimler, öğretmenlerin bilgilerini güncellemelerine ve öğrencilere daha iyi bir eğitim sunmalarına yardımcı olacaktır.

Liselerdeki öğrencilerin üniversitelerdeki ilgili alanlardan ders alabilmesi için düzenlemelerin yapılması ve bunların kredi veya sertifika ile tescillenmesi hayata geçirilmelidir. Bu sayede öğrenciler, üniversite düzeyindeki derslerle tanışarak, akademik dünyayı tanıyarak ve daha üst düzey bilgiler edinerek kendilerini geliştirebilirler ve gelecekteki mesleklerine yönelik fikirler edinebilirler.

Okullarda yapılan rehberlik çalışmalarının önemi de unutulmamalıdır. Okul psikolojik danışmanlığı ile etkin rehberlik yapılması, madde bağımlılığı, şiddet ve akran zorbalığı konularında eğitim programlarının geliştirilmesi, her türlü kimlik konularında yapılan baskıların azaltılması ve gelecek kaygısı ve sosyal duygusal memnuniyetsizlik yaşayan öğrencilere etkin rehberlik programları gerçekleştirilmesi gibi çalışmalar, öğrencilerin sağlıklı bir şekilde gelişmelerine, korunmalarına ve kendilerini keşfetmelerine olanak tanır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte öğrencilerin kendi kendine öğrenme ve bireysel kendi hızında öğrenme kapasitelerinin geliştirilmesi için teknoloji okuryazarlığını da içeren etkin programların geliştirilmesi ve uygulanması da son derece önemlidir. Böylece öğrenciler, teknolojinin verdiği imkanlardan da yararlanarak kendi öğrenme süreçlerini daha iyi yönetebilir ve kendi hızlarında daha verimli bir şekilde öğrenebilirler. Bunun için (öğrenme yönetim sistemi) çevrimiçi ortamların oluşturulması gerekmektedir.

STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) eğitimi son yıllarda dünya genelinde önemli bir konu haline gelmiştir. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok ülke, STEM okulları ve programları yoluyla öğrencilerin bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamalarını ve bu alanlarda ilerlemeler kaydetmelerini hedeflemektedirler. Türkiye de STEM eğitimi konusunda önemli adımlar atmaktadır. Bu bağlamda, STEM Okullarının öğretim programının disiplinler arası çapraz bağlantılarla bütünlük konu tabanlı olarak hazırlanması oldukça önemlidir.

STEM okullarında öğrencilere uygulamalı ve patent/marka tabanlı eğitimlerin verilmesi, öğrencilerin öğrendiklerini gerçek hayata taşımalarını sağlayarak onların yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olur. Bunun yanı sıra, öğrencilere girişimcilik ve start-up kurma imkanları sağlanması da onların girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

STEM okullarının her seviyesinde her öğrencinin zorunlu olarak bir adet bilimsel ve teknolojik proje üretmesi, yarışma ve konferansa katılması, öğrencilerin bilimsel ve teknolojik alanlarda beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Bu sayede, öğrenciler bilim ve teknoloji alanında ilerlemeler kaydedebileceklerdir.

STEM okullarına doktora yapmış, minimum doktora yapma şartlı yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin atanması ve sonrasında ilgili öğretmenlerden akademik kriterlere uygun olarak yayın ve proje üretmelerinin sağlanması, STEM eğitimi kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu öğretmenler, öğrencilerin bilimsel ve teknolojik alanlarda sorgulayıcı ve eleştirel düşüncelerini destekleyerek, onların ilerlemelerini sağlayacaklardır.

Türkiye'nin dört bölgesinde STEM ARGE merkezlerinin kurulması, bu alanda başarılı öğrencilerin yeteneklerinin desteklenmesi ve bu alanda çalışan araştırmacı öğretmen ve araştırmacıların bir araya gelerek bilimsel ve teknolojik çalışmalar yapmalarına olanak sağlayacaktır.

STEM okulları ile akademik lise türlerinin araştıran okul hüviyetine sahip olarak, bilimsel araştırma ve sorgulama tabanlı eğitim yapıyor olmaları, öğrencilerin bilimsel ve teknolojik alanlarda ilerlemeler kaydetmelerine katkı sağlayacaktır.

ANA HEDEF-1

Liselerin yapısının yeniden düzenlenmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Liselerin ortaokul sonrası 3 yıllık eğitim kurumu olarak düzenlenmesi					✓
2	Lise türlerinin azaltılması; mesleki teknik okullar, özel yetenek okulları, STEM okulları ve akademik liseler olarak 4 kategoride olması (fen liselerinin STEM okullarına dönüşümü; sağlık, ticaret, turizm, teknoloji, tarım, havacılık ve uzay liselerinin mesleki teknik liseler çerçevesinde bölüm olarak eğitim yapması; spor, sanat ve müzik gibi yetenek gerektiren liselerin özel yetenek altında bölüm olarak eğitim yapması; anadolu liseleri, sosyal bilimler liseleri, imam-hatip liseleri gibi lise türlerinin de akademik liseler çerçevesinde bölümlere dönüştürülmesi ve aynı bina/kampüste eğitim yapılması)					✓
3	Açık öğretim liselerinin sadece sigortalı bir işte çalışan, sağlık ve engel sorunu olan, akranlarından büyük olan ve lise erişimine imkânı olmayan bölgelerde ikamet edenler için hizmet vermesinin sağlanması, dershaneye devam etme maksadıyla diğer liselerden ayrılanların kaydolmasının engellenmesi					✓
4	Liselerin laboratuvarları ve atölyelerinin yeniden güçlendirilmesi (Fen, sanat, teknoloji, STEM, matematik, maker, future classroom, metaverse, XR vb.)					✓
5	Liselerde yeni spor ve sanat alanlarının oluşturulması ve var olanların modernizasyonunun yapılması				✓	
6	Liselerde tüm öğrencilere ve öğretmenlere ücretsiz öğle yemeği ve su verilmesi				✓	

7	Harmanlanmış eğitim ve dijital içeriklere uygun fiziki ve çevrimiçi ortamların oluşturulması					✓
8	Üniversiteler ve mesleki eğitim kurumlarıyla iş birliği çalışmaları için eşleştirmelerin yapılması, öğrencilerin projelerinin bu eğitim kurumları iş birliği ile gerçekleştirilmesi					✓
9	Okulların mimari yapısının modern, depreme dayanıklı, bilim, spor ve sanat atölyelerini kapsayan bir şekilde olabilmesi için standartlar kitabının oluşturulması					✓
10	Kurulacak yeni liselerde dijital/hibrit okul kütüphanelerin oluşturulması ve kütüphane görevlilerinin atanması					✓
11	Liselerde ikili eğitime son vererek sınıf mevcutlarının 25'e indirilmesi					✓
12	Liseler arasındaki başarı farklılıklarının giderilmesi için eylem planının başlatılması					✓

ANA HEDEF-2

Liselerin öğretim programlarının güncel konular ve gelişmeler dikkate alınarak güncellenmesi ve zenginleştirilmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Liselerde uygulamalı ve proje odaklı öğretim programlarının geliştirilmesi, disiplinler arası çapraz bağlantıların olduğu konu tabanlı bir öğretim programının uygulanması (örneğin, bir konunun fen bilimleri, matematik, coğrafya, felsefe, edebiyat vb. kapsamında işlenmesi)					✓
2	Liselerde ileri düzey öğrenciler için üretim/patent/tasarım/beceri/STEM/girişimcilik odaklı derslerin konulması				✓	
3	Sorgulama, argümantasyon, eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim kurma, iş birliği yapma, yargıya ulaşma, sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin gelişiminin bütün derslerin öğretim programında yer alması ve önceliklendirilmesi					✓
4	Konuşma odaklı yabancı dil eğitim programlarına geçilmesi ve bu kapsamda protokollerin yapılması, her öğrencinin en az B1 düzeyinde yabancı dil seviyesine ulaşması ve sertifikalandırılması			✓		
5	Liselerdeki derslerin %20'sinin harmanlanmış eğitimle yapılması				✓	
6	Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesi için evde kitaplık sahibi olmalarının sağlanması, bunun için bir teşvik programının geliştirilmesi					✓
7	PISA sınavlarında fen bilimleri, matematik ve okuma becerilerinde OECD ülkeleri ortalamasının yakalanması					✓

ANA HEDEF-3

Liselerde öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin kişisel ve mesleki gelişimini geliştirici programların ve uygulamaların başlatılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Her öğrencinin bir sanat ve spor dalı ile uğraşması ve sertifikasına sahip olması için imkanlar sunulması. (Tiyatro, resim, dans, basketbol vb.)				✓	
2	Liselerdeki kulüplerin işlevinin artırılarak okul dışı öğrenme kurumlarıyla (müzeler, akvaryumlar, bilim ve sanat merkezleri vb.) iş birliği yapılması ve okul dışı çalışmaların etkin hale getirilmesi			✓		
3	Liselerde görev alan öğretmenlere güncel programlarla ilgili modüler ve her biri 40 saatlik sertifikalı eğitimler düzenlenmesi				✓	
4	Lise öğrencileri ve öğretmenlerinin üniversitelerden ders alabilmesi için düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve bunların kredi ya da sertifika ile tescillenmesi			✓		
5	Madde bağımlılığı, şiddet ve akran zorbalığı konularında eğitim programlarının geliştirilmesi ve okul psikolojik danışmanlığı ile etkin rehberlik yapılması					✓
6	Öğrencilere her türlü kimlik konusunda yapılan baskıların aile, öğretmen, öğrenci ve yöneticilerle azaltılması					✓
7	Okullarda gelecek kaygısı ve sosyal duygusal memnuniyetsizlik yaşayan öğrencilere etkin rehberlik programları gerçekleştirilerek olumsuzlukların giderilmesi					✓
8	STEM okulları hariç lise türlerinde ise zorunlu tezli yüksek lisans yapmış olması, siyasi kadrolaşmanın ortadan kaldırılmış olması				✓	
9	Tüm lise öğrencilerinin kendi kendine öğrenme ve bireysel kendi hızında öğrenme kapasitelerinin geliştirilmesi için teknoloji					✓

okuryazarlığını da içeren etkin programlar geliştirilmesi ve uygulanması, farklılaştırmaların etkin bir şekilde yapılması

ANA HEDEF-4

Başarılı ve yetenekli öğrencilerin eğitim alacağı STEM okulları ve STEM ARGE merkezlerinin kurulması ve öğretim programının hazırlanması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	STEM Okullarının öğretim programının disiplinler arası çapraz bağlantılarla bütünleşik konu tabanlı olarak hazırlanması					✓
2	STEM Okullarında STEM, yapay zekâ, insan makine etkileşimi, uzay, metaverse, robotik, XR kapsamında uygulamalı ve patent/marka tabanlı eğitimlerin gerçekleştirilmesi					✓
3	Öğrencilere girişimcilik ve start-up kurma imkanlarının sağlanması			✓		
4	STEM okullarının her seviyesinde her öğrencinin zorunlu olarak bir adet bilimsel ve teknolojik proje üretmesi, yarışma ve konferansa katılması				✓	

Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
MEB Merkez T.	✓	✓	✓	✓
Valilikler	✓		✓	✓
İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓		✓	
Veliler	✓			
	✓			
	✓	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Üniversiteler	✓	✓	✓	✓
STK'lar	✓			✓
Siyasi Partiler	✓			✓
Sendikalar	✓			✓
Belediyeler	✓		✓	✓
Valilikler	✓		✓	✓
TÜBİTAK	✓	✓		✓
Avrupa Birliği	✓			✓
Diğer Bakanlıklar	✓		✓	✓
Medya	✓			✓

2028-2033 HEDEFLERİ

2028-2033 döneminin (ikinci 5 yıl) en önemli konusu, lise öğrencilerinin sınav odaklı eğitim sisteminin olumsuzluklarından kurtulması için yapılacak çalışmalar ve atılacak adımlar olacaktır. Ezberci eğitim sisteminden uzaklaşarak, öğrencilerin en güzel döneminin sınav kaygısı ile geçmesi bu dönemden itibaren önlenmelidir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için ciddi bir reforma ihtiyaç bulunmaktadır. Öğrencilerin okuldaki öğretim programı çerçevesinde yaptıkları her şeyin değerli hale gelmesi gerekmektedir. Öğrenciler bu sayede derslerini önemseyecek ve sınav kaygısından uzaklaşarak tasarım, proje, sanat, spor, tiyatro, yabancı dil, kodlama vb. aktivitelere katılabilecek, sertifika alabilecek ve yaptıkları bu çalışmalar üniversiteye girişlerinde kabul almalarında kullanılabilir hale gelecektir.

Lise eğitiminin güncel teknolojilerden faydalanarak harmanlanmış hale getirilmesi mümkündür. Bir önceki dönemde pilot çalışmaları yapılarak %20 oranında geçilen ve bu dönemde %25-50 bandına gelecek olan harmanlanmış öğrenme modeli ile derslerin bazı kısımları çevrimiçi ortamda gerçekleştirilebilecek ve bu sayede öğrencilerin memnuniyetini, becerisini ve yetkinliğini artıracak, onları sosyalleştirecek, okulun anlamını artıracak kısımların yüz yüze ortamda yapılması mümkün olabilecektir.

Öğretmenlerin niteliğinin artırılması yine eğitimde en önemli noktalardan birisidir. Özellikle, kurulan STEM okullarında lisansüstü almış/tercihen doktoralı öğretmenlerle yüksek bilişsel kapasiteye sahip öğrencilerin daha üst düzey akademik eğitim alması mümkün olabilecektir.

Liselerin mimari yapısını ve kapsamını değiştirmek, yine ikinci 5 yılın en önemli hedeflerinden birisi olacaktır. Liselerdeki öğrencilerin yatay mimari yöntemi ile yapılmış geniş kampüslerde, spor ve sanat alanlarında, laboratuvarlarda, çevreyle uyumlu, permakültür felsefesinin ve iklim koşullarının dikkate alındığı, yeşil enerji sertifikalı, yüksek teknolojik ve güncel sanayi X.0 imkanlarıyla donatılmış fiziksel koşullarda eğitim almaları, niteliğin de artmasına katkı sağlayacaktır.

Önceki beş yıllık dönemde 25 olarak belirtilmiş olan sınıfta öğrenim gören öğrenci sayısının 20 ile sınırlandırılması ve buna yönelik öğretmen ihtiyacının giderilmesi önem teşkil etmektedir. Bunun gerçekleşmesi fırsat eşitliği açısından da önemli bir atılım olacaktır. Daha az öğrenciyle daha fazla ilgilenilebilecek, uygulama odaklı bir eğitim ortamı oluşacaktır.

Bir diğer husus, öğrencileri mümkün olduğu kadar sosyal imkanlara kavuşturmadır. Yemek ve içeceklerin fırsat eşitliği ile ücretsiz hale getirildiği; öğrencilerin sanat ve spor aktivitelerini daha profesyonel olarak yaptığı ve sertifikalarını aldığı bir okul ortamının sağlanması gerekiyor. Her öğrenci mutlaka bir sanat ve spor dalı ile ilgilenerek şekilde programların oluşturulması sağlanmalıdır.

Lise öğrencilerinin bilimsel ve teknolojik gelişimleri için AR-GE merkezlerinin kurulmaya başlanması ve burada yetenekli lise öğrencilerine yönelik alan bazlı program oluşturulması,

öğrencilerin marka/patent/faydalı model/endüstriyel model gibi olanaklardan faydalanmaları, bilimsel konferanslara katılmalarının sağlanması ciddi bir atılım olacaktır.

Öğrencilerin beceri ve yetkinlikleri onları hayata hazırlayacak, eleştirel ve sorgulayıcı düşündürebilecek, insan ilişkileri ve birlikte çalışmayı teşvik edecek, karmaşık problemleri çözecek, tasarlayacak, üretecek, gerekli durumlarda girişimci olabilecek şekilde geliştirilecektir.

Öğrencilerin yabancı dil becerilerinin geliştirilmesi daha da önemli bir hale gelecektir. Bir yabancı dilin minimum B1 düzeyinde ve ikinci bir yabancı dilin minimum A2 seviyesinde sertifikalı bir şekilde elde edilmesi bu dönemin önemli konularından birisi olacaktır. Yabancı dil kadar ilgili öğrenciler için yazılım dilinin öğrenilmesi de kolaylaştırılmalıdır. Özellikle yapay zekâ ve mobil programlama dillerinin öğrenilerek oyun ve uygulama tabanlı çalışmalar yapılması sağlanabilir.

ANA HEDEF-1

Üniversitelere geçiş sınavının kaldırılarak ezberci ve sınav odaklı eğitime son verilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı		✓		
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓		
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Üniversiteye geçiş sınavının kaldırılması ve alternatif uygulamaların hayata geçirilmesi					✓

2	Üniversitelere geçişte normal bilişsel düzeyde olan öğrencilerin (yönetmelikle belirlenmiş kriterlere göre değerlendirme yapılarak) buldukları ildeki üniversitede okuyabilmeleri için kolaylaştırıcı önlemlerin alınması				✓	
3	Lise öğrencilerinden yönetmelikle belirlenmiş yüksek başarı sahibi olanların ilan edilmiş Türkiye'nin en iyi üniversitelerine not ortalaması, sertifikalar, başarılar, sanatsal aktiviteler, spor aktiviteleri, özel yetenekler ve beceriler vb. kullanılarak kabul ile yerleşmeleri, bununla ilgili yasal mevzuatın oluşturulması, değerlendirmelerin kayıt altına alınması					✓
4	Liselerin son iki yılında alan ağırlıklı, beceri-yetkinlik ve ilgi odaklı alanlarda eğitim yapılması				✓	
5	Liselerde bazı derslerde muaf olma sisteminin getirilmesi (Örneğin yabancı dil, din eğitimi, sertifikalandırılmış alan bilgisi vb.)			✓		
6	Liseden mezun olan tüm öğrencilere dijital portfolyo verilmesi ve bu portfolyonun doğrulanabilir şekilde eğitim hayatında kullanılabilmesi, bu kapsamda nitelikli eğitimlerin ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi					✓
7	Lise öğrencilerinden belirli bir not ortalamasına sahip öğrencilerin üniversiteden kredili ders alma imkanının getirilmesi ve bu derslerin ilgili bölüme gidildiğinde muafiyet sağlanması			✓		
8	Liselerdeki derslerin %30-50 arasında harmanlanmış eğitimle gerçekleştirilmesi					✓
9	STEM okullarında görev yapan öğretmenlerin doktora düzeyinde eğitim almış olması, diğer lise türlerinde ise zorunlu tezli yüksek lisans yapmış olması					✓
10	PISA sınavlarında fen bilimleri, matematik ve okuma becerilerinde OECD ülkeleri ortalamasının en az 10 puan üzerinde puana sahip olunması				✓	
11	Liselerdeki öğrencilerin %10'unun tasarım/patent/üretim/girişimcilik odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet proje üretmiş olması. STEM okullarında tüm öğrencilerin %100'ünün 3 yılda 3 bilimsel ve teknolojik proje hazırlamış olması				✓	

12	Tüm lise öğrencilerinin eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim kurma, iş birliği yapma, karmaşık problem çözme, finans okuryazarlığı, sosyal ve duygusal öğrenme kapsamında becerilerinin geliştirilmesi için özel programların uygulanması/ders entegrasyonlarının yapılması					✓
13	Yapay zekâ ve mobil programlama dilleri ile oyun ve uygulama tabanlı çalışmalar gerçekleştirilerek oyun ve uygulama geliştirilmesi					✓

ANA HEDEF-2

Yeni bir lise mimarisinin oluşturulması ve STEM ARGE merkezlerinin açılması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	2028 yılından itibaren yeni açılacak liselerin belirlenmiş standartlarda geniş alanda, kapalı ve açık spor salonlarına, 3 farklı sanat atölyelerine, en az 5 adet bilimsel ve teknolojik laboratuvara ve hibrit/teknolojik kütüphaneye sahip olması, yatay mimarili ve engelsiz bir şekilde yapılması					✓

2	Permakültür felsefesinin ve iklim tabanlı farklılaştırmaların liselerde uygulanması, binaların yeşil enerji sertifikasına sahip olması				✓
3	Genişletilmiş gerçeklik ve metaverse tabanlı sanal laboratuvar uygulamalarının geliştirilmesi ve uygulanmaya başlanması				✓
4	Liselerde teknoloji entegrasyonunun sağlanması için teknik ve pedagojik standartların belirlenmesi, tüm öğrenci ve öğretmenlerin hem yüz yüze hem de çevrimiçi eğitim alabilecekleri teknolojik yapının kurulması				✓
5	Türkiye'nin dört bölgesindekilere ek olarak 4 bölgede daha STEM ARGE merkezlerinin kurulması, bilimsel, teknolojik ve sanayi kuruluşları ile iş birliği yapılarak bilim ve teknoloji geliştirilmesi, uzay ve havacılığın önceliklendirilmesi				✓
6	Liselerde gün boyu eğitim yapılarak sınıf mevcutlarının 20'ye indirilmesi				✓
7	Bütün eski liselerin açık ya da kapalı en az bir spor salonuna, 3 farklı sanat atölyesine, 5 farklı bilimsel ve teknolojik laboratuvara sahip olması, mevcut fiziki yapı kullanılmadığı takdirde çevresel imkanlarla bu imkanların sağlanması			✓	

ANA HEDEF-3

Liselerde sosyal ve kültürel imkanların artırılması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	25		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Liselerde kahvaltı ve ara öğünler de dahil olmak üzere yemek ve içeceklerin ücretsiz hale getirilmesi uygulamasına başlanması					✓
2	Okul dışı sanat, spor, bilim kulüplerinin profesyonel kişilerle sertifikalı bir şekilde yapılmasına başlanması ve ücretsiz olması ve bütün öğrencilerin en az bir spor dalında sertifika sahibi olması			✓		
3	Sanat ve kültür eğitimini destekleyecek organizasyon ağlarının oluşturulması ve okul-sanatçı dayanışmasının geliştirilmesi, bütün öğrencilerin en az bir sanat dalında sertifika sahibi olması				✓	
4	Bütün öğrencilerin en az 3 farklı alanda sertifikalı eğitime katılması ve sertifika sahibi olarak mezun olması (STEM eğitimi, girişimcilik, tiyatro, felsefe, drama, bilimsel proje, her türlü yazılım vb.)				✓	
5	Öğrenciler için ikinci yabancı dil öğretiminin başlatılması. Lise mezunu olan öğrencilerin en az bir yabancı dilde B1-ikinci yabancı dilde A2 düzeyinde yetkinliğe sahip olması, bu kapsamda tüm yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin tamamlanması, öğrencilerin yetkinliği için uluslararası sınavların uygulanması					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓		✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	

Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	
Yaratıcılık	✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	
Bilgi Okuryazarlığı	✓		
İnternet Okuryazarlığı	✓		
Medya Okuryazarlığı	✓		
Girişimcilik	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	
Veliler	✓	✓	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓

STK'lar	✓		✓
Siyasi Partiler	✓	✓	✓
Sendikalar	✓		✓
Belediyeler	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
TÜBİTAK	✓	✓	✓
Avrupa Birliği	✓	✓	
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	
Medya	✓		
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Liselerin 3 yıllık kurumlar olarak eğitimlerini sürdürüyor olmaları
2	Lise türlerinin sayısının dörde indirilmesi (Mesleki teknik eğitim liseleri, özel yetenek liseleri, STEM okulları ve akademik liseler) ve diğer tüm lise türlerinin bu kategorilerdeki liselerin bölümleri olarak eğitim veriyor olması
3	Açık öğretim liselerinin sadece sigortalı bir işte çalışan, sağlık ve engel sorunu olan, akrabalarından büyük olan ve lise erişimine imkânı olmayan bölgelerde ikamet edenler için hizmet veriyor olması
4	Tüm yeni açılan liselerin yönetmelikle belirlenmiş standartlarda geniş alanda, kapalı ve açık spor salonlarına, 3 farklı sanat atölyelerine, en az 5 adet bilimsel ve teknolojik laboratuvara sahip, hibrit/teknolojik kütüphaneli olması, yatay mimariye sahip olması ve engelsiz bir şekilde yapılması, permakültür felsefesinin ve iklim tabanlı farklılaştırmaların liselerde uygulanması, binaların yeşil enerji sertifikasına sahip olması
5	Bütün eski liselerin açık ya da kapalı en az bir spor salonuna, 3 farklı sanat atölyesine, 5 farklı bilimsel ve teknolojik laboratuvara sahip olması, mevcut fiziki yapı kullanılmadığı takdirde çevresel imkanlarla bu imkanların sağlanması
6	Liselerdeki haftalık derslerin %50'sinin harmanlanmış eğitimle gerçekleştirilmesi, bunu uygulayabilecek teknolojik imkanların sağlanmış olması, kalan zamanın sanat, spor, bilim, teknoloji içerikleri için kullanılması
7	Bütün lise öğrencilerine mezuniyetleri sırasında dijital portfolyo verilmesi ve doğrulanabilir olarak eğitim hayatında kullanılabilmesi
8	STEM okulları hariç, liselerin son iki yılında alan ağırlıklı bir eğitime geçmesi (sosyal bilimler, din eğitimi, sanat eğitimi, bilim eğitimi vb.), STEM okullarının tamamen alan ağırlıklı (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) olarak yapılması
9	Türkiye'nin en az 8 bölgesinde STEM ARGE merkezleri kurulmuş ve yetenekli öğrencilerle patent/marka odaklı bilim ve teknoloji geliştiriliyor olması
10	STEM okulları ile akademik lise türlerinin araştıran okul hüviyetine sahip olarak, bilimsel araştırma ve sorgulama tabanlı eğitim yapıyor olmaları
11	PISA sınavlarında fen bilimleri, matematik ve okuma becerilerinde OECD ülkeleri ortalamasının en az 10 puan üzerinde puana sahip olma

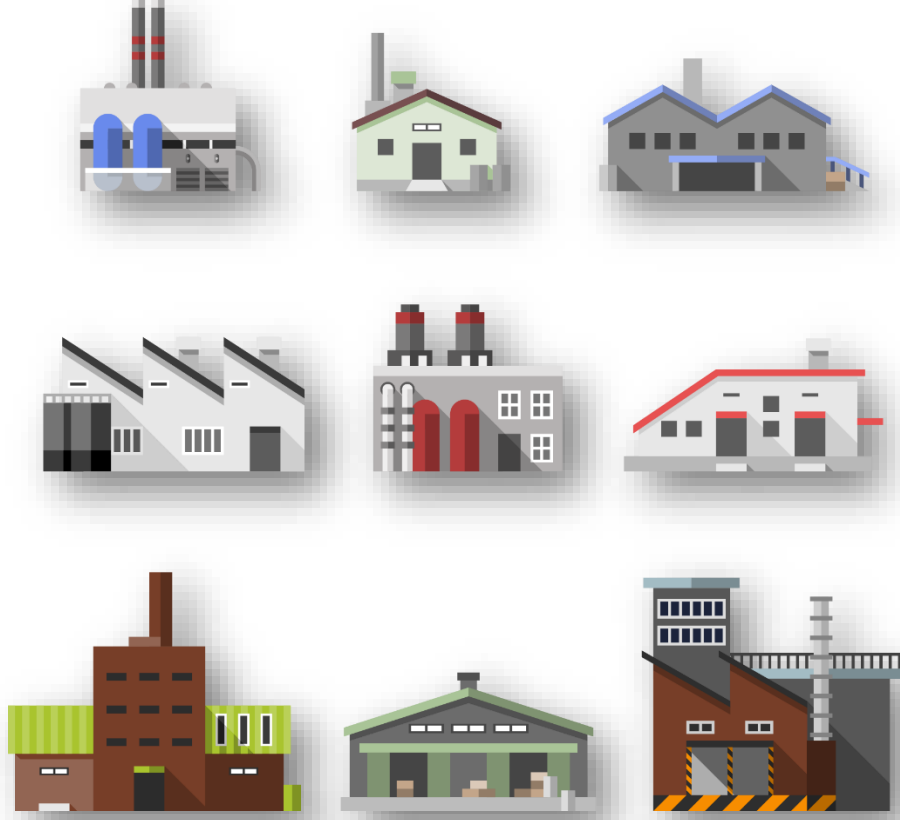
2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	STEM Okulları gibi bazı özel nitelikteki liseler hariç, bütün liselerin önceden belirlenmiş aynı standartta eğitim veren kurumlar haline getirilmiş olması ve okullardaki sınav odaklılığa son verilmesi
2	Öğrencilerin tamamının ücretsiz yiyecek ve içecek imkânlarından faydalanan olması
3	Bütün liselerde gün boyu eğitim yapılması ve ikili eğitiminin tamamen ortadan kaldırılmış olması, sınıf başına öğrenci sayısının 20 ile sınırlandırılmış olması
4	Bütün okulların hibrit kütüphaneye ve görevlilerine sahip olması, öğrencilerin evde kitaplık sahibi olması için kitap teşvik programı başlatılması ve kitap okuma alışkanlıklarının artırılmış olması
5	Madde bağımlılığı, şiddet ve akran zorbalığı konularında eğitim programlarının uygulanıyor ve okul psikolojik danışmanlığı ile rehberlik yapılıyor olması
6	Okullarda gelecek kaygısı ve sosyal duygusal memnuniyetsizlik yaşayan öğrencilerin etkin destekle eğitimlerinin devam ettiriliyor olması
7	Öğrencilerin tamamına yapılan her türlü kimlik baskısının ortadan kaldırılmış olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Liselerde endüstri gelişmelerine uygun zenginleştirilmiş, uygulamanın ön planda olduğu, proje çalışmalarının desteklendiği ve çapraz bağlantılara sahip disiplinler arası konu tabanlı işlenen bir öğretim programına sahip olması
2	Bütün öğrencilerin en az 3 farklı alanda sertifikalı eğitime katılması ve sertifika sahibi olarak mezun olması (STEM eğitimi, girişimcilik, tiyatro, felsefe, drama, bilimsel proje, her türlü yazılım vb.)
3	Lise mezunu olan öğrencilerin en az bir yabancı dilde B1-ikinci yabancı dilde A2 düzeyinde yetkinliğe sahip olması, bu kapsamda tüm yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişmelerinin tamamlanması ve geçerli bir sınavla sertifikalandırılmış olması
4	Liselerdeki öğrencilerin %10'unun tasarım/patent/üretim/girişimcilik odaklı derslere katılmış olması ve en az bir adet proje üretmiş olması. STEM okullarında

	tüm öğrencilerin %100'ünün 3 yılda 3 bilimsel ve teknolojik proje hazırlamış olması
5	Bütün lise öğrencilerinin, kulüpleri etkin kullanılarak profesyonel kişilerce ve kurumlarca düzenlenen en az bir spor ve sanat dalında okul dışı eğitime katılması ve sertifika alması
6	Lise öğrencilerinden yönetmeliklerle belirlenmiş yüksek başarı sahibi olanların ilan edilmiş Türkiye'nin en iyi üniversitelerine not ortalaması, sertifikalar, başarılar, sanatsal aktiviteler, spor aktiviteleri, özel yetenekler ve beceriler vb. kullanılarak kabul ile yerleşmeleri, değerlendirmelerin kayıt altına alınması.
7	Liselerde öğrencilerinden sosyal, bilimsel ve teknolojik olarak bitirme projesinin alınması, STEM okullarında ise bir adet bilimsel projenin tamamlanmış olması ve bilimsel konferanslarda sunulması
8	STEM okullarında görev yapan öğretmenlerin doktora düzeyinde eğitim almış olması, diğer lise türlerinde ise zorunlu tezli yüksek lisans yapmış olması, siyasi kadrolaşmanın ortadan kaldırılmış olması
9	STEM ve akademik liselerdeki öğretmenlerin araştırmacı öğretmen olma yetkinliğine sahip olması ve araştırmacı öğrenciler yetkinliğine sahip öğrenciler yetiştiriyor olması
10	Tüm lise öğrencilerinin eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim kurma, iş birliği yapma, karmaşık problem çözme, finans okuryazarlığı, sosyal ve duygusal öğrenme kapsamında becerilerinin geliştirilmesi için özel programlar uygulanıyor olması, ders entegrasyonlarının yapılmış olması
11	Tüm lise öğrencilerinin kendi kendine öğrenme ve bireysel kendi hızında öğrenme kapasitelerinin geliştirilmiş olması
12	Liselerdeki öğrencilerden başarılı olanların üniversitelerdeki ilgi duyduğu ve kariyer alanı olarak seçmek istediği alanlardan kredili ders almalarının sağlanıyor olması
13	Özellikle STEM ve akademik lise öğrencilerinin yapay zekâ ve mobil programlama ile yapay zekâ destekli oyun ve uygulama geliştirebiliyor olmaları

2023-2033 MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Talha Bektaş (Bölüm Editörü)

- İstanbul Havalimanı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- talhabektas@gmail.com

Doç. Dr. Devrim Akgündüz

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- devrimakgunduz@aydin.edu.tr

Emeği geçen:

Muhammet Erbaş

Kurumu: Gebze PAGEV Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

E-posta adresi: muhammeterbas@yahoo.com

Not: (Önerilen hedefler sunmuştur)

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

MEVCUT DURUM

Bir ülkenin iktisadi olarak kalkınmış olması, sanayinin gelişmiş, üretimin ise katma değerli olması ile doğrudan ilişkilidir. Sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temel kaynağı ise Mesleki ve Teknik Eğitim (MTE) veren okullardır.

Türkiye, 15-29 yaş aralığında olan bireylerden “Eğitimde ve istihdamda olmayanlar” oranı %28,7 ile 40 ülke arasında 38. sıradadır (OECD, 2023). Türkiye işgücü piyasasında, belirli bir nitelik kazanmış olan mesleki ve teknik eğitim mezunları arasındaki işsizlik oranının diğer lise mezunları arasındaki işsizlik oranına yakın olması dikkat çekmektedir. 2020 yılı verilerine göre tüm lise mezunları arasında işsizlik %15,6, MTE mezunları arasında işsizlik %14,4; 15 – 24 yaş aralığında ise bu oran sırasıyla %27,6 ve %25,2’dir (ÇSGB, 2020, 28-29).

Bu veriler birlikte incelendiğinde, ülkemizin işsizlik oranının yüksek olduğu ortaya çıkmakta ancak daha da vahim olarak MTE mezunlarının da belirli bir meslek alanında yeterliliğe sahip olmalarına rağmen istihdam edilebilme oranları açısından hiçbir anlamlı avantaj elde edemediği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, eğitimin niteliğinin yetersizliği, gerekli uygulamalı eğitimden yoksunluk ve iş piyasasının yasal düzenlemeler açısından bu öğrencilere bir avantaj sağlamamasından kaynaklanmaktadır.

2022 yılında MTE mezunlarının %4,51’i örgün lisans, %18,39’u örgün ön lisans programına yerleşmiştir (ÖSYM, 2022). Yani her 4 MTE mezunundan 3 tanesi için aktif eğitim öğretim hayatı bitmekte ve gerçek hayata katılmaktadır. Ayrıca, yükseköğretime geçiş oranındaki düşüklük hem öğrenciler hem de veliler için MTE okullarını tercih listelerinde son sıralara göndermektedir. Dahası, öğrencilerin akademik başarısızlık üzerine kurgulanmış eğitim hayatları, öğrenilmiş çaresizliğe neden olarak olumsuz bir kısır döngü içerisine sokmaktadır.

Kalkınmak için nitelikli mesleki ve teknik eğitime; mesleki ve teknik eğitimin nitelikli hale gelmesi için de STEM ve yenilikçi sanayi unsurlarının entegre edilmesine ihtiyacı vardır!

MTE öğretmenlerinin, diğer öğretmenlik alanlarından farklı olarak, alanları ile ilgili uygulama deneyimlerinin de olması önemli bir ihtiyaçtır. 2018 yılında European Training Foundation (ETF) tarafından yapılan araştırmaya göre MTE öğretmenlerinin %27,1’inin alanlarında hiçbir geçmiş iş deneyimi bulunmamaktadır (ETF, 2018). Alanında iş tecrübesi olan öğretmenler, sınıf ortamında daha nitelikli eğitim sunabilmekte, öğrencileri gerçek hayatta karşılaşacakları durumlara daha iyi hazırlayabilmektedir.

Sanayi 4.0, Toplum 5.0 ve STEM eğitimi gibi güncel konuların ve eğitim yaklaşımlarının ön planda olduğu günümüzde, MTE okullarını bu bağlamın dışında düşünmek mümkün değildir. Akgündüz ve Mesutoğlu tarafından MTE’lerde yapılan Sanayi 4.0 için STEM Eğitimi isimli proje sonucunda öğretmenlerin %45’inin kendilerini yetersiz gördükleri ortaya konmuştur (Akgündüz ve Mesutoğlu, 2020). Öğretmenlerin mesleki gelişiminin giderilmesi ve bu kavramların MTE sistemine entegre edilmesi, öğretim programının parçası haline getirilmesi güncel tartışmalar arasındadır.

Kaynaklar

1. Akgündüz, D. ve C. Mesutoğlu. “Mesleki ve Teknik Liselerde Sanayi 4.0 İçin STEM Eğitimi”. TÜSİAD, 2020.
2. ÇSGB (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı). Ulusal Genç İstihdam Stratejisi 2021 – 2023. 2020.
3. ETF (European Training Foundation) Türkiye’de Meslek Öğretmenleri, Eğitimciler Ve Okul Müdürleri İçin Sürekli Mesleki Gelişim. 2018
4. OECD (2023), Youth not in employment, education or training (NEET) (indicator). doi: 10.1787/72d1033a-en
5. ÖSYM, (2022). YKS Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler.
6. Akgündüz, D., & Mesutoğlu, C. (2021). STEM education for Industry 4 0 in technical and vocational high schools Investigation of teacher professional development. *Science Education International*, 32(2), 172–181.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin iki temel sorunu bulunmaktadır. Bunlar, öğrencilerin mezun olduktan sonra alanlarında istihdam edilebilme sorunu ve mezunların alanlarında üniversite eğitimine devam etmesindeki engeller olarak belirtilebilir. Bu durum mesleki ve teknik eğitim programlarının işlevselliğinin sorgulanmasını gerektirir. Akademik başarı, bu problemlerin hem sebebi hem de sonucu olarak ele alınabilir. Öğrencilerin daha çok yetersiz akademik başarı ile bu tür okullara yerleşmesi başlı başına bir sorun alanı iken uygulanan eğitimin niteliği de bu sorunu büyütmektedir.

Yetersiz akademik başarı ile mesleki ve teknik eğitim okullarına başlayan öğrenciler, bu okullarda da nitelikli eğitim alamadıklarından yükseköğretime geçişte oldukça sınırlı başarı elde etmektedir. MTE mezunlarının üniversiteye yerleşme oranları bu sorun için iyi bir göstergedir.

Sanayi ve teknolojinin hızla geliştiği ve dönüştüğü günümüz dünyasında, mesleki ve teknik eğitim programları zaman zaman çağın gerisinde kalabilmektedir. Eskiye teknoloji ile öğretim yapmak öğrencilerin istihdam edilebilirliğini olumsuz yönde etkileyen bir başka sorun olarak ele alınabilir.

İktisadi kalkınmanın temeli katma değerli ürünler üretebilmektir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında, çok sayıda iş fikrinin hayata geçtiği, yeni girişimlerin (start-up) gelişimleri için gençlere çok sayıda fırsatlar sunulduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim mezunların kendi işini kurma oranı ele alınması gereken başka bir başarı eksikliği konusudur. Öğretim programı girişimcilik konularını içerse de yeni girişim oranına bakıldığında yeteri kadar işlevsel olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, iktisadi kalkınma katma değer üretimi ile gerçekleştirilebilir, bunu sağlamak için “girişimci” gençler yetiştirmek, yeni ve yaratıcı teknolojileri hayata geçirmek gerekir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim, diğer tüm kamu kuruluşları gibi merkezi ve bürokratik bir anlayışla yönetilmektedir. Oysaki, mesleki ve teknik eğitimin en önemli paydaşı sanayi ve sektörel kuruluşlardır. Özellikle mesleki ve teknik eğitimin sürekli güncellenme ihtiyacı ve işlevselliğinin artırılması için klasik yönetim anlayışından vazgeçerek, tüm paydaşların dahil olduğu çağdaş bir modele ihtiyaç duyulmaktadır.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Mezunların alanlarında istihdam oranının düşüklüğü
2	Mezunların üniversiteye yerleşme oranında düşüklük
3	Mezunların kendi işini kurma oranı (girişimcilik) düşüklüğü
4	Öğrencilerin akademik başarı ortalamalarında yetersizlik
5	Öğretim programlarının yeterince güncel olmaması
6	Yönetimde sanayi ihtiyaçlarını dikkate almayan klasik yaklaşım

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Mesleki ve Teknik Eğitim, diğer ortaöğretim kurumlarına kıyasla daha fazla sosyoekonomik dezavantajlı kesimden gelen öğrencilere ev sahipliği yapmaktadır. Toplumda yaygın bir algı olarak akademik başarısı düşük olan öğrencilerin de kendi tercihleri olmasa da devam etmek zorunda kaldıkları eğitim kurumlarıdır. Ayrıca, özellikle Mesleki Eğitim Merkezi Programı (MESEM) programı her ne kadar öğrencilere belirli oranlarda maddi getiri sağlasa da çoğunlukla ihtiyaç ya da zorunluluktan tercih edilen okul türüdür. Üniversiteye yerleşme oranlarına bakıldığında, MTE mezunlarının yaklaşık %75’i için hayata atılmadan önce en son eğitim fırsatı bu kurumlardır. Bu bağlamda, eğitim kurumları arasında fırsat eşitliğinden bahsedilmesi gerekiyorsa, öncelik MTE okullarında olmalıdır.

MTE öğrencilerinin hem akademik dersleri hem de atölye derslerini bir arada devam ettirmeleri beklenmektedir. MTE okullarının haftalık ders programları, diğer lise türlerine göre daha fazla ders saati içermektedir. Öğrencilerin günlük kişisel zamanları diğer okullardaki arkadaşlarına göre daha kısıtlıdır. Ayrıca, özellikle emek yoğun alanlarda eğitim

gören öğrenciler uygulamalı derslerde fiziken daha fazla yorulmaktadır. Bu durum öğrenci tercihlerine de olumsuz olarak yansımaktadır. Ayrıca öğrencilerin fiziksel ve sosyal gelişimine katkı sağlayan beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar gibi derslerin saati de diğer lise türlerine göre yetersizdir.

MTE programları doğası gereği farklı cinsiyetlerden farklı oranlarda talep görmektedir. Örneğin motor ya da makine gibi alanlarda erkek öğrenci tercihi oldukça yüksek, moda tasarımı, çocuk gelişimi gibi alanlarda ise kız öğrenci tercihi oldukça yüksektir. Yine de tüm öğrencilerin tüm bölümleri tercih etmelerinde yasal engel bulunmamaktadır.

Ayrıca, öğrenme güçlüğü çeken, tanılanmış kaynaştırma öğrencileri çoğunlukla MTE okullarına yönlendirilmektedir. Elbette, gelecekte bir meslek sahibi olabilmeleri için MTE okulları doğru bir tercih olabilir. Bu durumdaki öğrenciler için gerek uygulamalı eğitimi öne çıkarmayan program, gerekse mevzuat nedeniyle oluşabilecek engeller fırsat eşitsizliği yaratmaktadır.

Her ne kadar 55 farklı alanda mesleki ve teknik eğitim tanımlanmış olsa da gerek okulların imkanları gerekse okulun bulunduğu bölgenin ihtiyacı doğrultusunda her alan her yerleşim merkezinde bulunmayabilir. Bu durum, bazı öğrencilerin yaşadıkları bölgede istedikleri alanda mesleki ve teknik eğitime erişememelerine neden olmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının büyük bir kısmında pansiyon hizmeti verilmemektedir.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Okulların tercih edilme oranında düşüklük
2	Başarılı öğrencilerin desteklenmemesi
3	Öğretim programının diğer lise türlerine göre ağır olması
4	Sosyoekonomik dezavantajlı kesimden gelen öğrencilerin çokluğu
5	Kaynaştırma öğrencileri için yetersiz mesleki eğitim verilmesi
6	Bölgesel ve/veya ekonomik nedenlerle farklı bir yerleşim merkezinde eğitim almak isteyen öğrenciler için pansiyonların yetersizliği

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Okul, öğretmeni kadar iyidir! Öğretmen niteliklerinin yetersiz olduğu durumlarda kaliteden bahsetmek mümkün değildir. Öğretmenlerin, sürekli olarak yeni teknolojileri deneyimlemeleri ve eğitim programlarını güncellemeleri hayati öneme sahiptir.

MTE okulları diğer kamu kurumlarından farklı olarak sanayi ile birlikte ortak yönetim anlayışına sahip olmak zorundadır. Çok paydaşla okul yönetimi, klasik yönetim anlayışından farklı beceri ve yetkinlikler gerektirmektedir. Okul yöneticilerinin bu kapsamda geliştirilmesi zaruridir.

Öğrencilerin eğitim hayatları boyunca, olabildiğince pratik eğitim alarak gerçek hayata daha iyi hazırlanması, eğitimin kalitesinin artması için zorunluluktur. Salt temel becerileri elde eden öğrenciler, makine parçalarından farksızdır. Makinelerde bile yapay zekayı tartıştığımız günümüzde öğrencilerin üst bilişsel becerileri kazanması düşünülemez.

Ayrıca, günümüzde hiçbir bireyin tek bir beceri ile hayatta kalması mümkün değildir. Günümüz teknolojisi, en az iki veya daha fazla disiplinin bir araya gelmesi ile ortaya çıkmışken, eğitim programlarının tek bir alan eğitimi ile kısıtlı kalması nitelikli insan yetiştirmek için yeterli değildir.

Giderek daha fazla küreselleşen dünyada serbest piyasa ekonomisinin de bir getirisi olarak üretilen mallar ve hizmetler de uluslararasılaşmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin ana dilleri dışında en az bir yabancı dili bilmelerdi tercih değil zorunluluktur. Özellikle meslekleri ile ilgili yabancı dil öğrenciler için temel ihtiyaçlardan birisi haline gelmiştir. Maalesef, Türkiye yabancı dil öğretimi konusunda başarılı bir ülke olmaktan uzaktır. MTE'ler de bunun için en kötü örneklerden birisidir.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Öğretmenlerin güncel teknolojiler hakkında bilgi eksikliği
2	Öğrencilerin nitelikli pratik eğitim yapma eksikliği
3	Öğrencilerin üst bilişsel becerilerinde yetersizlik
4	Öğrencilerin multidisipliner becerilerinde eksiklik
5	MTE okul yöneticilerinin sanayiye de içine alacak şekilde çağdaş yönetici yetkinliklerinde eksiklik
6	Yabancı dil becerilerinde eksiklik

FIRSATLAR

Özellikle son 4 yıldır Mesleki ve Teknik Eğitim alanında toplumda pozitif bir algı oluşmuştur. Bu algı her ne kadar MTE okullarının tercih edilme oranlarında tam bir karşılık bulmamış olsa da MTE sisteminin geleceği için önemli bir fırsattır.

Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanmakta olan ve sınavla öğrenci alan Anadolu Teknik Programı (ATP) ders çizelgeleri, öğrencileri üniversite sınavına hazırlamak üzere 2019 yılında güncellenmiştir. Bu program ile öğrenciler staj çalışmalarını yaz tatillerinde tamamlamakta, 12. Sınıfta ise "Akademik Destek Paketi" kapsamında yoğun olarak üniversite sınavına hazırlanmaktadır. Ayrıca, Anadolu Meslek Programı (AMP) öğrencileri de 11. Sınıfın sonunda akademik başarılarına göre ATP'ye geçiş yapabilmekte, bu sayede alanda pratik eğitim almış öğrencilerin üniversite sınavına daha iyi hazırlanabilmektedir. Bu durum, Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencileri için oldukça önemli bir fırsattır, ancak kamuoyu tarafından yeterince bilinmemektedir.

Sektör temsilcilerinin okullara bakış açısı ve iş birliği çalışmaları da son yıllarda ivme kazanmıştır. Kazan – kazan ilişkisi içerisinde hem okulların hem işletmelerin çıkar sağladığı ve sanayinin nitelikli işgücüne ihtiyacının yerinde karşılandığı modeller MTE okullarını sanayi için oldukça önemli bir noktada konumlandırmaktadır. Mezun olan öğrencilerin alanlarında istihdamı için öncelikler veya teşvik mekanizmaları bu fırsatların daha da artmasına yardımcı olacaktır.

Öğrencilerin küçük yaştan itibaren üretme ve üretirken öğrenme kültürüne sahip olmaları bir avantajdır. Öğrencilerin öğrenirken ürettikleri ürünleri piyasa koşullarında satabilmelerine imkân sağlayan “döner sermaye” sistemi de eğitimin niteliğini arttırmakla beraber, özellikle sosyoekonomik dezavantajlı kesimden gelen öğrenciler için ufak da olsa bir kazanç sağlamaları önemli bir avantajdır.

Diğer taraftan sadece kız öğrencilerin devam ettiği MTE okulları, özellikle muhafazakâr ailelerden gelen ve alternatifi hiç eğitim almamak olan kız çocukları için önemli bir fırsattır. Bu okulların geliştirilmesi önemlidir.

En önemli 5 fırsat

1	Toplumda MTE okullarına yönelik olumlu algının oluşması
2	Anadolu teknik programında “Akademik Destek Paketi” uygulanması
3	Okul – Sanayi iş birliğinde, sanayi kuruluşlarının olumlu bakış açısına sahip olması
4	Tüm aileler için alternatif okul türleri ve meslek alanlarının varlığı
5	MTE okullarında döner sermaye kapsamında yapılan üretim becerisi

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim, mevcut mevzuat ile ulaşabileceği en üst düzey etkinliğe ulaşmış durumdadır. Ancak, halen OECD veya G20 ülkeleri arasında istihdam – üretim ve eğitim ilişkisi açısından bakıldığında MTE yeterli etkililiğe sahip değildir. Daha fazla gelişim için yapısal reformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak yenilikçi araştırmalar ve yapısal reformlar yapılarak mesleki ve teknik eğitimin gelişiminin önü açılabilir.

Mesleki ve teknik eğitim öğretim programları geliştirilirken, diğer alanlardan farklı olarak, sektörel paydaşların da katılımına ihtiyaç duyulur. Ancak, mevcut Talim ve Terbiye Kurulunda sektörel paydaşların söz hakkı bulunmamaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitimin gelişmesinde araştırma geliştirme faaliyetlerinin yürütülmesi için Mesleki Mükemmeliyet Merkezlerinin kurulması, Avrupa Birliği ve ETF tarafından desteklenmektedir. Türkiye’nin de bu alanda gerekli mevzuat ve altyapıyı acilen hazırlaması gerekliliktir.

Mevcut alanların işlevselliğinin sorgulanması ve yeni ortaya çıkan mesleklerin belirlenerek uygun mesleki ve teknik öğretim programlarının geliştirilmesi için sistemli ve bilimsel çalışmalar hızlı bir şekilde hayata geçirilmeli ve ilk 5 yıllık hedefler için ön hazırlık tamamlanmalıdır.

Sanayi ve teknolojide dünya ile yarışmayı hedefleyen Türkiye’nin mesleki ve teknik eğitim sisteminin de uluslararası standartlarda olması önemlidir. Bu standartlara erişebilmek ve koruyabilmek için akredite edilmiş bir eğitim programına sahip olmak ve sistemin öz değerlendirme ve dış değerlendirme ile sürekli dinamik tutulması gereklidir.

Mesleki ve teknik eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli çıktısı somut ürün olarak ortaya çıkan mal ve hizmetlerdir. Ürünlerin kalitesi, rekabet ile artar. Yerelde okulların, uluslararası bağlamda ülkelerin eğitim çıktılarının birbirleri ile mukayese edilmesi ve sürekli gelişimin teşvik edilmesi için ulusal ve uluslararası beceri yarışmaları çok önemli bir işleve sahiptir.

Öğrenciler pratik çalışmaları sırasında sosyal güvenlik sistemi içerisinde sigortalanmaktadır. Öğrencileri pratik eğitim süresince koruyan bu sistem, bir emek ortaya konmasına rağmen, emeklilik süresi hesabında dikkate alınmamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin toplum tarafından daha olumlu algılanması ve öğrencilere avantaj sağlaması amacıyla yapılacak mevzuat güncellemeleri kapsamında bu konu dikkate alınmalıdır.

Özellikle öğretim programlarının tasarımı, öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçlerinin revize edilmesi, sektörel ihtiyaçların belirlenmesi, akreditasyon için gerekli yapısal düzenlemelerin hayata geçirilmesi ilk 100 gün içerisinde tamamlanmalıdır.

ANA HEDEF

Mesleki ve teknik eğitimde yapısal reformları gerçekleştirebilmek için altyapının oluşturulması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı altında, mesleki ve teknik eğitime özel, sektör temsilcilerini de içine alan ihtisas komisyonunun kurulması					✓
2	Mesleki Mükemmeliyet Merkezlerinin kurulması için gerekli mevzuat düzenlemesinin yapılması					✓
3	Yeni açılmasına ihtiyaç duyulan alanların tanınması için arama konferansı düzenlenmesi ve stratejik planlara dahil edilmesi				✓	
4	MTE programlarının daha işlevsel hale getirilmesi için Sektörel İhtiyaç Analizlerinin yapılması				✓	

5	Ulusal ve uluslararası beceri yarışmalarının düzenlenmesi için gerekli mevzuat düzenlemesinin yapılması				✓	
6	Eğitim programlarının uluslararası akreditasyonu için gerekli özdeğerlendirme ve dış değerlendirme stratejilerinin geliştirilebilmesi için altyapı oluşturulması				✓	
7	MTE okullarında yapılan işletmede beceri eğitimi ve staj çalışmalarında yapılan sigortaların, emeklilik süresinin hesabında değerlendirilmesi için mevzuat güncellenmesi				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	
İş birliği Yapma	
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef

MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	
İlçe Milli Eğitim M.	
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	
Öğretmenler	
Öğrenciler	
Veliler	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	✓

2023-2028 HEDEFLERİ

Mesleki ve Teknik Eğitimin üç sac ayağı program – öğretmen – istihdamdır. MTE ile ilgili sorunların çözülebilmesi ve daha nitelikli hale getirilmesi bu üç başlığın eş zamanlı olarak ele alınması ile mümkün olabilir.

Öğretim programının güncellenmesi hiçbir zaman bitmeyecek bir süreçtir. Dahası, MTE doğası gereği teknolojinin sürekli gelişmesi nedeniyle diğer akademik alanlara göre daha fazla dönüşüme ihtiyaç duyar. Bu nedenle, planın ilk ve ikinci 5 yıllık dönemlerinde güncelleme devam etmesi beklenmelidir. Öğretim programları, 21. Yüzyıl becerilerini de içeren, yapa zekâ, STEM gibi başlıklara odaklanmalı, özellikle geleceğin meslekleri olarak nitelendirilen kritik sektörleri de içermelidir.

MTE kurumlarında çalışan atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin de aynı çerçevede gelişen teknoloji ve değişen öğretim programına göre sürekli kendilerini güncelleme ihtiyaçları aşıkardır. Ayrıca MTE öğretmenlerinin öğretmenlik öncesi alanlarında çalışma hayatına katılmış olmalarının gerekliliği OECD raporları ve bilimsel çalışmalar ile ortaya konmuştur. İlk 5 yıllık hedefler arasında atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin sürekli kendilerini güncelleyebilecekleri mekanizmalar oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu mekanizmalar oluşturulurken, kamu, uluslararası ve yükseköğretim kaynaklarına ek olarak sanayi ve sektörel paydaşlardan da destek alınmalıdır.

Pratik alanda yapılacak düzenlemelerin iyi bir teorik temelle desteklenmesi, eğitimin bilimsel temellere dayandırılması açısından gereklidir. Mesleki ve Teknik Eğitim özelinde bilimsel araştırmalar yapacak, eğitim teorileri geliştirecek ve test edecek bir enstitü, gelişim için gerekli altyapıyı destekleyecektir.

MTE kurumlarından mezun olan öğrencilerin alanlarında istihdam edilememeleri eğitimin işlevsel olmadığını, tüm kaynağın israf edildiğini gösterir. Öğrencilerin istihdam edilebilmeleri için nitelikli ve çağın gereklerine uygun eğitim almış olmaları kadar işgücü piyasasında bu öğrencileri önceleyen yasal düzenlemelerin bulunması da aynı derecede önemlidir.

Öğrenci niteliklerinin artırılması ve mesleki ve teknik eğitim okullarının kapasitelerinin güçlendirilmesi için okulların ilgili sektörel paydaşlarla veya sanayi ile iş birliği yapması gereklidir. İş birliği, “kazan – kazan” prensibi çerçevesinde iki yönlü olursa topyekûn kalkınma sağlanabilir.

İnsan kaynağının verimli ve etkili şekilde kullanılması, eğitimde fırsat eşitliği ile doğrudan ilgilidir. Özellikle spesifik alanlarda verilen eğitimin tüm öğrenciler tarafından erişilebilir olması hem verimlilik ve etkililik hem de eğitsel açıdan önemlidir. Fırsat eşitliğine ek olarak, pratik eğitimin niteliğinin ve staj imkanlarının da artırılması önemli bir ihtiyaçtır.

İlk 5 yıllık dönemde tüm bu ihtiyaçları giderecek düzenlemeler eş zamanlı olarak yapılmalıdır. Herhangi bir hedefin diğerlerinden geride kalması, bütünsel bir yaklaşıma sahip ilk 5 yıllık planın sektöre uğramasına sebep olacaktır.

 ANA HEDEF-1						
Mesleki ve Teknik Eğitim öğretim programlarının yenilikçi unsurlarla güncellenmesi						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	25					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı					
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓ Beceri ve Yetkinlik Katkısı ✓					
Etik Değerler Katkısı	✓ Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı ✓					
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓ Fiziksel Olanaklar Katkısı ✓					
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓ Sosyal Olanaklar Katkısı					
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	MTAL'lerde Endüstri 4.0 için STEM eğitimi uygulamalarının geliştirilmesi					✓
2	Savunma sanayii, uzay sanayi ve ilaç sanayii vb. kritik sektörlerde alan tanımlanması ve öğretim programı oluşturulması				✓	
3	Yapay zekanın öğretim programına araç ve hedef olarak entegre edilmesi					✓
4	Proje ve sorgulama tabanlı öğretim programı geliştirilmesi				✓	
5	Ulusal beceri yarışmalarının artırılması ve yarışmada katma değer yaratan kişilerin desteklenmesi			✓		
6	Fikri mülkiyet hakları ve girişimcilik alanlarının programların odak noktası haline getirilmesi			✓		

ANA HEDEF-2

Mesleki ve Teknik Eğitimde görevli atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin niteliklerinin artırılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

20

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

✓

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretmen niteliğinin artırılması için alanlar bazında ve tüm Türkiye'ye yayılmış şekilde Mesleki Mükemmeliyet Merkezlerinin kurulması					✓
2	Öğretmenlerin istihdam öncesinde alanlarında kademeli olarak en az 3 yıl sektör deneyimi edinmelerinin ilk atama için ön şarta bağlanması					✓
3	Sektörel Sivil Toplum Kuruluşları (Oda, borsa vb.) ile iş birliği yaparak tüm öğretmenlerin yıllık en az 10 gün iş başında eğitimin sağlanması				✓	
4	Öğretmenlerin her yıl %20'sinin alanlarına göre Avrupa ve diğer ülkelerde en az 1 hafta iş başı gözlem yapmaları			✓		
5	Öğretmen özdeğerlendirme ve akreditasyon sisteminin 3 yıl içerisinde hayata geçirilmesi			✓		
6	Mesleki ve Teknik Eğitim alanında akademik ve bilimsel araştırmalar yapılması için Mesleki ve Teknik Eğitim Enstitüsü kurulması				✓	

ANA HEDEF-3

Mesleki ve Teknik Eğitim okul ve kurumlarından mezun olan öğrencilerin alanlarında istihdam oranının artırılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Mesleki Yeterlilikler Kurumunun (MYK) tüm alan ve dallar için Türkiye Yeterlilikler Çerçevesini tanımlaması					✓
2	MYK'nın tüm alanlar için işlevsel hale getirilmesi					✓
3	Büyükşehirlerde İlçe İstihdam Kurullarının oluşturulması				✓	
4	Meslek Lisesi mezunlarının öncelikle istihdamı hakkında teşvik verilmesi için mevzuat değişikliğinin yapılması					✓
5	MTE mezunlarına KOBİ, KOSGEB vb. girişim teşviklerinin %50 oranında artırılmış olarak tahsis edilmesi			✓		

ANA HEDEF-4

Okul – Sanayi İşbirliğinin Arttırılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				✓
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	İlçe Mesleki Eğitim Komisyonlarının kurulması					✓
2	Her okulun kendi alanları ile ilgili en az bir sektör kuruluşu ile ilişkilendirilmesi					✓
3	Okul bazında sektör temsilcilerinin de katılımı ile Mesleki Eğitim Yürütme Kurullarının oluşturulması					✓
4	Okul bazında Okul – Sektör İş birliği çalıştaylarının yapılması				✓	
5	Okulların üretim kapasitelerinin sanayi iş birliği yapılarak artırılması			✓		
6	Sanayide çalışan personelin MTE okullarında Hizmet içi eğitimlerden faydalandırılarak sertifikalandırılması				✓	
 ANA HEDEF-5						
Öğrencilerin eğitimlere erişiminin ve eğitim niteliklerinin artırılması						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	15					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedeflere Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Uygulamalı eğitim ve staj sürelerinin %20 artırılması					✓
2	Avrupa Birliği Eğitim Programları (Erasmus+) kapsamında yapılan staj çalışmalarından tüm öğrencilerin %20'sinin faydalanması					✓
3	Erasmus+ benzeri bir mekanizma ile AB dışında gelişmiş sanayi ülkelerinde staj imkanlarının sağlanması				✓	
4	Staj yapılacak işletmeler için bir akreditasyon planı yapılması ve standartların belirlenmesi			✓		
5	MYK kapsamında, tüm meslek alanları için ilgili alanda mesleki eğitim belge zorunluluğunun kademeli olarak 5 yıl içerisinde getirilmesi					✓
6	Her yerleşim merkezinde olmayan alanlar için farklı şehirlerden gelecek öğrencilere pansiyon imkanının sağlanması			✓		
7	Tüm alanlarda mesleki yabancı dil dersinin öğretim programına eklenmesi				✓	
8	İşletmede beceri eğitimi ve staj çalışması yapan öğrencilerin maaşının asgari ücretin %50'si olarak belirlenmesi			✓		
9	Öğrencilerin sosyokültürel alanlarda daha fazla eğitim almalarının sağlanması			✓		
10	Özel eğitimli bireylerin mesleki teknik eğitime erişiminin artırılması				✓	

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef 1	Ana Hedef 2	Ana Hedef 3	Ana Hedef 4	Ana Hedef 5
Eleştirel Düşünme	✓	✓			✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓			✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri		✓	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı					
Yaratıcılık	✓	✓	✓	✓	
İletişim Kurma		✓	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓	✓	
Problem Çözme	✓	✓		✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓				✓
İnternet Okuryazarlığı	✓				✓
Medya Okuryazarlığı	✓				
Girişimcilik	✓	✓	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓			✓	
	HEDEF SORUMLULUKLARI				
	Ana Hedef 1	Ana Hedef 2	Ana Hedef 3	Ana Hedef 4	Ana Hedef 5
MEB Merkez T.	✓	✓	✓	✓	✓
Valilikler		✓	✓	✓	
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓	✓	
İlçe Milli Eğitim M.	✓		✓	✓	
Okullar	✓		✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓		✓	✓	

Öğretmenler	✓		✓	✓	
Öğrenciler				✓	
Veliler	✓			✓	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR				
	Ana Hedef 1	Ana Hedef 2	Ana Hedef 3	Ana Hedef 4	Ana Hedef 5
Üniversiteler	✓	✓	✓		
STK'lar	✓	✓	✓	✓	✓
Siyasi Partiler		✓	✓		✓
Sendikalar	✓	✓	✓		✓
Belediyeler	✓		✓	✓	✓
Valilikler					✓
TÜBİTAK	✓			✓	✓
Avrupa Birliği	✓	✓	✓		✓
Diğer Bakanlıklar		✓	✓	✓	✓
Medya					✓
Diğer ...	✓		✓	✓	

2028-2033 HEDEFLERİ

Mesleki ve Teknik Eğitim doğası gereği sürekli güncellenmesi gereken bir alandır. Öğretim programı geliştirme işi bir süreçtir, bu nedenle ikinci 5 yıllık dönemde de devam etmelidir. Sanayinin sürekli gelişimi yeni süreçleri de tetikleyecektir. Sanayii 4.0 ve Toplum 5.0'dan bahsettiğimiz bu günleri göz önünde bulundurarak, ikinci 5 yıllık plan dönemi sürecinde ismini dahi henüz bilmediğimiz fakat daha gelişmiş olarak tahmin ettiğimiz bir "Sanayi X.0" çağının içerisinde bulunacağımız kaçınılmaz bir gerçektir.

Öğretim programlarının etkili ve geçerli olabilmesinin temel göstergesi akreditasyondur. Uluslararası geçerliliği olan programlar bir taraftan nitelikli bir sistem sağlarken diğer taraftan organik bir şekilde kendisini sürekli yenileyecek ve güncelleyecektir.

İkinci 5 yıllık dönemde öğretim programı, öğretmen ve istihdam sorunları ile mesleki ve teknik eğitimin algısal problemleri eş zamanlı olarak çözüldüğünde, yetiştirilen nitelikli öğrencilerin, bir üst eğitimden de daha etkin bir şekilde faydalanması sağlanmalıdır. Mesleki ve Teknik eğitim programları ilgili yüksek öğretim programları entegre edilerek, temel mühendislik becerilerinin öğrencilere kazandırılacağı şekle evrilmesi kaçınılmaz olacaktır.

İnsan kaynağını etkin bir şekilde kullanabilmek için MTE okullarından mezun olan öğrencilerin kendi alanlarında bir yükseköğretim geçişleri kolaylaştırılmalı, ön öğrenmelerin tanınması ya da ilgili yükseköğretim alanlarına geçiş için önkoşul olarak MTE okullarında temel alan eğitimi alınması zorunlu hale getirilmelidir. Farklı alan veya lise türlerinden mezun öğrencilerin de istedikleri alanda yükseköğretim eğitim alabilmeleri için gerekli ön öğrenmelerini mesleki açık öğretim sistemi yöntemiyle tamamlayabilmeleri fırsat ve imkân eşitliği sağlanması bakımından önemlidir. Bu sayede insan ve zaman kaynağı israf edilmemiş olacaktır.

Mesleki ve Teknik Eğitim okulları ikinci 5 yıllık dönemde sanayi ve sektörel paydaşlar ile yoğun bir etkileşim içerisine girecektir. Yeteri kadar kurumsal kapasitenin gelişmesi ve yönetim paradigmasının değişmesi, sanayi ve sektörel paydaşların daha fazla inisiyatif almalarına destek olacak, öğrenciler için istihdam garantileri ve çeşitli teşvikler, öğretmenler ve çalışanlar için daha fazla hizmet içi eğitim fırsatları sağlayacaktır.

ANA HEDEF-1

Mesleki ve Teknik Eğitim öğretim programının, dönemin güncel sanayi yaklaşımını da (Sanayi X.0) dikkate alarak revize edilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Sanayi analizi yapılarak yeni meslekler ile ilgili alan tanımları oluşturulması ve yeni öğretim programı tasarlanması				✓	
2	Yapay zekâ, makine öğrenimi, sanal, artırılmış, genişletilmiş gerçeklik (XR) ve metaverse çerçevesinde tüm alanların içeriklerinin güncellenmesi					✓
3	Tüm alan öğretim programlarının temel mühendislik becerilerini kapsayacak şekilde yenilenmesi				✓	
4	Güncel sanayi (Sanayi X.0) uyumlu olacak şekilde öğretim programının güncellenmesi, STEM kapsamlı içeriklere daha çok yer verilerek bütünleşik eğitimin önceliklendirilmesi					✓
5	Öğretim programlarının uluslararası akreditasyonun sağlanması				✓	
 ANA HEDEF-2						
Yükseköğretim programları ile MTE programlarının ilişkilendirilmesi						
2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40					

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Farklı alanlardan gelen öğrencilerin de temel mühendislik eğitimi alabilmeleri için MTE okullarında Mesleki Açık Öğretim Programlarının yaygınlaştırılması				✓	
2	Bir MTE programının devamı niteliğinde olan bir yükseköğretim programına yerleşmede MTE mezunlarına öncelik verilmesi					✓
3	Yükseköğretim programının, MTE okullarında öğretilen alan derslerindeki ön öğrenmeleri dikkate alacak şekilde güncellenmesi ve muafiyet sisteminin getirilmesi				✓	
4	Yükseköğretim kurumları ile MTE okullarının ilişkilerinin güçlendirilmesi, proje iş birliklerinin gerçekleştirilmesi			✓		
5	MTE okullarındaki öğrencilerin, yükseköğretim kurumlarından ders alabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması			✓		
 ANA HEDEF-3						
Okul-Sanayi iş birliğinin istihdam garantisi, girişimcilik, öğretim programı geliştirme ve işbaşı eğitimleri de kapsayacak şekilde güçlendirilmesi						
2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Mezun olan ve yüksek öğretime devam etmeyecek öğrencilerin %20'si için istihdam garantisi sağlayacak iş birliklerinin okul bazında gerçekleştirilmesi				✓	
2	MTE mezunu öğrencilerin en az %5'inin kendi işini kurabilmesi için karşılıksız girişimcilik teşviklerinin sağlanması					✓
3	Tüm MTE öğretmenlerinin %10'u için her yıl en az 2 hafta süreli iş başı gözlem ve eğitim programının hayata geçirilmesi				✓	
4	Sanayide çalışan personelin becerilerinin geliştirilmesi için MTE okullarında düzenlenecek hizmet içi eğitimlere katılması ve sertifikalandırılması			✓		
5	Sanayi kuruluşları ve öğrenciler arasında yeni girişim (start-up) geliştirme programlarının başlatılması			✓		
BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI						

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	
Yaratıcılık	✓	✓	✓
İletişim Kurma			✓
İş birliği Yapma	✓		✓
Problem Çözme	✓		✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓		
İnternet Okuryazarlığı	✓		
Medya Okuryazarlığı	✓		
Girişimcilik	✓		✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓		
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		✓
İl Milli Eğitim M.			✓
İlçe Milli Eğitim M.			✓
Okullar		✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓

Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler		✓	✓
Veliler		✓	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler		✓	✓
Sendikalar	✓	✓	✓
Belediyeler			✓
Valilikler			✓
TÜBİTAK	✓	✓	
Avrupa Birliği	✓	✓	✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya	✓		
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Mesleki ve teknik eğitim okullarının öğrencilerin %40'ının birinci tercihi haline gelmiş olması
2	Öğrencilerin kendi alanlarında üniversiteye yerleşme oranlarının %50'ye çıkmış olması
3	MTE okullarından mezun 15 – 29 yaş aralığındaki işsizlik oranının %10'un altına düşmüş olması
4	MTE mezunu olan öğrencilerin %5'inin kendi işletmelerini açmış olması
5	Etkili bir şekilde işleyen Mesleki Eğitim Enstitüsü, Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri, MYK, İl ve İlçe İstihdam kurullarının bulunması
6	Bütünleşik ve Sanayi X.0 uyumlu hazırlanan öğretim programlarının uluslararası akreditasyonun sağlanmış olması
7	Sanayi kuruluşları ve öğrenciler arasında yeni girişim (start-up) geliştirme programlarının geliştiriliyor olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Özel eğitim öğrencileri için özel MTE programlarının uygulanıyor olması kapsayıcılığının artması ve daha erişilebilir hale gelmesi
2	Ekonomik dezavantajlı öğrencilerin tüm masraflarının devlet tarafından karşılanarak ilgi duyduğu programlara gidebilmesi için karşılıksız burs verilmesi
3	Bir MTE programının devamı niteliğinde olan bir yükseköğretim programına yerleşmede MTE mezunlarına öncelik veriliyor olması
4	Yükseköğretim programının, MTE okullarında öğretilen alan derslerindeki ön öğrenmeleri dikkate alacak şekilde güncellenmesi ve muafiyet sisteminin getirilmesi
5	Erasmus+ benzeri bir mekanizma ile AB dışında gelişmiş sanayi ülkelerinde staj imkanlarının sağlanması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bütün MTE öğretmenlerin alan bilgilerinin Sanayi X.0 kapsamında sertifikalı olarak güncellenmiş olması
2	Sanayide çalışan personelin becerilerinin geliştirilmesi için MTE okullarında düzenlenen hizmet içi eğitimlere katılıyor ve sertifikalandırılıyor olması
3	Tüm alan öğretim programlarının güncel sanayi X.0, yapay zekâ, makine öğrenimi, sanal, artırılmış, genişletilmiş gerçeklik ve metaverse çerçevesinde temel mühendislik becerilerini kapsayacak şekilde yenilenmiş olması
4	Öğrencilere bütünlük STEM eğitimi verilerek eleştirel düşünme, karmaşık problem çözme, iş birliği, takım çalışması gibi becerilerinin geliştirilmiş, STEM ile ilgili alanlardaki mesleklere yönlendirilmiş olması
5	Uluslararası Beceri Yarışmalarında (EuroSkills ve WorldSkills gibi) ülkemizin tüm alanlarda katılım sağlaması ve üst düzey başarılar alması

2023-2033 HAYAT BOYU EĞİTİM

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Öğretmen Ayşe Dizman

- İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü
- ayse.dizman@gmail.com

Öğretmen Sibel Şentürk Akgündüz

- İstanbul Feneryolu Özel Yürekler Halk Eğitimi Merkezi
- s.akgunduz@gmail.com

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE HAYAT BOYU EĞİTİM

MEVCUT DURUM

Hayat Boyu Öğrenme (HBÖ), bireylerin sürekli değişen ihtiyaçlarına uygun olarak gelişen sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmelerini, istihdam olanaklarını arttırmalarını ve eğitim seviyelerini yükseltmelerini sağlamak amacıyla destekleyici bir rol üstlenen önemli bir eğitim yaklaşımıdır. HBÖ, kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam alanlarını kapsayan bir yaklaşımla, bireylerin bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirerek yaşam boyu öğrenme etkinliklerini amaçlamaktadır.

2022 yılı itibarıyla, Türkiye'de 998 Halk Eğitim Merkezi ve 28 Olgunlaşma Enstitüsü olmak üzere toplam 1026 Hayat Boyu Öğrenme kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda 8.963 kadrolu öğretmen, 200 Kadrolu Usta Öğretici ve 73.147 Usta Öğretici görev yapmaktadır. Genel ve mesleki eğitim kurslarına katılım oranı erkeklerde %36,90 iken kadınlarda %63,10'dur.

HBÖ'ye katılım oranı, EUROSTAT verilerine göre İsveç, İsviçre ve Finlandiya gibi ülkelerde 25-64 yaş aralığındaki bireylerde %27-28 aralığında iken Avrupa ortalaması %9,2'dir. Türkiye'nin HBÖ'ye katılım oranı ise sadece %5,8'dir. Bu veriler, Türkiye'nin HBÖ'ye katılım oranı açısından diğer ülkelerle kıyaslandığında geride kaldığını göstermektedir. Bu nedenle, HBÖ'ye katılımın artırılması için daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de yapılan araştırmalar, HBÖ oranının nüfusa göre düşük olduğunu göstermektedir. Örneğin, Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2019 verilerine göre, 25-64 yaş arası nüfusun sadece %7,4'ü hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılmıştır. Bu düşük oranın nedenleri arasında

Hayat boyu öğrenme, değişim ve gelişim gösteren ihtiyaçlara uygun eğitim programları tasarlamak ve yaşamın başından sonuna kadar eğitimi sürekli hale getirmektir. Hem bireysel hem de toplumsal gelişmeyi sağlamaktır.

Herkes için hayat boyu eğitim önceliğimizdir!

mesleki eğitimin yetersizliği, hayat boyu öğrenme felsefesinin yeterince benimsenmemesi gibi faktörler bulunmaktadır. Mesleki eğitim konusunda daha fazla çalışma yapılması, iş dünyasının ihtiyaçlarına uygun nitelikli elemanların yetiştirilmesi için önemlidir. Ayrıca, hayat boyu öğrenme felsefesinin benimsenmesi için de toplumsal bir bilinç düzeyinin oluşturulması gerekmektedir.

Hayat boyu öğrenmede ilk on alan kursu ise aşağıdaki gibidir:

- El Sanatları Teknolojisi
- Spor
- Din Eğitimi
- Kişisel Gelişim ve Eğitim

- Müzik ve Gösteri Sanatları
- Sağlık
- Okuma Yazma
- Giyim Üretim Teknolojisi
- Yabancı Diller
- Bilişim Teknolojileri

En yüksek katılım alanlarının el sanatları, spor ve din eğitimi olduğu görülmektedir. Kişisel gelişim ve eğitim, yabancı dil, sağlık ve okuma yazma ve hatta giyim üretim teknolojilerinin oransal nispetle geri sıralarda kaldığı görülmektedir.

Özellikle bilişim ve bilgi çağında yabancı diller ve bilişim teknolojileri alanındaki kursların diğer başlıklara göre son iki sırayı alması manidardır. Yapay zekanın geliştiği bir dönemde, yetişmiş ve düşünen insan kalitesinin üst düzey noktada artmasının gerektiği noktada bu istatistikler eğitim stratejileri anlamında olumlu sinyaller vermemektedir.

Halk eğitimlerinin önemli misyonlarından birisi de kültürümüzün bir parçası olan sanat dallarıdır. Unutulmaya yüz tutan sanatlar bu kurs ve kursiyer verileri değerlendirildiğinde aşağıdaki sanat alanlarındaki kurslar dikkat çekmektedir:

- Geleneksel Yorgancılık
- Geleneksel Kalaycılık
- Saraçlık
- Semercilik
- El yapımı kâğıt üretimi
- Nalbantlık
- Kemik İşlemciliği
- Körüklü Çizme Yapımı
- Kündekari
- El yapımı ayakkabı
- Ciltleme Yapımı

Kaybolmaya yüz tutmuş sanatlara dair kurslar açılırken UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras listesine girmiş sanatların göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir. Zira bu sanatların ulusal ve uluslararası ölçeklerde maddi manevi artı değerleri söz konusu olacağı aşikardır. Bu yaklaşımla hem ekonomik katkı hem de kültürel miras alanındaki katkıların oranları yüksek rakamlara çekilebilir.

Türkiye, uzun yıllardır işsizlik sorunu ile karşı karşıyadır. Hem sanayi hem de hizmetler sektöründe yeni ve verimli istihdam alanları açma yeterliliği düşük olduğundan, ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi önemlidir. Türkiye'deki okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı hala yüksek olduğundan, iş hayatına katılmakta zorluk çeken insanlar ve ekonomik açıdan dezavantajlı gruplar için büyük bir engel oluşturur. Ayrıca, nitelikli yabancı dil eğitimi genellikle sınırlı sayıda seçkin okulda ve özel kurslarda verilmekte, bu

durum iş dünyasında ve uluslararası ilişkilerde Türk vatandaşlarının dezavantajlı olmasına neden olabilir.

Türkiye'de, engelli bireylerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin yetersiz olduğu bir gerçektir. 2022 yılında özel eğitime yönelik Halk Eğitim Merkezleri 3 pilot okulda uygulamaya konulmuştur. Özellikle özel eğitim gerektiren bireyler için özel eğitim okullarının yetersizliği ve engellilere yönelik eğitim materyallerinin yetersizliği bu durumu daha da vurgulanmaktadır.

Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, yaşlıların eğitim ihtiyaçları da artmaktadır ancak yaşlılar için özel eğitim programları yetersiz ve özellikle dijital becerilerini geliştirmelerine yönelik programlar sınırlıdır.

Mültecilerin uyum ve dil sorunları da önemli bir sorundur ve çözümü için de ülkemizde hayat boyu eğitim kurumlarında mültecilere yönelik programlar hazırlanmalı ve yasal yaptırımlar uygulanarak bu programlara katılmaları zorunlu hale getirilmelidir.

Bu sorunların üstesinden gelmek ve Türkiye'de hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılımı arttırmak için çeşitli çalışmalar yapılabilir. Mesleki eğitim konusunda daha fazla yatırım yaparak, iş dünyasının ihtiyaçlarına uygun nitelikli elemanların yetiştirilmesi sağlanabilir. Okuryazarlık konusunda daha fazla kaynak ayrılarak, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı azaltılabilir. Dil eğitimine daha fazla önem verilerek özellikle yabancı dil eğitiminin yaygınlaştırılması sağlanabilir. Engelli ve yaşlı bireylerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik daha fazla program ve hizmet sunulması da bu sorunların giderilmesine yardımcı olacaktır.

Kaynaklar

1. EUROSTATS,2021, Yetişkin eğitimi ve öğretimi. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/tr/national-education-systems/turkey/yetiskin-egitimi-ve-ogretimi>
2. 2021 HBOGM İzleme ve Değerlendirme Raporu
3. Millî Eğitim Bakanlığı (2022), 2021-2022 istatistikleri
4. Akgül, E. A. (2019). "Eğitimde Fırsat Eşitliği- Cinsiyet Ayrımı Faktörü" Üzerine Bir Araştırma. International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 3(1), 127-142
5. Türkiye İstatistik Kurumu, 2019, Yaygın Eğitim Faaliyetleri İstatistikleri

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Hayat boyu eğitim kurumlarında öğretim programlarının güncelliğini yitirmesi

Öğretim programlarının güncelliğini kaybetmesi, hayat boyu eğitimin etkili bir şekilde yapılmasının önünde ciddi engeller oluşturmaktadır. Uygulanan modüler programların çağın ve teknolojinin gerisinde kalması ve akredite edilmemesi, talebin azalmasına yol açmaktadır.

Hayat boyu öğrenme programlarının yeterince ileri düzeyde olmaması, içeriklerin sınırlı olması ve öğretim materyallerinin yetersizliği gibi sorunlar, programlardan yeterince verim alınmasını engelleyebilir. Ayrıca, hayat boyu öğrenme programları arasındaki çeşitlilik yetersiz olduğunda, insanlar ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun programlar bulmakta zorlanabilirler.

Türkiye'de öğrenme kültürü eksikliği de hayat boyu öğrenmeyi benimsemeyi zorlaştırmaktadır. Eğitim hayatının sona ermesiyle birlikte öğrenme kültürü de sona ermektedir ve bu da insanların hayatları boyunca öğrenmeye devam etmeyi benimsemekte zorlanmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle, hayat boyu öğrenme programlarının düzenlenmesinde bu faktörlerin göz önünde bulundurulması ve çözüme kavuşturulması büyük önem taşımaktadır.

Eğiticilerin eğitimine gereken önemin verilmemesi, özellikle usta öğreticilerin mesleki ve eğitsel yeterliliklerini arttıracak sürekli eğitimin verilmemesi

Hayat boyu öğrenme kurumlarındaki öğretmenlerin yerine, çoğunlukla eğitim bilimi bilgileri yeterli olmayan ve alanlarında uzmanlaşmamış usta öğreticilerin görev alması, başarı eksikliklerinin arasında yer almaktadır. Ayrıca öğretmenler, mesleki eğitimlerle yeterliliklerini artırıp bilgilerini güncellerken, usta öğreticiler çoğu zaman bu eğitimlerin dışında bırakılmaktadır. Bu da eğitici niteliği açısından sorunlar yaratmaktadır.

İstihdamı destekleyecek program ve projelerin geliştirilememesi

Türkiye'deki hayat boyu eğitim programlarında çeşitli meslek edindirme kursları bulunmakla birlikte, bu kursların Mesleki Yeterlilik Standartlarına uygun olarak hazırlanması ve işgücü piyasasıyla iş birliği yapılması gerekmektedir. Sektörle yeterli iş birliği yapılmaması, bireylerin istihdamını sağlamakta yetersiz kalınmasına neden olabilmektedir.

Hayat boyu eğitim kurumlarındaki fiziksel, donanımsal, psikolojik danışman ve rehberlik imkanların yetersizliği

Ülkemizdeki mesleki eğitim alanında en önemli eksikliklerden biri sektöre ayak uyduracak fiziksel donanımın kurumlarımızda yeterli olmaması gösterilebilir. Teknoloji kendini sürekli yenilerken okullarımız bu teknolojiye geç ulaşmakta, bu da HBÖ kurumlarında kursların güncelliğine yansımaktadır. Ayrıca farklı yaş gruplarına ve özel eğitime hitap eden HBÖ kurumlarında psikolojik danışman ve rehberlik hizmetlerinin olmaması sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hayat boyu eğitim sürecinde online eğitim programlarının herkesin ulaşabileceği düzeye getirilememesi

Ülkemizde hayat boyu eğitim alanında uzaktan öğretim yöntemleri ve kendi kendine öğrenme materyalleri yeterince geliştirilememiş ve çalışan kesimde yaygınlaştırılmamıştır. Bu durum, hayat boyu eğitim hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını engellemektedir. Hayat boyu eğitim faaliyetleri arasında koordinasyon ve iş birliği sağlanamadığından, bu eğitim sistemi bütünlüğü içinde gelişmemekte ve kaynaklar verimli bir şekilde kullanılamamaktadır. Ayrıca, hayat boyu eğitimi yapan kurum ve kuruluşlar arasında yetki çatışmaları yaşanmaktadır. Bu sorunların aşılabilmesi için program geliştirme ve diğer teknik konularda hizmet veren uzmanlık birimleri oluşturulmalıdır.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Hayat boyu eğitim kurumlarında öğretim programlarının güncelliğini yitirmesi
2	İstihdamı destekleyecek program ve projelerin geliştirilememesi
3	Eğiticilerin eğitimine gereken önemin verilmemesi, özellikle usta öğreticilerin mesleki ve pedagojik yeterliliklerini arttıracak sürekli eğitimin verilmemesi
4	Hayat boyu eğitim kurumlarındaki fiziksel, donanımsal, psikolojik danışman ve rehberlik imkanların yetersizliği
5	Hayat boyu eğitim sürecinde online eğitim programlarının herkesin ulaşabileceği düzeye getirilememesi

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Hayat boyu öğrenme, eğitimde eşit fırsatların sağlanmasının temel koşuludur. Nitelikli ve donanımlı bireylerin yetişmesi ile yaşam kalitesinin yükseltilmesi için örgün ve hayat boyu eğitim sistemleri birbirini tamamlayıcı şekilde organize edilmelidir. Örgün eğitimde eğitimini tamamlayamamış bireyler, hayat boyu eğitim sistemleri aracılığıyla kendilerini geliştirme fırsatlarına erişebilmektedir. Sosyoekonomik, kültürel ve coğrafi izolasyon gibi faktörler herkesi etkilese de özellikle kadınlar için dezavantajlı durumlar yaratmaktadır.

Kursiyer sayılarında ve kurs alanlarında cinsiyet ayrımı

Toplam kursiyer sayılarının cinsiyete göre sınıflandırılmasına bakıldığında %36,90 erkek katılımı göze çarparken, %63,10 ile ciddi bir kadın katılımcı oranı ile karşılaşılmaktadır. Bu sebeple HBÖ kurumlarının hem hobi hem genel beceriler ve özellikle de teknik ve mesleki eğitimler anlamında ciddi manada kadınlara hizmet verdiği ifade edilebilir. Bunun sebebinin kurs içerikleri ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

Kadın kursiyerlerin genel kurslara katılımının tüm kurslara oranı %51,74 olarak ortaya çıkarken, Mesleki ve Teknik Kurslara katılımlarının tüm kurslara katılımlarına oranı %48,26 düzeyindedir. Bu durum erkek kursiyerlerin genel kurslara katılımının tüm kurslara oranında

%61,19, Mesleki ve Teknik Kurslara katılımlarının tüm kurslara katılımlarına oranında ise %38,81 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Netice itibarı ile bu iki veriden hareketle; kadınların HBÖ kurslarına katılımları ile erkeklerin HBÖ kursların katılımları dikkate alındığında kadınların erkeklere nispeten çok daha ciddi oranlarda mesleki ve teknik bilgi edinme maksadıyla bu kurumlara girdiği, erkeklerin ise genel kurslara katılarak genel becerilerini ilerletme hedefleri ve hobiye yönelik yaklaşımları ortaya çıkmaktadır.

Okuma yazma kurslarına katılanların çoğunluğu kadınlardan oluşurken, bu kursların materyal eksikliği ve devam niteliğindeki kurslarla desteklenmemesi önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınlara yönelik istihdamı artırıcı kursların yetersizliği

Hayat boyu eğitim kurumları, kadınların eğitime erişimini artırarak, yetişkin okuryazarlığını yükseltmek, meslek edindirme ve beceri kursları aracılığıyla kadın istihdamını artırıp evlerinde üretim yapmalarına olanak sağlayarak aile bütçelerine destek olmaktadır. Ancak, istihdama yönelik kurs programlarının kadın ve erkekler arasında eşitlikçi bir yaklaşım sergilemediği, kadınların ev işleriyle ilgili kurslara yönlendirildiği ve erkeklerin yüksek ücret kazanabilecekleri düzenli istihdama yönelik kurslara katıldığı görülmektedir.

Ekonomik dezavantajlı kişilerin hayat boyu eğitim çalışmalarına yeterli oranda katılamaması

Hayat boyu öğrenme faaliyetlerindeki, özellikle mesleki kurslarda kullanılan malzeme maliyeti yüksek olduğu için insanların maddi durumları bu faaliyetlere katılmalarını sınırlamaktadır. Bu durum, ekonomik durum nedeniyle fırsat eşitsizliği yaratmakta, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan ve düşük gelirli insanlar için ulaşılması zor olabilmektedir.

Diğer taraftan Türkiye'de hayat boyu öğrenme fırsatları, ekonomik olarak dezavantajlı gruplar, uzak bölgelerde yaşayanlar ve engelli bireyler tarafından yeterince kullanılmamaktadır. Herkese ulaşmayı hedefleyen HBÖ kurumları, dijital eğitimi kullanmakta, yaygınlaşmakta, kapsayıcılıkta yetersiz kalmaktadır.

Özel eğitime yönelik açılan kursların yetersizliği

Son zamanlarda, hayat boyu eğitim kapsamında özel eğitime yönelik açılan kurslar önemli bir alan haline gelmiştir. 2022 yılında özel eğitime yönelik Halk Eğitim Merkezleri 3 pilot okulda uygulamaya konulmuştur. Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim süreçleri, onların gelişimlerinde önemli bir role sahiptir. Ancak, bu bireylerin eğitimlerine erişimleri sınırlıdır ve temel eğitimlerini tamamladıktan sonra, ücretsiz eğitimlere erişememektedirler. Bu durum, özel eğitim gerektiren bireylerin ve ailelerinin karşılaştığı önemli bir sorundur. Halk

Eğitim Merkezleri bünyesinde, yetişkin özel eğitim öğrencilerine yönelik eğitimlerin artması olumlu gelişme olarak görülürken program saatlerinin uzunluğu, kurs veren eğitimcilerin özel eğitim konusunda yeterli eğitim almamış olmaları eksiklik olarak görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılmasına ve cinsiyet rollerinin aşınmasına yönelik farkındalık kampanyaları düzenlenmemesi

Türkiye ne yazık ki, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve işgücü piyasasında cinsiyet eşitsizliğinin hâkim olduğu ülkelerden birisidir. Kadınların toplumda, eğitimde, işte, yönetimde erkeklerle eşit konumda olmaması, ülkenin ilerlemesi ve gelişmesi açısından önemli bir sorundur. Bu soruna yönelik farkındalık çalışmalarının yapılması, kadınların eğitime katılma oranının artırılması, ekonomik anlamda daha güçlü hale getirilmesi, her alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ile ilgili faaliyetlere önem verilmesi gerekmektedir.

Göçmen, mülteci ve sığınmacılara yönelik hayat boyu öğrenme eksiklikleri

Ülkemizde yaşayan göçmen, mülteciler ve yabancı uyruklu bireylerin nüfusun önemli bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. HBÖ kurumlarında sosyal uyum süreci için çalışmalar yapılmasına rağmen bireyler, iletişim, dil, kültür konularında zorluklar yaşamaktadır. Hazırlanan programlar bireylerin gelişimine katkı sağlayamamakta, kültürel farklılıklar ve dil sorunlarını çözmekte yetersiz kalmaktadır. Kurslara katılım konusunda zorunluluk olmaması bu eğitimlerin herkese ulaşmasını zora sokmaktadır.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Kursiyer sayılarında ve kurs alanlarında cinsiyet ayrımı
2	Kadınlara yönelik istihdamı arttırıcı kursların yetersizliği
3	Ekonomik dezavantajlı kişilerin hayat boyu eğitim çalışmalarına yeterli oranda katılamaması
4	Özel eğitim alanındaki hayat boyu eğitim çalışmalarının yetersizliği ve özel eğitim bireylerinin yeterli eğitimi alamaması
5	Toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılmasına ve cinsiyet rollerinin aşınmasına yönelik farkındalık kampanyaları düzenlenmemesi
6	Ülkemizde yaşayan göçmen ve mültecilerin uyum ve dil sorunlarının çözümünde mültecilere uygulanması zorunlu hale getirilecek şekilde hayat boyu eğitim kurumlarında programlar hazırlanmaması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Beceri geliştirmeye yönelik kurs programlarının güncelliğini yitirmesi

Hayat boyu öğrenme kurumlarında beceri geliştirmeye yönelik kurs programları güncelliğini yitirmektedir. Bu durum, iş piyasasının talep ettiği beceri ve yetkinliklerin elde edilememesine yol açmaktadır.

Meslek edindirmeye yönelik kurs programlarının istihdam alanlarında karşılığının yetersiz olması

Meslek edindirmeye yönelik kurs programlarının, istihdam alanlarında karşılığının yetersiz olması, iş piyasası tarafından kabul görmeyen bireylerin çıkmasına sebep olmaktadır. Bu durum istihdam odaklı beceri ve yetkinlik eksikliğine yol açmaktadır.

Usta öğreticilerin mesleki deneyimlerinin ve yetkinliklerinin yetersizlikleri

Eğitim kurumlarının başarısını ölçen en önemli faktörlerden biri, eğitimcilerdir. Nitelikli eğitimci, kuruma güçlendirecek yenilikleri gerçekleştirmek, uygulanan programları geliştirmek, bireyin seviyesine uygun eğitim yöntemlerini seçmek ve bireyin gelişimine katkı sağlamakla ilgilidir.

Hayat boyu eğitim kurumlarında, kadrolu öğretmenlerin sadece %12,5'i eğitici olarak görev yapmaktadır. Usta öğreticilerin de çoğu eğitici olarak çalıştığından, nitelikli eğitim konusunda soru işaretleri ortaya çıkmaktadır. Mesleki eğitim merkezlerinde usta öğreticilik belgesi almak için ustalık belgesi sahibi olan bireylerin 40 saatlik usta öğreticilik eğitimine katılmaları yeterli olmaktadır. Ancak, mesleki yeterliliklere ve mesleki donanıma bakılmadan verilen bu belgelerle halk eğitim merkezlerinde eğitimci olarak görev yapılabilmektedir.

Kadrolu öğretmenlere yönelik sürekli olarak mesleki gelişim eğitimleri sunulurken, usta öğreticiler bu imkândan yararlanamamaktadır. Bu durum, mesleki bilgilerinin geliştirilmemesi, güncel eğitimlerle istihdam alanlarına erişememesi ve beceri ve yetkinlik açısından eksik belge sahibi olmalarına neden olmaktadır.

Hayat boyu eğitim kurumları ile iş piyasası arasında nitelikli köprüler kurulmaması kaynaklı beceri ve yetkinlik eksiklikleri

Hayat boyu eğitim kurumları ile iş piyasası arasında nitelikli köprüler kurulmaması kaynaklı beceri ve yetkinlik eksikliklerinden dolayı örgün eğitimde alınan eğitimlerin iş dünyasına girerken yetersiz kaldığı açık bir şekilde görülmektedir.

Özel eğitim ve dezavantajlı bireylere yönelik istihdam odaklı güncel programların eksikliği

Özel eğitim gerektiren bireylerin kurslara kaydında, beceri ve yetkinliklerinin dikkate alınmadan kurslara kaydının yapılması bireyin gelişimini etkilemektedir. Fiziksel ve zihinsel özellikleri, daha önce aldığı eğitimleri görmezden gelmek, beceri ve yetkinlik kazanmalarına engel olmaktadır.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Beceri geliştirmeye yönelik kurs programlarının güncelliğini yitirmesi
2	Meslek edindirmeye yönelik kurs programlarının istihdam alanlarında karşılığının yetersiz olması
3	Usta öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin ve yetkinliklerinin yetersizlikleri
4	Hayat boyu eğitim kurumları ile iş piyasası arasında nitelikli köprüler kurulmaması kaynaklı beceri ve yetkinlik eksiklikleri
5	Özel eğitim ve dezavantajlı bireylere yönelik istihdam odaklı güncel programların eksikliği

FIRSATLAR

Halk Eğitim Kurslarının “HEMBA” ile dijital ortama aktarılması

OECD ülkelerinin eğitim sistemlerini olağanüstü koşullara karşı hazır tutabilmek için dijital eğitim platformlarına önem verirken, Millî Eğitim Bakanlığı da dijital platformları aktif olarak kullanmaya başlamıştır. Son olarak da HEMBA (Halk Eğitim Merkezleri Bilişim Ağı) platformunu kurarak, yaygın eğitime yönelik içerikler geliştirerek elektronik ortama taşımış, daha fazla kişinin faydalanmasını hedeflemiştir. Bu durum önemli bir fırsat olarak görülebilir.

Hayat boyu eğitim kurumlarında patent-marka ve endüstriyel tasarım çalışmalarının hız kazanmış olması

Son yıllarda HBÖ kurumlarında, marka, patent ve tasarım konusunda bireyler desteklenmekte, kurumsal olarak tesciller alınmakta, inovasyona büyük katkı sağlamaktadır. Dijital girişimcilik ve pazarlama eğitimleri ile çalışmalar desteklenmektedir. Bu alanda çalışan kursiyerler kendi markalarını oluşturmakta, daha sonra bu markalarla kendilerine istihdam alanı yaratmaktadır. Bunun geliştirilerek devam ettirilmesi önemlidir.

Hayat boyu eğitimde akreditasyona verilen önemin gittikçe artması

Hayat boyu eğitimde akreditasyona verilen önem gittikçe artmaktadır. Dolayısıyla hayat boyu öğrenmedeki akredite edilecek içeriklerin genişletilerek standartlaştırılması için önemli bir fırsattır.

Kadın istihdamına yönelik kursların çoğaltılarak yeni fırsatlar oluşturulması

İstihdam alanlarında ikinci planda kalan kadınlar için mesleki ve beceri eğitimi kursları verilerek, kendilerini geliştirme imkânı sunulmaktadır. HBÖ Kurumları bünyesinde yer alan bazı atölyeler, döner sermaye kapsamında faaliyet göstermekte ve kursiyerler üretime katkı sağlayarak mesleklerini öğrenmektedirler. Bu atölyelerde geleneksel el sanatlarına da sahip çıkılarak yaşatılması sağlanmaktadır. Sektörü takip ederek iş alanlarına yönelik çalışmalar yapılmakta ve kursiyerlerin sektöre uygun üretim yapmayı öğrenmeleriyle istihdamları sağlanmaktadır.

Özel eğitim ve dezavantajlı bireylere ulaşma imkanının artması

Özel eğitim bireylerinin eğitim alabileceği halk eğitim merkezlerinin artırılması yönünde 2022 yılında 3 pilot ilde başlayıp yaygınlaştırılan, 18 yaş üstü engelli bireylere yönelik okul uygulamaları önemli bir çalışmadır. Özel eğitim bireylerinin kurumlara ulaşması, eğitim alması ve mesleki gelişime yönlendirilmesi ülkemiz açısından önemli bir kazanımdır.

Okuma yazma kurslarının eksik kalan eğitimi tamamlama konusunda fırsat yaratması

Hayat boyu eğitim kurumları, bireylere yeni fırsat alanları sunmaktadır. Eğitimin Dönüştürülmesi zirvesi kapsamında 2022 yılında yapılan bir araştırmada, dünya genelinde 771 milyon yetişkinin 2/3'ünün, temel okuryazarlık becerilerinden yoksun olan kadınlar olduğu belirtilmiştir. Bazı bölgelerde kız çocuklarının okuma hakları elinden alınırken, yetişkin olduklarında halk eğitimlerinde açılan okuma yazma kurslarında öğrenme imkânı buldukları görülmektedir. Dolayısıyla hayat boyu öğrenme kurumlarında bu bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Geleneksel Türk sanatlarının yaşatılması için yeni projeler üretilmesi

Geleneksel Türk sanatlarının yaşatılması için yeni projeler üretilmesi, paydaşlardan yararlanılması, bölgesel özelliklerin ön plana çıkartılması, bunlarla ilgili çalışmaların desteklenmesi HBÖ alanında önemli bir çalışmadır.

En önemli 5 fırsat

- 1 Yaygın eğitime yönelik dijital içeriklerin geliştirilerek dijital platformlar üzerinden herkesin ulaşabileceği kurslar haline dönüştürülmesi
- 2 Hayat boyu eğitim kurumlarında patent-marka ve endüstriyel tasarım çalışmalarının hız kazanmış olması
- 3 Hayat boyu eğitimde akreditasyona verilen önemin gittikçe artması
- 4 Kadın istihdamına yönelik kursların çoğaltılarak yeni fırsatlar oluşturulması
- 5 Özel eğitim ve dezavantajlı bireylere ulaşma imkanının artması
- 6 Okuma yazma kurslarının eksik kalan eğitimi tamamlama konusunda fırsat yaratması
- 7 Geleneksel Türk sanatlarının yaşatılması için yeni projeler üretilmesi

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Hayat Boyu Öğrenme, bireylerin örgün eğitim sonrasında kendilerini geliştirme imkânı bulacakları, sürekli olarak yeni bilgi ve beceriler öğrenerek her alanda başarılı olabilecekleri bir öğrenim alanıdır. Ne var ki, EUROSTAT verilerine göre Avrupa ortalamasının altında %5,8'lik bir katılım oranıyla, HBÖ kurumlarının hala yeterince erişilebilir olmadığı görülmektedir. Bu durum, HBÖ kurumlarının son zamanlarda yaptıkları yeni atılımlara rağmen, henüz herkese ulaşamadığını göstermektedir. Bu sebeple, her yaş grubuna hitap edecek yeni programlar oluşturmak ve bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak merkezler oluşturmak zorunlu hale gelmiştir.

Hayat boyu öğrenme kapsamında ilk 100 gün, eğitim politikası açısından son derece kritik bir süreçtir. Bu dönemde, “Herkes için Hayat Boyu Öğrenme” vizyonu ile yeni fırsatlar yaratmak ve bireylerin kişisel gelişimlerini sağlayarak toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirmek amaçları doğrultusunda eylem planı oluşturulmalıdır.

Hayat Boyu Öğrenme kapsamında yapılacak kapsamlı çalıştaylar, tüm paydaşları bir araya getirerek, üniversiteler, işverenler, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler vb. paydaşların desteğiyle ihtiyaçlara yönelik gereksinimler belirlenmeli, meslek standartları oluşturulmalı ve çıkan sonuçlar raporlaştırılmalıdır. Bu veriler, eyleme geçmek için alt yapı olarak kullanılmalıdır.

Genç nüfusun fazla olduğu ülkemizde istihdam alanları oluşturmak en önemli hedefler arasındadır. Gençlerin iş bulmasını kolaylaştıracak, eğitimlerini destekleyecek, kişisel gelişimlerini arttıracak eğitim programları hazırlamak öncelikli olmalıdır.

Yeni eğitim politikası çerçevesinde, özellikle ihtiyaçlara yönelik olarak yeni programlar oluşturulmalı ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı programların tanıtımı konusunda sosyal medya, televizyon programları ve hatta dizilerde geleneksel sanatlar, meslek standartları ve Hayat Boyu Öğrenme programlarına yönelik içeriklere yer verilmesi sağlanarak, HBÖ kurumlarının daha geniş kitlelere ulaşması hedeflenmelidir.

ANA HEDEF

“Herkes için Hayat Boyu Öğrenme” vizyonu ile yeni bir eğitim politikası oluşturmak

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Mevcut durumun niteliksel analizi ve varılmak istenen vizyon doğrultundaki gereksinimlerin detaylarının saptanması				✓	
2	Evrensel içeriğe sahip programlar hazırlanması için Hayat Boyu Eğitim Çalıştayı düzenlenmesi					✓
3	Hayat Boyu Eğitim Çalıştayı'nda çıkan sonuçların raporlaştırılması ve ilan edilmesi				✓	
4	Tüm paydaşları kapsayacak farkındalık çalışmalarının yapılması					✓
5	Sosyal medya, TV, yazılı basın gibi alanlarda tanıtım çalışmalarının yapılması				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	
İletişim Kurma	
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Hayat Boyu Öğrenme, sürekli yenilenebilir ve gelişime açık olan, kapsayıcılığı yüksek bir öğrenme alanıdır, her yaştan bireyin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Örgün eğitim sona erdikten sonra başlar ve bireyin hayatı boyunca devam eden bir öğrenme sürecini içerir.

2023-2028 seneleri öngörüsünde ana hedefler olarak süreçsel uygulamada birbirini takip edecek ve yer yer örtüşecek bir uygulama programıyla tüm bireylerin eğitim öğretime erişiminin artırılması, güncellenen programlar ile eğitim programlarının revize edilmesi ve paralel anlamda iş piyasası ile iş birliklerinin gerçekleştirilip istihdamın artırılması hedeflenmektedir.

“Herkes için hayat boyu öğrenme” vizyonu doğrultusunda tüm bireylerin eğitim öğretime erişiminin artırılması için gerekli tedbirler alınırken, güncelliğini yitirmiş olan hayat boyu öğrenme içerik ve öğretim programlarının çağın ve ülkenin gereksinimlerini karşılayacak içerik ve temalar ile revizyonunun gerçekleştirilmesi hususunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Erişimin sağlanması ve güncel içerikle eğitimin verilmesi neticesinde alanında daha yetkin bireylerin yetişmesi, bu bireylerin sektörde görev almalarının sağlanması için tedbirlerin uygulanması esastır. Bu bağlamda iş piyasası ile iş birliklerinin geliştirilerek istihdamın artırılması için somut uygulamalar gerçekleştirilmelidir. Bir eğitim politikası oluşturulduktan sonra, her yaş grubunu kapsayan kapsamlı bir eğitim programı hazırlanması gerekmektedir. Bu eğitim programı zaman zaman örgün eğitim ile birlikte bütünleşik şekilde ilerlemelidir ve sürekli güncellenerek yenilenebilir ve sürdürülebilir olmalıdır. Örgün eğitimi destekleyecek ve tamamlayacak derslerin, seçmeli dersler veya bağımsız dersler olarak programlara konması öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişimini güçlendirerek daha donanımlı meslek seçimini yapmalarını sağlayacaktır.

Tüm bireylerin eğitim öğretime erişimlerinin sağlanma oranının artırılması için yaş, cinsiyet, iş yaşamındaki pozisyonundan bağımsız olacak biçimde herkesin evrensel öğrenme fırsatlarından yararlandırılması adına bir eylem programı oluşturulmalıdır. Eğitimi talep eden ve eğitimi arz eden taraflar doğru bir analitik yaklaşım ve rehberlik danışmanlık vizyonu ile ve toplumun gereksinimlerini de göz önünde bulundurarak bu erişimi artırırken, doğru da yönlendirebilmelidir. Zira erişimin artırılması demek kişilerin yalnızca hobi içerikli yönelimlerini tetikleyici bir arttırım olmamalıdır. Kişilerin mesleki becerileri göz önünde bulundurularak bir yönlendirme sistemi oluşturulurken, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri ile bu yönelimlerin hayat içine uygulanabilirliği de teşhis ve tespit edilmelidir.

Bu iki parametrenin ışığında, eğitimlere yönlendirmede ülkedeki mesleki uzmanlık açıkları ve gereksinimler de göz önünde bulundurularak, arz edilen eğitimler de bu istikamette tasarlanmalıdır. Bu bağlamda verilerden ve istatistiklerden hareketle akıllı bir web sistemi oluşturularak, eğitimleri talep eden bireylerin, belli formları doldurması ve sağladıkları

bilgilerin algoritmalarla ve yapay zekâ kullanılarak çevrimiçi etkileşimli akıllı platformlardan geçerek onları uygun eğitimlere yönlendirmesi öngörülebilir. Böylelikle erişimin sınırları çevrimiçi sistemle arttırılırken, katılımcıların ülkenin ihtiyaçlarına yönelik kurslara yönlendirilmeleri, kendi yetkinliklerine uygun kanalize edilmeleri ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirmeleri çerçevesinde gelecekte istihdam noktasında da verimli tespitlerin yapılması sağlanabilir. Böylelikle riskler azaltılırken, beklenen sonuçların tahminleri de belli doğrulukta öngörülebilir.

Okul hayatından iş hayatına atılan toplumun her kesiminden bireylerin değişik amaçlarla eğitim kurumlarına dönebilmelerini sağlayıcı bir düzenleme de bu sistem yardımıyla hayata geçirilmiş olacaktır. Ülke istihdam ve gereksinimlerine dayalı istatistiki veriler hangi alanlarda kursların ne yoğunlukta açılması gerekliliğini göstereceğinden açılması gerekli kurslar da 5 yıllık sürecin başında belirlenebilecektir.

Toplumsal olarak çağı ve dijitalleşmeyi yakalama amacıyla herkese erişebilen dijital platformların oluşturulması için tedbirler alınmalıdır. Bu platformlar, üniversitelerin dijital eğitim arayüzlerinden hareketle tasarlanabilir. Oluşturulacak bilinçli erişim-seçme ve yerleştirme platformları ve çevrimiçi eğitim ve değerlendirme arayüzlerinin oluşturulmasından sonra, kurslara ve eğitimlere yönelik dijital içerik üretilmesi ve seçilen-yerleştirilen kimselere eğitimin verilmesi süreci gündeme gelecektir.

Eğitim programları oluşturulurken mevcut programların güncellenmesi ve ülke gereksinimlerine göre güncellenen yeni programların içeriklerinin oluşturulması gibi iki aşamalı bir süreçle karşılaşılacaktır. Bu bağlamda içerikler oluşturulurken mevcut durumun niteliksel analizi yapılarak geleneksel sanatlar, bireysel gelişim ve istihdama yönelik eğitim programlarının oluşturulması öngörülmelidir. Öğrenme, bireyin kişisel özelliklerine göre yapılandırılarak, kişinin, bağımsız, kendi kendine yönetilen öğrenme biçimine odaklaşma kapasitesinin arttırılması sağlanmalıdır.

Eğiticilerin de güncel programlar istikametinde arttırılması ve niteliklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Çevrimiçi eğitimler ile eğiticilerin de gelişimleri sağlanmalı ve izlenmeli, ulusal ve uluslararası bilgi kaynaklarına ulaşmaları sağlanmalıdır. Hayat boyu eğitim kurumlarında eğitici olarak görev alan tüm öğretmen ve usta öğreticilere bu eğitimler verilmelidir.

Eğitimlerde istatistiklere bakıldığında kurslara katılımın yaklaşık %65 kadın katılımı, %35 erkek katılımı dikkat çekmektedir. Avrupa ve İskandinavya HBÖ oranlarına bakıldığında Türkiye'deki katılımın yaklaşık dörtte bir nispetinde düşük ve %6 dolaylarında olduğu görülmektedir. Bu katılım oranları ayrıca net katılımı göstermemekte olup, kursları takip eden kitlenin yine %60'ı kurslara devam etmektedir. Bu anlamda, HBÖ nitelik, katılım ve tamamlama oranları da arttırılmalı ve sertifikalandırma aşamalarının nitelikli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır. Sertifikasyon sistemi ve alınan eğitim belgesinin değeri, kabul görülebilirliği için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu, sektörde ve yurt dışında kabul görmesine yönelik girişimlerin yapılması ve değerinin arttırılması ile sağlanabilir.

Yurtdışında kendi kategorisindeki kurumlar ile iş birliği yapılarak projeler geliştirilmesi de bu süreci geliştirecektir.

Sonraki dönemde söz konusu sistemlerin eğitime paralel işlerliği test edilebilir. Eğitim içerikleri ve geliştirilen platformların testleri aktif güncellenip geliştirilirken, güncellenmiş eğitim öğretim içeriklerinin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkileri anket ve değerlendirme yöntemleri ile etüt edilebilir. Toplanan verilerin geçmişteki güncel olmayan sistemin çıktıları ile karşılaştırılması neticesinde ise güncel sistemin işlerliği analizi ve başarısı test edilebilir.

Beş yıllık süreçte (2023 – 2028) Dijital Hayat Boyu Kütüphanelerinin de oluşturulup erişime açılması sağlanmalıdır. Böylelikle ana hedeflerin hızlı ilerlemesini sağlayacak çarpan etkisi de yaratılabilir.

(2027 – 2028) yılları arasında ise ilk mezunların detaylı takibi sürecine geçilebilir. Hayat boyu eğitim meslek programlarından mezun olan bireylerin açtıkları işyerleri ve çalıştıkları kurumların takibinin yapılacağı “Mezun İzleme Sisteminin” de kurulmasına bu aşamada başlanmalıdır. Eğitime erişimin arttırılması noktasında dezavantajlı bireylerin de eğitime erişimlerinin desteklenmesinin şartlarının oluşturulması ihmal edilmemelidir.

İş piyasası ile iş birlikteliklerinin geliştirilerek bireylerin istihdamının arttırılması istikametinde ise ilk mezunlar verildikten sonra ve güncel eğitim sisteminin işlerliği izlenirken, eş zamanlı olarak iş gücü piyasası ile iş birliği yapılmak sureti ile mesleki ve teknik eğitim – istihdam – üretim ilişkisini güçlendirecek bir modelin temelleri atılmaya başlanabilir. Okuldan işe geçişlerin kolaylaştırılmasına yönelik danışmanlık hizmetlerinin sağlanması için bu geçişi zorlaştıran engellerin ortadan kaldırılması ve gerekli yasal süreçlerin işletilmesi istikametinde girişimlerde bulunulabilir. İstihdama yönelik mesleki eğitim kurslarında, atölyelerin fiziksel şartlarının sektörün desteğiyle üretime yönelik planlanması, çağın gerektirdiği uygun araç, gereç, makinanın temin edilmesi oldukça önem taşımaktadır. Bu süreçte hayat boyu eğitim kurumlarının çalışmalarının sektörle iş birliği sağlanarak festivallerin yapılması ve belirli aralıklarla çalıştayların düzenlenmesi de sağlanmalıdır.

2023 – 2028 seneleri arasında geliştirilecek tercih – seçme – yerleştirme sistemi ile erişimin bilinçli arttırılması sağlanırken, yine geliştirilecek dijital eğitim platformları ile oluşturulan güncel içeriklerle eğitimin niteliğinin de arttırılması öngörülmektedir. Bu hedefler ilk dört yıllık süreçte hayata geçirildiği takdirde HBÖ sistemleri toplumun ihtiyaçları ve iş gücü piyasası ile bilgi çağının gereklerine uygun şekilde dizayn edilebilecektir. İstihdama yönelik mesleki eğitim kurslarında atölyelerin fiziksel şartlarının sektörün desteğiyle üretime yönelik planlanarak geliştirilmesi de bu çağdaş yaklaşımı destekleyene bir diğer unsur olacaktır. Dolayısıyla; ilk beş yıllık sürecin ardından sistemin sürdürülebilirliği test edilirken, istihdama yönelik yasal düzenlemeler ve uygulamaların hayata geçirilmesi sürecine odaklanılması gerekmektedir. Bu bağlamda iş piyasası ile iş birliklerinin geliştirilerek istihdamın arttırılması için somut uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

Bireylerin üretime katılmaları her alanda desteklenmelidir Patent, marka ve tasarım çalışmaları arttırılmalı ve bireylerin kendi markalarını oluşturmaları teşvik edilmelidir. Tasarım konusunda desteklenerek orijinal fikirlerin geliştirilmesi ve yenilik sağlayacak çalışmaların yapılması için farklı eğitimler verilmelidir. Yerel bakış açısı desteklenmeli, geleneksel sanatlar anlatılmalı ve oluşan tasarım ve markanın görünürlüğü için çalışmalar yapılmalıdır. İlk beş yıllık sürecin sonucundaki mezunların çalışma süreçlerinde bu istikamette de gelişmelerin sağlanması ikinci beş yıllık süreçte izlenebilir.

Eğiticilerin hayat boyu öğrenmeleri ve güncel sisteme adapte şekilde kalmaları için tüm on yıllık süreç dahilinde sürdürülebilir biçimde sektörün düzenlediği eğitim, kurs, fuar ve seminerlere katılmalarının da sağlanması için gerekli yasal ve teknik tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Uzaktan eğitim, hibrit eğitim, harmanlanmış eğitim gibi uygulamalar, HBÖ kapsamında değerlendirilmeli ve kurs niteliğine göre uygulanmalıdır. Dijitalleşen çağda, toplumun her kesimine ulaşmak için tüm imkanlar kullanılmalıdır. Ayrıca, evden çıkma imkânı olmayan kişilerin eğitimlere katılması için bu uygulamaların kullanılması gerekmektedir.

Hayat Boyu Öğrenme kurumlarında özel eğitim bireylerine yönelik kursların oluşturulması önemli bir kazanımdır. Özel eğitim bireylerinin sosyalleşmeleri, bireysel gelişimleri, meslek edinmeleri için mevcut kurs programlarının güncellenmesi, her il Milli eğitim müdürlüklerinde bir birim kurulması, iş alanları oluşturulması için belediyelerle ve STK'larla iş birliği yapılması sağlanmalıdır.

ANA HEDEF-1

“Herkes için hayat boyu öğrenme” kavramı doğrultusunda tüm bireylerin eğitim öğretime erişiminin arttırılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	40		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Yaşı, cinsiyeti, iş yaşamındaki pozisyonu ne olursa olsun; herkesin evrensel öğrenme fırsatlarından yararlandırılması için eylem planı uygulanması				✓	
2	Okul hayatından iş hayatına atılan toplumun her kesiminden bireylerin değişik amaçlarla eğitim kurumlarına dönebilmelerini sağlayıcı düzenlemelerin yapılması				✓	
3	Toplumsal olarak çağı ve dijitalleşmeyi yakalama amacıyla herkese erişebilen dijital platformların oluşturulması					✓
4	Dijital içerik üretme ve uzaktan eğitimle her kesimden bireylere eğitim verilmesi					✓
5	Yaygın eğitim kurumlarının çalışmalarının sektörle iş birliği yapılarak kapsamlı festivaller düzenlenmesi ve belirli aralıklarla çalıştay yapılması			✓		
6	Hayat boyu eğitim meslek programlarından mezun olan bireylerin açtıkları işyerleri ve çalıştıkları kurumların takibinin yapılacağı Mezun İzleme Sisteminin kurulması					✓
7	“Hayat boyu öğrenme” yaklaşımının başarısı, toplumsal hafızaya yerleştirmek için yazılı ve görsel basında PR çalışmalarının yapılması ve eğitici kısa filmler hazırlanarak yayınlanması					✓
8	Dezavantajlı bireylerin eğitime erişiminin desteklenmesi için platformların oluşturulması				✓	
9	Dijital hayat boyu kütüphanelerinin oluşturulması				✓	

ANA HEDEF-2

Hayat boyu öğrenme içerik ve öğretim programlarının güncellenmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Mevcut durumun niteliksel analizini yaparak geleneksel sanatlar, bireysel gelişim ve istihdama yönelik öğretim programlarının oluşturulması				✓	
2	Öğrenmenin bireyin kişisel özelliklerine göre yapılandırılarak, kişinin bağımsız, kendi kendine yönetilen öğrenme biçimine odaklaşma kapasitesinin artırılması			✓		
3	Eğiticilerin eğitimine önem verilmesi niteliklerinin artırılması için çevrimiçi eğitimlerle desteklenmesi, ulusal ve uluslararası bilgi kaynaklarına ulaşma imkanları sağlanması			✓		
4	Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlanma oranları artırılarak sertifikasyonlandırma aşamalarının hızlandırılması, yurt dışı geçerliliğinin artırılması					✓
5	Yurt dışında aynı kategorideki okullarla iş birliği yapılması için projeler geliştirilmesi				✓	

ANA HEDEF-3

İş piyasası ile iş birliklerinin geliştirilerek bireylerin istihdamının artırılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	İş gücü piyasası ile iş birliği yapılarak mesleki eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilmesi					✓
2	Okuldan işe geçişlerin kolaylaştırılmasına yönelik danışmanlık hizmetlerinin sağlanması için bu geçişi zorlaştıran engellerin ortadan kaldırılması				✓	
3	Hayat boyu öğrenme sistemleri toplumun ihtiyaçları ve iş gücü piyasası ile bilgi çağının gereklerine uygun yeni nesil eğitim programları geliştirilmesi					✓
4	İstihdama yönelik mesleki eğitim kurslarında atölyelerin fiziksel şartlarının sektörün desteğiyle üretime yönelik planlanması					✓
5	Markalaşma, patent ve tasarım konusunda bireylerin teşvik edilmesi, bu alanda yeni kazanımlar oluşmasının sağlanması				✓	
6	Eğiticilerin, sektörün düzenlediği eğitim, kurs, fuar ve seminerlere katılabilmesi ile ilgili gerekli çalışmaların yapılması			✓		

İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓		
Öğretmenler	✓	✓	
Öğrenciler	✓		
Veliler	✓		
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		✓
Siyasi Partiler	✓		✓
Sendikalar	✓		✓
Belediyeler	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği	✓	✓	✓
Diğer Bakanlıklar			
Medya	✓	✓	✓
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Hayat boyu öğrenme alanında oluşturulan ve uygulanan eğitim politikalarının devamını sağlamak, dijital içerik üretimi, istihdam, program akreditasyonu, fırsat eşitliği, eğitici eğitimi, sürdürülebilirlik gibi konularda yeni hedefler oluşturarak eğitimin kalitesini arttıracak hedefler belirlenmelidir.

Öncelikle ilk beş yıllık süreçte çağın gereklerine uygun dijital bir tercih – seçme – yerleştirme platformunun hayata geçirilmesi ile daha nitelikli bir eşleştirme sürecinin yürütüleceği beklenmektedir. Eğitim içeriklerinin güncellenmesi de doğru seçilip yerleştirilen öğrencilerin daha güncel içeriklerle eğitilmesini sağlayacaktır. Bu vesileyle ilk 5 yılın sonunda yeni sistemin mezunlarının verimliliği gözlemlenmeye başlayabilir. Bu aşamada mezunların takibi ve iş piyasası ile iş birliklerinin geliştirilerek bireylerin istihdamının artırılması önem kazanmaktadır. Dolayısıyla 2028 – 2033 süreci ilk mezunların istihdama katılımlarının artırılması istikametinde çalışmaları içermelidir. Diğer yandan güncel sistemin yeni katılımcılarının da sisteme adaptasyonu, sistemin gelişime açıklığı ve sürdürülebilirliğinin izlenmesi açısından bu ikinci beş yıllık süreçte önem arz etmektedir. Bu sürecin ilk unsuru olarak karşımıza, HBÖ kurumları, devlet ve piyasadaki özel teşebbüsler ile iş birliklerinin oluşturulması ve bunların yasal mevzuatlar içine konuşturulması çıkar. Bu süreç yasal düzenlemeler paralelinde 2028 – 2033 seneleri arasında takip edilmeli ve yürütülmelidir.

HBÖ kurumlarında bölgesel ve kurumsal farklılıkların ortadan kaldırılması istikametinde farklı bölgelerdeki okullar arası kültürel farklılık ve ihtiyaçların giderilmesi önem arz etmektedir. İlk beş yıllık süreçte zaten ülke gereksinimlerine göre programların oluşturulmasında süreç, bölge ve yerel gereksinimlere göre çeşitlendirilmelidir. Bu istikamette ilk beş yılın sonuçları yerel ve bölgesel anlamda ikinci beş yıllık süreçte analiz ve tetkik edilebilir. Bu istikamette tedbirler alınıp yerel çözümler ikinci beş yıllık süreçte uygulanabilir. Bu anlamda 2028 – 2033 hedefleri bağlamında yerel kurumların özerk kararlar alarak kendi özel programlarını oluşturmaları istikametinde yasal düzenlemeler de yapılmalıdır. Kişiler sahip oldukları becerilere istinaden kurumdan bağımsız projeler de hayata geçirebilmelidirler. Bunların da gerekli yasal düzenlemeleri yapıp, girişimcilik istikametinde yollar açılmalıdır.

Yöresel el sanatlarının gelişmesini sağlayacak eğitim ve üretim planlaması ilk beş yıllık süreçte eğitim programlarının güncellenmesi sürecinde dikkate alınmış olmalıdır. Bu bağlamda yerel programlardan yetişen meslek sahiplerinin piyasada istihdamı anlamında iş birlikleri de bu ikinci beş yıllık süreçte geliştirilmelidir. İkinci beş yıllık sürecin başında yerel ölçekte yeni sistemin çıktılarına yönelik tesis edilecek araştırma, geliştirme, pazarlama ve üretim birimleri oluşturulmalıdır. Bu anlamda istihdamın bir nebzesi bu şekilde çözümlenebilir. Yetişen elemanların uygun bir kısmı doğrudan bu tesislere kanalize edilerek hem işsizlik oranı azaltılırken hem de üretim anlamında doğrudan bir faaliyete geçilebilir.

Uzaktan eğitim, harmanlanmış ve hibrit öğrenme modellerinin ilk beş yıl sonrasındaki uygulamaları 2028 – 2033 sürecinde izlenmeli ve analiz edilmelidir. Böylelikle bu uygulamaların her yerden eşit standartlarda ulaşılabilir ve sağlanabilir olması test edilip geliştirilebilir.

AB programları ile eğitim program içeriklerinin akreditasyonu 2028 – 2033 hedefleri içinde sürdürülebilirliğin tetikleyicisi olarak uygulanmalıdır. Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi (Gündem 2030) kapsamındaki dördüncü hedef (SKA4) – Nitelikli Eğitim) Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek. Bu istikamette; sürdürülebilir eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik programların içerikleri tekrardan güncellenmelidir. Bu kapsamda, sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barışçıl ve şiddetten uzak kültür, küresel vatandaşlık, kültürün kalkınmaya yönelik geliştirilmesi gibi bilgi ve becerilerin geliştirilmesine öncelik verilmektedir. Ayrıca, derslerde döngüsel tasarım, karbon ayak izini azaltmak, biyomalzeme kullanımı, geri dönüşüm gibi uygulamaların kullanımına da özen gösterilmelidir.

Girişimcilik becerilerini arttıracak, ekonomik büyümeye katkı sağlayacak iş disiplinleri de bu eğitim programları paralelinde sektörle iş birlikleri ile geliştirilmelidir. Program sonunda alınan belge ve sertifikaların dünya standartlarında geçerliliği için akreditasyonların sağlanması ve gerekli süreçlerin yasal takibi de bu süreçte 2028 – 2033 hedeflerinin ana aksını teşkil etmelidir. Çağdaş dijital ve bilişim araçlarını yetkin kullanabilme anlamında HBÖ mahiyetinde ortak genel kurslar ve mesleğe yönelik kurslar da açılmalı ve bu süreçte akredite sertifikasyonlar ile uygulanabilir hale getirilmelidir. Her ilçede en az bir Halk Eğitim Merkezinin kurulması ve güncel sisteme adaptasyonu da erişim düzeyini ikinci beş yıllık süreçte arttıracak bir diğer unsur olarak karşımıza çıkar.

İş dünyası iş birliği ile girişimcilik, AR – GE, inovasyon ile destek fonları hakkında eğitim danışmanlık ve bilgi desteğinin sağlanacağı birimlerin oluşturulması sahada çalışan meslek sahiplerinin yaratacakları kaynakları çeşitlendirecek ve arttıracak bir diğer unsurdur. 2030 – 2033 senesi arasında ilk mezunların ilk iki yıllık iş tecrübelerinin ardından işlerindeki temel sistemin oturmasını takiben bu tarz eğitimleri almaları da sağlanmalıdır. Böylelikle 2030’lu yıllarda yeni sisteme göre yetişen ve iş tecrübesine sahip uzmanlar AB projelerine ve benzeri uluslararası projelere başvuracak ve uluslararası ortaklar yaratacak düzeylere gelebilir ve kayda değer kazançlar sağlayarak ülke ekonomisine katkıda bulunabilirler. Bu vesileyle HBÖ’de işletmeler, OSB, Halk Eğitim Merkezleri, Kültür Merkezleri, MYO ve üniversitelerin iş birliklerinin güçlendirilmesi ikinci beş yıllık süreçte esastır. Mezunların ve piyasada çalışanların HBÖ sistemine verilerini güncelleyerek girmeleri ve tecrübelerini aktarmaları izleme sistemi açısından çok verimli olacaktır. Her iki yönde mevcut sistemin sürdürülebilirliği ve geliştirilebilirliğinin esası buradan geçmektedir.

Marka, patent ve tasarımların bireysel ve kurumsal ölçekte desteklenip iş dünyasında karşılık bulması da bu eğitim modelinin saygınlığını arttıracak bir unsur olacaktır. Benzer

ihtiyaçların ikinci beş yıllık süreçte karşılanmasında dezavantajlı bireylere yönelik çalışmaların da müstakilen gerçekleştirilmesi öngörülmelidir.

Ulusal eğitim stratejisi doğrultusunda, 2028-2033 dönemi için belirlediği hedeflerle hayat boyu öğrenme konusunda ilerlemeyi amaçlamaktadır. Bu hedefler, eğitim kalitesinin ve fırsat eşitliğinin artırılmasını içermektedir. Dijitalleşmenin getirdiği yeniliklerin kullanımıyla herkese ulaşabilecek programların oluşturulması, istihdama yönelik kursların planlanması ve nitelikli eğitimcilerle toplumun her kesimine ayrımcılık yapmadan ulaşılması gibi önemli unsurları içermektedir.

Hayat Boyu Öğretim kurumlarındaki kurslara katılım oranları oldukça önem taşımaktadır. Toplumun gelişmesi ve nitelikli bireylerin çoğalması, ülkemizin gelişmişlik düzeyinin artmasına da neden olacaktır. Bu kapsamda temel eğitimlerini tamamlamış her bireyin en az iki alanda kişisel gelişim kurslarına katılmasını zorunluluk haline getirmek, kurslara katılım oranını ve devamlılığı arttıracaktır.

Yabancı dil öğrenimine yönelik hayat boyu öğrenme programlarını genişleterek, bireylerin küresel düzeyde rekabet güçlerini artırmayı ve uluslararası alanda başarılı olmalarını sağlayabilmelidir. Girişimcilik becerilerinin öğrenimini artırarak, bireylerin iş hayatında girişimci olmalarını teşvik etmeyi ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacaktır.

Öğrenme materyallerinin ve teknolojinin kullanımı yaygınlaştırılarak dijital okuryazarlığı, finans okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme gibi alanlarda tüm yaş gruplarına verilmiş olması oldukça önem taşımaktadır. Bireyin gelişimine yönelik, bilgiye erişme, bilgiyi işleme, anlamlandırma, güvenilir kaynaklara ulaşabilme, nitelikli kaynakları tespit edebilme gibi pek çok beceriyi beraberinde getirmektedir.

Son olarak, Türkiye'nin eğitim sistemi ve hayat boyu öğrenme programlarına yatırım yapması gerekmektedir. HBÖ kapsamında, coğrafi işaretler gözetilerek bölgeye özgü yeni modüler programların oluşturulması, kültürel mirası küresel eğilimlerle işleyerek kaybolan zanaatların yenilenmesine/güncellenmesine de öncelik verilmelidir. Bu sayede, Türkiye eğitim alanında uluslararası standartlara uygun bir seviyeye ulaşacak ve toplumsal, ekonomik ve çevresel açıdan sürdürülebilir bir gelecek için gerekli beceri ve bilgi birikimini kazandıracaktır.

ANA HEDEF-1

Hayat boyu öğrenme kurumlarındaki bölgesel ve kurumsal farklılıkların ortadan kaldırılması için standartların oluşturulması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedeflere Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Farklı bölgelerdeki okullar arası kültürel farklılıkların ve ihtiyaçların giderilmesi					✓
2	Yerel kurumların özerk kararlar alarak kendi özel programlarını oluşturması ile ilgili yasal düzenlemelerin yapılması				✓	
3	Kişilerin kurumdan bağımsız proje yürütmesi için düzenleme yapılması				✓	
4	Yöresel el sanatlarının gelişmesini sağlayacak bir eğitim ve üretim planlaması geliştirilmesi ve pazarlama olanaklarının artırılması					✓
5	Uzaktan eğitim, harmanlanmış ve hibrit öğrenme modellerinin derslerde uygulanabilirliğinin artırılması, derslerin her yerden ulaşılabilir olması					✓
6	Coğrafi işaret, kültürel mirası global trendlerle işleyerek kaybolan zanaatların yenilenmesine/güncellenmesine olanak sağlayacak düzenlemelerin yapılması ve eylem planının uygulanması					✓
7	Yerel ve bölgesel çalışmaların analizi yapılarak çözüme yönelik uygulamaların yapılması gelişmesini sağlayacak bir eğitim ve üretim planlaması geliştirilmesi ve pazarlama olanaklarının artırılması				✓	

ANA HEDEF-2

Eğitim programlarının Avrupa Birliği kapsamında akredite edilmesi ve programların artırılması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Sürdürülebilir eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik programlar geliştirilmesi				✓	
2	Girişimcilik becerilerini artıracak, ekonomik büyümeye katkı sağlayacak iş disiplinlerinin oluşturulması				✓	
3	Program sonunda alınan sertifikaların, dünya standartlarında geçerliliğinin sağlanarak yurt dışındaki istihdamın desteklemesinin sağlanması					✓
4	Gençlerin bireysel ve mesleki gelişimlerini güçlendirerek, dijital gelişimlerini arttıracak kurs programlarının oluşturulması			✓		
5	Özel eğitim alanında her ilde en az bir halk eğitim merkezinin kurulması				✓	
6	Örgün eğitimi destekleyecek ve tamamlayacak kurs programlarının dijital gelişmelere entegre edilerek sürekli				✓	

	güncellenmesi, seçmeli ders veya bağımsız dersler olarak programlara konması					
7	Bireylerin temel eğitimden sonra en az iki alanda kişisel eğitim kurslarına katılmasını sağlamak			✓		
8	Öğrenme materyallerinin ve teknolojinin kullanımı yaygınlaştırılarak dijital okuryazarlığı, finans okuryazarlığı, eleştirel düşünme gibi alanlarda tüm yaş gruplarına verilmiş olması			✓		

ANA HEDEF-3

İş dünyası iş birliği ile girişimcilik, AR-GE ve yenilikçilik ile destek fonları hakkında eğitim, danışmanlık ve bilgi desteği sağlayacak birimler oluşturulması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı		✓		
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Hayat boyu öğrenmede işletmeler, organize sanayi bölgeleri, halk eğitim merkezleri, kültür merkezleri, meslek yüksekokulları ve üniversitelerin iş birliğinin güçlendirilmesi				✓	
2	Bireyin Hayat Boyu Portfolyosu oluşturularak istihdamına katkı sağlayacak Mesleki İzleme Sisteminin herkes tarafından ulaşılabilmesinin sağlanması				✓	

3	Marka, patent ve tasarımların bireysel olarak desteklenip, iş dünyasında karşılık bulmasını sağlayacak iş birliklerinin yapılması					✓
4	İhtiyaçlar değiştiğinde farklı istihdam alanlarının oluşmasının gündeme alınması için düzenli olarak, paydaşlarla kapsamlı çalıştay düzenlenmesi					✓
5	Dezavantajlı bireylerin aldıkları eğitimlerden sonra istihdam oranının %65 artması					✓
6	HBÖ kurumları, devlet ve piyasadaki özel teşebbüsler ile iş birliklerinin oluşturulması ve bunların yasal mevzuatlar içine konuşlandırılması					✓
7	Yerel ölçekte yeni sistemin çıktılarına yönelik tesis edilecek araştırma, geliştirme, pazarlama ve üretim birimleri oluşturulmalıdır					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓		✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri			✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık	✓		✓
İletişim Kurma	✓		✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme			
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı		✓	
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓

Girişimcilik	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	✓
Veliler		✓	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler		✓	✓
Sendikalar			
Belediyeler	✓		✓
Valilikler			
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği		✓	✓
Diğer Bakanlıklar		✓	✓
Medya		✓	✓

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Hayat boyu öğrenme programlarının Avrupa standartları çerçevesinde güncellenmiş olması
2	Hayat boyu öğrenme programlarının meslek standartları çerçevesinde akredite edilmiş olması
3	Hayat boyu öğrenme kurumlarında Mesleki Girişim İzleme sisteminin hayata geçirilmiş olması ve mezunların takip ediliyor olması
4	Hayat boyu öğrenme kurumlarında uzaktan eğitim portalının hayata geçirilmiş, esnek eğitim modellerinin geliştirilmiş, bu doğrultuda çevrimiçi eğitim, uzaktan eğitim ve hibrit eğitim gibi modellerin yaygınlaştırılmış olması
5	Hayat Boyu Öğrenme kurumlarının marka, model, tasarım ve patent tescil alma başarısının artması, HBÖ ve iş dünyası arasında destek olacak birim oluşturulması
6	Bireylerin istihdamını, mesleki becerilerini arttıracak, destek eğitim programlarının hazırlanmış ve uygulanabilir olması
7	Coğrafi işaretler ve kültürel mirası yaşatacak kaynaklar oluşturulmuş, yaygınlaştırma çalışmalarının yapılıyor olması
8	Özel eğitim ve dezavantajlı bireylere yönelik kurs programlarının güncellenmiş olması ve tüm illerde halk eğitim merkezleri bünyesinde bunlara yönelik kursların açılmış olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Kadınların iş yaşamında daha fazla yer alması için girişimcilik, teknoloji ve liderlik gibi alanlarda kadınlara özel hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmiş ve uygulanıyor olması
2	Dezavantajlı kişilere yönelik eğitimlerle işletmelerde istihdam oranının %100 artmış olması
3	İstihdama yönelik mesleki eğitimlerden sonra kadınların istihdam oranının %100 artmış olması

4	Dezavantajlı gruplar ve engelli bireylerin, özel ihtiyaçlarına uygun programlardan yararlanabilecekleri şekilde destekleniyor olması
5	Özel eğitim alanında özelleşmiş hayat boyu eğitim kurumlarının her ilde en az 1 adet açılmış olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Hayat boyu öğrenme kurumlarında görev alan tüm öğretmen ve usta öğreticilerin 500 saatlik mesleki gelişim eğitimlerinin tamamlanmış olması
2	Sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barışçıl ve şiddetten uzak kültür, küresel vatandaşlık, kültürün kalkınmaya yönelik geliştirilmesi gibi bilgi ve becerilerin geliştirilmesine öncelik veriliyor olması
3	Bireyselleştirilmiş hayat boyu öğreniminin yapıyor olması ve kişinin bireysel hayat boyu portfolyosunun oluşturulmuş olması
4	Temel eğitimden sonra, her yurttaşın kişisel gelişimine yönelik en az 3 alanda mecburi eğitime katılmış olması
5	Öğrenme materyallerinin ve teknolojinin kullanımı yaygınlaştırılarak dijital okuryazarlığı, finans okuryazarlığı, eleştirel düşünme gibi alanlarda tüm yaş gruplarına eğitim verilmiş olması

2023-2033
OKUL PSİKOLOJİK
DANIŞMANLIĞI

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Prof. Dr. Ragıp Özyürek (Bölüm Editörü)

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- ragipozyurek@aydin.edu.tr

Prof. Dr. Yasemin Yavuzer

- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
- yyavuzer@ohu.edu.tr

Prof. Dr. Aslı Uz Baş

- Dokuz Eylül Üniversitesi
- asli.uzbas@deu.edu.tr

Prof. Dr. Nursel Topkaya

- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- nursel.topkaya@comu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi İdil Eren Kurt

- Çukurova Üniversitesi
- idilerenkurt@gmail.com

Öğr. Gör. Burak Köksal

- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
- burak.koksal@gop.edu.tr

Uzm. Psk. Dan. (Doktorant) Tuğba Güler

- Milli Eğitim Bakanlığı
- glrtugba@hotmail.com

***Hazırladığımız bu bölüm genç yaşta aramızdan ayrılan
Psk. Dan. Yiğitcan Özkan'a adanmıştır.***

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞI EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

İnsanların yaşamlarında karşılarına çıkan önemli fırsatları değerlendirebilmesi ve tehditlerin etkili bir şekilde üstesinden gelebilmeleri, bireylerin gelişim dönemlerine özgü ihtiyaçlarını belirlemek, risk durumlarına karşı onları güçlendirmek, onlara gerekli ruh sağlığı hizmetlerini zamanında ve etkili bir şekilde sunmakla mümkündür. Bu sayede bireylerin var olan potansiyelini en üst düzeyde kullanmaları sağlanabilir ve iyi oluşları desteklenebilir. Psikolojik danışma hizmetleri insanların yaşamlarında var olan fırsatları iyi bir şekilde değerlendirebilmesi ve yaşamda karşılaşılan zorlukların etkili bir şekilde üstesinden gelebilmesi için verilen profesyonel bir psikolojik yardım sürecidir. Bu psikolojik yardım süreci okullarda okul psikolojik danışmanlığı hizmetleri ile öğrencilere sağlanmaktadır.

Okul psikolojik danışmanlığı hizmetleri 1950'li yıllardan başlayarak planlanmaya başlanmış, 1970'li yıllarda okul rehberlik servisleri kurularak "rehber öğretmen" gibi isimlerle personel istihdamına başlanmıştır. 1980'li yılların sonundan başlayarak ise lisans düzeyinde psikolojik danışman eğitimi alanlar istihdam edilmiştir. Önceleri birçok okulda "rehber öğretmen" bulunmazken, son yıllarda ise bir okulda birden fazla istihdam edilmeye başlanmış ve psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) anabilim dalından mezun olanlar psikolojik danışman olarak istihdam edilmişlerdir.

Devlet ve özel okullarda psikolojik danışmanların mesleki doyumlarını, mesleki tükenmişliklerini, mesleki yetkinlik ve başarılarını etkileyen çeşitli durumlar söz konusudur. Psikolojik danışman/öğrenci oranının 1/250'den çok daha fazla olması, bu hizmetlerin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Rehberlik servislerinde çeşitli olanakların (oda olmaması, oda sayısı yetersizliği, donanım yetersizliği gibi) yetersizliği söz konusudur.

Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı okullarda, okul psikolojik danışmanlığı hizmetleri mevcut durumda 8. sınıflarda haftada 1 saat Rehberlik ve Kariyer Planlama, 12. sınıflarda da haftada 1 saat olmak üzere rehberlik ve yönlendirme dersi aracılığıyla yürütülmektedir

(<https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>).

Psikolojik Danışman Eğitimi, köklerini eğitsel ve mesleki rehberlik ile psikolojik danışma, insan gelişimi, süpervizyon ve klinik uygulamalardan alan özgün bir akademik disiplini ifade eder. Lisans ve lisansüstü düzeyindeki psikolojik danışman eğitimi programlarının temel odağı, uygulama yeterliği olan, psikolojik danışma meslek etiğine uygun davranan ve güçlü bir psikolojik

danışman kimliğine sahip profesyonel psikolojik danışmanların yetiştirilmesidir. Lisansüstü düzeyde psikolojik danışman eğitimi programları, psikolojik danışma kuram ve uygulamalarının eğitimini verecek geleceğin akademisyenlerinin eğitime ve hazırlanmasına odaklanır. Bu eğitim programı, bağımlılık psikolojik danışmanlığı, kariyer psikolojik danışmanlığı, klinik rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı; üniversite psikolojik danışmanlığı, evlilik, çift ve aile psikolojik danışmanlığı ve okul psikolojik danışmanlığı gibi uygulama alanlarında uzmanlaşmayı içerir (CACREP, 2016; PDR-EPDAB, 2022). Bu bağlamda Türkiye’de psikolojik danışman eğitimi lisans programının temel amacı, yaşam boyu gelişim bakış açısıyla farklı gelişim dönemlerindeki bireylerin ve grupların ruhsal açıdan sağlıklı bir biçimde gelişebilmeleri, iyilik hallerinin korunabilmesi ve sürdürülebilmesi ile akademik, kariyer, sosyal ve duygusal, kişisel ve ilişkisel güçlüklerinin üstesinden gelebilmeleri için gereksinim duyabilecekleri önleyici, geliştirici ve çözüm bulucu ruh sağlığı hizmetlerini/psikolojik yardım hizmetlerini etkili biçimde sunabilen; mesleki etik ilke, kural ve yasalara bağlı; kültürel farklılıklara duyarlı, alanındaki bilimsel gelişmeleri izleyen psikolojik danışmanlar yetiştirmektir. Aynı zamanda PDR alanının temel yeterliliklerini kazandırmak ve okul psikolojik danışmanlığı, kariyer psikolojik danışmanlığı, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, klinik rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı, aile, evlilik ve çift psikolojik danışmanlığı, bağımlılık psikolojik danışmanlığı ve üniversite psikolojik danışmanlığı gibi alanlarda uzmanlaşma öncesi kavramsal bilgi ve uygulama becerileri ile zenginleştirilmiş bir altyapı oluşturmak hedeflenmektedir (PDR-EPDAB, 2022).

Türkiye’de lisans düzeyinde psikolojik danışman eğitiminin içeriği (zorunlu dersler) oldukça kapsamlı ve disiplinlerarası bir yaklaşıma dayalıdır. Program kapsamında eğitim bilimleri, özel eğitim ve psikoloji ile ilgili derslerin yanı sıra ilk iki yılda sosyoloji, felsefe ve kültürel antropoloji gibi diğer disiplinlerin dersleri yer almaktadır. Son iki yılda ise ağırlıklı olarak psikolojik danışma alanı ile ilgili dersler okutulmaktadır. Bu derslerin önemli bir kısmı psikolojik danışma beceri ve müdahalelerini kuramsal düzeyde öğretme ile ilgilidir. Çekirdek programdaki kuramsal derslerin bir kısmı ise başta okul psikolojik danışmanlığı olmak üzere, aile psikolojik danışmanlığı ve klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı gibi uzmanlık alanlarına göre belirlenmiştir. Kuramsal derslerin yanı sıra gözlem, görüşme ve yaşantı kazanmaya yönelik, gerçek yaşam koşullarında uygulamaların yapıldığı dersler de programda yer almaktadır. Lisansüstü düzeyde ise yine 1980’li yıllardan başlayarak yüksek lisans ve doktora düzeylerinde eğitimler vermeye başlanmıştır. Türkiye’deki psikolojik danışmanların çoğunluğu MEB’de istihdam edildiği için lisans düzeyindeki psikolojik danışman eğitimi okul psikolojik danışmanı yetiştirmeye yönelik derslere önem verilir. Örneğin, psiko eğitim programı geliştirme, okul psikolojik danışmanlığı programını geliştirme ve değerlendirme konularıyla ilgili olarak “PDR’de program geliştirme” dersi Türkiye genelindeki PDR programlarında bulunmaktadır. Diğer dersler ise okullarda yapılan uygulamalardır. Bu uygulamalarda okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili uygulamalar yapılır. Örneğin, okullarda PDR uygulamaları ve mesleki rehberlik uygulamaları birçok lisans eğitiminde bulunan derslerdir.

Okul psikolojik danışmanlığı alanında önemli bir gelişme Mesleki Yeterlilik Kurumunda Okul Psikolojik Danışmanlığı Ulusal Standardının 2017 yılında Resmî Gazete’de yayımlanmasının ardından, 2021 yılından başlanarak Ulusal Mesleki Yeterliliklerin hazırlanması için çalışmaların başlatılmış olmasıdır. Psikolojik danışman eğitiminde önemli bir diğer gelişme, 2020’li yıllarda akreditasyon çalışmalarının hızlanması ve somutlaşmasıdır. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (Türk PDR Derneği) bünyesinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Birimi (PDR-EPDAB) 2021 yılında kurulmuş ve Yükseköğretim Kalite Kuruluna ulusal akreditasyon kuruluşları arasında yer almak için 2022 yılında tescil başvurusunda bulunulmuş ve YÖKAK tarafından bu başvuru iki yıl için onaylanmıştır. Yine aynı yılda Psikolojik Danışman Eğitimi, Süpervizyonu ve Akreditasyonu Sempozyumu yapılmış ve bir geleneğin başlatılması sağlanmıştır. Okul psikolojik danışmanlığı açısından ise PDR-EPDAB tarafından 2022 Okul Psikolojik Danışmanlığı Ulusal Standartlarının hazırlanması önemli bir gelişmedir.

Devlet ve özel okullarda psikolojik danışmanların mesleki doyumlarını, mesleki tükenmişliklerini, mesleki yetkinlik ve başarılarını etkileyen çeşitli durumlar söz konusudur. Psikolojik danışman/öğrenci oranının 1/250’den çok daha fazla olması, bu hizmetlerin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Rehberlik servislerinde çeşitli olanakların (oda olmaması, oda sayısı yetersizliği, donanım yetersizliği gibi) yetersizliği söz konusudur. Kapsamlı gelişimsel okul psikolojik danışmanlığı programının uygulandığı okul sayısının yetersiz olduğu söylenebilir. Okullarda istihdam edilen psikolojik danışmanların uzun yıllar “rehber öğretmen” kadrosunda istihdam edildikten sonra psikolojik danışman kadrosunda istihdam edilmesi biraz olsun yararlı bir gelişme olarak kabul edilebilir. Okul psikolojik danışmanları ile ilgili önemli bir konu akreditasyon konusudur. Okul psikolojik danışmanlarının akredite edilmesi günümüzde söz konusu değildir. Okul psikolojik danışmanlarının sağlayacakları hizmetin sonunda öğrencilerin kazanacağı yeterlilikler konusu da Türkiye’de ele alınmış bir konu değildir. Öte yandan günümüzde Okul Psikolojik Danışmanlığı e-Bülteni ile Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi yayın hayatına başlamış olup periyodik olarak yayın yapmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak, topluma etkili psikolojik yardım hizmeti sunmanın yolu nitelikli psikolojik danışman eğitiminden ve yetkin psikolojik danışmanlar yetiştirmekten geçmektedir. Psikolojik danışma yeterlilik alanları arasında profesyonel yönelim ve etik uygulama, sosyal ve kültürel çeşitlilik, insan büyümesi ve gelişimi, kariyer gelişimi, psikolojik danışma ve yardım ilişkisi, grupla psikolojik danışma ve grup çalışması, değerlendirme ve psikolojik test uygulama, araştırma ve program değerlendirme bulunmaktadır.

Kaynaklar

6. Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (2016). 2016 CACREP Standards. Alexandria, VA: Author. <https://www.cacrep.org/glossary/>
7. PDR-EPDAB (2022). Bireyle psikolojik danışma uygulamaları ulusal standartları-sürüm 1.0 26.08.2022 <https://pdr.org.tr/akreditasyon/akreditasyon-belgeler/>

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrencilerin akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan önleyici, gelişimsel, iyileştirici ve destek içeren dolaylı psikolojik danışma hizmetlerinin tüm öğrencilere ulaştırıldığı söylenemez. Okullarda PDR hizmetlerini tüm öğrencilere ulaştırma aracı sınıf rehberliği programı ve haftalık ders çizelgesinde yer alması gereken sınıf rehberliği saatleridir. Mevcut durumda ilkokul, ortaokul (8. Sınıflar hariç) ve liselerde (12. Sınıflar hariç) sınıf rehberliği programının uygulanacağı bir zaman bulunmamaktadır. Bu hizmetlerin tüm öğrencilere ulaştırılmamasının diğer nedeni okullarda istihdam edilen psikolojik danışman sayısının yetersizliğidir. Bugün psikolojik danışmanı olmayan çok sayıda okul bulunmaktadır.

Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği tarafından okul psikolojik danışmanı başına düşen öğrenci sayısının en az 250 olması gerektiği ifade edilmektedir. Ülkemizde ise bu konuda yönetmelik hazırlanmış olmasına karşın 1/250 oranının oldukça gerisinde kaldığı düşünülmektedir. Özellikle dezavantajlı bölgelerdeki okullarda bu oranın da yetersiz kaldığı düşünülürse, MEB'in çok daha fazla psikolojik danışman istihdam etmesi bir gereklilik olarak düşünülebilir.

Ülkemizdeki kurum ve kuruluşlarda önleyici ve geliştirici ruh sağlığı hizmetlerine gereksinim duyulmaktadır. Bu gereksinimi karşılamak için yapılması gerekli olan çalışmalardan birisi psikolojik danışmanların istihdam olanaklarının artırılmasıdır. Ancak ülkemizde psikolojik danışman eğitiminin, eğitim bilimleri bölümü içinde bir anabilim dalı düzeyinde örgütlenmesi, anabilim dalı yerine bölüm düzeyinde yapılandırılmaması ve uzmanlık alanlarına göre lisansüstü eğitim verilememesi birçok sıkıntıya neden olmaktadır. Örneğin, psikolojik danışman eğitimi bölüm düzeyinde yapılandırılmadığı için uzmanlık alanlarına göre lisansüstü eğitim verecek anabilim dalları açılmamakta, bu anabilim dallarında ihtiyaç duyulan sayıda öğretim üyesi istihdamı yapılamamakta ve dolayısıyla, bilimsel gelişmeler daha yavaş sağlanabilmektedir. Ayrıca, lisans eğitimi mezunları bu uzmanlık alanlarına uygun lisansüstü düzeyde eğitimler alamadıkları için istihdam olanakları da azalmaktadır. PDR-EPDAB henüz yeni kurulduğu ve Türkiye'de psikolojik danışman eğitimi verilen programların PDR-EPDAB tarafından akreditasyonuna başlanılmadığı için gözlem, görüşme, yaşantı kazanma ve uygulamalı derslerle ilgili ulusal standartlar henüz eğitim kalitesine yansıtılmamıştır. Bunun sonucunda mezunlar gerek süpervizyon gerekse uygulama olanakları bakımından gereken kalite standartlarında eğitim alamamakta (Özyürek, 2009) ve bu da kendilerini mesleki olarak yetersiz hissetmelerine, gerekli mesleki bilgi ve beceri yoksunluğu nedeniyle tükenmişlik yaşamalarına, özelde kendi psikolojik danışma merkezini açma konusunda isteksiz olmalarına ve farklı istihdam alanlarına başvuru yaparken güvensiz olmalarına neden olabilmektedir.

Okul psikolojik danışmanlığı uzmanlık dalı özelinde ise lisansüstü eğitimler yaygınlaştırılmış olsaydı hem nicel hem de nitel bakımdan ilerlemeler olacaktı. Örneğin, bu uzmanlık

dalındaki öğretim üyelerinin sayıları şimdikine kıyasla çok daha fazla olacaktı. Okullarda ise bu alanda lisansüstü eğitim almış olan psikolojik danışmanlar istihdam edilebilecekti.

Okullarımızda öğrencilerin yaşadıkları çok sayıda sorun vardır. Bunların en zorlu olanları, erken okul terki, çocuk gelinler, madde bağımlılığı, sigortasız çocuk işçiliği, suça bulaşma (Kızıldaş, 2023), sınav kaygısı, zorbaca davranışlar, problemlerli internet kullanımı vb. olarak sıralanabilir. Bu alanlarda veli ve öğretmenlerle iş birliği halinde okul psikolojik danışmanları birçok çalışma yapabilecekken, diğer yandan, okul psikolojik danışmanlarının istihdamına gereken önemin verilmediğini görebiliriz. Çok sayıda psikolojik danışman MEB’de istihdam edilmesine karşın, uzun yıllardır psikolojik danışman ya da okul psikolojik danışmanı kadrosunda istihdam edilememişlerdir. Bunun yerine “rehberlik öğretmeni” gibi bir kadroda istihdam edildikleri için alan dışı mezunlar istihdam edilmiş ve ne yazık ki yeni mezunlar MEB kadrolarında istihdam edilememiştir. En son yayımlanan Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinde ise nihayet “rehberlik öğretmeni/psikolojik danışman” şeklinde kadro ismi yazılmıştır. PDR mezunları psikolojik danışman unvanı kullanabilmeye başlamıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının daha etkili hizmetler sunması ve okul psikolojik danışmanlığı programlarının daha yeterli biçimde uygulanması için psikolojik danışmanlara sağlanması gerekli olanaklar vardır. Bunların başında rehberlik servislerinin fiziksel koşulları ve teknolojik donanım olanaklarının geliştirilmesi; programın geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi ile ilgili modellerin geliştirilmesi; okul psikolojik danışmanlarının akredite edilmesi gibi konular bulunmaktadır. Ülkemizdeki okul psikolojik danışmanlarının yürüttükleri çalışmaların öğretmen ve veliler tarafından nasıl algılandığının araştırılması da önemlidir. Ayrıca, okul psikolojik danışmanlığı alanındaki dergi ve sempozyumların daha çok geliştirilmiş olması da önemli bir ihtiyaç konusudur.

Kaynaklar:

Kızıldaş, Y. (2023). The Destruction Seen in Disadvantaged Bilingual Students in Rural Regions of Turkey: A Theoretical Study of Sad Portraits. *International Journal of Progressive Education*, 19(2), 54-73.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Psikolojik danışman eğitiminin bölüm düzeyinde verilememesi ve okul psikolojik danışmanlığı lisansüstü programlarının açılmamış olması
2	Özellikle okul psikolojik danışmanlığı gibi alanlardaki gözlem, görüşme, yaşantı kazanma ve uygulamalı derslerle ilgili ulusal standartların henüz eğitim kalitesine yansıtılmaması
3	MEB’de istihdam edilen okul psikolojik danışmanı ya da psikolojik danışman kadrosunun ihdas edilememesi
4	Öğrencilerin akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan PDR hizmetlerinin tüm öğrencilere ulaştırılmaması
5	Öğrenci başına düşen psikolojik danışman sayısının yetersizliği

6

Haftalık ders çizelgelerinde sınıf rehberliği programının uygulanması için zaman ayrılmaması

7

Okul psikolojik danışmanlığı programlarının etkili biçimde uygulanmasında zorlukların yaşanması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Psikolojik danışman eğitimi alan öğrencilerin sahip oldukları sosyoekonomik olanaklardan bağımsız olarak nitelikli eğitime erişebilme konusunda eşit fırsatlara sahip oldukları söylenemez. Bunun nedenlerinden biri PDR anabilim dallarında görev yapan öğretim üyesi sayı ve niteliklerinin farklılık göstermesidir. Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzunda yer alan bilgilere göre PDR anabilim dallarında görevli öğretim üyesi sayısı 3 ile 16 arasında değişmektedir (YÖK Lisans Atlası, 2022). Lisans düzeyindeki psikolojik danışman eğitimi 1980’li yıllarda başlamasına karşın, gözlem, görüşme, yaşantı kazanma ve uygulamalı derslerin öğretimine ilişkin standartlar konusunda psikolojik danışman eğitimcileri arasında fikir birliğine varıldığını söylemek zordur. Bu durum nedeniyle, çeşitli üniversitelerdeki süpervizörlerin aday psikolojik danışmanlara sağladıkları süpervizyon olanakları bakımından da eşitsizlikler yaşanabilmektedir (Özyürek vd., 2019). Bir diğer eşitsizlik, ÖSYM’nin PDR lisans programlarına ayırdığı öğrenci kontenjanlarının yüksek olması ve anabilim dallarında görevli öğretim üyesi sayısının eşitsizliği nedeniyle psikolojik danışman eğitimcilerinin ders yüklerinin ve sorumlu oldukları öğrenci sayısının fazla olmasıdır. Bu konuda yürütülen bir araştırma (Özyürek vd., 2019) sonucunda PDR anabilim dalında görev yapan öğretim elemanlarının (n = 165) haftalık ders yüklerinin 20 saatten ve sorumlu oldukları öğrenci sayısının da 250’den fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı araştırma kapsamında psikolojik danışman eğitimcilerinin yanıtlarına göre var olan bireyle psikolojik danışma oda sayısı ortalamasının (n = 129) 3.48 ve grupta psikolojik danışma oda sayısı ortalamasının (n = 126) 1.72 olduğu bulunmuştur (Özyürek vd., 2019).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından bakıldığında, özellikle kültürel faktörlerin etkisi, toplumsal yaşamdaki birçok alanda cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımını da beraberinde getirmektedir. Açık ve örtük birçok uygulamada, erkekler kadınlara göre, heteroseksüel yönelime sahip kişiler de kuir (queer) kişilere göre daha öne çıkmaktadır. Okullarda LGBTİ+ öğrencilerin varlığı çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Okul psikolojik danışmanlarına öncelikle LGBTİ+ öğrencilerin varlığını koşulsuz olarak kabul etmeleri, sonra da hak ve ihtiyaçları konusunda destek vermeleri konusunda önemli bir görev düşmektedir. Psikolojik danışmanların yetiştirilmesinde nefret söylemi, ayrımcılık, zorbalık ve şiddet dilini önlemeye yönelik çalışmalara (Kaos GL Derneği, 2021) odaklanılması önem taşımaktadır. Benzer bir biçimde velilerle ve öğretmenlerle konsültasyonu da içeren bu kapsamdaki psikososyal destek çalışmaları ve önleyici çalışmaların yapılmasında kültüre duyarlı anlayışı benimseyen psikolojik danışmanların yetiştirilmesi bir ihtiyaçtır. Ayrıca psikolojik danışman

eğitimcilerinin de çok kültürlülük ve hak savunuculuğu bakış açısıyla psikolojik danışman eğitimini yürütmesi önemli ve gereklidir.

Kariyer gelişimi olarak bakıldığında mesleklerin kadın işi veya erkek işi olarak tanımlanması, cinsiyetçi biçimde ayrıştırılması, üst düzey yönetim görevlerine daha çok erkeklerin getirilmesi, zor görevlerin kadınlara verilmemesi, LGBTİ+ bireylerin gerekli yeterliklere sahip olsalar bile birçok sektörde iş bulamaması gibi kültürel önyargılardan kaynaklanan uygulamalar, kadınların ve LGBTİ+ bireylerin birçok alanda olduğu gibi bu alanda da gelişimini engellemektedir (Yavuzer ve Özkan, 2020). Erken yaşlarda gelişen bu önyargılar, mesleki seçeneklerin sınırlandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Akbalık, 1998). Kariyer rehberliği ile kariyer psikolojik danışması çalışmalarında, bireylerin cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimlerinden bağımsız olarak ilgi, yetenek ve diğer kişisel özellikleri doğrultusunda mesleki tercihler yapmalarının erken yaşlardan itibaren desteklenmesine yönelik müdahalelere ve söz konusu müdahaleleri gerçekleştirecek yetkin okul psikolojik danışmanlarına gereksinim vardır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, aynı zamanda kadına yönelik şiddetin en önemli nedenlerinden birisidir. Kadına yönelik şiddet, kadına verilen hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasından tabancayla ya da bıçakla yaralamaya veya öldürmeye uzanan farklı biçimler alabilmektedir. Sayısı bilinmeyen kadının işkence gördüğü, taciz, tecavüz edildiği, travmalarla yaşamak zorunda bırakıldığı bilinmektedir (Talimciler, 2021). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın (ASHB) 2016 yılında yayınlanan en güncel raporuna göre, kadınların fiziksel şiddete maruz kalma oranı %36, cinsel şiddete maruz kalma oranı %12, duygusal şiddete maruz kalma oranı %44, ekonomik şiddet maruz kalma oranı %30, fiziksel veya cinsel şiddetin birlikte yaşanma oranı ise %38'dir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2016). Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2022) yıllara göre kadın cinayetleri verileri incelendiğinde, 2008 ve 2020 yılları arasında toplamda 3.045 kadının öldürüldüğü, 2021 yılında ise 280 kadının öldürüldüğü, 217 kadının şüpheli şekilde ölü bulunduğu bildirilmiştir. 2021 yılında öldürülen kadınların %44'ü evli olduğu erkek, %8'i eskiden evli olduğu erkek tarafından öldürülmüş olup, kadınların %56'sı çocuk sahibidir, %40'ının ise çocuk sahibi olup olmadığı tespit edilememiştir. (<https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler>). Bu cinayetler ile sadece kadınların yaşamı sonlanmamakta, annesini kaybeden çocuklar da bu kaybın kendi üzerlerindeki olumsuz etkisini göz ardı edilemeyecek düzeyde yaşamaktadırlar. Cinayetlerin önemli kısmının eşler/eski eşler tarafından işlendiği düşünülürse bu çocuklar farklı biçimlerde hem annelerini hem de babalarını kaybetmektedirler. Çocukların hissettikleri duyguların yoğunluklu olarak kayıp karşısında derin üzüntü, babaya karşı yoğun öfke, cinayeti önleyemediği için suçluluk, güven eksikliği, olaya ilişkin utanç olduğu; evini, rutinini yitirme ile ani yaşamsal karmaşa, okula uyum problemleri ve sıklıkla travma sonrası stres bozukluğu yaşadıkları bilinmektedir (Akbaş ve Karataş, 2020). Aile içi şiddetin etkilerini yaşamlarında birebir yaşayan bu çocuklara hem yaşanan travma sonrasında hem de uzun vadede psikolojik danışmanlar tarafından psikososyal destek verilmesi önemlidir. Bu

bağlamda psikolojik danışman eğitiminde kayıp ve yas ile çalışma konusunda psikolojik danışman eğitimi programlarına derslerin eklenmesi, Travma Sonrası Psikolojik Danışma gibi derslerin içeriğinin daha da zenginleştirilerek bu konularda çalışacak daha yetkin psikolojik danışmanlar yetiştirilmesi önemlidir. Bu konulardaki eğitimlere gerek MEB gerekse de ASHB’de devam edilmesi elzemdir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili olarak vurgulanması gereken üçüncü nokta, toplumdaki göçmen, mülteci, sığınmacı ya da diğer dezavantajlı gruplardaki kız öğrencilerin yaşadıkları akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişim alanlarının yeterince desteklenmemesi ile ilgilidir. Ayrıca toplumun her kesimindeki LGBTİ+ öğrenciler de hem desteklenmemekte hem de ötekileştirilmektedir. Bu bağlamda hak savunuculuğu rolünü benimseyen, toplumda daha yüksek sosyal adalet düzeyine ulaşmayı amaçlayan önleyici müdahaleleri gerçekleştirebilecek psikolojik danışmanlara gereksinim duyulmaktadır (Topkaya, 2020). Özetle, psikolojik danışman eğitim programında yukarıda söz konusu edilen bilgi, beceri ve yeterlikleri kazandırmak amacıyla ders çeşitliliğinin sağlanması önemlidir.

Kaynaklar:

1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2016). *Türkiye’de kadın*. Ankara.
2. Akbalık, F. G. (1998). İlkokul öğrencilerinin mesleklerin cinsiyet tipine ilişkin kalıp yargıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 183-192.
3. Akbaş, G. E., & Karataş, K. (2020). Kadın cinayetleri sonrası geride kalan çocuklar ve bakımlı kardeşlerin baş etme stratejileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 152-173.
4. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2022). *Veriler*. <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/kategori/veriler>
5. Kaos GL Derneği (2021). LGBTİ+ Temel Kavramlar Atölye Kolaylaştırıcı Kılavuzu. Ankara.
6. Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 32, 54-63.
7. Özyürek, R., Topkaya, N., Haktanır, A., Hamamcı, Z., Can, A., Duy, B., Akçıl, S. & Yılmaz, O. (2021). An examination of the opinions of faculty members on critical accreditation issues in counselor education in Turkey. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 11 (63), 433-455. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/67600/1050739>
8. Talimciler, A. (2021). Kadın cinayetlerinde hukuktan rol çalan sosyal medya. *Sosyologca*, 22, 104-116.
9. Topkaya, N. (2020). 21. Yüzyıl psikolojik danışman yeterlilikleri. *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (Ed. Şerife Işık) Birinci Basım, Pegem Akademi.
10. Yavuzer, Y. & Özkan, R. (2020). Akademisyenler için Cam Tavan Engelleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 40, 585-599.
11. YÖK Lisans Atlası (2022). *Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı bulunan tüm üniversiteler*. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10172>

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

- 1 Üniversitelerdeki süpervizörlerin, aday psikolojik danışmanlara sağladıkları gözlem, görüşme, yaşantı kazanma ve uygulamalı derslerle ilgili süpervizyon olanakları bakımından eşitsizlikler
- 2 Psikolojik danışman eğitimi programlarında görevli öğretim üyesi sayısı açısından eşitsizlikler ve öğretim elemanlarının ders yükleri ve sorumlu oldukları öğrenci sayılarının oldukça fazla olması
- 3 Uygulamalı derslerdeki öğrenci / süpervizör oranı ve gerek bireysel gerekse grupla psikolojik danışma oda sayısındaki eşitsizlikler
- 4 Kadınların ve LGBTİ+ bireylerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kariyer seçeneklerinin sınırlandırılmış olması
- 5 Kadınların ve LGBTİ+ bireylerin şiddete maruz kalması, toplumdaki göçmen, mülteci, sığınmacı ya da diğer dezavantajlı gruptaki kız öğrencilerin ve toplumun her kesimindeki LGBTİ+ bireylerin yaşadıkları akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişim alanlarının yeterince desteklenmemesi

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Türkiye’de lisans düzeyindeki psikolojik danışman eğitiminde, dördüncü sınıf öğrencilerinin yaptıkları bireyle psikolojik danışma oturumlarının sayısı çeşitli araştırmalarda (Aladağ ve Kemer, 2017; Özyürek, 2009; Özyürek vd., 2021) 7 ila 10 arasında bulunmaktadır. Aynı zamanda aday psikolojik danışmanların psikolojik danışma yaptıkları gerçek danışan sayısı 1 ila 4 arasında değişmektedir. Bu araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda son sınıf öğrencilerinin gerek psikolojik danışma becerileri gerek müdahaleleri konusunda mevcut durumdan daha yetkin hale gelmesi gerektiği açıktır.

Benzer şekilde, mezunların grupla psikolojik danışma yapabilme yeterliğini kazanmaları için lisans düzeyinde öğrencilerin kuramsal derslerin yanı sıra grupla psikolojik danışma yaşantısı deneyimlemeleri gerekmektedir. Böylece lisansüstü eğitim sürecinde kazanılması beklenen grup liderliği yeterliği için bir temel oluşturulabilecektir. Bireyle ve grupla psikolojik danışma yapma yeterliklerindeki eksikliklerin yanı sıra okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarında da bilgi ve beceri eksiklikleri söz konusudur (Özyürek, 2009, 2010a, 2010b). Psikolojik danışman adaylarının özellikle psikoeğitim programı geliştirme ve uygulama, sınıf/grup rehberliği yapma, bireyi tanıma tekniklerini uygulama gibi becerilerde yetkin hale gelmeleri önemlidir.

Bireyle ve grupla psikolojik danışma uygulaması ve okul psikolojik danışmanlığı uygulamasına yönelik süpervizyon süreçlerinde psikolojik danışman adayları arasında eşitsizlikler yaşanmaktadır. Ayrıca süpervizyon veren psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon süreç ve müdahaleleriyle ilgili bilgi, beceri ve deneyim eksiklikleri bulunabilmektedir. Bu konuda gerçekleştirilen bir araştırmada psikolojik danışman eğitimcilerinin önemli bir çoğunluğu (%75) kendilerinin süpervizyon konusunda eğitim

alması gerektiği düşüncesine katılmaktadır (Özyürek vd., 2021). Süpervizyon konusuna benzeyen bir diğer konu da gözlem, görüşme, yaşantı kazandırma ve uygulamalı derslerin standartları ve iyi örnekler konusunda psikolojik danışman eğitimcilerinin eğitimidir. Özellikle uygulamalı derslerin nasıl yürütüleceği konusunda hem fikir olunmadığı ve standartların oluşturulmadığı görülmektedir.

PDR-EPDAB Okul Psikolojik Danışmanlığı Uygulamaları 2022 Ulusal Standartları yayımlanmış olmasına karşın bu standartlara göre psikolojik danışmanların Türkiye genelinde eğitim aldıklarını söylemek için henüz erken bir zamandır. Benzer şekilde ulusal mesleki yeterlilikler ve okul psikolojik danışmanlarının akreditasyonu konularında ülkemizde henüz gelişmeler sağlanamamıştır.

MEB okulları bakımından düşünüldüğünde de okul öncesi dönemden başlayarak, 12. sınıfa değin öğrencilerin yaşam becerilerini kazanmaları konusunda uygulanan okul psikolojik danışmanlığı programlarının yetersiz olduğu söylenebilir. Öğrencilerin 21. Yüzyıl becerilerini kazanmaları için öncelikle bu programların etkililiğini artırmak gerekmektedir.

Kaynaklar:

1. Aladağ, M., & Kemer, G. (2017). *The examination of individual counseling practicum and its supervision in counselor education*. İzmir, Turkey: Ege University, Directorate of Scientific Research Projects. <https://bit.ly/3Eo63Wo>.
2. Özyürek, R. (2009). Counseling and guidance applications in school settings and supervision opportunities: A national survey. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(32), 54-63.
3. Özyürek, R. (2010a). School counseling practices in Turkish universities: Recommendations for counselor educators. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 175-190.
4. Özyürek, R. (2010b). Identification of the application of school counseling practices carried out by students in counseling and guidance undergraduate program. *Education and Science*, 35(156), 160-174.
5. Özyürek, R., Topkaya, N., Haktanır, A., Hamamcı, Z., Can, A., Duy, B., Akçıl, S., Yılmaz, O. (2021). An examination of the opinions of faculty members on critical accreditation issues in counselor education in Turkey. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 11(63), 433-455.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma beceri ve müdahaleleri konusundaki yetersizlikleri ve eşit şartlarda eğitim almamaları
2	Psikolojik danışman adaylarının grupla psikolojik danışma yaşantısı deneyimleme konusundaki yetersizlikleri ve eşit şartlarda eğitim almamaları
3	Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları ve psikoeğitim programı geliştirme konusundaki bilgi ve beceri eksiklikleri
4	Psikolojik danışman eğitimcileri arasında uygulamalı derslerin nasıl yürütüleceği konusunda bir görüş birliğinin olmaması ve standartların uygulanmaması ve

psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon süreç ve müdahaleleriyle ilgili bilgi, beceri ve deneyim eksiklikleri

5 Psikolojik danışman adaylarının çeşitli kurum ve kuruluşlarda gönüllü/zorunlu staj yapma olanaklarının olmaması nedeniyle iş ortamını tanıma, iş hayatına uyum sağlama becerilerindeki eksiklikleri

FIRSATLAR

Türkiye'deki okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin gelişimi için gerek bilimsel gerekse yapısal gelişmeler fırsat sağlayacaktır. Bu fırsatlardan yararlanılması sayesinde, psikolojik danışmanların okullarda vermiş oldukları hizmetin daha nitelikli hale gelmesi, lisans düzeyindeki eğitimin bölüm düzeyinde yapılandırılması ve uzmanlık alanlarına göre lisansüstü eğitimlere başlanması kolaylaşacaktır. Önemli fırsatlardan birisi Türkiye PDR alanında lisans düzeyinde eğitim verilen yükseköğretim programı sayısının 100'ü bulması ve her yıl bu programların mezun vermesidir. Yararlanılacak diğer önemli fırsatlardan birisi Mesleki Yeterlilik Kurumu ve Türk PDR Derneği iş birliği ile kariyer psikolojik danışmanlığı ve okul psikolojik danışmanlığı ulusal mesleki standartlar ve yeterliliklerinin yayımlanmasıdır. Bu standartlar ve yeterlilikler lisansüstü eğitimin içeriği ve standartlarının belirlenmesini kolaylaştıracaktır. Benzer şekilde, PDR eğitimi alan öğrencilerin okul psikolojik danışmanlığı alanındaki uygulamalarda yetkinlik düzeylerinin yükselmesi için MEB ile YÖK arasında iş birliği yapılması planlanmıştır. PDR-EPDAB'ın kurulması ve lisans programı ulusal standartların geliştirilmesi de psikolojik danışman eğitimindeki kaliteyi yükseltebilecek ve belirli bir düzeyde tutabilecektir. Önemli diğer iki fırsat Türk PDR Derneği tarafından uzmanlık alanlarına göre bilimsel dergilerin yayın hayatına başlatılması ve sempozyumların yapılmasıdır. Bu dergiler ve sempozyumlar sayesinde uzmanlık alanlarına göre, özellikle de okul psikolojik danışmanlığı alanına yönelik geliştirilen bilimsel birikim artmaya başlayacaktır. Ayrıca, psikolojik danışman eğitimi programlarında doktora düzeyinde verilen eğitimlerde sayısal olarak artış yaşanmaktadır. Bu durum beraberinde psikolojik danışman eğitiminin özellikle lisans düzeyinde daha nitelikli sunulmasını ve psikolojik danışma alanındaki bilimsel bilgi birikiminin artmasını sağlayacaktır. Genel anlamdaki bu gelişmeler okul psikolojik danışmanlarının yetişmesi ve sundukları hizmetin daha nitelikli hale gelmesi için yararlı olacaktır.

En önemli 5 fırsat

- 1 Mesleki Yeterlilik Kurumu ve Türk PDR Derneği iş birliği ile kariyer psikolojik danışmanlığı ve okul psikolojik danışmanlığı ulusal mesleki standartlar ve yeterliliklerinin belirlenmesiyle ilgili çalışmaların yapılmış olması
- 2 PDR-EPDAB'ın kurulmuş olması ve okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları için ulusal standartlarının belirlenmiş olması
- 3 Türk PDR Derneği tarafından uzmanlık alanlarına yönelik bilimsel dergilerin yayın hayatına başlamış olması, okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili olarak bir tane bilimsel dergi ve bir tane de bültenin yayımlanıyor olması
- 4 Uzmanlık alanlarına göre sempozyumların yapılmaya başlanması, okul psikolojik danışmanlığı alanında bu sempozyumların ikincisinin yapılmış olması
- 5 Doktora programlarının sayısının artması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

2023 yılının ilk 100 gününde sınıf rehberlik saatleri programlara eklenmeli ve her okula öğrenci sayısına bakılmaksızın en az bir psikolojik danışman ataması yapılmalıdır. Daha önce başlatılan okul psikolojik danışmanlığı sempozyumu ile ilgili çalışmalara başlanabilir. Lisansüstü düzeydeki programların derslerinde, uzmanlık alanı okul psikolojik danışmanlığı olan öğretim üyeleri bu alanla ilgili daha çok ders açma ve öğrencileri bu alana yönelik olarak yetiştirme amacıyla planlama yapabilirler. RPD anabilim dallarının PDR bölümü olması için YÖK'e başvuru yapılması ve lisans programlarının güncellenmesinin yaygınlaştırılması sağlanabilir.

ANA HEDEF

MEB okullarında sunulan okul psikolojik danışmanlığı programlarının daha etkili biçimde uygulanması ve değerlendirilmesi için bir eylem planının başlatılması, eğitim fakültelerinde okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili lisans ve lisansüstü programların güncellenmesi

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedeflere Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	RPD anabilim dallarının PDR bölümü olması ve okul psikolojik danışmanlığı lisansüstü programların açılması için YÖK'e başvuru yapılması					✓
2	Okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili dernek kurulması ve paralel biçimde okul psikolojik danışmanlarının akreditasyonu çalışmalarına başlanması				✓	
3	Okul psikolojik danışmanlarına yönelik olarak devlet ve özel okullarda sağlanan olanakların incelenmesi, mevzuatla ilgili duyulan gereksinimlerin belirlenmesi, kapsamlı gelişimsel modele uygun program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması ve velilerde farkındalık düzeyinin geliştirilmesi					✓
4	Okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili PDR-EPDAB 2022 ulusal standartlarının ülkemizde ne ölçüde uygulanabildiğinin araştırılması			✓		
5	Okul psikolojik danışmanlığı uzmanlık alanına uygun lisansüstü programlarda eğitimlere başlanmasını desteklemek amacıyla derslerin açılması ve uygulamaların daha nitelikle hale getirilmesi					✓
6	Lisans ve lisansüstü düzeyde, özellikle de okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili derslerin kapsamında dezavantajlı gruplar, toplumsal cinsiyet eşitliği, psikoeğitim programlarının geliştirilmesi gibi konularda ders sayısının ve çeşitliliğinin artırılması				✓	
7	Okullardaki dezavantajlı grupların yaşadıkları; okul terki, çocuk gelinler, madde bağımlılığı, zorbaca davranışlar gibi konularda okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları uygulamalardaki "iyi örneklerin", okul psikolojik danışmanları arasında yaygınlaştırılması					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	

Tasarım ve Üretim Becerileri	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓

Sendikalar	
Belediyeler	
Valilikler	
TÜBİTAK	
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Psikolojik danışman eğitiminin eğitim fakültelerindeki öğretmenlik branşlarından belirgin farklılıklarından biri uygulamalı derslerin birkaç çeşit olmasıdır. Bu dersler; kariyer rehberliği uygulamaları, bireyle psikolojik danışma uygulaması, grupla psikolojik danışma yaşantısı, okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları ve kurum deneyimidir. Derslerin içerikleri yaşantı kazanma, gözlem, görüşme ve beceri uygulamaları yapmayla ilgilidir. Türk PDR Derneği PDR-EPDAB tarafından uygulamalı derslerle ilgili 2022 standartları geliştirilmiş ve web sayfasında yayımlanmaya başlanmıştır. Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları da bu 2022 standartları arasında bulunmaktadır. Bu uygulamalı dersleri yürüten öğretim elemanlarının süpervizyon becerilerinin geliştirilmesi, süpervizör öğretim elemanı yetiştirilmesi ve uygulamalı derslerdeki iyi örneklerin yaygınlaştırılması amacıyla Türkiye genelinde eğitimler organize edilebilir.

Türkiye’de uzmanlık alanlarına göre eğitimlerin verilmeye başlanması, psikolojik danışman eğitiminin niteliğini artıran bir unsur olacaktır. Çünkü uzmanlık alanlarına göre lisansüstü eğitim programlarının açılması ve eğitime başlanması akademisyenlerin kendilerini bu derslere göre geliştirmesini sağlayabilir. Programa devam eden öğrenciler farklı uzmanlık alanlarına göre daha farklı bilgi, beceri ve yetkinlik kazanabilirler. Böylece mezunlar yalnızca okul psikolojik danışmanlığı alanında istihdam edilmekle kalmaz, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı gibi diğer uzmanlık alanlarına yönelerek farklı kurum ve kuruluşlarda (örn., Türk Silah Kuvvetleri, Adalet Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü vb.) istihdam edilme şanslarını artırma olanakları elde edebilirler. Okul psikolojik danışmanlığı alanında ise lisansüstü programlar açıldığı, öğretim üyesi arttığı ölçüde araştırmalarda nicel ve nitel artışlar yaşanabilecek ve oluşan geniş birikimlerin okul psikolojik danışmanlığı hizmetleri üzerindeki olumlu yansımaları görülebilecektir.

MEB’de psikolojik danışmanlara sağlanan olanakların geliştirilmesi sunulan hizmetlerin niteliğini yakından ilgilendirmektedir. Örneğin, rehberlik servislerindeki olanaklar, geliştirilmesi gereken mevzuat, okul psikolojik danışmanı başına düşen öğrenci oranı, kapsamlı gelişimsel okul psikolojik danışmanlığı programlarının yaygınlaştırılması, okul psikolojik danışmanlarının akredite edilmesi gibi konular bu bakımdan çok önemlidir. Bu ilk beş yılda yapılması gerekli en önemli çalışmalardan birisi, her okula öğrenci sayısına bakılmaksızın psikolojik danışman atanması ve okul psikolojik danışmanı başına düşen öğrenci sayısının özellikle dezavantajlı öğrencilerin çok olduğu okullarda azaltılmasıdır.

Psikolojik danışman eğitiminin ve özellikle okul psikolojik danışmanlığının önemli bir standardı mezunların yaşam becerileri ile ilgili olarak psikoeğitim programı geliştirebilmesi ve uygulayabilmesidir. Mezunların geliştirmeleri ve uygulamaları beklenen psikoeğitim programları farklı gelişim dönemlerindeki bireylerin farklı ihtiyaçlarına yönelik olabilir. Bu alanlar içerisinde özellikle önemli olan konulardan birisi toplumsal cinsiyet eşitliği konusyla

ilgili psikoeğitim programlarıdır. Bunlar, (a) kız öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kariyer seçeneklerinin zenginleştirilmesine ve (b) kültüre duyarlı bir anlayışla dezavantajlı grupların güçlendirilmesine ve desteklenmesine yönelik olarak hazırlanabilir. Bu iki konuda geliştirilen program sayısının artması için konuyla ilgili projelerin yapılması, MEB okullarında, belediyelerde, gençlik merkezlerinde, sosyal hizmet kurumlarında vb. yapılan uygulamaların artırılması yararlı olacaktır.

 ANA HEDEF-1						
Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları ile ilgili derslerin yürütülmesi ve aday psikolojik danışmanların uygulamalarda yetkin olması için standartların geniş biçimde uygulanması ve uygulamalı dersleri yürüten öğretim elemanlarının süpervizyon ve iyi örnekler konusunda yetiştirilmesi						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	24					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	PDR-EPDAB tarafından okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili ve diğer uygulamalı derslerle ilgili standartların geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi, standartların Türkiye genelinde psikolojik danışman eğitimcilerine tanıtılması				✓	
2	Okul psikolojik danışmanlığı eğitimi ve süpervizyonu alanının gelişimi için MEB ile iş birliği halinde düzenli sempozyumların yapılması				✓	

3	Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları ile ilgili derslerin standartlara uyularak verilmesi amacıyla PDR-EPDAB tarafından isteyen anabilim dallarındaki öğretim elemanlarına eğitimler verilmesi, örnek kabul edilebilecek iyi uygulamaların yaygınlaştırılması								✓
4	Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları ile ilgili derslerdeki beceri gelişiminin değerlendirilmesi için ölçme araçlarının geliştirilmesi								✓
5	Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları dersleri için MEB okullarında süpervizör olarak görev yapan psikolojik danışmanlara eğitimler verilmesi ve iş birliği çalışmalarının güçlendirilmesi								✓

ANA HEDEF-2

Okul psikolojik danışmanlarının devlet okullarındaki çalışmalarının desteklenmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	43					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				✓
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin geliştirilmesi için gereksinim duyulan mevzuatla ilgili çalışma başlatılması					✓
2	Rehberlik servislerinin hangi olanaklara sahip olması gerektiği ile ilgili çalışma başlatılması					✓

3	Kapsamlı gelişimsel modele uygun olarak okul psikolojik danışmanlığı programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi ile ilgili araştırmaların yapılması					✓
4	Velilerde okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları çalışmalar konusunda farkındalık geliştirilmesi			✓		
5	Okul psikolojik danışmanlığı derneğinin kurulması, okul psikolojik danışmanlığı ulusal standartları doğrultusunda MEB kadrolarındaki okul psikolojik danışmanlarının akreditasyonu için ölçütlerin belirlenmesi					✓
6	Uzaktan psikolojik danışma faaliyetlerinin güçlendirilmesi					✓

ANA HEDEF-3

Mezunların yaşam becerileri ile ilgili olarak psiko eğitim programı geliştirebilmesi ve uygulayabilmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	33					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Farklı gelişim dönemlerindeki bireylerin farklı ihtiyaçlarına yönelik psiko eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmesi					✓
2	Kız öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kariyer seçeneklerinin zenginleştirilmesine yönelik psiko eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmesi					✓

3	Cinsiyetçi kalıp yargıları, ön yargıları değerlendiren ölçme araçlarının geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmesi									✓
4	Kültüre duyarlı bir anlayışla dezavantajlı grupların güçlendirilmesine ve desteklenmesine yönelik psikoeğitim programlarının geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmesi									✓
5	Psikolojik danışman adaylarının geliştirdikleri psikoeğitim programlarını MEB okullarında, çıraklık eğitim merkezlerinde, meslek edindirme merkezlerinde, belediyelerde, gençlik merkezlerinde, sosyal hizmet kurumlarında, esnaf ve sanatkârlar odası gibi kurum ve kuruluşlarda uygulamalarının sağlanması.									✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık			
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma			
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓

İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler			
Veliler			✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar			
Belediyeler			
Valilikler			
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği			
Diğer Bakanlıklar			
Medya			
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları için belirlenen standartlarla ilgili araştırmaların yapılması ve sonuçlarının yayımlanmaya başlanması önemlidir. Söz konusu standartların 2030'lu yıllara yaklaştıkça gözden geçirilmeye başlanması ve ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmesi uygun olacaktır. Ayrıca iyi uygulama örneklerinin ve ülke genelindeki standart uygulamaların sayıca artırılması, psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon eğitimi ihtiyacının nispeten azalması gibi konularda gelişme sağlanması diğer hedefler arasındadır. Bu gelişmeler ışığında PDR-EPDAB'a akredite olmak için başvuran program sayısında artış olması beklenmektedir. Bu başvuruların artmasının ardından, doğal olarak ve özellikle okul psikolojik danışmanlığı lisansüstü programlarının sayısının artmaya başlaması sonucunda, lisansüstü eğitimlerin akreditasyonu konusu da gündeme gelebilir. Ayrıca, bu alanda doktora eğitimlerine başlanması amacıyla YÖK'e başvuruda bulunulabilir.

MEB okullarındaki kapsamlı gelişimsel modele göre geliştirilen okul psikolojik danışmanlığı programlarının iyi örneklerinin çoğaltılması, rehberlik servislerindeki iyileştirmelerin değerlendirilmesi, öğrenci/okul psikolojik danışmanı oranının azaltılmasının yararları ve mevzuattaki gelişmeler en başta incelenmesi gerekli konular olmalıdır. Ayrıca, okul psikolojik danışmanlığı derneğinin kurulması ve yapılacak ilk çalışmalardan birisinin de okul öncesinden 12. sınıfa değin öğrencilerin yeterliliklerinin belirlenmesi gereklidir. Çünkü hizmetleri önleyici ve gelişimsel ağırlıklı hizmetler ne kadar erken dönemde sunulursa öğrencilerin gelişimi önündeki engellerle başa çıkması o kadar kolay olur.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önlemeye yönelik psikoeğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik bilimsel çalışma ve yayınlarda artış görülmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda farklı kurum ve kuruluşlarda çalışan psikolojik danışmanlara geliştirilen çeşitli programların uygulanmasıyla ilgili uygulayıcı eğitimlerinin yaygınlaştırılması katkı sağlayacaktır. Ayrıca konuyla ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirme araçlarının sayıca artırılmış olması ve yaygınlaştırılması yararlı olacaktır.

ANA HEDEF-1

Okul psikolojik danışmanlığı ve diğer tüm uygulamalı derslerle ilgili oluşturulan PDR-EPDAB standartlarının Türkiye genelinde uygulanması ve 2030'lu yıllara yaklaştıkça gelişim standartlarının gözden geçirilmesi, ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

33

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Uygulamalı derslerin genelinin ve okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarına ilişkin standartlarını güncelleme gereksiniminin olup olmadığının değerlendirilmesi				✓	
2	Akredite edilen psikolojik danışman eğitim programlarından ve uygulamalı derslerde yapılan iyi uygulama örneklerinden yararlanılması					✓
3	Okul psikolojik danışmanlığı derneği tarafından okul öncesinden 12. sınıfa değin öğrenci yeterliliklerinin belirlenmesi					✓
4	PDR-EPDAB standartlarının psikolojik danışman eğitime olan katkısı ile ilgili kanıtların araştırılması				✓	
5	Okul psikolojik danışmanlarının bu standartlarla ilgili değerlendirmelerinin alınmaya başlanması					✓
 ANA HEDEF-2						
Okul psikolojik danışmanlığı yüksek lisans programlarının yaygınlaştırılması ve doktora düzeyinde eğitimlere başlanması için YÖK'e başvuruda bulunulması, doktora derslerinin programının yapılması						
2028-2033 Hedef Katkısı (%)	34					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			

Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Lisansüstü eğitim programları ya da uzmanlık alanları ile ilgili yapılan sempozyumların sayısı ve niteliğinin artırılması				✓	
2	Uzmanlık alanlarına göre yayın hayatına başlayan dergilerin yıllık yayın sayılarının ve indeks kalitelerinin artırılması				✓	
3	YÖK başvurusu onaylanan yüksek lisans programlarının öğrenci almaya başlaması, doktora eğitim programlarının hayata geçirilmesi					✓
4	Öğrencilerin daha nitelikli yetiştirilmesi için uygulama olanaklarının ve araştırma fırsatlarının artırılması				✓	
5	Yüksek lisans ve doktora tezlerinin uzmanlık alanlarına göre hazırlanması			✓		

ANA HEDEF-3

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik psikoeğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik bilimsel çalışmaların artmasının sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	33		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik psikoeğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve etkililiklerinin test edilmesiyle ilgili bilimsel araştırmaların gerçekleştirilip sonuçların yayımlanması					✓
2	Konuyla ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirme araçlarının sayıca artırılması ve yaygınlaştırılmasının sağlanması					✓
3	Kültüre duyarlı bir anlayışla dezavantajlı grupların güçlendirilmesine ve desteklenmesine yönelik psikoeğitim programları ile ilgili kitapların yayımlanması					✓
4	Farklı kurum ve kuruluşlarda çalışan psikolojik danışmanlara geliştirilen çeşitli programların uygulanmasıyla ilgili uygulayıcı eğitimlerinin yaygınlaştırılması					✓
5	Psikolojik danışmanların geliştirdikleri psikoeğitim programlarının farklı kurum ve kuruluşlarda uygulanmasının yaygınlaştırılması				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık	✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma			
Problem Çözme	✓	✓	✓

Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler			
Veliler			
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler		✓	✓
Sendikalar			✓
Belediyeler			✓
Valilikler	✓		✓
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği			✓
Diğer Bakanlıklar		✓	
Medya		✓	
YÖK		✓	

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	PDR programlarının yarısından fazlasının PDR-EPDAB tarafından akredite edilmiş olması.
2	PDR-EPDAB'ın 2022 yılında uygulamalı derslerle ilgili hazırlamış olduğu standartlara yönelik yapılan araştırmaların %100 oranında artırılması.
3	Okul psikolojik danışmanlığı alanında en az 5 farklı üniversitede lisansüstü düzeyde eğitimlerin verilmesi ve mezun sayılarının artırılması.
4	Velilerin okul psikolojik danışmanları tarafından yapılan çalışmalarını fark etmeleri ile kanıtların belirlenmesi, rehberlik servislerindeki olanaklardan ve genelde okuldaki hizmetlerinden dolayı okul psikolojik danışmanlarının mesleki tükenmişliklerinin düştüğünün ve mesleki doyumlarının yükseldiğinin kanıtlanması, kapsamlı gelişimsel okul psikolojik danışmanlığı modelini uygulayan okul sayısında artış olması.
5	Okullardaki psikolojik danışman/öğrenci oranınının 1/250 oranına yaklaşması, okul psikolojik danışmanlığı derneği tarafından devlet okullarındaki okul psikolojik danışmanlarının akreditasyonuna başlanması.
6	PDR-EPDAB 2022 ulusal standartlarını uygulayan programlardan mezun olan psikolojik danışmanlar ile bu standartları uygulamayan programlardan mezun olan psikolojik danışmanlar arasındaki yeterlik farklılıklarını tespit etmeye dönük kanıtların elde edilmesi amacıyla yapılan araştırmaların %100 oranında artması.

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon süreç ve müdahalelerinde yetkin olması ve bunun sertifika ile tescil edilmesi
2	PDR anabilim dallarının en az %75'inde, uygulamalı derslerdeki öğrenci/süpervizör oranının ve gerek bireysel gerekse grupta psikolojik danışma oda sayısının standart hale getirilmesi
3	PDR anabilim dallarının en az %75'inde, üç ya da daha fazla uzmanlık alanını temsil edecek şekilde görevli öğretim üyesi sayısının en az altıya ulaşması
4	Lisans ve lisansüstü düzeyde dezavantajlı gruplar, toplumsal cinsiyet eşitliği, psikoeğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gibi konularda zorunlu/seçmeli en az üç dersin yer alması

5	Kültüre duyarlı bir anlayışla dezavantajlı grupların güçlendirilmesine ve desteklenmesine yönelik psiko eğitim programlarının en az iki bakanlığa ait kurumda uygulanır hale gelmesi
---	--

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Okul öncesinden 12. sınıfa değin öğrencilerin yaşam becerilerini kazanmış olması (tespitinin yapılması)
2	PDR lisans eğitimi süresince anabilim dalı politikası olarak problem çözme, araştırma, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve psikolojik yardım becerilerinin öğretim üyeleri tarafından uygulamalı ve teorik dersler aracılığıyla geliştirilmesi
3	Psikolojik danışman adaylarının liderlik ve iş birliği becerilerinin desteklenmesi için gerekli eğitim yaşantılarının sağlanması ve izlenmesi
4	Okul psikolojik danışmanlarının ulusal standartlara uygun mesleki yeterliliklere sahip olması
5	Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini hesap verebilirlik, kültüre duyarlılık, sosyal adalet ve hak savunuculuğu perspektifinden yürütebilmeleri için gerekli eğitim yaşantılarının sağlanması ve izlenmesi

2023-2033 ÖZEL EĞİTİM

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Prof. Dr. İbrahim H. Diken (Bölüm Editörü)

- Anadolu Üniversitesi/Engelliler Araştırma Enstitüsü
- ihdiken@anadolu.edu.tr

Prof. Dr. Hasan Gürgür

- Anadolu Üniversitesi
- hasangurgur@anadolu.edu.tr

Prof. Dr. Macid A. Melekoğlu

- Osmangazi Üniversitesi
- mamelekoğlu@ogu.edu.tr

Ar. Gör. Tezcan Çavuşoğlu

- Anadolu Üniversitesi
- tezcancavusoglu@anadolu.edu.tr

Ar. Gör. Uğur Onur Günden

- Anadolu Üniversitesi
- uogunden@anadolu.edu.tr

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM

MEVCUT DURUM

Türkiye’de özel eğitim hem hizmet sunduğu popülasyon ve etki alanının büyüklüğü hem de hizmet sunma sürecinde pay sahibi olan disiplinlerin çeşitliliği ile oldukça geniş bir alanı etkilemektedir. Öyle ki Ulusal Engelli Veri Tabanı incelendiğinde 1,5 milyon üzerinde çeşitli tip ve düzeylerde özel gereksinimli bireylerin varlığı işaret edilmekte iken Dünya Sağlık Örgütüne göre nüfusun %12,29’unu yetersizliği olan ya da özel gereksinimli bireyler oluşturduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte özel gereksinimli bireylerin çevresindeki kişilerle (örneğin, anne, baba, kardeşler, öğretmenler) birlikte doğrudan ve dolaylı olarak toplumda milyonlarca kişiye yayılan bir etki alanına sahip oldukları söylenebilir. Öte yandan özel gereksinimlilik halini oluşturan etmenlerin çeşitliliği, alanda erken çocukluk döneminden başlayarak sağlık, eğitim, bilişim, istatistik gibi farklı alanlardan uzmanların hizmet sunma sürecine dahil olmalarını gerektirmektedir. Hem sayı hem de çeşitlilik vurgusu her ne kadar özel gereksinimli bireylere sunulacak tüm müdahalelerin acil, etkili ve sürdürülebilir oluşunu zorunlu kılsa da uygulamada sözü edilen niteliklerle ilgili bazı sınırlılıklardan söz edilebilir. Bu sınırlılıklar tanı, değerlendirme ve müdahale ana başlıklarında kendini göstermekle birlikte personel eğitimi, etkili ve süreğen değerlendirme süreçlerinin işletilmesi, nitelikli ve erişilebilir veri tabanına sahip olma, yasal düzenlemelerin detaylı, işlevsel, güncel ve daha kapsayıcı olması gibi önemli konularda ilk başta aklı gelmektedir. Bu sınırlılıkların yanı sıra Türkiye’de özel eğitim alanının geçmişten günümüze hem daha geniş kitlelere hizmet götürerek etki alanını genişletecek uygulamalar hem de niteliği artıracak çalışmalarla sürekli bir gelişim içinde olduğunu söylemek yanlış

Türkiye’de özel eğitim hizmetleri öncelenen alanlardan biri olsa da elde bulunan fırsatlar ölçüsünde ve gereksinimler doğrultusunda bu alanın geliştirilmesi için sürdürülebilir ve etkili adımlar atılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

olmayacaktır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesindeki uygulamacı ve araştırmacı yetiştirmeye odaklanan programlar, yasa-yönetmelik çalışmaları, TÜBİTAK ve AB gibi kuruluşların özel eğitime odaklanan araştırma-geliştirme destek olanakları bu gelişimin başlıca göstergelerindedir. Sözü edilen bu gelişim göstergeleri aynı zamanda var olan sınırlılıkların çözümüne yönelik birer fırsat olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda var olan sınırlılıkların çözüme kavuşturulması, ilerleyen yıllarda Türkiye’deki özel gereksinimli bireylere sunulacak hizmetlerinin geliştirilmesi adına yapılacak çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu bölümde, Türkiye’deki özel eğitim hizmetleri var

olan fırsatları en iyi şekilde kullanarak yaşanan sınırlılıkları çözüme kavuşturup sistemi ve paydaşlarına sürekli gelişim fırsatı sağlayacak bir yol haritası sunulmaktadır.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinde var olan sorunların çözümü, ulusal çapta sürdürülebilir ve etkili değişimlerin ortaya koyulması şüphesiz ki bir dizi önemli adımın atılmasına bağlıdır. Bu bağlamda anılan hedefin gerçekleştirilmesi adına bir dizi önemli başarı eksikliğinden söz etmek mümkündür.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Ulusal ölçekte işler, kapsamlı ve etkililiği sınanmış bir erken önleme ve müdahale sisteminin olmaması
2	Özel gereksinimli bireylere ilişkin güncel ve sürekli veri paylaşımının (İstatiksel veriler gibi) olmaması
3	Ulusal çapta uluslararası standartlara uygun müdahaleyi kapsayan tarama, tanılama ve izleme sistemlerinin sistematik bir şekilde uygulanmaması
4	Özel gereksinimli bireylere sunulan tüm hizmetlerde söz sahibi olan paydaşlar arasında koordinasyon ya da iş birliğinin eksikliği
5	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan paydaşların bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve güncellenmesinin desteklenmesinde yaşanan sınırlılıklar

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Genelde tüm dezavantajlı bireyler özelde de özel gereksinimli bireylerin eğitim, toplumsal yaşam ve iş yaşamına tam ve aktif katılımının sağlanması adına özel eğitim hizmetlerinin etkili sunulması kadar fırsatlar bağlamında eşit ve erişilebilir olması da oldukça önemlidir. Bu noktada, tüm dezavantajlı bireylerin katılımını sağlamak için toplumsal bağlamda fırsat ve cinsiyet eşitsizliklerine müdahale edilmesi önemlidir. Var olan şartlarda acil ve kapsamlı bir şekilde müdahale edilmesi gereken eşitsizliklerden söz edilebilir.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Özel gereksinimli bireylerin hizmet aldığı ortamlarda fiziki erişilebilirliğe ilişkin sorunlar yaşanması
2	Özel gereksinimli bireylerin iş ve toplumsal yaşama katılımı ilgili ayrımcılığa uğraması
3	Özel gereksinimli bireylerin toplumsal hayata katılımında yaşanan sorunlarla ilgili toplum genelinde farkındalığın sınırlı olması

4	Özel gereksinimli bireylerin teknoloji kullanımları ile ilgili fırsatların yetersiz olması
5	Özel gereksinimli bireylerin eğitim kademeleri arası geçişlerde (sınavlar gibi) zayıf yönlerinin göz ardı edilmesi

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Özel eğitim hizmetlerinin nihai hedeflerine ulaşımı için alanda çalışan eğitimci ve uzmanların bir dizi çok önemli beceri ve yetkinliklerinde söz edilebilir. Bu yetkinlikler hem var olan uygulamaların etkili bir biçimde aktarımı hem de çağın değişen koşullarının ortaya çıkarabileceği yeni gereksinimlere müdahale etmede son derece kritiktir. Bu noktada, bir dizi önemli beceri ve yetkinlik gereksiniminden söz edilebilir.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan paydaşların hizmet sunma sürecinde gereksinimlere müdahalede uyarılma ve müdahale geliştirmede sınırlılık yaşanması
2	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan paydaşların karar alma ve hizmet sunma sürecinde iş birliği ve koordinasyonuna ilişkin sınırlılık yaşanması
3	Özel gereksinimli bireylere sunulan tüm hizmetlerde aileyi paydaş olarak etkin bir biçimde sürece dahil etmede sınırlılık yaşanması
4	Özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetlerin takibi, etkililiğinin incelenmesi gibi alanlarda değerlendirme süreçlerinin sistematik olarak işletilememesi
5	Özel gereksinimli bireylerle çalışan paydaşların mesleki okuryazarlık ve teknoloji kullanımında sınırlılık yaşanması

FIRSATLAR

Özel eğitim hizmetlerinin etkin şekilde sunulması ve sürdürülebilir sistemler geliştirilmesinde ulusal çapta personel, kaynak ve sistemle ilişkili fırsatlar oldukça önemlidir. Bu noktada sözü edilen alanlara ilişkin önemli bazı fırsatlardan söz edilebilir.

En önemli 5 fırsat

1	MEB teşkilatının yaygın bir ağa sahip olması ve merkez teşkilat kararlarının ülke çapında yaygın bir şekilde uygulanabilirliğinin mümkün olması
2	Akademik personel sayı, nitelik ve alan çeşitliliğinin özel gereksinimli bireylere yönelik hizmetlerin iyileştirmesine imkân tanınması
3	Ulusal-uluslararası kurum ve kuruluşlarca sağlanan araştırma-geliştirme desteklerinde özel gereksinimli bireylerin öncelenmesi

- 4 Hizmet öncesi ve hizmet-içi etkinliklerin özel gereksinimli bireylerle çalışan paydaşların bilgi ve beceri açısından desteklenmesine imkân sunması
- 5 Özel eğitim alanının iş ve meslek açısından revaçta bir alan olması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Özel eğitim alanında uzun soluklu ve süreğen değişimlerin sağlanması şüphesiz ki iyi bir planlama ve yol haritasının oluşturulmasına bağlıdır. Ne var ki özel eğitim alanı kapsamında anılan hizmetler çok çeşitli disiplinlerin iş birliği ve koordinasyonu sonucunda sunulmaktadır. Bu doğrultuda ilk 100 gün hedefleri alandaki tüm paydaşların koordinasyonu ve iş birliğine katkı sağlayacak ortak dile ve bakış açısına sahip bir yol haritasının oluşturulmasını kapsamalıdır.

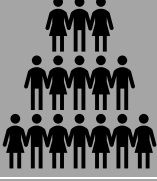

ANA HEDEF

Özel eğitim alanındaki tüm paydaşların resmi bir tabanda buluşarak alandaki sınırlılıkları (ör. başarı eksiklikleri, beceri ve yetkinlik eksiklikleri ve fırsat/cinsiyet eşitsizlikleri) hedef alan ortak dil ve bakış açısını ortaya koydukları bir yol haritası ve iş birliği modelinin geliştirilmesi

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

1	Hizmet sunma sürecinde söz sahibi olan paydaşların iş birliği ile hareket etmesine imkân tanıyacak yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi					✓
2	Özel eğitim hizmetlerini geliştirmeden sorumlu resmî kurumların ilgili STK'lar ve diğer paydaşlar ile eylem planı oluşturmak amacıyla çalıştaylar düzenlemesi					✓
3	Özel eğitim hizmetlerini geliştirmeden sorumlu resmî kurumların ilgili STK'lar ve diğer paydaşlar ile eylemlerine temel oluşturacak ilkelerin ve çalışma prensiplerinin belirlenmesi				✓	
4	Anılan topluluğun etki alanının artırılması için sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği anlaşmalarının sağlanması	✓				
5	Özellikle özel gereksinimli bireylerin mesleki hayata uygun şekilde hazırlanarak istihdam edilmesi ve iş başında desteklenmelerini sağlama hususunda sistem geliştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI	
	Ana Hedef	
Eleştirel Düşünme		
Sosyal ve Duygusal Öğrenme		
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	
Matematik Okuryazarlığı		
Yaratıcılık		
İletişim Kurma	✓	
İş birliği Yapma	✓	
Problem Çözme		
Bilgi Okuryazarlığı	✓	
İnternet Okuryazarlığı	✓	
Medya Okuryazarlığı	✓	
Girişimcilik		

Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Millî Eğitim M.	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	
Sendikalar	✓
Belediyeler	
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Özel eğitim hizmetlerinde ulusal çapta sürekli ve etkili bir değişiklik ortaya koymanın hedeflenmesi şüphesiz ki bu amaca hizmet eden bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesiyle mümkündür. Özellikle veri tabanı oluşturma, tarama/tanımlama araçları ve müfredat geliştirme, uygulanan müdahalelerin ya da uygulamaların etkililiği, alandaki eğitimci ve uzmanların mesleki gelişimi ve kaynaştırma/bütünleştirme/kapsayıcı eğitimin desteklenmesi gibi konularda nitelikli bir değişim için öncelikli olarak odaklanması gereken alanlardır. Öte yandan özel gereksinimli bireylere hizmet veren çeşitli kurumlarda öncelikle fiziksel ve materyale erişimin desteklenmesi ilerleyen yıllarda kapsamı genişletilecek erişilebilirlik ve tam katılım konulu çalışmalara öncül olması sebebiyle büyük önem taşımaktadır. Ulusal ölçekte hali hazırda sunulan hizmetlerin iyileştirilmesi kadar ulusal ölçekte uygulanabilecek, bölgesel farklılıkları ortadan kaldıracak etkili sistemlerin geliştirilmesi ve uygulamaya konulması oldukça önemlidir. Özel eğitim hizmetleri bağlamında ulusal bir erken müdahale sisteminin ortaya koyulması anılan sebeplerle büyük önem taşımaktadır. Buradan hareketle 2023-2028 hedefleri anılan alanlarda sunulmuştur.

ANA HEDEF-1

Özel eğitim alanı ve paydaşların desteklenebilmesi amacıyla acil kodlu öğretim programı tasarımı, etkililik ve kapsayıcı eğitimin desteklenmesi gibi alanlarda proje çağrılarının yapılması ve farkındalık çalışmalarının desteklenmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	TÜBİTAK, MEB, Üniversiteler, STK'lar ve AB gibi kurum kuruluşların ayıracağı bütçe ile araştırma-geliştirme çalışmaları için fon sağlanması.				✓	
2	Araştırmalara özel eğitim alanı paydaşlarının (aile, öğretmen, sağlık çalışanları, sivil toplum vb.) alanda yaşadıkları sınırlılıklar ve çözüm önerilerine ilişkin araştırmalara katkı getirmelerinin sağlanması					✓
3	Araştırma çağrılarının neticesinde ortaya çıkan bulguların tümünün sentezlenerek ayrı bir rapor halinde hazırlanması	✓				
4	Yetersizlik gruplarının fark edilmesi, değerlendirme ve yasal haklar gibi özelliklere ilişkin görsel ve yazılı medyada farkındalık çalışmalarının yapılması		✓			
5	Kaynaştırma/bütünleştirme/kapsayıcı eğitimin uygulamalarının toplumsal açıdan kabulünü destekleyecek farkındalık çalışmalarının düzenlenmesi ve böylece bütünleştirme felsefesinin toplumsal açıdan kabulünün sağlanması			✓		

ANA HEDEF-2

Fiziksel ve materyallere erişilebilirlik açısından Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulları, Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM), Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri (ÖÖERM) ve diğer kurumların (örneğin, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı engelli bakım merkezleri) altyapısının (fiziksel, müfredat, materyal ve mesleki gelişim vb.) güçlendirilmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul ve kurumların evrensel tasarım ilkelerine göre gözden geçirilerek fiziki erişimin önünün açılması				✓	
2	Okullar, RAM, ÖÖERM ve diğer kurumlarda kullanılan materyallere ilişkin tespit çalışmasının yapılarak sınıflarda kullanılması planlanan eğitsel materyallerin tedarikinin sağlanması ve materyallerin çeşitlendirilmesi					✓
3	Hizmet sağlayan kurumların teknolojik alt yapısının (3B yazıcı, tablet, uygulamalar vb.) güçlendirilmesi ve personellere kullanım açısından eğitimlerin verilmesi			✓		
4	Kurum kuruluşların altyapı uygunluğunun değerlendirileceği bir modelin oluşturularak bu doğrultuda değerlendirme yapılması ve akreditasyon çalışmalarının tamamlanması		✓			
5	Özel gereksinimli bireylere ilişkin yapılacak ulusal sınavlarda gereksinimlerine yönelik uyarlamaların yapılması ve tedbirlerin alınması	✓				

ANA HEDEF-3

Ulusal ölçekte işler, kapsamlı ve etkililiği sınanmış bir erken müdahale sisteminin oluşturulması ve uygulanması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			✓
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Tüm ebeveynlerin ebeveynlik becerilerinin desteklenebilmesi açısından doğum öncesi ve sonrası ebeveynlik becerilerinin geliştirilebileceği aile eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve özel gereksinimli veya risk altındaki bireylerin ailelerinin gereksinimlerinin (maddi, sosyal, psikolojik vb.) karşılanması				✓	
2	Tarama, tanılama ve sürekli değerlendirme sisteminin kurulması, uluslararası ölçekte güvenilir araçların uyarlanması ve kullanımının sahada (örnek: okulöncesi öğretmenlerin tarama yapabilmesi) yaygınlaştırılması, Amerikan Pediatri Akademisi gibi kuruluşların önerdiği üzere bireylerin bebeklikten itibaren belirli aralıklarla gelişimsel değerlendirilmesi					✓
3	Tanılama, sınıflandırma ve etiketlemede birey yararının maksimum ölçüde öncelenmesi, yasal olarak uluslararası kriterlere göre (DSM, ICD) tanılamının sağlanması, özel gereksinimli bireylere hizmet sağlayan sağlık personelinin iş birliğine dayalı karar alması ve personelin iletişim kurma açısından desteklenmesi			✓		
4	Aile ve çocuk gereksinimlerine şekillendirilebilen, farklı yaklaşımları içeren, disiplinler arası çalışmayı önceleyen ve yasal altyapısı bulunan müdahale sisteminin oluşturulması, müdahalenin ihmal, istismar, risk altında olma gibi özelliğe sahip olan bireyleri kapsayan önleyici müdahale biçiminde uygulanması		✓			
5	Özel eğitim hizmetlerinin sunumunda bireysel farklılıkları ve uyarlamaları önceleyen Müdahaleye Tepki Modeli ve Olumlu Davranışsal Destek Uygulamalarının benimsenmesi, tüm yatay ve dikey geçişlerde sürecin öncesi, sırası ve sonrasında bireyler ve hizmet sunan paydaşların desteklenmesi yoluyla tedbirlerin alınması	✓				

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme			
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri			
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık			
İletişim Kurma			✓
İş birliği Yapma	✓		
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı			

HEDEF SORUMLULUKLARI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar		✓	
Okul Yöneticileri			
Öğretmenler			
Öğrenciler			
Veliler			

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar			
Belediyeler			
Valilikler	✓	✓	✓
TÜBİTAK	✓	✓	✓
Avrupa Birliği	✓		✓
Diğer Bakanlıklar			
Medya	✓	✓	
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Türkiye’de özel eğitim hizmetlerine ilişkin çalışmalar genel olarak incelendiğinde eğitsel değerlendirme ve yerleştirme hizmetleri odağında olmak üzere Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine (RAM) yönelik oldukça çeşitli gereksinim ve iyileştirme önerisi sunulduğu görülecektir. Bu noktada etkili bir eğitsel müdahalenin uygun yerleştirme ve etkili değerlendirme hizmetlerinin sunulmasına bağlı olduğu düşünüldüğünde RAM’lar özelinde hizmet olanakları, personel istihdamı ve uygun denetleme süreçlerinin işletilmesinin gerekli olduğu söylenebilir. Eğitsel değerlendirme ve yerleştirme süreçlerinin yanı sıra hizmet öncesi ve hizmet içi personel eğitimini konu alan çalışmalarda benzer gereksinim ve iyileştirme önerileri sunulduğu görülmektedir. Bu noktada eğitsel değerlendirmeden etkili müdahaleye akışın dengeli ve nitelikli şekilde gerçekleşmesinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Özel eğitim hizmetlerinde hedeflenen değişimlerin içerisinde son olarak nitelikli, sürekli ve erişilebilir veri paylaşımının sağlanması oldukça önemlidir. Böylece hem uygun hem de uygulanabilir düzenlemeler ortaya koyulup ulusal çapta sunulan hizmetlerin veriye dayalı karar alma nosyonu ile sürdürülmesi sağlanabileceği söylenebilir. Dolayısıyla 2028-2033 hedefleri RAM’ların iyileştirilmesi, personel eğitimi ve sürdürülebilir veri paylaşım sisteminin geliştirilmesi konularına odaklanmıştır.

ANA HEDEF-1

RAM hizmet olanaklarının yaygınlaştırılması, personel istihdamının artırılması ve RAM’ların kontrol mekanizması sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	RAM bünyesindeki personel sayısının artırılarak birkaç mahalleyi içine alacak şekilde RAM bina sayılarının artırılması					✓
2	RAM değerlendirmeleri sırasında paydaşlarla iş birliğinin sağlanarak uygun hizmetlere erişimin sağlanması				✓	
3	Nitelikli değerlendirme için ölçme araçlarının standardizasyonunun sağlanması veya halihazırdaki gelişimsel değerlendirme ve tarama araçları gibi formal değerlendirme araçlarının kullanımının sağlanması			✓		
4	RAM personelinin yıllık takip edebileceği sayıda sorumlu olduğu özel gereksinimli birey belirlenerek bu personelin bireylere sağlanan hizmetten sorumlu olması bireylerin takibinin sağlanması		✓			

ANA HEDEF-2

Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle personel yeterliliklerinin artırılması ve özel gereksinimli bireylere hizmet sunumunda kritik role sahip personellerin istihdamı

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

1	İlgili ön lisans, lisans ve lisansüstü programlarda kanıt temelli uygulamalar gibi özel gereksinimli bireylere bilgi ve beceri kazandırmada etkililiği üzerinde uzlaşmış yöntem ve tekniklerin personele kazandırılması adına ders içeriklerinin düzenlenmesi					✓
2	Ders içeriklerinin (mesleki deneyim dersleri gibi) gözleme ve uygulamaya dayalı olarak tasarlanması				✓	
3	Teknolojik dönüşümü de kapsayacak şekilde derslerde (materyal geliştirme gibi) içerik ve uygulama açısından sunulacak hizmetlerin şekillendirilmesi			✓		
4	Özel gereksinimli bireylerle çalışabilecek uzmanlaşmış personellerin (erken müdahale uzmanı, gölge öğretmenlik, mentörlük yapabilecek usta öğretici vb.) yetiştirilerek istihdam edilmesi		✓			
5	Sahada çalışan tüm personelin (ÖÖERM çalışan öğretmenler gibi) paydaşların özlük haklarına ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması ve statülerinin belirlenmesi	✓				

ANA HEDEF-3

Ulusal çapta özel gereksinimli bireylere ilişkin nitelikli, doğru ve sürekli veri paylaşımının (istatistiksel veriler gibi) sağlanacağı bir sistemin hayata geçirilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi	

		1	2	3	4	5
1	Alan uzmanlarının bir araya gelerek ihtiyaç duyulan veriler ve içeriklerini belirlemeleri					✓
2	Dinamik ve sürekli güncellenen veri paylaşım sisteminin oluşturulması ve paydaşlara verilere ilişkin erişim imkanının verilmesi		✓			
3	Özel gereksinim alanlarına göre yaygınlık gibi özellikleri içeren yıllık raporların oluşturulup yayımlanması			✓		
4	Veri paylaşımı ve raporlanması hususunda resmi ve özel paydaşların (MEB, üniversiteler ve STK'lar gibi) yasal olarak sorumlu hale getirilerek denetlenmesi				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık			
İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	
Problem Çözme		✓	
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3

MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar		✓	✓
Okul Yöneticileri		✓	✓
Öğretmenler		✓	✓
Öğrenciler	✓		
Veliler			
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar		✓	✓
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar			
Belediyeler			
Valilikler	✓		
TÜBİTAK	✓	✓	✓
Avrupa Birliği		✓	✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya			
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Ulusal ölçekte işler, kapsamlı ve etkililiği sınanmış bir erken müdahale sisteminin oluşturulmuş olması
2	Özel gereksinimli bireylere ilişkin güncel ve sürekli veri (istatistiksel veri gibi) toplanması ve hizmet sunma sürecinde paydaşların erişimine açık hale getirilmesi
3	Ulusal çapta uluslararası standartlara uygun müdahaleyi kapsayan tarama ve tanılama sistemlerinin sistematik olarak uygulanıyor olması
4	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunma sürecine söz sahibi olan tüm paydaşların iş birliği içinde çalışmalarını sağlayacak resmi bir model geliştirilip işler hale getirilmiş olması
5	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan tüm uzmanların hizmet öncesi ve hizmet içi süreçte sürekli, veriye dayalı ve etkili bir biçimde bilgi ve beceri kazanacakları fırsatların oluşturulmuş olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşamın tüm alanlarındaki erişilebilirlik sorunlarının ortadan kaldırılmış olması ya da en aza indirilmesi
2	Özel gereksinimli bireylerin iş ve toplumsal yaşama ayrımcılığa maruz kalmadan katılımlarının sağlanmış olması
3	Özel gereksinimli bireyler ve özel gereksinimlilik haline ilişkin toplumsal farkındalığın ve bilincin maksimum düzeyde artırılmış olması
4	Eğitim, iş ve toplumsal yaşamda özel gereksinimli bireylerin teknolojik araç kullanımlara erişim ve kullanımlarının yaygınlaşmış olması
5	Özel gereksinimli bireylerin kademeler arası geçişlerde (sınavlar gibi) gereksinimlerine dayalı uyarlamaların rutin ve etkili biçimde sunuluyor olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunan paydaşların hizmet sunma sürecinde özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerine cevap verecek uyarılama yapma ve müdahale geliştiriyor olmaları
2	Özel gereksinimli bireylere hizmet sunma sürecinde tüm paydaşlar arasında iş birliği ve koordinasyona dayalı bir müdahale sürecinin işletiliyor olması
3	Özel gereksinimli bireylere sunulan tüm hizmetlerde ailelerin etkin bir şekilde katılımlarının sağlanıyor olması
4	Özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetlerin düzenli olarak takip edilmesi ve sunulan müdahalelerin etkililiklerinin incelenmesi gibi alanlarda değerlendirme süreçlerinin sistematik olarak işletiliyor olması
5	Özel gereksinimli bireylerle çalışan paydaşların mesleki okuryazarlık düzeylerinin ve teknoloji kullanımlarının yükselmiş olması

**2023-2033
ÜSTÜN/ÖZEL YETENEKLİLER
EĞİTİMİ**

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Erdal Kızıroğlu (Bölüm Editörü)

- TÜZYEKSAV Kurucusu ve Mütevelli Heyet Başkanı
- erdalkiziroglu@gmail.com

Yasemin Kızıroğlu

- TÜZYEKSAV Liderler Okulları Kurucu Temsilcisi
- jasminkizir@hotmail.com

Murat İbiş

- TÜZYEKSAV Liderler Okulları Eğitim Koordinatörü
- muratibis@outlook.com

Yelda Şentürk

- TÜZYEKSAV Liderler Okulları Eğitim Yöneticisi
- yelda-kokver@hotmail.com

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE ÜSTÜN ZEKALİ VE YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

Üstün yeteneklilerin eğitimi konusu ülkelerin toplumsal olay ve durumlara ilişkin gündemlerinde ve ülkemiz gündeminde her zaman tartışılan bir konu olmuştur. Bunun nedeni, üstün yetenekli olarak tanımlanan bireylerdeki potansiyelin ülkeleri ve dünyayı değiştirebilecek kadar yüksek olduğuna ilişkin yaygın kabuldür.

1972 yılında üstün yetenekliler konusunda ABD'de hazırlanan ilk ulusal rapor niteliği taşıyan Marland Raporunda, bu bireylerin olağanüstü yetenekleri ve yüksek performansları ön plana çıkarılmıştır. Rapora göre, üstün zekalı/üstün yetenekli çocuklar kendini gerçekleştirmek ve topluma potansiyel katkılarını sağlayabilmek için normal okul programının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve/veya hizmetlerine ihtiyaç duyarlar.

Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin erken yaşta tanınması ve erken yaştaki eğitimleri tüm dünyada öne çıkan temel bir çalışma alanı durumundadır. Bunun sebebi erken eğitimin ülkelerin gelişmişlik düzeylerine olan olumlu etkisini vurgulayan araştırmalardır.

2013 yılında yayımlanan Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Meclis Araştırması Komisyon Raporu Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda hazırlanan en kapsamlı rapor

niteliği taşımaktadır. Aynı yılda MEB tarafından Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 hazırlanmış ancak uygulamalar sınırlı kalmıştır.

Ülkemizde okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün yetenekli öğrencilerin örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda destek eğitimi almalarını sağlamak amacıyla BİLSEM'ler hizmet vermektedir. Ülkemizin her yanında destek eğitimi veren BİLSEM'ler yanında tam zamanlı eğitim veren özel kurum niteliği taşıyan TÜZYEKSAV Liderler Okulları gibi özel girişimler de mevcuttur.

“Eğitimin esas amacı, diğer nesillerin yaptıklarını tekrarlamak yerine yeni şeyler yapabilme kapasitesine sahip olan kadınlar ve erkekler yaratmaktır. Yaratıcı, özgün, kâşif kadınlar ve erkekler.”
Piaget

Kaynaklar

1. Marland S. P., Jr. (1971). Education of the gifted and Talented - Volume 1: Report to the Congress of the United States by the U. S. Commissioner of Education. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED056243.pdf> adresinden 15.04.2013 tarihinde alınmıştır.

2. MEB, (2015). Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2698 Sayılı Tebliğler Dergisi, Ankara.
3. TBMM, (2013), Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Meclis Araştırması Komisyon Raporu, Ankara

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi için ilk adım tanılama sürecidir. Tanılama, toplum için ve birey için tanılama olmak üzere iki amaçla yapılmaktadır. Birey için yapılan tanılama öncelikli olandır ve toplumsal yarara daha fazla katkı sunar. Sak (2012) yalnızca merak edildiği için ya da çocukları etiketlemek için değil, onlara uygun özel eğitim, rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunmak için tanılama yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Birey için yapılan tanılama dolaylı olarak toplumsal yarar sağlayacaktır. Tanılama hizmeti sürekli, düzenli ve izlenebilir bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Üstün yetenekli bireyler tanı sonuçlarına göre öğrenme hızlarına uygun eğitim programları ve öğrenme hızlarını destekleyen eğitim kurumlarına ihtiyaç duymaktadır. Özelliklerine uygun eğitim alamama durumu üstün yetenekli bireyler için aynı zamanda eğitimde bir fırsat eşitsizliği kaynağıdır.

Üstün yeteneklilere hizmet verecek eğitim kurumlarında görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi konusu da önemli bir gereksinim alanıdır.

Ülkemizde üstün yeteneklilere yönelik kamu ve diğer kurumların desteklerini tanımlayacak yasal ve idari düzenlemelerin gözden geçirilmesi, tanılama süreçlerinden başlayarak eğitimlerinin tüm aşamalarını dikkate alan ve en üst noktaya kadar olan süreci tanımlayacak bütüncül yapıdaki Üstün Yetenekli Bireyler Yasası ve buna bağlı idari düzenlemelerin yapılması da öne çıkan bir ihtiyaç durumundadır.

Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda ülkemizde ve dünyada uzun yıllardır sürdürülen çalışmalarla tanılmadan başlayarak üstün yeteneklilerin toplumsal yaşama üretici bir birey olarak katılımına kadarki eğitim sürecinin etkili bir biçimde yürütülmesine imkân verecek bir bilgi birikimi ortaya çıkmış durumdadır. Bu bilgi birikiminin, sorunları yaşayan gerçek kişilerin görüş ve önerileri ile zenginleştirilmesi ve bu kişilerin yaşantılarının yapılacak yeni düzenlemelerde ve çalışmaların planlanmasında mutlaka dikkate alınması gerekmektedir.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

- 1 Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli öğrencilerin tanılanma süreci ülkemizde ilköğretim birinci sınıf sonunda başlamaktadır. Geç tanılama, geç müdahale, geç eğitim anlamına gelmektedir. Tanılama süreçleri sürekli, düzenli ve izlenebilir bir yapıya sahip değildir.

2	Üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin öğrenme hızlarına uygun şekilde, eğitim kademeleri arasında geçişe imkân veren eğitim programları ve idari düzenlemeler bulunmamaktadır.
3	Üstün yeteneklilerin eğitimleri süresince destek alacakları kamu ve özel kurumlar, eğitim kurumları bunların görev ve sorumlulukları tanımlanmamıştır. Harika Çocuklar Yasası temelinde yeni bir anlayışla yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır.
4	BİLSEM'ler Üstün yeteneklilerin devlet eliyle eğitim alabilecekleri tek kurum durumundadır. Üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin potansiyellerinin en üst noktasına taşınmalarına imkân verecek üniversiteler ve ilgili kurumların desteğiyle eğitim alabilecekleri bağımsız tam zamanlı eğitim kurumları-okullar bulunmamaktadır.
5	Üstün yeteneklilerin eğitiminde görev alacak öğretmenler yetiştirilmemektedir. Açılan yüksek lisans ve doktora programları da yeterli değildir.

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Öğrenci ve veliler, üstün yetenekli öğrencileri, fırsat eşitliği açısından diğer öğrencilerden farklı bir konuma yerleştirmektedir. Üstün yetenekli öğrencilere homojen okul ve sınıf ortamlarında eğitim imkânı sağlanması beklentisi araştırma bulguları ile de desteklenmektedir (Gürültü ve Alcı, 2020).

Kaynak:

Gürültü, E. ve Alcı, B. (2020). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliği bağlamında öğrenci ve veli görüşleri. OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 15(24), 2413-2442. DOI: 10.26466/opus.621789

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Üstün yetenekli olma durumunun erkek çocuklarda daha fazla görüldüğüne ilişkin toplumsal algı ve bu algının yansımaları
2	Ülkemizde ailelerin, erkek çocuklarına kız çocuklarına göre daha fazla eğitim imkânı sağlama konusundaki tercihleri
3	Eğitim programlarının genel bir çerçevede genel öğrenci profiline göre hazırlanması hızlı öğrenen ve derinlemesine düşünen üstün yeteneklilere yönelik eğitim programlarının bulunmaması
4	Üstün yeteneklilerin üstün olmalarından dolayı zaten başarılı olacakları, onlara ek-destek eğitim verilmesine ihtiyaç olmadığı yönündeki kabuller

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Üstün yetenekli bireylerde bir veya birkaç alanda yaşitlarından önde olma durumu gözlenmeye başladığında, ailede ve ardından devam edilen eğitim kurumlarında bu bireylerin farkına varma onlarla yaşama, iletişim kurma, yönlendirme ve eğitsel etkinlikler planlama-yürütme konularında sorunlar da yaşanmaya başlamaktadır.

Üstün yetenekliler çevresindekilerle iletişim, eğitsel etkinliklere katılma, onlar için uygun etkinlik planlanması ve yürütülmesi konusunda sorun yaşamaya başladığında 3 farklı davranıştan birini sergilemeye başlarlar.

“Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar dünyaya uyum sağlamak için üç yoldan birini seçme eğilimi gösterirler. Örneğin, gruptan kendilerini soyutlayabilirler. Bu genellikle eğitimin kendi düzeylerine göre ayarlanmadığı durumlarda ortaya çıkar. Diğer bir yol olarak kabul görme ve dikkat çekme çabası içinde gösterilerde bulunarak sınıfın palyaçosu durumuna gelebilirler. Davranış biçimleri başkaları tarafından “aptalca” ve “yersiz” olarak algılanabilir. Bu davranışları, onları öğretmenleri ve arkadaşları tarafından reddedilme veya “baş belâsı” olarak algılanma noktasına getirebilir. Bir üçüncü yol olarak da diğerlerini memnun ederek uysal davranma veya herkes gibi görünme çabası içinde, bildikleri halde soruları cevaplamayarak zekâlarının üstünlüğünü gizleyebilirler. Böylece bu yeteneğin kullanılmama sonucunda işlevinin de yok olma tehlikesi ortaya çıkabilir (Clark, 1997).

Kaynak:

1. Clark, B. (1997). *Growing up gifted* (5. Ed.). Upper Saddle River, New Jersey, Columbus, Ohio: Merrill

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Öğretmenlerin üstün yeteneklilerin özellikleri ve sınıflarında yapabilecekleri eğitimsel düzenlemeler konusundaki bilgi ve tecrübe eksikliklerinin bulunması
2	Ailelerin üstün yetenekli çocuklarına nasıl davranacakları, nasıl bir iletişim ortamı oluşturacakları konusundaki eksikliklerin bulunması
3	Erken yaşa yönelik eğitim hizmeti sunan okul öncesi kurumlarda üstün yeteneklilerin eğitimi konusundaki altyapı ve planlama eksikliği
4	Üstün Yeteneklilere yönelik tanılama ile başlayan, adım adım ilerleyen ve çıktıları tanımlanmış öğretim programları oluşturma konusundaki eksikliklerin bulunması
5	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin belirlenmesine ve sürekli izlenmesine yönelik bir sistemin bulunmaması

FIRSATLAR

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), tarafından açıklanan verilere göre 31 Aralık 2021 itibarıyla Türkiye nüfusu 84 milyon 680 bin 273 kişiye ulaşmıştır. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de nüfustaki yaşlanma devam etmesine rağmen Türkiye halâ bölgesinde en fazla genç nüfus barındıran ülke durumundadır. Bu demografik yapı eğitim çağındaki potansiyel üstün yetenekli birey sayısının diğer ülkelere göre oransal olarak daha fazla olmasını mümkün kılmaktadır. Bu ülkemiz için bir fırsat ama fırsatın kaçırılması durumunda da bir tehdit niteliği taşımaktadır.

Teknolojik gelişmelerin, insanlar arası etkileşim ve iletişimin hızlanması bilginin hızlı transferini ve eğitsel uygulamaların farklı ülkelere çok hızlı entegre edilebilmesine imkân sağlamakta eğitimlerin uluslararası kabulü de yetişmiş birey hareketliliğini artırmaktadır.

Üstün/özel yetenekli çocukların gelişiminde STEM eğitimi dünyada öne çıkan yaklaşımlardan birisi olarak kullanılabilir. Türkiye’de de kullanılması ile ilgili yetersizliklerin ortadan kaldırılması önem teşkil etmektedir.

Kaynak:

1. Özçelik, A. ve Akgündüz, D. (2018). Üstün/özel yetenekli öğrenciler için okul dışı STEM eğitiminin değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 334–351

En önemli 5 fırsat

1	Ülkemizin demografik yapısı itibarıyla eğitim çağındaki potansiyel üstün yetenekli birey sayısının oransal olarak diğer ülkelere göre daha fazla olması
2	Teknolojik gelişmelerin eğitimin içerik olarak zenginleştirilmesine, erişilmesi zor eğitimlere herkesin ulaşabilmesine, çeşitlendirilmesine ve hızlandırılmasına imkân sağlaması.
3	İnsanlar arası etkileşim ve iletişimin farklı ülkelerdeki uygulama örneklerine erişimi kolaylaştırması bilginin ve uygulamaların çok hızlı bir şekilde transferinin mümkün olması
4	Bireysel öğrenmelerin sertifikalandırılması ve uluslararası kabul görmesinin üstün yeteneklilerin yetenek alanlarında çok hızlı ilerleyebilmesine ve formal eğitim sistemlerinin kısıtlayıcı yapısının dışına çıkmasına imkân sağlaması
5	Okul sonrası-hafta sonu destek eğitimleri veren bir kurum olma niteliği taşıyan BİLSEM’lerde bulunan öğretmenlerden üstün yeteneklilere yönelik açılacak okullarda eğitici eğitmeni ve öğretmen olarak yararlanılabilecek olması
6	Ülkemizde üstün/özel yeteneklilerin eğitiminde STEM eğitimi gibi güncel yaklaşımların yaygınlaşmaya başlaması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Üstün zekâ ve üstün yetenek konusunda var olan bilgi birikimi ve alanın bekleyen sorunlarına ilişkin alan uzmanlarının ve sorunları bizzat yaşayan eğitimci, aile ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda yasal ve idari düzenlemelerin yapılması yaşanan düzenleme eksikliğini ortadan kaldırılmasını sağlayacaktır.

Türkiye'nin üstün yeteneklilere yönelik sürdürülebilir politikalar belirlemede temel kaynaklardan biri olacak üstün yetenek demografik haritasının hazırlanması önem arz etmektedir.

ANA HEDEF

Üstün zekâ ve üstün yetenek konusunda belirlenen temel sorun alanlarına yönelik toplumsal farkındalığı artırmak ve yapılacak yasal düzenlemeler konusunda paydaş görüşlerinin alınmasına imkân verecek sistemleri düzenlemek, paydaş görüşleri doğrultusunda yasal ve idari düzenlemeleri yapmak

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)

100

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

Etik Değerler Katkısı

✓

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Harika çocuklar yasasının yeniden düzenlenerek işler hale getirilmesi					✓
2	BİLSEM'lerle ilgili yönerge seviyesindeki düzenlemenin bağımsız okullar açılmasına kadar olan süreçte hizmetlerdeki kaliteyi ve yasal altyapıyı güçlendirmek üzere yönetmelik seviyesine çıkarılması (Geçici düzenleme)					✓
3	BİLSEM'lerde görev yapan tüm öğretmenlerin yeterliklerinin belirlenmesi ve öğretmen niteliğini artırmaya yönelik destek eğitimlerin programlarının-içeriklerinin hazırlanması			✓		
4	Türkiye'de BİLSEM ve RAM Raporlarına göre üstün yeteneklilerin dağılımına ilişkin demografik durumun tespit edilmesi					✓
5	2547 Sayılı Yasada ÜZ ve ÜY öğrencilerin üniversitelere geçiş, üniversiteden ders alabilme ve üniversiteler bünyesinde temel eğitim ve ortaöğretim kurumları açılmasına imkân verecek düzenlemeler yapılması					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	
İnternet Okuryazarlığı	✓

Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Millî Eğitim M.	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef-1
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

İlk 100 gündeki yasal ve idari düzenlemelerin tamamlanmasının ardından yürütücü kurumlara yetki ve sorumlulukların tanımlanması ve açılacak kurumlar için eğitim programı düzenlemeleri yapılması gerekmektedir.

Üniversiteler bünyesinde üstün zekâ ve üstün yeteneklilere hizmet verecek ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının programları ve bu programlar çerçevesinde kurum ve donanım standartları belirlenmelidir.

Kurumlarda görev alacak öğretmenlerin-uzmanların belirlenmesinde oluşturulan programları uygulayabilme becerisine yönelik ölçütler ortaya konmalı, tüm seçimler liyakat ve beceri temelinde gerçekleştirilmelidir.

Eş zamanlı olarak seçilen öğretmenlerin-uzmanların eğitimleri yapılmalı ve demografik duruma ilişkin hazırlanan rapor doğrultusunda öncelikli şehir ve bölgelerden başlayarak 2025 yılından itibaren okul ve kurumlar üniversiteler bünyesinde hizmet vermeye başlamalıdır.

2028 yılına kadar açılan okullarda öğrenim görmekte olan öğrenci oranı %60'a ulaşmalıdır.

ANA HEDEF-1

Üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin öğrenme hızlarına uygun şekilde, eğitim kademeleri arasında geçişe de imkân veren programlar geliştirilmesi ve program düzenlemelerinin yapılması.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

✓

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

✓

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Tüm eğitim kademeleri için özel eğitim programlarının hazırlanması					✓
2	Eğitim kademeleri arasındaki geçişin üstün zekâ ve üstün yetenekli bireylerin özellikleri temelinde yeniden planlanması (Sınıf atlatma, üstten ders alma ve lisans seviyesinde erken eğitim vb. bunların programlar içerisinde tanımlanması)					✓
3	Programların gerektirdiği kurum ve donatım standartlarının belirlenmesi				✓	

ANA HEDEF-2

Sistemde görev yapmakta olan BİLSEM Öğretmenleri ve diğer öğretmenlerle Lisans - yüksek lisans seviyesinde eğitim alan öğretmen adayları arasından Üstün zekalıların eğitiminde görev alacak öğretmenlerin seçilmesi ve seçilen öğretmenlere yönelik eğitimler verilmesi bu eğitimlerin sürekliliğini sağlayacak tedbirler alınması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı			✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı			✓	
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı			✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretmen seçim kriterlerinin belirlenmesi				✓	

2	Seçim kriterleri çerçevesinde yazılı sınav -ürüne dayalı değerlendirmelerin yapılması					✓
3	Öğretmenlere öğretmenlik mesleği ve üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin eğitimi ve kendi alanlarındaki son gelişmeleri içeren eğitimler verilmesi ve eğitimlerinin değerlendirilmesi					✓
4	Seçilen ve eğitimleri tamamlanan öğretmenlerin üniversiteler bünyesinde açılacak kurumlarda görevlendirilmesi					✓

ANA HEDEF-3

Üniversiteler bünyesinde açılacak ilköğretim ve ortaöğretim okullarının kurum ve donatım standartlarının belirlenmesi, gerekli altyapı-üstyapı çalışmaları ardından demografik duruma ilişkin raporlar çerçevesinde belirlenecek öncelikli illerden ve üniversitelerden başlayarak eğitim kurumlarının açılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı		✓		
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓		
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul açılacak illerin ve üniversitelerin seçimine ilişkin ölçütlerin belirlenmesi					✓
2	Üniversiteler bünyesinde okul koordinatörlüklerinin kurulması			✓		

3	Okul koordinatörlüklerinin altyapı ve üstyapı hazırlıklarını tamamlayıp okul açılışlarının öğrenci sayısının %'30una ulaşacak şekilde yapılması.					✓
4	Tüm okulların izlenme ve değerlendirilmesine yönelik standart ve ölçütlerin belirlenmesi					✓
5	Seçilen öğretmen ve yöneticilerin üniversiteler bünyesinde açılan okullarda görevlendirmesinin sağlanması					✓

ANA HEDEF-4

Harika Çocuklar/Üstün Yetenekliler Yasası ile yurt içinde-yurt dışında özel imkanlar sunulan üstün zekâ/üstün yeteneklilerin ilerlemelerinin ve yasanın uygulanmasının değerlendirilmesi ve gerekli güncellemelerin yapılması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı			✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı			✓	
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı			✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			✓	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Yasal düzenlemeler çerçevesinde destek alan öğrencilerin ilerlemelerinin değerlendirilmesi				✓	
2	Yeni destek alanlarına ihtiyaç duyulup duyulmadığının belirlenmesi					✓

3

Verilen desteklerin bireylerin yetenek gelişimlerini sağlayacak biçimde kullanılıp kullanılmadığının ve kamusal uygunluk açısından değerlendirilmesi

✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Eleştirel Düşünme	✓	✓		
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓		✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓		✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓		✓
Yaratıcılık	✓	✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓		✓
İş birliği Yapma	✓	✓		✓
Problem Çözme	✓	✓		✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓	
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓	
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓	
Girişimcilik	✓	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
MEB Merkez T.	✓	✓	✓	✓

Valilikler			✓	✓
İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓	✓
Okullar		✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓			✓
Veliler	✓			
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR			
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4
Üniversiteler	✓	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓		✓
Siyasi Partiler	✓	✓		
Sendikalar	✓	✓		✓
Belediyeler			✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓	✓
TÜBİTAK	✓	✓	✓	✓
Avrupa Birliği	✓	✓	✓	✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓	✓
Medya	✓		✓	✓
Diğer ...				

2028-2033 HEDEFLERİ

Faaliyette olan eğitim kurumlarının izleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir. İzleme değerlendirme sonuçlarına göre yeni açılacak kurumların standartları ve eğitim programlarının güncellenmesi ikinci 5 yılda odaklanılacak hususlardır.

Açılan okullarda 3 yıldır görev yapan eğitim personelinin yeni açılacak eğitim kurumlarında öğretmen eğitimlerinde görev almasıyla eğitici gereksinimi büyük ölçüde karşılanmış olacaktır. Öğretmenlerin sürekli eğitimleri için izleme değerlendirme sistemi vazgeçilmez bir husustur.

Öğrencilerin buldukları yerleşim yerinden başka bir yerde eğitimlerine imkân verecek şekilde ailelerine devlet desteği sunulması planlanacaktır.

Üniversiteler bünyesinde açılan Eğitim kurumlarının üstün yetenek alanında eğitime gereksinim duyan tüm öğrencilerin erişimini mümkün kılacak altyapı eksikliklerinin giderilmesi çalışmaları tamamlanmalıdır.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin kayıt altına alındığı ilköğretim ve Ortaöğretim İlgi-Yetenek İzleme sistemi kurulmalı öğrencilerin gelişim süreçleri izlenmelidir.

Açılan eğitim kurumlarının diğer üniversiteler, ulusal çaptaki araştırma üniversiteleri ve Teknokent Ar-Ge Merkezleri ile iş birliği imkanlarının, liyakate dayalı istihdam imkanlarının, geçiş-yerleştirme süreçlerinin tamamlanması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin yetenek alanlarına göre çalışma ve araştırma yürütmelerini sağlayacak sistem kurulmuş olacaktır.

ANA HEDEF-1

Üstün yeteneklilerin eğitimi için üniversiteler bünyesinde açılacak eğitim kurumlarının sayısının üstün yetenekli öğrenci nüfusunun 6. yıl sonunda %60'ına hitap edecek sayıya ulaşmasının sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Faaliyette olan eğitim kurumlarının ve bünyesinde açıldığı üniversitelerin çalışmalarının yıllık olarak değerlendirilmesi				✓	
2	Okul değerlendirmeleri ışığında yeni açılacak kurumların standartlarında düzenlemeler yapılması					✓
3	Öğrencilerin ve ailelerinin bu okullarda yerleştirilmesini destekleyecek ulaşım, konaklama-yurt-kira desteği sağlanması					✓

ANA HEDEF-2

Eğitim programlarının etkililiğinin ve öğretmen eğitimlerinin izlenmesine ilişkin izleme değerlendirme sisteminin faaliyete geçirilmesi ve hem eğitim programları hem de öğretmen eğitim programlarının geliştirme çalışmalarının yapılması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

1	Tüm okulların izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik yapılan çalışmalar ışığında okul ve kurumların değerlendirilmesi ve raporların kamuoyuyla paylaşılması					✓
2	Öğretmenlerin izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik yapılan çalışmalar ışığında hazırlanan raporların kamuoyuyla paylaşılması					✓
3	Eğitim programlarının izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik yapılan çalışmalar raporların kamuoyuyla paylaşılması					✓

ANA HEDEF-3

Üstün yeteneklilerin eğitimi için üniversiteler bünyesinde açılacak eğitim kurumlarının sayısının üstün yetenekli öğrenci nüfusunun tamamına hitap edecek sayıya ulaşmasının sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı			✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı			✓	
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı			✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı			✓	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			✓	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Yapılan planlama ve demografik durum ve ihtiyaç analizleri çerçevesinde üstün yetenekliler için açılan okullardaki okullaşmanın %100'e ulaşması					✓
2	Öğrencilere, üniversitelere, öğretmenlere, ailelere verilen desteklerin ve bunlara ilişkin yasal ve idari düzenlemelerin gözden geçirilmesi			✓		

ANA HEDEF-4

Üniversiteler bünyesinde açılan okullarda öğrenim gören her seviyedeki öğrencilerin Ulusal çaptaki araştırma üniversiteleri, Teknokent ve ARGE Merkezlerinde liyakate dayalı istihdam imkânı bulmaları, eğitim almaları ve bilgi ve becerilerini desteklemeye yönelik iş birliği imkanlarının ve geçiş-yerleştirme süreçlerinin tanımlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Üniversiteler bünyesinde açılan okullarda öğrenim gören her seviyedeki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin okula kayıt anından başlayarak izlenmesine yönelik bir sistem kurulması ve bu sistemde üretilen bilgilerle öğrencilerin yönlendirmelerinin sağlanması				✓	
2	Üniversiteler bünyesinde açılan okullarda öğrenim gören her seviyedeki öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda araştırma üniversitelerinde yarı zamanlı-destek eğitimi programları niteliğinde eğitim almalarına imkân sağlanması					✓

ANA HEDEF-5

Eğitim kademeleri arasında geçişe imkân veren programların ğrenci temelli dđzenlenmesi ve bireysel özellikler çerçevesinde st sınıf ve kademelerden ders almaya da imkân veren bir yapının sđrekliliđinin garanti altına alınması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eğitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eğitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sđrdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Üstün yetenekli bireyler için eğitimleri süresince sınıf ve kademe sınırlaması uygulanmaması idari dđzenlemelerin yapılması					✓
2	Bireysel zellik ve yeteneklerine uygun kademeye, sınıfa, derse, içeriğe erişimi için okulların açıldığı üniversitelerde Öğrenci İzleme Kurulu oluşturulması					✓
3	Öğrenci İzleme Kurulunun değerlendirmelerinin ve kararlarının bağımsız olarak izlenebilir ve hesap verebilir yapıda dđzenlenmesi				✓	

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri		✓	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	✓		✓
Yaratıcılık	✓	✓	✓	✓	✓
İletişim Kurma	✓	✓	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	
Medya Okuryazarlığı	✓	✓			
Girişimcilik		✓	✓	✓	
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI				
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
MEB Merkez T.	✓	✓	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓	✓	✓	✓	

Okullar		✓	✓	✓	
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓	✓	
Öğretmenler	✓	✓	✓		
Öğrenciler	✓	✓	✓		
Veliler	✓	✓	✓		
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR				
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
Üniversiteler	✓	✓	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓	✓	✓
Siyasi Partiler					
Sendikalar	✓	✓	✓	✓	✓
Belediyeler		✓	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓	✓	✓
TÜBİTAK	✓	✓	✓	✓	✓
Avrupa Birliği	✓	✓	✓	✓	✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓	✓	✓
Medya	✓	✓	✓	✓	✓
Diğer ...					

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin tamamının tanılma sürecinin okul öncesi süreçte başlatılıyor olması
2	Yapılan planlama ve demografik durum ve ihtiyaç analizleri çerçevesinde üstün yetenekliler için açılan okullardaki okullaşmanın %100'e ulaşması
3	Üstün yetenekli potansiyel sergileyen ve öne çıkan öğrencilerin üniversitelerin bünyesinde açılan ilköğretim okullarının erken çocukluk dönemi eğitim seviyelerine yönlendiriliyor olması
4	Harika çocuklar yasası ve bağlı tüm yönetmelik ve yönergeler çerçevesinde devlet desteği alan tüm öğrencilerin ilerlemelerinin izleniyor ve uluslararası alanda gereksinim duydukları ek desteklerin kendilerine sunuluyor olması
5	Üstün yetenekli/zekalıların en iyi olduğu alanlarda desteklenmesi/çalışabilmesine olanak sağlayan kurumsal iş birliklerinin oluşturulmuş olması
6	Araştırma merkezlerinde ve üniversitelerde üstün yetenekli bireylerin eğitim almaları ve çalışmalarına yönelik yasal ve idari düzenlemelerin yapılmış olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Erken çocukluk dönemindeki öğrencilerin var olan potansiyellerinin izlenmesi ve bunların sonuçlarına göre diğer tanılma araçları ile ilköğretim düzeyindeki eğitimlerinin hızı, içeriği ve programının belirlenmiş olması
2	Üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin öğrenme hızlarına uygun şekilde, eğitim kademeleri arasında geçişe imkân veren programlar tamamlanmış olup programların sürekli güncelleniyor olması
3	Ekonomik dezavantajlı üstün zekâ ve üstün yeteneklilerin tüm ücretlerinin devlet tarafından karşılanıyor olması
4	Öğrencilerin ve ailelerinin üniversite bünyesinde açılacak okullarda yerleştirilmesini destekleyecek ulaşım, konaklama-yurt-kira desteği sağlanıyor olması

5	Üstün yeteneklilerin eğitimi için Türkiye genelinde öğrenci nüfus dağılımı ve üniversite imkanları dikkate alınarak tüm öğrencilere hizmet verecek kapasitede eğitim kurumları/okulların açılmış ve tam zamanlı eğitim veriyor olması
---	---

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Öğrenci temelli bir yaklaşımla üst sınıf ve kademelerden ders almaya da imkân veren bir yapının sürekliliğinin garanti altına alınmış olması
2	Bilgi, beceri ve yeteneğini ortaya koyabilen bireylerin tanımlanmış formal süreçlerle üniversitelerde lisans-yüksek lisans eğitimlerine ve doğrudan araştırma alanlarındaki kurumlara geçiş yapabiliyor olması
3	Üstün yeteneklilerin üniversite eğitimlerine ilişkin süreçlerin ve liyakate dayalı iş yaşamına geçiş ve yerleştirme süreçlerinin tanımlanmış olması
4	Üstün zekalıların/yeteneklilerin eğitiminde görev alan tüm öğretmenlerin, izleme değerlendirme raporları çerçevesinde düzenli olarak kendileri için belirlenen konularda (zorunlu) eğitimleri alıyor olmaları
5	Üniversiteler bünyesinde açılan okullarda öğrenim gören her seviyedeki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin okula kayıt anından başlayarak izlenmesine yönelik bir sistemin kuruluş ve bu sistemde üretilen bilgilerle öğrencilerin yönlendirmelerinin sağlanıyor olması

2023-2033 ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Genel Müdür Fahri Cürebal (Bölüm Editörü)

- Oran Okulları
- fahricurebal@gmail.com

Genel Müdür Bahadır Özkan

- İstanbul Sezin Eğitim Kurumları
- bahadir.ozkan@sezin.k12.tr

Genel Müdür Elif Pehlevan

- Bil Koleji
- elifpehlevan@bilkoleji.com.tr

Okul Müdürü Fikret Mulhan

- MEF Okulları
- mulhanf@mef.k12.tr

Kurucu Temsilcisi Şule Yurcu

- TED Isparta Koleji
- syurcu@hotmail.com

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARINDA EĞİTİM

MEVCUT DURUM

BM ve uluslararası belgelerde insanlığın nihai amacı doğayı, gezegeni, ekosistemi korumak, yoksulluğu sona erdirmek insanlığın barış ve refah içerisinde yaşamasını sağlamak olarak belirlenmiştir. Bu nedenle adil ve sürdürülebilir bir kalkınma sistemi uygulanarak insani gelişmişlik sağlamak amaçlanmıştır. İnsani gelişmişliğin temel göstergelerinden biri de eğitimidir. Eğitim kavramı özgürlüklerin elde edilmesindeki en önemli araçlardan birini oluşturmaktadır. Nitelikli insan gücü 21.Yüzyılda küreselleşen dünyada rekabet gücünü belirleyen önemli bir faktördür. Eğitim ile ekonomik ve sosyal kalkınma arasındaki ilişkiye bakıldığında; eğitim ögesi işgücünün niteliklerini yükseltip toplumsal, kültürel ve kurumsal yapıyı geliştirerek ulusal geliri ve dolayısıyla kalkınma düzeyini de yükseltmektedir. Ülkelerin eğitim alanına yapılan harcamaları kalkınmışlık düzeyleri ile doğru orantılıdır. Eğitim yatırımları sürekli artan getiriye sahiptir. Eğitime yapılan yatırımlar arttıkça ulusal gelir de artmaktadır. Alt eğitim düzeyinden üst düzeye çıkıldıkça bireyler daha fazla gelir elde etmektedir.

Eğitim yatırımları diğer yatırımların verimliliğini arttırmaktadır. Çeşitli alanlarda yapılan eğitim ve araştırma harcamaları birçok yeniliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Eğitim hizmetleri devlet ve özel sektör eliyle gerçekleştirilmektedir Dünyanın gelişmiş ülkelerinde ve dâhil olmaya çalıştığımız AB ülkelerinde özel öğretim eğitimindeki payları ülkelere göre değişmekle birlikte özel öğretime izin veren ülkelerde %10 ile %74, OECD ortalaması ise %15-17 arasında değişmektedir.

Eğitim, ekonomik ve insani kalkınmışlığın en önemli göstergesi ve geliştiren faktörlerinden biridir. Ülkelerin ve bireylerin, eğitim alanına yaptığı harcamalar önemli bir gelişmişlik göstergesi olup ülkemizde özel öğretim payının artması için yeni reformlarla daha fazla desteklenmesi kaçınılmazdır.

Bu bağlamda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde devletin yanında özel sektörün de eğitime yaptıkları yatırımlar önem arz etmektedir. Özel öğretim kurumlarının yaptığı yatırımlardan, sosyal ve ekonomik kalkınmayı artırmak, devletin yükünü azaltmak, nitelikli eğitime öncülük edebilmek için dünyadaki gelişmeleri daha hızlı takip edip, gelişim ve yeniliklere liderlik yapması da beklenmektedir. Bir hizmet sektörü olarak istihdam, üretim ile ülke ekonomisine katma değer yaratmaktadır. Nitekim MEB 2021-2022 Eğitim öğretim yılı istatistiki verilerine göre ülkemizdeki okul öncesi, ilk ve orta öğretim kademelerine devam eden örgün eğitim öğrencilerinin %8,9'u özel

öğretim kurumlarına devam etmektedir. 1.578.233 öğrenci, 163.977 öğretmen + idari çalışanlar ve destek-tedarik zinciri çalışanlarını da dikkate aldığımızda özel öğretim yaklaşık 2.000.000'a yakın aileyi doğrudan ilgilendirmekte, bu da ülke nüfusunun yaklaşık %2'sine tekabül etmektedir. Eğer MEB stratejik plan hedefleri gerçekleşmiş olsaydı (%16,2) bu oran %5 yaklaşacaktı. Hedef kitlenin ekonomik ve sosyal gücü, eğitim seviyesi dikkate alındığında, toplumsal etkisi daha da yüksek olduğu da bir gerçektir.

MEB tarafından özel öğretim kurumlarının payını artırmaya yönelik destekleyici, teşvik eden politikalarını izlemekle birlikte küresel ve ülke özelinde yaşanan istikrarsızlıklar, krizler, Türk eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar, eğitim yatırımının geri dönüş getirisinin geç oluşu, özel girişimci sermaye kırılabilirliği, mevcut özel okulların birçoğunun henüz beklenen güçlü kurumsal yapıya kavuşmadığını göstermektedir. Eğitimde beklenen kaliteden uzak oluşu gibi nedenlerle, özel öğretim, girişimciler için henüz beklenen ölçüde cazip bir yatırım olamamış, velilerin de tercih etmeleri için güvenlerini kazanamamıştır. Oysa ülkemizde özel okulculuk geçmiş Osmanlı dönemine kadar gitmekte ve günümüze kadar da kesintisiz olarak da devam etmiştir. Yani ülkemiz deneyim ve sektör birikimine sahiptir. Eğitim sabır gerektiren bir yatırım alanı olup, bu sektör girişimcileri, kısa süreli beklentileri yerine, orta vadeli hedef belirlemeli buna göre yatırım ve sistemlerle ilerlemelidir.

Kaynaklar

1. BM Sözleşmesi, İnsan Hakları Beyannamesi
2. Hükümet Programı
3. MEB 2019-23 Stratejik Planı
4. Millî Eğitim Şûrası Kararları
5. MEB 2021-2022 İstatistik Veriler Raporu

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Ülkemizin 1839 yıllara kadar giden özel öğretim tecrübesi bulunmaktadır. Cumhuriyet döneminde de özel okullar teşvik edilmeye devam edilmiş, 1980 yıllardan sonra özel okul sayısında fark edilir bir artış olmuştur. (1) Ancak buna rağmen girmeye çalıştığımız AB ülkelerini ölçü aldığımızda, özel öğretim hedefinin henüz yarısı gerçekleştirilebilmiştir. Bunun nedenleri; dünya düzeni ve küreselleşme, iktidar ve MEB izlediği politikalar, Türk eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar, halen hizmette olan özel okulların kurumsallaşmaması, beklenen nitelikli eğitim hizmetini sunamamasıdır. Ayrıca özel okulların mali idari yapıları sürdürülebilir kaynak ve yapıya kavuşturulamamış olması, yeterli teşviklerin olmaması, yönetim ve denetim yapı zayıflığı, eğitimin piyasalaşmasının getirdiği sorunlar, tedarik hizmetlerinin beklenen kaliteyi sunamaması nedenleri ile son beş yılda özel okullaşma oranı %0,9 puan yükselerek %8 den %8,9'a yükselebilmiştir. Oysa MEB hedefi %16,1 olup hedefin sadece yarısı gerçekleştirilebilmiştir. (2)

Kaynaklar:

- (1) Dr. Selçuk Uygun, Ankara Ü. Eğitim Bil. Fakültesi Dergisi 2003, Cilt 36, sayı 1-2
(2) Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı https://www.meb.gov.tr/stratejik_plan/

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Dünya düzeni/düzensizliği-küreselleşmenin getirdiği sosyal ve ekonomik krizler den kaynaklanan başarısızlıklar (Finans yetersizliği, krediler ve ekonomik istikrarsızlık, krizler, eğitim politikalarının bağlayıcılığını olmaması)
2	Ülke yönetimi -iktidarlar ve MEB politikalarından kaynaklanan başarısızlıklar (Ekonomik istikrarsızlıklar, MEB ayrılan bütçe, isabetsiz planlamalar, kadrolama, teşvik yetersizlikleri, kontrolsüz göçler, uluslararası standartlar geliştirilip uygulanmaması, denetim ve rehberli boşluğu, piyasa koşullarına bırakılma.)
3	Türk Eğitim sisteminden kaynaklanan başarısızlıklar (Mevzuat ve yönetim sistem yapısı, beceri ve kazanım odaklılık değil-sınav odaklılık, birey ve öğretmen merkezlilik yerine ademi merkezietçi yapı, etkinlik verimlilik ve çıktı esaslı olmayışı, nitelikli eğitime erişimde eşitsizlik)
4	Özel okulların kaynak, vizyon, yönetim, yapı ve işleyişi, sektörün örgütlenme yapısı ve kararlara katılım gücü, denetimsizlikten kaynaklanan başarısızlıklar. (Zayıf ve sabırsız sermaye, belirsiz ve kısa erimli kar odaklı vizyon, kayıt ve kazanç odaklı yönetim ve düşük maliyetli kadrolama, kurumsal aidiyet zayıflığı ve kurumsallaşamama, haksız rekabet, uluslararası eğitim standartlarına olan ilgisizlik, aşırı ve geri kalmış ülkelerden gelen kontrolsüz göçler)
5	Özel öğretim kurumlarına insan, madde ve hizmet tedariki sağlayan diğer kurumlardan kaynaklanan başarısızlıklar (Nitelikli yönetici ve öğretmen, öğretici yetiştirilmesi, nitelikli idari destek kadrolarının yetişmesi, tedarik zinciri ve hizmetlerindeki nitelik)

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Eğitim sistemleri içinde buldukları toplumun toplumsal cinsiyet sistemlerinin bir mikro kozmozunu oluşturur, var olan toplumsal ilişkilere ve pratiklere meşruiyet kazandırır (Tan, 2000:26).

Eğitim öncelikle temel bir insan hakkıdır, cinsiyetten bağımsızdır. Bu hakkın devlet ya da özel okullarda kullanılması sonucu etkilememeli, herkese eşit fırsat tanımada ve cinsel kalıp yargılarla mücadelede önemli rol oynamaktadır. Çünkü eğitim tutum ve davranışları değiştirmede güçlü bir araçtır. Öte yandan bir toplumda fırsat eşitliğinin olduğunu söyleyebilmek için de o toplumda koşulların, erişim süreci üzerinde belirleyiciliğinin olmaması gerekiyor. Dolayısıyla fırsat eşitliği politikası, gerçek eşitliğe ulaşmak için sadece zorunlu koşuldur. Genellikle fırsat eşitliği politikalarının göz ardı ettiği bu durum evrensel özellikler göstermekle beraber, ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre değişirken, daha da

vahimi ülkelerin hükümet politikalarına göre derinleşebilmekte ve sonuçta, eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunu asıl olarak bir kadın sorunu biçiminde ortaya çıkmaktadır. Cinsiyetten kaynaklanan eşitsizlik ve ayrımcılıkla mücadele edilirken de cinsiyetsizleştirilen kimlik gelişim karışıklığı da gözden kaçırılmamalıdır.

Ayrıca küresel göstergeler, geleneksel cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarının halen tüm eğitim sistemlerinde ve eğitimin tüm seviyelerinde var olduğunu, bu durumun eğitim sisteminin mesleğe, bilgiye, gelire ulaşma, kariyer yapma, toplumsal ve siyasal katılım gibi toplumsal sonuçları açısından da kadınların aleyhine olduğunu göstermektedir (UNESCO, 2015).

Ülkemizde kız ve erkek öğrenciler için özel öğretim kurumlarında eğitim ve öğretime erişimde emsal ülkelere göre önemli bir eşitsizlik olup öğrencilerin bütün yeteneklerini tam ve özgürce geliştirebilecekleri eğitim ve toplumsal ortama hazırlanma dezavantajı söz konusudur. Öte yandan halen özel öğretimden yararlanmayı cinsiyet eşitsizliği bağlamında değerlendirdiğimizde ise tablo daha ağırlaşmakta, özel öğretim kurumlarının cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştirdiği ve kızların aleyhine işlediği görülmektedir. Ülkemizde resmi örgün eğiti kurumlarında kız öğrencilerin eğitime erişimde erkek öğrencilere göre %6 geride ve dezavantajlı iken özel öğretim kurumlarında bu eşitsizlik, çok daha fazla olup %17,5'e yükselmektedir. (MEB 2021-2022 İstatistikleri)

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Ülkemizde örgün eğitim öğrencilerinin sadece %8,9'unun özel öğretim kurumlarına devam edebilmesi ve başta yabancı dil olmak üzere nitelikli eğitim ortamlarından yararlanabilmesi
2	Özel öğretim kurumlarının, toplumsal fırsat ve cinsiyet eşitsizliğini azaltmada, beklenenin aksine, eşitsizliği daha da derinleştirerek, kadınların toplumsal statüsü açısından geleneksel yapıyı güçlendirmesi
3	Türkiye'de özel okul öncesi eğitim kurumlarına eğitime devam eden kız öğrenci sayısının, erkek öğrencilere oranla %12 (24 321 çocuk) daha düşük olması
4	Türkiye'de özel ilköğretime (ilk ve ortaokul) devam eden kız öğrenci sayısının erkek öğrenciye göre %10 (33.846 öğrenci) daha düşük olması
5	Türkiye'de özel orta öğretime devam eden kız öğrenci sayısının erkek öğrenciye göre %28,3 (93.094 öğrenci) daha düşük olması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Çağdaş toplumlar sürdürülebilir bir ekonomik yapı kurabilmek, kalkınmışlık düzeylerini geliştirerek devam ettirebilmek için çağın gereklerine uyumlu niteliklere sahip bireyler yetiştirmek zorundadır. Eğitim sistemimiz anayasamızın başlangıç bölümünde belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerine uygun bireyler yetiştirmek kadar, istihdam edilebilir becerileri de kazanmış bireyler yetiştirmesi zorunluluktur. Çağın küresel rekabet edebilir

yeterliliklerine uygun olmalıdır. Bu nedenle 21.Yüzyıl becerileri bir tercihten öte zorunluluk olarak görülmelidir. Çünkü 2000 yılında yüzde 36 olan yüksek beceri gerektiren işler, 2025'te yüzde 44'e yükselecek ve işlerin %90'ında yeterlilik gerektirmesi beklenmektedir. Yeni yüzyıl karmaşık, rekabetçi, sürekli değişen, bilgiye dayalı teknoloji güdümlü ekonomi toplum yaşamına hâkim olacaktır. 21 Yüzyıl becerileri toplumlarda farklı tanımlanıyorsa da aşağıdaki temel beceri yetkinliklerini kapsar; (1)

- 1) Ana ve yabancı dillerde yaptığı iletişimde yazılı ve sözlü ifade etkileşimi,
- 2) Matematiksel yetkinlik, fen ve teknolojide temel yetkinlikler,
- 3) Öğrenme becerilerini kazanma, eleştirel düşünme, sorgulama, problem çözme, analiz sentez yorumlama
- 4) Girişimcilik/girişkenlik, karar alma, inisiyatif kullanma
- 5) Yaratıcılık, hayal gücü, inovasyon, kültürel farkındalık, estetik, kendini ifade
- 6) Liderlik ekip çalışması, birlikte çalışma, sebat, disiplin
- 7) Küresel farkındalık, insanilik, çok kültürlülük okuryazarlığı
- 8) Zaman yönetimi ve planlama
- 9) Çevre koruma, eko sistem anlayışı
- 10) Bilişim teknolojileri, bilimsellik, ekonomi ve finans okur yazarlığı

Kaynaklar

- (1) Çengel Yunus (Prof. Dr.) Geleceğin Eğitimi 2022 Lejand Yayınları

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Matematiksel yetkinlik ve fen teknoloji temel yetkinliklerinin yetersizliği
2	Öğrenme becerilerine sahip olma, eleştirel düşünme, sorgulama, problem çözme, analiz, sentez, yordama yetersizlikleri
3	Girişimcilik/girişkenlik, karar alma, inisiyatif kullanma becerileri yetersizlikleri
4	Ana ve yabancı dillerde iletişim, yazılı ve sözlü ifade, etkileşim yetersizlikleri
5	Hayal gücü, tasarım, inovasyon, yaratıcılık, kültürel farkındalık, estetik, kendini ifade yetersizlikleri

FIRSATLAR

Nitelikli eğitim ve iş gücü; ülkelerin bilim ve teknoloji de gelişmesi, rekabet edebilme, buluş-yenilik yatırım-kalkınma ve refahının sağlanmasında en önemli faktördür.

Sanayideki dijitalleşme ve 4.0 devrimi öncülüğünde Fen Bilimleri, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik, (STEM), eğitim disiplininden mezun istihdam ihtiyacının artacağı öngörülmekte, bütün bunlar nitelikli eğitime olan ihtiyaç ve talebi artırmaktadır.

Ülkemiz hızlı kentleşme, büyüyen ve gelişen nüfus, gelir artışı, kaliteli eğitim bilincinin artması, zorunlu eğitim süresinin uzaması, yabancı dil öğrenmeye artan ilgi ile geleceğin dünyasına hazırlıklı bireyler yetiştirmenin önemi, özel öğretime olan ilgi, talep ve ortamı sağlamaktadır.

MEB, Devlet bütçesinden her yıl en büyük payı alan bakanlık olmasına rağmen, devlet eğitimin yükünü özel sektörle paylaşmak istemekte ve buna ihtiyacı olup, gerçekleştirme için çok çeşitli teşvikler sunmuş, kurum açılış standartlarında esneklikler getirmiştir.

MEB, izlemiş olduğu hükümet politikaları eğitim programları ve türleri ile de özel okulları teşvik etmektedir. Buna rağmen özel okullarımızın okullaşma oranı OECD'nin %15-17 arasında değişen ortalamasının gerisinde olup, MEB 2023'te %16 olan hedefinin yarısını gerçekleştirebilmiştir. Buda gösteriyor ki özel öğretim teşvikleri devam edecek olup, alan %100 büyümeye ve yatırıma açıktır.

Öte yandan halen yabancı sermayenin eğitim yatırımlarının önü kapalı olmakla beraber, bu durumun uzun süre devam etmeme ihtimali yüksektir. Çünkü yabancı sermayenin Türkiye'de özel öğretimde yatırıma istekli ve iştahlıdır. Daha önceki yıllarda yabancı fonların ülkemizde eğitim yatırım deneyimi bulunmaktadır.

Dâhil olmaya çalıştığımız AB başta olmak üzere eğitimin çağdaş standartlar yükselmesine destek verecek kurum ve kuruluşlar iş birliğine açıktır. Tüm sektörlerde olduğu gibi eğitimde de dijital teknolojiler eğitime erişimde avantajlar sağlamaktadır.

En önemli 5 fırsat

- 1 Kentleşme sosyal ve ekonomik düzeydeki gelişim, nitelikli eğitim talebinde artış
- 2 Devletin eğitimin maliyetini özel sektör ile paylaşmak istemesi-teşvikler
- 3 Özel okul açılış standartlarında sağlanan esneklikler
- 4 Özel okullucağa yatırıma iştahlı yabancı sermaye
- 5 AB üyeliği müktesebatı, eğitimde uluslararası iş birliklerinin artması ve eğitim dijital teknolojilerindeki gelişmeler

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Ülkemizde artan nüfus ve kentleşme, büyüyen ekonomi, nitelikli eğitime olan ilgi, MEB ve merkezi yönetim tarafından özel öğretimin örgün eğitimdeki payının yükseltilmesi için yapılan teşvikler, eğitimde uluslararası iş birliklerinin artması, eğitim teknolojilerinin gelişmesine rağmen, şimdiye kadar uygulanan, örgün eğitimde özel öğretimin payının yükseltilmesi politikaları beklenen sonucu vermemiştir. Cumhuriyet tarihi boyunca özel öğretimin payı %8,9 oranına kadar yükselebilmektedir. Mevcut politikalarla uluslararası oran ve standartlara ulaşmak mümkün görülmemektedir. Bu nedenle “Yeniden Kurmacılık Felsefesine” (1) uygun, OECD ortalamalarını hedefleyen kararlı, tutarlı, sürdürülebilir ve erişilebilir kaynaklara dayalı reformist özel öğretim büyüme politikası geliştirilmelidir. İşte bu amaçla ilk 100 gün içinde acilen bu reform politikalarını geliştirecek bir çalışma kurulu aktive edilmelidir. Bu “ÖZÖREK” (Özel Öğretim Reformu Kurulu) ya da benzeri isimli kurul olabilir. Kurulda; MEB, İş ve yatırım dünyası, girişimciler, eğitim sektör örgütleri, yerel yönetimler, akademi, veli, öğretmen kuruluşları vb. gibi kurum ve kuruluşların temsilcileri katılmalıdır. Bu kurul 1-2 ay içinde kurulmalı ve ilk 100 gün içinde gelecek 1, 5, 10 yılda özel öğretimde nitelikli büyüme ivmesini yükseltecek, kalite güvence sistemleri kuracak radikal politikaları içeren “Özel Öğretim Reformu” yasal düzenlemesine esas hazırlıkları yapmalıdır. Bunun ilk aşaması ise ilgili “alt reform kurul/komisyonları” kurmaktır. Bu kurullardan gelen çalışmalar bütünleştirilerek, kamuoyu oyu ile paylaşılarak olgunlaştırılıp, merkezi yönetim ve yasamaya teslim edilmelidir. MEB merkez teşkilatı başta olmak üzere, özel öğretim ile ilgili karar ve onay makamlarında, mutlaka özel öğretim deneyimli, vizyonlu eğitimci ve yöneticiler, ilk 100 gün içinde görevlendirilmelidir.

Kaynaklar:

- (1) Kocabaş Ayfer (Prof. Dr) “Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri” Dewey, Mustafa Necati, Tonguç” Toplum ve Demokrasi Mayıs-Ağustos 2008

ANA HEDEF

Örgün eğitimde özel öğretimin payının 10 yılda %8,9’dan, %16 oranına yükseltilmesi için uluslararası referanslarla da uyumlu kalite standartlarını belirlemek ve gelişim odaklı yönetim ve denetim sisteminin stratejik belgesini hazırlamak üzere “Özel Öğretim Reform Kurulu”nun oluşturulması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Özel Öğretimin gelişmesi ve güçlenmesinde sorumluluk alan, "Özel Öğretim Reform Kurulu" nun icra edeceği görev sonrası, ulusal düzeyde danışma ve gelişimde sorumlu, işlevsel yetkileri olan Türkiye Özel Öğretim Gelişim Kurumuna (TÖZGEK) dönüştürülmesi					✓
2	Mevcut finans, teşvik sistemini daha da geliştirerek güçlendirmek, sürdürülebilir teşvik ve yasal güvence belgesi oluşturmak					✓
3	Mevcut fiziki ve insan kaynağı kapasitesinin yükseltilmesini sağlayacak yasal, yapısal ve sistem kurulumuna esas belge oluşturmak				✓	
4	MEB mevzuat, yapı-örgütlenme ve yönetim sistemini iyileştirmeye esas kurum, kurullar ve mevzuat oluşturmak				✓	
5	Eğitim programları ve öğrenme ortam ve ölçütlerinde ulusal ve uluslararası standartlara sahip olma çalışmalarını gerçekleştirmek			✓		
6	Özel öğretimin tüm ilgili taraflarının örgütlü bir yapıya kavuşturularak, iş ve güç birliği sağlama, sektöre itici ve geliştirici, denetleyici ve koruyucu bir yapı kazandırmak				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	
İnternet Okuryazarlığı	✓
Medya Okuryazarlığı	
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Milli Eğitim M.	✓
İlçe Milli Eğitim M.	
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	
Veliler	✓

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	✓
TÜBİTAK	
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Özel Öğretim Sektör Örgütleri	✓
İş Dünyası Örgütleri	✓
Finans Sektörü	✓

2023-2028 HEDEFLERİ

Özel öğretimin gelişmesi ve güçlenmesi, ülkenin geleceği, nitelikli ve uluslararası rekabetçi insan kaynağı, içinde ve aday olduğumuz uluslararası kurumların standartları, MEB tarafından belirlenen hedefler ve toplumun istek beklentilerinin gereğidir. Bu amaçla örgün eğitimde özel öğretimin payı, acil yeni ve gerçekçi bir reformla %8,09'dan, devletin hedeflediği ancak çok uzağında kaldığı, aynı zamanda OECD ortalaması da olan %16 oranına yükseltilmelidir. 2023-2028 ilk beş yılında bu oranın %11'e yükselmesi hedeflenmelidir. Öte yandan eğitim-öğretim ve yönetim kalitesinin yükseltilmesi, eğitim ve öğretim programlarında ulusal ve uluslararası geçerliliği olan kalite standartlarının yapılandırılması, merkezi ve yerel yönetim karar süreçlerinde söz sahibi olması ancak güçlü bir örgütlü bir yapıya dönüşmekle mümkündür. Böylece merkezi yönetim, MEB, Özel Öğretim Kurumları ve ilgili kurum ve örgütler birlikte çalışabilir; risk, yetki ve sorumluluk almaları bu sayede mümkün olabilir. Bu bağlamda, ilk beş yılda, güçlü yeni bir örgütlü yapı ile "Özel Öğretim Reformu'nun gerçekleştirilmesi, ilgili prosedürlerin yürürlüğe konulması, teşvik- vergi- uygun finans olanaklarını içeren mali önlemlerin alınmalıdır. Halen kontenjanların %50 dolu olması ciddi bir sorun, âtil kapasite ve kaynak kaybıdır. %50 olan kontenjan doluluğunun ilk beş yılda %62,5'e yükselmesi ilk ve öncelikli hedef olmalıdır. Böylece büyüyen özel öğretim kurumlarında eğitim öğretim dışı hizmetlerin tedarikçisi sektörler de büyürken kalitesi de yükselecektir. Toplumla hizmet, ülke ekonomisine katma değer yaratma ve vatandaşlardaki özel öğretime olan güven daha da artacaktır. Öte yandan eğitim bir kamu hizmeti olması nedeniyle, kampüslerin sanat, spor ve kültürel olanaklarının çevreye açılması, toplumsal ihtiyaçları karşılaması da sosyal bir sorumluluktur.

ANA HEDEF-1

Örgün eğitimde özel öğretim kurumlarının payını %8,09'dan %11'e yükselterek bu yükselişin devamını sağlayacak sürdürülebilir kaynak, yapı ve sistemleri yasal güvence altına almak

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	60		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓

Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Fon-vergi-uygun kredi-arsa-SGK desteği-egitim teknolojisi teşvikleri ile özel öğretime yatırımın çekici hale getirilmesi					✓
2	Özel okulların %50 olan doluluk oranlarını her yıl %2,5 yükseltmek ve 5. Yılda %62,5 doluluğa ulaşarak mevcut kapasite ve kaynak kullanım verimliliğini artırmak				✓	
3	Yasa ve mevzuatlarda yeni düzenlemeler yapılarak, destekleyici, güçlendirici iyileştirmelerin sağlanması			✓		
4	Eğitim-öğretimin kalitesinin yükselmesi için uluslararası standartlarda gözetilecek yönetim, denetim sistemlerinin kurulumu ve yapısal kazanımlarla özel öğretime olan güveni artırmak			✓		
5	Özel öğretim kurumlarında akademik, mali, idari, hukuki ve uluslararası gelişmelerin takibini sağlayacak, politika üretecek, kararlarda etkili olacak güçlü bir sivil örgüt yapısına kavuşmak				✓	
 ANA HEDEF-2						
Örgün eğitimde özel öğretimin payı ve kalitesini yükseltmek için insan kaynağı, destek ve tedarik hizmet kapasitenin yükseltilerek sektörün ve ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlamak						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı		Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı			✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı			✓	

Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim sektöründe ulaşım hizmeti yatırım kapasitesi ve kalitesini yükseltmek				✓	
2	Eğitim sektöründe başta yemek olmak üzere, beslenme ve gıda hizmetleri yatırım kapasitesi ve kalitesini yükseltmek			✓		
3	Eğitim sektöründe kitap, kırtasiye, dijital ders araç ve gereçleri yatırım kapasitesi ve niteliğini yükseltmek			✓		
4	Eğitim sektöründe nitelikli yönetici ve öğretmen "Akademik İnsan Kaynağı" yetişmesinde etki yaratmak ve istihdamı yükseltmek					✓
5	Eğitim sektöründe destek hizmeti veren yetkin "İdari Personel İnsan Kaynağı" yetişmesini artırmak ve istihdamı yükseltmek			✓		

ANA HEDEF-3

Özel öğretim kurumlarının istikrarlı büyüme ile saygınlık kazanarak kurumsallaşması ve çevresine güven vererek okulların yakın çevresinden, uzak çevreye doğru hinterlandının sosyal, ekonomik, kültürel ve entelektüel gelişime liderlik yapması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ülkemizde ileri ülkeler seviyesinde kurumsallaşmış, saygın marka eğitim kurumlarının sayısını artırmak					✓
2	Kamunun eğitim hizmeti sorumluluğunu paylaşarak, resmî kurumlara daha fazla kaynak aktarımını sağlamak ve kaliteyi desteklemek			✓		
3	Yüksek öğretim kurumlarına daha nitelikli öğrenci girdisi sağlanarak, yüksek öğretimin niteliğinin yükseltmesine katkı sağlamak			✓		
4	Milli Eğitimin Genel amaçlarından birisi olan eğitim kampüsleri kurulu kampüs çevresinde, ekonomik, sosyal kültürel gelişmeye liderlik yaparak kapasite ve olanakları çevresine sunarak sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmek			✓		
5	Eğitim dışında, bilim, spor, sanat ve kültürel (profesyonel spor kulüpleri gibi) alanlarda, ileri uzmanlık düzeylerinde sorumluluk alarak, ulusal ve uluslararası organizasyonlar yapmak/katılmak, özel yeteneklerin yetişmesini sağlamak				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme		✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓		✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık	✓		✓

İletişim Kurma	✓		✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓		✓
Bilgi Okuryazarlığı			✓
İnternet Okuryazarlığı			✓
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Girişimcilik	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı		✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓		✓
İlçe Milli Eğitim M.	✓		✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓		✓
Öğretmenler		✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	
Veliler	✓	✓	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler	✓		
Sendikalar		✓	✓
Belediyeler	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓

TÜBİTAK			✓
Avrupa Birliği			✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya			✓
Finans kurumları	✓		
Özel Öğretim Kurumları Örgüt.	✓	✓	✓
İş Dünyası Örgütleri	✓		

2028-2033 HEDEFLERİ

Özel öğretimin gelişmesi ve güçlenmesi, ülkenin geleceği, nitelikli ve uluslararası rekabetçi insan gücü, dahil olduğumuz uluslararası kurumların standartlarına ulaşma, MEB tarafından belirlenen hedefler, bilim ve teknoloji çağının doğal gelişimi, toplumun istek ve beklentilerinin gereğidir. Bu amaçla örgün eğitimde özel öğretimin payının yapılan reformlarla %11'den, MEB hedeflediği, OECD ortalaması da olan %16'ya yükseltilmesi hedeflenmelidir. Kurumlarda eğitim-öğretim ve yönetim kalitesinin yükseltilmesine devam edilmeli, eğitim ve öğretim programlarında ulusal ve uluslararası geçerliliği olan kalite standartlarının daha kapsayıcı duruma getirilmelidir. Bu bağlamda, ikinci beş yılda, Özel Öğretim Reformunun gerçekleşmesine bağlı olarak alınan yasal ve finansal önlemlerin devamlılığı sağlanmalıdır. İlk beş yılda %50 den %62,5'e yükselmesi hedeflenen, mevcut açık kontenjanın %75 doluluğa yükseltilmesi hedeflenirken, yeni yatırım teşviklerine devam edilmelidir. Öte yandan özel öğretim kurumları kapsayıcı eğitime olan ilgisini artması çağdaş bir ülke eğitiminin görev ve sorumluluğudur. Üstün yetenekleri olan öğrenciler gibi, öğrenme güçlüğü ya da eksikliği olan öğrencilerin eğitiminde de daha fazla sorumluluk almasını sağlayacak teşvik ve önlemler alınmalıdır. Aynı zamanda bir kamu hizmeti gerçekleştiren özel öğretim kurum kampüsleri sanat, spor ve kültürel etkinlik olanaklarını çevreye açarak toplumsal sorumluluk ve duyarlılıkları artırılmalıdır. Özel yeteneklerin uluslara arası düzeyde yeteneklerini geliştirecek spor kulüpleri kurulması, sanat ve kültürel organizasyonlara katılarak ülkemize doğrudan ve dolaylı gelişim katkıları sunmalıdır.

ANA HEDEF-1

Örgün eğitimde yer alan özel öğretim kurumlarının payını, %11'den %16'ya yükselterek bu oranın sürdürülebilirliğini sağlayacak, yasal ve mali yapısal düzenlemeleri kalıcı güvencelere kavuşturmak

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	60		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Fon-vergi-uygun kredi-arsa-SGK desteği-egitim teknoloji teşvikleri ile özel öğretime yatırımın kalıcılaştırılması					✓
2	Özel okulların %62,5 olan doluluk oranlarını her yıl %2,5 yükselterek 5 yılda %75 doluluk oranına ulaşarak mevcut kapasite ve kaynak kullanım verimliliğini artırmak				✓	
3	Eğitim-öğretimin kalitesinin yükselmesi için uluslararası standartlarda gözetilerek, yönetim ve denetim sistemlerinin kurumsallaşması için akreditasyonların sağlanması			✓		
4	Özel öğretim kurumlarında akademik, mali, idari, hukuki ve uluslararası gelişmelerin takibini sağlayacak, politika üretecek, kararlarda etkili olacak güçlü bir sivil örgüt yapısının etkililiğini artırmak				✓	
5	Özel öğretim kurumlarında kontenjan doluluğu %75-90 arasında olan okullarda, ücretsiz okutulacak öğrenci sayısını %5'e, %90 oranında dolduranların ise %10'a kadar yükseltilmesini sağlamak			✓		

ANA HEDEF-2

Örgün öğretimde özel öğretimin payının yükselmesinde etkili olan, nitelikli akademik ve idari insan kaynağı, ulaşım, beslenme, kitap, kırtasiye kıyafet, öğretim teknolojileri vb. tüm diğer sektörlerde üretim ve kalitede devamlılıkla ülke ekonomisine sunulan katma değer ve istihdamın sürdürülebilirliğini sağlamak

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı		Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓

Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim sektöründe ulaşım hizmeti kapasitesini ve kalitesini yükselterek sürdürerek ulaşım araç çeşitliliğini artırmak				✓	
2	Eğitim sektöründe başta yemek olmak üzere, beslenme ve gıda hizmetleri kapasite ve kalitesini yükselterek sürdürmek			✓		
3	Eğitim sektöründe kitap, kırtasiye, dijital ders araç ve gereçleri yükseltmek ve sürdürülebilir kılmak			✓		
4	Eğitim sektöründe nitelikli yönetici ve öğretmen "Akademik İnsan Kaynağı" yetişmesini artırmak ve istihdamı sürdürülebilir kılmak					✓
5	Eğitim sektöründe destek hizmeti veren nitelikli "İdari Personel İnsan Kaynağı" yetiştirilmesini sağlamak ve istihdamını sürdürülebilir kılmak		✓			

ANA HEDEF-3

Özel öğretim kurumlarının istikrarlı büyüme ile saygınlık kazanarak bunu devam ettirmesi, kurumsallaşarak çevreye güven vermesi, okul yakın çevresinden, uzak çevreye doğru kampüs hinterlandında sosyal, ekonomik, kültürel ve entelektüel gelişime liderlik yapması, okul olanaklarını çevreye sosyal sorumluluk projesi olarak açması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20	
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı

Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ülkemizde ileri ülkeler seviyesinde kurumsallaşmış saygın marka eğitim kurumlarının sayısını artırmak ve kurumsallaşmak					✓
2	Kamunun eğitim hizmeti sorumluluğunu paylaşarak, resmî kurumlara daha fazla kaynak aktarımı sağlanmasıyla, kaliteyi desteklemeye devam etmek			✓		
3	Yüksek öğretim kurumlarına daha nitelikli öğrenci girdisi sağlanarak, yüksek öğretimin niteliğinin yükselmesinde devamlılığı sağlamak				✓	
4	Okulların kuruldukları kampüs çevresinde ekonomik, sosyal ve entelektüel gelişmeye olanak sağlamak, bu amaçlara yönelik sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmek			✓		
5	Eğitim dışında, bilim, spor, sanat ve kültürel (profesyonel spor kulüpleri gibi) alanlarda, ileri uzmanlık düzeylerinde sorumluluk alarak, uluslararası organizasyonlar yapmak/katılmak, özel yeteneklerin yetiştirilmesini sağlamak			✓		

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓		✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓	✓	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓		
Yaratıcılık	✓	✓	✓

İletişim Kurma	✓	✓	✓
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓		✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Girişimcilik	✓	✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓		✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓
İl Milli Eğitim M.	✓	✓	
İlçe Milli Eğitim M.	✓		✓
Okullar	✓		✓
Okul Yöneticileri	✓		✓
Öğretmenler		✓	✓
Öğrenciler	✓	✓	✓
Veliler	✓		✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler	✓		
Sendikalar		✓	✓
Belediyeler	✓	✓	✓
Valilikler	✓	✓	✓

TÜBİTAK			✓
Avrupa Birliği			✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya			✓
Finans kuruluşları	✓		
Özel Öğretim Kur.Örgütleri	✓	✓	✓
İş Dünyası Örgütleri	✓		

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Örgün eğitimde özel öğretimin payının en az %16'ya yükseltilmiş olması
2	Özel eğitimde kız öğrencilerin aleyhine olan, özel eğitimden yararlanma oranındaki %12'lik dezavantajın, her yıl %1 azalarak en az %2'ye kadar düşürülmüş olması
3	Özel eğitim kurumlarında kontenjanlarda %75-90 doluluğa ulaşıldığında, ücretsiz okutulan öğrenci sayısının kontenjanın %5- 10 oranlarına yükseltilmiş olması
4	Özel eğitim kurumlarının gelişmesini sağlayacak, başta finans olmak üzere, yönetim, denetim, işletme, sektör temsilcisi örgütlerin işleyişini içeren, güvence ve destekleyici, uygulanan ve bağlayıcı yasa ve prosedürlerin yerleşmiş olması
5	Özel eğitim kurumlarının destek ve tedarik hizmeti olan ulaşım, yemek, kitap, kırtasiye, ders araç gereçleri ve teknoloji ihtiyaçlarını AB standartlarında sertifikalı şirketlerden tedarik edilebilme olanağının olması
6	Özel eğitimde MEB, YÖK, sektör örgütleri desteğinde ademi merkezîyetçi yönetim ve müfredat odaklı yapıdan uzaklaşarak birey ve öğretmen merkezli, okul odaklı nitelikli insan kaynağı gelişim sistemlerinin kurulmuş olması
7	Millî Eğitim Temel Kanunu, Okul Kademe Yönetmeliklerinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarından olan ve Anayasamızın da 2. Maddesinin de somutlaşan (<i>"İ. Cumhuriyetin nitelikleri Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir"</i>) ulusal kimliği içselleştirmiş, iyi vatandaşlar olabilen bireyler yetiştiren eksiksiz bir eğitim sisteminin işler olması ve özel eğitim kurumlarının ise en başarılı örnekleri olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Ülkemizde örgün eğitim öğrencilerinin %16'nın özel eğitim kurumlarında, başta yabancı dil olmak üzere, nitelikli eğitim ve ortamlarından yararlanabilmesi
2	Özel eğitim kurumlarında başta %3 ücretsiz okutulacaklar kontenjanı olmak üzere, ücretsiz ve burslu okutulacak öğrencilerin saptanmasında, eşitsizliğin en

	fazla olduğu orta öğretim kademesi öncelikli olmak üzere, kız öğrencilere pozitif ayrımcılık sağlayan prosedür düzenlemelerinin uygulamaya geçmiş olması
3	Okul öncesinden başlanarak tüm kademelerde, cinsiyet eşitsizliği, geleneksel kadına bakış, kadının toplumsal statüsünü ikinci planda kabul eden, müfredat içeriklerinin tamamen ayıklanmış olması
4	Eğitim öğretim akademik ve idari kadrolarda, cinsiyet eşitsizliği ve kadının toplumsal statüsü hakkında yüksek bir bilinç ve duyarlılık davranışının kazanılmış, aksi tutumlara karşı yaptırım içeren mevzuatların uygulanıyor olması
5	Okulun profesyonel akademik ve idari kadrosu dışında kalan diğer tüm bileşenlerde, okul yönetiminin resmi sorumluluğunda (aile, tedarikçiler, çevre kısaca eğitim eko sistemini etkileyen çevreler) cinsiyet eşitsizliği ve kadının statüsüne yönelik planı ve programlı sistematik bilinçlendirme çalışmalarının uygulanıyor olması
6	Özel öğretim kurum yerleşkelerinin, yakından uzağa doğru çevresinin, sosyal-ekonomik ve kültürel gelişmesine katkı sağlayan, yerel kalkınmayı destekleyen, sanat ve meslek kurslarını da içeren, sosyal sorumluluk ve diğer proje çalışmalarının yapıyor olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Matematiksel yetkinlik ve fen teknoloji temel yetkinliklerinde PISA ve TIMSS sınavı ölçmelerine göre en az OECD ortalamalarında başarıya ulaşılmış olması
2	Mevzuat ve yönetim sistem yapısında iyileşme, sınav odaklılıktan uzaklaşarak beceri ve kazanım odaklı eğitime geçişte anlamlı bir değişim: Öğrenme becerilerini edinme, eleştirel düşünme, sorgulama, problem çözme, analiz sentez yordama yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
3	Girişimcilik/girişkenlik, karar alma, inisiyatif kullanma, yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
4	Ana ve yabancı dillerde iletişim becerilerinden yazılı ve sözlü ifade ile etkileşimi, yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması
5	Hayal gücü, tasarım, inovasyon, yaratıcılık, kültürel farkındalık, estetik, kendini ifade, yetkinliklerini kazandıracak müfredat ve etkinliklerin uygulanıyor olması.

6	Yönetici ve öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerinin, yeniden kurmacılık felsefesini temel alan, felsefe, program, planlama, uygulama, izleme ve denetim süreçleri hakkında hizmet içi eğitimden geçmiş ve yeterlilik eksikliğini sertifikayla belgelenecek giderilmiş olması
7	MEB ve YÖK iş birliği ile öğretmen ve yöneticilere hibrit bir modelle lisans üstü ÜCRETSİZ meslek içinde eğitim sağlanıyor olması
8	Orta öğretim öğrencilerinin, toplumsal fayda sağlayacak sosyal sorumluluk projelerinde hizmete katılım ve girişimcilik becerilerinin daha yüksek oranlara yükselmiş olması

2023-2033 BİLGİSAYAR EĞİTİMİ

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Prof. Dr. M. Yaşar Özden (Bölüm Editörü)

- Doğu Akdeniz Üniversitesi
- myasar.ozden@emu.edu.tr

Prof. Dr. Özgen Korkmaz

- Amasya Üniversitesi
- ozgenkorkmaz@gmail.com

Doç. Dr. Levent Durdu

- Kocaeli Üniversitesi
- levent.durdu@kocaeli.edu.tr

Dr. Neşet Mutlu

- Erciyes Üniversitesi
- nesetmutlu@gmail.com

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE’DE BİLGİSAYAR (BİLİMİ) EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

Türkiye’de bilgisayar eğitimi ve öğretmen yetiştirme sürecine yönelik tarihçeyi kaleme aldığı yazısında Özden (2014) Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde bilgisayar eğitimlerinin 1980’li yıllarda Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) kapsamında formatör öğretmen eğitimi kursları ile başladığı ifade etmiştir. Özden, BDE formatör öğretmen eğitimi kursunun genel amacını “okullarda bilgisayar laboratuvarlarının düzenli ve verimli bir şekilde işletilmesi, diğer öğretmenlerin eğitimde bilgisayar kullanımı konusunda yetiştirilmeleri ve okulun bilgisayar hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli bilgi, beceri ve tutumlara sahip formatör öğretmenleri yetiştirmektir” olarak ifade etmiştir (s. 3). Millî Eğitim Bakanlığının 1993 yılında yayınladığı “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumlarında Bilgisayar Laboratuvarlarının Düzenlenmesi ve İşletilmesi ile Bilgisayar ve Bilgisayar Koordinatör Öğretmenlerinin Görevleri Hakkında Yönerge”si (MEB, 1993) doğrultusunda bilgisayar öğretmeni istihdamı kararlaştırılmış ve 1994 yılında Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü bünyesinde Bilgisayar Öğretmenliği anabilim dalı öğrenci kabulüne başlamıştır. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) 1997 tarihli kararı ile 1998-1999 akademik yılından itibaren Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü adıyla günümüze kadar devam etmiştir. ÖSYM’nin 2021 yılı tercih kılavuzuna göre 14 üniversitedeki Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği programları için 389 kontenjan açılmış ve 344 öğrenci yerleşmiştir. Lisans programı en son 2018 yılında YÖK’ün Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları çalışması ile güncellenmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, eğitimde bilgisayarların kullanımına, 1984 yılında Bilgisayar Destekli Eğitim projesi ile başlamıştır (MEB, 2003). 1985-1986 eğitim öğretim yılında 1100 bilgisayar temini ile birlikte öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmiştir. 1987-1988 eğitim öğretim yılı ile birlikte ortaokul seviyesinde müfredata bilgisayar dersi eklenmiştir. 1990 yılında Dünya Bankası ile imzalanan Millî Eğitimi Geliştirme Projesiyle (Dünya Bankası, 2000) birlikte bilgisayar eğitimi de yaygınlaştırmak için 53 bilgisayar deneme okulu ve 182 bilgisayar

laboratuvarı kurulmuştur (MEB, 2003). 1993 yılında 20 saat bilgisayar eğitimi ve 10 saat bilgisayar destekli eğitim ve 10 saat serbest kullanım politikası kabul görmüştür (Durdu, 2012). 1998 yılında ilköğretim 4. ve 5. sınıfta haftada ikişer saat olmak üzere bilgisayar dersleri yer almıştır. 2007 yılında TTKB kararı ile dersin adı Bilişim Teknolojileri olarak değiştirilmiş ve 1., 2. ve 3. sınıflar için haftada bir saat, 4. ve 5. sınıflar

*Google ve ChatGPT gibi yapay zekalar bizden daha iyi biliyorken;
Bilmek yetmez,
Yapabilmek gerekir!*

için iki saat, 6., 7. ve 8. sınıflar için de bir saat olarak belirlenmiştir (Seferoğlu, 2007). 2012 yılında zorunlu eğitimin 12 yıla çıkartılması ve 4+4+4 olarak bilinen sisteme geçilmesiyle birlikte (MEB, 2012) dersin adı Bilişim Teknolojileri ve Yazılım olarak değiştirilmiş ve ortaokul kademesinde iki saatlik seçmeli ders olarak tanımlanmıştır. 2018 yılından bugüne Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi ilköğretim düzeyinde 1-4. Sınıflarda serbest zaman etkinliği olarak yer almaktadır ve sınıf öğretmenleri de bu dersi yürütebilirler. Ortaokul düzeyinde ise 5. ve 6. Sınıflar için Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi ikişer saat zorunlu ders olarak okutulmaktadır. 7 ve 8. sınıflar için seçmeli ders olarak yer alan Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 22/11/2021 tarihli kararı ile derse haftalık çizelgeden çıkartılmıştır. Ortaöğretim düzeyinde lise programına göre değişiklik göstermektedir. Fen Liselerinde 9. ve 10. Sınıfta 2'şer saat zorunlu olan Bilişim, diğer liselerde seçmeli ders olarak yer almaktadır.

İlkokul ve ortaokul düzeyinde konular bilişim teknolojileri, etik ve güvenlik, iletişim, araştırma ve iş birliği, ürün oluşturma, problem çözme ve programlama olarak listelenmiştir. Lise düzeyinde iki kur olarak tanımlanan müfredat 1. kurda etik, güvenlik ve toplum, problem çözme ve algoritmalar ve programlama, 2. kurda robot programlama, web tabanlı programlama ve mobil programlama konularıyla kurgulanmıştır.

İlkokul düzeyinde dersin öğrencilere kazandırmayı hedeflediği kazanımlar, bilgisayarca düşünme, mantıksal sorgulama, problem çözme ve algoritma tasarlama olarak ifade edilmiştir (MEB, 2018). İlkokul düzeyinde temel bilgi ve iletişim teknolojileri farkındalığı ve araştırma, tasarlama ve üretim becerileri odaklanılmıştır. Ortaokul düzeyinde ise dijital vatandaşlık, etik değerler, gizlilik ve güvenlik gibi konuların yanı sıra ve günlük yaşantıda kullanılan kelime işlemci, sunu vb. programları ile bilişim teknolojileri okuryazarlığına odaklanılmıştır. Lise düzeyinde kur 1 kapsamında programlama ve algoritma süreçleri, kur 2 düzeyinde ise fiziksel programlama (robot programlama) ile birlikte blok tabanlı, metin tabanlı, web tabanlı ve mobil programlama detaylandırılmaktadır. Bir bütün olarak ele alınırsa ilkokulda farkındalık basamağı ile başlayan öğretim süreci lise düzeyinde daha teknik ve ürüne yönelik bilgi ve becerilerle devam etmektedir.

Uluslararası düzeyde ISTE Standartları günümüz öğrencilerinin gelişimleri için 7 başlık altında bilgi ve becerileri tanımlamıştır. Ana vizyonu öğrenmenin öğrenci odaklı bir süreç olmasına yönelik olarak tanımlanan ISTE Standartları; öğrencilerin öğrenme süreçlerinde sorumluluk almalarını, dijital vatandaşlığı, bilgi üretimini, yaratıcılığı ve üretimi, bilgisayarca düşünmeyi, iletişimi ve iş birliğini öne çıkarmaktadır. Büyük oranda ulusal yetkinliklerle örtüşen başlıklar olduğu gibi, üzerinde durulması gereken başlıklar da vardır. Bilgisayar eğitimi alanında yine sıkça atıfta bulunulan diğer bir standartlar dokümanı Computer Science Teachers Association (CSTA, 2017) tarafından üretilmiştir. K-12 seviyesi için tanımlanan standartlar daha ağırlıklı olarak teknik bir bakış açısıyla ele alınmakla birlikte, bilgisayarca düşünmeye, problem çözme, iş birliği ve iletişim yetkinliklerine de yer vermektedir.

Sonuç olarak, bilgisayar (bilimi) eğitimi açısından öğrenciler ve öğretmenler için uluslararası ve ulusal düzeyde bilgi ve beceriler mevcuttur. Kültürel boyutları olmakla birlikte günümüz dijital dünyasının vazgeçilmez iletişim ve üretim araçları hakkında temel bilgi ve becerilere sahip olmanın yanı sıra, öğrencilerin iletişim, iş birliği, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, tasarım ve üretim becerileri gibi yetkinliklere de sahip olmaları beklenilmektedir. Eğitim öğretim müfredatlarının da güncelliğini koruyabilmeleri amacıyla bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek düzenli olarak yenilenmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra, bilgisayar (bilimi) eğitimi için öğretmen yetiştirme politikalarının ve pedagojinin yeniden ele alınması gerektiği açıktır. Bilgisayar teknolojileri geleceğin dijital toplumunu oluşturmada ve sağlayacağı ekonomik katkılarla teknolojik dönüşümün öncüsü olabilir. Bu bağlamda bilgisayar (bilimi) eğitime yönelik kurumsal yaklaşımın değişim göstermesi ve bu yönde atımların atılması gerektiği düşünülmektedir. Bu adımlar aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliğini de kapsayacak şekilde gerçekleştirilebilir.

Kaynaklar

1. CSTA. (2017). *CSTA K–12 CS Standards*. <https://www.csteachers.org/Page/standards>
2. Durdu, L. (2012). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi: Dünü, Bugünü ve Geleceği*. International Computer Education and Instructional Technologies Symposium 2012. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
3. Dünya Bankası. (2000). *Implementation completion report: Turkey national education development project*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/915311468319151339/text/multi-page.txt>
4. ISTE. (2017). *ISTE standards for students*. <https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-students>
5. MEB. (1993). *Tebliğler dergisi (2378)*. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/57-1993/430-2378-mart-1993>
6. MEB. (2003). *Eğitim teknolojileri etkinlikler 2002*. 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.
7. MEB. (2012). *12 yıllık zorunlu eğitim: Sorular – cevaplar*. https://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf
8. MEB. (2018). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.asp?PID=407>
9. ÖSYM (2021). *Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu*. <https://www.osym.gov.tr/TR,21247/2021-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>
10. Özden, M. Y. (2014). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümlerinin kuruluşu?* <https://myozden.blogspot.com/2014/04/bilgisayar-ve-ogretim-teknolojileri.html>

11. Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim bilgisayar dersi öğretim programı: Eleştirel bir bakış ve uygulamada yaşanan sorunlar. *Eurasian Journal of Educational Research*, 29, 99-111.

BAŞARI EKSİK LİKLERİ

Türkiye’de bilgisayar (bilimi) eğitimi ile ilgili en önemli başarı eksikliği bilgisayar eğitiminin tüm paydaşlar tarafından tam olarak anlaşılamaması ve bu nedenle bir standart oluşturulamamasıdır. Bilgisayar eğitimi zaman içerisinde ilkokul, ortaokul gibi kademelerde seçmeli, zorunlu gibi farklı yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. Dersin özellikle seçmeli olduğu dönemdeki bazı yetkili söylemleri de dersin öneminin öğrenci ve veli paydaş grubunda da yönetim grubunda da tam olarak benimsenememesine neden olmuştur. Bu belirsizlik sonucunda birçok okuldaki bilişim sınıflarının kapatılmıştır. Bilişim sınıflarının kapatılması öğrencilerin uygulamaya yönelik etkinlikleri beklenen düzeyde gerekleştirmemesine ve üretim becerilerini yeterince edinmemesine neden olmaktadır. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin değerinin daha fazla anlaşıldığı Covid 19 döneminde bile MEB’in öğretmenlik atama kontenjanlarında Bilişim Teknolojileri Öğretmenliği için 50 kontenjan ayırması, sadece dersin önemi açısından değil mesleğin değeri açısından da olumsuz bir algıya neden olmuştur.

Bu süreçle paralel olarak Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği lisans programına dönük tercih oranları ÖSYM puan türünün 2017 yılında değişmesi ve Eğitim Fakülteleri için 300.000 barajının uygulanmasıyla birlikte azalmıştır. Bu doğrultuda da üniversitelerde ilgili bölümler kapatılmaya başlanmıştır. Daha önce ifade edildiği üzere şu anda 14 üniversite için lisans programı öğrenci kabulüne devam etmektedir. Bu durum da bilgisayar (bilimi) eğitimi için öğretmen yetiştirme adına yeterli düzeyde katkı sağlanamamasına sebep olmaktadır.

Bilgisayar (bilimi) eğitimi açısından en önemli başarı eksikliklerinin çağın gerektirdiği güncel bilgi, beceri, yetkinlikler ve okuryazarlıkları kazandırma konusundaki yetersizlikler olduğu söylenebilir. Bu yetersizliklerin öğrenci başarisına dönüşebilmesi için zorunlu eğitim kademelerinde sistematik bilgisayar (bilimi) eğitimi uygulamalarına yer verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin üretim becerilerinin geliştirilebilmesi için öğretim programlarında uygulamaya yönelik bütüncül etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin disiplinler arası (matematik, fen bilimleri eğitimi, STEM alanları gibi) başarılarının artırılabilmesi için disiplinler arası hedefleri içeren kazanımlara daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Bilgisayar (bilimi) eğitimi için öğretmen yetiştirme ve pedagojik (İnsan kaynağı ve organizasyon, içerik ve öğretim programı) eksiklikler
2	21. yüzyıla dönük bilgi, beceri, yetkinlik ve okuryazarlıklarına (Beceri ve yetkinlikler, Etik değerler) dönük eksiklikler
3	Öğretim programında uygulamaya yönelik bütüncül etkinliklerin yer almaması
4	Disiplinler arası başarıyı hedefleyen eksiklikler
5	Bilgisayar (bilimi) eğitimine yönelik kurumsal yaklaşımlardaki (İnsan kaynağı ve organizasyon, fiziksel olanaklar, sosyal olanaklar) olumsuzluklar

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(ŞİZ)LİĞİ

Yaşanılan COVID 19 dönemiyle daha fazla görünür hale gelen öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojiye ulaşamaması, günümüzde bile en önemli sorunlardan birisidir. 2000’li yıllara girerken gündemde yer bulmaya başlayan ve tartışılan sayısal bölünme, artık açıkça görülebilir hale gelmiştir. Sadece teknolojiye erişim değil, değişen teknoloji-temelli araçların ve yazılımların öğrenilmesi de bir başka boyut olarak ele alınmalıdır.

Genellikle okullarda fiziksel boyutu ile ele alınan akran zorbalığı artık dijital bir boyut kazanmıştır. Siber zorbalık olarak isimlendirilen bu olgu bilgi ve iletişim teknolojileri ile gerçekleştirilen zorbalık türü olarak ifade edilmektedir. Etik değerler ve sosyal eşitlik kavramları altında tartışılabilecek siber zorbalık, aynı zamanda dijital güvenlik ve mahremiyet boyutlarıyla da ele alınması gereken önemli bir konudur.

Engelli bireylerin etkili bir şekilde sosyal hayata katılımları ve etkileşimleri, başlı başına çözüm bekleyen alanlardan birisidir. Bilgi ve iletişim teknolojileri ile engelli bireyler için gerek toplumsal yaşantı gerekse eğitim faaliyetleri açısından katkı sağlayabilir.

Bilgisayar (bilimi) eğitimi dijital okuryazarlıktan dijital vatandaşlığa geniş bir yelpazede topluma katkı sağlamaktadır. Fakat bilgisayar (bilimi) eğitimi genellikle örgün eğitim kademelerinde (ilk, orta, üniversite) temel okuryazarlık ya da meslek edinimi olarak ele alınmaktadır. Diğer taraftan dijital topluma dönüşme hedefi doğrultusunda, toplumun tüm bireylerini (emekli, yaşlı, eğitim alamamış, vb.) kapsayacak şekilde ele alınması gereken bir husustur.

Sonuç olarak, toplumsal fırsat eşitsizliği, öğrencilerin doğru ve hedeflenen şekilde gereken eğitimi almalarına engel olmaktadır. Bilgisayar (bilimi) eğitimine yönelik kurumsal yaklaşımın olumlu yönde değişmesi, sosyal ve ekonomik çıktılar açısından önemli katkılar sağlayabilecek potansiyeli artıracaktır.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Teknolojiye erişim ve sayısal bölünmeye (Eğitimde fırsat eşitsizliği) dönük yetersizlikler
2	Siber zorbalık / Dijital akran zorbalığı gibi davranışlara dönük dijital güvenlik eksiklikleri
3	Engelli bireyler için bilgi ve iletişim teknolojileri ve eğitime erişimde yaşanan güçlükler
4	Toplumun tüm bireyelerine dönük bilgisayar bilimi açısından yaşam boyu öğrenme (dijital toplum, teknolojik dönüşüm) fırsatlarındaki yetersizlikler
5	Ekonomik bağımlılık veya toplumsal yanlılık gibi nedenlere bağlı olarak kadınların teknolojiye erişim fırsatlarının daha düşük olması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

21. yüzyıl ile birlikte dijitalleşmeye başlayan toplumun bireyelerinden beklenen bilgi, beceri ve yetenekler de değişmeye başlamıştır. Bireyelerin dönüşüm geçiren geleceğin toplumu içerisinde etkili bir şekilde yer alabilmesi için sahip olması gereken dijital okuryazarlıklar ve benimsemesi gereken etik sorumluluklar bulunmaktadır. Bu dönüşüm dijital vatandaş olma gereksinimlerinin yanı sıra eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık ve tasarım ve üretim gibi bazı temel becerilerin edinimini de gerektirmektedir. Bunların yanı sıra, bireyelerin iş birliği ve iletişim becerileri ile girişimcilik, yaşam ve kariyer becerileri gibi yaşam boyu öğrenme ve mesleki yetkinliklere sahip olması beklenilmektedir. Bu bilgi, beceri ve yetkinlikleri karşılayan bireyeler yetiştirebilmek için tüm kademelerde Bilgisayar (bilimi) eğitimi öğretim programlarının ve pedagojilerinin geliştirilmesi başlangıç noktası olabilir. Ayrıca, bilgisayarca düşünme becerileri ve STEM eğitimi yaklaşımı gibi diğer branşlarla (başta fen ve matematik olmak üzere) kapsayıcı bütünlüğe sahip öğretim hedeflerinin planlanması da katkı sağlayacaktır.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Dijital okuryazarlıklar ve etik sorumluluklara (Bilgi, İnternet, Medya, Teknoloji okuryazarlığı) dönük yetersizlikler
2	Temel becerilere (eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme, tasarım ve üretim, yaratıcılık) dönük eksiklikler
3	İş birliği, iletişim, yaşam ve kariyer becerileri ve girişimcilik konularında yetersizlikler
4	Bilgisayarca düşünme becerileri ve bütüncül yaklaşım (Bilimsel ve matematik okuryazarlığı) konusundaki yetersizlikler
5	Öğrencilerin üretim becerilerinin geliştirilmesine yönelik eksiklikler

FIRSATLAR

Bilgisayar (bilimi) eğitimi, geleceğin toplumunu oluşturacak bireylerin sahip olması gereken beceri ve yetkinlikler açısından önemli görülmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinin fırsata dönüştürülebilmesi için bilgisayarla üretim becerilerine sahip bireylere daha fazla ihtiyaç olacağı açıktır. Bu aynı zamanda bireylerin yeni mesleki becerilere sahip olmasına katkı sağlayacak ve yeni istihdam fırsatları oluşturacaktır.

Bilgisayar (bilimi) eğitimi, yazılım (ve mobil uygulamalar) geliştirmeye yatkın ve yetkin bireylerin erken yaşlarda keşfedilmesine ve mesleki olarak yönlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Özellikle yapay zekâ teknolojilerini hemen hemen tüm alanlara dönük dijital çözümler ortaya koyma potansiyelinin yazılım sektörüne getirdiği sıra dışı ivme, bilişim sektörünün farklı yeterliliklere sahip pek çok yeni pek çok yeni iş gücüne ihtiyaç duymasına neden olmuştur. Pek çok yeni mesleki beceriler ve yetkinlikler, yeni üretim alanlarının oluşmasında büyük pay sahibi olacaktır. Bu da nitelikli işgücü ve mesleki yetkinliğin artmasıyla birlikte ve başta yazılım olmak üzere bilgisayar bilimlerini temel alan tüm sektörlerin genişlemesine, dolayısı ile ekonomik katma değer oluşturulmasına fırsat verecektir.

Bilgisayar (bilimi) eğitimi ve dijital üretim toplumuna geçiş sadece yeni mesleki beceriler, yetkinlikler, üretim alanları ve ekonomik katma değer olarak değil, sosyal boyutu ile de dijital toplumun değerlerine katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Özellikle sosyal medya iletişimin artmasıyla ortaya çıkan kendini özgürce ifade etme, katılımcı ve demokratik söylemlerin görünür olması toplumun da bu kapsamda olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

En önemli 5 fırsat

- 1 Bilgi toplumuna geçiş için bilgisayar (bilimi) eğitimi (teknolojik dönüşüm)
- 2 Yeni üretim ve istihdam olanakları
- 3 Ekonomik katma değerdeki artış
- 4 Katılımcı ve demokratik dijital sosyal topluma geçişe dönük motivasyon
- 5 Devlette yaşanan dijital dönüşüm süreci

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

İlk 100 gün hedefleri bilgisayar (bilimi) eğitimi için 2033 yılı hedefleri için atılması gereken adımların analiz edilmesi, tanımlanması ve planlanması yönünde belirlenmiştir. Bu kapsamda başarı eksiklerinin giderilmesine yönelik sınıflandırma ve planlamanın yapılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve fırsat eşitsizliğinin giderilmesine yönelik atılacak adımların belirlenmesi, beceri ve yetkinliklerin tanımlanması, sınıflandırılması ve eksikliklerinin giderilmesine yönelik planlamanın yapılması ve son olarak fırsatların gerçek eylemler olarak planlanmasına yönelik adımların belirlenmesi ilk 100 gün hedeflerinin ana odağı olarak belirlenmiştir.

ANA HEDEF

Bilgisayar (bilimi) eğitiminin 21. yüzyıl becerine sahip bireylerin yetiştirilmesindeki ve toplumun teknolojik dönüşümüne katkısındaki öneme MEB'in vizyon dokümanlarında yer vermesi, bu yönde gerekli ihtiyaç analizi ve planlamaların gerçekleştirilmesi

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi	

		1	2	3	4	5
1	Bilgisayar (bilimi) eğitimine yönelik vizyon ve politika belgelerinin oluşturulması					✓
2	Temel eğitim düzeyinde güncel bilgi, beceri, yetkinlik ve okuryazarlıkların tanımlanması amacıyla ihtiyaç analizinin yapılması				✓	
3	Güncel yetkinliklerinin kazandırılması için bilgisayar (bilimi) eğitimine yönelik tüm kademelerde bilgi, beceri ve okuryazarlıkların tanımlanması ve öğretim programı çalışmalarının başlatılması				✓	
4	Bilgisayar (bilimi) eğitimi için öğretmen yetiştirme politikalarının oluşturulabilmesi amacıyla paydaş toplantılarının gerçekleştirilmesi			✓		
5	Bilgisayar (bilimi) eğitimi için öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi				✓	
6	Bilgisayar bilimi alanındaki gelişmelere bağlı olarak bilgisayar (bilimi) eğitiminin çağın gereksinimleri doğrultusunda güncellenmesi			✓		
7	Toplumsal ve cinsiyet eşitliğini sağlayabilmek için öğrencilerin teknolojiden faydalanma ihtiyaçlarının, olanaklarının ve eksikliklerinin belirlenmesi amacıyla gerekli analizlerin gerçekleştirilmesi			✓		
8	MEB ve diğer paydaşların katılımıyla birlikte bilgisayar (bilimi) eğitiminde iş gücü ihtiyacının ve potansiyelinin belirlenmesi			✓		
9	Bilgisayar (bilimi) eğitimi konusunda MEB, üniversite ve STK'ların ortak çalışmalar yapabilecekleri TÜBİTAK proje çağrılarının oluşturulması, bilimsel toplantıların düzenlenmesi		✓			

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	✓

İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓
Medya Okuryazarlığı	✓
Girişimcilik	
Teknoloji Okuryazarlığı	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Millî Eğitim M.	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler / YÖK	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	
Sendikalar	
Belediyeler	
Valilikler	
TÜBİTAK	✓

Avrupa Birliği

Diğer Bakanlıklar

Medya

Diğer ...

2023-2028 HEDEFLERİ

2023-2028 dönemi, bilgisayar (bilimi) eğitimi için ilk 100 gün hedeflerinin eyleme dönüştürüldüğü dönem olarak ifade edilebilir. Bu dönüşüm, öncelikli olarak bilgisayar (bilimi) eğitimi için öğretmen yetiştirme politikalarının ve öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesini, öğretmen yetiştirme öğretim programlarının tanımlanmasını içermektedir. İlköğretim ve ortaöğretim kademelerinde bilgisayar (bilimi) eğitimine yönelik öğretim programı çalışmaları dönüşümün ikinci önemli basamağı olarak ele alınmalıdır. Bilgisayar (bilimi) eğitimine verilen önemin MEB 2053 Eylem planında yer verilmesi bu dönüşüme kurumsal açıdan da katkı sağlayacaktır. Temel eğitim düzeyinde güncel bilgi, beceri, yetkinlik ve okuryazarlıkların sağlanması adına çalışmalar, öğretmen ve öğrenci rehber kılavuz kitaplarının oluşturulması ve toplumsal cinsiyet eşitliğine, engelli ve dezavantajlı bireylere yönelik katkılara bu dönem içerisinde planlanmalıdır. Son olarak fiziksel altyapı koşullarının belirlenmesine yönelik çalışmalar ve teknoloji planının gerçekleştirilmesiyle birlikte Bilgisayar (bilimi) eğitimi için gerekli altyapı çalışmalarına başlanması da bu dönemin hedefleri arasında yer almaktadır.

ANA HEDEF-1

Bilgisayar (bilimi) eğitimi için belirlenen öğretmen yetiştirme politikaları ve öğretmen yeterlilikleri göz önünde bulundurularak Bilgisayar Öğretmenliği Bölümünün kurulması ve ders içerikleri ile ilgili çalışmaların tamamlanarak MEB ve Yükseköğretim Kuruluna (YÖK) sunulması.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	MEB 2053 Eylem planında bilgisayar (bilimi) eğitiminin alınması için gerekli çalışmaların yapılması				✓	
2	Öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesine yönelik paydaş toplantılarının gerçekleştirilmesi			✓		
3	Öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi				✓	
4	Bilgisayar Öğretmenliği programı ders içeriklerinin, MEB bilgisayar (bilimi) eğitimi öğretim programlarının tümünü kapsayacak bütünlükte oluşturulması					✓
5	Öğretim programlarının diğer disiplinlerle ilişkisinin ve bütünlüğünün sağlanması				✓	
6	Bilgisayar (bilimi) eğitime yönelik iş gücü ihtiyacı ve potansiyeli göz önünde bulundurularak üniversitelere akreditasyon verilmesi ve kontenjan ayrılması					✓
7	Bilgisayar (bilimi) öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerle güncel programın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılması				✓	

ANA HEDEF-2

Güncel yetkinliklerinin kazandırılması için bilgisayar (bilimi) eğitime yönelik tüm kademelerde öğretim programı çalışmalarının tamamlanması.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30	
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı ✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı ✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi					
		1	2	3	4	5	
1	Temel Eğitim düzeyinde güncel bilgi, beceri, yetkinlik ve okuryazarlıkların öğretim programlarına entegrasyonunun uluslararası standartlara uygun olarak sağlanması					✓	
2	Öğretim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine, engellilerin ve dezavantajlıların bilgisayar (bilimi) eğitimine Avrupa Birliği standartlarına uygun olarak yönelik bileşenlere yer verilmesi				✓		
3	Öğretim programlarının uygulanmasına yönelik öğretmen ve öğrenci rehber kılavuz kitaplarının %100 oranında oluşturulması				✓		
4	Bilgisayar (bilimi) eğitimi konusunda MEB, üniversite ve STK'ların ortak çalışmalar yapabilecekleri TÜBİTAK proje çağrılarının oluşturulması, bilimsel toplantıların düzenlenmesi					✓	

ANA HEDEF-3

Bilgisayar (bilimi) eğitime yönelik derslerin belirlenen hedeflere ulaşabilecek nitelikte verilebilmesi için gerekli altyapı ihtiyaçlarına dönük fizibilite çalışmalarının tamamlanması ve projelendirilmesi.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	10					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı			✓	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı				
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı			✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı			✓	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı			✓	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretim programlarının yürütülebilmesi için gerekli fiziksel altyapı koşullarının standartlarının belirlenmesi				✓	
2	Ekonomik dezavantajlı öğrenciler teknolojik kaynaklardan yararlanabilmeleri için gerekli fizibilite çalışmalarının yapılması (öğrenciler ya da toplum için açık laboratuvar saatleri vb.)				✓	
3	Belirlenen esaslar doğrultusunda teknoloji planlamasının yapılması				✓	

ANA HEDEF-4

Bilgisayar Öğretmenliği programlarının ders içerikleriyle ilgili Güçlü ve Zayıf yönlerinin, eksiklerin, Fırsatların ve Tehditlerin belirlenebilmesi amacıyla GZFT analizlerinin yapılması.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	20					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı		Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı			✓	
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı			✓	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı			✓	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	GZFT analiz süreci için YÖK nezdinde bir komisyonunun kurulması				✓	

2	Öğretmen adayları, öğretim üyeleri ve ilgili paydaşlar ile gerçekleştirilecek görüşme formlarının oluşturulması ve en az 100'er katılımcıya uygulanması				✓
3	Aktif öğrencisi bulunan her bir Bilgisayar Öğretmenliği bölümünden beşer öğretmen adayı ve üçer öğretim üyesinin seçilmesi ve çevrimiçi veya yüz yüze görüşmelerin gerçekleştirilmesi				✓
4	Görüşme analizlerinin raporlaştırılması				✓
5	Bir plan dâhilinde öğretmen yetiştirme programlarının gözden geçirilmesi, değerlendirme ve iyileştirme çalışmalarının planlanması			✓	

ANA HEDEF-5

Bir plan dâhilinde ve belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda, bilgisayar (bilimi) eğitimi için gerekli altyapı çalışmalarına öncelikli birimler göz önünde bulundurularak başlanması.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	10					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı			✓	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı			✓	
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Tüm okullarda bilgisayar (bilimi) eğitimi laboratuvarlarının oluşturulması (mekân, donanım, elektrik ve internet bağlantısının sağlanması)				✓	
2	Tüm okullarda kesintisiz internet erişiminin ücretsiz sağlanması					✓

3

Engelli bireylerin teknolojik kaynaklara ve laboratuvarlara erişiminin sağlanabilmesi için gerekli çalışmaların yapılması

✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
Eleştirel Düşünme	✓			✓	
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓			✓	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓		✓	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓			✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓		✓	✓	
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓		✓	
Yaratıcılık	✓			✓	
İletişim Kurma	✓	✓		✓	
İş birliği Yapma	✓	✓		✓	
Problem Çözme	✓			✓	
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
Girişimcilik	✓			✓	
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓

HEDEF SORUMLULUKLARI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
MEB Merkez T.	✓	✓		✓	
Valilikler	✓	✓	✓	✓	✓
İl Millî Eğitim M.					
İlçe Millî Eğitim M.			✓		✓

Okullar			✓		✓
Okul Yöneticileri			✓		
Öğretmenler			✓		
Öğrenciler	✓	✓	✓	✓	
Veliler					
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR				
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
Üniversiteler / YÖK	✓	✓	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓		✓	✓
Siyasi Partiler	✓		✓		✓
Sendikalar	✓		✓	✓	
Belediyeler			✓		✓
Valilikler			✓		✓
TÜBİTAK		✓			
Avrupa Birliği					
Diğer Bakanlıklar					
Medya		✓			✓
Diğer (Bakanlıklar)					✓

2028-2033 HEDEFLERİ

2028-2033 dönemi, bir önceki dönemde eyleme dönüştürülen hedeflerin izlendiği, kontrol edildiği ve iyileştirme çalışmalarının gerçekleştirildiği dönemdir. Bu bağlamda Bilgisayar Öğretmenliği Bölümleri için gerçekleştirilen GZFT analizleri doğrultusunda iyileştirme çalışmalarının yapılması, Bilgisayar (bilimi) eğitimi için hazırlanan öğretim programlarında izleme, iyileştirme ve güncelleştirme çalışmalarının yapılması ve altyapı çalışmalarının tamamlanması bu dönemin ana hedefleri olarak belirlenmiştir. Bunların yanı sıra, bilgisayar (bilimi) eğitiminin güncelliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması adına hedefler tanımlanmıştır.

ANA HEDEF-1

Bilgisayar (bilimi) eğitimi için hazırlanan öğretim programlarının uygulanması ve denetleme, değerlendirme ve kalite iyileştirme sürecinin gerçekleştirilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretim programlarının uygulanmasıyla ilgili MEB nezdinde paydaşlarla bir değerlendirme komisyonu kurulması				✓	

2	Öğretim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine, engellilerin ve dezavantajlıların bilgisayar (bilimi) eğitimine yönelik bileşenlerin izlenmesi, kontrol edilmesi					✓
3	Değerlendirme bulgularının raporlaştırılması					✓

ANA HEDEF-2

Bilgisayar (bilimi) eğitiminin öneminin, güncelliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	10					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				✓
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	MEB 2053 Eylem Planında bilgisayar (bilimi) eğitime yer verilmesi				✓	
2	MEB, üniversite ve STK'ların ortak çalışmalarının sürdürülmesi, TÜBİTAK proje çağrılarının devam etmesi, bilimsel toplantıların raporlaştırılması ve iyileştirme çalışmalarının planlanması				✓	
3	Bilgisayar (bilimi) eğitimi alanından sorulara büyük ölçekli giriş/yerleştirme sınavlarında yer verilmesi					✓

ANA HEDEF-3

Bir önceki dönemde Bilgisayar Öğretmenliği programlarının ders içerikleriyle ilgili güçlü ve zayıf yönlerinin, eksiklerin, fırsatların ve tehditlerin belirlenebilmesi amacıyla yapılan GZFT analizleri doğrultusunda gerekli iyileştirmelerin yapılması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretmen yetiştirme programlarına dönük planlanan iyileştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi					✓
2	Bilgisayar Öğretmenliği bölümlerine ilişkin akreditasyon ve kalite kontrol süreçlerinin tamamlanması				✓	
3	Tüm kademelerde her okulda yeterli sayıda bilgisayar öğretmenin istihdam edilmesi					✓

ANA HEDEF-4

Bilgisayar (bilimi) eğitimi için hazırlanan öğretim programlarında gerekli iyileştirmelerin yapılması ve Bilgisayar (bilimi) eğitiminin güncelliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması.

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

20

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretim programlarının sürekli güncel tutulmasına dönük mekanizmaların tanımlanması ve çalışır hale getirilmesi					✓
2	MEB, üniversite ve STK'ların ortak çalışmalarının sürdürülmesi, TÜBİTAK proje çağrılarının devam etmesi, bilimsel toplantıların raporlaştırılması ve iyileştirme çalışmalarının sürdürülmesi				✓	
3	Bilgisayar (bilimi) eğitimi alanında gerçekleştirilen büyük ölçekli giriş/yerleştirme sınav sonuçlarının incelenmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması					✓
4	MEB 2053 Eylem planında yer verilen bilgisayar (bilimi) eğitimine dönük vizyonun gözden geçirilmesi			✓		

ANA HEDEF-5

Belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda, bilgisayar (bilimi) eğitimi için gerekli altyapı çalışmalarının tamamlanması.

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	20		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓

Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Tüm eğitim kurumlarında bilgisayar (bilimi) eğitimi laboratuvarlarının (mekân, donanım, elektrik ve internet bağlantısının sağlanması) kuruluşunun tamamlanması					✓
2	Engelli bireylerin teknolojik kaynaklara ve laboratuvarlara erişiminin sağlanabilmesi için gerekli çalışmaların tamamlanması					✓
3	Bilgisayar (bilimi) eğitimi laboratuvarlarının aktif ve güncel kalabilmesini sağlamak amacıyla sürekli izlenmesi				✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI				
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓	✓	
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓		✓	✓	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		✓	✓	
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓		✓	✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓		✓	✓	
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	
Yaratıcılık	✓		✓	✓	
İletişim Kurma	✓		✓	✓	
İş birliği Yapma	✓		✓	✓	
Problem Çözme	✓	✓	✓	✓	
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓

Medya Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
Girişimcilik	✓		✓	✓	
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI				
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
MEB Merkez T.	✓	✓	✓	✓	
Valilikler	✓	✓	✓	✓	✓
İl Millî Eğitim M.					✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓				✓
Okullar	✓				✓
Okul Yöneticileri	✓	✓			✓
Öğretmenler	✓	✓			✓
Öğrenciler	✓	✓	✓	✓	✓
Veliler	✓			✓	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR				
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3	Ana Hedef-4	Ana Hedef-5
Üniversiteler / YÖK	✓	✓	✓	✓	✓
STK'lar	✓			✓	✓
Siyasi Partiler			✓		✓
Sendikalar	✓				✓
Belediyeler					
Valilikler					
TÜBİTAK		✓		✓	
Avrupa Birliği		✓			
Diğer Bakanlıklar					
Medya	✓	✓		✓	
Diğer (Bakanlıklar)	✓			✓	

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bilgisayar Öğretmenliği bölümlerinin kurulmuş ve öğretim programı çalışmalarının %100 tamamlanmış olması
2	Her düzeydeki bilgisayar (bilimi) eğitime dönük öğretim programları, ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının %100 tamamlanmış olması
3	Bilgisayar (bilimi) eğitime dönük laboratuvar, internet ve diğer alt yapı çalışmalarının tüm kademelerde %100 tamamlanmış olması
4	TÜBİTAK proje çağruları, paydaş toplantıları ve akademik toplantılar aracılığıyla Bilgisayar (bilimi) eğitime dönük toplumsal farkındalığın oluşturulması
5	Bilgisayar (bilimi) eğitime dönük oluşturulan 2033 Vizyon Planının paydaşlar tarafından sahiplenilmiş olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Engelli bireylerin ve diğer dezavantajlı grupların bilgisayar laboratuvarlarına, okullarda sağlanan diğer kaynaklara ve ücretsiz internet erişimine engelsiz erişebiliyor olması
2	Kız öğrencilerin bilgisayar (bilimi) alanına olan ilgisinin %100 oranında artırılarak yönlendirilmesi adına gerekli toplumsal dönüşümün sağlanmış olması
3	Ekonomik dezavantajlı, engelli, üstün ve özel yeteneklilerin Bilgisayar (bilimi) eğitime erişimlerinin sağlanıyor olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Öğrencilerin 21. yüzyıl beceri düzeylerinin uluslararası sınav ortalamalarının üstünde bir düzeye çıkarılmış olması
2	Dijital okuryazarlıkların ve etik sorumlulukların OECD ortalamalarının üstüne çıkartılış olması
3	Öğrencilerin bilgisayarları üretim aracı olarak kullanabiliyor olması
4	İş birliği, iletişim, yaşam ve kariyer becerilerinin, dijital vatandaş yetkinliklerinin OECD ortalamalarının üstüne çıkartılmış olması
5	Dijital toplum ve teknolojik dönüşümün başlamış ve takip ediliyor olması

2023-2033 EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Doç. Dr. Devrim Akgündüz (Bölüm Editörü)

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- devrimakgunduz@aydin.edu.tr

Prof. Dr. Adile Aşkı Kurt

- Anadolu Üniversitesi
- aakurt@anadolu.edu.tr

Prof. Dr. Süleyman Sadi Seferoğlu

- Hacettepe Üniversitesi
- sadi@hacettepe.edu.tr

BİR BAKIŞTA: EĞİTİMDE TEKNOLOJİLERİ

MEVCUT DURUM

Eğitimde teknoloji kullanımının ne anlama geldiği tartışıldığında, zaman içinde farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Bu farklılaşmalarda gelişen teknolojiler ve bu teknolojilerin ortaya koyduğu çıktılar önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin İnternetin keşfi ve web ortamlarının gelişimi ile eğitimde teknoloji kullanımı da bu paralelde bir gelişim göstermiştir. Öte yandan teknolojiye atfedilen anlam amaç şeklinde olduğunda teknoloji kullanımı söz konusu iken teknolojinin bir araç olduğu düşünülüğünde vurgunun pedagojiye yapılması ve teknoloji entegrasyonu gündeme gelmektedir.

Teknoloji entegrasyonu, teknolojinin okulun/sınıfın doğal bir parçası olması, zaman ve mekândan bağımsız bir ortamda öğrenmeye işaret etmesi, öğrenciler ve öğretmenler açısından çeşitli becerileri gerektirmesi gibi konuları ortaya koymaktadır.

Türkiye’de özellikle son 10 yılda eğitim teknolojileri alanında ciddi çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Ancak yapılan bu çalışmaların gereksinimleri ne ölçüde karşıladığı konusu muğlaktır. Geçmiş yıllarda eğitimde teknoloji entegrasyonunda, büyük ölçüde teknolojik cihaz ya da araç kullanımının önceliklendirilmesi söz konusuydu. Bu nedenle öğretmenlerin teknolojik-pedagojik bilgilerinin güncellenmesi ile teknolojik formasyonun sağlanması ikinci plana atılmış gibi görünmektedir. Halbuki MEB Eğitim Bilişim Ağının (EBA) geliştirilmesi, salgın döneminde yapılan uzaktan eğitim faaliyetleri, teknoloji alt yapısının kurulmasına yönelik çalışmalar olumlu gelişmeler olarak değerlendiriyorken, Türkiye’de herhangi bir olumsuzluk durumu olsun olmasın teknoloji entegrasyonunun sağlanması tam olarak sağlanamamıştır.

Teknoloji bir amaç değil, araçtır. Önemli olan bizzat teknolojinin kullanımı değil teknoloji entegrasyonunun nasıl ve hangi amaç doğrultusunda yapıldığıdır. Teknoloji kullanımının eğitimde fark yaratabilmesi ancak öğretmenlerin yetkinlikleri ile mümkündür.

Günümüzde öğretmenlerin teknoloji kullanımına ilişkin niteliklerinin geliştirilmesinin yaşamsal öneme sahip olduğu açıktır. Öğretmenin teknoloji kullanımı konusunda gerekli yeterliklere sahip olması; hem kendini sürekli olarak mesleki açıdan geliştirmesinde, hem derslerde teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmasında hem de etkili teknoloji kullanımında öğrencilere model olması açısından önemlidir. Eğitimde etkili teknoloji kullanımı; yalnızca eğitsel teknolojilerin öğrenme ortamına dâhil edilmesiyle bitmeyen, öğretimsel ve yönetsel açıdan pedagojik bilgi

ve bazı yeterliklere sahip olmayı gerektiren çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir.

Dijital teknolojilerin öğrenme-öğretme süreçlerine olası katkıları daha somut göstergelerle ortaya çıktıkça eğitimde teknoloji kullanımı konusuna da farklı şekillerde bakılmaktadır. Bu durum geliştirilen yeni araç ve sistemlerin öğrenilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu durum ayrıca öğretmenlerin teknoloji yeterliklerinin yükseltilmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmıştır.

Kaynaklar

1. Akgündüz, D. (Ed.) (2019). *Fen ve matematik eğitiminde teknolojik yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık
2. Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45. [Çevrimiçi: https://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/Seferoglu_Ogretmen_Yeterlikleri_BAAE_2004-58.pdf, Erişim tarihi: 07.02.2023.]
3. Durak, H. ve Seferoğlu, S. S. (2017). Öğretmenlerin teknoloji kullanım yeterliklerinde etkili olan faktörlerle ilgili bir incelenme. H. F. Odabaşı, B. Akoyunlu ve A. İşman (Eds). *Eğitim teknolojileri okumaları 2017*, (ss. 537-556). TOJET ve Sakarya Üniversitesi, Adapazarı. [Çevrimiçi: https://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/Kitap_ETO2017_Bolum29_537-556_TekKulYeterlikleri.pdf, Erişim tarihi: 07.02.2023.]
4. Orhan, F., Kurt, A.A. ve Bardakçı, S. (Eds.) (2020). *Öğretme-öğrenme sürecinde teknoloji entegrasyonu üzerine karma yazılar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
5. Kurt, A.A., Bardakçı, S. ve Karal, H. (Eds.) (2022). *Eğitim ve değişim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
6. Akgündüz, D. (2016). Yeni nesil okulda teknoloji entegrasyonu. Mustafa Yavuz (Ed.), *Yeni Nesil Okul-Araştıran Okul* (s.135-185). Konya: Eğitim Yayınları
7. Wright, B. & Akgunduz, D. (2018). The relationship between technological pedagogical content knowledge (TPACK) self-efficacy belief levels and the usage of Web 2.0 applications of pre-service science teachers. *World Journal on Educational Technology: Current Issues (WJET)*, 10(1), 52-69. DOI: <https://doi.org/10.18844/wjet.v10i1.3332>

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Teknolojinin özellikle son yıllarda eğitim alanında çok yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Ancak bir ortamda teknolojinin kullanılıyor olması o teknolojinin ilgili ortama etkili bir şekilde entegrasyonunun yapıldığı anlamına gelmeyebilmektedir. Öncelikle teknolojik alt yapıyı kullanacak öğretmenlerin gerekli dijital yetkinliğe sahip olmalarının sağlanması, daha sonra okullara sağlanacak teknolojik alt yapı ile bunun pedagojik bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Teknoloji amaç değil, araç olmalıdır. Öte yandan teknolojinin entegrasyonu için okullarda yüksek hızda internet gerekiyken, bunun dengeli bir şekilde sağlanamadığı görülmektedir. Ayrıca teknolojik araç ve gereçler (örneğin etkileşimli tahta, taşınabilir ve giyilebilir araçlar vb.) okulların ihtiyaçlarına uygun nitelik ve nicelikte sağlanamamaktadır. Bunların yanı sıra FATİH projesinin bileşenlerine hizmet etmek için oluşturulan EBA portalı önemli bir eğitim ortamı olmasına rağmen öğretmenler tarafından yeterince etkin bir şekilde kullanılamamaktadır.

EBA'nın bazı bölümlerinin kullanıcı dostu olmadığını söylemek mümkündür. Diğer bir sorun ise EBA'nın aynı anda bağlanan anlık kullanıcı sayısı yüksek olduğunda bu ihtiyacı karşılayamamasıdır. Bu nedenle zaman zaman sunucu kilitlenmekte ve öğrenciler portala erişememektedir. EBA portalının etkin bir şekilde kullanılması yerine özellikle öğretmenlerin portalı puan toplamak amacıyla kullanmaları, bu amaç doğrultusunda öğrencilere gereksiz ödevler vermeleri, gereksiz sınavlar göndermeleri gibi durumlar da yaşanmaktadır. Bu durumun öğretmenlerin eğitim teknolojilerini özümsememesinden kaynaklandığı söylenebilir.

En Önemli 5 Başarı Eksikliği Konusu

1	İnternetin okullarda yüksek hızda dengeli bir şekilde sağlanamaması
2	Her okulda ve sınıfta etkileşimli tahtanın bulunmaması
3	Okullarda eğitimde teknoloji entegrasyonu için teknoloji destek ofislerinin bulunmaması
4	EBA portalı üzerinde entegre bir eş zamanlı (senkron) ders sisteminin bulunmayışı, EBA'nın, öğretmenler tarafından etkin bir şekilde kullanılamaması
5	Hizmetteki öğretmenlerin dijital yeterlik düzeylerinin düşük olması

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Millî Eğitim Bakanlığı'nın ortaya koyduğu politikalar ve sunduğu fırsatlar, hizmet ve fırsatlara erişim olanağı olan çocuklar için daha fazla üstünlük getirirken, olanağı olmayan çocuklar için bir sınırlılık olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda okullar arasında büyük eşitsizlikler bulunmaktadır. Nitekim şehir, ilçe ve köylerdeki okullar arasında büyük farklılıklar vardır. Gözlenen/yaşanan farklılıklar minimum düzeye indirilmeden eğitim sisteminin toplumsal gelişmeye sunduğu katkıyı somut bir şekilde artırmak da söz konusu olamayacaktır. COVID 19 salgınından özellikle şehir merkezinde yaşayan öğrencilerin yani sosyo-ekonomik statüsü yüksek olan bölgelerdeki öğrencilerin daha az etkilendiği ancak sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgelerde yaşayan ya da gelir durumu daha düşük olan dezavantajlı öğrencilerin bundan daha fazla etkilendiği söylenebilir. Yine köy okullarının da bu süreçten payına düşeni aldığı belirtilebilir.

Teknolojiyle ilgili yaşanan sorunlar arasında; evinde bilgisayar ve interneti olmayan, bilgisayarı olan komşudan internet kullanan, komşusundan ya da bir yerlerden bilgisayar alıp onu kullanmaya çalışan aileler, çocuklar da bulunmaktadır. Evinde birden fazla öğrenim gören çocuğu olan aileler de mevcuttur. Bu durumun, sosyo-ekonomik düzeylerine göre ailelere farklı yansımaları olmuştur. Örneğin sosyo-ekonomik statüsü yüksek olan aileler eğitim hizmetlerini evlerine kolayca taşıyabiliyorken ekonomik olarak dezavantajlı olanlar bu hizmetlerden ya kısmen ya da tamamen yoksun kalmışlardır. Bu bağlamda teknolojinin getirdiği üstünlüklerin yanı sıra sınırlılıklarına da fırsat eşitliği kapsamında çözüm bulunmasının önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu sorunu ortadan kaldırmak da sosyal devlet olma ilkesinin bir gereği olarak devlete düşmektedir.

En Önemli 5 Fırsat ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

1	Her okulun yüksek hızda internete ve teknolojik araç-gereçlere sahip olmaması
2	Her öğrencinin evinde internete ya da yüksek internet hızına sahip olmaması
3	Her öğrencinin evinde kullanabileceği teknolojik araç ve gerecin bulunmaması ya da öğrenci sayısı kadar bulunmaması
4	Her öğrencinin internet erişimi için yeterli erişim kotasına sahip olmaması
5	Her okulun, destek verebilecek bir teknoloji mentorüne sahip olmaması

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Eğitimde en önemli bileşenlerden birisi öğretmenlerdir. Günümüzde teknolojiden faydalanmak bir zorunluluk olduğundan başarılı öğrenme-öğretme süreçlerinin gerçekleştirilebilmesi için de öğretmenlerin teknolojik formasyonunun sağlanması bir zorunluluktur. Ancak teknolojik formasyon eğitim fakültelerinde gereği gibi sunulmamaktadır. Eğitim fakültelerinde teknoloji kullanımı veya teknoloji entegrasyonu ile ilgili dersler son derece sınırlıdır. Oysa teknolojinin hayatın her alanına girdiği bir dönemde e-çeriklerin ve teknoloji yetkinliğinin geniş bir çerçevede ele alınması bir gerekliliktir. Diğer taraftan, teknoloji entegrasyonu denilince daha çok dijital araç ve gereçlere vurgu yapılmaktadır. Oysa asıl vurgunun şu an hizmette olan öğretmenlere yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin sadece teknolojik cihazları kullanma yeterliklerine odaklanılmamalı, onlar için hazırlanacak yeni teknolojileri, teknolojik yaklaşımları içeren mesleki gelişim programları da sağlanmalıdır. Henüz geniş ölçüde böyle bir mesleki gelişim programı sunulmamakta ya da odak noktasının daha çok teknolojik araç ve gereçler olduğu programlar bulunmaktadır.

Öte yandan okullarda bunları sağlayacak teknoloji destek ofisleri bulunmamaktadır. Öğretmenlere destek olacak mentor öğretmenlerin yetiştirilmesi için programlar son derece sınırlıdır. Öğrenciler, yöneticiler ve velilerin de teknoloji içerikleri bağlamında okuryazar olmaları konusunda eksiklikler bulunmaktadır. Tüm bunların geliştirilmesi ve iyileştirilmesi teknolojinin eğitime etkili entegrasyonu açısından önem taşımaktadır.

En Önemli 5 Beceri ve Yetkinlik Eksikliği

1	Eğitim fakültelerinde teknolojik formasyonun verilmemesi ya da teknoloji içerikli derslerin sınırlı sayıda olması
2	Hizmette olan öğretmenlere yönelik eğitimde teknolojik yaklaşımlarla ilgili eğitim programlarının sınırlı olması
3	Teknoloji entegrasyonu konusunda, sadece teknolojik araç ve gereç eğitimlerinin gerçekleştiriliyor olması
4	Okullarda teknoloji entegrasyonu konusunda rehberlik edecek mentor öğretmenlerin bulunmaması
5	Öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgilerinin güncel olmaması/eksik olması

FIRSATLAR

Eğitimde teknoloji entegrasyonu ile ilgili özellikle son 10 yılda yapılan çalışmalar belirli bir alt yapı oluşturmuştur. Eğitim fakültelerinde yetiştirilen öğretmenlerin ve eksik de olsa mesleki gelişim programlarında yetiştirilen öğretmenlerin teknolojik bilgileri geleceğe ilişkin olumlu etkiler yapacaktır. Aynı zamanda MEB'in ve okulların teknolojik alt yapılarının geliştirilmesine yönelik ilgili çalışmalar da önemlidir. Bunlar gerekli düzenlemelerle güncellenebilir. Özellikle salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim çalışmaları sayesinde, öğretmenler ve kurumlar önemli deneyimler kazanmışlardır. Bu deneyim ve diğer alt yapı bileşenleri, eğitimde teknoloji entegrasyonu için bir fırsat olarak görülebilir.

En Önemli 5 Fırsat

1	Eğitim fakültelerinde teknoloji entegrasyonu konusunda yetkin bölümlerin bulunması (Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi-BÖTE)
2	Hizmetteki öğretmenlerin yeni gelişen teknolojilere ilgilerinin yüksek olması
3	Mevcut MEB teknolojik alt yapısındaki bileşenlerin güncellenebilir olması
4	MEB'in salgın dönemindeki uzaktan eğitim çalışmalarıyla ilgili deneyiminin bulunması
5	MEB bünyesinde hali hazırda yetkin ve deneyimli personelin olması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Eğitimde teknoloji entegrasyonu için ilk 100 gün, geleceğe dair bir projeksiyon ve yol haritası sağlayacaktır. Bu nedenle eğitimde teknoloji kullanımıyla ilgili politikaların geliştirilmesi ve farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda eğitimde etkili teknoloji entegrasyonu ile ilgili olarak farklı paydaşların görüşlerini almak üzere toplanacak bir çalışmada konuyla ilgili bir çerçeve plan oluşturulabilecektir. Teknoloji standartlarının oluşturulması ve bunun okullara duyurulması, farkındalık ve öğretim programı güncellenmesi çalışmalarına başlanması ilk 100 gün açısından oldukça önemli bir başlangıcı sağlayacaktır.

ANA HEDEF

Eğitimde teknoloji entegrasyonu çerçeve politikalarının oluşturulması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

1	İlk 100 günde eğitimde teknoloji entegrasyonu ile ilgili bir çalıştayın düzenlenmesi.			✓	
2	Eğitimde teknoloji entegrasyon politikaları çalıştay raporunun yayınlanması			✓	
3	Okullarda teknoloji uygulama/entegrasyon standartlarının oluşturulması/uyarlanması				✓
4	Öğretim programlarının günün koşullarına ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde güncellenmesi alt yapı çalışmalarının yapılması				✓
5	Dijital dönüşüm sürecinde okulun bütün paydaşlarına yönelik kapsayıcı dijital yetkinlik farkındalık eğitimlerinin planlanması/sunulması			✓	
6	Acil uzaktan eğitim çerçeve politikasının belirlenmesi			✓	

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİNİN KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	
Tasarım ve Üretim Becerileri	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	
Matematik Okuryazarlığı	
Yaratıcılık	
İletişim Kurma	
Girişimcilik	
İş birliği Yapma	
Problem Çözme	
Bilgi Okuryazarlığı	✓
Medya Okuryazarlığı	
Sosyal Medya Okuryazarlığı	
Web 2.0 Okuryazarlığı	
Teknoloji Okuryazarlığı	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI

	Ana Hedef
MEB Merkez Teşkilatı	✓
Valilikler	
İl Millî Eğitim Müdürlükleri	✓
İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	
Veliler	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	✓
Valilikler	
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Günümüzde dijital teknolojilerde yaşanan değişimler doğal olarak eğitimi etkilemektedir. Öte yandan bilişim toplumunda bireylerin teknolojiye etkin bir şekilde yararlanabilmesi için o teknolojilerle ilgili farkındalıklarının geliştirilmesi zorunludur. Bu bağlamda dijital toplumda başarılı olacak bireyler; "gelişmeleri ve değişimleri takip edebilen ve bu gelişmeleri yaşamına uygulayabilen, sorgulayan, gelişime açık, teknolojiye etkin bir şekilde kullanabilen yeterlikte bireyler" olarak tanımlanabilir.

Bireyin bu yeterlikleri kazanabilmesi ve bu değişimlere ayak uydurabilmesi için eğitim sisteminde öğretmen, öğrenci, eğitim yöneticileri ve veli gibi paydaşların birtakım yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir. Başka bir deyişle bu durum önemli ölçüde okullardaki bireyleri yetiştirecek öğretmenlerin sahip oldukları yeterliklere bağlıdır. Doğal olarak bu yeterliklerin, teknoloji kullanımıyla ilgili temel yeterliklerden daha kapsamlı olduğu söylenebilir.

Günümüzde öğretmenlerin teknoloji kullanımına ilişkin niteliklerinin geliştirilmesinin yaşamsal öneme sahip olduğu açıktır. Öğretmenin teknoloji kullanımı konusunda gerekli yeterliklere sahip olması; hem kendini sürekli olarak mesleki açıdan geliştirmesinde, hem derslerde teknolojiye etkin bir şekilde kullanmasında ve hem de etkili teknoloji kullanımında öğrencilere model olması açısından önemlidir. Nitekim eğitimde etkili teknoloji kullanımı; yalnızca eğitsel teknolojilerin öğrenme ortamına dâhil edilmesiyle bitmeyen, öğretimsel ve yönetimsel açıdan pedagojik bilgi ve yeterliklere sahip olmayı gerektiren çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir.

Araştırmalar, öğretmenlerin eğitim düzeyi yükseldikçe bilişim teknolojileri yeterlik düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir. Bu tespitten hareketle öğretmenlerin teknoloji yeterliklerini artırmak için lisansüstü eğitim almalarının ilgili kurumlarca teşvik edilmesine yönelik politikalar düzenlenebilir. MEB ve ilgili birimlerinin yanı sıra üniversitelerin, özel kuruluşların ve vakıfların ortak çalışarak öğretmenlerin teknolojik yeterliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar planlaması ve yürütmesi önerilebilir. Ayrıca farklı branşlarda ve farklı teknolojik yeterliklere sahip öğretmenlerin düzeyleri de dikkate alınarak hizmet-içi eğitimlerin özelleştirilmesi önerilebilir.

ANA HEDEF-1

Eğitimde teknolojik yaklaşımlarla ilgili öğretmen ve öğretmen adaylarının gelişimi için günün koşullarına uygun programların hazırlanması ve uygulanması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	35					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim fakülteleri öğretim programlarında teknoloji entegrasyonuna yönelik derslerin artırılması					✓
2	Eğitimde Teknolojik Yaklaşımlar mesleki gelişim planlamalarının yapılması				✓	
3	Hizmetiçi öğretim teknolojü olarak görev yapabilecek en az 5000 mentor öğretmenin yetiştirilmesi			✓		
4	Eğitimde teknolojik yaklaşımlarla ilgili olarak ilk aşamada 50.000 öğretmene eğitim verilmesi				✓	
5	Öğretmenlere, temel materyal tasarım ilkelerine uygun olarak e- içerik geliştirme eğitimlerinin verilmesi			✓		
ANA HEDEF-2						
Eğitimde teknoloji entegrasyonunun sağlanması						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Öğretim Teknolojileri Destek Ofislerinin kurulması			✓		
2	Rehber öğretmenlerin mentorluk hizmetlerini sağlaması				✓	
3	Öğrenciler için dijital yeterlik eğitimleri (Sosyal medya/siber güvenlik/veri güvenliği/siber zorbalık/dijital vatandaşlık vb. konularda) programlarının hazırlanması ve uygulanması			✓		
4	Dijital materyallerin geliştirmesine yönelik eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması				✓	
5	Dijital materyal (e-içerik) arşivinin/havuzunun oluşturulması			✓		
6	Acil uzaktan eğitim çerçeve planı doğrultusunda bir eylem planının oluşturulması, bileşenlerinin belirlenmesi ve uygulanması				✓	
7	Her okula en az bir bilişim teknolojileri öğretmeninin atanması ve okullarda bilişim derslerinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması					✓
 ANA HEDEF-3						
Teknolojik alt yapının geliştirilmesi						
2023-2028 Hedef Katkısı (%)	35					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			

Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağının (ÖBA) geliştirilmesi				✓	
2	Tüm okullara giga fiber internet hizmetinin sağlanması				✓	
3	Tüm okullara etkileşimli tahtaların kurulması ve taşınabilir teknolojik araçların sağlanması (Tablet, sanal gerçeklik gözlüğü vb.)					✓
4	EBA için ana sunucuya bağlı yerel sunucuların hizmete sunulması			✓		
5	Tüm okullara taşınabilir ve giyilebilir teknolojik araçların kullanılacağı laboratuvarların kurulması (Tablet, sanal gerçeklik gözlüğü vb.)		✓			
6	Tüm öğrencilere evde ve okulda kullanılmak üzere bilgisayar ya da tablet verilmesi					✓
7	Öğrencilere, evde kullanabilecekleri 25 GB internet erişim kotasının sunulması					✓
8	Afet durumlarında acil teknolojik alt yapı eylem planının oluşturulması ve uygulanması (drone teknolojileri, mobil internet vb.)			✓		

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			

Tasarım ve Üretim Becerileri			✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık			
İletişim Kurma		✓	
İş Birliği Yapma		✓	
Problem Çözme			
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez Teşkilatı	✓	✓	✓
Valilikler			✓
İl Millî Eğitim Müdürlükleri	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri	✓	✓	
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓	✓	
Öğrenciler		✓	
Veliler		✓	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	
STK'lar	✓	✓	
Siyasi Partiler			✓

Sendikalar	✓	✓	
Belediyeler			✓
Valilikler	✓	✓	✓
TÜBİTAK			✓
Avrupa Birliği			✓
Diğer Bakanlıklar			✓
Medya	✓	✓	✓
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Özellikle son yıllarda hızlanan dijital dönüşüm sürecinde ileriye yönelik olarak önceki dönemlerden farklı öngörülerin ortaya konulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Örneğin yapay zekâ teknolojileri yaşamımızda giderek daha önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda üniversitelerde yapay zekâ teknolojileriyle ilgili lisans ve lisansüstü programların giderek daha fazla sayıda açılmasının söz konusu olacağı düşünülmektedir.

Bu akıma paralel bir şekilde, dünyayı daha iyi anlayan ve bu konuda öğrencilerine rehberlik etme sorumluluğu olan öğretmen adaylarının dijital yetkinliklerinin artırılması sürecinin bir yansıması olarak eğitim fakültelerinde de yapay zekâ teknolojilerinin ele alındığı yeni zorunlu/seçmeleri derslerin geliştirilmesi ve sunulması gerekli olacaktır.

ANA HEDEF-1

Yeni dijital eğitim teknolojileri standartlarının ve yeterliklerinin belirlenmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Geliştirilen yeni teknolojiler bağlamında genel ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi			✓		

2	Geliştirilen yeni teknolojiler bağlamında öğretmenlerin/öğretmen adaylarının dijital yeterliklerinin geliştirilmesi				✓	✓
3	Geliştirilen yeni teknolojiler bağlamında K-16 öğrencilerinin dijital yeterliklerinin geliştirilmesi				✓	
4	Geliştirilen yeni teknolojiler bağlamında velilerin dijital yeterliklerinin geliştirilmesi		✓			
5	Geliştirilen yeni teknolojiler bağlamında mentorların dijital yeterliklerinin geliştirilmesi				✓	
6	Geliştirilen yeni teknolojiler bağlamında eğitim yöneticilerinin dijital yeterliklerinin geliştirilmesi			✓		

ANA HEDEF-2

Teknolojik altyapının güncellenmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	35					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	EBA'da içeriklerin yapay zekâ destekli bir yapıda sunulması		✓		✓	
2	EBA'da eş zamanlı ders yönetim uygulamasının geliştirilmesi					✓

3	Her öğrenciye evde ve okulda kullanılmak üzere bilgisayar ya da tablet verilmesi, 50-100 GB internet kotasının sunulması belirli Web 2.0 uygulamalarına temel düzeyde erişim hakkı verilmesi					✓
4	Her okula 5G-6G internet bağlantısının sağlanması					✓
5	Her okula taşınabilir teknolojik araçların sağlanması (Tablet, sanal gerçeklik gözlüğü vb.)			✓		
6	Drone teknolojilerinin eğitim amaçlı kullanımı	✓				

ANA HEDEF-3

Yeni eğitim teknolojilerinin entegrasyonunun sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı		✓		
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Yeni eğitim teknolojilerinin uygulamalarıyla ilgili olarak en az 5000 yeni mentorun yetiştirilmesi				✓	
2	Her okulda yeni kurulan Öğretim Teknolojileri Destek Ofislerinin mentorluk çalışmaları yapması			✓		
3	Eğitim fakültelerinde, geliştirilen yeni teknolojilerin derslere entegrasyonunun sağlanması					✓

4	Gelişen teknolojilere bağlı olarak dijital etik kurallarının oluşturulması/geliştirilmesi	✓			
5	Yapay zekâ, robotik, sanal evren ve giyilebilir teknolojiler gibi konularda mesleki gelişim programlarının oluşturulması ve bu programlar kapsamında en az 100.000 öğretmenin yetiştirilmesi				✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme			
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık			
Tasarım ve Üretim Becerileri		✓	
Yaşam ve Kariyer Becerileri			✓
Matematik Okuryazarlığı			
Yaratıcılık			
İletişim Kurma			
İş Birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme			
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez Teşkilatı	✓	✓	✓
Valilikler		✓	
İl Milli Eğitim Müdürlükleri	✓	✓	✓
İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri	✓	✓	✓

Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri	✓	✓	✓
Öğretmenler	✓		✓
Öğrenciler	✓		
Veliler	✓		
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		✓
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar	✓		✓
Belediyeler		✓	
Valilikler			
TÜBİTAK		✓	
Avrupa Birliği	✓	✓	
Diğer Bakanlıklar			
Medya	✓		✓
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Her okulda Öğretim Teknolojileri Destek Ofislerinin ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin aktif olarak görev yapıyor olması
2	Her okulda, eğitime entegre edilmiş şekilde bir adet “taşınabilir/giyilebilir teknolojiler, sanal ve artırılmış gerçeklik ve sanal evrenle ilgili” laboratuvarların kurulması
3	Bütün sınıflarda aktif olarak kullanılabilir şekilde etkileşimli tahtaların kurulmuş olması
4	Her okulda 5G-6G internet bağlantısının sağlanması
5	Eğitim Bilişim Ağının eş zamanlı (senkron) ders olanağı sunan, standartlara uygun dijital materyal havuzuna ve sanal sınıf sistemine sahip bir yapıda kesintisiz çalışması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Her öğrencinin evde ve okulda kullanılmak üzere bilgisayar ya da tablet sahibi olması, aylık 100 GB internet kotasına sahip olması
2	Acil durumlarda öğrencilerin dijital teknolojilere ve internete erişime sahip olması
3	Her öğrenciye EBA dışında anlaşmalı Web 2.0/Web 3.0/Web 4.0 gibi uygulamalara/platformlara temel düzeyde erişim hakkı sağlanması
4	Her öğrenciye dijital yeterlik becerilerinin kazandırılmış olması
5	Öğretmen yetiştirme programlarında dijital teknoloji entegrasyonunun sağlanmış olması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Eğitim fakóltesinden mezun olan öğretmenlerin teknolojik formasyon sahibi olmaları ve bunun diploma ekinde verilmesi
2	En az 10.000 mentor öğretmenin yetiştirilmesi ve sertifikalandırılması
3	En az 150.000 öğretmenin eğitimde teknoloji entegrasyonu konusunda eğitim almış olması ve sertifikalandırılması
4	Tüm öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin dijital okuryazarlık eğitimlerinin tamamlanmış olması ve sertifikalandırılması
5	Yeni dijital eğitim teknolojileri standartlarının ve yeterliklerinin belirlenmiş olması

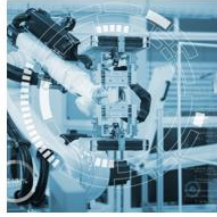

Science

- Fen Bilimleri

Technology

- Teknoloji

Engineering

- Mühendislik

Mathematics

- Matematik

2023-2033 STEM EĞİTİMİ

DOÇ. DR. DEVRİM AKGÜNDÜZ

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
devrimakgunduz@aydin.edu.tr

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE STEM EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) eğitimi fen ve matematik gibi temel bilimlerin, mühendislik ve teknolojinin sağladığı uygulama olanaklarıyla entegre edilerek öğretilmesini içeren ve okul öncesinden yüksek öğretime kadar tüm seviyeleri kapsayan bir eğitim yaklaşımıdır. 21. yüzyılda dünyadaki en önemli paradigmalardan birisi olan STEM eğitimi, teorik bilgilerin ürüne dönüştürülmesi ve 21. Yüzyıl becerilerinin kazanılması açısından büyük önem teşkil etmektedir. STEM eğitimi ile disiplinler arası bir öğrenme sağlanmaktadır. STEM eğitimi, ekonomik olarak ilerlemeyi, bilgi ve bilişim çağını yakalamış yaratıcı liderler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. STEM eğitiminin ulusal eğitim sistemine entegre edilmesi; yaratıcı, üretken ve 21. Yüzyıl becerileri ile donatılmış yeni nesiller yetiştirilmesine olanak sağlayacaktır.

STEM kavramı ABD'de ortaya çıkmış ve bir devlet politikası haline gelmiştir. STEM ile ilgili her yıl ortalama 3 milyar dolar bütçe ayrılmaktadır. Öğrencileri STEM alanlarına yönlendirmek için STEM öğretmeni yetiştirme hedefi ortaya konmuştur. STEM eğitimi ile ilgili özellikle ABD'de önemli kaynaklar ayrılmakta, öğrenci ve öğretmen eğitimleri için programlar ve projeler düzenlenmektedir.

STEM kavramı Türkiye'de 2014'ten itibaren popülerleşmeye başlamıştır. Konu ile ilgili pek çok araştırma yapılmasına rağmen STEM öğretmeni yetiştirme hedefi ortaya konmamış ya da konu TÜSİAD, İstanbul Aydın Üniversitesi (İAÜ) ve Bahçeşehir Üniversitesi gibi sınırlı sayıda kurumun yaptığı çalışmalarla sınırlı kalmıştır. TÜSİAD, 2014 yılında STEM işgücü raporunu, İAÜ ise 2015'te STEM Eğitimi Türkiye Raporu ve Çalıştay raporu adı altında 2 rapor yayınlamıştır. Yine 2015'te Türkiye'nin ilk STEM öğretmeni sertifika programını ABD Dışişleri

Bakanlığı fonu ile gerçekleştirdiği "Promoting STEM Education Among Economically Disadvantaged Youth, Especially Among Girls Project" ile başlatmıştır. Öğrencileri STEM alanlarına yönlendirmek ancak iyi yetişmiş STEM öğretmenleri ile mümkün olabilir. Türkiye'de öğretmenlere yapılan yetersiz STEM eğitimleri, yanlış uygulamaların paylaşımı STEM eğitiminin yeterli ve doğru bir şekilde gerçekleşmesini engellemektedir.

ABD'de özellikle kızlar için yapılan STEM eğitimi projeleri kızların daha fazla STEM alanlarına yönlendirilmesini amaçlamaktadır.

Türkiye'de STEM eğitimi bir devlet politikası olarak uygulanmalıdır. Fen bilimleri öğretim programında STEM entegrasyonu yeterli hale getirilmelidir! Binlerce STEM öğretmeni yetiştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Kaynaklar

1. Akgündüz, D., Ertepinar, H. (Eds.) (2015). *STEM eğitimi Türkiye raporu: Günün modası mı yoksa gereksinim mi? [A report on STEM Education in Turkey: A provisional agenda or a necessity?]* [White Paper]. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Akgündüz, D. (Ed.) (2015). *STEM eğitimi çalıştay raporu: Türkiye STEM eğitimi üzerine kapsamlı bir değerlendirme. [The report of STEM education workshop: An assessment on STEM education in Turkey]* [White Paper]. İstanbul Aydın Üniversitesi STEM Merkezi ve Eğitim Fakültesi.
3. Akgündüz, D. (Ed.) (2018). *STEM eğitiminin öğretim programına entegrasyonu*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi
4. Akgündüz, D. (Ed.) (2019). *Okul öncesinden üniversiteye kuram ve uygulamada STEM eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık. (2. baskı)
5. Akgunduz, D. (2016). A research about the placement of the top thousand students in STEM fields in Turkey between 2000 and 2014. *Eurasia Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 12(5), 1365–1377. DOI: <https://doi.org/10.12973/eurasia.2016.1518a>.
6. TÜSİAD. (2017). 2023'e Doğru Türkiye'de STEM Gereksinimi. TÜSİAD
7. OECD (2018). PISA, Insights and Interpretations.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

OECD tarafından gerçekleştirilen PISA değerlendirmelerinde, Türk öğrencilerin STEM eğitimi yaklaşımının iki bileşeni olan fen bilimleri ve matematik alanlarında OECD ülkeleri ortalamasının altında kaldığı ve bu alanlarda yeterli gelişimin sağlanamadığı görülmektedir. Fen bilimleri ve matematik gibi alanlar teoride bir bütünlük içinde olmasına rağmen pratikte birlikte ele alınmaması bir sorun teşkil etmektedir. Fen bilimleri ve matematik gibi disiplinlerin konularının hem birlikte hem de mühendislik ve teknoloji entegrasyonu yapılmadan pratikten yoksun bir biçimde teorik olarak işlenmesi, disiplinlerin içeriğinin öğrenciler tarafından anlaşılması durumunu ortaya koymakta, bu da başarıyı etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan STEM alanlarındaki başarıya yönelik teşvik edici unsurlar yetersizdir. Bu kapsamda devlet desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencilerin STEM alanlarına yönlendirilmesi hususu da acil olarak değerlendirilmelidir. Çünkü bir ülkenin değişimi için en önemli alanlar STEM disiplinleri çerçevesindeki meslek gruplarıdır.

STEM eğitiminin uygulanması ile ilgili ciddi eksiklikler söz konusudur. Kendisi STEM eğitimini sadece makalelerden ya da internet üzerinden görmüş kişilerin eğitim verme telaşına girmesi, bu kapsamda hiçbir eğitim almamış ya da proje üretmemiş kişilerin sertifika programı açmaya çalışması, üniversitelerin ve kurumların yetkinsizlik içerisinde sertifika dağıtmaları, Milli Eğitim Bakanlığının taşra ve merkez teşkilatlarında görevli kişilerin siyasi

unsurları da kullanarak yetkin olmayan kişilere eğitim verdirmeleri ya da bu kapsamda rapor hazırlatmaları, özel okulların içi boş söylemlerle reklam yapmaları, basit malzemelerle yapılabilmesine ve bütçe gerektirmemesine rağmen STEM eğitimi kavramını kullanarak robotik setlerin ya da oyuncakların pazarlanması, STEM eğitiminin medyada reklam aracı olarak kullanılması gibi nice eylem, STEM eğitimi gibi önemli bir yaklaşımın başarısızlığına katkı sağlamaktadır.

Öğretim programının disiplinler arası çapraz bağlantıları içermemesi ve bütüncül olmaması da başarılı bir STEM eğitimi uygulamasının önündeki engellerden birisidir. Yeterli bilgi donanımı olmadan yapılan çalışmalar da STEM eğitiminin yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır. Uygulama eksiklikleri, teorik ders anlatımının yaygınlığı yine STEM eğitiminin uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Bir diğer eksiklik ise STEM eğitimi ile ilgili uzun bir zamandır çalışma yürütülmesine rağmen STEM’le ilgili mesleklere yönlendirmenin zayıf kalması. Özellikle ülkemizdeki fen liselerinin STEM okullarına dönüşerek, geleceğin bilim insanlarını, mühendislerini, matematikçilerini ve bilgisayar tabanlı kariyer alanlarında görev alacak kişileri yetiştirmesi gerekmektedir. Bunun alt yapısının burada atılması önemlidir. Yönlendirmelerin okul öncesinden başlaması da elzemdir.

STEM alanlarında başarıları teşvik edici mekanizmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Gençlerin STEM’le ilgili alanlarda araştırma, geliştirme, üretim yapacağı bir sistem ihtiyacına gereksinim duyulmaktadır.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	Öğretim programının bütüncül olmaması
2	Öğrencilerin fen bilimleri ve matematik başarılarının PISA sınavında ve üniversiteye giriş sınavında yetersiz olarak tespit edilmesi
3	Öğretim programında STEM eğitimi ile ilgili disiplinlerin teorik olarak işlenmesi ve uygulamaya yer verilmemesi
4	STEM alanlarına yönelik yeterli yönlendirmenin yapılmaması ya da başarı kaynaklı olarak öğrencilerin bu alana yönelik ilgi eksiklikleri
5	STEM alanlarında başarıyı teşvik edici politikaların yetersizliği

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kızların STEM alanlarında istihdam edilme oranı düşüktür. Bu oran ülkemizde daha düşük bir seviyededir. Akgündüz (2016) 2000-2014 yılları arasında 17135 kişinin üniversite yerleşimlerini incelemiş ve top 1000’de yer alan öğrencilerin ancak ortalama %20’si kadarının STEM alanlarını tercih ettiğini tespit etmiştir. (Akgündüz, 2016). Küçük yaşlardan itibaren kızların hedefleri arasında mühendislik, fen bilimleri, matematik, bilgisayar gibi alanlar çok düşük bir oranda bulunmaktadır. Bunun en

önemli nedenlerinden birisi toplum eğilimidir. Toplum eğilimi bu alanlarda çok verimli ve etkin olabilecek olan kadın istihdamını olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

Ailelerin bilinç eksikliği, özellikle kız çocuklarının yönlendirmelerinin önündeki büyük engellerden birisidir. Kadınlar, STEM’le ilgili meslek alanlarında erkeklerle hemen hemen aynı maaşları alıp daha saygın bir meslek icra ederken diğer meslek alanlarında uçurumlar görülebilmektedir. Dolayısıyla cinsiyet eşitliği açısından STEM meslek alanlarına yönlendirme büyük önem teşkil etmektedir.

Bir diğer eksiklik, ekonomik dezavantajlı çocuklar ve kızlar için STEM’le ilgili yeterli proje geliştirilmemesidir. Özellikle ekonomik dezavantajlı çocukların bu konuda desteklenmesi, yönlendirilmesi ve ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmesi konusundaki yetersizlikler
2	Gelenekler ve toplumsal durumdan kaynaklı olarak meslek alanlarının cinsiyetçi bir yaklaşımla ele alınması
3	Eğitim seviyesi düştükçe ve bilinçsiz ailelerin görüşleri ile kızların STEM alanlarına yönlendirilmesi konusunda yaşanan olumsuz durumların olması
4	Ekonomik dezavantajlı, üstün özel yetenekliler ve engelli öğrencilere yönelik STEM alanları ile ilgili yeterli programın olmaması
5	Kızlar ve ekonomik dezavantajlı öğrencilerin STEM ve ilişkili alanlarda okul dışı öğrenme ortamlarında yapılacak uygulamalar için yeterli proje geliştirilmemesi

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

1980 ve 1990’lı yıllarda İş-Teknik ve Ev Ekonomisi vb. dersler, öğrencilerin maker (kendin yap) becerilerini desteklemekteydi. Ancak sınav odaklı eğitim sisteminin bir sonucu olarak bu derslerin önemi azaltıldı. Bu durum da öğrencilerin özellikle günlük yaşamdaki beceri ve yetkinliklerinde becerilere yol açtı. Yetişkin hale gelen bireyler, evdeki basit elektrik sorunlarını dahi çözememektedir. Diğer bir sorun, Türkiye’de öğrencilerin mühendisçe düşünme ve problem çözme becerileri konusunda ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Her şeyin önceden planlanması gerekirken; kervan yolda dizilir atasözünde olduğu gibi işler tesadüflere bırakılmaktadır. Bu durum da disiplinli bir üretimi sekteye uğratmaktadır. Olaylara farklı açılardan bakma (eleştirel düşünme), iletişim ve iş birliği yapma, yaratıcılık vb. becerilerin de okullarda yeterince ele alınmadığı ortadadır.

Çocukların icat, patent tabanlı bir eğitim sistemine ihtiyacı bulunmaktadır. Eğitim sisteminde bunu sağlayabilecek olan STEM eğitimidir.

Bu alanda görev yapan öğretmenlerin becerilerinde eksiklikler bulunmaktadır. Hem Eğitim fakültelerinde hem de hizmette olan öğretmenlerin STEM eğitimi ile ilgili becerilerinin

geliştirilmesi ve ilgili branşların STEM öğretmeni olarak yetiştirilmesi konusunda eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Mühendisçe ve sistematik düşünme becerilerinin eksikliği
2	Problem çözme ve iş birliği yapma konusunda eksiklikler
3	Öğretmenlerin STEM eğitimi ile ilgili becerilerinin eksik olması ve STEM öğretmeni yetiştirme vizyonunun olmaması
4	İcat, keşif ve patent bazlı düşünme eksiklikleri
5	Eleştirel düşünme ve yaratıcılıkla ilgili eksiklikler

FIRSATLAR

Genç neslin bilim ve teknolojiye bakış açısı hızla değişmektedir. Dünyada sınırların ortadan kalkması, iletişim ve sosyal medya araçları sayesinde birçok gelişme anlık olarak takip edilebilmektedir. Z kuşağının okul öncesinden itibaren yönlendirilmesi, STEM alanlarında ve özellikle üretimde kayda değer bir gelişimi sağlayabilir. Özellikle Endüstri 4.0, Toplum 5.0, Web 3.0, XR, Metaverse, yapay zekâ gibi alanlardaki gelişmelere açık olan ve takip eden genç nesil, okullarda alacağı sistematik programlarla henüz yeni kalkan bu trende yerini alabilir.

Diğer taraftan bugüne kadar STEM eğitimi ile ilgili yapılan doğru uygulamalar, toplumdaki farkındalık düzeyinin artması, yanlış da olsa çocuklar için geliştirilen projeler ve yapılan etkinlikler birer fırsat yaratmaktadır.

En önemli 5 fırsat

1	STEM eğitimine uygun olan okul öncesi eğitime yönelik çalışmaların artması
2	Bilim ve teknolojiye yönelik gelişimin Z kuşağı tarafından daha iyi takip edilmesi
3	Z kuşağına ulaşmak için daha fazla iletişim ve sosyal medya aracının olması
4	Z kuşağına teknolojik araçlarla eğitim imkanlarının artması
5	TÜBİTAK, MEB ve sivil toplum kuruluşlarının öğretmenlere ve öğrencilere yönelik STEM faaliyeti düzenleme ve proje geliştirme kapasitelerinin ve ilgilerinin artması

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

STEM eğitimi, ortaya çıktığı ve geliştiği ABD’de bir devlet politikası olarak uygulanmaktadır. Federal bütçeden her yıl ayrılan 3 milyar dolar ile hem STEM alanlarındaki projeler fonlanmakta hem de öğretmenlerin ve öğrencilerin bu alanlarla ilgili gelişimleri sağlanmaktadır. Sadece devlet kurumları değil aynı zamanda bilim merkezleri ve müzeleri ile çeşitli sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve okullar da STEM eğitimi politikasını sahiplenmektedir. ABD’de bütün kesimlerin büyük bir önem verdiği STEM politikasının ülkemizde de güçlü bir şekilde ele alınması, devlet tarafından bu yönde bir politika ortaya konması, bu politika çerçevesinde adımlar atılması bu ülkenin geleceği için önemli bir hedeftir.

ANA HEDEF

STEM eğitiminin Türkiye Cumhuriyeti tarafından bir devlet politikası olarak uygulanacağını ilan edilmesi

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi	
	İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100	
	Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı ✓
	Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı ✓
	Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı ✓
	İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı
	İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı

		1	2	3	4	5
1	STEM eğitimi ile ilgili devlet politikası belgesinin hazırlanması					✓
2	Politika belgesinin toplumun tüm paydaşları ile değerlendirilmesi ve bu yönde destek politikaların oluşturulması			✓		
3	Kız öğrencilerin STEM alanlarına yönlendirilmesi için politika belgesine özel maddelerin eklenmesi		✓			
4	Okul öncesinden üniversiteye tüm programlardaki STEM bağlantılarının değerlendirilmesi				✓	
5	STEM ve STEM eğitimi ile ilgili proje fonlarının oluşturulması			✓		

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓
Yaratıcılık	
İletişim Kurma	
İş birliği Yapma	
Problem Çözme	
Bilgi Okuryazarlığı	
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	
Girişimcilik	
Teknoloji Okuryazarlığı	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef

MEB Merkez T.	✓
Valilikler	
İl Milli Eğitim M.	
İlçe Milli Eğitim M.	
Okullar	
Okul Yöneticileri	
Öğretmenler	
Öğrenciler	
Veliler	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	✓
Sendikalar	✓
Belediyeler	
Valilikler	
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	✓
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

STEM eğitimi başarıyla uygulayabilmek için pek çok unsurun birlikte ele alınması gerekmektedir. İlk 100 günde ortaya konan STEM’le ilgili bir devlet politikasından sonra 2023-2028 arasında hızlı bir eylem planı oluşturulmalıdır. Bu planda, okul öncesinden üniversiteye ilgili öğretim programlarının kendi içinde ve diğer disiplinlerle entegrasyonu ile mühendislik tasarım bağlantılarının güçlendirilmesi, gerekli durumlarda yeni öğretim programlarının hazırlanması; profesyonel mesleki gelişimle ve eğitim fakültelerinin ilgili bölümleri aracılığı ile öğretim programını uygulayacak STEM öğretmenlerinin yetiştirilmesi, öğrencilere yönelik oryantasyon programlarının hazırlanarak uygulanması, öğretim programlarına uygun uygulamaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması yer almalıdır.

ANA HEDEF-1

2028 yılına kadar 20000 tam donanımlı STEM öğretmeni yetiştirilmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

33

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

No Alt Hedefler

Ana Hedefe Katkı düzeyi

1 2 3 4 5

1

MEB ve üniversitelerin iş birliği ile akredite STEM öğretmeni yetiştirme programlarının oluşturulması

✓

2

Her ilde STEM öğretmeni sertifika programlarının düzenlenmesi ve yetiştirilenlerin takip edilmesi

✓

3	Eğitim fakültelerinde ilgili branşlardaki programlara STEM eğitimi ile ilgili derslerin konularak օđretmenlerin STEM օđretmeni olarak mezun olmalarının sağlanması					✓
4	STEM օđretmenleri arasında ağ kurularak çeşitli zamanlarda evrimii paylaşım toplantılarının yapılması					✓
5	STEM օđretmenlerinin uygulamaları için içerik geliştirilmesi			✓		

ANA HEDEF-2

Okul օncesinden lise sonuna kadar bir STEM eğitimi içeren օđretim programı oluşturulması.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	34		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dօnüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve օđretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Erken çocukluktan lise sonuna kadar ilgili disiplinlerin STEM eğitimi unsurları ile kendi içinde ve diğer disiplinlerle güçlendirilmesi			✓		
2	Öğretim programlarının okul օncesi, fen bilimleri, matematik, fizik, kimya, biyoloji, bilgisayar ve her seviyede ilişkili disiplinlerin katkıları ile yapılması				✓	

3	Öğretim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine, engellilerin ve dezavantajlıların STEM eğitime yönelik bileşenlere yer verilmesi	✓			
4	Öğretim programının uygulanması konusunda rehberlik programlarının hazırlanması			✓	
5	Özellikle fen eğitimi öğretim programının okul öncesinden lise sonuna kadar bütüncül olarak ve standartlarla oluşturulması, özellikle lise düzeyinde bütünlük programlarının uygulanması				✓

ANA HEDEF-3

Öğrencilere yönelik STEM eğitimi uygulamalarının yapılması, STEM laboratuvarlarının kurulması, öğrencilerin beceri ve yetkinliklerinin gelişiminin sağlanması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	33		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı		Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okulların tamamına (yönetmeliklerle belirlenecek) temel düzeyde STEM laboratuvarlarının kurulması					✓
2	Öğretim programları kapsamında STEM uygulamalarının gerçekleştirilmesi					✓
3	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmesi ile ilgili ulusal ve uluslararası projelerin hazırlanması ve gerçekleştirilmesi			✓		

4	BİLSEM'ler ve çocuk üniversitelerinde okul dışı STEM eğitimi programlarının gerçekleştirilmesi	✓			
5	Ekonomik dezavantajlı öğrencilere yönelik STEM eğitimi projelerinin hazırlanması ve uygulanması		✓		
6	Lise düzeyinde STEM okullarının alt yapısının (fiziksel, sosyal, öğretimsel) oluşturulması				✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri		✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri			✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	✓
Yaratıcılık		✓	✓
İletişim Kurma			✓
İş birliği Yapma	✓		✓
Problem Çözme			✓
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik		✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı		✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Millî Eğitim M.	✓		✓

İlçe Milli Eğitim M.	✓		✓
Okullar	✓	✓	✓
Okul Yöneticileri			
Öğretmenler	✓	✓	✓
Öğrenciler	✓		✓
Veliler			✓
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar		✓	
Belediyeler	✓		✓
Valilikler	✓		
TÜBİTAK	✓		✓
Avrupa Birliği		✓	✓
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı			✓
Medya	✓	✓	✓
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

2023-2028 döneminde uygulanan STEM eğitimi ile ilgili devlet politikasından sonra 2028-2033 döneminde çalışmalara hız artırılarak devam edilmelidir. Önceki dönemde yetiştirilen STEM öğretmenlerinin yine önceki dönemde entegrasyonu yapılan öğretim programını okullarda uygulamaları ve diğer öğretmenlere liderlik etmeleri bu dönemdeki önemli uygulamalardan olacaktır. Ayrıca daha fazla STEM öğretmenin yetiştirilmesi de bu dönemde sağlanmalıdır. Öğretim programının örnek uygulamalarla STEM açısından güçlendirilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi, daha beceri ve tasarım odaklı bir öğrenme ortamının sağlanması gereklidir.

ANA HEDEF-1

2033 yılına kadar 50000 tam donanımlı STEM öğretmeni yetiştirilmesi ve öğretmenlerin tamamına temel düzeyde STEM eğitimi programının verilmesi

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	MEB ve üniversitelerin iş birliği ile akredite STEM öğretmeni yetiştirme programlarının oluşturulması				✓	
2	Her ilde STEM öğretmeni sertifika programlarının düzenlenmesi ve yetiştirilenlerin takip edilmesi			✓		

3	Eğitim fakültelerinde ilgili branşlardaki programlara STEM eğitimi ile ilgili derslerin konularak ğretmenlerin STEM ğretmeni olarak mezun olmalarının sağlanması					✓
4	STEM ğretmenleri arasında ağ kurularak çeşitli zamanlarda evrimii paylaşım toplantılarının yapılması		✓			
5	STEM ğretmenlerinin uygulamaları için içerik geliştirilmesi			✓		
6	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmeleri ile ilgili projelere yönelik devlet politikasının olması ve bu konuda yapılacak projelere verilecek desteklerin 2023 yılına göre %200 oranında artması				✓	

ANA HEDEF-2

Okul öncesinden lise sonuna kadar STEM eğitimi yaklaşımını içeren ğretim programının önceki dönemde yetiştirilen STEM ğretmenleri ile uygulanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı		✓		
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, retim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve ğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul öncesinden lise sonuna kadar ilgili disiplinlerin STEM eğitimi unsurları ile kendi içinde ve diğer disiplinlerle güçlendirilmesi				✓	

2	Öğretim programlarının okul öncesi, fen bilimleri, matematik, fizik, kimya, biyoloji, bilgisayar ve her seviyede ilişkili disiplinlerin katkıları ile yapılması					✓
3	Öğretim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine, engellilerin ve dezavantajlıların STEM eğitimine yönelik bileşenlere yer verilmesi			✓		
4	Öğretim programının uygulanması konusunda rehberlik programlarının hazırlanması		✓			
5	Özellikle fen eğitimi öğretim programının okul öncesinden lise sonuna kadar bütüncül olarak ve standartlarla oluşturulması			✓		

ANA HEDEF-3

Okulların tamamına metaverse, XR, 3D destekli STEM laboratuvarlarının kurulması ve bu kapsamda lise ve ortaokul düzeyinde STEM okullarının açılması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	30					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				✓
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı				✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okulların tamamına (yönetmeliklerle belirlenecek) ileri düzey STEM laboratuvarlarının kurulması				✓	
2	STEM laboratuvarları için materyal ve araç endüstriyel tasarımları yapılarak tüm laboratuvarların alt yapısının kurulması					✓

3	Metaverse ortamında sanal STEM laboratuvarı kurulması			✓	
4	Okullarda STEM laboratuvarlarında metaverse, XR ve 3D destekli tasarım çalışmalarının gerçekleştirilmesi			✓	
5	STEM laboratuvarlarında patent/marka/proje tabanlı uygulamaların gerçekleştirilmesi ve ulusal/uluslararası projelere katılım yapılması				✓
6	Ortaokul ve lise düzeyinde bütünlük program uygulayan ve üst düzey öğrencilere hitap eden STEM okullarının açılması				✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri		✓	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri			✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	✓
Yaratıcılık		✓	✓
İletişim Kurma			✓
İş birliği Yapma	✓		✓
Problem Çözme			✓
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik		✓	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓

Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.			
İlçe Milli Eğitim M.			
Okullar		✓	
Okul Yöneticileri			
Öğretmenler			✓
Öğrenciler	✓		
Veliler			
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler			✓
Sendikalar			
Belediyeler	✓		✓
Valilikler	✓		
TÜBİTAK	✓		✓
Avrupa Birliği		✓	✓
Diğer Bakanlıklar			✓
Medya	✓	✓	✓
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	70.000 STEM öğretmeninin tam donanımlı olarak profesyonel mesleki gelişim programı ile yetiştirilmiş olması
2	Okul öncesinden lise sonuna kadar işleyen birbirine entegre bir STEM eğitimi öğretim programının etkin bir şekilde uygulanıyor olması
3	Eğitim fakültelerinden mezun olan ilgili alanlardaki tüm öğretmenlerin STEM eğitimi konusunda yetkin ve bunun diploma eki ile tescil ediliyor olması
4	STEM alanlarına yönelik öğrenci ilgisinin %100 oranında artmış olması
5	STEM eğitimine yönelik otorite, sivil toplum, okullar ve üniversitelerde ilgili departmanların oluşturulmuş ve etkin çalışıyor olması
6	Türkiye’de üst düzey öğrencilere yönelik hizmet eden lise ve ortaokul düzeyinde STEM okullarının açılmış olması

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmesi ile ilgili toplumsal ve sosyal bariyerlerin ortadan kaldırılmış olması
2	Üniversitelerde STEM alanlarında okuyan öğrencilerin cinsiyet açısından birbirine yakın oranlarda (~%50) olması
3	STEM dışı STEM alanlarında yer alan meslekler arasındaki cinsiyetçi algıların ortadan kaldırılmış olması, bu konuda toplumsal ve aile içi rehberlik programlarının uygulanıyor olması
4	Ekonomik dezavantajlı, engelli, üstün ve özel yeteneklilerin STEM eğitimi ile ilgili eğitim programlarına ve diğer imkanlara ulaşmada eşit fırsatlara sahip olması
5	Kızların STEM alanlarına yönlendirilmeleri ile ilgili projelere yönelik devlet politikasının olması ve bu konuda yapılacak projelere verilecek desteklerin 2023 yılına göre %300 oranında artması

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Öğrencilerin yaşam becerileri ile ilgili yetkinliklerinin sertifika ile yeterli hale gelmesi
2	Okullarda yapılacak STEM uygulamaları ile eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerinin bir okul politikası olarak destekleniyor, öğretmenler tarafından teşvik ediliyor olması
3	Okullarda beceri ve yetkinliklerin geliştirileceği, uygulamaların yapılacağı STEM laboratuvarlarının kurulmuş ve etkin olarak kullanılıyor olması (Her okulda bir STEM laboratuvarı)
4	Okul öncesinden itibaren öğrencilerin STEM kariyer algıları, beceri ve yetkinliklerinin elektronik olarak takip ediliyor olması
5	Öğrencilerin üretim ve girişimcilik becerilerinin desteklenmesi için okullarda ve bölgelerde fuarların düzenleniyor, üretilenlerin patent ve faydalı model ile kayıt altına alınıyor olması

2023-2033 OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Dr. Ayşegül Kınık Topalsan (Bölüm Editörü)

- İstanbul Aydın Üniversitesi
- aysegulkinik@aydin.edu.tr

Prof. Dr. Pınar Çavaş

- Ege Üniversitesi
- pinarcavas@gmail.com

Doç. Dr. Yasemin Özdem

- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
- yaseminozdem@mu.edu.tr

Prof. Dr. Şengül Anagün

- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
- ssanagun@gmail.com

Zeliş Kurt

- Haykırın Adem Saatçi İlkokulu
- zeliskurt@stu.aydin.edu.tr

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE’DE OKULDIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

MEVCUT DURUM

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme potansiyelini ortadan kaldırmaksızın bugünün ihtiyaçlarının karşılanması olarak tanımlanmaktadır (Teksöz, 2014). Bu kapsamda Birleşmiş Milletler tarafından sürdürülebilir kalkınma için 17 amaç belirlenmiş olup, bu amaçlarla özellikle tüm dünyada insanların karşı karşıya kaldığı ana problemlerin çözülmesi hedeflenmektedir. Belirlenen bu amaçlara ulaşabilmek için 2030’a kadar tamamlanması planlanan bir yol haritası önerilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitim alanı ile ilgili belirlenen amaç “Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek” şeklinde belirlenmiştir. Bu amaç, fırsat eşitliğine dayalı nitelikli bir eğitimin sürdürülebilir olmasını ve hayat boyu öğrenme fırsatlarına herkes tarafından erişim sağlanmasını kapsamaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2019). Ülkelerin bu amaca ulaşmalarında eğitim sistemlerinin içerisine bireylerin yeterlik, beceri ve yetkinliklerini geliştirici program öğelerini ve bunların uygulamasına yönelik iyi örnekleri yerleştirmeleri oldukça önemlidir.

Öğrencilerin informal öğrenme ortamlarına, sınıf öğretimi deneyimlerine (sorgulama dışı, sorgulama) ve bu değişkenlerin etkileşimine göre bilimsel akıl yürütme yeteneklerindeki farklılıkların somut bir biçimde ortaya çıkarılması ve okul dışı öğrenme ortamlarının etkisinin ortaya konulması gerekmektedir.

Hem OECD ülkelerinde hem de Türkiye’de ilkökul kademesindeki zorunlu öğretim süresinin büyük bir kısmını (OECD %42, Türkiye %47) okuma-yazma ve dil ile matematik derslerinin oluşturduğu görülmektedir. Ortaokul kademesinde ise OECD ülkelerinin öğretim programının %27’si, Türkiye’nin öğretim programının ise %30’u okuma-yazma ve dil ile matematik derslerinden oluşmaktadır (TEDMEM, 2019). Bu verilere bakıldığında Türkiye’nin okuma yazma ile matematik derslerine öğretim programı içerisinde ayırdığı sürenin oranı, OECD ortalamasından yüksek olduğu görünmektedir. Ancak, OECD’nin yürüttüğü PISA 2018 araştırmasının bulgularına göre, Türkiye’deki öğrencilerin matematik alanında yaklaşık %37’si, okuma alanında ise yaklaşık %26’sı temel becerilerden yoksun olarak tanımlanan düzeydedir (TEDMEM, 2019). Türkiye’de ilkökul öğretim programının yaklaşık yarısı, ortaokul öğretim programının ise yaklaşık üçte birinin bu derslerden oluştuğu göz önünde

bulundurulduğunda, temel becerilerden yoksun olan öğrencilerin oranının bu kadar yüksek olmasının sebepleri arasında, okul öğrenmeleri ile günlük yaşam arasında ilişkiler kurmalarını destekleyecek öğrenme ortamları ile çok fazla karşılaşmalarını gösterilebilir.

Öğrencilerin formal öğrenme ortamlarında edindikleri bilgileri günlük yaşamla bağlantılı hale getirecekleri ve buna yönelik uygulamalarını gerçekleştirebilecekleri ortamların başında okul dışı öğrenme ortamları gelmektedir. Bu görüşü destekler biçimde, Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] 2023 Eğitim Vizyonunda akademik bilginin beceriye dönüştürülmesinin sağlanması ana hedefi kapsamında “Doğal, tarihî ve kültürel mekânlar ile bilim-sanat merkezleri ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarının, müfredatlarda yer alan kazanımlar doğrultusunda daha etkili kullanılması sağlanacaktır” şeklinde okul dışı öğrenme ortamlarına vurgu yapmıştır (MEB, 2018). Bu bağlamda, okul dışı öğrenme ortamlarının MEB 2023 Eğitim Vizyonunda da belirtilmesi ile öneminin artacağı ve gelecek yıllarda eğitime daha çok entegre edileceği ön görülmektedir.

Okul dışı ortamlar öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine ve öğrenme süreçlerinin kalıcı hale getirilmesinde oldukça önemlidir. Özellikle, öğrenen bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak gelişmelerine katkı sağlamaktadır (Andersson ve Johansson, 2013; Parvin ve Stephenson, 2004; Storcksdieck, 2006). Bu ortamların, çocukların birçok duyusunu bir arada kullanarak doğrudan tecrübe edinmelerini sağladığı ve edindiği bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirmede faydalı olduğu düşünülmektedir (Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu, 2011). Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinlikler, her öğrencinin kendi hızında bilgi edinmesine yardımcı olmakta, öğrenmeyi cesaretlendirmekte (Melber ve Abraham, 1999) ve okuldaki eğitimi desteklemektedir (Gerber, Marek ve Cavallo, 2001; akt. Saraç, 2017). Okul dışı öğrenme ortamları aynı zamanda problem çözebilen, kendi öğrenme sürecinde araştırma yapan ve sorgulayan çocukların yetiştirilmesi için önemlidir (Bakioğlu ve Karamustafaoğlu, 2020).

Okul dışı öğrenme ortamlarının düzenlenmesi ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinin gerçekleşmesinde; öz düzenleme becerilerinin daha fazla olduğu bir süreç içermesi ve bireysel ya da grup olarak bilişsel katılım gösterecekleri şekilde düzenlemelerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu ortamlarda öğrencilerin informal öğrenme ortamlarına (yoksul, zenginleştirilmiş), sınıf öğretim deneyimlerine (sorgulama dışı, sorgulama) ve bu değişkenlerin etkileşimine göre bilimsel akıl yürütme yeteneklerindeki olası farklılıkları araştırmak, ortaya çıkarmak ve okul dışı öğrenme ortamının etkisini ortaya koyabilmek için çok önemlidir. Çünkü okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan hatalı ve eksik uygulamalar zaman zaman öğrencilerin sadece zamanlarını boşa harcadıkları bir etkinlik haline gelebilmektedir. Bu tür yanlış uygulamaların önüne çıkmak için bu bölümde okul dışı öğrenme ortamlarının tüm yönleri, ilk 100 günde yapılması gerekenler ve 2023-2033 stratejik hedefleri olarak ortaya konulmaktadır.

Kaynaklar

1. Andersson, C., ve Johansson, P. (2013). Social stratification and out-of-school learning. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 176(3), 679–701
2. Bakiöğlu, B., ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına yönelik öğrenci görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94.
3. Ertaş, H., şen, A. İ., Parmaksızoğlu, A., ve şen, A. İ. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu g¼nl¼k hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fak¼ltesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(2), 178-198.
4. Melber, L. M., ve Abraham, L. M. (1999). Beyond the classroom: Linking with informal education. *Science Activities*, 36(1), 3.
5. Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). Öğretim programlarını izleme ve değerlendirme sistemi-Öğretim programları. <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden edinilmiştir.
6. Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
7. Storksdieck, M. (2006). Field trips in environmental education. Berlin, Germany: Berliner Wissenschafts-Verlag.
8. Parvin, J., ve Stephenson, M. (2004). Learning science at industrial sites. In M. Braund & M. Reiss (Eds.), *Learning science outside the classroom* (pp. 129–137). London/New York: Routledge Falmer.
9. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf
10. T.C Cumhurbaşkanlığı (2019). S¼rd¼r¼lebilir kalkınma amaçları Türkiye 2. ulusal gözden geçirme raporu. https://www.esitlikvekapsayicilikagi.org/wpcontent/uploads/2021/09/Surdurulebilir_Kalkinma-Amaclari-Turkiye-2.-Ulusal-Gozden-Gecirme-Raporu-Ortak-Hedefler-icin-Saglam-Temeller_-interaktif.pdf adresinden edinilmiştir.
11. Teksöz, G. (2014). Geçmişten ders almak: S¼rd¼r¼lebilir kalkınma için eğitim. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 31(2), 73-97.
12. TEDMEM, (2019). 2018 eğitim değerlendirme raporu (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 5). Ankara: Türk Eğitim Derneği.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Öz yönelimli öğrenme de öğrenci, bireysel veya bir grubun parçasıdır ve öğrenme süreci bir eğitimci rehberliğinde gerçekleşmektedir. Eğitimci bu süreçte öğretmen değil kaynak kişi, eşlikçi, kılavuz veya rehber rolündedir.

Özellikle okul yıllarında gerçekleşen ve okul dışı etkinlikleri kapsayan öğrenme yaşantıları, öz yönelimli olarak gerçekleşmektedir. Bu yıllarda okul öğrenmeleri ile okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen öğrenme yaşantılarının uyumluluk göstermesi önemlidir. Okul dışı öğrenmenin okulda gerçekleşen öğrenme sürecini önemli oranda etkilediği bilinmekle birlikte, okul dışında gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri, okuldaki eğitim programlarıyla birlikte ele alındığında öğretim sürecine önemli katkılar sağladığı ortaya konulmuştur (Luehmann, 2009).

Tüm disiplinlerin özellikle öğrenme aktivitelerinin okul ile sınırlandırılmaması ve yakın çevrenin de etkili bir şekilde öğrenme sürecinde kullanılması gerekmektedir. Böylece her öğrenci için zengin öğrenme fırsatları sağlanmış olur. Bireysel özellikler göz önüne alındığında, okul eğitim programı içinde gerektiği öğrenme fırsatını yakalayamayan öğrencilerin öğrenme sürecine de okul dışı eğitim ortamları etkili olmaktadır (Çalikoğlu, 2014). Ayrıca okul dışı öğrenme alanları, öğrenciler için pekiştirici bir role sahiptir. Öğretmenler de okul dışı öğrenme yaşantılarının tüm öğrenciler için daha etkili ve faydalı olduğunu düşünmelerine rağmen, okul dışı öğrenme ortamlarından endişe duydukları bilinmektedir (Tatar ve Bağrıyanık, 2012).

Bu kapsamda ülkemiz genelinde eğitim içinde müze gezileri, doğal alan gezileri ve piknikler vs. öğrenme fırsatı olarak görülmemiş, öğrencilerin eğlence, ziyaret ve zaman geçirme ihtiyacı olarak düşünülmüştür. Okul dışı öğrenme ile ilgili yürütülen araştırmalarda özellikle öğretmenlerin genellikle okul dışı öğrenmeye olumlu baktıkları ancak bu ortamları derslerine entegre etmeyi ve bu ortamları kullanmayı çok tercih etmedikleri görülmüştür kaldıklarını göstermektedir (Carrier, 2009; Tatar ve Bağrıyanık, 2015; akt. Saraç, 2017). Bu araştırmalar incelendiğinde, öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili yeterli bilgi ve öz yeterliklerinin olmadığı (Güler, 2009; Bozdoğan, 2015); ve de öğretmenlerin bu ortamlarının kullanılması için ayrılması gereken zaman, ortaya çıkacak maliyet, alınması gereken sorumluluklar ve halledilmesi gereken bürokratik işleri sorun olarak gördükleri (Bozdoğan, 2008; Dillon vd., 2006) belirtilmiştir (akt. Saraç, 2017).

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

- 1 “Okul Dışında Gerçekleştirilen Öğretim Sonrası Değerlendirme” temasında okul dışında gerçekleştirilen öğrenme-öğretme faaliyetlerinin geleneksel olarak geliştirilmiş araçlarla yapılması ve kazanım-mekân ilişkisinin zayıf kurulması
- 2 Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarını etkin kullanma konusundaki bilgi, beceri ve yeterlilik seviyelerinin, okul dışı öğrenme etkinliklerini yaratıcı bir şekilde planlanma konusunda çekince ve kaygı yaratması

3	Yerelde bulunan okul dışı öğrenme ortamlarının yöneticileri ile öğretmen ve okul yöneticilerinin iş birliği içinde çalışmaları
4	Okul dışı öğrenme ortamlarında yürütülen programların içerik, strateji, yöntem ve teknik, materyal ile ölçme ve değerlendirme açısından istenilen yeterlikte olmayışı
5	Uygulama yapılacak alanların oldukça sınırlı olması veya konu ile bağlantıların kurulmasında yaşanan zorluklar ve okul idaresinin öğretmenlerini okul dışı öğrenme ortamları konusunda desteklemede yeterli olmayışları

Kaynaklar

1. Bozdoğan, A.E. (2015). Okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik inancı ölçeğinin geliştirilmesi. Kuramsal Eğitim bilim Dergisi, 9(1), 111-129.
2. Bozdoğan, A.E. (2008). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilim merkezlerini fen öğretimi açısından değerlendirilmesi: Feza Gürsoy bilim merkezi örneği. *Uludağ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 19-41.
3. Çalıkoğlu B., S. (2014) Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin derinlik ve karmaşıklığa göre farklılaştırılmış fen öğretiminin başarı, bilimsel süreç becerileri ve tutuma etkisi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
4. Carrier, S. J. (2009). The effects of outdoor science lessons with elementary school students on preservice teachers' self-efficacy. *Journal of Elementary Science Education*, 21(2), 35-48.
5. Dillon J., Rickinson, M., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., & Benefield, P. (2006). The value of outdoor learning: evidence from research in the UK and elsewhere. *School Science Review*, 87(320), 107-111.
6. Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitime karşı görüşlerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34, 146-151.
7. Luehmann, A. L. (2009). Students' perspectives of a science enrichment programme: Out-of-school inquiry as access. *International Journal of Science Education*, 31(13), 1831-1855.
8. Saraç, H. (2017). Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
9. Tatar, N., ve Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 882-896.

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Fırsat ve toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği birçok ülkede yaygın olarak kabul edilen bir ilkedir. Bu ilkenin hayata geçirilmesinde eğitim sistemi önemli bir rol oynamaktadır. Fırsat eşitliği tüm bireylere eşit eğitim kaynaklarının ulaşması ya da bireylerin eğitimsel kazanımlarının eşitlenmesi ile sağlanmaktadır. Farklı sosyal gruplardaki çocukların eğitime erişimi ve kaliteli eğitime erişimi farklılık gösterebilmektedir. Farklı sosyal gruplardaki çocukların aldıkları eğitim, gelir veya yaşam kalitesi bakımından ailelerine benzer veya biraz daha üstünde hayat

olabilmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği, öğretim programlarında tüm çocuklara aynı veya eşdeğer alternatifler sunulması ve aynı yollarla performanslarının ölçülmesi ile sağlanacaktır. Ancak pragmatik olarak düşünmek gerekirse öğrencilerin ihtiyaçları karşılanırken sosyoekonomik veya sosyokültürel özelliklerine bakılmaksızın, bazı toplumsal gerekçelerle “eğitimde fırsat eşitliği” hatta “eğitim yeterlikleri” çerçevesinde bilim dünyası, adli karar vericiler ve siyasiler tarafından bu sürecin ele alınması gerekmektedir. Eşit eğitim olanağı, istenebilir ve uygulanabilir bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bir öğrencinin eşit eğitim haklarına sahip olması, okullaşma ile pek çok öğretmen tarafından bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde engellenmektedir. Bu noktada okul dışı öğrenme ortamları tüm öğrenenlere eşit ve adil öğrenme ortamları sunma; onların kendi hızlarında öğrenmelerine destek olma konusunda etkili olmaktadır. Öğrencilerin daha önceden edindikleri bilgi ve beceriler bu tür öğrenme ortamlarında hem bilişsel hem de psikomotor açıdan değişimlere uğrar ve gelişir. Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilere monotonluktan uzak keşfetmeye ve araştırmaya yönelik fırsatlar sağlayarak onların eşit eğitim alma hakkını destekler. Bu bağlamda öğretmenlerimiz de aynı zamanda öğrenen konumundadır. Bu dönüşüm beraberinde bireysellik kavramının bilinçli topluma dönüşmesini de getirir. Ülkemizde özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı konumdaki öğrenci sayısının fazlalığı düşünüldüğünde, eğitimdeki fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldırmak, nitelikli eğitim uygulamalarının ve olumlu okul iklimlerinin oluşturulmasına destek olmak için ders dışı etkinliklerle ilgili uygun ve etkin bir eğitim politikasının belirlenmesine gereksinim bulunmaktadır.

Okul dışı öğrenme ortamları bilim eğitimine erişimde eşitlik ve kapsayıcılık ilkesini de sağlamaktadır (Köseoğlu vd., 2020). Bu tür öğrenme ortamları herkese açık olduğu için demografik özelliklerinin yanında bilişsel, fiziksel ve duyuşsal yeteneklerindeki çeşitlilik konusu da bu ortamlarda gündeme gelmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları bu özelliği ile özel eğitime ihtiyaç duyabilen (dezavantajlı, engelli, öğrenme güçlüğü olan vb.) öğrenciler için de kapsayıcı öğrenme deneyimi yaşatabilmektedir. Bu türde bir deneyimi yaşayan özel gereksinimli bireyler bilişsel ve duyuşsal anlamda olumlu etkilenmektedirler. Ülkemizde bulunan bazı bilim merkezleri dezavantajlı gruplara yönelik etkinlikler planlamaktadırlar. Bunun örneklerinden biri Bursa Bilim Teknoloji Merkezi ile Uludağ Üniversitesi iş birliği ile “Sınır Tanımayan Bilim Projesi” kapsamında hafif düzeyde zihinsel yetersizlik ve özel öğrenme güçlüğü olan kaynaştırma öğrencilerine sunulmaktadır.

Sosyoekonomik yetersizliklerin fazla olduğu bölgelerde, kaynaklara erişimi sınırlı olan, bilim eğitiminin az sayıda kaynakla yapıldığı, etkileşim, iletişim, deney, veri toplama, değerlendirme ve bilimsel sorgulamadan genellikle yoksun olan okullarla bilim merkezleri arasındaki iş birliği, sınırlı imkanlara sahip öğrencilerin bilime ve bilimsel kaynaklara erişimini sağlamak ve bu öğrencilerin de bilimle etkileşimini desteklemektedir. Böylece sınırlı olanaklara sahip öğrenciler de çok sayıda duyuya hitap eden, hareketli ve üç boyutlu sergiler ve düzeneklere temas etme olanağına kavuşmakta ve okulun sağladığı imkanlardan daha farklı deneyimleri edinebilmektedirler.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	Okullarda bilim tarihinden verilen örnekler ve bilimsel devrimler ve süreçlere ilişkin sunulan bilgilerin hatalı ya da yanlış olmasından dolayı kadınların ve dezavantajlı grupların bilimden uzaklaşması
2	Özel eğitim ihtiyacı olan dezavantajlı grupta bulunan öğrencilere yönelik etkinliklerin yeterli sayıda ve nitelikte olmaması
3	Okul dışı öğrenme ortamlarındaki yetkililerin bu yerleri cazip kılacak ve katılımı destekleyecek çalışmalarının yetersiz olması
4	Kalabalık yapılan uygulamalar yüzünden, her öğrencinin ilgili mekânda gerektiği kadar uygulama yapamaması
5	Okul dışı öğrenme ortamlarında verilen eğitimin her yerde aynı olanaklarla (mekân yeterliliği, ulaşım, maddi kaygılar gibi) ve aynı etkililikte verilmemesi

Kaynaklar

1. Koseoglu, F., Tahancalio, S., Kanli, U., ve Özdem Yılmaz, Y. (2020). Investigation of science teachers' professional development needs for learning in science centers. *Egitim ve Bilim*, 45(203).

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Öğrencilerin okullardaki formal eğitim yoluyla edindikleri sınıf içi öğrenmelerinin sınıf koşulları ile sınırlı kalması, edindikleri bilgi ve becerileri uygulama alanlarına aktaramamaları, günlük yaşam bağlantılarının kurulmaması ve süreklilik göstermemesi durumunda; öğrenilenlerin kalıcı ve anlamlı hale getirilmesi ile üst düzey düşünme becerileri sergilenmesi zorlaşmakta ve hatta kimi zaman da bunlar kolayca unutulmaktadır. Okul dışı öğrenmeler yoluyla birinci elden öğrenme deneyimleri yaşayan öğrencilerin okul öğrenmelerini anlamlandırma, transfer etme, bilgiyi dönüştürme, problem çözme ve analiz-sentez yapma, ilişkisel düşünme becerileri gibi daha çok üst düzey becerilerinin gelişmesine yönelik fırsatlar sunduğu düşünülmektedir. Yine öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin gelişmesinde okul dışı öğrenmeler önemli bir potansiyele işaret eder. Ders dışı etkinlikler, toplumsal yaşam için son derece önemli becerilerin ve yeterliklerin gelişmesine olanak sağlamakla birlikte, özsaygı, özdenetim gibi olumlu psikolojik etkilerle öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilmelerine yardımcı olmaktadır (Akar ve Nayir, 2015).

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	Sorgulama temelli etkinlik geliştirme becerisinin eksikliği
2	Okul dışı öğrenme ortamları kapsamında öğretmenlerin sahip oldukları etkinlik organizasyon ve iletişim (kendi dilinde ve yabancı dilde) becerileri ile teknolojik pedagojik alan bilgisinin yetersizliği
3	Öğretim programında yer alan becerilerle ilgili bilgi eksikliği
4	Eğitim süreçlerini yürüten öğretmenlerin beceri eğitimi konusundaki yetersizliği
5	Öğretim programında yer alan yetkinliklerle ilgili bilgi eksikliği

Kaynaklar

1. Akar F., ve Nayir, F. (2015). Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: Uygulamada değişim ihtiyacı. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5 (2), 167.

FIRSATLAR

Erken yaşlardan itibaren bireyin çok yönlü gelişiminde ders dışı sosyal etkinlikler, ders içi etkinlikler kadar önem arz etmektedir. Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin formal öğretim süreci içerisinde öğrendiklerini pekiştiren, bu öğrenmelerin yaşamla ilişkili olduğunu gösteren uygulamaya dönük etkinliklerdir. Okullarda uygulanan bu etkinlikler, öğretim programı dışında yürütülen ek etkinlikler (extra-curricular) ile eğitim programlarıyla iş birliği içinde yürütülen tamamlayıcı ve bütünleyici (co-curricular) etkinlikler olarak sınıflandırılabilir. Farklı türlerdeki ders dışı etkinliklere katılımın uzun vadede eğitimin istedik hedeflerine katkı sağladığı ve okullarda görülen sorunlu davranışları azalttığı görülmektedir (Wilson vd., 2009). Deneyim ile kazanılan öğrenmeler, öğrencilerin hayat boyu başarıları için anahtar bir rol oynamaktadır. Ders dışı etkinliklerin sunduğu yaşam deneyimi fırsatları ele alındığında, öğrencilerin ilgi alanlarını genişlettiği, düşüncelerini ifade edip yeni fikirlerini deneme imkânı bulabildikleri görülmektedir. Böylece öğrenciler, kendilerini daha iyi tanıma ve keşfetme olanağına da sahip olmaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005).

En önemli 5 fırsat

1	Bilişsel, duyuşsal, devinişsel açıdan yeterli ve çevresiyle barışık bütünleşmiş kişilik özelliklerine sahip öğrencilerin yetiştirilmesi
2	Üst düzey düşünme becerilerine sahip öğrencilerin yetiştirilmesi
3	Öğretim programlarının öngördüğü temel yetkinliklere sahip öğrencilerin yetiştirilmesi

4

Öğrencilerin tüm duyularını harekete geçirdiği ve kendini tanıma ve keşfetme fırsatı bulduğu ayrıca etrafını fark etme ve bağ kurma fırsatını yakalaması

5

Öğretmenin rol model, rehber olduğu ve öğrencinin merkezde olduğu bir sürecin sunulması

Kaynaklar

1. Büküşoğlu, N., ve Bayturan, A. F. (2005). Serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psiko-sosyal durumlarına ilişkin algısı üzerindeki rolü. *Ege Tıp Dergisi*, 44(3), 173-177.
2. Wilson, DM., Gottfredson, DC., Cross, AB., Rorie, M., ve Connell, N. (2009). Youth development in afterschool leisure activities. *The Journal of Early Adolescence*, 30(5), 668- 690.

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Türkiye’de 2005 yılında öğretim programlarında yapılan köklü değişiklik ile yapılandırmacı yaklaşım temelli bir öğretme ve öğrenme süreci benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım öğretimden çok öğrenmeye vurgu yapar ve öğretmen rollerinde rehberlik etmek, öğrencilerle birlikte öğrenmek gibi kavramları ön plana çıkartır. Bu yaklaşıma göre, çocuklar, farklı zaman ve ortamlarda, maruz kaldıkları çok sayıda ve çeşitli deneyimlere dayalı olarak öğrenirler. Öğrenmenin başlangıç noktası öğrencilerin geçmiş deneyimleridir. Öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde öğrencilerin geçmiş deneyimlerine dayalı yeni deneyimler sunulması, onların araştırmalarına ve bilimsel tartışmalarına dayalı olarak bilgiyi yapılandırmalarına olanak tanınması gerekmektedir. Bu bağlamda istenilen çıktılara ulaşabilmek için hem okul eğitimi hem okul dışı öğrenme programlarında buna uygun olarak deneylere, gösterilere, oyuna, araştırmaya, sözlü iletişim ve performanslara ve öğrenci katılımını sağlayacak diğer faaliyetlere yer verilmesi uygun olacaktır (Campanino, 2013). Bunun sağlanmasının en önemli koşulu öğretim programlarının yaşama dönük öğrenmeleri sağlayacak biçimde düzenlenmesi ve öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmalarıdır. Çünkü etkili bir öğrenmeye olanak tanıyacak biçimde düzenlenen öğretim programlarının uygulamaya başarılı bir biçimde yansıtılmasının en önemli aktörü öğretmenlerdir. Öğretmen, rolünün bir öğrenme konusunu tanıtmak mı yoksa motive etmek mi, özetlemek mi yoksa derinleştirmek ve genişletmek mi olduğuna karar vermelidir.

Öğretmenlere yönelik etkili bir mesleki gelişim modeli ortaya koyabilmek için ilk aşamada öğretmenlerin, okul dışı öğrenme ortamı eğitimcilerinin ve yöneticilerinin mesleki gelişim gereksinimleri ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla Türkiye genelinde ihtiyaç analizi çalışmalarının acilen yapılması gerekmektedir. Bilim merkezlerine yönelik böyle bir çalışma TÜBİTAK SOBAG 1001 kapsamında desteklenen “Bilim Merkezlerine Yönelik Öğretmen ve Eğitimci Mesleki Gelişim Projesi (BİLMER)” (Proje No: 114K646) kapsamında gerçekleştirilmiştir. Ancak 1) diğer okul dışı öğrenme alanlarına yönelik ihtiyaç analizlerine de gerek duyulmaktadır ve 2) araştırma sonuçları yalnızca proje kapsamında yapılan etkinliklerde değerlendirilmekte, proje sonuçlandıktan sonra bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik kurumsal bir yaklaşım sergilenmemektedir.

Okullarda yürütülen ders dışı etkinliklerin esasları ilgili yönetmeliklerle açıkça belirlenmesine rağmen, uygulamada bu etkinliklerin birçoğu geçiştirilmekte veya yapılamamaktadır. Bu durum devlet okullarında çoğunlukla fiziksel ve donanımsal imkân yetersizliklerinden kaynaklanmaktayken, fiziki donanımları ve imkânları daha iyi olduğu

düşünülen özel okullarda ise çalışmaların planlı yürütülmemesinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu kapsamda ilk 100 gün hedefleri içine öncelikli olarak yapılması gerekenler yerleştirilmiştir.

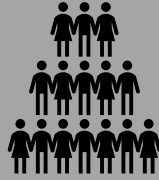

ANA HEDEF

Deney, gözlem ve keşiflere dayalı etkinlik ve uygulamaların öğretim programına dahil edilmesi ve öğretim programlarında uygulamaya ve uygulama sonuçlarının gözlemlenmesine dayalı etkinliklere daha fazla yer verilerek okul dışı öğretim etkinliklerini içeren bir öğretim programı tasarımı yapılması

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓			
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Ebeveynlerin okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan çalışmalarını evde nasıl sürdürebilecekleri konusunda rehberlik hizmetlerinin sunulması			✓		
2	Çocukların hem farklı sergi veya etkinliklere katılma hem de bu etkinliklere katılım şekli ile ilgili özgür seçimler yapma fırsatları sunulması ve bu seçimleri destekleyecek düzenlemelerin yapılması					✓
3	Öğretmenlere yönelik düzenlenecek hizmet içi kurslar vasıtasıyla öncelikle okul dışı öğrenme ortamlarının neler sunabileceği konusundaki farkındalıklarının artırılması					✓

4	Okul ve müzeler arasında iş birliğinin yapılması ve bazı bilimsel etkinliklerin sınıflara getirilerek bu iki kurum arasında daha fazla ve daha güçlü etkileşimlerin kurulması								✓
5	Uygun koşullar oluşturularak açık hava sınıflarının planlanması ve açık hava sınıflarında yer alacak okul bahçelerinin çocuklara öğrenme ve oyun için olanak sağlayacak şekilde tasarlanması								✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI
	Ana Hedef
Eleştirel Düşünme	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme	✓
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓
Yaratıcılık	✓
İletişim Kurma	✓
İş birliği Yapma	✓
Problem Çözme	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓
İnternet Okuryazarlığı	
Medya Okuryazarlığı	
Girişimcilik	✓
Teknoloji Okuryazarlığı	
	HEDEF SORUMLULUKLARI
	Ana Hedef
MEB Merkez T.	✓
Valilikler	✓
İl Millî Eğitim M.	✓

İlçe Milli Eğitim M.	✓
Okullar	✓
Okul Yöneticileri	✓
Öğretmenler	✓
Öğrenciler	✓
Veliler	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	
Sendikalar	
Belediyeler	
Valilikler	✓
TÜBİTAK	✓
Avrupa Birliği	✓
Diğer Bakanlıklar	
Medya	✓
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Eğitim denildiğinde ilk akla gelen kurum “okul”dur. Kitlesel eğitim için kurulmuş olan okulların, çeşitli görevleri olduğu ifade edilir. Okul, uygulama yapılan ve deneyim sağlayan bir öğrenim merkezi olarak evrilmeli ve kendini yenilemelidir. Okul sayesinde, öğrenciler araştırabilen, eleştirel düşünebilen, sosyal konulara eğilebilen, problem çözebilen, çevresel ve politik olaylarda karar alma sürecine aktif görev alabilen bireyler haline gelmelidir.

Bu nedenle 2023-2028 ana hedefi ve alt hedefleri olarak uygulama ve deneyim ağırlıklı olarak tasarlanması gereken pilot okul modeli ön plana çıkarılmıştır.

ANA HEDEF-1

Okul dışı eğitim-öğretim uygulamalarının öğretim programına bütünleşik şekilde uygulanacağı pilot okul/okulların belirlenmesi

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

✓

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

✓

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

✓

Sosyal Olanaklar Katkısı

✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul dışı eğitim- öğretim uygulamalarının öğretim programına entegre şekilde uygulanabilmesi için gerekli çalışmaların (seviyelere göre eğitim içeriklerinin, uygulamaların ve materyallerin geliştirilmesi vb.) alanda uzman kişiler ve pilot					✓

	okullarda görev yapan öğretmenler tarafından iş birliği içerisinde gerçekleştirilmesi					
2	Pilot okulların belirlenmesinde farklı coğrafik bölgeler dikkate alınarak bölgenin doğa koşulları, okul dışı öğrenme olanakları, ulaşım ve uygulama yapma kolaylığı temel alınarak çeşitliliğin sağlanması					✓
3	Pilot okullardaki eğitim ve öğretimin okul dışı öğretim ortamlarını destekleyecek şekilde gerçekleştirilmesi ile çocukların doğa ve bilim ile bağlarının güçlendirilmesi ve onların beceri ve yetkinliklerini geliştirmelerine de olanak sağlaması					✓
4	Pilot okulun nispeten kolaylıkla ulaşabileceği okul dışı öğrenme olanakları göz önünde bulundurularak, bu olanaklar doğrultusunda eğitim-öğretime yönelik çalışmalara öncelik verilmesi					✓
5	Pilot okullarda yapılan okul dışı eğitim-öğretim uygulamalarından ürün ve çıktılar elde edilerek bu ürün ve çıktıların açık erişim paylaşımının sağlanması					✓

ANA HEDEF-2

Okul dışı eğitim-öğretim uygulamalarının yapılacağı pilot okullarda hizmet içi eğitim, öğretmenlere seminer ya da kurs seçimi yapılarak uygulamalı eğitim alınacak şekilde sunulması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı	✓	Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Pilot okullarda uygulama yaptıracak öğretmenlerin, istekli, hevesli ve bu alanda çalışmaları olan öğretmenler arasından seçilmesi veya görevlendirilmesi				✓	
2	Öğretmenlerin kendi il ve ilçelerindeki öğretmenlerle paylaşabilecekleri bir eğitici eğitimi programının tasarlanması.					✓
3	Öğretmenlere okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili uygulamalı hizmet içi eğitim verilmesi ve öğretmenlerin bu eğitimlere katılması yönünde teşvik mekanizmalarının oluşturulması					✓
4	Öğretmenlerin aldıkları eğitimleri kendi okullarında yansıtma ve değişim sağlama konusunda takip/izleme ve dokümantasyon oluşturma süreçlerinin olması				✓	
5	Okul dışı eğitim-öğretim uygulamalarının ülke geneli tüm okullarda uygulanabilir düzeyde olmasının sağlanması ve pilot uygulamalardan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak öğretim programına uygun olarak hale getirilmesi			✓		

ANA HEDEF-3

Okul dışı eğitim-öğretim uygulamalarının yapılacağı pilot okullarda uygulamanın etkin şekilde gerçekleştirilebilmesi için gerekli eğitim-öğretim ödeneği ve diğer imkânların sağlanması

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	30		
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı	✓

No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Pilot okullarda okul dışı eğitim-öğretim uygulamaları için gerekli ulaşım, malzeme ve teknik araç-gereç ile imkânların temin edilmesi.					✓
2	Pilot okullarda okul dışı eğitim-öğretim uygulamaları için gerekli ebeveyn izni, öğretmenin ve öğrencilerin görevlendirilmesi ve diğer idari hususlarda okul yönetimlerinin gerekli kolaylığı sağlanması.				✓	
3	Pilot okullarda okul dışı eğitim-öğretim uygulamaları için okul dışı öğretimin yapılacağı ortam dikkate alınarak gerekli ise bu ortamda görevli eğitimciler ile teknik ve eğitim-öğretime yönelik iş birliğinin sağlanması.					✓
4	Bilim merkezi, botanik park, gökyüzü gözlem evi vb. okul dışı eğitim-öğretim ortamları her ilde bulunan üniversitelerle iş birliği yapılarak varsa okulların aktif kullanımının sağlanması. Üniversitelerin olmaması durumunda bölge koşullarına göre gerekli düzenleme ve destekle bu tür öğrenme ortamlarının kurulması.					✓
5	Pilot okulların bahçeleri, çocukların doğa ile bağlarının güçlenmesi ve doğada öğrenme süreçlerini etkin bir şekilde karşılayan donanıma sahip olacak şekilde tasarlanması. (Örneğin okul bahçelerinin beton yapılanmadan kurtarılarak çocukların doğa ile temaslarını güçlendirecek tasarımları içerecek şekilde dönüştürülmesi; permakültür deneyimi, basit bahçecilik uygulamaları vs.)					✓

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme		✓	
Sosyal ve Duygusal Öğrenme		✓	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓	✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri	✓	✓	
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓	✓	✓
Matematik Okuryazarlığı	✓	✓	✓

Yaratıcılık	✓	✓	
İletişim Kurma		✓	
İş birliği Yapma	✓	✓	✓
Problem Çözme	✓	✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı		✓	
Medya Okuryazarlığı		✓	
Girişimcilik	✓	✓	
Teknoloji Okuryazarlığı		✓	
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler			✓
İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓	✓	
Okul Yöneticileri	✓	✓	
Öğretmenler	✓	✓	
Öğrenciler	✓	✓	
Veliler	✓		
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler		✓	✓
STK'lar		✓	✓
Siyasi Partiler			✓
Sendikalar			✓
Belediyeler			✓

Valilikler	✓		✓
TÜBİTAK		✓	✓
Avrupa Birliği		✓	✓
Diğer Bakanlıklar	✓	✓	✓
Medya			✓
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Okul motivasyonu genellikle yıllar içinde azalır. Aynı zamanda, kendi kaderini tayin eden motivasyon en çok öğrenme ve başarı için faydalıdır. Bu nedenle, okul bağlamında öğrenci motivasyonunu desteklemek ve sürdürmek çok önemlidir. Yaşla birlikte okula yönelik motivasyonun azalması, geleneksel okul ortamlarında temel psikolojik ihtiyaç desteğinin bulunmamasından kaynaklandığı bilinmektedir (Gnambs ve Hanfstingl, 2016; Ryan ve Deci, 2020). Bunun en önemli nedenleri arasında öğretmenlerin genellikle çok dar bilişsel hedefler dizisine odaklanarak öğrencilerini yönlendirmesidir. Öğrencilerin çeşitli ilgi alanları, yetenekleri ve daha bütünsel psikolojik ve entelektüel ihtiyaçları göz ardı edilebilmektedir (Ryan ve Deci, 2017). Okul dışı öğrenme ortamları, okuldaki geleneksel derslerin yararlı bir tamamlayıcısıdır. Okul dışı öğrenme ortamları, genellikle normal okullardan farklı organizasyonel ve zamanlı çerçeveler içinde çalıştığından (DeWitt ve Storksdieck, 2008), tüm disiplinlerde öğrenci motivasyonunu geliştirebilir ve koruyabilir (Wünschmann vd., 2017; Yıldırım, 2020).

Dijital teknolojilerin eğitim ve öğretim üzerindeki etkisiyle öğrenme alanları hızlı bir değişim geçirmektedir. Biçimlendirici değerlendirme ile desteklenen öğrenci merkezli, işbirlikçi, sosyal, motive edici ve bireyselleştirilmiş öğrenme ortamları yaratmanın önemi bir dizi politika belgesinde vurgulanmıştır (OECD, 2019). Böyle bir ortam oluşturmak için "herkese uyan tek bir çözüm" yoktur. Öğrenme alanlarındaki yenilikler, ülkelerin kendi ihtiyaçlarına uygun planlanmalıdır. Bu yenilikler aynı zamanda, öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarına dayalı olarak sürekli değişebilen bir süreç olarak düşünülmelidir. Öğrenme alanları kavramı eğitime yönelik yenilikçi yaklaşımların odak noktası olmalıdır. Sosyal bir uygulama olan öğretme işi, öğrenme alanlarının ve zamanın kullanımıyla bağlantılıdır. Öğrenme alanları okulda öğrenmeyi etkileyen önemli bir güçtür. Yenilikçi ve teşvik edici öğrenme alanları tasarlamak; fiziksel, bilişsel ve duyuşsal olmak üzere her düzeyde etkinlik için çok önemlidir.

Bu nedenle 2028-2033 hedefleri arasında yenilikçi teknolojik öğrenme alanları tasarlanmasına yönelik hedefler belirlenmiştir.

Kaynaklar:

1. DeWitt, J., ve Storksdieck, M. (2008). A short review of school field trips: Key findings from the past and implications for the future. *Visitor Studies*, 11(2), 181-197.
2. Gnambs, T., ve Hanfstingl, B. (2016). The decline of academic motivation during adolescence: An accelerated longitudinal cohort analysis on the effect of psychological need satisfaction. *Educational Psychology*, 36(9), 1691-1705.
3. OECD, (2019). Skills strategy, skills to shape a better future report, <https://www.oecd.org/skills/oecd-skills-strategy-2019-9789264313835-en.htm>

4. Ryan, R. M., ve Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.
5. Yıldırım, H. İ. (2020). The effect of using out-of-school learning environments in science teaching on motivation for learning science. *Peer Review Academic Journal*, 143- 161
6. Wünschmann, S., Wüst-Ackermann, P., Randler, C., Vollmer, C., ve Itzek-Greulich, H. (2017). Learning achievement and motivation in an out-of-school setting—Visiting amphibians and reptiles in a zoo is more effective than a lesson at school. *Research in Science Education*, 47, 497-518.

ANA HEDEF-1

Belirlenen pilot okullarda Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) becerilerinin, okul dışı öğrenme ortamlarında eğitim-öğretimi güçlendirmek üzere öğretim programlarına bütünleştirilmesinin sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	34					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı		Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı	✓			
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı	✓			
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Okul dışı öğrenme ortamlarında, eğitim-öğretim uygulamalarının BİT becerileri ile doğrudan ilişkilendirerek tasarlanması					✓
2	Uygulanan teknolojinin ve Web 2.0 araçlarının eğitim seviyesine uygunluğunun göz önünde bulundurulması		✓			
3	Okul dışı öğrenme ortamlarında çocukların keşfetme, sorgulama, bilgiyi kullanma ve dönüştürme becerilerinin			✓		

	geliştirilmesinde BİT kullanılarak doğru rehberliğin ve yönlendirmelerin yapılması					
4	Öğretmen ve öğrencilerin okul dışı eğitim-öğretim uygulamalarında BİT kullanımı konusunda uygulamalı eğitimlerle desteklenmesinin sağlanması				✓	
5	Geliştirilecek teknoloji tabanlı öğretici oyunlar ile okul dışı öğretimde hatasız değerlendirme ve tam zamanında geri bildirim verme sürecinin hayata geçirilmesi			✓		

ANA HEDEF-2

Tüm okullarda "Metaverse" dünyasında gezilerin yapılabilirdiği okul dışı öğrenme ortamları tasarlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	33					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı		✓		
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Türkiye’de bulunan bilim merkezleri, müze, sanat galerisi gibi okul dışı öğrenme ortamlarının dijital ikizlerinin oluşturulması					✓
2	Metaverse dünyası içinde sürdürülebilirliğe de katkı sağlanması ve maddi-manevi tüketimin önüne geçilmesine öncelik verilmesi		✓			
3	Metaverse dünyasında gezi yapılabilmesi için tüm okulların gerekli donanımlar ile zenginleştirilmesi					✓

4	Sanal ekonomi ile adlandırılacak ders içeriklerinin geliştirilmesi ve metaverse dünyasına farklı yenilikler katacak girişimcilerin oluşturulması			✓		
5	Bu alanda özellikle TÜBİTAK Ortaokul ve Lise Öğrenci Projeleri Yarışması ile Teknofest gibi proje yarışmalarına öğrencilerin katılması için gerekli zaman ve imkanların tanınması			✓		

ANA HEDEF-3

Öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgileri istenilen seviyeye geldikten sonra, öğretmenlerin ders konuları kapsamında ihtiyaç duydukları okul dışı öğrenme ortamlarını metaverse dünyasında tasarlayabilecek seviyeye gelmelerinin sağlanması

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	33					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı				
Teknolojik Dönüşüm Katkısı	✓	Beceri ve Yetkinlik Katkısı		✓		
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı		✓		
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı		✓		
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı	✓	Sosyal Olanaklar Katkısı		✓		
No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1	Yakın çevrede okul dışı öğrenme ortamı sınırlı olan (örneğin bilim merkezi, müze, sanat galerisi vb. erişimi olmayan) okulların bu ortamlara erişimleri için gerekli fiziksel ve sanal ortamların sağlanması			✓		
2	Klasik pedagojinin yanı sıra Metaverse pedagojisinin oluşturulması ve Eğitim Fakülteleri'nde öğretmen adayları için bir ders olarak verilmesi			✓		
3	Teknolojik kaynaklara erişimin yanı sıra öğretmenlerin bu anlayışı uygulamaya geçirmek için BİT kavramları ve stratejileri					✓

	hakkında kendilerini geliştirecek uzun süreli mesleki gelişim programlarına dâhil edilmesi					
4	Öğretmenlere, bilişim teknolojilerini entegre edebilecekleri ortamlarda kendi yenilikçi öğrenme içeriklerini geliştirmeleri yönünde hizmet içi eğitimlerin verilmesi					✓
5	Pilot okullarda çalışan öğretmenlerin dijital okuryazarlık konusundaki yetkinliklerinin artırılması amacı ile yeni öğrenilen dijital araçların tema ve konulara göre doğru ilişkilendirilmesinin yapılması (teknolojinin amaç değil bir araç olarak eşlik etmesi konusunda farkındalık)					✓

	BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme		✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme		✓	
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık		✓	✓
Tasarım ve Üretim Becerileri			✓
Yaşam ve Kariyer Becerileri	✓		✓
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık		✓	✓
İletişim Kurma		✓	✓
İş birliği Yapma		✓	✓
Problem Çözme		✓	✓
Bilgi Okuryazarlığı	✓	✓	✓
İnternet Okuryazarlığı	✓	✓	✓
Medya Okuryazarlığı			✓
Girişimcilik			✓
Teknoloji Okuryazarlığı	✓	✓	✓
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓

Valilikler	✓	✓	✓
İl Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
İlçe Millî Eğitim M.	✓	✓	✓
Okullar	✓		✓
Okul Yöneticileri	✓		✓
Öğretmenler	✓		✓
Öğrenciler			
Veliler			
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓	✓	✓
Siyasi Partiler			
Sendikalar			
Belediyeler	✓	✓	
Valilikler	✓	✓	✓
TÜBİTAK	✓	✓	✓
Avrupa Birliği		✓	✓
Diğer Bakanlıklar		✓	✓
Medya			✓
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Okul dışı ortam tasarımlarının ülkemiz genelinde tüm okullarda uygulanıyor olması
2	Müfredat içinde her tema ve konunun içeriğine uygun olarak okul dışı uygulamaların entegre edilmesi veya okul dışı öğretim etkinliklerini içeren bir öğretim programı tasarımı yapılmış olması
3	Müfredat içinde her tema ve konunun içeriğine uygun olarak okul dışı uygulamaların teknoloji ile bağının kurularak entegre edilmiş olması
4	Okul dışı ortamlarının tasarlanması ve her okulun kendi sürdürülebilirliğine katkı sağlıyor olacak şekilde eğitim öğretim sürecine devam etmesi
5	Okullarda Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) becerileri okul dışı öğrenme ortamlarında eğitim-öğretimi güçlendirmek üzere öğretim programlarına bütünleştirilmesi
6	Türkiye’de bulunan bilim merkezleri, müze, sanat galerisi gibi okul dışı öğrenme ortamlarının dijital ikizlerinin oluşturulması
7	Okullar, müzeler, sanat galerileri, bilim merkezleri ve benzer tüm okul dışı öğrenme ortamlarının iş birliği yaparak, bilimsel etkinliklerin okul içine taşınması. Bilimsel etkinliklerin yapılabileceği okullara yakın 10.000 yerel uygulama parkının kurulması
8	Okul bahçelerinin tasarımı ile özellikle sürdürülebilir doğa ve üretim konusunda çocukların/öğrencilerin sürece dâhil olmaları, Türkiye genelinde minimum 10.000 yeşil ve yaşayan okul kampüs uygulamasının hayata geçirilmesi

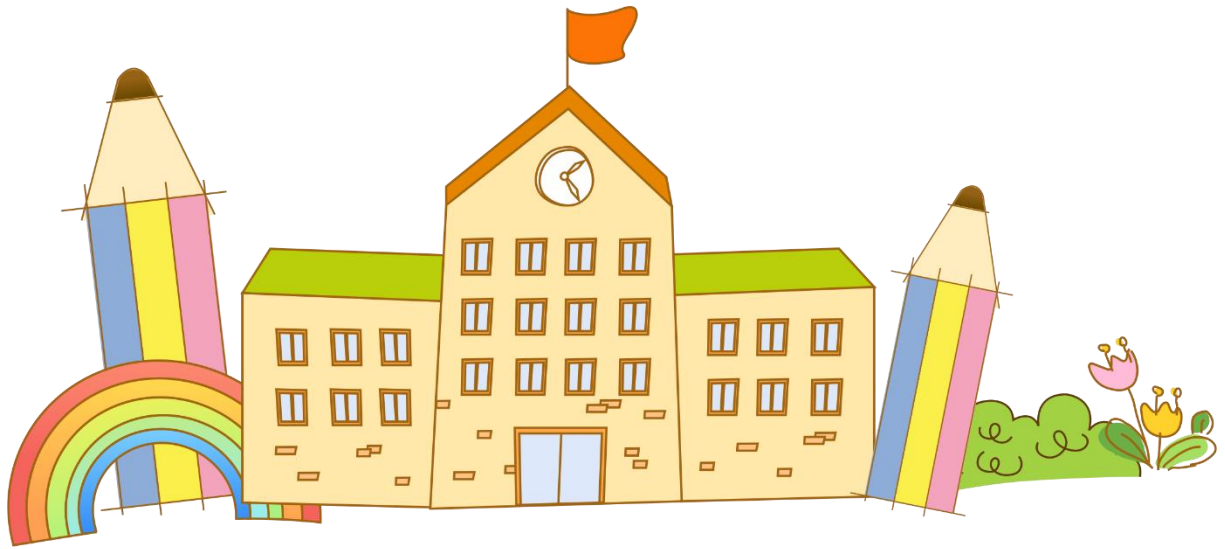
2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Özel eğitim ihtiyacı olan dezavantajlı grupta bulunan öğrencilere yönelik okul dışı etkinliklerinin dizayn edilmesi ve en az %50 oranında bu öğrencilerin bu etkinliklerden faydalanmış olması
2	Okul dışı öğrenme ortamlarında verilen eğitimin her yerde aynı olanaklarla (mekân yeterliliği, ulaşım, maddi kaygılar gibi) ve aynı etkililikte verilmesi

3	Türkiye genelinde bulunan tüm okulların altyapılarının güçlendirilmesi ve öğrencilerin 21. YY. becerilerini geliştirecek öğrenme senaryolarını çıkaracak nitelikte donatılması
4	Türkiye genelinde yer alan okul dışı öğrenme ortamlarının çeşitliliğinin ve sayısının artırılması (Kütüphaneler, çocuk parkları, botanik bahçeleri, bilim merkezleri vb.)

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Yenilikçi ve teşvik edici öğrenme alanlarının tasarlanması; fiziksel, bilişsel ve duyuşsal olmak üzere her düzeyde geliştirilen etkinliklerle öğrencilerin motive edici bir eğitim sürecine dahil edilmesi
2	Türkiye genelinde görev alan tüm öğretmenlerin dijital okuryazarlık konusunda yetkinliklerinin artırılması ve yeni öğrenilen dijital araçların tema ve konulara göre doğru ilişkilendirilmesinin yapılacak geleceğin öğrenme senaryolarının öğrencilerle uygulanabilecek seviyeye gelmesi
3	100.000 öğretmenin ders konuları kapsamında ihtiyaç duydukları okul dışı öğrenme ortamlarını metaverse dünyasında tasarlayabilecek seviyeye gelmeleri
4	Sanal ekonomi ile adlandırılacak 10 farklı üniversite ders içeriğinin geliştirilmesi ve metaverse dünyasına farklı yenilikler katacak 100.000 girişimci öğrenci ve öğretmenin bu alandaki eğitimlerinin tamamlanması
5	Okul dışı öğrenme ortamlarında, Türkiye genelinde eğitim gören tüm çocukların hem keşif hem teknolojik becerilerinin gelişmesi hem de birden fazla beceriyi aynı anda yapabilme yetilerinin gelişmesine yönelik BİT kullanabilmelerinin sağlanması

2023-2033 BÖLÜM ADI

FORMAT KULLANIM İZİNİ:

Bölümlerin yazımında kullanılan bu şablon Doç. Dr. Devrim Akgündüz tarafından tasarlanmış olup, bu kitaba ve baş editöre atıfta bulunularak araştırmalarda kullanılabilir.

Örnek atıf stili:

Akgündüz, D. (2023). 2033 Türkiye Eğitim Politikaları Strateji Belgesi Şablonu. D. Akgündüz (Ed.), *2033 Türkiye Eğitim Politikaları Strateji Belgesi* içinde (s...-...). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi

BÖLÜM YAZAR KADROSU

Yazar-1*Akademisyen

- Kurumu
- E-posta adresi

Yazar-2*Akademisyen

- Kurumu
- E-posta adresi

Yazar-3*Öğretmen

- Kurumu
- E-posta adresi

Yazar-4*Okul yöneticisi

- Kurumu
- E-posta adresi

Yazar-5*Uzman

- Kurumu
- E-posta adresi

BİR BAKIŞTA: TÜRKİYE'DE EĞİTİMİ

MEVCUT DURUM

Bu bölümde ilgili alandaki durumu ortaya koyunuz. Kaynak kullanabilir, verilerle destekleyebilirsiniz. Ayrıca 1 adet öne çıkan metin kutusu hazırlayarak en alta ekleyiniz.

İlgili alanda öne çıkan çarpıcı bir metin yazınız.

Kaynaklar

1.

2.

BAŞARI EKSİKLİKLERİ

Bu bölümde **ilgili alandaki başarı eksikliklerini** ortaya koyunuz. Bu alana giriş cümleleri yazınız ve en önemli 5 geliştirilmesi gereken başarı eksikliği alanına net ifadeler yazınız. Gerekli ise satır sayısını artırabilirsiniz.

En önemli 5 başarı eksikliği konusu

1	
2	
3	
4	
5	

FIRSAT ve TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİT(SİZ)LİĞİ

Bu bölümde **ilgili alandaki fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini** ortaya koyunuz. Bu alana giriş cümleleri yazınız ve en önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği alanına net ifadeler yazınız. Gerekli ise satır sayısını artırabilirsiniz.

En önemli 5 fırsat ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği

1	
2	
3	
4	
5	

BECERİ VE YETKİNLİK EKSİKLİKLERİ

Bu bölümde **ilgili alanda beceri ve yetkinlik eksikliklerini** ortaya koyunuz. Bu alana giriş cümleleri yazınız ve en önemli 5 beceri ve yetkinlik eksiklikleri alanına net ifadeler yazınız. Gerekli ise satır sayısını artırabilirsiniz.

En önemli 5 beceri ve yetkinlik eksikliği

1	
2	
3	
4	
5	

FIRSATLAR

Bu bölümde **ilgili alandaki fırsatlar hakkında** bir değerlendirme yapınız. Bu alana giriş cümleleri yazınız ve en önemli 5 fırsat alanına net ifadeler yazınız. Gerekli ise satır sayısını artırabilirsiniz.

En önemli 5 fırsat

1	
2	
3	
4	
5	

2023-2033 HEDEFLERİ

İLK 100 GÜN-ACİL EYLEM HEDEFLERİ

Bu bölümde ilk 100 günde acil olarak yapılması gerekenlerin neden gerekli olduğunu gerekçe olarak ortaya koyunuz. Yapılması gerekenlerin önemini özet olarak açıklayınız. Hedef kutularında rakam, %, sayı vb. kullanabilir, başarı göstergelerini belirtebilirsiniz. Ana hedefin başarı katkı yüzdesi %100 olmalıdır. Katkı düzeyinde ise 1-5 arası puanlama yapınız. Katkı düzeyi her alt hedef için belirtilir. Gerekli ise alt hedeflerin satır sayısını artırabilirsiniz.

ANA HEDEF

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

İlk 100 Gün Hedefi Katkısı (%)	100					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5

İlçe Milli Eğitim M.	
Okullar	
Okul Yöneticileri	
Öğretmenler	
Öğrenciler	✓
Veliler	
	İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR
	Ana Hedef
Üniversiteler	✓
STK'lar	✓
Siyasi Partiler	
Sendikalar	
Belediyeler	
Valilikler	
TÜBİTAK	
Avrupa Birliği	
Diğer Bakanlıklar	
Medya	
Diğer ...	

2023-2028 HEDEFLERİ

Bu bölümde 2023-2028 yılları arasında yapılması gerekenlerin neden gerekli olduğunu gerekçe olarak ortaya koyunuz. Yapılması gerekenlerin önemini özet olarak açıklayınız. Hedef kutularında rakam, %, sayı vb. kullanabilir, başarı göstergelerini belirtebilirsiniz. Tüm ana hedeflerin başarı katkı yüzdesi toplam %100 olmalıdır. Katkı düzeyinde ise 1-5 arası puanlama yapınız. Katkı düzeyi her alt hedef için belirtilir. Gerekli ise alt hedeflerin satır sayısını artırabilirsiniz, yeni bir ana hedef kutusu açabilirsiniz.

ANA HEDEF-1

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1					✓	
2						

3

4

5

ANA HEDEF-2

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı**Beceri ve Yetkinlik Katkısı**

✓

Etik Değerler Katkısı**Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı****İçerik ve Öğretim Programı Katkısı**

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı**İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı****Sosyal Olanaklar Katkısı****No****Alt Hedefler****Ana Hedefe Katkı düzeyi**

1 2 3 4 5

1

✓

2

3

4

5

ANA HEDEF-3

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

2023-2028 Hedef Katkısı (%)

30

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı

Beceri ve Yetkinlik Katkısı

✓

Etik Değerler Katkısı

Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı

İçerik ve Öğretim Programı Katkısı

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı

İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı

Sosyal Olanaklar Katkısı

No	Alt Hedefler	Ana Hedef Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1					✓	
2						
3						
4						
5						

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri			
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık			
İletişim Kurma			✓
İş birliği Yapma	✓		
Problem Çözme			
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.			
İlçe Milli Eğitim M.			
Okullar		✓	
Okul Yöneticileri			
Öğretmenler			✓
Öğrenciler	✓		
Veliler			

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar			
Belediyeler			
Valilikler			
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği			
Diğer Bakanlıklar			
Medya			
Diğer ...			

2028-2033 HEDEFLERİ

Bu bölümde 2028-2033 yılları arasında yapılması gerekenlerin neden gerekli olduğunu gerekçe olarak ortaya koyunuz. Yapılması gerekenlerin önemini özet olarak açıklayınız. Hedef kutularında rakam, %, sayı vb. kullanabilir, başarı göstergelerini belirtebilirsiniz. Tüm ana hedeflerin başarı katkı yüzdesi toplamı %100 olmalıdır. Katkı düzeyinde ise 1-5 arası puanlama yapınız. Katkı düzeyi her alt hedef için belirtilir. Gerekli ise alt hedeflerin satır sayısını artırabilirsiniz, yeni bir ana hedef kutusu açabilirsiniz.

ANA HEDEF-1

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1					✓	
2						
3						

4

5

ANA HEDEF-2

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

2028-2033 Hedef Katkısı (%)

40

Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı

✓

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı

✓

Teknolojik Dönüşüm Katkısı**Beceri ve Yetkinlik Katkısı**

✓

Etik Değerler Katkısı**Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı****İçerik ve Öğretim Programı Katkısı**

✓

Fiziksel Olanaklar Katkısı**İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı****Sosyal Olanaklar Katkısı****No****Alt Hedefler****Ana Hedefe Katkı düzeyi****1 2 3 4 5**

1

✓

2

3

4

5

ANA HEDEF-3

Bu alana ana hedefi net bir şekilde yazınız.

2028-2033 Hedef Katkısı (%)	40					
Eğitimde Fırsat Eşitliği Katkısı	✓	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Katkısı	✓			
Teknolojik Dönüşüm Katkısı		Beceri ve Yetkinlik Katkısı	✓			
Etik Değerler Katkısı		Sürdürülebilir Kalkınma, Üretim ve İnovasyon Katkısı				
İçerik ve Öğretim Programı Katkısı	✓	Fiziksel Olanaklar Katkısı				
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Katkı		Sosyal Olanaklar Katkısı				
No	Alt Hedefler	Ana Hedefe Katkı düzeyi				
		1	2	3	4	5
1					✓	
2						
3						
4						
5						

BECERİ VE YETKİNLİK TÜRLERİ KATKISI

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Eleştirel Düşünme	✓	✓	✓
Sosyal ve Duygusal Öğrenme			
Bilimsel (Fen) Okuryazarlık	✓		
Tasarım ve Üretim Becerileri			
Yaşam ve Kariyer Becerileri			
Matematik Okuryazarlığı		✓	
Yaratıcılık			
İletişim Kurma			✓
İş birliği Yapma	✓		
Problem Çözme			
Bilgi Okuryazarlığı			
İnternet Okuryazarlığı			
Medya Okuryazarlığı			
Girişimcilik			
Teknoloji Okuryazarlığı			
	HEDEF SORUMLULUKLARI		
	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
MEB Merkez T.	✓	✓	✓
Valilikler	✓		
İl Milli Eğitim M.			
İlçe Milli Eğitim M.			
Okullar		✓	
Okul Yöneticileri			
Öğretmenler			✓
Öğrenciler	✓		
Veliler			

İŞ BİRLİĞİ KURULUŞLARI VE PAYDAŞLAR

	Ana Hedef-1	Ana Hedef-2	Ana Hedef-3
Üniversiteler	✓	✓	✓
STK'lar	✓		
Siyasi Partiler		✓	
Sendikalar			
Belediyeler			
Valilikler			
TÜBİTAK			
Avrupa Birliği			
Diğer Bakanlıklar			
Medya			
Diğer ...			

2033 YILI GENEL BAŞARI KRİTERLERİ

1	Bu alandaki satırlara ilgili alanda hangi aşamaya gelinmesi gerektiğini belirtiniz. Satır sayısını istediğiniz kadar artırabilirsiniz.
2	
3	
4	
5	

2033 YILI EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAŞARI KRİTERLERİ

1	Satır sayısını istediğiniz kadar artırabilirsiniz.
2	
3	
4	
5	

2033 YILI BECERİ VE YETKİNLİKLER BAŞARI KRİTERLERİ

1	Satır sayısını istediğiniz kadar artırabilirsiniz.
2	
3	
4	
5	

2033
TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARI
STRATEJİ BELGESİ